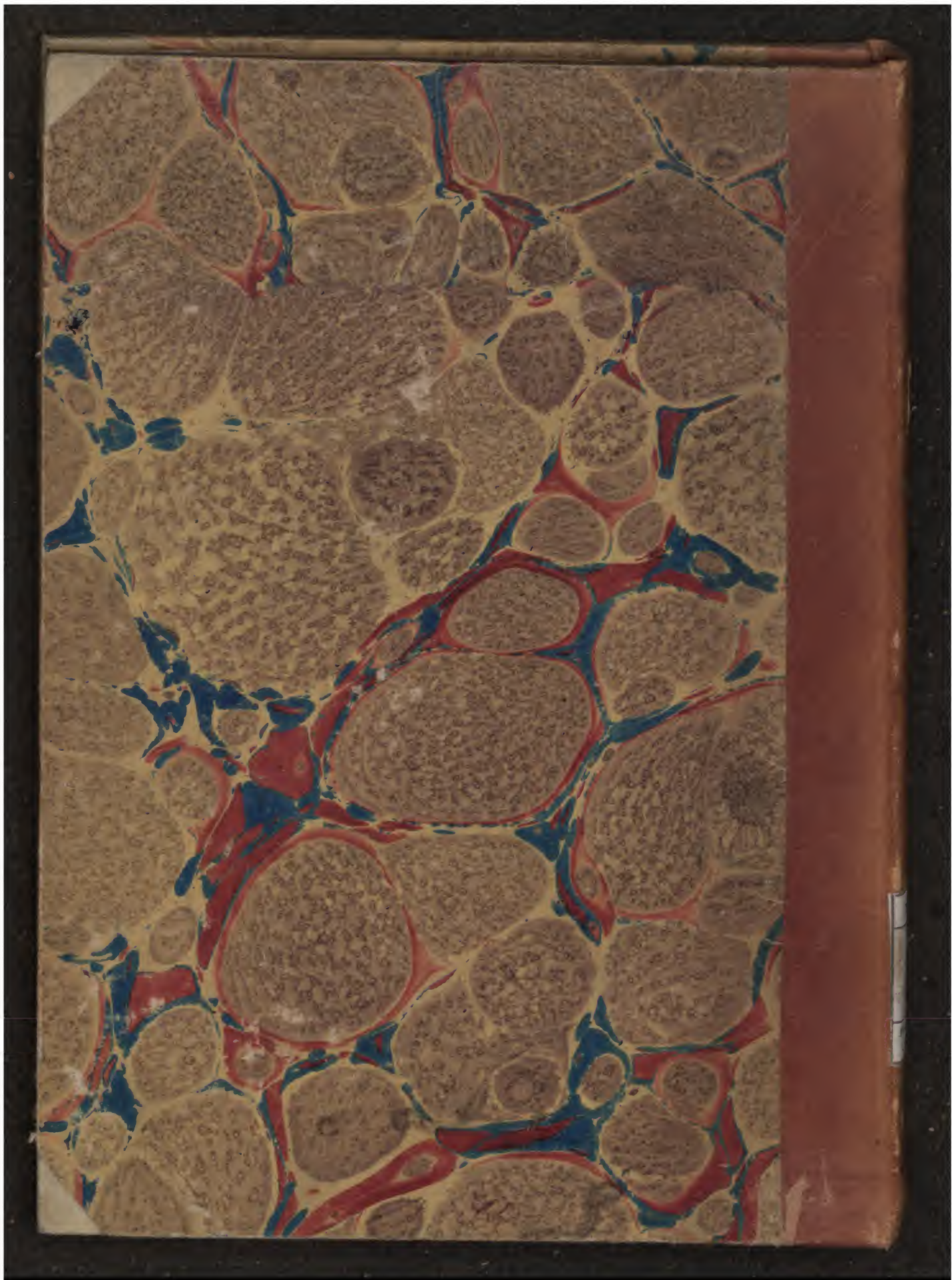

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.10

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. M.7.10

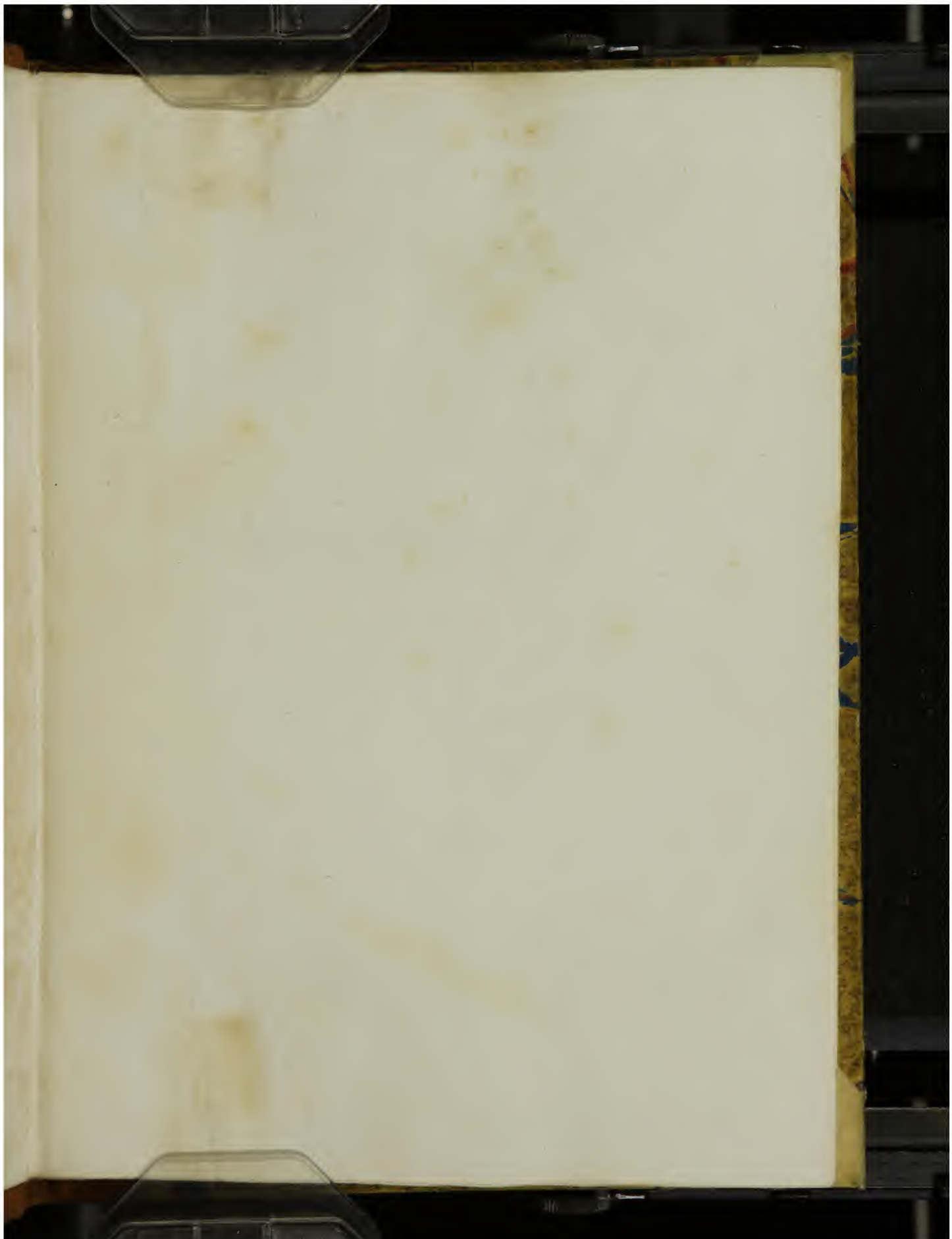
INCUNABULI

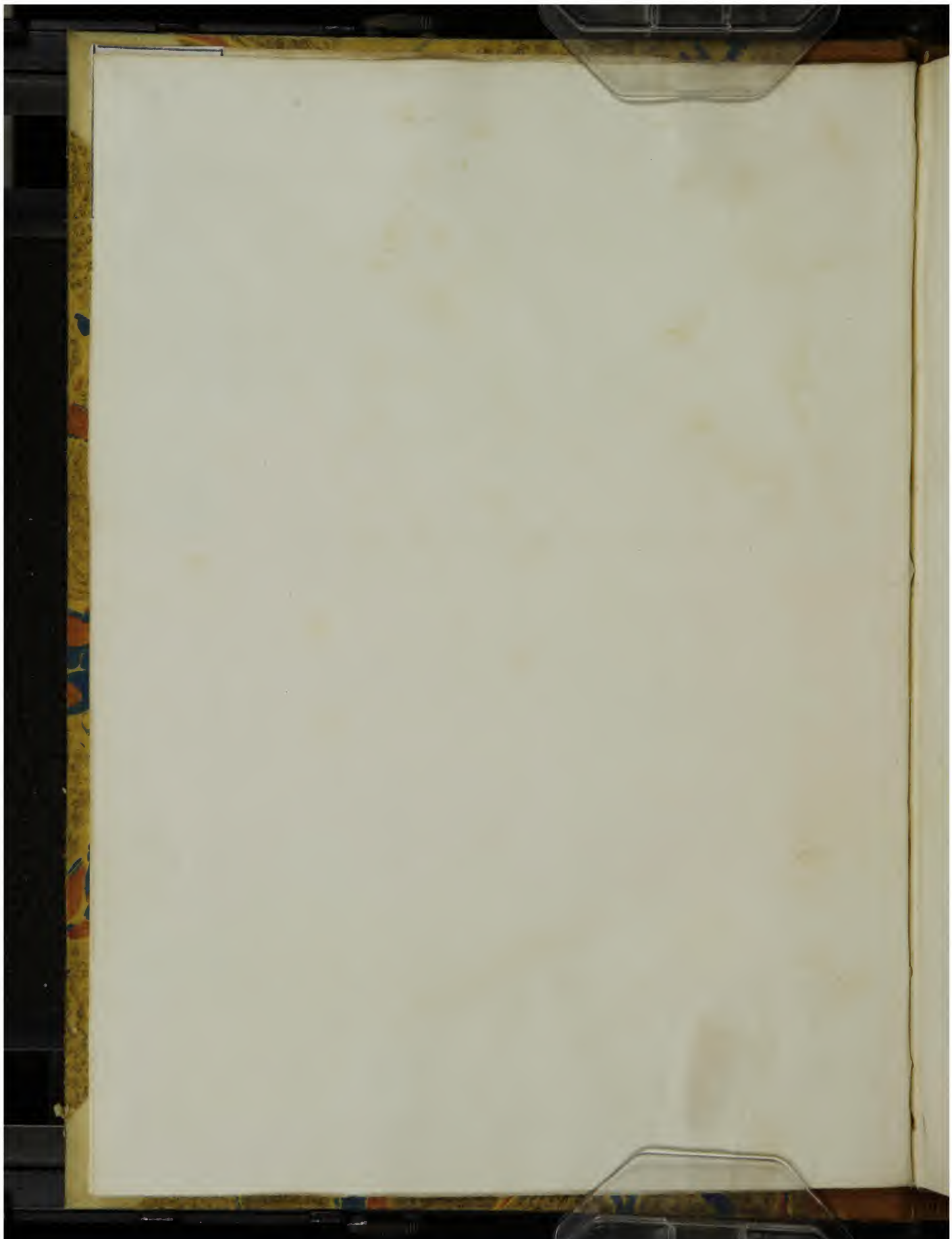
M

7

10

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Compendium theologicæ veritatis

Prologus

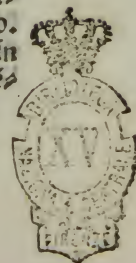
CIn nomine sancte et indiuidue trinitatis. Incipit prologus super Compendium theologicę veritatis.

Eritatę theologicę sub
limitas, cum supni sit
splendoris radi? illumis
nans intellectū et rega
liū deliciarū quiuuū re
ficiens: affectū de ma
gnorū theologorū scri

ptis breue ppendiū colligere dignū du
xi. quo et euitē fastidij plixitas. et tñ ad in
uestiganda pñima via deę et occasio sapiē
ti. Theologia certe sciay ē pnceps oius et
regina. cui artes ceterę tanq; pedisseque
samulāt. Nā de nāis rex illa solū ad vsū
suū accepit. de qb? sibi speculū fabricare
valeat in quo pspiciat p ditorē. Nec dici
scia sciay q sup oēm speculationē philo
sophicay extollit: et dignitate ac utilitate
oibus anserit. Ipsa .n. philosophia ē q i
nālē et rōnalē et moralē distinguit. p d
losophia qdē nālīs lz doceat cognoscere
creaturas. nō tñ creatorē. Rōnalis vō lz
doceat cōcludere hoib?. nō tñ diabolo re
sistere. Et moralis lz doceat acqrere vir
tutes cardinales: nō tñ docet acqrere cha
ritatē. nra vō pbia. s. veritas theologica
hec oia opat. Docet enī deū cognoscere.
diabolo resistere: et charitatis exercitijs i
sudare. Nec est diuinorū pigmētorū apo
theca delectabilis sup mel et fauuz. Nec
quoq; thesaur? desiderabil? sup auz et las
pidē pciōsū. Nec ē fons de loco volupta
tis egrediēs ecclie militātis irrigās para
disū. Deniq; pñs scriptū i septez libellos
distingri. et singulas i vnoquoq; mās ru
bricis pprijs assignauit. p d i m? est de nā
deitatis. Scōs de opib? cōditoris. Ter
ti? de corruptela pcti. Quart? de hūanita
te xpī. Quint? de scificatiōe grāy. Sext?
ve vtute sacrorū. Septim? de vltimis tpi
bus. et de pēis malorū et de pñijs bono
rū. Sicubi ergo i hoc scripto denianū par
cat mibi q; ignozās feci. vbi vō recte p
cessi laudē grā iesu xpī. ad cui? honorē et
briffime mris ei? pñs opusculū ppilauit.

Qd deus est.	Capitulū primū.
Qd vnus deus est.	2
Qd vnum solum principiū est.	3
Qd pater est.	4
Qd filius est.	5
Qd filius est imago patris.	6
Qd spiritus sanctus est.	7
Qd spūs sanct? amor pñs et filij est.	8
Qd spiritus sanctus charitas et donum sanctorum est.	9
Qd in trinitate personarum vnitas essen tie est.	10
Qd multipliciter trinitas est.	11
Qd equalitas personarum est.	12
Qd inter essentiā et personā dñia est.	13
De immensitate dei.	14
De infinitate dei.	15
De incomprehensibilitate dei.	16
De circūspectibilitate dei.	17
De eternitate dei.	18
De incommutabilitate dei.	19
De simplicitate dei.	20
De excellentia dei.	21
De nationibus dei.	22
De nominibus dei.	23
Qd deus ineffabilis est.	24
De ideis et libro vite.	25
De appropriatis diuinis personis.	26
De potentia dei.	27
De virtute miraculorum.	28
De scientia dei.	29
De predestinatione.	30
De prescientia et reprobatione.	31
De voluntate dei.	32
De iustitia dei.	33
De misericordia dei.	34
Qd deus est.	Cap. 1.

Eū eē multis modis ondit.
Hoc .n. fides recta testatur.
Sacra scriptura loquit. Cō
paratio rex ad ipm idipsuz
indicat. Sancti predicant.
Creature clamāt. Rō nālīs dicitat. p d i o
igit deū eē fides testat. q; fides catholi
ca credit deū. credit i deuz: et credit deo.
Credere deū. est credere ipsū. Credere in
deum. est credēdo amare deum. et credē

Liber. i.

do in eum ire. membris eius incorporari. Credere aut deo. e credere vbis iph^o. Primum et tertium malorum et bonorum e. s. s. fm bonorum tantum. qz credere deum et credere deo bonis et malis coe e. sed i deum crede bonorum spaliter e. Deus itaqz solus habet esse pfectum. Illud eni pfectum e cuius nihil e extra ipsum. vnde qz esse nostrum bz aliqd extra se ipsectum e. Deest eniz nobis aliqd qd de nro ia pterijt. vl qd futurum e. Diuinum aut ee cu simul totum sit. nec qd de eo pterijt. aut futurum sit pfectum est. Secundo deus ee scriptura loqr. ps. Ab eter no et vsqz in eternum tu es. Exodi tertio. Qui e misit me. Joanes Dama. Videtur oibus pncipalibus eorum q de deo dicuntur noibus ee. q est. Tertio deum ee rex pparatio ad ipm facta idicat. Etenim de^o habz q nostrum ee suo coparatum nihil e: imo de^o suo pntiali ee dat oibus ee ita q si se rebus subtraheret. sic de nihilo facta sut: sic in nihilu defluerent. Gregorius. Oia buana q iusta et pulchra sut dei iustitie et pulchritudini coparata. nec recta nec pulchra sut. nec oio sut. Quarto facti pdicat. Anselmus i pfol. Credim^o deus ee aliqd quo nihil mai^o cogitari possit. Dio^o. Esse oium e supsubstantialis diuinitas. s. hoc intelligitur caliter non formalit. Augustinus. illud marie habet ee qd maxime distat a non ee. qd scilicet non habet ee post ee nec ee post non ee. nec pot cogitari non ee. Quinto deus ee creature clamant. Oia naqz suo mo dicunt qm ipe fecit nos et non ipi nos. qa ipe de^o e vox nature qua oia pulchra testant ipm pulcherrimum. dulcia dulcissimum. sublimia altissimum. pura purissimum. fortia fortissimum. et sic de alijs. qz sicut in patria deus est speculum i quo relucet creature. sic i via e contrario creature sut speculum quo creatori nris speculamur. Unde aposto. Videm^o nuc p speculum in enigmate. Idem. Inuisibilia dei p ea que sca sunt cognoscunt. Sexto deum ee ro naturalis ditat. q p effectum i cognitionez aie puenit. Omne naqz creatum idiget alio vt sit. et itez illud alio vt sit. et ita e i infini

tu pcedere. vel erit ibi circulus. Vel pueniet ad aliqd qd sit ca oium. Circulus no est in rebus singulis. qm oporteret aliqd ee pus vel posterius. nec erit pcessus in infinitum. qz vniuersitas creaturarum tota ca ta est: siue sit finita siue infinita. ergo indiget alio vt sit. et qd erit extra vniuersitate catoy. et hoc de^o e a quo fluunt oia bona. **Q**z vnus deus est. Cap. 2. **A**uz deum esse ondit auctoritate. **U**n in deuto. 32. Videte q ego sum solus. et no e alius de^o pter me **A**postolus. **U**n^o de^o vna fides vnu baptisma. **B**oeti^o. Si dici pot vnissimum e. **I**de e semp i vno mo nihil in se nisi se bz. hoc vere vnu e in quo null^o e numer^o. nulluz i eo aliud e preter id qd est. **I**de onditur et rone. qz simplex forma diuinitatis. si non eet vna et eode numero. s. concicabilis plib^o vt forma forti et platoniam sberetur ab aliquo addito ad esse singulare. et ita coponeret alteri. nec esset simplicissima qd falsum est. qz in sumo bono nulla pot fieri adiectio euz sit oio simplex. **M**ota vnu sumitur put est principium numeri. sic deo couenit. **A**lio mo prout couertit euz ente sic deo couenit potius qz alicui creature. qz cum vnu sit indiuisum in se: et diuisum ab alijs. excepto deo solo nihil in quo no intelligat aliqua diuisio. vel actualis. vl potetialis. **C**u vnitas vel numerus aliqs de deo df nihil ponit vt quida dicunt. s. tantu priuat. vnde cu df deus vnus e. intelligitur qz no suat ples. **A**liqd singulare no est vnu trib^o modis. s. pluralitate fm spes diuersas. sicut angeli. et stelle. q et q st idē genere. sed differunt specie vel inmutabilitate fm q vnus ho ples df. qui mo san^o est. mo eger. mo diues. mo pauper. vel ppagatione fm eandē spem. put vn^o ho plures est in filijs q ppagant ab ipso. sed nihil p dictoy in deo e. **D**e primo eni triu habemus in simbolo Atha. **H**ec est fides catholica. vt vnu deum in trinitate et trinitate i vnitate veneremur. **D**e scdo ps. **I**psi pibunt tu aut pmanebis. **B**er. **N**o ex tempore alteratione bz deus. no in substantia

De natura deitatis

alteritate. Leo papa simplicis diuinitatis
nāe nihil addi vltimū p̄t. De tertio. ps.
Nō erit in te deus recēs. Recēs ē recen
ter formatū vel natū. Diuinitatē tria ḡna
hominū multiplicat. s. idolatre. ps. Oēs
dij gētū demōia. Magromāti q̄ attri
buūt v̄tutem caracterib⁹. 7 h⁹ i stultitijs.
Carnales boies vt gulosi colētes v̄tutes.
Apo. Quoz de⁹ v̄ter ē. Et auari q̄ super
oia pecuniā amāt. Apo. Auaritia q̄ ē ido
loz seruit⁹. Est itaqz in deo vera vnitas
p̄tē simplicitatē imutabilitatē 7 singula
ritatē: 7 p̄pter vnitatis create similitudinez
qz sicut vnitas a nullo descendit. 7 omnis
pluralitas ad omnia descendit. sic deus
a nullo. 7 oia ab ipso. Itē sicut vnitas de
se gignit vnitatē. ita deus p̄tē de se gignit
altez se. s. filium. vt dicit Aug. i. alterū si
milē sibi: vel altez a se. Hoc nomē deus
tripliciter accipit. s. nātr̄ adoptiue 7 nūcū
patiue. ¶ Primo mō soli deo p̄uenit. Secū
do mō p̄uenit hōis hoib⁹ q̄ diuine bonita
tis p̄ticipes sūt p̄ gr̄as. p̄uidētie. v̄t doctri
nam 7 p̄tātem platiōis 7 p̄tātē miraculo
rū. ps. Ego dixi dijs estis. 7 filij excelis oēs.
Tertio mō dijs dicūt idola. sed solo noie:
qz res nois. s. diuinitas. non illis p̄uenit.
¶ Dico mō nō hēt nomen deus plurale p̄
se. cū sit vnus solus deus verus. nec diui
nitas recipiat distinctionē sed sc̄bo 7 ter
tio mō plurale habet.

¶ Qz vnū solum principiū est. Cap. 3.
Sicut vnus deus ē. sic vnū solum
principiū est. qd̄ ostēdit multipli
ci rōe. ¶ Primo sic. qm̄ si duo sunt
p̄ncipia. vnū. s. sūme bonus. 7 aliud sūme
malū. aut cōicant e. istentia p̄ se. vt fortes
7 plato fil̄ sunt i esse: aut nō cōicāt. Si er
go altez illoz erit ens per aliud. 7 ita nō
erunt duo principiā. Si sic. cur existētia p̄
se sit bonū. malū plus eēt malū. si nō hē
ret aliqd̄ bonū. ergo nō est sūme malū. qz
si eēt per se b̄ret hoc ipsū eē qd̄ est bonus
sūme malū nunq̄ eēt. ¶ Deterēa i creatu
ris quattuoz iueniūt. s. multitudine: ordo:
imp̄fectio: 7 p̄nerio. s. qd̄libet istoz p̄
batur tm̄ vnū eē principiū. Dis. n. multi

tudo s̄m d̄o. ab vnitate trahit originem.
ergo necesse est ois multitudinis vnū est
principium. Itē ois ordo cum hēat p̄i
7 posterius. ois qz vnū hēat principiū. Itē
s̄m Boetiū. Oē imperfectū ab aliquo tra
hit originē. supple p̄fecto. 7 hoc est deus
noster. Itē ois p̄nerio diuersoz cām hēt
sue p̄neriois 7 p̄seruationis ad vnū. 7 h⁹
est deus. Itē si eēt vnū sūme malū a q̄
oia mala essent. sequerē qz s̄m corp⁹ x̄ps
eēt ab illo malo principio. cum in eo fue
rit malū penc. qd̄ absurdū est dicere. Et
p̄dictis p̄z qz deus est principiū 7 sūmū.
7 vnū solum principiū. tum rōne dignita
tis. tum rōne antecessionis. tum ratione
causalitatis. ¶ Qz p̄tē est. Cap. 4

¶ Ternū patrē esse p̄ hoc ostēdit. qz
cum sit deus potentissim⁹. sapiē
tissim⁹. 7 optim⁹. potest. scit. et
vult se sūme cōicare. hoc est maiestatis sue
plenitudinē alteri dare. ergo deus p̄tē ab
eterno filium sibi equalē genuit. cui diui
nitaris sue eētiam cōicauit. Dicit. n. d̄ns
in Isaiā. Si ego qui gnationem alijs tri
buo: ipse sterilis ero: quasi dicat nō. ¶ D̄
eni multipliciter d̄. d̄ eniz p̄tē eterna ge
neratiōe. Isaiā. Generationē eius quis
enarrabit. ¶ Predestinatōe. Ephe. j. Gr̄a
vobis 7 par a deo p̄tē qz predestiauit vos
in adoptionē filiozum. Creatiōe. deutro.
¶ Nūquid nō ipse est pater tuus qui posse
dit fecit 7 creauit te. fecit in q̄ s̄m corp⁹.
creauit s̄m aiām. possedit s̄m vtrūqz. ¶ Re
demptiōe. Isa. Tu d̄ne pater n̄r: 7 redē
ptoz noster: a seculo nomen tuū. Sac̄ ali
regeneratiōe. p̄ma ¶ Petri. B̄ndict⁹ de⁹
7 pater domini nostri iesu c̄risti qui res
generauit nos. fidei instructiōe. Jo. j. De
dit eis potētatē filios dei fieri. his qz cre
dunt in nomine dei vel eius. ¶ S̄tē adop
tione. Roma. Accepistis sp̄s adoptionis
filioz in quo clamamus. abba pater.
¶ Glorie collatiōe. Gala. Itaqz iam nō est
seruus. sed filij. qz si filij. 7 be. per deum. i. per
opera dei. Opera nostra magis sunt per
deum vite eterne meritoria q̄ per nos.
¶ Primo mō sumitur pater personaliter.

Lib. f.

7 iste modus soli patri conuenit. Quarto
mō. s. redemptiōe. nō solū effectiue sumi
tur: sed et per mysterij exhibitionē. Sus
mit̄ et psonall. 7 iste modus soli filio cō
uenit s̄m q̄ modus redēptionis fuit per
mortē filij. Oēs alij modi simul trib⁹ pso
nis pueniūt: qz indiuisa sūt opera trinit̄
tatio: nisi forte aliquis illoꝝ modoz pue
niat alicui persone p appropriationē. Cir
ca gñationē nota q̄tuoꝝ ppōnes in qbus
videri poterit: vtrū eētia diuina generet
vel generet. ¶ Prima hec ē. eētia gñat es
sentia. Secūda hec. eētia generat perso
nas. Tertia hec. psona gñat essētiā. Quar
ta hec. persona gñat personā. Max. ppō
num tres p̄me false sūt. quarta aut̄ va ē.
Est eni regula i theologia q̄ eētia diuina
nō gñat nec gñat. dicendū tñ q̄ p̄ virtu
te essētie existētis in se gñat 7 q̄ filio per
generatiōem cōdicatur essētia sicut 7 sp̄i
ritui sancto per p̄cessiōem.

CQz filius est.

Cap. 5.

Am sint correlatiua p̄r 7 filius p
caisdē rōnes ostēditur filium esse
eternū. per quas 7 ostensū est pa
trem eē eternū. ¶ Diuterea iter oēs ema
natiōes p̄fectissima est gñatio qua peni
tus assimilaf̄ genit⁹ genitori qd̄ emana
tiōes alie nō faciūt. Cum igit̄ copiosissi
mo fonti bonitatis p̄petat emanatio p̄fe
ctissima. cōstat q̄ persona q̄ p̄ est qui est
fons totius bonitatis generat filii equa
lem sibi cui cōdicat sue plenitudinem ma
iestatis. Aliquis est filius dei per gratiā
vniōis vt christus homo. Aliquis per ve
ritatē nat̄iuitatis. vt xp̄s in quātum deus.
Aliquis per adoptionē. vt sancti. Aliquis
per creatiōem vt quenis creatura. De hi
lio dei dicit Athanasius i alteratiōem cō
tra arrium. q̄ ipse d̄f s̄sus quo cūcta coz
gitantur. sapientia qua cogitata disponū
tur. virtus qua disposita perficiunt. lumē
quo perfecta clarescunt. verbum quo da
rificata nunciant. filius ergo dei d̄f sapi
entia p̄ris. nō q̄ pater sapiens sit sapien
tia genita. sed qz filium genuit cui appo
p̄iat sapiētia. Vñ pater d̄f oia fecisse in

sapiētia. i. in filio dei. vel cum sapientia q̄
est filius. qm̄ indiuisa sunt opera trinit̄
tis. Unde hec ppō in. notat subauctoritā
tem in filio qui hoc ipsum habet a patre
q̄ res creat. Generaliter enim verum est
q̄ quicquid habet persona. vel operatur:
hoc habet a deo a quo est. Qualiter autez
filius sit de patre nota q̄ hec ppō de. q̄n̄
qz notat causam efficiētē vt cuz dicitur
christ⁹ cōceptus de sp̄itu s̄cto. q̄n̄qz cāz
mālem. vt cum dicitur christus natus ex
maria virgine. q̄n̄qz idēitatem essētie.
vt cum dicitur filius natus de patre. q̄n̄
qz trāsubstantiatiōem. vt cum dicitur cor
pus christi sic de pane. q̄n̄qz ordinē s̄z q̄
d̄f creatura fieri de nihilo.

CQz filius est imago p̄ris. Cap. 6.

Adago triplex est. s. equalitatis.

i imitatiōis. 7 rep̄ntatiōis. ¶ Dico

mō filius est imago p̄ris. Secun
do mō hō factus est ad imaginē dei. Ter
tio mō mundus dicitur speculaz. vel ima
go dei. Est igitur imago nō ad imaginez
sicut filius. Nam hec ppō ad. dicit̄ disse
rētiam 7 distantiā iter imaginem 7 ima
ginatum. hoc aut̄ nō cadit i filium. vñ be
ne dicitur imago patris sed nō ad imagi
nem. 7 est imago ad imaginez. sicut hō 7
angel⁹. Et est aliud non imago s̄z ad ima
ginem. vt mūdus qui proprie nō dicitur
imago: sed vestigiūz creatoris. qz i3 trini
tatem representet. non tamen imitat̄ nec
est capax ei⁹ sicut hō. Est tñ mūd⁹ ad ima
ginē dei factus. qz deus aliud exēplar nō
habuit. ad cuius similitudinez creaturas
faceret: nisi seipsum. Est imago genita vt
filius. 7 est imago creata. vt homo 7 an
gelus. 7 est imago facta vt statua. Hercul
lis que ipsum representat. Et bis patz q̄
esse imaginem conuenit creatori 7 crea
ture. Creator quidem. qz filio qui est ima
go patris. Creature vō cōuenit tam coz
porali q̄ sp̄ituali: q̄ etiā p̄positē. ¶ Dico
p̄rie tñ loquendo d̄f q̄ creatura corporal
est creatoris vestigiū. vñ apo. Inuisibi
lia dei per ea que facta sunt 7c. Ibi hec p̄
positio per. non dicit̄ medium disponēs

De natura deitatis

inquantū creatura cōsideratur i se. sed ex
citans inquantum est similitudo creato
ris. qz nō disponit ad cognitionē creato
ris. imo per talem modū potius impedi
ret cognitionē. cum inter creatoꝝ 7 crea
turam maior sit dissimilitudo q̄ simili
tudo. Creatura vō spiritualis q̄ creato
ris similitudo. Ezechiel. Tu signaculus si
militudinis 7 ē. 7 hoc ideo qz in angelo. p
pter nature simplicitatem expressior est si
militudo ad deum q̄ in homine. Creatu
ra vō composita. i. homo dicitur imago
dei. Gene. faciamus hominem ad ima
ginem 7 similitudinem nostram. 7 hoc iō
quia in homine inveniuntur plures trini
tates q̄ in angelo. vnde quo ad hoc po
tius dicitur imago trinitatis. filius dei
possidet triplicē excellentiam. sicut innuit
apo. ad Hebr. Qui cum sit splendor glo
rie 7 figura substantie eius portansq; oīa
verbo virtutis sue. ¶ Primam. s. respectu
patris a quo producit. 7 sic est splendor
glorie paterne. Est enim vt ait Dō. fon
talis radius in se manifestans gloriā pa
ternam. Secundam respectu spiritus san
cti quem producit ex se 7 sic est figura .i.
similitudo substantie patris. Et. n. alia p
sona ab ipso sicut a patre. quam personā
quidem nō accepit spūs sanctus a patre
sicut 7 filius. Tertiam respectu creatura
rum que per eum producūt. 7 sic est por
tans oīa verbo virtutis sue. ¶ Propter p̄
cipiū dī verbū filius patris qm̄ perfecte
loquitur bonitate 7 simā patris liberali
tatez. qui nihil habere voluit qd̄ filio suo
nō cōdicaret. Istud est verbum essentialiter
7 eternaliter genitū temporaliter p̄missū
a prophetis 7 apostolis predicatū. ab an
gelo in incarnationem nunciatum. ¶ Pro
pter secundum dicitur filius imago p̄ris:
quīs tres persone sint equales in eterni
tate in maiestate 7 potestate. tamē fili⁹ di
citur potius imago patris q̄ spūs s̄ct⁹.
qz non solum habet cōuenientiam int̄ cū
patre i essentie idēitate. sicut 7 spūs san
ctus. sed et habet cōuenientiam extra cuz
p̄re ex eo qd̄ sicut a patre. p̄cedit filius: sic

a filio spūs s̄ct⁹. sed a spiritu sancto nul
lus. Nam s̄m rōnem intelligendi respec
tus h̄i relationū sūt extrinsec⁹ existētes
qz poti⁹ ab aliquo sunt q̄ i aliquo. Intel
ligentia enim relationum ad hoc ad qd̄
refertur aliquid respicit. vnde si patrem
non habeo filius nō sū. 7 ecduerso. ¶ Pro
pter tertiu⁹ dicit filius virtus p̄ris. Cor.
Nos autē predicamus christū dei virtu
tem 7 dei sapiam. inuenitur etiaz imago
trinitatis in nobis. v3 i memoria. itelligē
tia. 7 voluntate. vel in mente. v̄ notitia 7
amore. in quibus per ordinem patri 7 fi
lio 7 spūi sancto assimilamur. Nota etiā
q̄ imago dicitur relative ad illud cui⁹ si
militudinē gerit 7 ad qd̄ imitandū facta
est. Hoc autē contingit dupliciter. quātuz
ad speciem 7 signum speciei. 7 sic imago
hominis est in filio suo qui ipsum in hu
mana specie 7 figura imitatur. 7 hec est p
fecta imago. quantum ad signum tantū.
7 non ad virtutem speciei. sic imago ho
minis est statua lapidea. 7 hec est imper
fecta imago. ¶ Primo modo filius ē ima
go patris. sicut in natura cōicans. Secū
do modo imago dei est in homine. i3 mi
nus perfecte.

¶ Qz spūs sanctus est. Cap. 7.

¶ Emanatio duplex est in diuinis.

e Una per modū nature. Alia per
modū voluntatis. Illa que ē per
modū n̄e est ḡnatio s3 qz fili⁹ ē a p̄re. Illa
que est p̄ modū voluntatis. hec dicitur
p̄cessio appropriata. ¶ Proprie vō dī spi
ratio s̄m qz spūs sanct⁹ est a patre. iccirco
autē hec emanatio p̄ modū voluntatis dī
eē. qz spūs sanct⁹ amor ē. Amor autē s3 vo
lūtate est. ¶ Procedit autē spūs s̄ct⁹ a p̄re
mediate 7 immediate. ¶ Mediate. qz fili⁹ ip̄s
spirat qui hoc h3 a patre. immediate vō. qz
ipse pater ip̄sū spirat.

¶ Qz spūs sc̄us amor p̄ris 7 filij ē. Ca. 8.

s ¶ Spiritus sanctus amor dei est. et
hoc tripliciter. v3 eēntiali. p̄diali
7 exēplari. Essentialiter dicitur
spiritus sanctus amor. inquantū ipse cum
patre 7 filio vnus deus est. ipsi enim tres

Liber. i.

inquantum sunt vnum in essentia diligunt se amore essentiali qui appropriat spiritui sancto. Personaliter vero deus spiritus sanctus amor inquantum ipse est nexu patris et filii. Pater enim et filius diligunt se amore procedente quod non est pater. nec filius. sed spiritus sanctus. De hoc nexu dicit Augustinus. Est ineffabilis quidem complexus in illa trinitate non genitus. sed genitoris genitusque suauitas ingenti largitate profundens omnes creaturas per captum earum. Exemplariter quoque deus spiritus sanctus amor: quoniam amoris gratia quod est in nobis spiritus sanctus non solum efficiens est. sed etiam exemplariter atque finis. Amor enim qui est in nobis a spiritu sancto est efficienter. et hoc inquantum ipse spiritus sanctus est deus. Exemplariter autem est in nobis. inquantum ipse spiritus sanctus est procedens per modum amoris a patre et filio. Sed finaliter est in nobis amor. inquantum spiritus sanctus a quo amor non est habet rationem primi homini in quod redit amor non est. Notandum quod amor qui est spiritus sanctus ex modo procedendi est nexus. scilicet trinitatis. sed per ipsam processionem est distinctus a patre et filio. per non esse diuine perfectionem est persona et suppositum. per diuinitatem simplicitatem ipse est deus et summe bonus. Igitur spiritus sanctus est amor quo pater et filius se diligunt. Cum autem dicitur pater et filius diligunt se spiritui sancto. id est amore qui est spiritus sanctus. et hoc hoc propositio est vera. sed intelligatur sic. si diligunt se spiritu sancto. id est per spiritum sanctum. vel per amorem qui est spiritus sanctus. et secundum hoc non est procedenda. esset enim intellectus quod spiritus sanctus esset principium in trinitate: quod falsum est. quia a patre filioque procedit. quia non est ibi aliquid respectu eius hec dictio. per. dicat ibi principium. Est enim regula quod hec dictio. per. spiritus dicit rationem principii respectu alicuius positi in locutione. sic quod deus pater operatur creaturas per filium. ibi notatur ratio principii in filio respectu operis. Similiter hoc proceditur. filius operatur per patrem. nam ibi notatur ratio principii in patre. et hoc duplici respectu scilicet respectu filii. et respectu operis.

Quod spiritus sanctus, charitas et donum sanctorum est. Cap. 9.

Am iueniat in scripturis sepius quod spiritus sanctus charitas et donum deus. diligenter notandum est quod hoc debeat intelligi. et vnum spiritus sanctus sit charitas qua nos deus et primum diligamus. Non notandum est quod amor siue charitas tribus modis sumitur. Vno modo effectiue. et sic absque dubio verum est quod spiritus sanctus amor est quo diligimus deum. quia spiritus sanctus operatur in nobis habitum et modum charitatis. Alio modo sumitur exemplariter sic et spiritus est charitas qua diligimus deum et primum. Charitas. n. que est spiritus sanctus est exemplariter charitatis. Tertio modo sumitur charitas formaliter per modum inherente. et sic charitas deus virtutis habitus in anima quo diligimus deum et primum. Et secundum hunc modum spiritus sanctus non deus charitas nec contrariatur dictum Augustini. libro de trinitate. 6. Eadem charitas qua nos diligit deus. et nos ipsum. quia hoc verum sit. tamen aliter et aliter est. nam deus diligit nos ea formaliter. nos vero ipsum diligimus efficienter et exemplariter non formaliter. nam omne esse et agere est a forma inherente agenti quod est principium agendi et forma sicut caliditas igni. Sciendum tamen quod spiritus sanctus datur cum datur ei donum quia spiritus sanctus est amor et primum donum. posteriori autem non datur sine priori. Preterea corpus mysticum est vnum per amorem: cum. n. nihil creatum sit vnum in diuersis particularibus nisi quod in eorum corporibus mystici vniuntur vno amore creato qui est spiritus sanctus. Item hoc Augustinus. Totum malum hominis est vti fruendis et frui utendis. potest ergo quod oppositum est totum bonum eius. scilicet frui fruendis et vti utendis. Sed ad fruendum eo quod fruendum est requiritur potentia eius fruibilis: et est dispositio debita fruendi: vnum requiritur potentia spiritus sancti et eius donum. scilicet amor quo inheret ei: verumtamen cum datur nobis spiritus sanctus non incipit esse in loco nouo. sed nouo modo per productionem noui effectus et noui respectus. ex quo creatura se habet aliter ad spiritum sanctum quam prius. quia est ipsa ut cognoscere et amare ipsum. quod non fuit prius. Et sicut dicitur per quod in iustificatione duplex charitas nobis datur. scilicet creata et increata: illa qua diligimus: et illa qua diligimur. vel datur nobis charitas increata

De natura deitatis

ta qua diligim⁹ effectiue ⁊ creata qua diligim⁹ formalit⁹: qz nostrū diligere ipse creat. Ex his colligit⁹: qz lz de⁹ sit vbiqz p eēntiā pntiā ⁊ potētiā: nō tñ bēt ab oib⁹ hoibus p gratiam. Adissio spūs sci dū paruit sup xpm i colūba. ⁊ sup apostolos in linguis igneis. Alia inuisibilis q mittit i mēte ad scificādā creaturā. ⁊ ista missio fit ad ibitationē creature rōnalis. s3 p o: fit ad ibitationē demonstrādā alijs. Eo mō filij duplex ē missio. s. visibilis vt icarnatio: ⁊ inuisibilis vt ē in eterna mētis illu miatio. Notādū q missio filij ⁊ spūs sci inseparabilia sunt s3 dicit filij qn mēs per gratiā illuminat ad deū cognoscēdū. dō spūs sci. qn affectus accendit ad deum amandum. Sciēdū ē q soli⁹ p̄ris ē mittere ⁊ nō mitti. cū. n. pater a nullo pcedat nisi mitti dicitur: qz vō filius pduxit ⁊ pducit. iō mittit ⁊ mittit. Spūs vero sc̄ctus pducit eternaliter. s3 nō pducit nisi ex tpe: iō ipi⁹ ē p̄p̄tū mitti ⁊ nō mittere: nisi respēcū creature: vt ad conuersionē ppli dicunt apostoli missi a spū scō nisi forte dicat mittere hoīem assumptū. S3 spiritus sanctus mittere dicit in x̄tū cū patre ⁊ filio idē ē in eēntiā trinitatis: nō in x̄tū psona. sic ē filij mittit seipm. vnde Aug. li. de trini. Intelligamus illā incarnationē: ⁊ ex virgine natiuitatē i qua intelligit filij missus vna eadēqz opatione p̄ris ⁊ filij inseparabiliter eē factā. nō sepato etiā spū scō. Ex his p3 q he sūt iproprie expone. Spiritus sanctus mittit se. ⁊ mittit filiū. ⁊ filij mittit se ipm. nisi intelligatur inquātū ē de virgine nat⁹. Hec autē ē rō. qz mittere dicit auctoritatē rōne. pductio nis eterne. Quib⁹ modis datus est spiritus sanctus i signo visibili. Sciēdū q in igne apparuit spūs sc̄ctus. vt calefaceret frigidōs. Et i linguis vt doceret ignaros Et i sono vt terreret rebelles. Apparuit ēt i alijs trib⁹ modis. s. in nube tpe Adoy si vt ductor ei⁹ colūna nubis eēt. sic legit⁹ Isa. 16. 63. Itē i colūba sup baptizatum x̄p̄s ad nūdādā grē plenitudinē q in ipō

erat. Itē in statu p⁹resurrectōis ad signū scificādā vnificatōis affect⁹. qz stat⁹ ab interiori pcedit. Datus ē iḡ spūs sc̄ctus bis post resurrectiōnē. s. in tra pp dilectionē p̄rini. ⁊ de celo pp dilectionem dei. vel datus est i terra ad relaxāda peccata aliorū. Jo. 20. In su. in eos. ⁊ dixit. Accipite spū sanctum. quoz remi. ⁊c. Dat⁹ ē d celo repēte ad robur. ⁊ ad opationē miraculoz. de his duob⁹ psalm⁹. Verbo dñi ce li firmati sūt quo ad p̄rini. ⁊ spū oris eius oīs virtus eoz quo ad sc̄ctū. Tertia sūt collatio spūs sancti apostolis facta: an passionē qn fuerunt baptizati. ibi. n. inuif eoz baptism⁹ vbi dō. Qui lotus est nō indiget. nisi vt pedes lauet. In signū p̄dicoz ter inungit⁹ bō ad significandaz bāc triplicē spūs sancti missionez. s. in bap̄tismo. in cōfirmatiōe. ⁊ in morte. Quadruplicē effectum cōsecuti sūt apli ex presentia spiritus sancti. p̄rino eloquentiā in linguis. Secūdo audaciam i tormentis. Tertio efficaciam in miraculis. Quarto p̄tectionē a vitijs. qz post p̄tecostē nō peccauerunt mortaliter. Accipiūt ⁊ mō vtilit⁹ spiritū peccatores in igne ad purganduz Adar. 1. Et baptizabit vos in spū ⁊ igne. Item penitentes ad p̄ficiendū. ps. Spiritus tuus bon⁹ deducet me. Itē p̄fecti ad sc̄ctificādū. Ro. Qui dedit nobis pignus spūs sancti. Item beati ad fruēdū. ps. Renuit p̄so. aia mea ⁊c. Item tribulati ad p̄solandū. Ro. Ad accepistis spiritum seruitutis itē in timore ⁊c. Item ignorantes ad instruendū. Jo. paraclitus autē spūs sanctus quez mittet pater i noīe meo ipse vos ⁊c. Quo tpe datus sit spūs sanct⁹ attendendū ē q in die quinquagesima. vt ostendat actor esse remissōis. naz ānus iubilens seruiebat remissioni. Venit ēt i die dñica vt esset dies p̄rini reuouatiōis qui fuit ēt creatōis. Dat⁹ quoqz fuit tertia hora. qz dō p̄rini homo i hora tertia perdidisse gr̄am. vnde conueniens fuit q eadēz hora apostolis redederet. Item alia ratione datus est hora tertia. s. vt ostenderet q etiaz nobis hora

Liber. i.

tertia dat gra dei. Sūt enī tres hore mo-
rales. s. p̄ritio. p̄fessio. ⁊ satisfactio. De
hoc noie spūs sancti sciēdū ē q̄ p̄t eē cir-
cūlocutio vnius p̄prij nois. ⁊ tūc puenit
tū p̄sone tertie i trinitate. vel p̄t iste di-
ctōes sumi dīnīsim. ⁊ sic q̄libet triū p̄so-
narū est spūs sanctus. Spūs sc̄tus habet
multa noia. d̄r enī spūs a spirādo actiue
eo q̄ sp̄ret. Jo. 2. Spūs vbi vult sp̄i. ⁊
fm̄ hunc modū hoc nomē spūs cōe ē oī-
bus tribus p̄sonis. s. spiritui sc̄o puenit
p̄ appropriationē. Alio mō d̄r spūs a spi-
rādo passīue eo q̄ sp̄ret. ⁊ hoc mō p̄puz
est spūs sc̄to. q̄ p̄cedere d̄s p̄ modū sp̄i-
ratiōis. nō solū ē d̄r spūs. s. addit sc̄tus.
q̄ sc̄tus idē ē q̄ mūdus vel firmus vel fi-
ne terra. Ita at̄ nō solū cōueniūt ei quo
ad se. sed in cōparatiōe quo ad nos. nā p̄
grāz spūs sancti a peccatis mūdamur. in
bonis firmamur. a terrenis separamur.
Sanctus ergo nō solū ē i se. s. q̄ nos san-
ctos fac̄ ea sanctitate de q̄ dicit Dio. Sā-
ctitas ē ab oī imūditia libera ⁊ p̄fecta. ⁊
oīno imaculata mūditia. P̄terea spūs
sanctus vocat̄ nexu vnitas ⁊ amplexus.
⁊ hoc put̄ cōpatur ad patrē ⁊ filiū. Item
d̄r donū altīssimū. ⁊ hoc put̄ cōpatur ad
nos. q̄ oē d̄rū optīmū. ⁊ oē d̄r. p̄ de. ē
descēdēs rē. Itē d̄r fons viuus. q̄ sep-
tēplici riuo donoz nob̄ fluit. Isa. Spūs
sapiētie ⁊ intellectus. spūs p̄silij ⁊ fortitu-
dinis. spūs sc̄ie ⁊ pietatis. ⁊ spūs timo-
ris d̄ni. Itē d̄r ignis. q̄ affectū accendit.
Itē d̄r charitas nō solū. q̄ est amor p̄ris
⁊ filij. s. q̄ nos amātes facit. Itē d̄r spūa-
lis vnctio. q̄ oēs tribulatiōes mūdanas
suauis facit ⁊ iocundas fm̄ illud. In la-
bore reges. in estu tēperies rē. Itē dicit̄
dextere dei digit̄. q̄ sic oēs corpales res
digito demonstrāf. ita p̄ spūm sc̄m̄ osten-
dunt̄ res spūales oculo spūali. Itē d̄r pa-
clytus. q̄ p̄solatiōes mētib̄ i ferr. Item
magistroz optīmus. q̄ intellectū ad dei
cognitiōē. ⁊ sui ipsius illuminat.

Quod in trinitate personarū vni-
tas essentie est. Lap. 10.
A vnitate nature diuine tres sūt

p̄sone. q̄rū prima ē a nulla. 2^a ē p̄ gnātio-
nē a sola p̄na. 3^a est p̄ cōez spiratiōz a p̄ri-
ma ⁊ sc̄da. Istud tū sic ē q̄ trinitas p̄sona-
rū nō excludit ab eētia vnitate: simplici-
tate: imensitate: eternitate. ⁊ icōmutabili-
tate. b^o rō p̄ b̄ p̄z. q̄ q̄ credēt deū n̄ posse
se sūme cōicare negaret i eo potētā. Qui
vō crederet hoc eum posse. s. nescire. ne-
garet i eo sapientiā. Qui crederet eū hoc
posse ⁊ scire. s. nolle. negaret in eo boni-
tate. Lū igit̄ pater potuerit. sciuerit. ⁊ vo-
luerit. se sūme cōicare hoc fecit eternalit̄
s. b̄ndo dilectionē ⁊ dilectū. hoc est filiū ⁊
sp̄m sc̄m̄. P̄terea omne bonū ē sui d̄f-
fusuū. vt dicit Dio. vñ cū pat̄ sit fons bo-
nitat̄ emanatio erit ab ipso p̄fectissima
q̄ est gnātio. Erīt etiā emanatio locūdis-
sima q̄ ē p̄ modū benignitatis ⁊ liberali-
tatis. h̄c at̄ emanatio amor ē. q̄ est spūs
sc̄us a p̄re ⁊ filio p̄cedēs. Et b̄ d̄r amor
emanatio liberalitatis. q̄ amor p̄m̄z do-
nū est qd̄ a liberalitate p̄cedit. cū sit do-
nū intrinsecū i ipso d̄ate. i quo. s. amore oīa
alia donantur. H̄c beata trinitas tribus
modis nobis inotescit. Ipa enī p̄z i scrip-
turis. oñdit̄ i figuris. relucet in creaturis.
P̄tio inquātū b̄ta trinitas p̄z in scriptu-
ris: vñ Leo papa. Credim⁹ factā trinita-
tē p̄rez ⁊ filiū ⁊ sp̄m sc̄m̄. vñ deū oīpotē-
tē. vñ sube. vñ eētie. vñ p̄tatis. Itē
Isa. Audiuit seraphin ter dicentia. San-
ctus in laudē beate trinitat̄. subiūgentia
in singulari. d̄ns de⁹ sabaoth. p̄ con-
fessionē vnitat̄ diuine. Si ḡ nō eēt tres
p̄sone nō diceret̄ in Gen. faciam⁹ hoīem
ad similitudinē n̄ras. s. meā. et tūc si eēt
tres p̄sōe ⁊ n̄ vna suba. n̄ dicit̄ ad imagi-
nē. s. ad imagies n̄ras. Ad id oñdēdū p̄i-
tur i ps. ter d̄s. cū d̄r. B̄ndicat nos d̄s
d̄s n̄ b̄ndicat nos d̄s. ⁊ tū solū p̄oīf b̄ p̄
nomē eū. vbi subiūgit̄. ⁊ metuāt eū oēs fi-
nes terre. Itē Jere. i. ab. ab. ab. d̄ne de⁹.
ecce nescio loqui. Vide q̄ ab triplicanit.
⁊ in singulari dixit. d̄ne de⁹. qd̄ notat tri-
nitatē ⁊ vnitatē. Itē Ap̄osto. Ex quo oīa
p̄ quē oīa. i quo oīa. ip̄s gloria in secula.
Et nota q̄ h̄c p̄positio. ex. dicit̄ autēz in

De natura deitatis

eē a nullo. hoc at patri cōuenit q est p^m fine p^m. Sed hec p^positio. p. notat opa tionē. siue mediū. 7 esse ab alio. vñ p hoc intelligitur filius q est p^m de p^m. Hec aut p^positio. in. notat p^positionē. 7 eē ab alijs. 7 p^pterea cōpetit spūi scō. q eē cō tinētia oīs boni. Ostendit etiā beata tri nitas in figuris. Signatur enim per tres amicos Job. Itē per tres angelos quos abrahāz hospicio recepit. tres. vidit 7 vnū adorauit. Itē per tres digitos quib⁹ ap^penditur moles terre. Itē per tres ciui tates refugit eqli spatio se distātes. Item per tria difficilia ad inuestigāduz. Item per tres ciuitates quas vidit Ezechi. Re lucet quoqz in creaturis vestigium beate trinitatis. Lognoscutur enim in magnitu dine creaturaz potentia patris. in dispo sitione sapientia filij. in ornatu bonitas spiritus sancti. Itēz i quolibet in diuiduo inuenies v^tutem spēm 7 vtilitatē. quoz p^mum puenit patri. 2^m filio. 3^m spūi scō. Item in sole vides essentiam splendorēz 7 calorem. in quibus patres 7 filiū 7 spm scū cognosces. Itē in anima sū memo riam. intellectum. 7 voluntatem. conside ra personarū trinitatem 7 vnitates sube. Item in hierarchia celesti superiori deus est in thronis vt maiestas. in cherubin vt veritas. in seraphin vt charitas. p que no tatur personarū trinitas. Itē in v^tutibus theologis. s. fide spe charitate idē intel lige. Item in tribus votibus anime. s. co gnitione. cōprehēsiōne. 7 delectatiōe. No tandum at q aliter relucet deus in crea turis viatoribus. aliter in beatis. Ex^m de speculo in quo alio mō vñ a nobis nor⁹. 7 aliter ignotus. nam notum videtur in speculo. ignotum per speculum. Ex p^p dictis patet q lz tam in creatura corpora li q̄ in spiritali. 7 q̄ ex bis composita beata trinitas cognoscutur. tñ diuersimo de. pat vnūquodqz istoz d⁹ vestigiū crea tori. qz aliū d⁹ eius similitudo. 7 aliū ei⁹ imago. sic supius ē notatū i titulo q fili⁹ ē imago patris. Deniqz sciēdū est q plu ralitatem personarū in vnitatem essentie.

7 vnitatem essentie in personarum plura litate sū Ber. Irrotari temeritas est. cre dere pietas est. nosce vita eterna est.

Q multipliciter trinitas est. Ca. 11.
Triplex inuenitur in scripturis in trinitas. Est enim trinitas incre ata. que summa 7 ineffabilis est. Alie trinitates sunt create. inter has vna est que cecidit. s. rationalis. concupiscibi lis. irascibilis. Alia est per quam homo cecidit. s. suggestio diaboli. Dlectatio sen sualitatē. 7 cōsensu rōnis. q̄ tria signifi cata sunt per serpentem mulierem. 7 vi rum in paradiso. 3^a est in quam cecidit. s. ignorantia veri. impotentia boni. 7 con cupiscentia mali. 4^a est per quam resur git. s. fides. spes. charitas. item est trini tas per quam ad gratiam reparamur. s. triplex substantia que est in christo. s. di uinitas. anima. 7 caro. Est autem alia per quam regeneramur. s. spiritus. aqua. 7 sanguis. Spiritus in q̄ scificationis. Aq̄ ablutionis. Sanguis redēptionis. Hāc nobis Jo. in epistola sua recitat. Est quo qz trinitas alia per quam ad gloriā re formamur. vt sūt tres dote anime. s. cog nitio. dilectio. comprehensio. Est 7 mul tipler trinitas in creaturis: que est vesti giū beate 7 increate trinitas. 7 de hoc habes in titulo supra. q trinitas perso narum et vnitas essentie est.

Q equalitas personarū est. Ca. 12.
Qualitas psonarū in trib⁹ p̄sistit. vñ Aug. Nullus aliu pcedit eter nitate. aut excedit magnitudine. aut supat p̄tate. Q equalitas s̄z hec tria fit i deo sic ostenditur. quia in istis inferiori bus tria sunt hec. s. substantia. qualitas: 7 quantitas. igitur vnitas in substantia cau sat idēp̄tatem. vnitas autem in quali tate causat similitudinem. sed vnitas in quantitate causat equalitatem. in diuinis est equalitas tantūmodo sū triplicem quantitate. prout quantitas in deo esse dicitur. lz imp̄prie. p̄rimo sū quāta tes v̄tutis q̄ est potentia. Alio mō s̄z quā titatē duratōis q̄ ē eternitas. tertio mō s̄z

Liber. i.

quãtitates magnitudinis q̄ ipse est intra oia ⁊ extra oia: ⁊ qua cõtinet ⁊ locat oia. Equalitas personarum aliter i bis tribus modis ostendit: quã i creatura triplex magnitudo reperit. s. temporalis. diuersiõis. ⁊ virtutis. Prima magnitudo e i reb⁹ mutabilib⁹. Secunda in corporeis. Tertia in spiritalib⁹ creatis. istis trib⁹ rãdient i creato re alia tria i quib⁹ et psona diuine sũt eãles. s. eternitas in eẽ. magnitudo i imensitate. ⁊ virt⁹ in posse. hoc tñ posse l3 s3 rei veritatẽ sit in deo sũm dñam rei in ipso nõ bñt esse: sed sũm q̄ nřm respiciunt intellectum. Dicendũ est ergo q̄ tãta est equalitas i trinitate q̄ sũm Aug. nec est ad maius aliquid. vel duo del oẽs q̄ vnus. nec maius aliquid oẽs q̄ singli. Coeterne q̄s sunt psona diuine. q̄ in diuinis nõ est ponere duo gña. s. substãtie et ad aliqd. quãtitas vō et qualitas transeunt i gen⁹ substãtie. sicut equalitas vel similitudo dicunt relationes. sed substãtia cõis e trib⁹ psonis. Relatiuorũ autẽ ppiũ est simul eẽ. ergo nullo mō p̄ est prior filio. nec sũm id qd ad aliquid e. nec sũm id quod absolutũ e. Item ostenditur per exemplũ in nã. q̄ l3 splendor sit a sole. tñ esset soli coeternus si sol esset eternus.

De inf eẽtia ⁊ psonã dñã e. La. 13.
A pud grecos q̄ttuor sunt vocabula. s. vsya vsyõis. hypostasis. p̄sopon. hec apud latinos eãpol lãt istis q̄ttuor. v3 eẽtia. suba. substãtia psona. Inter hec talis e dñã. q̄ vsya siue eẽtia dñ de creaturis absolute. ⁊ sine cõcretiõẽ q̄lis est hũanitas. vsyõis dicit naturam. siue substãtia nãe. vt bõ. hypostasis dicit distingubile. nõ tñ distinctũ determinata. p̄prietate vt aliquis bõ. P̄sopon siue psona dicit distinctũ determinata. p̄prietate ad dignitatẽ pertinẽtẽ. vt petrus. vñ sicut hoies particulares distincti sunt. p̄p̄rijs qualitatib⁹. ita p̄f ⁊ fili⁹ ⁊ spũs sanct⁹. p̄p̄rijs notioib⁹. Sicut autẽ greci dixerũt p̄rem ⁊ filiũ ⁊ spũs sanctũ. s. tres hypostases. i. tres substãtias. ita ⁊ nos dicimus tres substãtias. i. tres res nõ indigẽ

tes alla re vt sint. Considerata igitur essentia diuina in se oio indistincta est. persona vō i se distincta est suis p̄prietatibus. Considerata autẽ essentia i psonis vel persona i essentia modũ mediũ tenet. s. vnitates et distinctionẽ. ⁊ hoc p3 i appropatis q̄ oib⁹ personis pueniũt: vt potẽtia: sapia: bonitas. sed ad vnã magis determinant. Nota q̄ semp substãtia sumit p̄ essentia. ⁊ q̄ essentia nõ t̄ transferẽ ad significãdã p̄sonã. Tres sunt diffinitioes psona. psona est creature rõnalis idiuidua suba hec sumit penes nãm rei. 2. Agonis de sãcto vicatilis est. Persona e substãtis p se solã iuxta quẽdã singulare; modũ. hoc sũt iuxta ethimologiã nois. dñ. n. psona q̄h p se vna. 3. est diffinitio magrãlis sic. Persona e hypostasis distincta p̄petate ad dignitatẽ p̄tinẽte. Nota e t q̄ ista q̄ttuor p̄ ut supra sũt exposita ⁊ crep̄licata. s. eẽtia. suba substãtia psona differũt. i creatura. re. ⁊ noie. s3 i diuinis differũt rõne.

De imensitate dei. Lap. 14.

On e i deo quãtitas dimẽsiõis. s3 virtutis. nec vbiq3 est deus mole corpis. s3 pãtia maiestatis. ⁊ per hãc modũ dñ inẽsus. Sed nota q̄ inẽsitas q̄ttuor i deo p̄plectit. s. infinitatẽ. incõp̄hẽsibilitatẽ. icircũscriptibilitatẽ. eẽnitatẽ. Si. n. p̄siderat de⁹ i se sic e infinit⁹. p̄s. Magnitudinis ei⁹ nõ e finis. Si vō p̄siderat i p̄pone ad intellectũ. sic e icõp̄hẽsibil. Apo. O altitudo di. ⁊c. Et p̄pter B̄ et dñ sedere sup cherubi. i. sup plenitudinẽ scie ⁊ sup oẽm intellectũ. Sed i p̄p̄tõẽ ad locũ. sic est icircũscriptibilis. Ambz. Nihil p̄scriptũ ⁊ p̄scriptũ nihil diuisũ3 trinitas b3. nõ loco claudit. nõ estimatiõẽ p̄cludit nõ etate variat. si i p̄p̄tõẽ ad duratiõẽ sic est etern⁹. Apo. Regi seculorũ imortalis ⁊c. De his q̄ttuor dicendũ e i sequẽtib⁹ per ordinẽ. Tenẽdũ est certissime q̄ i deo nõ e p̄pe lõgitudõ nec latitudo. nec subtilitas. nec profundum. sed hec metaphorice sunt i deo. Est enis latitudo charitatis qua nos ab erroze reuocat. Jere. Charitate perpetua dilexi te. ideo attraxi te mi

De natura deitatis

serans tui. Est et longitudo patientie que malos expectat dissimulat namque peccata hominum propter penam. Est in eo sublimitas sapientie qua omnem sensum superat. Apo. Omnia nuda: et aperta sunt oculis eius. Est et in eo profundum iusticie que peccatores damnat. Matbey. Ite maledicti in ignem eternum.

De infinitate dei. Cap. 15.

Debitandum non est deum esse infinitum. quia cum in deo sit potentia et essentia. per que essentia eius est infinita. sic et potentia. unde sicut potentia dei non potest in totum quod possit in plura. sic et essentia dei. non est ita in aliquibus rebus. quin possit esse in pluribus. imo si mundi essent infiniti omnes repletur. Idcirco cum sit deus rex causa efficiens for malis et finalis. sicut dicere de deo non est in se est causa efficiens que fit effectiva. nec in se est forma formalis que fit formata. eadem ratione non erit dicere esse causa finalis que fit finita. Nullo ergo modo dicendum est deum esse finitum secundum substantiam. nisi finitum dicatur complectum et perfectum. Sane triplex dicitur infinitus. scilicet negativus. privativus. contrarius. seu despiciendus. Infinitum negativum dicitur per abnegationem finis. et sic dicitur infinitum illud quod non finit. et hoc modo infinitum est quod non est natum finire. Infinitum privativum est quod natum est finire. non tamen finitur. Infinitum contrarium est quod habet contrariam dispositionem ad finem. Idcirco modo essentia divina est infinita. quia non habet finem. nec est nata finire. Similiter si dicatur infinitum tertio modo. Si vero dicatur infinitum privativum. sic non potest dici finita. quia non est nata finire. imo est finiens omnia. Item finis dicitur triplex. dicitur enim terminus. et secundum hoc quantitas continua ponitur infinita: quia non est dimensibilis in infinitum. et hoc ideo quia in continuo non est terminus in productione. sicut nec in numero est terminus in additione. Alio modo dicitur finis id quod per perfectio. Tertio modo dicitur finis id quod propter unumquodque finitur. Idcirco modo deus est infinitus. non secundum quantitatem dimensionem suam que in deo non est. sed secundum quantitatem virtualem que in ipso est. Sed quia in deo omni modo est indivisio virtutis et essentie. non

potest esse infinitas virtutis quia et sit essentie. 2° modo materia dicitur infinita quia caret perfectione. 3° modo malum culpe dicitur infinitum quia non est ordinatum ad finem.

De incomprehensibilitate dei. Cap. 16.

Recator a creatura cognosci non potest ad plenum in via. vel est in patria. quia finiti nulla est proportio ad infinitum. Trinitas sibi soli nota est. et habet in ipso. unde Ber. Nihil deo prius et nil incomprehensibile. quod neque cuilibet rei prius esse suum. Sane esse omnium dicitur deum. non quod illa sint quod est ipse: sed quia ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. Est enim intelligentia nostra ad illam lucem inaccessibilem multo minus quam visus nocte vel vespertilio ad lucem: unde dicitur in psalmo. Ambulavit super penas veterum. hoc est super intelligentias et angelicas. verum tamen comprehendit deus aliquo modo per fidem in via. Aug⁹. Mentis humane acies invalida in tanta excellenti luce non figit. nisi per iustitiam fidei emundet. Ad idem. Ber. Ita deus est in rationabilibus creaturis. ut tamen capiatur ab ipsis. A rationabilibus tamen capi potest omnibus per fidei cognitionem. sed a bonis tamen capiatur per amorem. Dicam⁹ ergo quod de deo scire possum⁹. quod non sit. non autem quod sit. Aug⁹. Intelligam⁹ deum sine qualitate bonum. sine quantitate magnam: sine indigentia creatorum. sine situ presidentem. sine habitu vel ambitu omnia continentem. sine loco ubique totum. sine tempore sempiternum. sine sui mutatione mirabilia facientem nihilque patientem. Comprehendit quod deus per spiritum pro dignitate meritoque in patria. Aug⁹. Videbim⁹ tue maiestatis essentiam. et unusquisque eo perspicacius quo hic viret puri. Et ex⁹ in mari quod se offert visui. et tamen secundum ambitum totum videri non potest. et hoc est propter maris latitudinem quam propter ipsius nostri visus ad tantam superficiem improportionabilitatem. Hoc igitur tenendum est quod in via deum cognoscere possumus quod est in patria quod sic est. nunquam tamen nec hic nec ibi quid est. Visus corporalis impeditur et tripliciter. scilicet per tenebras. per falsam lucem. per aversionem a re visibili. Eodem modo impeditur visus spiritus

Liber. i.

lis circa cognitionē dei. p̄io p̄ tenebras
 pcti vel erroris. Jo. Qui fac pctm̄ in tene
 br̄is ē. Ad cor. Adhuc cū legit̄ Adoyfes ve
 lam̄ ē sup̄ corda ip̄oz. 2. p̄ falsā lucē h̄ at
 fit q̄n̄ q̄s meit̄ et̄na h̄z n̄alia. ex^m habet̄ in
 ligno putrido q̄d̄ i nocte q̄d̄a lucē v̄f̄ h̄e
 re. s̄z cū dies venerit nihil ē. 3. p̄ auersio
 nē a re visibili. siue cognoscibili h̄ est quā
 do q̄s sp̄reto sc̄dm̄utabili bono reb̄ muta
 bilibus adheret. taliū oculis egris odio
 sa ē lux 7 pur̄samabilis. De^o cognoscit̄ is
 teri^o 7 exteri^o. Interi^o duplicif. qz q̄n̄z p̄ in
 spirationē q̄d̄ pauca datū ē. Apo. ad cor.
 Scio hoies in x̄po Jesu 7c. q̄n̄z p̄ rō. 3 p̄
 quē modū p̄les p̄bi d̄ do notitiā h̄uerūt.
 Ad Ro. Inuisibilia dei 7c. Exteri^o ēt du
 pli. s. p̄ creaturas. Apo. Videm^o n̄ic p̄ spe
 culū. s. creaturaz q̄ mō sūt speculū creato
 ris in p̄nti. sic econuerso ip̄e de^o erit specu
 lū creaturarū in futuro i quo oia videbi
 mus q̄ ad gaudiū nostrū p̄inebūt. Item
 p̄ doctrinā. Apo. fides et̄ auditu. sicut co
 gnoscit̄ vinū quando q̄ ex auditu quan
 doqz visu. quādoqz gustu. sic deus q̄d̄a
 modo cognoscit̄ auditu. cognoscūt. n. de
 um q̄ audiūt v̄bū dei. 7 per illud credunt
 visu cognoscūt theologū q̄ legūt deus in
 scripturis. 7 p̄bi q̄ speculatur eū in crea
 turis. gustu cognoscūt soli boni. ps. Gu
 state 7 vi. quū sua. ē do. Et iste vltim^o mo
 dus p̄fectissimus ē 7 certissimus. Dio. di
 cit̄ q̄ trib^o modis cognoscit̄ de^o. s. per re
 motionē: siue abnegationē. vt cū dicit̄ de
 us nō est hoc vel illud. Unde Dio. negati
 ue de deo sūt vere. affirmatiue v̄o icōpa
 rate. Itē per em̄nētā. vt cū in creatura
 inueniat̄ potentia: attribuenda est deo
 sūma potētia. 7 sic de alijs. Itē per cām
 f̄m q̄ per effectus venit̄ ad cognitionē
 cause. vel p̄ cognitionē motuū ad cogni
 tionē mouentis. Itē nota q̄ aia s̄esu per
 cipit̄ corpora per formas in materia t̄m̄
 p̄ntē corpe. imāgie v̄o corpo 7 silitudies
 7 foas abstractas a mā ēt p̄ntē corpe. vel
 ab̄ntē. rōe at̄ corpoū nās. intellectu sp̄m̄
 creatū. Intelligētiā v̄o sp̄s icreatū. Sciē
 dū ē ēt q̄ cognoscibilia quedā sūt intra rō

nē. q̄dam iuxta. q̄dam supra. Intra rōnē
 sunt que sensu percipimus. vt alba nigra 7
 huiusmodi. Iuxta rationē sunt que ratōe
 percipim^o: vt vera falsa. iuxta vel iuxta.
 Supra rationē sunt que sola diuina reue
 latione cōphendūt aut auctoritate scrip
 turarū credūt. vt tres cē psōas vnū deū.
De incircūscriptibilitate dei. Ca. 17.
 Siqz deus est. 7 tū nusc̄ est. qz
 nec abest vllō loco. nec vllō capif
 loco. Aug. De^o est i mūdo nō iclu
 sus. extra mūdū n̄ exclusus. s̄ mū
 dū n̄ elat̄. infra mūdū nō dep̄ssus. Et bis
 p̄z q̄ de^o ē intra oia. 7 hoc qz oia replet 7
 vbiqz p̄ns ē. Itē extra oia qz oia cōtinet:
 nec vsc̄ valet coartari. Sed nota q̄ bec
 p̄positio extra dicit̄ ibi nō actualē p̄es
 sentiam ad locuz: sed potentialē q̄ est dei
 imensitas que infinitos mūdōs pōt reple
 re si essent. Itē ip̄e ē supra oia. qz oib^o p̄re
 sidet nec aliqd̄ ei equat̄. Item infra oia ē
 qz cūcta sustinet: 7 sine ip̄o nihil pōt sub
 sistere. Dicim^o ēt q̄ vbiqz ē. n̄ vt indigeat
 reb^o q̄ in eis sit. s̄z poti^o res sui idigeant
 vt p̄ eū subsistāt. De^o enī an̄ mūdi p̄stitu
 tionē sūt. vbi n̄ic est. s. in se quoniam ip̄e
 sufficit sibi. vñ v̄sul. Dic vbi tūc esset cum
 p̄ter eū nihil esset. Tūc vbi n̄ic i se. qm̄
 sibi sufficit ip̄e. p̄er q̄d̄ p̄z solutio q̄stio
 nis quorundaz simpliciu q̄ arunt vbi de^o
 fuerit p̄iusq̄ mund^o ēt. Sciēdū est q̄ q̄
 aliqd̄ est in loco circūscriptiue. 7 diffiniti
 ue. vt corp^o. aliqd̄ diffinitive nō circūscri
 ptive vt āgel^o. aliqd̄ nec sic nec sic. vt de^o
 Et hoc id̄. qz nō ididuat̄ p̄ materiā. vt cor
 pus neqz p̄ suppositū. vt angelus. Aliqd̄
 ē ēt in loco. prim circūscriptiue. p̄is diffi
 nitue. vt corpus xp̄i in sacro. quod est to
 tū sub tota hostia. ita q̄ nō excedit. 7 h̄z h̄
 est circūscriptiue. Est q̄qz sic sub hostia.
 q̄ nō vbiqz. 7 sic est ibi quodā mō diffini
 tiue. Corp^o at̄ xp̄i h̄z nō sit vbiqz. cum sit
 creatura nec eq̄ri possit̄ i huiusmodi crea
 tori. in pluribus t̄m̄ locis est totum. s. sub
 dinerfis hostijs. 7 h̄ est pp̄ vnionē carnis
 ad verbū. vnde merito habet̄ amplius q̄
 alia creatura. s. q̄ in locis plurib^o simul

De natura deitatis

7 semel possit esse. Ex predictis patet qd esse vbiqz simpliciter soli puenit creatori sed in loco vno esse soli cōuenit creature. In pluribus vero locis eē. s3 n̄ vbiqz puenit corpi iesu xpi. Nota qd deus est multipliciter in rebus. s. per naturā. 7 sic ē vbiqz potentialit. presentialiter. Item p gratiam sic est in bonis eēntialiter. Joā. dicit Qui manet in me. 7 ego in eo 7c. Item p gloziam sic 7 in rationali virtute anime. vt veritas. i. concupiscibili. vt bonitas. in irascibili. vt pietas. Itē p vnionē sic fuit i vtero virginis vnitus humane nature. 7 in sepulchro vnitus carni. 7 i inferno vnitus anime xpi. Item deus dicitur esse alicubi p occultoz reuelationez. Gene. Vere deus ē in loco isto. Itē per vestigiorum eius excellentem repñationē sic dicitur esse in celo. quia ibi maxime relucet sua potētia. sapientia. bonitas. vel per naturē idempnitatē. sicut est filius in patre. 7 pater in filio. 7 spūs scūs in vtroqz. Item per miraculorum operationem. Exodi. Digitus dei ē hic. Item per cōseruationē 7 gubernationē sic ē i mundo. Deus est in se ipso. vt alpha 7 o. s3 illd. Dic vbi tunc esset 7c. Ipse enim est in mundo. sicut rex i regno. Ber. Deus vbiqz regnat vbiqz imperat. vbiqz maiestas eius oia replet. et cōplectitur vniuersa. Item i angelo vt decor. inquantum veritas in anima. 7 sicuti sapor inquantum bonitas. Itē in ecclesia est. sicut paterfamilias in domo. vnde illud. Ecce ego vobiscū suz vsqz ad con. se. Item in electis. vt liberator a malis. adiutor in bonis. 7 hoc est quod dicit Ber. Deus in creaturis. vt mirabilis. in hominibus. vt amabilis. in angelis desiderabilis. in se ipso. incumprehensibilis. in reprobis. intollerabilis. Itē in dānatis vt terror 7 horror. Aug. Qui te dimittit quo it? nisi a te placato ad te iratum. Non enim manum domini possimus effugere. ps. Si ascendero i celum. tu illic es 7c. Si vero dubitatur vtruz deus sit in diabolo. Sciendum qd quedam nomina sunt que importāt naturas pro-

ut nature sunt. et his pcedēdū ē qd deus insit. Sunt alia per que intelligunt deformitates. vt diabolus de qb? n̄ ē dicēdū qd ds isit nisi addat i qstū spūs ē v? aliqd tale. Deus ē i aia fideli. vt spūs in tbalamo. Rex in regno. turris in castro. magister in scholis. fons in ortis. lux in tenebris. thesaurus in agro. vinuz in celario. carbūcul? i auro. v? sic māna i archa. sigillū i charta. medicina i appotheca sic cythara i puizio. imago in speculo. sic fruct? in arbore. oleū i lampade. liliū in conualle.

C De eternitate dei. Cap. 18.

Sicut deus vbiqz est. 7 tñ nullo loco circūscribit vel continetur. sic eternus est. 7 tamē nullo tempore mensuratur. Non enim ei cōpetit tempus pñs. nec preteritum. nec futurū. Nā tempus pñs esse nō habet. qz sēper pētransit. deus autē semper manet idē. Vñ Hylarius. Esse non est accidens deo. sed subsistēs veritas 7 manens cā. Sicut tempus preterituz mō non est nec habet esse subsistens. sed de deo dī in ps. Ipsi pēribant: tu autē permanes. Similiter tempus futurū non est: sed expectat: de? autē semp ē. vñ mercuri? Adonas ē alpha 7 o hoc ē qz de? ē pncipiū sine pncipio: 7 finis sine fine. Cū enī simplex sit oio nō hz i se pncipiū 7 rietatis: qd ē cā corruptiōis. quid aut sit eternitas fm rē. Sciendū qd pprie dī eternitas sine pncipio: 7 sine fine 7 mutabilitate. 7 fm hoc puenit eternitas soli diuine nature i qua ē diuturnitas imensa. Eternitas vō fm etimologā dī qsi extra terminos: qz terminus caret. tā initiali: q finalī: sed fm diffinitionem Boetij i libro de pso. Eternitas ē iterminabilis vite iocūditas simul 7 pfecta possessio. Ad huius diffinitōis intelligētias notandū qd i qbusdā ē fininabilitas simpliciter. qz ex pte corrupti possūt vt sūt generabilia. 7 corruptibilia. ad quoz dītas pōit iterminabil. 7 pōit illd p abnegatōez. qz simplicia 7 pncipue dīna nullo mō mesli? māifestant q p remotionē. vt ait. Dionysius. Et b? rō ē. qz simplicia 7 dīno? eē n̄

Liber.i.

pōt intellect' pfecte p̄bendere. 2 id ex ne
gatiōib' eoz que ab ipsis remouent' ma
nuduēt' itellect' ad ea aliquoaliter cogno
scenda. Itē in quibusdā interminabilitat
essentie: sed nō vite. vt i corporib' celesti
bus ad quozū differentia addit' vite. De
deo aut' dicit Aug. q' solus h' immortalita
tem. in oi eni mutabili nā vbi nulla mors
est. s. ipsa mutatio. qz facit i ea aliquid nō
esse qd prius erat. vñ 2 hō qñ nascit' quo
dā mō scipit' mori. i quibusdā est itermina
bilitas vite. sed tñ cū miseria 2 ifelicitate.
vt i demonib' 2 dānatis. ad quoz d'iam
addit' iocunda possessio. i cui' intellectu ē
iocūditas felicitatis. qz tunc possessio ali
cui' rei iocunda d' qñ ad libitū b'f. in qui
busdā est interminabilis vite possessio. s. 3
nō tota vt i omnibus beatis ante iudiciū
quozum est beatitudo fm partes anime
2 non corporis. ad quoz d'iam d'f tota qz
totū est qd nō ē diminutū. vel cui' nihil ē
extra addere. in quibusdā est itermina
bilis vite possessio tota. vt in angelis b'f
aū iudiciū. qz fm totam sui subām b'nt fe
licem interminabile vitā. sed nō i siml cū
aliqua sit in eis successio reuelationum et
gaudiozū. ad quoz differentia ponit' sit.
i quibusdā est iterminabilis vite possessio
tota sit. sed tñ nō pfecta eo mō quo dixi
mus pfectū nullo indigēs. sicut ē in an
gelis 2 in hoibus b'ris post iudiciū. ad q
rum d'iam addit' pfecta. i. nullo indigēs
ad suū beatū esse. s. 3 igit' ex predica dif
finitione q' tres ponunt' ibi cōditiones q'
sunt inseparabiles ab eternitate increata q'
deus est. s. interminabilitas interminabi
lis vite possessio. Itē inuariabilitas ibi to
ta simul. nihil. n. variabile ē i deo. s. totus
simul. Itē simplicitas ibi. pfecte: Itē
enim sūme pfectū est. cui nō est pos
sibilis aliqua additio. s. Der primū sepa
ratur deus ab omni corporali. s. Der scōz
ab oi variabili. s. Der tertiū ab oi pposito.
Itē nota q' illud qd caret principio 2 fi
ne d'f eternū: vt deus cui' esse iterminatus
est. sed que principium b'nt 2 carent fine:
dicuntur perpetua vt angelus 2 hō. Que

vo principium 2 finem habent dicuntur
temporalia: vt sunt corruptibilia. sicut ve
getabilia. bruta: 2 sensibilia. 2 h'f.

C De incommutabilitate dei. Cap. 19.

Incōmutabilis est deus 2 imper
mutabilis. qz non cadit in eo mo
tus accidentalis. s. augmentum.

Leo papa. Simpliciter nature diuinitat' ni
hil addi. vel minui pōt. qz semper est qd
est. Item nec diminutio. Malachi. Ego
deus 2 nō mutoz. Item nec alteratio. Ja
co. Apud quē nō est trāsmutatio 2c. Itē
nec fm locum mutatio. qz vbiqz p̄sens
est. Isa. Celum 2 terrā ego impleo. imp
mutabilis at est. qz nō cadit in eo motus
subālis qui est de nō esse ad esse. vt ē cor
pus. qz finē nō hēbit. illud. n. solum in ni
hil est vertibile qd est de nibilo factū. in
cōmutabilis est et deus. ex eo q' nō cadit
motus i eo ex operatiōe. Itā soli deo cō
uenit i operatiōe quietum esse. vñ Boeti
us. O qui perpetua mundū rōne guber
nas. Terraz celiqz sator. q tps ab euo ire
iubes. stabilliqz manēs das cūcta moue
ri. vñ quādo deus facit aliquā rez nō fit i
ipso deo aliqua mutatio. s. i re circa quā
operat'. Qz aut' fecit deus predicare sub
uerfionē ninīue. 2 predicare moztē. Eze
chi. quozū neutrum accidit. in talib' non
mutauit deus consiliū qd ab eterno se
cum habuit. sed sententiā que respectum
habuit ab ipsa negocia. qz ninīue subuer
tenda erat fm merita. 2 Ezechiāz mozt
urus erat fm cās inferiores. sed hec nō
posuerunt necessitatē diuine potētie. Itē
tres distinguūt' motus. s. nālis volunta
rius. 2 violēt'. Itālis quo nāli res tēdūt
ad locū p̄pitiū. Adot' aut' violēt' est qñ co
gūt' res extra locū p̄pitiū. s. mot' volūta
ri' ē i hoib' vel i angelis. Itā bruta poti'
nāli mouent' qñ currūt. vel mouentur. vt
operant'. iste mot' ē medius inter nālem
2 violētū. quia partim est naturalis. s. 3
inquantū voluntas p̄iungit' suo actui. sic
cā suo effectui. 2 partiz ē violēt' inquantū
s. mouent' membra cōra motū suū nālez
p̄pter quod ē laxant' q' ex motu natura

De natura deitatis

li nō laxaret. Igit̄ p̄mo mō motus nō est
in deo. s. nālis 7 hoc p̄bat̄ p̄ q̄tuor rōes
Pr̄ia est qz oīs mot⁹ ē ad q̄tē 7 pp̄ indi
gētā sicut dicit̄ ph̄s. 3. p̄by. s. de⁹ nulli
us eget. sc̄da est cū sit vbiqz nō h̄z necesse
de loco ad locuz moueri. tertia ē qz nō ē i
eo grauitas vl̄ leuitas pp̄ quā sursum 7 d̄
orsus moueat. q̄rta ē q̄ cū de⁹ in seipo sp̄
maueat nō h̄z necesse locū pp̄rium 7 sibi
nālem extra se q̄rere sic̄ alie creature. Itē
sc̄do mō nō mouet̄. s. motu violēto. qz nō
fit ei violentia. Job. 9. Si fortitudo q̄rit̄
robustissim⁹ ē. Itē tertio mō nō mouet̄
s. motu voluntario. qz in ope nō laxat̄ ve
aialia p̄uera n̄ra mēs ē instabilis. qz mō
p̄ficiūmus mō deficiū⁹. mō reminiscimur
mō obliuiscimur. mō volumus mō nolu
mus. mō diffusis cogitatioibus atqz esse
ctōibus 7 p̄silijs huc atqz illuc vagamur
dens aut̄ sp̄ se h̄z equalit̄ 7 imobilē. Itē
alius ē motus circularis ali⁹ rectus. ali⁹
obliquus. Circularis est corpoz supiorū
put̄ firmamētū mouet̄ s̄m formā q̄dem
vt dicit̄ ph̄s p̄mo celi. nō s̄m substantiā
hoc ē dicere qz nō mouet̄ ad locū. s. i loco
Motus aut̄ rectus sursum est. vel deorsus
s̄m qz corpoz inferiora mouent̄ pp̄ leui
tatē vl̄ grauitatē. Motus obliquus cōpo
situs est ex recto 7 circulari. vñ qd̄ reflecti
tur h̄z a motu circulari. qd̄ vō linealit̄ p̄
cedit h̄z a recto. Nullo at̄ istoz modozū
mouet̄ deus. qz pp̄rietates istoz motuū
nō p̄ueniūt ei possumus aut̄ dicere qz isti
motus deo p̄ueniūt inistice. vt dicat̄ mo
ueri motu circulari oīa regendo 7 guber
nādo. Itē motu recto bonos remuneran
do. Itē motu obliquo malos p̄uēdo. So
des mō posset dici qz deus mouetur mo
tu nāli. quo solita. s. bonitate oibus crea
turis pro captu eaz se cōicat. Itē motu
violēto quo peccatores iuste dānat. Itē
motu voluntario quo cūcta in eē cōseruat
Sic pōt̄ exponi dictū philosphi q̄ assi
gnauit motū a cētro 7 ad cētrū. 7 circa cē
trū. qm̄ deus mouet̄ ad cētrū in scarnati
one 7 a cētro i ascēsiōe. 7 circa cētrū i p̄di
catiōe pp̄ bec 7 his filia d̄ in li⁹ sapiētie.

ii. Sp̄s sanctus 7 mobilis 7 stabilis est
mobilis qz facit sc̄os mobiles ad bñ ope
rādū 7 in bōa p̄ficere. Stabilis at̄ qz dat
in bono p̄seuerare vel mobilis in vi. sta
bilis i p̄ria. vel mobilis i acciuis. stabilis i
p̄tēplatinis vel mobilis in alijs sc̄is stabi
lis in xpo. Isa. 11. Regescet sup̄ euz sp̄s
dñi 7c. Sciēdū qz qd̄ā op̄ationes attribu
unt̄ deo s̄m causalitatē 7 essentiā. vt sc̄ire
quedāz s̄m cālitatē. 7 nō essentiā vt come
dere 7 currere quedā s̄z essentiā 7 nō cālī
tatē vt creare 7 iustificare quedāz nec sic.
nec sic vt peccare 7 mētiri 7 huiusmodi.

De simplicitate dei. Cap. 20.

Iplex ē de⁹ 7 angelus 7 aia sed
differēt. qz i deo idē ē qd̄ ē. 7 quo
ē 7 bec ē p̄fecta simplicitas. bec sola sc̄rea
ta nā hāc sibi vēdicat simplicitatē. vt nō
aliud 7 aliud. alibi. 7 alibi. mō 7 mō ineni
at̄. In eo nēpe qd̄ h̄z. 7 qd̄ ē. sp̄ 7 vno mō
ē. s. i āgelo 7 in aia differūt qd̄ est 7 quo
est. 7 iō ē ibi qd̄āz alteritas. 7 cōpositio. Is
ibi nō fit dimēsiō q̄tatis vñ mercurius
Insup̄ celestibus est vnita i celestib⁹ alte
ritas. i subcelestib⁹ pluralitas. Simpler ē
itaqz de⁹ i cēntia. qz nihil ei acc̄is eē pōt̄
ino p̄fecta simplicitas ibi est cū nō sit ibi
possibilis additio. qz qcq̄d est in deo de⁹
est vñ Leo papa. Simplicis diminitat̄ nāe
nihil addi. vl̄ minui pōt̄ qz sp̄ ē qd̄ ē. cui p̄
priū ē sempiternū eē cui idē est viuere 7 i
telligē verūtū multiplex est i donis apl̄s
ad Cor. 12. Alij dat̄ s̄mo sapie. 7c. Jaco.
cor. p. Oē da. op. 7 oē do. p. 7c. Non. n. in
deo ē cōpositio p̄tū integraliū vt i domo.
nec p̄tū potentialiū. vt in aia nec gn̄is 7
v̄ia. vt in spē nāe māe 7 forme. vt in cor
porib⁹. nec coaceruatōis vnitatū. vt in na
mero. nec qd̄ ē 7 quo est vt in angelo nec
substātie 7 accidētis. vt i diuino. nec cor
porē substātie. 7 icorporē. vt in hoie. de
his ber. Nō p̄tib⁹ p̄sistit. de⁹ vt corpoz nec
affectib⁹ distat. vt aia. nec formis substāt
vt oē qd̄ sc̄m ē. Hoc ē oñd̄ rōe: qz cum
oē cōpositū sit posteri⁹ oib⁹ suis cōpōni
bus. nec p̄mo p̄ncipio. s. deo qcq̄d sit p̄ri
oz deus q̄ est p̄mū p̄n. nō esse cōpositū

b

Lib. i.

Preterea nullum cōpositus est totū suū esse deus igr̄ cū sit suū esse nō erit cōpositus. vñ Ber. Nō est formatus deus. forma est. nō est effectus deus oius efficiens cā est. nō est cōpositus deus simplex est.

C De excellentia dei. **Caplm. 21**
 In fine dignitatis excellentia tāta
 d est q̄ mēs de deo cogitās dicit.

Luz sit ei ipse icōphēnsibilis. Sen-
 sus eū nō percipit. cuz sit inuisibilis. In
 gua ip̄z nō explicat cū sit ineffabilis locus
 eū nō capit cū sit i circūscriptibilis. Ser-
 ptura eū n̄ explicat cū sit inestimabil. Te-
 pus euz nō mensurat cū sit imēsurabilis
 virtus eum nō attingit cū sit inaccessibi-
 lis desideria 7 vota trāsgreditur cū sit in-
 supabilis vel incōpabilis. 7 breuiter ois
 creatura ad deū cōparata defectus hz qz
 finiti ad infinitus nulla est pportio. Ecce
 pz qz dīna excellētia nullius eget: qz sibi
 sufficit. qm̄ optim⁹ est. Nō enī idiget cor-
 pore: vt sit. nec loco vt alicubi sit. nec tpe
 vt aliqñ sit nec cā vt aliūde sit. nec forma
 vt mā sit. nec subiecto i quo subsistat vel
 cui assitit. Sūt 7 alia q̄ soli diuine maie-
 stati ueniūt: 7 nulli alteri creature in qz
 bus excellētia sue dignitatis apparet. si-
 cut est eē oipotentē oibonus oiscentē: qz
 cognoscit oia pntia pterita 7 futura 7 oia
 singularia sif actu solus cognoscit ea q̄
 subsunt libero arbitrio. 7 cogitatioēs ho-
 minū solus cognoscit per seipm. Itē ad
 ipm solū pmet vbiqz pntē esse de nibilo
 res creare. in instāti opari in opatione qe-
 tus eē. mirabilia facere ex aucte de qlibet
 creatura facere qd̄ vult volūtātē hois co-
 gnoscere. in icu oculi mortuos suscitare.
 essentie hois illabi pctā dimittere grām
 infundere. in igne ppetuo corpus suare.
 Quādo aliqd̄ creature uenit qd̄ cōpetit
 creatori tñ excellentius de deo dī. vt si in
 creatura est potētia in deo sit sūma potē-
 tia. si sapiētia. in dō sit summa sapiētia 7
 sic de alijs. Vñ 7 hmōi dñr de deo i sup-
 relatio pp qd̄ deus dī potētissimus sa-
 pientissimus iustissim⁹ optim⁹ pulcherri-
 mus 7 sic de alijs. Aug. in lib. de tri. Opz

deus cuius est: 7 summe cūcta sentire at-
 qz intelligē nec mori. nec corūpi. nec mu-
 tari posse nec corpus eē: s; spūz oipotētis
 simū mitissimū optimū. bñssimū fatea-
 mur pōt 7 pter auctoritatē rō intelligi. si-
 ue assignari: qz bona sunt excellēti⁹ in dō
 q̄ in creatura: qz sp̄ est aliqd̄ nobilius i
 cā q̄ in cāto. videmus ēt qz aq̄ purior est
 in fonte q̄ in riuo. Radij quoqz solis lu-
 cidiores sunt in ipso sole q̄ in aere 7 dul-
 cedo maior est in melle q̄ in molito.

C De notionibus dei. **Caplm. 22**

Notiones dei sunt quoz. s. p̄nitās
 filiatio. p̄cessio. inascibilitas 7 cōis-
 spiratio. Prima est p̄tis. 2ª filij.
 3ª spūs sc̄i. 4^a p̄tis. 5^a p̄tis 7 filij. Tres
 prime notiones dñr psonales eo qz pso-
 nas faciūt: 7 eas pprie distinguūt: 7 ille
 sole sē tres vnitates triū psonaz qb⁹ pso-
 ne dñr tres. vñ lz p̄i plures bēat. p̄prietā-
 tes. tñ p̄i p̄nitāte tñ vnus est idiuisus ē
 in se. 7 diuisus ab alijs. Inascibilitas at
 est in p̄ie: 7 sumit primatiue eo qz p̄i sit a
 nullo 7 tñ p̄i significat distinctionē perso-
 nalē sicut ouis nō signata per b̄ ipm di-
 stinguūt a signat. Silit̄ cōis spiratio ē
 vna notio: 7 illa vnitas est idēz in p̄ie 7 fi-
 lio: 7 est distincta ab oī alia notione. Nō
 tandū igr̄ qz pprie loquēdo tres sunt pro-
 p̄rietates personales. s. p̄nitās. filiatio. 7
 p̄cessio: qz psonalis p̄p̄tas est q̄ vni soli
 p̄sone uenit 7 eā ab oī alia re distinguūt
 Relatioēs dō sunt q̄tuo: qz vna ē p̄tis
 ad filiū. s. p̄nitās alia filij ad p̄iem. s. filia-
 tio. tertia est p̄tis 7 filij ad spūz sc̄m. scilz
 cōis spiratio. q̄ta spūs sc̄i ad p̄tis 7 filiū
 scilz p̄cessio. Motioēs at sunt quoz. qz q̄
 libet relatio ē notio. 7 p̄p̄tēta inascibili-
 tas q̄ p̄i uenit p̄ puatiōē relatiōis ad
 aliqd̄ p̄ncipiū nō ē r̄lō. Motioēs h̄nt mltā
 noīa dñr. n. notioēs. qz notificāt psonas:
 dñr ēt distinctōēs. qz psonas distinguūt.
 dñr r̄lōnes: qz p̄sone p̄ eas ad se iuicē re-
 ferūt. dñr qz p̄p̄tates: qz p̄p̄e p̄soms iūit
 Nota regl̄as notioū. nllā notio de alia
 p̄dicat. Itē qz notio ē essentia diuina q̄ ē
 dō. Itē oēs notioēs sē vna eētia. Itē nul

De natura deitatis

la notio inest diuine essentie q̄ distinguit nec distinguit. Itē notioes sumpte abstractiue predicant de essentia s̄ sumpte cōcretiue. nō vñ bñ dī essentia est p̄nitās. s̄ nō dī essentia generās. Itē notio sp̄ ipotat dignitatē. Itē sumpta notioe nō ponitur persona: qz aliqd cōuenit notioni q̄ nō cōuenit p̄sone. Notione enim conuenit pprie distinguere s̄ p̄sone distingui.

De nominibus diuinis. Lapln. 23.

O dne nomē qd̄ de dō dī. aut cēntiale. aut p̄sonale aut noiāle ē. Essentialiū qd̄ā s̄ substantiua. vt d̄s creator 7 filia. qd̄ā vō adiectiua. vt bon⁹. etnus imēsus. 7 bimōi. Personalia s̄. vt p̄i fili⁹. 7 spūs sc̄tus. Notionalia s̄ vt p̄nitās. filiatio. inascibilitas 7 spiratio cōis. De his notādū est q̄ nom̄ sbale. vel cēntiale subtm̄ 7 abstractū nullo mō pōt trahi ad supponendū p̄ p̄sona. vñ false sunt be. Essentia genuit cēntiā. vel diuinitas genuit diuinitatē. Act⁹ eni gn̄atōis sp̄ p̄ nēdus est in c̄reto. S̄z c̄reta l̄z sunt cēntialia trahi tñ p̄t ad supponendū p̄ p̄sona. 7 bec p̄ verba notionalia. vel p̄ p̄pones notioales. vñ vere s̄ be. deus genuit deū creator creatorē. vel d̄s de deo. Silr de noib⁹ que mediā s̄ vt lumē de luce. Itēz hoc nomē sapia l̄z fit abstractū vt sapia d̄ sapia. Essentialiū aut adiectiuoz quedāz p̄dicāt pure diuinā subām. vt bon⁹ 7 ens quedā cēntiā diuinā p̄notādo p̄uationez p̄ncipij 7 finis vt etern⁹. vel certe mēsure localis vt imēsus. quedā p̄ncipalr signifiāt cēntiā diuinā 7 p̄notāt effectū in creatura actu vt creat. iustificat vel in b̄itu vt iustus 7 misericors vel in potētia vt oipōtēs. Sūt qd̄az vba quoz nec significatio nec modus significādi deo p̄uenit vt currere 7 ābulare. nā modus est varia iclīnatio ai varios eius affectus demōstrans. Modus significādi nihil aliō ē q̄ dispō vocis q̄ p̄stituit intellectū sub tali mō itel ligēdi. 7 p̄ d̄s ip̄az rē. cū ergo de deo dī ābulare vt currē 7 bimōi significatio hoz p̄t sunt actu dō nō p̄uenit. Modus aut significādi q̄ quādā ipotat ip̄fectionez

dico quo ad motū. qui qd̄ motus necessitatē deo cōuenire absolum ē. Quedā s̄ quoz significatio deo p̄uenit. sed nō mō significādi vt creare facere quedā quoz significatio ēt deo p̄uenit vt p̄z i hoc v̄bo Ero. Qui ē misit me ad vos. Et notādūz q̄ oia que sunt ip̄fectionis de deo d̄r que aut s̄ ip̄fectionis nō d̄r. Cū d̄r aut h̄z assumptionē h̄iane nāe. vt trāslatiue d̄r Itē i diuinis tm̄ sunt duo modi p̄dicādi s̄. p̄ modū substantie. 7 p̄ modū relationis sed subā p̄inet virtutē. 7 relatio multiplicat trinitatē. Quedā s̄ noiā q̄ de dō d̄r eternalr. vt d̄s 7 misericors que cōnotāt effectū in creatura fm̄ habitū. Quedam vero tp̄aliter. vt d̄hatoz 7 misatoz que cōnotant effectū in creatura h̄z actū quedā pluraliter. vt p̄sone. Quedā singulariter vt deus. Quedā pprie vt pprietates personaz. Quedā appropriate. vt potentia sapiētia. Quedā positine vt iustus. Quedāz priuatiue vt immortalis. 7 bec magis pprie d̄r de deo q̄ positina. qz melius dicit de deo q̄ non fit. q̄ qd̄ fit. Quedā trāslatiue sunt. vt agnus. leo. q̄ symbolice de deo d̄r. Duplex ē. n. theologia symbolica. v̄z 7 mystica. Symbolica noiāt deum ab inferiori. Mystica a superiori. Symbolica noiāt deū per cōuenientiā rez cuz dī leo. agn⁹ 7 bimōi. Mystica vero. i. oculta noiāt deū p̄ hoc q̄ i occulto de ip̄so sentit per intellectualē visionē siue p̄teplationē. vt qñ noiāt deū suauē. dulce. dilectū. 7 bimōi. Etrobiz tm̄ per creaturas noiāt. sed i symbolica per exteriores. in mystica per interiores 7 digniores affect⁹ quos aia supra se recipit. 7 ita ip̄onit per donū sapientie. bimōi. ppriū experimētum est cognoscere qualis fit deus. Quedam dicunt collectiue. vt trinitas trinus. Quedam relatiue. vt eq̄lis filis. Quedā respectiue ad creaturas vt creatas vt creator refugiu. Et bec noiā nō dicūt r̄lonē dei ad aliud. sed alia habēt relationē ad ipsuz vel ad ipsa. Duo sunt p̄ncipalia nomina dei. s̄. qui est. 7 bonū. It̄er p̄imus significatur dei esse absolutum in se. 7 sic

considerat: vt infinitū. Per scdm notat eē
 diuinū. vt cā fecit enī dō oia pp bonitatē
 suā. In theolo^a supponit qd: 7 h pp noia
 eēntialia: vt dō diuinitas potētia eēntia
 natura. Item supponit qd pro persona
 supponitur que pnotione. Ideterēa per
 neutruū genus dī subā diuina p masculinū
 psona. per femininū notio. 7 p hoc p3 q
 nō d3 cātari in hymno. vnus p3i cū filio.
 q3 p3 7 fili nō sunt vnus i psona: s3 vnū i
 subā. vñ magis cātādū ē vnū p3i cū filio
Quod deus est ineffabilis. Cap. 24.
 Nihil digne vlt ppe de deo dici p̄t
 n pp ei⁹ excellētia. nō enī noia ppe
 de deo loqmur q3 noia significāt
 subā3 cū q̄litate: 7 ita itelligit̄ ibi ppositio
 forme cū mā q̄ in deo non est. nec p pro
 noia: q3 de deo dcā cadūt a demōstratiōe.
 nō enī p̄t eē ibi d̄mōstratio ad sensus
 cū sit icorpoze: nec demōstratio ad itelle
 ctū. cū sit incognoscibilis. Si ergo dicis
 q3 binōi pnoia fm̄ i d̄scianus cadunt a
 demōstratione casta erūt 7 vana. Dicēdū
 est q3 ibi ē demōstratio ad fidē. nec p ver
 ba q̄ cū modis 7 formis. cū tpe sine casu
 agēdi vlt patēdi significātia s3 talia nō
 cadūt in deū. neq3 p p̄cipia q̄ sequūtur
 nām nois 7 vbi. nec p alias ptes oōnis
 q̄ nō sunt subijcibiles vel p̄dicabiles. Ex
 bis p3 q3 deū nō possum⁹ notificare p dis
 finitiōē. s3 q̄lītē q3 p circūlocutiōē. vñ
Ber. Quid ē de⁹: ex quo oia p que oia. i
 quo oia. Quid ē dō: quo nihil melius co
 gitari p̄t. Quid ē dō: volūtas oipotēs be
 niuolētissima virt⁹. limen eētū. icōmūta
 bilis rō. sūma beatitudo. iuisibilis. iacces
 sibilis i se i suis spectabilis. 7 solus mira
 bilis. Multis modis asserit̄ aliqd de deo
 p̄rio p nālē rōes q̄ dicit q3 vnus dō est
 remunerator bonoz. 7 punitor maloz
 scdo p fidē q̄ dicim⁹ deū vnū esse in subā
 7 trinū in psonis. tertio p sacrā scripturā
 q̄rto p rōes pbabiles. s3 p exteriores opi
 niōes vlt p̄dicatiōes. S3 in his duob⁹ mo
 dis nō ē imitēdū. nisi firmitatē hēat aliq
 p̄dictoz trinū. Est enī regula q3 q̄cūq3 asse
 rit aliqd de dō qd nō est sibi certū p nālē

rōes. vel p fides vel p sacrā scripturā p̄sa
 mit 7 peccat. **De ideis 7 li. vite. ca. 25**
 De rerū 7 exēplar 7 rōnes sic in
 i deo sūt q̄ idea iportat cā3 efficiē
 tē pformē effectui. s3 exēplar cā3
 formalē. rō vero cā3 finale. de⁹ enī oium
 rez est pncipiuz a q̄ sunt forma 7 exēplar
 ad cui⁹ imitatiōes sunt. 7 finis ad quem
 sūt. Hec tria sic a se differūt q̄ exemplar
 vnū est. causata exēplar pnotat cālitates
 q3 vō i cā sūt vñ fm̄ rōes 7 idee sunt plu
 res: q3 ista respectu rez dñr. Sunt itaq3
 plures idee q̄ cōnotant cognitionem. Lo
 gnoscibilia aut̄ distinguūt in cognoscere
 Silit̄ 7 rōes in deo plēs sunt: q3 singu
 la cāta sunt pprijs rōib⁹. Absurdū enī3
 est dicere. vt ait Aug. equū creatū esse ea
 rōne q̄ boiem. Sciendū aut̄ est q3 duplex
 est pluralitas. vna q̄des est rez. 7 fm̄ hoc
 nō sunt plures idee. siue exēplaria in deo
 imo vna res est q̄ oīuz est exēplar. s. essen
 tia diuina quā oia imitāt. i q̄tū bōa sunt
 Alia vō ē s3 intelligentie rōes 7 s3 hoc plu
 res idee s3 i deo. q3 enī oēs res i q̄tū sunt
 diuinā imitāt essentiā. put est imitabilis
 nō tm̄ vno⁹. s3 diuersimode 7 s3 diuersos
 gradus. Sic igit̄ diuina essentia s3 q3 est
 imitabilis h̄ mō ab hac creatura est p̄pa
 rō huius creature. 7 silt̄ de alijs. vñ fm̄ h̄
 plēs idee i deo sunt q3 itelligit̄ diuina es
 sentia s3 diuersos respect⁹ q̄s res hnt ad
 ipsaz eā imitātes diuersimode. hui⁹ at̄ si
 solū itelligūt ab itellectu creato. s3 ēt ab i
 creato ip̄sus dei. Scit enī de⁹. 7 ab eētno
 sciuit q3 diuerse creature diuersimode ip̄
 si⁹ essentiā essent imitature. 7 s3 h̄ ab eter
 no fuerūt in mente dina plēs idee fm̄ q3
 itelligunt̄. sicut rōes pp̄ie rez itellecte
 in deo. hoc enī iportat nomen idee vt sit
 s. q̄das forma itellecta ab agente. ad cui⁹
 exēplū eritus opus p̄ducere intēdit. Di
 cēdū est ergo q3 h̄ rōes in deo: 7 idee sint
 vna virt⁹ 7 vna lux 7 essentia. dñr tñ plu
 res rōnes 7 idee pp pluralitatē ideator.
 cuius exēplū babes in naturis. Vide
 mus enī q3 omnes linee circuli vnūnt̄
 in centro remote autē a centro differunt

De natura deitatis

abnuicem. Item Idee sunt vt dicit Aug. forme principales rerum que diuina intel-
ligentia continent. dicendum est igitur qd sicut
in mente artificis prius est forma rei quas
opus exeat. sic idee rex ante mundi constitutionem
in mente creatoris erat. Ad. n. aliqd extra
se aspiciēbat finem qd mundum faceret. Ex hoc
patet qd ois creatura prius in deo existit qd i
se ipsa vñ cum ab ipso per creationem processit
ab ipso quodammodo distare cepit. vñ realis
creatura ad ipsum redire debet cui primo iun-
cta fuit anima est. et hoc patet ideas qd non aliqd
qz ipse deus sunt et erunt sic ut ad locum vñ
erunt flumina reuertunt. Res. put sunt i deo
dnr vita que importat roes boni. Jo. i. Qd
scm ē in ipso vita erat dn̄r et lux que impor-
tat roes vi. Aug. sup ge. Creature i deo sūt
lux. bec idē dn̄r. qz in deo nō sunt mala ne-
qz falsa. dīa est inter creptar et libru vite.
et speculū. Creptar enī dī respectu rex: vt
redēntiū tanqz ad cāz primā. qz notat
creaturā. vt sup dcm ē. Speculū dī res-
ctu rex eūtiū. de libro vite dicit vgo. d scō
vic. qd lib vite ē cuius origo etna incorrupti-
bilē ēn cogō vera. scriptura idelebil ispe-
ctio dsi derabil. doctria facil scia dulcis p-
funditas isperutabil. verba innumerabilia
tñ vñū vñū oīa. Aīa vero moralit loqndo
multiplē ē i deo. s. sicut ramus in arboze.
apis i flore. nauis i littoze. sessus in thala-
mo. thesaurus in agro. scriptura in libro
auicula i nido. piscis in riuo. quelz res i si-
bi ppo. stella i firmamento. imago i specu-
lo. cera i sigillo. gēma i auro. mel i fauo.
De appropriatis diuis personis. Cap. 26
Quis oīa eēntialia oib⁹ personis
q eglit ueniāt appropat tñ pzi po-
tētia filio sapia. spūi scō bōitas. et
b pp exclusionē carnal itellect⁹. ne v3 p-
rōe antiqat⁹ credat ipotēs fili⁹ rōe iuue-
tutis credat ispiēs spūs scūs rōe ipetuo-
sitate credat crudelia b rō p̄tinet ad sim-
plices. s. qd potentia nālī pcedit sapiam et
vtrāqz bonā volūtātē. de attribut⁹ itaqz
est loqui dupli aut b3 rē. et sic oīo idē sunt
nec appropriant. aut fin rōem. et sic eozū
quedā appropriant. qdā nō. nā appropa-

tio nihil aliud est qz spālīs attributio rōe
alicui⁹. et similitudinis cū pprio illius p̄sone
sicut potētia b3 similitudinē cū p̄e qd ē p̄n^m
vniuersale et sapia cū verbo. et bonitas cū
amore. et dicitur appropriatiōē b3 cō-
suetudo scripturarū que opa manifestati-
ue potētie attribuit p̄i. sapie filio bonita-
tis spūi scō. Alia ē appropriatiō. Illud lxxij
Eternitas i p̄e qd nō b3 p̄zin^m iceptiōis in
se. nec p̄zin^m essendi ab alio. Spēs in ima-
gine. i. in verbo. qz sūme pulchrū. vsus in
munere hoc ē i spū scō. qz sūme p̄ficiū
et cōcitiū ē. Istud p̄ alia vba sic isinuat
Aug. in p̄e vnitatis in filio eglitas. in spū
scō vnitatis eglitatisqz p̄cordia. Cōuenit at
p̄i vnitatis qz sicut vnitatis a nullo dīcedit
et ois p̄salitas ab ea dīluit. sic d̄s p̄i a nul-
lo ē et alie p̄sone ab ipso sūt. et dicitur sicut
vntatis de se gignit vntatē. ita de se p̄i gi-
gnit alterz se. i. filiū. In filio vō dī eē eglit-
tas qd equat p̄i. nō solū in potētia. sapia et
bonitate. s3 et in hoc qz sicut p̄i dat suam
bonitatē alteri p̄sone. sic et fili⁹ in spū scō
aut ē vnitatis. eglitatisqz p̄cordia. seu p̄ne-
rio qz ē amor aboz. i. p̄is et filij. itez q̄rta
appropriatiō est qd in p̄e est rō p̄ncipadi
et originadi. qz sūme p̄ncipius. In filio ve-
ro rō creptandi qz sūme pulchrū. s3 in
spū sancto rō faciendi. qz sūme bonū.

De potentia dei.

Capitulum 27

Potentia dei duplex ē. s. absoluta et
ordinata. Multa vero p̄t. p̄ mō
que nō p̄t. 2° mō qz multa subsūt
sue potētia qd nō ueniūt sibi. vt facē mala pos-
set tñ ea p̄gruētia. et sic possit ea facē. d̄s
p̄ oīa pot oib⁹ mōis. qz pot p̄ducere de
nō eē inesse. et hoc p̄ creationē. Itē pot ex
incomplete cōpletū facere. et hoc p̄ p̄paga-
tionē. Itē pot mutare vñū cōpletū in ali-
ud cōpletū sicut p̄z in trāsubstantiationē
panis in corpus xpi. de talib⁹ dicit Aug.
Deus deo aliqd posse. et rō itelligē nō
posse. et potētia dei apparet in mūdi ini-
tio medio. ac fine. In p̄ncipio qdē qz res
creauit de nihilo. In medio at qz res ne
i nihilo vertat sua potētia p̄tinet. In fine
vō. qz mortuos mira celeritate suscitabit

Liber. I.

Appet quoque potētia dei in rebus spūa lib⁹ q² cū d'abolus prātē hēat i nob̄ imu tādi sensus 7 fantasiā. āgelus āt h3 prātē sup b̄ 7 s̄ itellectū. Solus āt d̄s nō solū h3 prātē s̄ tria p̄dca. s̄ ēt p̄t mutare vo lūtātē Aug. dicit q² d̄s nos p̄uenit vt ve limus. 7 subsequēne frustra velimus. s̄ d̄s sit oipotēs. tū nō attribuūt ei act⁹ culpa biles. vt mēiri 7 male velle. nec penales vt metuere 7 dolere. nec corpales. vt co medē 7 dormire. nisi forte transumptiue nec act⁹ incōueniētes q̄ p̄nt eē tripl⁹. p^o si aliqs acius d̄ dicit dīne potētie. vt ē facē maiorē se. 2° si d̄ dicit eius veritati. vt ē fa cere aliqd̄ sit eē 7 nō eē. vel q̄ p̄teritus sit futur⁹. t̄tio si d̄ dicit ei⁹ bōitati. vt d̄ānare p̄teritū 7 saluare Judā. de his Anselm⁹ Q̄libet icōueniēs 7 minimū ipossibile ē ap̄d deū. H̄o⁹ āt bec ē rō. q² potētia dei cū sit p̄fectissima. nec ē d̄ nibilo. nec ē sub aliquo. vñ nō p̄t d̄ficere peccādo. nec suc cūbere patiēdo nec egē subsidiz i aliqb⁹ q̄rendo. ac p̄ hoc nec culpabilia. nec pena lia. nec mālia p̄d̄. dicēdū quoq² q̄ deus p̄t oia p̄ se. vel per creaturā illa dico oia posse que sūt potētie. h̄ āt iō d̄. q² posse peccare nō ē potētie. s̄ i firmitatis deo āt cōpetit p̄fectū posse. 7 p̄fectū diuinū d̄ q̄ Dio. D̄ānatio est nō peiore excessus. tū s̄ oium pul. 7 bo. oimoda 7 perfecta pos sessio. firma 7 nō valēs cadere fortitudo. Notādū ergo q̄ quedā opatōes attribu unt deo s̄m cālitatē 7 nō s̄m essentia. vt comedere. currere quedā s̄m essentiam. 7 nō s̄m causalitatē. vt iustificare. creare quedam nec sic. nec sic vt peccare.

De virtute miraculoꝝ. Cap. 28

Quoniam p̄ diuinā potētiā sūt mi racula. iō de miracul⁹ ē agendum aug. āt illd̄ vocat miraculū qcqd arduū. aut i solidū supra sp̄s v̄l facultatē admirat⁹ appet. Ad h̄ q̄ aliqd̄ sit miracu lū q̄tuoꝝ requirūt vel p̄currūt. p^o ē q̄ sit a deo h3 q̄ sit p̄ter nā. 3° q̄ sit euidēs. q̄r tū q̄ sit ad fidei corroboratōes vñ si ali qd̄ istoz q̄tuoꝝ defuerit mix̄ dici p̄t non miraculū. Nō. q̄ qdā s̄ supra nām. qd̄as

3 naturā. quedā p̄ter naturā. Supra nā s̄ sunt illa qb⁹ nō ē s̄le in nā. nec in potētia nāe sic ē virginē pere. Cōtra nā s̄ que sunt vsu d̄no nāe. tū terminant ad cōfoz mitatē nāe. sicut est ceci illuminatio. s̄ p̄ ter naturā s̄ que sūt ordie s̄li nāe. nō tū p̄ncipiū nāe. vt in mutatōe virgāz i ser pētes. q² illd̄ potuisset fieri ordine nāe p̄ lōgā putrefactionē. vt p3 p̄ ea q̄ sunt s̄m rōes seiales. verūtū q² nō fuit ibi opatio nāe miraculū fuit. Res q̄q3 p̄ducit ab agēte s̄li successiue. h̄ attribuit nāe. 7 d̄f nāe. q̄q3 p̄ducit ab agēte dissili i iūāri 7 h̄ attribuit deo. 7 d̄f miraculū. Sciēdū q̄ q̄q3 p^o aliq⁹ ei⁹ actus ē nālis. sicut visus 7 videre q̄q3 p^o est miraculosa. 7 act⁹ ei⁹ nālis. vt q̄n cecus illuminat⁹ videt q̄q3 vñ q̄q3 ē miraculosus vt p̄tus virgi nis Nō. q̄ miracula v̄l mira sūt q̄q3 in ente. vt statio solis. 7 ei⁹ retrocessio. q̄q3 sūt in vegetabili. sicut q̄n virga Harō flo ruit. q̄q3 in sensibili sicut fuit i locutiōe a fine Balaā. q̄q3 in rōne sicut fuit i am bulatiōe claudoz. auditiōe surdoꝝ. susci tatiōe mortuoꝝ in ptu virgis. Et āt sci mus q̄n aliqd̄ miraculū sit. Nō. d̄ias in ter rōnes cāles. seminales 7 nāles. q² rō cālis ē potētia passiuā creature absq3 oi dispōne nature. vt solūmō d̄s ex ea faciat qd̄ vult. sicut fuit in ptu virginis. 7 in tali bus simplt est miraculū. Rō āt seialis ē potētia passiuā nāe. s̄ cū dispōne remo ta sicut fuit in virgis de qb⁹ facti sunt ser pētes. 7 hoc factū fuit in iūāri. natura āt fecisset idē. s̄ h̄ nisi paulatī p̄ lōgā putre factionē. vñ p3 q̄ ea q̄ sūt h3 rōes seiales p̄t s̄ nālia. p̄t miraculosa. Rō nālis est p^o cū dispōne p̄pinq̄. sic p3 in mā q̄n ē i vltia sui dispōne. vt formā recipiat. 7 s̄m hūc modū ē rō naturalis in grano seiato ad p̄ductionē segetis 7 h̄ est miraculū.

De scientia dei. Cap. 29

Quia deus oia p̄ntialit⁹ 7 s̄l p̄fecte s̄ quoq3 7 imutabil⁹. p̄ntialit⁹ dico. h̄ est ita limpide. ac si cūcta eēt p̄ntialit⁹ eētia. Siml⁹ ēt scit oia q² vidēdo se. q̄ sibi p̄ns ē oia videt. p̄fecte quoq3

De natura destitatis

qs. qz cognitio ei? nec pot augeri nec mi
nui. Scit 7 inmutabil? qz noscit oia p naz
tura sui intellect? q e inmutabil. Dicendū
ergo q de? cognoscit tpalia etnali. mu
tabilia inmutabil? ptingētia infallibil? fu
tura pntiafr. depēdētia i depēdēt creatā
lcreate. alia vō a se. i se 7 p se. Ad. dōiaz
int sciaz dei. xpi angeli. 7 bois qz de? scit
oia sil videt. n. mltā i vno. i. a se ipso. vā i
visiōe di nō differt id qd videt. 7 p qd vi
det sic i boie q videt p oculū. qz videt se
p se. 7 in se videt oia. xps at hz q bō scit
oia q scit ds scia visiōis. hz n ita limpide
sic ds. Angel? vō deformē hz intellectus
cū dō. i. illa q scit scit sil actu 7 scia visiōis
sic ds hz nesciat oia q scit ds. hz bō vñū so
lū scit actu. qz hz videat mltā. illa tñ nō vi
det vno actu vidēdi. hz mltis. i. p multas
rep silitudines. Sapia dei hz in se ipsa n
diuersificet. diuersa tñ fortit noia. In x
tū. n. sapia dei cognoscitua e passibilis
dī scia siue cognitio. Itē in xtu e cogno
scitua oius q hnt in mūdo dī eē visiō. in
xtū e cognoscitua eoz q hnt sunt dī ap
probatio in xtu e cognoscitua futuroz
dī pūisio in xtu e cognoscitua eoz q ab
ipō deo faciēda s dī dispō i xtu e cogsci
tūa pmiādoz dī pdestinatio. in xtu est
cognoscitua dānādoz dī reprobatio co
gnitio dia cuz sit pscissima oia cognoscit
distinctissime sub oibus p ditiōib? qz res
hnt 7 pp b futura scit futura pntia pntia
7 bōa approbāda. malaqz reprobāda
Si at scir volueris qlit ds cognoscit ma
la. Notādū q ptingit aliqd cognosci du
pliciter. aut p spēs pprā aut p spēs alienā.
p dō cognoscit bit? 2° mō puatio. Itē
p mō cognoscit lux hō mō tenebre. Eodē
mō dō e q p mō cognoscit bonū. 2° mō
malū. s. p spēs oppositi bit?. Inbil. n. est
malū. nisi bōi puatio. vñ dō e q ds cog
scit bonū p vnicū mediū. s. p pprā essen
tiā mala at p duplex mediū. nā p eēntiā
suā cognoscit bitū oppositū malitie. 7 il
lo bitu mediāte. vt e i ipō deo cognoscē
te cognoscit defectū ei?. 7 iō dī mala a lō
ge cognoscē vnde psal. Et alta a lōge co

gnoscit idest male.

C De pdestinatioe.

Cap. 50

Redestinatiois diffinitiois assi
gnat ab Aug. qtuor. p dīa est p
destinatio e pscia bñficioz dei 2^a
est. pdestinatio e alicui? ad gliaz por
dinatio. t. ia e. pdestinatio e ppositū mi
serēdi. qra e. pdestinatio e pparatio grē
i pnti. 7 glie i futuro. In pma diffinitio
ne notat dia cognitio. in fa electio. i tria
volūtas. i qra directio i finē. pdestina
tiois cā efficiēs ds e xtu ad effect? nota
tos. i noie pdestinatiois. Adālis at cā e il
le q pdestinat. hz foialis e mod? v? ordo
pdestinatiois qz primo dat grā. 7 post b
glia. Cā final e duplex. s. vt scim? sci 7 ima
culati i pscū di. Ad. dōiaz iter bec q po
nit. p dūl? apls. s. vocatōes. iustificatōes
pdestinatōes. 7 magnificatōes. Vocatio
n. retrahit a malo. Iustificatio respicē ini
riale bonū grē pdestinatio respicē grē bo
nū finale. Ad magnificatio vō e bonus glie
future. v? dicas q pdestinatio p grāz gli
az pparat. Vocatio grāz offert. Iustifica
tio illā pfert. hz magnificatō p grāz glo
riā multiplicat. Sciēdū q duplex e actō
in diuinis sic in nālib?. Una ponit aliqd
in rē extra vt calor ignis. Alia nō v? vīsiō
7 sic vīsiō in diuinis e duplex actō. Alia nō
vt pdestinatio. q nō infert reb? necessita
tē. sic vbigra. De? scit si iste fit comestu
rus bodie. v? nō nihilomin? iste hz pta
tē comedēdi. 7 manū ad os porrigendi.
qz si pdestinatio reb? necessitatē iponeret
multa sequerent incōuentētia nā frustra
pponeret bōis pnia. 7 malis supplicia
Itē iniuste remuneratē boni 7 punirent
mali. Itē maloz nfoz ds auctor eēt. Itē
nec sperādi aliqd nec supplicādi vlla eēt
rō. Itē euacuare libras arbitrij q se hz
ad vtrūqz. Itē nec bōa faciētes eēt lauda
biles nec mala facientes vituperabiles.
Sciēdū tamē q hoc est duplex. Si de
us pvenidet hoc. hoc necessario eveniet.
qz cōiunctis est vera diuis hz falsa 7 est ibi
necessitas cōsequentie. nō consequentia
qz hz ibi fit habitudo. siue illatio vni? ca

b 4

Liber. f.

tegorice ad aliā nō tñ necesse ē q̄ ipsi⁹
termini sint actu v̄bigra. Si hō ē aīal ē
necessitas est p̄sequētie nō p̄sequētis. nā
hoc pōt nō eē cuz mā. tñ stabit. 7 de hoc
bēmus exēplū. Boetij in libro de conso.
Si aliqs videt aliquē facientē rotā. neces
se est q̄ iste faciat rotā. nec tñ visus ei⁹ est
cā illi⁹ factōis. sic deus videt mala illius
opa nec tñ est cā q̄re male opetur verūtñ
fiet si p̄uisum ē. Itē bonū exēplū. Si ali
qs hz oculuz tante p̄spicacitatis. vt vide
ret futura. nō iō ligaret res ad euentum.
Itē artifex in mā nodosa bñ videt defe
ctū effect⁹. n̄bil tñ est cā effect⁹. Itē due
sūt pagine libri vite. Una ē p̄ntis iustitie
a quapōt q̄s deleri. Alia ē dispōnis eter
ne de q̄ nullus delebit. Dñs ē inter p̄re
destinatiōnē 7 p̄sciaz. qz p̄destinatio ē
p̄recognitio bonoz cū cālitate eorū dē. s̄z
p̄scia dicit p̄cognitiōe maloz sine cālita
te que poti⁹ reside t̄pene libez arbitriū.
Cū dī a factis q̄ p̄destinatio ofonib⁹ ad
iuuat. nō ē sic intelligendum q̄ tpale cau
set eternū. s̄z hoc q̄tū ad effectū p̄desti
natiōis iuuat ofo. s̄. quātū ad grām 7 gli
as. qz fm illa bñ coopat libez arbitrium
p̄destinatiōi. vñ sicut de⁹ aliquē saluandū
puidet. sic 7 modum quo saluari debeat
pp qd̄ stult⁹ est q̄ dicit. Volo facē qd̄ pla
cuerit. qz si saluari d̄beo saluabor. vñ si dā
nari dānabor. Sicut stult⁹ eēt ifirmus qz
diceret. Volo comedē 7 bibere qd̄ placu
erit. qz si curari debeo curabor. vel si mo
ri debeo moriar. sic. n. inutiles eēt 7 me
dici 7 medicie. Sane si de⁹ p̄mittit libez
arbitriū q̄ se bēat ad vtrūlibet in malum
cadē. hoc nō p̄mittit. nisi iuste. Rursus si
p̄ grāz p̄ueniat nulli facit iniuriā. Cum er
go de⁹ malos dānat 7 reprobat opat s̄z
iustitiā. qñ vō p̄destinat agit fm grām 7
misericordiā que nō excludit iustitiā. Vo
lūtate at̄ p̄ma vult de⁹ oēs hoiez saluum
fieri in q̄tuz hō est. Volūtate aut̄ scda nō
vult istuz hominē reprobu. in q̄tum ipse
est talis. Volūtate igit̄ antedēs respicit
ordinez nāe in finē prout a deo p̄dita est.
voluntas vero cōsequēs respicit ordinem

psone. prout est libero arbitrio suo v̄ alie
no in finez disposita. Nec de realitate di
cta sūt. s̄z logice loquēdo cū saluatio hois
fit p̄tingens de necessitate determinari n̄
pōt qd̄ eniz p̄t eē 7 nō eē cōtingēs ē non
necessarium. sicut p̄hilosophus dicit in li
bro scdo p̄ier. Si vero queritur quare de
us hūc p̄destinavit sine elegit. 7 nō illuz.
hoc inerplicabile est in hac vita mortali
p̄ hoc. n. exclamat. Ap̄lus. Ro. xi. ca.
O altitudo dīna sa. 7. s. dei. q̄ i cō. sūt iū.
ei⁹ 7 iue. 7 vie ei⁹. Si. n. dicim⁹ q̄ re p̄bi re
pellūt grāz b̄ vez est. s̄z si eēt p̄destinati
nō repellerēt finaliter vñ Aug. li. d̄ p̄de.
scd. S̄ra inqt̄ que occulte hūmāis cordi
bus attribuit a nullo duro corde respuit
iō q̄ppe tribuit vt duritia cordiuz auferatur.
C De p̄scia 7 reprobatione. Ca. zi.

Ep̄robatio ē vt ait Aug. p̄scia ini
qtatis quorū dā 7 p̄paratio dam
natiōis eorū dē. vñ no. q̄ i repro
batiōe tria sūt vnū ē p̄uisio iniquitatis ab
eterno. aliter obduratio. i. subtrāctio grē
i p̄nti. tertium ē p̄paratio pene eterne i futu
ro. Si ḡ querit vtz p̄probato bēat cāz ex
pte hois quātū ad p̄mū meritū hois non
est cā quo ad s̄z cā est meritozia 7 effecti
ua. quo ad 3^m cā ē meritozia s̄z nō effecti
ua. ecōtra in p̄destinatiōe sūt tria contra
ria s̄z i hoc ē dñs. qz p̄destinatio p̄parat
gliaz s̄z bñplacitū. s̄z reprobatio p̄parat
penā fm exigētā meritoz. De obdura
tione sciendū est q̄ trāslatiue dī fm fili
tudine obduratiōis in corpib⁹. Duritiāz
at̄ corpoz sequit̄ triplex p̄prietas. p̄mū
est inhabilitas ad suscipiēdū ipressiōnē s̄z
est stabilitas ad p̄manēdū in se. tertium
ē fortitudo ad resistēdū. His mōis dī
cor obdurari tripli. vno mō p̄ inabilitatē
ad suscipiēdā grāz. 2. mō p̄ ifirmā adbe
sionē ad peccatū. tertio mō p̄ rebellionē
diuinaz ispiratiōnū 7 mādatoz dei. vñ
q̄rendū ē vtrū p̄sciti a deo possint deme
reri. 7 ecōtrario. ad qd̄ dō q̄ scia dei p̄pa
rat̄ ad res creatas sicut ars ad artificia
vñ. sicut ars nō solū ē cognoscitiua. s̄z et̄
factiua eoz q̄ fm artē sūt. eoz vō q̄bul

De natura deitatis

ab artis regulis deuiat ē cognoscitiua tā
rū ita vt scia dei ē cognoscitiua ⁊ factiua
oium bonoz. maloz aut nō sine pctōz q̄
sūt deuiatōes q̄dam ab eterna lege ipsi?
Scia dei ē cognoscitiua tm̄. nō at cātiua
⁊ sic p̄z q̄ boni q̄ p̄ gratiā iustificāt. nō so
lū sūt ab eterno cogniti a deo s̄ et ad gra
tiā habēdā. ¶ Detōres aut neq̄ iustificāt
p̄ gr̄as. nec sunt electi vt p̄ordinati a deo
ad culpā. s̄ solū p̄sciti q̄ nō sūt gr̄as bitu
ri. s̄ sue nāe reliquēdi. ⁊ q̄ nō oē agens
pōt id qd̄ ē supra se nā sibi relicta nō pōt
in actū meritoziū q̄ ē supra facultatē nāe
pōt aut i actū pcti q̄ ē demeritoziū. sic ⁊ i
aliqd̄ ifra nāz humanā er̄is hō. n. peccā
do d̄scēdit a dignitate sue nāe. ⁊ sic p̄z q̄
p̄sciti possunt demereri facili⁹ q̄ mereri.
C De volūtate dei. Cap. 32.
Volūtas dei duplex ē. s. volūtas si
gni ⁊ bñplaciti volūtas bñplaciti
est duplex. s. antecedens. de hac
vide supra ca. primo. que sepe explet. ⁊
p̄sequens hec nūquā remanet inexplē
ta. Alia est volūtas signi ⁊ hec q̄nq̄z rema
net inexplēta b̄mōi rō est q̄ volūtas dei
pōt sumi dupliciter vel p̄prie. sic accipit̄
volūtas bñplaciti vel metaphozice. ⁊ sic
accipitur voluntas signi. ¶ Primo mō d̄r
deus aliqd̄ velle. ⁊ hoc velle ipse deus est
sc̄do mō metaphozice est ad modū volē
tis se hēre ⁊ hoc velle nō est de⁹ hec igit̄
diuisio nō rei. s̄ vocis est. sicut ire p̄t dici
vel p̄prie mot⁹ ire. vt metaphozice signū
ire. volūtas bñplaciti dei p̄ns est recta ⁊
efficax. ⁊ irrep̄hēnsibilis. vnde q̄ est recta.
nullus est rectus. nisi p̄formetur ei. Itēz
q̄ est efficax nihil sine illa pōt effici nihil
p̄tra illā pōt fieri. per nullū potest impe
diri. itē q̄ irrep̄hēnsibilis ē nihil p̄cipit̄
aut p̄mittit. nisi iuste. nihil agit. aut cōsu
lit nisi bene. Signa bñplaciti sūt q̄nq̄z. s.
p̄ceptio. p̄hibitio. cōsiliū p̄missio. ⁊ opa
tio. quoz numerus sic accipit̄ voluntas
diuina p̄prie loquēdo. aut p̄ntiū aut fu
turoz est. Si respectu p̄sentiu⁹ aut idest
bonū ⁊ sic est impletio aut malū. ⁊ sic est
p̄missio. Si respectu futuroz sic est tri

plex aut est malum. ⁊ sic est p̄hibitio. aut
bonū necessariū. ⁊ sic est p̄ceptio. aut bo
nū superrogationis. ⁊ sic est p̄siliū. Con
tra tria p̄ima pōt aliqd̄ fieri. q̄ se hāt vt
in fieri. s̄ cōtra duo vltima. s. p̄missiones
⁊ opationes nihil pōt fieri q̄ se hāt vt in
facto esse. ⁊ qd̄ p̄fectū est nō pōt nō fieri.
De his signis nota q̄ p̄ceptū dicit oblig
gatiōez ad faciēdū bonū p̄hibitio dicit
obligatiōē ad vitādū malū cōsiliū dicit
doctrinā p̄ quaz scim⁹ q̄ id qd̄ p̄siliū si fi
at affert p̄miū si nō fiat affert suppliciu⁹
p̄missio dicit p̄iuatiōē cōhibitiōis ⁊ est
signū diuine volūtatis. nō respectu mali
qd̄ permittit sed respectu boni qd̄ ex ma
lo p̄missio d̄r. n. p̄mittit de⁹ malū fie
ri nisi ex seipso aliqd̄ bonum eliciat vt p̄z
in tentatiōib⁹ diaboli q̄ p̄sunt multipli
sc̄tis. ¶ Deterea si nō eēt malū nō esset in
bono pulchritudo. nisi absoluta. Nūc ve
ro p̄ p̄parationē ad malū clarius eluce
scit. Opatio notat factionē in re per quaz
refert̄ creatura ad creatorez. De p̄formi
tate volūtatis n̄re ad deū sciēdū est q̄ du
plex ē p̄formitas. s. p̄portiois. ⁊ p̄portio
nalitatis. ¶ Primo mō est cōformitas vo
lūtati in se s̄m rōez eēntie. ⁊ sic ē impossī
bile. hoc mō q̄z finiti ad ifinitū nulla est p̄
portio. sc̄do mō ē p̄formitas. q̄ ē s̄m s̄m
se h̄re qd̄ fieri p̄t. possibile ē. n. idem voli
tus esse al̄ vtrubi⁹. vt. s. hō velit id quod
deus s̄m velle quo vult nos velle de⁹ qd̄
si humane attēdimus in forma volēdi.
tūc si volum⁹ hēre mercedem n̄ri corpo
ris ōz q̄ semp conformemur ei in forma
volēdi. Si autēz querit̄ vtrum absolute
teneamur dicendū est q̄ p̄formitas est q̄
dā in actu ad quā nō tenemur nisi habita
charitate. ⁊ nec tūc nisi pro tpe ⁊ loco vt
q̄n q̄s cogitat dei v̄ritatē. s. articulos fidei
tenet̄ credere. q̄n cogitat dei bonitatez te
net̄ diligē. Est alia p̄formitas in bitu ad
quā non tenet̄ q̄s nisi q̄n actu dei bonita
tē recogitat q̄z tūc tenet̄ se ad c̄baritatez
dei p̄parare. De cōformitate at̄ in volitō
sciēdū qd̄ volūtate sensualitatis nō tene
mur cōformari volūtati dei nec in volitō

nec in forma volēdi. Volūtas sensualita-
tis tm̄ est aiantis. vñ q̄n3 ad h̄ nos hac
volūtatē nō peccarem? si rō huic volūta-
ti iūcta n̄ foret. cui? ē alteritatē repinē. s;3
volūtatē rōnis deliberatiua teneimur dō
p̄formari in voluto qd̄ p̄stat nobis deum
absolute velle. vt salutē n̄am. vel p̄gruit
nobis velle. Si vō n̄ p̄gruit nobis q̄nis
bonū sit in se n̄ vult de' id nos velle. vñ h̄
nō teneimur velle nisi in q̄tū ē volitū a dō
vñ si scio deū velle mortē p̄is mei. tamē
possū vitā velle ⁊ laborare ad hoc. qz nō
vult de' velle me p̄i meo p̄trariū. Itē vo-
lūtatē p̄ditionata nō teneimur deo cōfor-
mari. vt qñ pluit vellem' q nō plueret si
deus vellet. qz volēdo p̄ditionalit nō dis-
cordam' a volūtatē dei. qz hoc nō est vel-
le simplr. Itē id qd̄ de' non vult simpli-
cit' ⁊ absolute vt sn̄as cōminationis quas
aliqñ mutat qñ merita mutant. non tene-
mur velle. Cōformitas dīne volūtatē q̄
drupl' pōt p̄siderari fm̄ bitudinē q̄tuoꝝ
cāz. p̄io h;3 cāz mālē. vt qñ idē est volitū
qd̄ se h;3 vt materia circa quā ē act' volū-
tatē. ⁊ iō ista p̄formitas est fm̄ qd̄ tm̄. ⁊
nō simplr. qz eē simplr nō ē a materia vel
forma 2° mō accipit' p̄formitas fm̄ cām
efficiētē. sic qñ aliqs vult hoc qd̄ dō vult
eū velle. qz de' h̄ac volūtatē i co fac. De'
n. vñ quāq; volūtatē i bonū ordīnanit. ⁊
h̄ vult nos velle. t̄tio fm̄ cāz finalē. vt qñ
qs in gl̄ias dei sua scā ordīnat pp̄ quas ⁊
de' fac oia ⁊ in his duob' eēntialit ois cō-
formitas p̄sistit. q̄rto fm̄ cām formalē vt
s. ex charitate velit qs qd̄ vult sic ⁊ de' ex
charitate vult oia. ⁊ i isto p̄sistit p̄fectio cō-
formitatis. vt. s. act' volūtatē n̄re tanto
sit volūtatē dīne cōformior quāto ē meli-
or ⁊ p̄fectior. Ex p̄dictis collige qd̄ perfe-
cta seu p̄pleta p̄formitas ad deū comp̄re-
hēdit q̄tuoꝝ. p̄mo vt velim' qd̄ deus
vult. 2° vt velimus qd̄ vult nos velle. ter-
tio vt velim' pp̄ qd̄ vult. quarto vt veli-
m' eo mō quo vult. Sed cōformitas non
plena ē trip̄l'. p̄mo si p̄format' quis deo
in voluto tm̄. sicut ⁊ iudei p̄formes erant
deo i morte xpi. scdo si p̄formet' qs iuoli-

to ⁊ in fine. s;3 nō in mō. vt qñ qd̄ nō fit ex
charitate. tertio qñ qs cōformat' inuoli-
to ⁊ in mō. s;3 nō i fine. vt cum ad aliū bo-
num finem tm̄ retorquet' intentio.

De iustitia dei. Cap. 33

Iustitia dei trib' mōis sumit'. p̄i-
mo mō qñ reddīt alicui qd̄ meru-
it. 2° mō qñ p̄missū soluit. tertio
mō qñ ip̄fectū p̄ficiť p̄mo mō remune-
ratio bonoꝝ ⁊ punitio reproboꝝ. ē opus
iustitie. scdo mō incarnatio xpi op' ē iusti-
tie. qz p̄missū fuit h̄ p̄ p̄phetas. t̄tio mō
dī op' iustitie qñ deus pctōres iustificat
cū se ad gr̄as habilitāt. faciēdo qd̄ in se ē
Mora q̄ in oib' opib' dei inuenit' iustitia
⁊ misericordia. sed iustitia qñ qz est occul-
ta. ⁊ misericordia manifesta. vt i iustificati-
one ip̄ij. ⁊ in p̄mo aduentu xpi aliqñ est
ecōtrario. s. apta iustitia. ⁊ occulta miseri-
cordia. vt in p̄mittōe puuloꝝ sine bap̄tis-
mo dicētū. ⁊ i. 2° aduētū xpi. Aliqñ vtrū
qz est occultū vt in tribulatiōe quozūdā
h;3 iustoz inocētū. sicut fuit in Job. ⁊ in in-
firmitatib' puuloꝝ. aliqñ vtrūqz est aper-
tū. vt in remuneratione iustoz. ⁊ dānati-
one reproboꝝ. qz illos remunerat supra
meritū. ⁊ istos punit citra p̄dignū. qd̄ est
misericordie. s;3 vtrūqz retribuit fm̄ merita
ta. hoc ē bonis bona. ⁊ malis mala. qd̄ ē
iustitie. Si vis scire q̄ iustitia punit' hō
p̄ pctō momētaneo eternali. vide p̄mo
auctoritates Isale. 66. Vermis eozū nō
moriet' ⁊ ignis eozū nō extinguet' psal.
48. Ibūt i p̄genies patrū suoz ⁊ vsq; in
eternū nō videbūt lumē. Adarb. 25. Ire
maledicti i ignē eternū. Apoca. 8. Ascen-
dit fum' eoz in secula seculoz. Itē Gre-
go. in. 4. dialogoz. Si de' plus nō attē-
deret cor q̄ facta iniusta posset dici talis
iustitia. s;3 qz de' ituet' cor. iustuz ē vt sn̄ si
ne p̄niat' q nunq̄ vellēt vinē sine pecca-
to. Rōnib' idē ostēdit. qz. n. hō peccauit
in suo eterno merito punitur in eterno
dei. Itē materia ignis ē eterna. s. macula
peccati ergo ⁊ pena. Itē peccatum est
cōtra illuz qui est infinitus. ergo pena de-
bet esse infinita. sed hoc nō pōt esse acer

De natura deitatis

bitate. vñ o3 q̄ fiat diuturnitate. Itē cuz
bō peccat erat in infinitū quodā mō rōnal
irascibilis. 2. 7 cupiscibilis qñ finituz p̄po
nit infinito illa qdē iudicādo. ista adberē
do 7 vltima appetēdo. vñ p̄grue o3 eē pe
na infīnita. Itē mala volūtas reproboruz
eterna ē ergo 7 pena. Itē oñdit̄ exēplis.
qz vēditio momētanea dat ius possiden
di p̄petuū vulneratio momētanea tica
trice isert p̄petuā. Itē casus in foueā t̄pa
lis est deieccio p̄petua. Itē effusio oculo
rū t̄pale est. 7 cecitate opat̄ p̄petuā. Itē
crīmē lese maiestatis t̄pale ē fuitus p̄pe
tua. Itē potio veneni momētanea mortē
opat̄ p̄petuā. Dicit Aug. q̄ reddit deus
mala pro malis hoc est penā pro peccas
tis pro iustitia. qz iustus est vl̄ reddit bo
num pro malis. hoc est gratiā iniustus.
qm̄ bonus est. vel reddit bona pro bōis
hoc est grāz pro grā qua iustus 7 bonus
est nūq̄ reddit mala pro bonis. qm̄ in
iustus nō est. Aliqs punit in p̄nti p̄pter
seip̄s. vt petūm ptūz in eo purget. Jo. v.
Ecce sanus fact̄ es vade 7 ā. nō. pec. 7c.
Itē vt p̄pter petūm perpetuo crucif. 1. 7
hic q̄ in futuro. Exēplū hēs de Herode
7 de Anthioco. Itē vt culpa declinet vt
in Saulo q̄ cecat̄ fuit p̄secutor vt post
illuminare 7 medicus predicator. 2. ad
cor. xi. Ne magnitudo re. ex. me. 7c. Itē
vt glia in futuro def. Actū. xiiij. Opor
tet nos p̄ multas tri. it. 7c. In p̄mis dua
bus cāis exercet deus iustitiā. in duabus
sequētibz misericordiā. qnto punit quis
p̄pter deū. s. vt glorificet. Jo. Neqz hic
peccauit neqz parentes eius 7c. 6. punit
quis p̄pter primuz. s. vt edificet. sic fuit
punitus Tobias. vt alijs daret̄ exēplū
patientie. sic puniunt etiā innocētes pue
ri. ne videatur incōueniēs peccatoribz si
qñqz tribulant̄. Iusto dei iudicio punitū
tur qui vel cōcessus abutūtur. vt Adam.
vel cōcessa rapere conantur. vt lucifer.

De misericordia dei.

Cap. 34

Misericordia fm̄ etimologiaz dī
tribz modis. Primo dī misicor
dia qñ miseriā cordis diuidēs

sicut dī i auctoritate. Celi n̄ idigēt miser i
cordia. qz i eis nulla ē misia s̄ hūc mōz
misia solū mō ē in tra. 2. mō dī qñ mit
tēs seorsū cordis rigore. sic acc p̄t̄ ibi mi
sericordia 7 vitas obuiauerūt sibi naz vi
tas p̄ rigore p̄cedit. s̄ misericordia hūc ri
gore tempat remunerās supra meritū. 7
punitēs cura p̄dignū sic ē misericordia et̄ i
iterno. t̄tio mō dī misericordia qñ mira
suauitas rigās corda. sic misericordia ma
riue ē i celo. 13 de sit iust. sicut 7 miseri
corz tñ dī ei p̄pziū eē miseri potius q̄ eē
iustū. qz nihil requit̄ ad p̄p̄dum opus
misicordie. nisi volūtas ei. s̄ ad cōpleti
dū op̄ iustitie requit̄ et̄ aliqd ex pre boīs
erigentia. s. meritorū. Misericordia dei
p̄ in effectibz diuinor̄ b̄nificorū. dat. n.
reis veniā dimittēdo tā pcti reatum q̄
peccati seq̄las. d̄ qb̄ duobz psal. cii. Qui
ppiciat̄ oibz iniquitatibz tuis. quo ad pri
mū. Qui sanat oēs infirmitates tuas quo
ad. 2. Itē largit̄ iustis grāz dādo. s. vtu
tis habitū 7 vutis motū vt p̄ p̄mū faci
at hoiez deo gratiū ac vita eterna dignū
s̄ p. 2. augeat̄ ei meritū. De his duobz
psal. cii. Qui coronat te in misericordia.
quo ad p̄mū 7 misericordiā. quo ad. 2. 7
loq̄ de corona gr̄e. Itē p̄fert sc̄tis grāz
7 hoc dupli. qz nūc in spe. 7 tādēz in re.
De his psal. cii. Qui replet in bonis de
sideriū tuū. quo ad p̄mū. renouabit̄ vt
agle iuuet̄ tua. quo ad. 2. Itē ex miseri
cordia deo patiet̄ expectat̄ pctōres. benī
gne reuocac̄ viciā dīsimulat̄ de multis
p̄iculis liberat̄ grāz liberali donat̄ datā
multiplicat̄. multiplicatā cōseruatā in ce
lo premiat̄. Itē ex misericordia deo pctō
rem ad se redeuntē b̄ylariter suscipit. ad
penitēdū cor emolit̄ offensa cito remittit̄
iniurie p̄ remissionē n̄ mem̄it. Itē ex mi
sericordia dat deus aduersari pctm̄ pur
get. dat p̄spa. vt ad amorē prouocet. dat
sacramēta. vt merituz cumulet. dat p̄ce
pta vt premio dicit. Item ex misicor
dia errātes ad se reducit. cūtes ad se cō
ducit cadētes erigit stātes tenē nō desī
nit. puenientes in gloriā introducit.

Liber. ii.

E xplicat liber primus.		De memoria.	40
I ncipiunt Capitula secundi libri.		De vi sensibili motiva.	41
De ipsa rerum creatione. Cap.	1	De potentijs anime rōnalis.	42
De distinctione creaturarum in gene-		De diuisione potentiarum.	43
rali.	2	De differentijs potētiarum ipsius ani-	
De distinctione orbū tam celestium q̄		me.	44
elementorum.	3	De modo cognoscendi.	45
De natura celorum 7 supernorum cor-		De intellectu agente 7 possibili.	46
porum.	4	De intellectu speculatiuo 7 pratico.	47
De natura stellarum in cōmuni.	5	De rōne 7 partibus eius.	48
De luce.	6	De voluntate.	49
De planetis in specie.	7	De anime motiuis.	50
De natura quattuor elementorum.	8	De synderesi.	51
De impressionibus aeris.	9	De conscientia.	52
De tempore.	10	De operibus anime.	53
De angelis.	11	De quantitate anime.	54
De distinctione celestū hierarchiarū.	12	De immortalitate anime.	55
De proprietatibus angelorum in com-		De libero arbitrio.	56
muni.	13	De natura corporis humani.	57
De pprietatibus 7 officijs angelorum in		De phisonomia.	58
cōmuni 7 singulorum ordinum.	14	De regulis generalis phisonomie.	59
De cognitione 7 motu angelorum.	15	De toto homine.	60
De prelatione angelorum.	16	De proprietatibus hominis.	61
De cōfirmatione angelorum.	17	De primis parentibus.	62
De custodia angelorum.	18	De preceptis Ade datis.	63
De locutione angelorum.	19	De paradiso.	64
De spālibus nominibus angelorū.	20	De casu primi hominis.	65
De casu angeli.	21	De ordine tentationis in nobis.	66
De speciali casu.	22		
De locali casu.	23	C De ipsa rerum creatione.	
De restauratione ruine angelorū.	24	Capitulum primum.	
Quare peccatum diaboli sit irremissi-		Anime bonitatis triplex ef-	
bile.	25	fusio est. scilicet per genera-	
De pprietatibus demonum.	26	tionem per spirationes. 7 p-	
De malitia diaboli contra nos.	27	creationē. due priores em-	
De lucifero spāliter.	28	nationes sunt ab eterno. ter-	
Quid sit anima s̄m diffinitionem.	29	tia est de patre. de qua nūc	
Quid sit anima s̄m rem.	30	est agendū. Inter creare. generare 7 face-	
Quid sit anima s̄m nomen.	31	re differentia est. qz res de nihilo exit in	
De triplici anima.	32	esse per creationem. sed exit inesse de ali-	
De potentia anime vegetatiue.	33	quo per factiōem. qz facere est operari	
De potentijs anime apprebēsiuis.	34	de aliena materia. sed de substātia exit in	
De sensibus particularibus.	35	esse per generationem. deus est rerum	
De sensu cōmuni.	36	tripler causa. scilicet efficiens exempla-	
De vi imaginatiua.	37	ris 7 finalis. sed nullo modo materialis.	
De vi extimatiua.	38	Inter operari dei. 7 creature differentia	
De fantasia.	39	est qz deus opatur in instāti angelus au	

De operibus conditoris

48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
triplex et
genera
mes. et p
res em
rmo. ter
na rōe
e. et face
creatur
e. et ali
operari
a. et in
terram
compla
erialis.
et enu
las au

tē repente: s; nā paulatim. ¶ De rebus rerū
principia sunt a deo. et immediate. effectus
vero cōsequētes sunt ab ipso mediāte na
tura. nihil autē est a deo immediate tm̄. Cir
ca mūdi creationē q̄tuor erāt errores.
Quidā dicebāt mundū eternū. Alij dice
bant mūdū q̄des factū. s; hūisse materia
le p̄ncipiū. et non esse de nihilo. Alij dice
bant deū supiores creaturas p se p̄duris
se. s; inferiores p ministeriū angelorū. Alij
ponebāt duo principia sic māichei. vnus
s; sūme bonū. et aliud sūme malū. dicen
tes icorruptibilia esse a bono principio.
cōruptibilia a malo. ¶ Hos oēs errores ex
cludit Moyses primū cū dicit. In princi
pio fm̄ ibi Creauit. 3. q̄m̄ dic̄ d̄s. 4. cū 3. seq
tur. Celū et terrā. Tenendū est etiā q̄ de
us oia simul creauit. nec aliquā nouā sp̄z
postmodū addidit quō prius non fecerit
v̄ in se. v̄ in suo filli. v̄ in huius aias vel in rō
ne seminali sicut p̄ in his q̄ nālīter intro
ducunt in esse. et hoc est q̄ d̄ deū die se
ptima quēisse non q̄dem a labore. vel ab
opere s; a nouarū specierū cōditiōe. De
operibus vero sex dierū dicit q̄dam nun
quā in illis debere intelligi ordinē tēpo
ris. sed nature qa dicit oia simul tempo
re fuisse facta creata. et disposita. ac in su
is speciebus distincta. Alij dicunt omnia
simul creata in materia. sed nō in tali for
ma sicut in diebus sequētibus receperūt.
et hec opinio magis seq̄tur vltimā litterā
sed prima magis seq̄t rōnes. Deus enim
dupliciter opat. aliqua nāq; facit mediā
te natura et hec fiunt successiue. aliqua fa
cit per se immediate. vt creare. peccata di
mittere gratiā infundere et huiusmodi et
talīa sunt incōtinētī. et perfecte. et cōplete
Lū ergo deus primordiales res nō pro
duxerit mediāte nā. s; immediate. et p se v̄
q̄ i istāti fecerit eas p̄fectas. et cōpletas.
tā in materia q̄ in forma. Loque sūt q̄tu
or he primitiue rerū creature. Celū empi
reū: angeli. materia mūdi. et tempus.

C De distinctiōe creaturarū i ḡnali. Ca. 2.
Creatura mūdi triplex ē. s; corp̄al
tū. vt elemēta. sp̄ualis tū vt an

gelus cōposita tantū ex his vt hō. corpo
ralis quoq; natura distinguit in corpo
ra lucida. vt sydera. et opaca. vt terra et
metalla. et huiusmodi. atq; p̄spicua sine
diaphana. vt aer et aqua. creature q̄dam
fm̄ Grego. hāt eē tm̄ vt lapides q̄dam
viuē. vt arbores q̄dā sentire vt animalia
quedā intelligere vt hoīes et angeli. Dis
tinguit autē mūdus triplex. s; archityp⁹
.i. deus et d̄r ab archos q̄d est princeps
et typus q̄d est figura. i. principalis figu
ra q̄ ipse ē exēplar mūdi sensibil. itē ē mū
dus q̄ d̄ macrocosmus. i. maior mūdus
vt ē iste mūdus sensibilis. Itē ē mūdus
q̄ dicit̄ microcosm⁹. i. minor mūdus. vt
ē hō. De his tribus. Io. In mundo erat
ecce primū. Et mūdus per ip̄s fact⁹ est ec
ce fm̄. Et mūdus eum nō cognouit ecce
tertiū. Differentia ē inter elm̄ et elementa
tū. et quintā essentia. Elm̄ ē primū cōpo
nibiliū. et nō p̄positū. vñ nec terra nec aq̄
nec aer. nec ignis purus elm̄ ē. et simplex
ap̄d nos. q̄ inter se inuicē ista cōm̄iscēnt
et maxime in ea pte vbi se cōtingunt. Ele
mentatū est q̄d h̄ corpus cōpositū ex q̄t
tuor elemētis. 5. eēntia est corp⁹ p se dif
ferēs ab oibus elemētis. et elementatis.
tā in materia q̄ in forma. tam in natura
quā in vtute nō h̄ns in se cōtrarietate. vñ
nec cām corruptiōis. Opera sex diez. p̄
ut Moyses distinguit moraliter sic h̄ntur.
Signant. n. res create de nihilo impij iu
stificationē. firmamētī opatio. boni p̄po
siti p̄firmationē. Aquarū cōgregatio cor
dis adunationē. Syderū p̄fectio exēpluz
bone opationis. ¶ Disciū et auū formatio
statū actiōis et cōtēplatiōis. Moīis plas
matio rectitudinē intētiōis. ¶ Post hoc ve
ro sequit̄ septia dies eternitat̄. s; reges.
Est loc⁹ sūmus. i. celū vbi sola letitia. et ē
infimus. i. infernus. vbi sola tristitia. et est
medi⁹. i. mūdus in quo sunt sūma speran
da. et infima metuenda. Diabolus igit̄ a
sūmo corruit. et in infimū detrusus est. q̄
reparand⁹ nō erit. Hō v̄o a sūmo non ceci
dit. et in medio collocat⁹ ē vt eēt ei locus
quo ascēderet p̄ iustitiā v̄ descenderet p̄

Lapides s; h̄nt eē
Arbores q̄dā
animatū s; h̄nt eē
Hōis q̄dā
h̄nt eē

Lib. ii.

culpā. Itē Ergo de scō vic. dic q̄ ē aliqs
loc⁹ i quo solū 7 sumū bonū ē. s. celū
aliqs in quo solum 7 sumū malū ē. s. infer
nus aliqs in quo solū malū ē s; nō sum
mū. s. purgatoriu. aliqs in quo bonū 7
malū ē. s; neutrū summū. s. mundus iste.
C De distinctiōe orbū tā celestiu quam
elementorum. Cap. 3.

Operalis mūdi machina tota cō
sistit i duob⁹. s. i nā celesti 7 in nā
elementali. Celestis at̄ distinguit̄ in
tres celos pncipales. s. in celū cristalinū
7 empireū. 7 firmamētū. Intra firmamen
tum qd̄ ē celū stellatū p̄tinent. vij. orbēs
planetarū q̄ sunt. Saturn⁹. Jupit⁹. Mars⁹.
Sol⁹. Venus⁹. Mercurius⁹. Luna. noie at̄
celi cristalinū. siue aquei intelligit̄ illa ps
nāe p̄me q̄ s; p̄m̄ formata est in duos
orbēs quoz prior ē p̄mū mobile. Itorū
orbū nā ē q̄ oēs mouent̄ excepto empi
reo qd̄ getū est. Itā vō elementalis in q̄t
tuoz sp̄as pncipales distinguit̄. s. Ignis
Aeris. Terre 7 aque Spera ignis tria h;̄
interrestritia. s. supmū. qd̄ vocat̄ igneum
7 mediū 7 infimū. qd̄ vocat̄ olympiū.
Similiter aer tria h;̄ interrestritia. s. sup
muz qd̄ vocat̄ ethereū. 7 mediū ac infi
mū qd̄ vocat̄ aereū. 7 in supremo est ca
lor lux pp̄ solis p̄p̄ngatē. Sili⁹ ē in infi
mo. s. pp̄ radiorū repercussionē a terra. In
medio at̄ interrestritia ad qd̄ nō p̄tingere
pōt̄ repercussio radiorū est frigiditas 7 ob
scuritas in quo dñr̄ hitare demones qui
detruſi sunt i hūc aerē caliginosus. Ibi et̄
fiunt tēpestates tonitrua grādo nives. 7
fisia. Ex his collige septē orbēs terram 7
aquā abientes q̄ oēs possunt vocari celi.
Itos at̄ excellit̄ celū trinitatis ipse deus
q̄ ē in oibus 7 sup̄ oia. Distātia dictorum
orbū 7 planetarū bec est. A terra vsq; ad
lunā sūt miliaria. i. s. 625. bec sunt stadia.
i. 260. a luna vsq; ad Mercuriū sūt milia
ria. 7612. 7 semisse. a Mercurio vsq; ad
Venerē tūdem A venē vsq; ad Solē sunt
24455. A Sole vsq; ad Martē sunt mi
liaria. i. s. 625. A marte vsq; ad Iouem.
68:2. A Ioue vsq; ad Saturnū tūdem.

A Saturno vsq; ad firmamētū. 24427.
Ex his colligitur q̄ a terra vsq; ad celus
stellarum sunt miliaria. 19375.

C De natura celorum 7 superiorum cor
porum. Cap. 4.

Elū est corp⁹ pur⁹ nā simplicissim⁹
c mus essentia subtilissimū icorū
p̄tibilitate solidissimum q̄titate
maximū q̄titate lucidū diaphanitate per
spiciū. itā purissimū. figura spericū. situ
locali supmū āplitudiez creaturarū i se ali
q̄rū p̄tēriū. Itē p̄tates tā celo cōue
niūt epireo. s; p̄mo mobili. S; p̄imum
h ē celū epireū a motu ē extraneū b̄tōrū
spirituū hitaculū sp̄alit̄ sedes nūcupat̄.
Celo at̄ cristalinū cōuenit sp̄aliter qd̄ est
motu velocissimū ad in iseriora v̄tutis in
fluriū. Eodē mō dicēdū ē de firmamen
to q̄ plurime sibi pueniūt d̄ p̄prietatib⁹
supradictis. 7 isup ē aq;̄ diuisiū ac stel
lis decoratū. Corpa celestia diuidūt̄ i lu
cētia. 7 i lucētia. 7 diaphana. Itā corp⁹
lucēs ē sol q̄ solus iter sidera lucet. s; i lu
cētia suz cetera stelle 7 planete q̄ lumē su
um a sole mutuāt. corpa vō diaphana sūt
oēs spere celestes. Itē ipse celestes cū mo
uent̄ n̄ mutāt locū s; mouēt̄ i locis suis.
supiora isuūt in iseriora v̄tutem motiūā
vegetatiūā. sensitiūā. ac oiu; ḡnabiliū p
ductiūā. Itē lz careāt q̄titatib⁹ elementa
rib⁹. n. n. sūt calida v̄l frigida sicca v̄l hū
da. tū n̄ isuūt sup̄ libez arbitrium. nec
hūt v̄tutē imutādi hois volūtate. lz bñ i
mutēt atq; disponāt p̄plexionē hois ali
qñ q̄ volūtate nō hūt cogē sed magis 7
mīn⁹ i diuersis hoib⁹ inclinare. Opant̄
quoq; corpa supiora distinctiūā cognitio
nem diez s; lumē solis 7 distinctiōne mē
sū sū lumē lune. ac distinctiōne annoz
sū motū solis in aliquo circulo atq; di
stinctiōne t̄p̄oz sū varioz cursuz plane
tarū distātiā 7 cursū ascēsus 7 descēsus re
trogradationē 7 statū. Circulus qd̄ ē in
spera intersequēs eq̄noctiūz q̄ interfecat̄
ab eodē i duas p̄tes equales 7 vna me
dictas declinat vsus septētrionē. alia v̄
sus austr⁹ 7 d̄ ille circulus 30diac⁹. a 30

De operibus conditoris

quod est vita. nam secundum motum planetarum sub illa omnis vita sub rebus inferioribus est. vel dicitur a zodiaco quod est animal. quia cum dividatur in 12 pres eque. quilibet pres appellatur signum. et habet nomen speciale a nomine animalis. vel per proprietatem aliquam conveniunt tam ipsi quam animalibus. vel per dispositionem stellarum fixarum in illis partibus ad modum animalis. Iste vero circulus dicitur latere signifer quia fert signa vel quia dividitur in ea. ab Aristotele vero in hoc de generatione dicitur circulus obliquus ubi dicitur quod habet accessum et recessum solis in obliquo circulo sunt generationes et corruptiones in rebus. Nota vero signorum et ordinatio. et numerus in his visibus notant. Sunt aries. taurus. gemini. cancer. leo. virgo. Libraque. scorpius. architenes. caper. amphora. piscis.

C De natura stellarum in coeli. **Ca. 5.**

Etelle superne in firmamento figurantur. et cum illo se movent. nam sunt purissime. figura sperice. et tunc magis apparet pueri qualitate lucide. radiorum diffusio. rex inferiorum generationum. a sole illuminationem recipiunt. tenebrarum expliunt. Et nota hoc obscurior. tanto plus sui manifestatiue in parte solis sui luminis occulta. et pestatis et serenitatis. et citatiue. via rursus navigantium directiue quanto soli coniunctiores. tanto in coeli lucidiores. et singule in numero apparet. ut patet in galinaria claritate. et tunc differunt ac virtute. Galinaria est multitudo parvarum stellarum quasi ceteri guarum illi loco orbis ubi diffunditur lumen solis. fit autem eclipsis cum se soli luna subnectit. ut tenebras efficiat. Nota quod omnes stelle eclipsantur. et hoc vel a seipsis. vel a terra. vel a planetis. Planete enim dicuntur quandoque retrogradi. quandoque progressivi quandoque stationarij. prout eclipsibus suis diversimode moventur. Planete sunt sidera inter celum et terram errantia. firmamento contrarium cursum agentia. cursu quem habent ab influxu primi mobilis moventur directe. sed cursu proprio moventur oblique que sunt similes. singulis suos colores et circuitos habent et tamen circulos aliorum ingrediunt et istorum participant qualitate cum sole intrantes

occultantur. quanto terre propinquo res. tanto circulos habent minores. et quanto sunt altiores. tanto cursus eorum naturalis videtur esse tardior. Corpora eorum non sunt lucida. vel perspicua. sed opaca. Alioquin non eclipsarentur se invicem. Motus primi mobilis scilicet nonne sperere ab oriente in occidentem rediens iterum in orientem dicitur rationalis ad similitudinem motus rationis in microcosmo quando fit consideratio a creatore per creaturas rediens in creatorem. et ibi sistendo. Secundus motus firmamenti et planetarum est huic contrarius ab occidentem in orientem rediens in occidentem. qui dicitur irrationalis. siue sensualis ad similitudinem microcosmi qui est a corruptibilibus ad creatorem. et iterum rediens ad corruptibilia.

C De luce.

Cap. 6.

Et est ut ait philosophus secundo de anima actus lucidi. secundum quod lucidum. unde sciendum est quod lux est qualitas activa corporis luminosi. sicut calor ignis. Lux quoque dat esse intentionale corporibus vel coloribus sicut intellectus agens fantasmatibus dat esse intellectuale. Ipsa est medium deferens omnia que a celo in nos descendunt ipsa quoque mutat corpus non lucens a lucido. Ipsa est habet philosophum celi purpura. maleficiorum inimica. navigantium directio oculus nocris facies omnium rerum. Lux ut ait Augustinus. rectum habet incessum ut nullo modo incedat per curvum. hec omnibus rebus et decorum tribuit et absque illa cuncta sunt ignota. et abscondita. motus. n. eius est subitus. quia sine mora replet omnia. Nec in superficie est corporis vmbrosi non se perfundit nisi in corpore diaphano. unde de secundum corpus grossitudinem vel subtilitatem magis et minus participat. lux enim sine sue diminutione ubique se diffundit. Ipsa proprietates lucis habet infra de sole que illi conveniunt in se ipsa lucet. Scieduz est quod lux vocatur in corpore luoso lux habet lumen prout est concilians alij.

C De planetis in specie.

Cap. 7.

Aturnus est a nobis remotissim^{us}
 m^o frigidus et siccus. B itelligas
 in effectu sic in alijs planetis. Ex
 vicinitate eius calor solis remittit. Ex cō
 iunctione ei^{us} cū Jove clarus efficit. cū nāli
 ter sit palidus nocivus ē. Ipso dñante tā
 tā h^{ab} virtutē vt si infuat in inferiora fetus
 nascit mortificatus aut d^{iv}bilis. Plus no
 cet retrocedēdo q̄ pcedēdo. Adorat in
 quolibet signo. 30. mensibus. ex quo seq̄
 q̄ cursus suū cōplet. s. 30. ānis. Jupiter est
 clarus. et quasi ad lictar lactis cādidus in
 qualitatibus est bñ tēperatus. qz calidus
 et humidus. In supiori pte asidue tēpe
 rat malitiā saturni cū ascenderit in circu
 lū saturni. d^{iv}bit palorem: s. sit clarus. In
 quol^{ib} signū morat p annū: et ita complet
 cursum suū i. 12. ānis. Mars calidus ē et
 siccus et iō nocivus ex p^{ro}p^{er}etibus suis
 boies incitat ad bellādū et interpositionē
 veneris et Jouis eius nocuitas reprimit
 Igneus apparet et radiosus in quolib^{et} si
 gno morat. xl. diebus. Sol d^{iv} octies ma
 ior terra sed sm ptolomeū est. c. lx. vicib^{us}
 maior terra calidus et luminosus. eclipsi^z
 patit. cōis est oibus. nube celat solus per
 se lucet. qd nulli syderi magis cōpetit vsū
 et nomē accepit stellas illuminat. et tñ eas
 per suā pñtiam ab apparētia sui luminis
 priuat. medi^{us} est planetarū odiosus egris
 oculis. s. amabilis puris. tpa distinguit
 locis imundis nō inquat terrestria p^{ro}sol
 dat. gelida resoluit. flores apit. fruct^{us} ma
 turat corpora diaphana penetrat. nō re
 quiescit. visus retōdit. vapores eleuat be
 misipia vicissim plustrat appropinquans
 nobis estatē facit recedēs vero byemē ef
 ficat. oculus est mūdi in quol^{ib} signo mo
 rat. 30. diebus et 10. horis cursum per an
 nū facit motu p^{ro}p^{er}io: s. diem pficit motu
 primi mobilis. Venus ē lucidus calidus
 et humidus malitiā. Martis tēpat sp co
 mitat solē: s. cū pcedit d^{iv} lucifer qñ seq̄
 d^{iv} vesp colorē h^{ab} candēre et resulgētē ele
 ctro siles. Inter sidera plus splēdet pplet
 cursum suū i. 348. dieb^{us}. Mercurius sp cū
 sole gradit. nūq̄ ab eo plus. 30. gradib^{us}

distans. colorem h^{ab} radiatē. raro pp vi
 cinitatē solis cernit eloquētia sub ipso ē
 aquis d^{iv} dñari. et p^{ro}esse seminibus cursus
 cōplet. 338. diebus. Luna noctē illuminat
 lumē mutuatur. augmentū patit. et d^{iv}trime
 tur. Infima est iter planetas eclipsim pa
 tit: et efficit maculas h^{ab} pp p^{ro}jectionem
 eius quā cū inferioribus h^{ab}. s. cū terra. Itē
 corniculata iterdū apparet ex eo q̄ pars
 eius illuminata a nobis absconditur.
 Itē regina celi appellat: qz sol tāq̄ me
 dius planetarū p^{ro}icipat p^{ro}ietates oium
 et eas ad lunā cū lumine suo transmittit.
 Ipsa eni luna q̄cumq̄ a sole sicut recipit
 influit. Unde q̄ per eā tali mō virtutes
 planetarū recipimus merito. Regina ce
 li vocat. H^{ab}is visis p^{ro} q̄ qñ luna p^{ro}ia in
 cendit optimū est semina iacere: qz tunc
 virtutes planetarū q̄s in inferiorib^{us} influit
 colligit frigida est et humida. solē pcedēs
 minuit. s. sequēs crescit: et ab eo elongat
 accessus et recessus maris p^{ro} eas causatur
 Signa autē zodiaci quolibet mēse pcurrit
C De natura elementorū. Cap^{itulum} 8.

Omnis psumit et interminat in sili
 tudinē suaz sibi appropinquātia
 p^{ro}uertit. motum facit de cētro ad
 circūferētiā ardet et lucet in materia alie
 na sed nō in sua spha. Inferiora reducit
 ad supiora. qz resoluit terra in aquosa.
 aquosa in aera. aera in se. Adollificat du
 ra et indurat. mollia subtiliat. vt p^{ro} in re
 solutione glaciei et cōdensat. lutum depu
 rat vt rubiginem in auro. et corrupit sicut
 ea que cōsumit frigefaciat per accidens.
 vt p^{ro} in aceto. est et penetratiuus. cōica
 tiuus et diuisiuus. Itē ignis in spha sua
 nō lucet: qz cōpactus nō est. Nullum enī
 corpus dyaphanū lucet: sed potius est il
 luminabile. Si etiā ignis in spha com
 pactus esse eclipsaret oēs stellas que su
 p^{ro} ipsum sunt. Ignis vō hic lucet apud
 nos p^{ro}pter materiā coadunatam in qua
 est. hoc patet: qz vna candela alteri op
 posita vmbzram facit. Aer subtilis mobi
 lis p^{ro}p^{er}iciuus per inspirationem et respi
 rationem. Caloris cordis temperatiuus

De operibus conditoris

decoratur volatilibus. locus impressio-
num. ināsis spirituum damnatorum. est et al-
terabilis. leuis atque rarus. non lucet sicut
nec aliquid corpus dyaphanum. sed est illumi-
nabilis. Aqua super celos eleuatur. piscibus
decoratur. repestatibus subijcit. oēs fon-
tes et flumina ad mare continentur. ad locum
venerunt reuertuntur. Aeris prebet aqua in
formatione volatilibus ornamentum et vegeta-
bilibus nutrimentum. et optime est termina-
bilis termino alieno. sed minime termino pro-
prio. Ad corpus est dyaphanum omnibus coloribus
in cristallum congelatur. iridem in nubibus cau-
sat. sordes purgat. hortos irrigat. febris
citantes sua frigiditate et humiditate de-
lectat naues vehit. lumen recipit. ad suum
principium recurrit. loca vacua subijcit. la-
pides cauat. ignem extinguit. et olim mun-
dum purgavit. In mari rubeo populo. dei
cessit de latere christi fluit. hanc christus in vinum
mutauit. ac de ipsa baptismi manam ordi-
nauit. Terra iter alia elementa est infima.
nigra. magis respecta. ponderosa. rotunda
elementis alijs circumdata. mater fructuum ra-
dicum plantarum. nutritrix animalium edificiorum fun-
damentum. mortuorum receptaculum. machi-
ne mundialis ceterum. precludit in se infer-
nus. frigida: sicca: opaca corporis humani
mater. Seruat metalla cetero. motum centrum
ex vaporibus suis percipit. inclusis herbis
et floribus albet et decorat. hanc eam motum cir-
culari celum cum sideribus voluit ab homi-
nibus et iumentis calcare. horum terre quedam
competunt sibi esse suum: quedam sibi fini-
tum: quedam sibi contemptum: quedam sibi
ornatum: quedam sibi vtilitatem.

De impressionibus aeris. Cap. 9

Ometes hinc appareat quasi stella.
non est tamen aliud quam vapor inflammatus
a vicinitate ignis. Hinc comas
lumis fundit. et dicit signare mutationes re-
gum: aut bella: aut pestilentias. Corona est
albus circulus. qui quicquid appetit circa so-
lem vel lunam: aut stellas alias. et causatur
ex reliquijs nubium per planetarum radios
attractis et illuminatis. talis est circulus
figura est serenitatis. Assub duplex est as-

cendens. scilicet et descendens. ascendens fit ex
vaporibus inflammatis in summo aeris. et vi-
detur ascendere sicut si euolarent sintille de
foenace. Assub vero descendens est ignis
retentus in nube. qui tamen expellitur obuiam
te nube frigida. et edit continue propter quod
videtur quod stella cadens sit longa. quia reliquit
eius vestigia post se. Nubes sunt quoniam a vir-
tute solis extrahuntur humores seu vapores
de aqua a paludibus. et locis humidis
et feruntur sursum. Nebula est id quod ex nu-
bibus aquam pluuibus relinquit. et ideo ne-
bula secundum Aristotem. signum est serenitatis. La-
ligo est vapor tenebrosus: que vulgo ap-
pellatur nebula. Iste vapor non eleuatur:
sed priusquam perueniat in nubes: vel in plu-
uiam deprimitur. et remanet iuxta terram.
Ros est id quod descendit ex vapore par-
uo. et in descensu suo tardatur in paruis in-
nuncijs. Pluuia est aqua descendens ex nu-
bibus resolutis. velocitate huius sue descen-
sionis. et hoc guttatim. Pluuia ex vapo-
re rorido que congelatur antequam ex ipso re-
soluatur aqua. Nix generatur in nube cali-
dissima. cuius congelatio simul fit cum con-
uerfioe in aquam et ideo partes eius non in-
spissant. Grando generatur ex nube cali-
dissima. virtute solis multum eleuata. que
postquam in aquam resoluitur. tunc deum in
medio interstitio congelatur. Tonitruus
est sonus vaporis sicci egrediētis de nu-
be humida. vel in nube frigida et humida.
et scindit quicquid inuenit. Iris est lumen so-
lis receptum in nube serena et aquosa ac sin-
li ex aduerso opposita. Glacies est aqua
congelata. Vetus est vapor terreus supe-
riora transcendens. et aerem fortiter percipit
do impellens. Venti sunt quattuor prin-
cipales. scilicet subsolanus ab oriente tempe-
ratus habens a dextris vulturum desiccā-
tem. et a sinistris eurus nubes generat. Ites
a meridie est auster calidus qui flumina
generat et pluuias largas. habens a dextris
africum calidum. et a sinistris notium tem-
peratum quidem: sed pestilentias inducet. Ites
a septentrione est aquilo frigidus habens
a dextris grecum nubes facientem et gradum

c

Liber. li.

nes a sinistris boreā nubes constringen-
tem. ac pluias p̄hibentē. Item est Ze-
phirus flores p̄ducens h̄ns a dextris cir-
cuius tēpestates. ac pluias ⁊ tonitrua ge-
nerantē a sinistris fauoniū in oriēte nubi-
la. s̄ in meridie serena faciētē. Turbo est
vētus egrediens de nube in seip̄s. ⁊ egre-
diens. vel duo vēti lateraliter sibi occur-
rentes seseq; iuxta terrā orbiculariter in-
uolūtēs. Terremotus est vapor grossif-
simus extractus de pfundo terre nō po-
tens exire pp̄ superficiē terre. ⁊ illius soli-
ditatē sicq; coartatus in interioribus cō-
cavitatibus terram concutit.

De tempore.

Cap. 10

Tempus est mēsurā motus p̄imi
mobilis ⁊ hoc p̄ q̄ hic est tēpus
⁊ nō in celo s̄m suam s̄bz. q̄z hic
mutātur oīa ⁊ nō ibi. hic est enī nūc byēs
nunc estas. nūc par. nunc discordia. nūc
tr̄āquilitas nūc tempestas. Mutabilitas
reꝝ ostendit in hoc q̄ ea que p̄cipue inū-
dus amplectit. i. sapia ⁊ potentia in oriē-
te ceperūt. ⁊ terrā habitabilē p̄currerunt
vsq; ad occidentē. in signis q̄ oīa tēdunt
ad occasus. Itā studiū sapie cepit in egypto.
postea fuit i grecia post hoc Rome.
deinde in frācia. ⁊ in anglia. Silr̄ regna
primo fuerūt in oriēte. post i grecia. post
apud romanos. nūc potestas iperij resti-
det in Germania. It̄opterea. Iacobus
cōparat vitā nr̄as. ⁊ hec mutabilia vapo-
ri. Salomon somno. Isa. baculo barūdī
neo. ⁊ liber regū aque dilabēti. Dia est in-
ter t̄pus. ⁊ eūū. ⁊ eternitatem. Itā tēpus
bz p̄ncipiū ⁊ finem. Eūū caret fine. s̄ non
p̄ncipio. Eternitas caret vtroq; termino
q̄ ē mēsurā iterminata. Itē sunt etates
mūdi. It̄ima ē ab Adā vsq; Noe. h̄ns
iuxta hebreos ānos. 1656. s̄ s̄m. 72. iter
pretēs h̄nt. 2242. Sc̄da a Noe vsq; ad
Abraā h̄ns s̄m hebreos ānos. 292. sed
s̄m. 72. 1072. Tertia est ab Abraā vsq; ad
Dauid. h̄ns ānos s̄m hebreos. 972. sed
s̄m. 72. 1130. Quarta est a Dauid vsq; ad
trāsmigrationē Babilonis. habēs ānos
s̄m hebreos. 473. s̄ s̄m. 72. 485. Quinta

est a trāsmigratione Babilonis vsq; ad
christū. h̄ns ānos s̄m hebreos. 585. sed
s̄m. 72. 578. It̄ ab exordio mūdi vsq;
ad xp̄m s̄z hebreos h̄emus ānos. 3952
s̄ s̄m Jeronymū est hec computatio s̄m
vero. 72. quos greci sequūtur. 5508. En-
sebius aut. quez It̄rosius secut⁹ est iter
vtrosq; incedens numerat ānos. 5198.
quos pene oēs latini sequūt. Sexta etas
est a xpo vsq; ad finē mūdi. Septima est
quiescētium. ⁊ cōcurrit euz sexta Octaua
est resurgētium. It̄rosius s̄m hebreos i p̄i-
ma etate sunt generationes. 10. In. 2. 10.
In. 3. 14. In. 4. 17. quas tr̄m. Adat. gfa
mysterij. 13. ponit. In ca. 13. Etates ho-
minis sunt iste. s̄. Prima est ifantia a na-
tiuitate vsq; ad. 7. ānos. 2. est pueritia
vsq; ad. 14. ānos. 3. est adolescentia. a
15. anno vsq; ad 28. 4. est iuuetus a 28
vsq; ad 49. 5. est senectus a. 50. vsq; ad
78. 6. est d̄crepitas ab āno. 79. quousq;
vita finitur. Dignitas d̄nici diei notatur
in hoc q̄ fuit p̄ma dierū. Item vt dicitur
erit vltima dies. Itē nox illam nō p̄ces-
sit. Itē nox illi nō successit. Item celum ⁊
terra in ea sunt creata. Itē angelus in ea
p̄uersus est ad deū. Item p̄mo data sunt
in ea filijs Israel mādata. vt dicit Orige-
nes. Itē in ea xp̄us natus est. item xp̄s in
ea surrexit. itē in ea sp̄s sanctus dat⁹ est
apostolis. itē oēs in ea resurgemus atq;
iudicabimur. itē in ea cōtinuandū est per-
petuo in laude dei.

De angelis in cōmuni.

Cap. 11

Angelus est s̄m Damascenū sub-
stantia intellectualis semp̄ mobi-
lis arbitrio libera icorpoꝛea deo
ministrans. immortalitē suscipiēs s̄z gra-
tiaz nō naturā. Substantia ponitur in hac
diffinitioe pro genere ⁊ ponit hoc ad dif-
ferentiā accidētis. Intelligitur etiā sub-
stantia qualitercūq; composita ex eo q̄ est
⁊ quo ē. Intellectualis dicit potiusq; ra-
tionalis q̄ ratio est virt⁹ collatina cause
⁊ causati. ⁊ ideo composita. vt oīs homo
est aial for. 7c. Sylogism⁹ nihil aliud est
q̄ discursus a causa in causatū. Intelle-

De operibus conditoris

etus est de rōne sui. nec compositionem
habet 7 collationē. s; est sine inquisitione
7 cōpositione 7 ideo cōpetit nature ma-
gis simplici p differētia. vt est angelus.
Ratio autē differētia est nature minus
simplicis. s. bois semper mobilis. nō di-
co de loco ad locū s; mobilitas dicitur hic
triplicē mobilitatem in angelo. s. nature
intelligētie 7 volūtatis. Ad mobilitatē enī
habēt nature. q; oē creatū vertibile est in
nihilum nisi manu oipotētie divine cōti-
neatur. Ad mobilitatē intelligētie habet. q; licet
in angelo nō sit vicissitudo intelligē-
tie. quo ad scita in verbo. cū de formē ha-
beat intellectū s; Dionysii. potest tū in
eo esse vicissitudo intelligētie quo ad co-
gnitionē rez in propria natura. 7 quo ad
discenda 7 hoc est qd dicit Aug. q; omne
creatū habēs intellectū intelligit vnū post
aliud. item in volūtate mobilis est ange-
lus. q; nō simul vult hoc 7 illud. item po-
test dici mobilis motu dilectionis. Arbi-
trio libera. hoc nō dicitur propter defle-
xionem ad bonū indifferēter. 7 ad malū.
sed ppter liberam electionē eorum que
voluerit. vnde bon⁹ angelus semper eli-
git libere bonū. 7 angelus malus libere
7 sine coactione eligit malus. incorporea
substantia dicitur. q; angelus habet ppi-
etatem corporis. nō naturā. scilicet in lo-
co cōtineri. Cum enim corpus sit in loco
circūscriptiue 7 diffinitiue. āgelus tamē
est diffinitiuē in loco Deo ministrās. Ad i-
nisterium hic ponit pro quocunq; obse-
quio. 7 s; hunc modum tam assistētes
7 administrātes 7 etiam demones mi-
nistrant. in immortalitē suscipiēs s; gra-
tiam. nō naturā q; rediret in nihilum. ni-
si per gratiā cōseruationis detineretur.
Angelo attribuitur quattuor. scilz essen-
tie subtilitas intellectu⁹ perspicacitas. libe-
ri arbitrij facultas. discretio personalis.
in primis tr b⁹ conuenit anima cū ange-
lo. in 4. n. q; anima non est psona. habet
etias alia tria āgelus. scilz virtuositatem
in operādo officiositatem in ministrādo
inmutabilitatē post electionē siue in bo-

no siue in malo. Differentie quattuor as-
signatur inter āgelum 7 animā. Prima
7 principalis est penes esse naturale q; anima
est vnibilis corpori. etiā actu sepa-
rata. angelus nō. 2. est penes esse logi-
cum. idest diffinitionē. q; anima rōnalis
est. sed angelus intellectualis. Anima enī
apprehēdit inquirendo 7 cōferendo. an-
gelus vero intueōdo. 3. est penes esse me-
taphisicum. idest separatū a materia. 7
a motu. q; angelus nō habet passibilitatē
tem. nisi respectu superiorū. anima vero
respectu inferiorū. q; immutatur a sensibi-
libus. 4. est penes esse theologicum.
quia anima vertibilis est a bono in malū
7 ecōtrario. angelus vero nō. quia manet
in eo ad qd se cōuertit. siue bonum sit. si-
ue malum. Angeli enim sunt oēs silens
in eo q; imortales. inuisibiles. indissolu-
biles simplices. discreti personis. incom-
mutabiles. incōmunicabiles sunt alteri
nature. sed dissimiles sunt in donis gra-
tie 7 nature. Ideterea dicit. Dionysii. q;
in omni natura spiritali creata. aliud
est eētia. aliud est virt⁹. aliud est opatio.
C De distinctione celestium hierarchia-
rum.

Capitulum 12

Hierarchia triplex est. scilicet sup-
b celestis. celestis. 7 sub celestis. su-
percelestis est in tribus psonis.
vt quidā dixerunt. 7 male. q; s; Diony-
sium. hierarchia dicit ordinē. 7 ille abso-
lute nō est in trib⁹ personis. s; tūmodo
ordo nature celestis est in ordinib⁹ ange-
lis. Subcelestis in hoib⁹ scis. Ideterea hie-
rarchia celestis diuidit in superiorē mediā
7 inferiorē. Superior ptinet tres ordines. s.
cherubi. seraphin. 7 thronos. quoz pmi
pserant dei bonitatē. scōi dei veritates
tertij dei: eqtates. itē in primis de⁹ amat
vt charitas. in scōis noscūt vt veritas. In
tertij sedet. vt equitas. Ad mediā cōtinet
dominationes. principat⁹. 7 potestates.
quorum primi regūt officia angelozum
sequentes capitibus presunt populozū.
Ultimi ptatē coercent demonū. item in
primis de⁹ dñat. vt maiestas. in sequenti

c 2

bus regit vt p̄ncipat⁹. in vltimis tuct. vt salus. Inferior hierarchia simili cōtinet tres ordines. s. vtutes. archangelos angelos. ad quoz p̄iores p̄tinet miraculoz opatio. Ad sc̄dos maiorz negocioz denūciatio. Ad tertios humane custodie sollicitudo. In p̄m̄is de⁹ opat⁹ vt virt⁹. In sc̄dis deus reuelat. vt lux. In tertijs mittit. vt inspirās. Hec dicta sunt s̄ beatus Greg. 7 fin Ber. sed s̄ D. O. Virtutes sunt. medius ordo sc̄de hierarchie 7 p̄ncipat⁹ primus ordo tertie hierarchie. Hic attendendū q̄ in quibet triū hierarchie p̄missa nota trinitas diuinaz p̄sonaz vt p̄ in celesti hierarchia tam superiori. q̄ media q̄ etiā inferiori.

C De p̄prietatib⁹ angeloz. Cap. 13
 Angeli s̄m̄ In dōz. s̄m̄ sp̄ali sub st̄tia facti añ oēm creaturā creati. natura mutabiles conditi. sed cōtemplatiōe inmutabiles facti. aīo ipassi biles: mente rōnales. felicitate securi. futuroz p̄scij. iussi munduz regunt. missi corpa aerea sumūt. in celestib⁹ cōmorant⁹. Ber. de eodē. Inuestigemus inuestigabilia. 7 primo sp̄s esse potentes. gloriofos. beatos. distinctos in personis. dispositos in dignitate. ab initio stantes in ordine suo. p̄fectos in genere suo. immortalitate perpetuos mēte puros. affectu benignos. religione pios. vnanimitate indiuisos pace securos: diuinis laudib⁹ 7 obsequijs deditos. Itē s̄m̄ Ber. In angelis est dignitas creationis. gr̄a cōfirmationis. amor creatoris. visio diuinitatis est etiā in angelo per oia. sic supradictus est essentie subtilitas. intelligentie p̄spicacitas. liberi arbitrij facultas. agilitatis velocitas. p̄m̄pte oēs obediūt. maiores s̄m̄ elatione p̄sunt. minores sine vitio subsūt qui ad exteriora exeunt. ab interiori cōtemplatiōe nō recedunt. oēm veritatē inferiorz superiores p̄cipant nō econtra. Qui excellunt in natura p̄cedūt in gr̄a 7 gloria. In eodē ordine alij esse alijs digniores duplicem habēt visionem. s. matutinā 7 vespertinam. Illuminatiōes q̄s

a superioribus recipiunt alijs tribuunt.

C De p̄prietatibus 7 officijs singulorum ordinum. Cap. 14

Proprium est seraphin in amore ardere. 7 alios ad incendium diuini amoris. p̄mouere. 7 in deus ordinare. formā diligendi tribuere. Isti immediate deo iungūt. 7 ideo purius 7 sanctius in ipsos operantes theophaniz deferūt. ad aliud quoqz extra amatus nō diuertunt. Cherubin quoqz primo 7 p̄ncipali relucet diuini luminis radio pro eo q̄ vicinius diuine 7 prime veritati iungunt. Hoz offm̄ est p̄mouere homines ad diuinā cognitionē. ideo dicuntur p̄ ceteris lucere. qz plenitudinē luminis quas suscipiunt alijs inferioribus cōicando trāsfundūt. Throni dicuntur eo q̄ in eis dñs sedet 7 iudicia sua per eos determinat. In his ergo p̄cipue relucet rectitudo diuini iudicij. Hi quādoqz veritatē dei quā supra se accipiūt ad inferiores trāsfundunt. Dñationes dñr eo q̄ ceteris angelis dominantur 7 ab omni oppressione sunt liberi. 7 nulli inferiori subijciuntur. Hoz offm̄ s̄m̄ Greg. est in bello sp̄ali instruere qualiter oporteat prelationis offm̄ exercere. 7 qualiter debeat subditis dñari. Hoz offm̄ est s̄m̄ Dionisi. timore seruili deposito in deū moueri. 7 incessanter ei famulari. Principat⁹ subditis angelis p̄sunt. 7 eos ad ministeriū diuinū explendū disponūt. Ad hos pertinet s̄m̄ Dio. vniuersale regimē vniuersi regni 7 gentis ducere ad dei similitudinē. Ministeriū quoqz eoz est s̄m̄ Greg. docere hoies. exhibere reuerentiaz vnicuiqz s̄m̄ gradū suū. Hoz etiā offm̄ est p̄mouere hoies. vt nō p̄pter vtilitatē p̄p̄riā. sed p̄pter sol⁹ dei amorē 7 honores faciant iustitiā. Potestatib⁹ s̄m̄ Iudo. Virtutes aduersē s̄biete sūt ne mūdo tātū noceāt cētū cupiūt. Hoz offm̄ s̄m̄ Greg. est illos qui in sp̄ali certamine desudāt p̄fortare. 7 ne sp̄ale regnū amittant defendē. Et s̄m̄ Dio. ad ipsos spectat angelos inferiores quātū possibile diuine potētie cō

De operibus conditoris

formare. Virtutes sunt infatigabiles ad executionem faciendam et robusti ad precepti onem inunex. Horum officium est secundum Dionysium docere Platones ut facile et perseveranter que ad officium plationis pertinent crequantur et spiritualia onera sustineant patienter. Item per istos miracula sunt et virtutes faciendi mirabilia perfectis procedunt. Archangeli summi nuncii nuncupantur et summa nunciant. Horum officium est secundum Gregorium de his que pertinent ad promotionem fidei. ut de natiuitate christi et de factis eius homines expedire et demones ab hominibus remouere et secundum Dionysium prophetas reuelare. Isti illuminationes que a superioribus suscipiunt istis rioribus annunciant et per eosdem nobis. Angeli sunt in celesti dispositione ultimi et hominibus magis propinquus. Angelus nomen est officii non nature. Isti minora nunciant et homines ad diuinam cognitionem ducunt et ut iuste viuant instruunt. Ad se sursum extendunt per dilectionem dei et in semetipsis firmanant per custodiam sui ac sub se progrediuntur ad auxilium proximi. Istos autem assimilari debemus seraphim per caritatem. cherubin per cognitionem. thronis per equitatem. dominionibus carne spiritui subiugando. principatibus reuerentiam maioribus exhibendo. potestatibus temptationibus diabolicis resistendo. Item debemus assimilari virtutibus per compassionem. archangelis per instructionem angelis per obsequium exhibitionem.

C De cognitione et motu angelorum. Cap. 15

Angeli cognitionem habent maritina. hoc est cognitionem reipsum in verbo. Item meridianam. id est aptam dei visionem. Est et alia cognitio angelica put maiores indicant minoribus que per diuinas theophasias preceperunt. Theophasia vero est ostensio alicui cognoscibilis de deo per illuminationem de deo venientem et hoc potest esse vel in symbolis vel facie ad faciem. Nota quod angelus in cognitione reipsum in propria natura cognoscit plura similibus habitu non actu. Circa incarnationem et passionem christi sciuerunt angeli se habere facti sed non omnes circumstantias ut que vel quomodo. Dixerunt que cumque angeli cognoscunt non sciunt remota sicut propinqua quia cognitio eorum non per sensum sed per intellectum est. Status angeli triplex est. scilicet innocencie. gratie et glorie. distinguuntur motus angelorum triplici secundum diuinitatem. circularis rectus et obliquus. Circularis est ab eodem in idem et in idem centrum immobile. hunc motum habent angeli qui immediate recipiunt illuminationes a deo et per illas reuertuntur ad deum. istud autem conuenit superiori hierarchie tantum. Item motu recto mouentur quando procedunt ad prudentias subiectorum recte omnia transientes: et ibi non reuertuntur ab eodem in deum: sed de uno ad alium. Item est in angelis motus obliquus quando cognitionem inferiorum quibus prouidet reflectunt in deum primum et fine pulchri et boni. Nota diuinitatem iter assistere et ministrare: quia assistere est facies preterplari. sic assistunt omnes boni angeli. Item assistere est immediate recipere illuminationes a deo. sic assistunt tantum tres primi ordines. item assistere est appropriare deo et extraneum esse ab exteriori ministerio. sic assistunt quattuor primi ordines. Ministrare vero est nunciare pro temporis opportunitate. vel operari sed officium est. ministrare nuncii vel officii. Erratum est circa motum angelorum tribus modis. Dicebant enim quidam philosophi quod angeli nunquam mouentur: sed mouent speras et per eas voluntates hominum. Item dixerunt quidam alii quod angelus sit in pluribus locis et ubique si voluerit. Item dixerunt alii quod angelus sic venit de fine spacii quod non transit in media sed transit illic. illud quod permittendum non est quod unusquisque ordo ab eo denotatur sed quod respectu inferiorum ordinum aliquid excellentius accepit in munere.

C De prelatione angelorum. Cap. 16

Resunt quidam angeli regionibus. ut dicitur Daniel. 7. Princeps grecorum et princeps persarum etc. Quidam vero presunt ecclesiis. Apoc. 2. Angelo ephesie ecclesie scribe. Item alii presunt personis. Actuum 12. Angelus petri credebatur ad hostium stare. quidam et spiritus maligni dicuntur vitij preesse. unde vocatur aliquis spiritus superbie et lururie et homicidii. Que autem plationes permanant vel que cessent post hanc vitam. Sciendum est

Liber. ii.

¶ hierarchie sp stabunt quantum ad in-
stantiā beatitudinis. 7 q̄tū ad gradū di-
gnitatis. 7 nobilitatē doni gratuiti ac na-
ture. Cessabūt plationes angelice ad ho-
mines 7 ad angelos quo ad actū regimi-
nis s̄m gubernationē mūdi. 7 electoꝝ s̄z
viam ad patriā. ¶ Prelatio autē in demoni-
bus quo ad offiū insultādi 7 irridendi. 7
s̄m q̄ vn⁹ puocat altex in malitia. 7 hoc
nō destruet. ps. Supbia eoꝝ qui te ode-
runt ascēdit semp. nec destruetur quo ad
malitiā 7 naturā. Cessabunt autē eoꝝ pla-
tiones quo ad offiū tentādi eos q̄ sunt in
via. in hoibus etiā plationes euacuabun-
tur. q̄ nō erunt decani cēturiones cyliar-
che. 7 h̄mōi. in creaturis similiter cessa-
bunt prelaciones. quia superiora nō mo-
uebunt tunc inferiora sicut modo.

C De p̄firmatione angeloꝝ. Cap. 17
Confirmationē h̄z angelus ex tri-
bus. s. ex nā. grā. 7 glōria. Ex nā:
q̄ natura spūalis semel tm̄ verti-
bilis est. vel in bonū. vel in malū. nisi ex
vnione vnus cū altero. sicut p̄s in ania. q̄
dū est in corpe p̄t mutari sepius de bono
in malū. 7 p̄. soluta vero nō. Huius at̄ rō
est. q̄ nā spūalis pp suam simplicitatē se
totā cōuertit ad id qd̄ eligit. qd̄ non facit
nā vnita. q̄ hēt corpus retrahēs. Ex grā
s̄m hēt p̄firmationē. q̄ si aliqd̄ cōnectif
stabili eterno vinculo p̄petuo illa cōnexio
semp manet. Sic āgeli colligati sunt sta-
bili eterno. s. de hoc vinculo indissolubili
s. caritatē. Apo. Caritas nūq̄ excidit. Ex
glōria quoq̄ h̄nt eas. q̄ cū habeāt p̄ glōiam
que est forā cōplectiua angelici d̄siderij.
nō vagant̄ extra ip̄m. vt querāt qc̄q̄ illo
melius vel d̄siderabilius atq̄ iocūdius.
Nihil enī in creaturis iueniūt qd̄ possit
eos a fonte dine dulcedis auertere. Te-
nendū est itaq̄ q̄ āgeli boni ex libertate
arbitrij ad deū p̄uersi stati fuerūt p̄ grāz
7 glōiaz in volūtate p̄firmati fideles ac fe-
lices effecti. atq̄ in rōne illustrati. vt non
solū cognoscerēt res in pp̄rio gn̄e. s̄z etiā
in arte. hoc ē in verbo. filius. n. d̄i ē ars
p̄ris per quā operat̄. Acceperūt autē in se

p̄fectionē in virtute opatiua. siue erequā-
tur illā assumpto corpe. siue alias atq̄
p̄fectionē in virtute cōtemplatiua qua
quocūq̄ mittantur intra deum currunt.
C De custodia angeloꝝ. Cap. 18

¶ Ageli nobis ad custodiā depu-
tati tenēt nos stātes ne cadamus
7 cadētes nos adiuuāt vt surga-
mus. nec vnq̄ nos deserūt et peccantes
quin sint semp parati auxiliari si volum⁹
¶ Hoc tñ fallit in obstinatis a quoꝝ custo-
dia desistit angelus actuali. parat⁹ est tñ
custodire si redire voluerit. q̄ nūq̄ dese-
rit hō ex toto ab angelo. ¶ Nota q̄ xp̄s ha-
buit deputatū sibi angelū. sic 7 hēbit anti-
xp̄s que licet pp nimia obstinationē suaz
nō sit habiturus p̄motionez. hēbit tñ ad
accusationē. Effectus autē angelice custo-
die multiplex est. ¶ Prim⁹ est ipedimenta
boni 7 occasiones mali 7 actiōes peccan-
di remouere. Exodi. Adittā angelū p̄cur-
sorē qui eijciat Iehuseū. Scdus est tēta-
tiones mitigare. Dan. 3. Angelus d̄ni de-
scēdit in fornacē 7c. Tertius est d̄ hostes
visibiles adiuuare. 4. Regū. Helise⁹ vi-
dit castra angeloꝝ. Quartus est oīones
n̄ras 7 elemosynas deo p̄ntare. 7 p̄ no-
bis orare. Iobie. 12. Nō orabas cū la-
chrymis 7c. Quintus est viā oīdē. Ibo-
bie. 5. Ego sanū dūcā 7 reducā 7c. Scri-
pt⁹ est in agēdis docere. Zacha. 2. De āgelo
qui instruxit eū de fabricis. Septimus est
seip̄m 7 alia secreta reuelare. Iobie. 12.
Ego sum raphael āgelus. Octauus est a-
p̄ctis excitare. Actuu3. Surge velociter.
¶ Nonus est ad feruorē excitare. 3. Regū
19. Surge comede. grādis enī tibi restat
via. Decimus est p̄solari. Iobie. 5. for-
ti aio esto. in primo est vt adeo cureris.
¶ Undecimus est de p̄ctis increpare. Jus-
ditb. Dixit angelus pp̄lo israel. Cur p̄tra
deū fecistis. Duodecim⁹ est p̄trarias po-
testates arcere. ne tñ nocere valeāt q̄tū
velint. Iobie. 8. Qualiter āgelus asino
deū ligauit. Angeli s̄munt nobis pp̄ tria
s. pp̄ ruine sue reparationē. qa hoies sal-
uandi intrabūt in locū cadentiū angeloꝝ

De operibus conditoris

Item propter meriti accidentalis cumulatione qd auget in eis vsqz ad diez indicij. Itē ppter amoris erga nos demonstracionē. Dionysius attribuit angelo tres actus. scilicet purgare illuminare et p̄ficere. Quod ergo angeli remouēdo fantasinata que impediunt illuminationē quā angelus intēdit facere in nobis. Vñ tria remouēt ab aia. scilicet ignorantia et nubila fantasiarum ac falsas opiniones p̄bicas rōnuz reuelationi d̄riaz. Illuminat vero aiam tripl̄r ad sensus. vt p̄ q̄ aliqd manifestat in assumpto corpore. et hāc pt̄rē hēt et diabolus. Itē ad intellectū. et talis illuminatio solū p̄fecta est. Notandū autē qd angelus nō illuminat intellectū efficiēdo nonā cognitionē in aia. qz nō p̄t̄ intellectu nouas sp̄s creare nec habitū noui luminis creare vel excitare. s̄ nec eius intētionē quo vult p̄uere p̄t̄. qz hoc est d̄ naturā liberi arbitrii. Hec. n. tria requirūt vt intellectus n̄ intelligat aliqd. scilicet sp̄s qua cognoscat. et lumē in quo cognoscat. et intētio qua cōuertat se intellectus sup̄ sp̄s. illuminat ac angelus intellectū n̄m excitādo et dispoñēdo et lumē diuinū in nobis trāsserēdo facit. n. vt d̄m est in fantasia trāsmutacionē sp̄s cōponēdo et diuidēdo s̄m erigentia rei quā vult reuelare. Itē irradiat lumē intellectus sui sup̄ illas sp̄s vt moueant intellectū n̄m. et sic plura et subtiliora videre p̄t̄ in luce duplicato. itē excitat intētionē aie aliquo motu vt ipa p̄uertat se sup̄ illa fantasinata. abstrahendo se ab alijs. Proficiūt autē. i. p̄mouēt ad melius. Sed vtrū angelus accendere possit affectū humanū tripliciter potest intelligi scilicet efficiendo vel mouēdo vel excitādo: et adiunādo. Primo modo solus deus p̄t̄ inflāmare affectum. scilicet per effectū. Secundo modo ipm desideratus inflāmat. scilicet excitādo et iunādo. Tertio modo p̄t̄ angelus affectū nostruz incēdere per motū. De his habemus exēplum in naturis: qz p̄mo ignis accēdit ligna. Secūdo modo ligna incēdūt ignem. Et tertio q ligna igni apponit incēdit ignem. Differē

tia est iter mittere cogitationē et icēdere: et mentem illuminare. qz cogitationē immittere est vt dicit Beda int̄ creare et facere cogitationē. s̄ incēdere est cogitationem iaz factā inflāmare. illuminare vero est dare reuelationē de aliquo occulto intelligibili.

C De locutione angelorum. Caplin. 19

Verbum triplex est. scilicet mētis oris et op̄is. verbo mētis loquitur deus angelo. et ecōtrario. itē deus aīe et ecōuerso. itē deus diabolo et ecōuerso. cuius tñ intētio deum latere nō p̄t̄. verbo autē oris loquitur homo hōi corpe vnito aīe. Angelus vero homini corpe assumpto. s̄ verbo op̄is loquitur deus diabolo: et angelus diabolo. De locutione itaqz angeloz. nota qd angelus loquitur deo cuius visis in motū admiratiōis exurgit vel cū affectus suos ei p̄ntat. quos tñ eū latere minime dubitat. Angelus vero loquitur angelo verbo mētis sue. species ostendēdo mediante illuminatione quadam spiritali irradiante ab ipso. Item angelus facit quid coram angelo. quo facto intelligit qd non intelligebat. Et sic loquuntur omnes oibus. scilicet maiores inferioribus et econuerso. Item loquitur angelus angelo per cōmunicationē diuini luminis ipsum instruendo: sic nō loquuntur omnes omnibus nec omnia. sed tantū superiores inferioribus de his que per diuinas theophonias perceperūt. Loquitur autem angelus homini dupliciter. p̄mo modo verbo vocali in assumpto corpore. s̄ tunc sicut nō profert sonum in organis materialibus scdm naturā. ita nec circulariter imutat medium quē admodū in voce naturali. vnde nō audit nisi ab illo ad que ordinatur. et simile est in apparitionibus angelozū quos quidā vident. et alij eque propinqui nō vident. vt apparet in Ihesu et puero eius. Dicūt tamē alij qd angelus nūq̄ apparet vel apparuit. aut loquitur homini in subiecta creatura. s̄ intētionē siue similitudinē imponit in oculo eius vel intētionē vocis p̄t̄ in aura eius. et ita

Liber.ii.

recipit sensus cōis spēs illas. ac deide p
ueniūt ad imaginatōez. p^o hec ad intelle
ctū. 7 hoc ē q angel^o d^o apparere vel loq
bōi. Secūdo mō loquit^o angel^o hōi per i
pressionē rez sensibiliuz moto istrumēto
imaginis. 7 sic loq^o vigilātib^o 7 dormiē
tib^o. Itē loquit^o angelus diabolo. spēs
sui intellect^o ei sine aliqua illuminatione
ofidendo. Itē loquitur diabol^o hōi dupli
citer. Primo mō sensuz imutādo. 7 hoc
vel imaginatōez alicui^o rei iprimendo in
strumēto visus. vel obijciendo visui simi
litudinē alic^o rei. Secūdo mō loquitur
diabolus hōi p unpressionē rez sensibiliuz
in istrumēto imaginis. 7 hoc facit. qñqz
vigilātib^o. qñqz dormientib^o. 7 sic imit
tit cogitatōez mali. cogitationē malā nō
pōt imittere que tñ mala fit per cōsen
sus. Est 7 locutio aiaz. qz aia loqtur deo
per desiderū cui^o affectiōes nude sunt 7
apte oculis dei. Aia similiter angelo loq
tur. sed hoc p voces corpis quas bene p
cipit angel^o sicut 7 alia sensibilia. vñ cri
stus aia in corpe alia spāli ptāte loquen
di ad angelos nō indiget. sed hanc habe
bit eruta a corpe. Itē aia loqtur diabo
lo. qz similitudines affectionū imprimū
tur sensibus vbi diabolus legit eas.

C De spālibus noib^o angeloz. Cap. 20
E Michael Gabriel Raphael
noibus. Sciēdū est q hec sunt p
pria noia archangeloz licet eoz
interpretationes cōueniāt excellenti^o. Mi
chael interpretat^o quis vt deus. Hic est de
ordine principatū 7 attribunt^o ei quat
tuor. s. eē 7 posuū paradisi. i. ecclesie. sē
7 olim fuit pnceps synagoge. Itēz deser
re aias in paradisu. sed hoc itellige q glo
riosus deserat cō aliis. Itē pugnare cuz
dracone. i. diabolo sē legit^o in Apo. Itē
venire in adiutor. s. ppro dei. Gabriel in
terpretat^o fortitudo dei. Hic est de ordi
ne archangeloz 7 merito. qz magna nun
ciauit. Raphael interpretatur medicina dei
7 de ordine angeloz est. qui vnam perso
nam custodiunt.

C De casu angeli.

Cap. 21

Adnes angelos fecit de^o bonos
nō tamē summos sed medios in
ter summū bonū 7 bonū cōmu
tabile qd est creatura. ita q si conuerterē
tur ad amādū deū qui supra se erat ascē
derēt ad statū grē 7 glorie. Sivero con
uerterent ad bonū cōmutabile quod su
it intra se hoc ipso irruerent in malū cul
pe 7 pene. qz nō est dedecus pcti sine de
core iusticie.

C De spāli casu.

Cap. 22

Asus diaboli duplex fuit. s. spūa
lis 7 localis. Spiritualis. qz ceci
dit de nature puritate. de flexibi
litate liberi arbitrij ad cōmutabile bonū.
de luce in tenebras. de sciētia ad ignorā
tiā. de innocentia ad culpam. de felicitate
ad penā de dilectione in odiuz. Post ca
sum enim fact^o est impotens 7 obstinat^o
in malo 7 excecatus a vero. 7 deordinat^o
in bono. 7 infirmatus in virtute. 7 exclu
sus a dei contēplatione. Meterea volū
tas eius impia conuersa est ad hominis
odiū 7 inuidiā. vñ toto conamine nititur
ad ei^o subuersionē p tēratōez multiplicē.

C De locali casu.

Cap. 23

Asus etiā diaboli localis fuit qz
vel in infernū vel in caliginosū ae
rem q est in medio territio aer
ris corruit. Demones enī nō sūt i supio
ri pre aeris ne lumine gaudeāt nec sūt in
pte inferiori ne nimis nos seuiāt. Vñ no
tandū ē q in demonib^o est tria p̄siderare
se3 nā3 offm. 7 pctm. Et nāe qdez puenit
loc^o sūm^o. i. celū i quo tāc^o i loco congruo
sūt creati. 7 post moduz in nā si sterissent
p̄ficiēdi. Offō vō qd hnt erercēdi hoies
cōuenit loc^o medi^o. i. aer caliginosus vbi
7 satis p̄ping sūt nobis ad tēranduz. 7 tñ
nō hnt lumē ad gaudēdū. Sed pctō pue
nit loc^o ifm^o. s. ifern^o. Vñ 7 demones p^o
finez mūdi qñ cessabit eoz offm detrudē
tur simul i ifernū. Dicūt qdā q angelus
cecidit scdā die. S3 cōior est opinio q p
ma die subito post creatōez suā ceciderit
Dicit^o cōit^o q decim^o chorus āgeloz ceci
dit. sed hoc nō dī qz decē ordines ange

De operibus conditoris

lorus fuerunt. sed q̄ tot de singulis ordinibus ceciderunt q̄ poterat facere chorū vnus. Nouē ordines angelorū sunt. quibet ordo h̄z suas legiones. Legio autē angelorū h̄z. 6666. vnitates. Tot autē in singulis ordinibus sunt legiones quot in legione sūt vnitates.

CDe restauratiōe ruine. Cap. 24

Angelorū ruina restaurabit per saluandos. Dicit autē Aug. q̄ tot saluabunt homines quot angeli ceciderunt. Bre. vero dicit q̄ tot hoies saluabunt quot angeli p̄stiterunt. Dixerunt et q̄dam q̄ duo pietes erunt in celo. s. vn̄ ho minus 7 ali⁹ angelorū 7 q̄ ruina angelica restaurabit per virgines. 7 de alio pietate tot sunt saluandi quot in alio pariete sūt virgines 7 angeli.

CCur p̄cni diaboli sit irremissibile. c. 25

Cur p̄cni diaboli sit irremissibile assignat plurime rōes. Primo s̄m Aug. nullo suggerete peccauit 7 id nullo repante red. bit. Secūda est s̄m Dama. qz cōtra deiformē intellectum. peccauit. Quāto autē nobilior est cognitio tāto peior est error. Seru⁹. n. sciēs vilitatē dñi 7c. Tertia s̄m eūdē Dama. est qz angelus nō est susceptibilis penitētie. vñ nec venie. Quarta est qz in diabolo extincta est s̄nderesis quātū ad boni p̄motionē. Quinta est qz natura spūalis semel t̄m veritabilis est eo q̄ tota se cōuertat. qd nō facit hō qz caro sp̄ repugnat spūi. Stratus autē angeli mali triplex est vt patē potuit ex p̄dictis. Primo. s. nocentie. Secūdus culpe. Tertius pene 7 miserie.

CDe p̄prietatibus demonū. Cap. 26

Demonēs autē sunt spūs impuri. humani generis inimici mente rōnales. in neqtia subtiles. cupidi nocendi. per superbiam tumidi. semper in fraude noui imitatē sensus. inquant affectus. vigilantes turbāt. dormientes per somnia ingetāt. morbos inferūt. tēpestates cōstant. in lucis angelos se transformant. Semp̄ infernū suū secū portant i idolis diuinū offm̄ sibi vsurpāt super bo

nos dñari appetūt. magice artes per eos fiunt. bonis ad exercitiū dant. semp̄ finibus insidiant. Triplici acuminē vigent demōes. Primo subtilitate nature. 7 h̄ per cognitionē vespertinā. Secūdo experientia tēporū. Tertio reuelatiōe superiorum spirituum. Primo mō intelligunt naturas līa p̄tia. Secūdo mō futura nātia. Tertio mō cognoscūt volūtaria. Multiplicat vero diabolus noiāt per qd 7 p̄prietates sue cognoscunt. Vocat. n. diabolus. qd interpretat̄ defluēs. qz defluit. i. corrumpit sp̄ ritualitē. 7 locat̄ sicut dicitur est grece iter pretat̄ diabolus clausus ergastulo 7 hoc sibi v̄uenit. qz nō p̄mittit t̄m nocere quātū veller. P̄terea s̄m etimologiaz diabolus d̄ a dia qd est duo 7 bolus qd est morselus. qz duo occidit. s. cor p̄ 7 animā. Itē vocat̄ demon. i. sanguine. 7 hoc p̄pter p̄cni. vñ sciēs. qz viget triplici scia sicut d̄m̄ est. Itē Bellial qd interpretat̄ absqz iugo. vel absqz dño. qz p̄ posse cōtra eū pugnat euz deberet esse subiect⁹. Itē Belzebub qd interpretat̄ vir muscarū. i. aiaz peccatricus. qz relinquit veruz sponsuz xp̄m. Itē Sathanas. i. aduersarius. vñ p̄det. Aduersari⁹ vester diabol⁹ 7c. Itē Behemoth. i. bestia qz facit homines bestiales. Itē leuiathan. i. additamentū eoz qui peccata peccatis cumulant.

CDe malitia diaboli cōtra nos. ca. 27

Diabolus nocet hōi multipli. qz p̄ violentiā. 7 hoc q̄qz exteri⁹ corpus ledēdo sic fecit iob. q̄qz intra mēbra ledendo sic in obsessis. 7 p̄ h̄ dat̄ puulis angelus bon⁹ ne diabolus in bis ledat eos 7 excedat. Itē nocet per i p̄pressionē imaginū mala suggerēdo vel p̄ cōmotōez sanguis ad p̄cni accedēdo. vel sensus exteriores p̄ obiectōez falsaz sc̄iarū decipiendo. De bis 7 s̄sib⁹ dicit Bre. Aut opprimēdo rapit. aut insidando circūolat. aut suadēdo blandit̄. aut minādo terret. aut desperādo frāgit. aut punit tēdo decipit. Diabolus decipit hoies q̄ tuoz modis. Primo suadēdo bonū. 7 h̄ p̄ malū vt cū hōi instabili suadet ingres

Lib. ii.

faz religionis. 7 hoc vt postmoduz apo-
 staret. Scdo mō suadēdo malum. 7 hoc
 sub spē boni. vt piurare pro reb' alterius
 obfuantis. Tertio mō dissuadendo bo-
 nū tanq̄ nociū vt cū dissuadet bonovi-
 ro religionis igressum. ne de hoc peniteat
 7 egrediens pfundat. Vel qñ dissuadet
 alicui oratidēz vel elemosynā. ne per hoc
 incurrat vanā gloriā. Quarto dissuaden-
 do malū vt ducat ad peius. vt qñ dissua-
 det tēperantiaz in victu 7 somno. vt per
 hoc inducat ad idiscretā abstinentiaz qđ
 peius est. Impedit diabolus in effectu
 sue malitie mltis modis. s. quādoqz per
 terminū sue potestati a deo ipositū. Itēz
 quādoqz p resistentiā bonoz spirituum.
 Dabet enī quelibet aīa duos angelos.
 vnū bonū ad custodiam. aliū malū ad
 exercitiū. Itē per arbitriū hominis non
 psentientis. Itē per peccati abominatio-
 nē. quia quādoqz deinde nobilioris na-
 ture peccata vilia detestant. Itēz ppter
 cautelā omittit facere mala vt pei' fiat si
 cut mō nō verat excomunicatos vt min'
 timeant tales sententias. Utrū virtus tē-
 ratiōis minuat in diabolo quādo vincit
 diuerse sunt opiniones. Dicūt enī qdam
 q̄ superat' in vno vitio ipsvictorē nō pos-
 sit amplius tentare de eodē vitio. sed ali-
 us diabolus pōt. Alij dicunt q̄ superat'
 de vno vitio nullū de illo vitia possit am-
 plius tētare decetero. Data est potestas
 demonib' exercēdi magicas artes multi-
 plici rōne. Primo ad fallēdū fallaces si-
 ent egyptios 7 ipsos magos. Unde etiā
 que ipsi per talē modū acturi sunt quasi
 cōicando pdicūt vt ibi. Cresus perdet ali-
 um trāsuetus maxima regna. Secūdo
 ad monenduz fideles ne. s. tale quid pro
 magno desiderēt. cū videant etiā malos
 facere hmōi. Tertio ad pbandā 7 exer-
 cendā patientiā 7 fidem istorum.

De lucifero. Cap. 28

E lucifero scienduz est q̄ fuit de
 supremo ordine superioris hierar-
 chie. ac in illo ordine supinū gra-
 duz tenuit. cui tanq̄ pncipi de singulis

ordinib' magna multitudo adbesit. q̄s
 oēs secū traxit. dicit' est lucifer. qz pte ce-
 teris luxit. sueqz pncipitudo 7 sidera-
 tio eū excecavit. Primo boiem tētavit
 7 vicit. Scdm tētavit. 7 vicit' est. Note-
 statē tūc amisit quā vltimis tēporib' re-
 cuperabit. nūc religat' est. 7 in fine solue-
 tur. Peccatū luciferi fuit q̄ se 7 suū bo-
 nū puatū vilerit. excecatus de altitudine
 habita psumpsit. ac ppiā excellentiā ab-
 nuit. q̄si habiturus fuerit a se. nō ab alio.
 7 sine meritis. hōe voluit. stare vel spera-
 re cū posset quousqz gratia apponeret.
 noluit. dei similitudinē cōcupiuit. nō quidē
 cā imitatiois. sed p'atris. i. subditos habe-
 re voluit 7 nulli subiectus esse pcupiuit.
Quid sit aīa fm diffinitidēz. Cap. 29

Est naturā corporeā 7 icorporeā
 p dicendū est de natura ex vtriusqz
 cōposita. Sed primo ex pte mē-
 tis. scdo ex pte corpis. tertio ex pte toti'
 hois. De aīa igit videndū est quid sit f3
 diffinitidēz. Porro a qbusdā diffinit' vt
 spūs. a qbusdā vt aīa. a qbusdā vero vt
 spūs 7 aīa. Inquantū igit aīa naturā bz
 spūs diffinit' ab Alexandro in libro de mo-
 tu cordis. Ab Aug. sic. Aīa est suba icor-
 poreā intellectualis illuminationis capax
 vltima reuelatiōe perceptiua: vltima di-
 co qz mediantib' angelis percipit. Ex hac
 diffinitidē cognoscim' q̄ spūs human'
 qui est aīa iter oēs creaturas post ange-
 los imediate illuminatiōis diuine sit p-
 ceptiua. Aīa vero iquantū aīa sic diffinit'
 a Remigio. Aīa est suba incorporea regēs
 corp'. Ex hac diffinitidē habemus q̄ aīa
 sit corpis rector 7 motor. Itēz aīa inquantū
 aīa diffinitur a pho i li. de aīa sic. Aīa
 est endelechia. i. actus corpis phici orga-
 nici potētiā vitā habentis. Endelechia
 formā vel act' signat 7 dī hīc act' p m' si-
 ue pfectio. Ex hac diffinitione habem' q̄
 aīa vniuersalis est corpī nō oī sed solo orga-
 nico 7 phico. i. hāli ad susceptidēz aīe rō-
 nalis disposito. Itēz aīa inquantū est spi-
 ritus. 7 aīa sic diffinit' ab Aug. Aīa est oī-
 um similitudo. Hec diffinitio data est p cō-

De operibus conditoris

parationē aie ad creaturas. Aia. n. ex sui natura ad suscipiendas oium rez taz cor poraliū & spūalium similitudines apta est Sed sciendū est q̄ quedā intelligi habēt per opposita. vt tenebre per p̄ntiaz lucis in corpalia per corpalia. & sic dī suscipit aia spūalr rerū similitudines. Item descri ptio talis est. Aia est deiforme spiraculū vite. Nec descriptio dat̄ sim q̄ aia cōpa rat̄ ad deū. put nō ex traduce vel semina li rōne ppagat̄. sed a deo corpi creando fundit̄. & infundēdo creat̄. Itē Seneca sic diffinit aiam. Aia est spūs intellectualis ad beatitudinē in se & in corpe ordinat̄. Nec diffinitio est in reuelatiōe aie ad finē sim q̄ nō solū sepata beatificat̄ i se sicut angelus. imo in corpe gloriato ipi beatitudo ampliatur.

Quid sit aia sim reim. Cap. 30
Vid sit aia sim reim diuersas vi dent̄ scias pbi. prulisse. Plato enī dicit aiam numex seipm mouentes. Aristoteles delchiā. Pitagoras armoniā. Hippocrates spm tenuē. Ra banus lucē. Democryt̄ spm ex athomis cōpositus. Aconomi⁹ hypercus igneū vi gozem. Parmenides dicit eā de terra & igne esse. Epicur⁹ aut̄ ex aere & igne. In ter has diuersitates nō seqmur dicta sed rum & catholicorū magistroz dicentiū q̄ aia est suba spūalis & rōnalis ad vitificā duz corpi⁹ humanū de nihilo creata. Cre ata est in & aia pfectibilis. & ipsecta & tū ad sciam & virtutes. pfectissima tū est & tū ad potētias naturales. Et qz incor pora est sensui nō est subiecta. neqz sim dimensionē est extensua. Quantitatē. n. bz anima vt dicit Aug. nō diuēsua. sed ptatiuā & virtualē. Et qz simplex est aia. ideo nec augmenti. nec detrimenti est sus ceptiua. qz nec i corpe maiori maior. nec in minori minor reperitur vt dicit August. Multitudo potentiaz in ania nō ponit maioritatem in aie natura. sed multipli cem effectū. Aia ēt est vita pperua. s. per memoriā. intelligentiaz & voluntatē ad imaginē dei facta capax virtutis & vitij.

susceptibilis pene. vel p̄mij arbitrio libe ra. potētis & bitib⁹ & affectionib⁹ decora ta. caret pōdere. & figura & calore passibi lis & mutabilis est eo magna est quo ca par est eternitatis eo recta quo naturatr appetēs est bonitatis. eo bona quo par ticeps est diuinitatis.

Quid sit aia sim nomen. Cap. 31

Aima dī in & tū corpi aiat & vi uificat. Adēs in & tū recolit. Ani mus dū vult. Rō duz recte indi cat. spūs duz spirat. vel qz spūales natu raz bz. Sensus dū sentit. Memoria duz recordat̄. Voluntas dū p̄sentit. Nec no mina diuersa sunt aie. nō ppter essentie pluralitatē. sed ppter effectus multipli citatē & opationē. Dī aia ab a qd̄ est sine. & nemes qd̄ est sanguis eo q̄ sit sine san guine. Vel dī ab an qd̄ est vita. & mēne qd̄ est tribuere. eo q̄ aia vitam tribuit.

Que triplici aia. Cap. 32

Leus aie triplex ē. s. vegetare sen tire. & ratiocinari. & sim hoc disti guit̄ aie potētia triplici. s. vege tabilis. sensibilis. & rōnalis. De quib⁹ di cit Ambro. q̄ anima vegetabilis appetit esse. sensibilis bene esse. rationalis autē optime esse. & ideo nunq̄ quiescit donec optimo coniungat̄. & ppter hoc vi amo ris mouetur in deū. vt in ipō summe de lectet̄. De tres potentie in diuersis sub stantijs tres aie dici possunt. Nā vegeta bilis ē anima in plātis. sensibilis in bru tis rōnalis vo in hoibus. In hoie autē predicte tres anime vna sunt essentia sed differunt in potētis. nec obstat q̄ in ho mine successiue ac diuersis t̄pib⁹ manife stantur. hoc enim est a virtute formatiua que rationaliter prius disponit ad vitaz & ad sensum. & prius ad sensum & ad rationez presertim cum natura non sa biro. sed paulatim & successiue operetur. Cum autē anima rationalis infunditur corpori predicte primo infuse non ha bēt actiones suas deinceps a virtute for matiua. sed ab ipsa anima. Anima quo qz duas primas potentias scilicet vege

Liber. ii.

tabilem. 7 sensibile exercet tñ in corpore. Anie vegetabilis 7 sensibilis nō dñt dici aie in hoie s; potētie. nec aia vegetabilis in aiali dicēda ē aia s; potētia. Aia aut vegetabilis i plāta dicēda ē aia. nō potētia.

De potētia aie vegetatiue. Cap. 33

Prima vegetabilis tres hz potē-
tias. s. gñatiua; nutritiua. 7 aug-
mentatiua. Prima est ad spēi cō-
seruationē. Secda est ad pseruationē indi-
uidui. Tertia est ad perfectionē subiecti.
Virtuti aut nutritiue quattuor defolunt
s. virtus attractiua q̄ assumit necessaria i
nutrimēto. Itē digestiua que sepat pue-
niēs ab incōueniēti in alimēto. Itē reten-
tiua que cibū tādiu retinet i vno loco. do-
nec dbitā recipiat alterationē. Itē expul-
siua que expellit qd̄ superflūū est in nutri-
mento. sed ante oēs has est appetitiua.

De potētijs aie apphēsiuis. Cap. 34

Prima sensibilis duplicē hz potē-
tiam. s. apphēsiuā. 7 motiua. ap-
phēsiua diuidit̄ in apphēsiua; de foris. 7 apphēsiuā de int̄. Vires ap-
phēsiue de foris sunt qnq; sensus pti-
culares. s. visus. audit̄. 7 t̄. vel potētie exte-
riores. Vires aut̄ apphēsiue de int̄ sunt
quiq; potētie iteriores sensibiles. q̄ sunt
cōis sensus. imaginatio. estimatio. fanta-
sia. 7 memoria. Tradunt̄. Peripateticī
oēs vires istas organicas esse. 7 q̄ per in-
strumēta corporalia suas opationes pfi-
ciunt eo q̄ sint circa particularia tñ. Vis
enī forma particularis in mā aliena est:
qm̄ forma sine oi mā accepta vlis est. cir-
ca quā operat̄ intellectus. Ita facile est vi-
dere in sensibus ptiularibus. qm̄ illi nō
apphēdunt nisi p rei sensibilis pntiam
De virtutibus at̄ iterioribus q̄ sunt ima-
ginatio. estimatio. fantasia idē est. qm̄ in
illis oibus est apphēsiō forme singula-
ris fm̄ sitū partiu 7 lineamēta. 7 p̄t̄itatē
Oēs iste potētie passiuē sunt 7 patiunt̄ a
formis 7 indiuiduis que sunt p̄ncipia co-
gnitionis sensibilis. sensibilis dico qz du-
plex est cognitio intellectualis que orit̄ ex
eo qd̄ pp̄t̄e per intellectū hz dignosci. vt

forme pueniētes 7 binōi. **Sensibilis que**
puenit ex indiuiduis 7 obiect̄ sensuū par-
ticulariū que sunt p̄ncipia cognitōis sen-
sibilis. Sciendū p̄terea q̄ nulla potentia
apphēsiua sensibilis retinet id qd̄ app-
hendit. imo qd̄ vna apphēdit alia reti-
net. Notandū ergo q̄ alia virtus est que
bñ t̄z alia que bñ recipit. 7 ista que bene
tenet perfcitur sicco 7 frigidō. s; illa que
bene recipit perfcitur humido.

De sensibus particularibus. Cap. 35

Sensus particularis in qnq; diui-
dit̄. s. in visum. auditū gustū. odo-
ratū. 7 tactū. q̄ in multis pueniūt
7 in multis differūt. Cōueniūt. n. quinq;
sensus in hoc q̄ sunt vires passiuē. Sen-
timus enī intra suscipiētes. nō extra mie-
tēs. Sensibile enī positū supra sensum
nō sentit̄. Oēs sensus sunt perceptibiles
singulariū nō vlium. ad quēlibet sensum
extendunt̄ nervi duo vnus ad sentiendū
qui agit̄ p̄ exteriora. 7 alius ad motū vo-
luntariū qui agit̄ vt vis aie interior. 7 ad
organū dirigit̄ intentionē. in oi sensu o;
esse p̄portione sensibilis ad sensum. qz in
medijs delectant̄. 7 in extremis corrupū-
tur. Ad sentiendū aliqd̄ o; esse obiectum
p̄ns 7 mediū deferēs. 7 organū sanus at-
qz pueniēs. 7 anie intentio actualis. Oēs
sensus vnā hnt̄ originē fm̄ sensu; eōem a
quo velut a cetro quasi linee quedā ere-
unt. differūt et̄ sensus ptiulares in mul-
tis. nā qlibet hēt sp̄ale inf̄m. differūt et̄
in obiectis. differūt in medio deferēte. qz
tactus 7 gustus hnt̄ mediū intrinsicū. 7
alij extrinsecus. differūt in velocitate app-
hendēdi. qz visus est ciuissime apphēsi-
onis. 7 remota apphēdit. diff. rūt situ. qz
visus est sup̄inus. post auditus deide ali j
per ordinē. differūt vtilitate. qz gustus 7
tactus maxime sunt necessarij ad pserua-
tionē in diuidui 7 spēi. Gustus enī discer-
nit cibū per quē seruatur aial a nociuo. 7
tact̄ discermit qualitates sensorū. sicut
calide 7 frigide. 7 binōi. vt anial declinet
extrema taliū qualitātū ne corruptiones
incurrat. differūt generalitate. qz tactus

De operibus conditoris

est generalior. cū non habeat organū de
terminatū. sed in oib⁹ mēbris sit. Diffe-
runt etiā in impressionū retentione. sensus
enī grossiores forti⁹ retinēt suas im-
pressiones. sicut p³ in tactu. Nota q³ vi-
demus visu 7 oculo. sed differēter. nā vi-
su videm⁹ effectiue. siue formali. sed oculo
videmus instrumentali. Eodē mō di-
cendū est de ceteris sensib⁹. Aīa alienat⁹
a sensib⁹ tripliciter. p³rio in somno. scdo
in extasi magis. tertio in morte maxime.

De sensu cōi. Cap. 36

Sensus cōis est potētia que oīum
sensuū particulariū obiecta app³
hendit. Oēs enim sensus exteri-
ores a sensu cōi interiori velut a centro par-
ticulariter exercūt. 7 sensorū suorū simili-
tudines ad sensus cōem reducūt quo me-
diante de singulorū pprietatib⁹ indicāt
7 discernūt. Cū sciendū q³ sensus cōis ē
fons ex quo oēs sensus oriunt⁹ ad quem
oīs motus sensibiliū refert⁹ sicut ad vl-
timū finem. Hec potētia quedā habet in
quantū est sensus: 7 quedā iquantū cōis
est. inquantū. n. sensus est h³ recipe rerū
spēs sine materia. 7 tñ pñte materia. in-
quantū cōis est h³ duo quorū vnū est iu-
diciū sensibiliū per qd nos apphendi-
mus nos videre qñ videm⁹. 7 audire qñ
audim⁹. 7 sic de alijs. Si. n. hoc iudiciū
nō esset in aīalib⁹. nō satis esset videre 7
audire vtile 7 fm alios sensus apphēde-
re. Scdm est cōparare plura sensata di-
cendo vnū esse dulce. 7 aliud dulcius eē.
7 hoc ideo sensus cōis h³. qz ad ipm re-
ferunt⁹ oīuz pprio 7 sensuū sensata. Hec
virtus in anteriori pte cerebri ponitur i
loco vbi occurrūt nerui sensitivi quoz sen-
suū qui locus medulosus 7 humid⁹ est.

De vi imaginatiua. Cap. 37

Virtus imaginatiua est potentia
apphēsiua in qua imagines rez
sensibiliū resuant. Hec v⁹ plus
abstract⁹ q³ sensus. qz sensus nō accipit
formā. nisi pñte re. illa autē reseruat for-
mā ēt re absente. In hoc etiā imaginatō
differt a sensu cōi. qz sensus cōis presen-

tia rei exterioris indiget sicut sensus par-
ticularis. Ita autē virt⁹. s. imaginatio tbe-
saurus formarū vocat⁹. qz in ea sicut dia-
ctum est forme a particularib⁹ sensib⁹ rece-
pte retinent⁹. hec potētia in anteriori pte
cerebri seu interiori. sic 7 sensus cōis po-
nitur. 7 hic maior est duricies ex frigidi-
tate cerebri pueniens vbi 7 imaginatiua
retinet ipressiones a sensu cōi receptas.

De vi estimatiua. Cap. 38

Estimatiua virt⁹ que a forma ac-
quisita itentides elicit que a sen-
su nō percipiunt. fm quā ovis su-
git lupum. 7 lupus miseret filio suo. hoc
autē nō posset fieri nisi lupus hēret cogni-
tionē ei⁹ diuidui. 7 q³ hoc indiuiduz sit
natus eius. sicut 7 ovis apphēdit lupū
sibi nociuū. Ita vero nō pnt fieri p sen-
sum. Estimatiua differt ab imaginatiōe.
qm imaginatio solū retinet formas app³
bensas per sensum cōem. 7 ad imagina-
tionē solā nō sequitur affect⁹ mis. rie vel
tristitie. vel fuga. vel isecurio. Ad estima-
tionē autē statim sequitur quodlibz istoruz.
vñ sic intellectus practic⁹ se h³ ad specu-
lationē. ita se h³ estimatiua ad imagina-
tionē. 7 pp hoc estimatiua nō penit⁹ app³
bensua est. s³ etiā motiua per hoc q³ de-
terminat ad quid moueri debeat aīal. 7
a quo fugē. cū. n. aīal mouet⁹ ad cibuz oz
imaginē cibi in aīali esse. Sed estimati-
ua nō solū mouet. imo ēt apphēdit. Oz
igitur aīal hēre estimationez qua mouet.
Officiū estimatiue est apphēdere iten-
tiones. nō quidē rōnis sed nature. Unde
nō apphēdit quid sit filius. aut nemē.
aut verbū vel amicitā. vel iniicitā. cō-
mode vel incommode. sicut dictum est.
Hec virtus ponitur in prima parte me-
die cellule cerebri que calida est ex motu
multi spūs ad ipsam.

De fantasia. Cap. 39

Fantasia est potentia componēs
imagines cū imaginib⁹. 7 unagi-
nes euz intentionib⁹. Cōponit in
q³ fantasia imagines cū imaginibus. vt
est apphēdere aliqd esse albuū vel nī

Liber.ii.

grus: vel diuersas formas cōponere vel fingere chimeras. Componit etiā imagines cu3 intentionib⁹. vt cu3 apprehendit ouis formā lupinā esse fug. endā. Cōponit etiā intentiones cū intentionib⁹. vt p3 in oue que ap̄hendit nato suo p̄bēda esse vbera ⁊ alienus eē repellendus. Per fantasiā maior h̄ cognitio que p̄t h̄i in aia sensibili que est in brutis. per hāc enim non solū scit p̄ntia. sed etiā p̄uidet sibi in futurū. Per hāc enim quedā aialia faciunt sibi casas. ⁊ de cibo p̄uidet in longinquū. per hāc de illo scit quid sit. idē ⁊ de alio q̄ sit aliud: ⁊ sic de eo oi de quo snia p̄ferē per modū affirmatiōis ⁊ negatiōis. Per hāc quoq3 videm⁹ aliqd̄ eligē aialia: ⁊ aliqd̄ refutare. Ad electiōes ⁊ refutatiōem p̄rigit scia ⁊ discretio. ⁊ ideo multi dixerūt q̄ fantasia est aliqd̄ rōnis: sed dicim⁹ nō esse verā electiōes aie sensibiles: sed aliqd̄ simile. Hec a vulgo i homine vocat̄ cogitatiua. cu3 tñ cogitare. p̄prie sit rōnis. fantasia opatur in somno sicut in vigilia. Quā aut̄ in sōnis res vident̄ esse p̄ntes: hoc est q̄ sit reuersio ad sensus cōem. ista potētia qñ cōiuncta est rōni sic est in hoie. tūc accipit agēdi ⁊ operandi rōgimē a rōne. Sed q̄ rō diuersificat̄ s̄m diuersitatē eoz de quib⁹ rōcinatio sit. iō per opationes fantasie multiplcant̄ in hoie valde. Ubi aut̄ fantasia nō est cū rōne: vt est in brutis: tunc regit̄ solus s̄m instinctū nāe. Et q̄ nā vno mō est in habentib⁹ specie vnā: iō p̄ceptio fantasie operat̄ in talib⁹ vno mō. Et ide est q̄ ois hirundo facit vno mō nidū suū. Dixerunt quidā phi q̄ iste v̄tutes in brutis poti⁹ agunt̄ ⁊ agant. sed in hoie potius agūt ⁊ agant: q̄ bruta mouent̄ s̄m ipe tum ⁊ ipulsus appetit⁹ nālis. Ador⁹ autē humani regulant̄ s̄m regimen rationis. Notandū q̄ melici ⁊ infirmi: ⁊ amātes multas h̄nt fantasias: ied hoc nō est ex illustratione que fit p̄ imagines rez sensibiliū: sed ex passionib⁹ nāe ⁊ cōfusiōe spirituū ascendentū ad cerebꝝ ⁊ caput turbantiū. Tales enī spūs diuersay imagi-

nū inolutōes faciūt ⁊ generāt horribiles visōes ⁊ p̄ceptiōes. Preterea sciendū q̄ bruta citius recipiūt influx⁹ p̄mi motoris ⁊ hoies: sic p3 in formica que quādo cibū colligit infra tres dies nō pluit. Et gallus cantū suū p̄ tps variat. q̄ imutationē aure ex influxiōe p̄mi motoris p̄sentiūt. Hui⁹ dicti bec est rō: qñ homines multū occupant̄ circa cōceptiones suas cōferendo ⁊ cōponēdo ⁊ diuidēdo. q̄re i fluxiones p̄mi motoris nō percipiūt iracito sic bruta que nō sic occupant̄ in falsis cōceptionib⁹: nec s̄m illas operant̄: sed tñ s̄m intellectū nature. ista vis. s. fantasia plūm ipedit̄ intellectū eo q̄ min⁹ occupat aiam cōpositiōe ⁊ diuisiōe imaginū. non solū acceptay a sensibus: sed etiā fictay maxie aut̄ ipedit̄ intellectū. qñ aliqd̄ de celestib⁹ ⁊ diuinis imprimūt̄ ei. ⁊ hoc iō. q̄ p̄ceptiōes tales intellectus non p̄t ferre: nec sunt similes imaginationib⁹ ⁊ fictionib⁹ fantasie. fantasia vō ponit̄ in medio medie cellule cerebri tanq̄ centrum int̄ memoratiuā ⁊ imaginatiuā. q̄ fantasia p̄uertit se tā sup formas quas accipit imaginatiua per sensum ⁊ sup intentiones quas reseruat memoria. ⁊ tunc istas formas ac intentiones diuidit ac p̄ponit.

CDe memoria.

Lap. 40

Emo:ia aut̄ est repositoriū p̄teritū. Reseruat enim memoria intentiones per estimationē a figuris rez elicitas. Aia p̄ memoriā mediā tibus reb⁹ sensibilib⁹ in ipsas red dit res sensibiles q̄ sunt extra ipam ⁊ pp hoc oz actū memorie duas p̄cedere opationes. quarū vna est hoc eē receptum. ⁊ bec est opatio sensus cōis. ⁊ in hoc memoria incipit. scōa est hoc eē cōseruatū apud nos qd̄ sit per imaginationē. Oportet etiā q̄ ante memoriā quedā virtus opet̄ q̄ ex figuris rerū diuidat rerū int̄tiones singulares. Differunt imaginatio ⁊ memoria. q̄ ista cōseruat spēs rez. bec p̄seruat intentiones spēs. Sciendū quoq3 q̄ memoria differt a reminiscētia. q̄ memoria discrete ⁊ distincte reuertit̄ ad res cōponē-

De operibus conditoris

do intentiones distinctas cū imaginib⁹.
Reminiscētia siue recordatio est mot⁹ q̄
si interceptus ⁊ abscissus per obliuionē.
⁊ est cū collatiōe t̄pis ⁊ loci ⁊ b̄mōi. Re-
miniscētie enī modus nō est vniuersalis:
sed causat̄ in plurib⁹ p̄ncipijs circūstanti-
bus id cui⁹ p̄prie est reminiscibilitas. cū
sit p̄ncipiū multorū p̄us memoratorū. Cū
enī per memoriā fiat rex apprehensio q̄
cedē res p̄us fuerūt in se. vel in sensibus
alijs cognite. p̄ q̄ si q̄s res totalit̄ obli-
tus est. non pōt per memoriā recordari
se esse oblitū. Sed si oblit⁹ est in pre. tūc
per id qd̄ remanēt pōt reminisci: sed qn̄
q̄s sciuisse. vel per collusiones reminiscen-
tie pōt etiā ad id qd̄ oblit⁹ est redire cū il-
lius adiutorio qd̄ remāsit memoriē. Alia
est d̄tia int̄ memoriā ⁊ reminiscētiā. q̄
memoria multa participant aialia: sed re-
miniscētia est solius rōnis. q̄ reminiscen-
tia est quedā inuestigatio que sine ordie
rōnis nō est. ac sine deliberatiōe per que
antecedēs ordinat̄ ad p̄ns. Sane cuz q̄s
reminisci voluerit ea que non eo mō quo
per sensus. sed per intellectū apprehen-
dit: hoc nō fit per memoriā. q̄ memoria
talia nō reseruat: sed itellect⁹ conuertit se
super ea que b̄z apud se. ⁊ ea reducit ad
actū q̄ habet in habitu. iste aut̄ habit⁹ ma-
net actualit̄ apud itellectus potentialē q̄
est locus sp̄eruz vniuersaliū. vñ ⁊ vniuer-
salia speculata remanēt apud ip̄m tanq̄
in loco sue generationis etiā actu quādo
illa nō considerat. Intellectus aut̄ poten-
tialis ad has sp̄es quas sic habz apud se
conuertit. vel ab eis auertit̄ quando vo-
luerit. Ultimo notandū q̄ memoria po-
nitur in posteriori parte cerebri qui loc⁹
est siccus p̄pter neruos motinos qui ori-
untur ex ip̄o.

De vi sensibili ⁊ motiua. Cap. 41
Equit̄ de vi sensibili motiua. hec
mouet qn̄qz sp̄ualiter. qn̄qz cor-
poraliter. Primo mō d̄z appeti-
tiua que mouet dupl̄: aut diligēdo: aut
odiendo. ⁊ diuidit̄ in cōcupiscibile ⁊ ira-
scibile per quas appetit̄ aia bonū. vel in

surgit ⁊ malū. Ab his vero duob⁹. s. ira-
scibili ⁊ cōcupiscibili oriunt̄ q̄ttuor affe-
ctiones. s. gaudiū spes: dolor. ⁊ timor.
Nam si p̄ns est qd̄ concupiscim⁹ gaude-
mus si absens est speramus. Silt̄ si p̄ns
est de quo irascimur dolemus. si abiens
est timemus. Sensualitas aut̄ est vis aie
sensibilis motiue. ⁊ ad idē mouet ad qd̄
cōcupiscibilis ⁊ irascibilis. Sensualitas
enī appetit̄ que delectabilia sunt corpo-
ri ac nocina refugit. Differt aut̄ sensua-
litas a cōcupiscibili ⁊ irascibili. quia sen-
sualitas magis cōiungitur corpi. ⁊ sicut
in brutis ita in homie nulla lege stringi-
tur. quin semper in appetitus rex ad cor-
pus pertinentiū moueatur. Sed concu-
piscibilis ⁊ irascibilis iungitur rationi. ⁊
p̄t sunt in homine frenant̄ ratiōe ac re-
guntur virtutibus que fundant̄ in ipsis.
Est enim tēperantia in cōcupiscibili ⁊ for-
titudō in irascibili. ⁊ sic de alijs h̄z q̄ vis
motiua sensibilis mouet corporaliter. sic
diuiditur in virtutē naturalez. vitalem. ⁊
animalē. quarum prima sicut suum habz
in epate. vt in primo principio. cū p̄mus
principium est cor. 2^a in corde. 3^a in capi-
te. vt in proximo principio. tamē primus
principium est cor. Virtus naturalis est
motiua humorū. vitalis motiua pulsuum:
animalis est motiua membrorū. Dicim⁹
q̄ virtus naturalis est motiua humorū
mediantibus arterijs ⁊ venis que radi-
cant̄ in epate s̄m Galienus. sed s̄m Ari-
stotelem radican̄ in corde. ⁊ hoc per spi-
ritū naturalez. Est aut̄ virtus naturalis
substātia subtilis ⁊ aereavi caloris in cor-
de generata. hec sanguinē ad singula mē-
bra impulsat. ex quo corp⁹ vegetat̄. Virt⁹
vitalis est motiua pulsum mediātibus
arterijs que radican̄ in corde. Sp̄us
aut̄ vitalis est idē qui ⁊ nālis. Idē dico
in substātia. sed differens in virtute. hic
per arterias ad mēbra corporis se diffun-
dēs viuificat ip̄m corp⁹ tanq̄ islm. Vir-
tus aialis est motiua membrorū mediātibus
neruis qui radican̄ in capite. ⁊ h̄z p̄
sp̄m aialem. Est aut̄ sp̄us aialis idē qui

7 naturalis. 7 vitalis. s; aialis dicitur cuz ad cerebrũ denenerit. hic ceteris subtili- or per nervos ad organa sentiendi dirigi tur vt sensus 7 motus sin locum exinde generet in corpe aialis. Circa vires istas deniq; scẽdum est q; cũ virtutes aiales incẽdũtur. tũc naturales remittũtur. pp hoc in hoie dedito studio. vel meditati- onibus minus opatur virtus nutritiua 7 generatiua. 7 augmentatiua. ex quo p; q; cupiscẽtia carnis dõmat in viro studio so. Un ait Jeronymus. Ama sciam scri- pturaz. 7 carnis vitia nõ amabis. Pre- terea qñ virtutes aiales remittũtur. na- turales incẽdũtur. sicut p; in somno qui describitur esse quies virtutũ animalium cum intensiõne naturalium.

De potẽtijs anime ronalis. Cap. 42
 Ria sunt in aia vt ait phũs. s. po- tentie. hitus. 7 passiones. Potẽ- tie qdem sunt inate. habitus aut sunt acq;si vel infusi. passioes vero sunt illate vel inate. Habitũ. n. sunt acq;si. vt p; in scia 7 virtute pollitica. Nam ex fre- quẽti studio hõ acq;rit scianr. 7 ex frequẽ- ti bene agere fit hõ bonus bonitate virtu- tis pollitice. Sunt 7 habitũ qñq; nõ per acquisitionẽ s; per infusiones. sicut sapia fuit infusa Salomoni. 7 virtutes theolo- gice asserũtur quottidie parvulis in ba- ptismo. 7 et penitẽtib; in iustificatiõne. 7 ex actibus nõ generãtur tales habitũ. s; potius ecõverso. ex talib; habitibus elici- untur boni actũ ex potẽtijs. vñ in habitũ bus acq;stis sequit. quales sunt actus ta- les sunt hitus. s; in habitũ infusus est cõ- trariũ. s. quales sunt hitũ tales sunt actũ. Est tñ vex q; sicut habitũ acq;si gene- rãtur per actũ. 7 ita 7 generãtur per acti- ones. s; nõ meritorias in qũtales. Pas- siones aut sunt illate ab extrinseco. vocat aut passiones phũs. receptioes obiecto- rũ. Sumũtur 7 aliter passiones vt dicãt affectoes s; dolor. timor. spes. 7 gaudiũ

De diuisione potẽtiarũ aie. Cap. 43
 Unc ad diuisionẽ potẽtiarũ aie accedamus. Phũs igitur diuis

dit principaliter aie potẽtiã in cogita- riuã. 7 motiuã. quas theologus appel- lat intellectum 7 affectũ. ipm aut affectum intelligit volutatẽ. Potẽtiarũ autẽ aie quedã sunt separte a corpore. vt velle. 7 in- telligere. sin quas aia nõ vitur corpore sed vitũ vtente corpore. s. fantasia que sic h; se ad intellectũ. sicut color ad visũ. vt ait phũs. Quedã vero sunt vires insepa- biles a corpore. vt vegetabiles. 7 sensibi- les q̃tum ad operationẽ. 7 q̃tum ad ei- sentiã. vt in brutis. S; in hoie separãtur vires iste a corpore q̃tum ad essentiã. s; aia opatiões eoz exercere nõ possit extra corpus. In brutis vero simpliciter pereũt q̃tum ad verũq;. Itẽ aia potẽtiã quas dã h; puenientes cũ brutis. vt est sensua- litas sensus p̃ticularis. sensus cõis ima- ginatio. estimatio. memoria. Quas dã hẽt non cões cũ illis vt est rõ. 7 intellectus. 7 hmõi. Item aia h; vires q̃sdã quo ad se. vt est rõ. voluntas. libez arbitrium. q̃sdã hẽt quibus corpore p̃miscet. vt est vis na- turalis. vitalis. 7 aialis. de quib; dictum est supra. Ex iã dicit p; q; potẽtie quedã sunt organice. quedã nõ. Item ex p̃dictis collige q; aia ronalis oes potẽtiã hẽt aie vegetabilis 7 sensibilis: s; nõ in q̃tu ronalis est. Vex in q̃tum ronalis est ad- dit intellectũ 7 libez arbitriũ: 7 hmõi. Et hoc qd dicit Grego. Ois iquit creature aliqd cõe h; hõ. Hẽt nãq; homo cõe esse cũ lapidibus. viuere cũ arborib;. sentire cuz aialib;. intelligere cũ agelis. Quicqd n. virtutũ aut nobilitatũ hẽre p̃nt nature inferiorẽ. hẽt 7 superiores. s; p̃fectiori mõ 7 nobiliori. ppter hoc m̃ifestatũ est q; oes vires quibus cõicamus cũ brutis dif- ferũt specie. put sunt in nobis 7 in brutis.

De differẽtijs potẽtiarũ ipũ aie. c. 44
 Vattior assignãtur oie virtutis q intellectiue. Prima dat h; dõiaz nature. 7 sicut intellectus diuidit in agẽrẽ 7 passibile. 2ª dat sin dõiam ob- iecti. 7 sic diuidit intellectũ in speculatiũ 7 practiũ. 3ª assignat h; dõiaz dignitatẽ 7 sic diuidit rõ in p̃te supiozẽ 7 inferiozẽ

De operibus conditoris

Quarta datur s^m cōparationē ad actus
7 sic diuidit intellectus in bitū 7 in actū.
In habitū quidē cum pōt intelligere qñ
vult. in actū vero cū actualiter ad itelligi
bile se puerit. Dīa vero intellectus in ef
fectu 7 ei⁹ qui dī adeptus sumit s^m ma
iorem 7 minorē pfectionē ipsius itellect⁹
passibilis. Nā cū intellect⁹ passibilis re
cipit spēs cū lumine intellect⁹ agētis tūc
dī intellectus in affectu. 7 etiā in habitu
Intellectus vero cū recipit pfecte lumē
s^m formale iunctionē. tunc vocat intel
lectus adept⁹. Diligēter autē notandū est
q^o oēs dīe intellectū ias⁹ predictē sumū
tur vel s^m actū vel s^m bitū. vel s³ modū
intelligendī 7 nulla sumit s^m diuisionē
potentie cognitive nisi prima tm. s³ quā
diuiditur in agentem 7 passibilem.

De modo cognoscendi. Cap. 45

Es cognoscit aliter deus. alit an
gelus aliter hō. Ipse q³ q³ alit
cognoscit deū per intellectū. alit
per creaturas. intellectus. n. diuinus co
gnoscit res ex se ipso. intellectus autē an
geli cognoscit res p species sibi cōcrea
tas q̄ sunt similitudines rez. S³ intellectus
human⁹ cognoscit res p spēs abstractas
a rebus particularibus per sensus prius
cognitis. Unde sciēdū q^o sicut sensus co
gnoscit res pñte obiecto. 7 sicut imagina
tio cognoscit abñte obiecto. 7 tñ cū appē
ditijs materie ita itellect⁹ cognoscit sine
appēditijs materie sub itentione vniuer
sali. Nā igitur per intellectū aliquatē co
gnoscit oīa 7 attingit. Cognoscit. n. deus
supra se. 7 seipsaz in se. 7 angelos iuxta se
7 quicq^d celi ābitu p̄tinet infra se. Quid
sit autē modus cognoscēdi deū. nota q^o in
tellectus humanus nō cognoscit deus p
abstractionē sicut alias res. 7 hoc ideo ē
q^o similitudo abstracta simplicior est illo a
quo fit abstractio. deo autē nihil simplici⁹
est. Alia rō est q^o in abstractionē o³ esse pti
cularē 7 vniuersale. p̄ticulare q^d ex a quo
fit abstractio. vniuersale autē. s. seipm ab
stractū. s³ nihil horū cadit in deū. Scien
dū p̄terea q^o p sensum cognoscimus par

ticularia. sed p intellectum vniuersalia. 7
qñ se itellectus conuertit ad p̄ticulare vt
ipm apprehēdat. tunc similitudo abstracta
a p̄ticulari erit vniuersalis 7 nō particu
laris. itē nihil venit in itellectum nisi per
sensum. 7 hoc fit duob⁹ modis. s. vel sim
pliciter. vel p accēs. Simpliciter quidē
vt qñ itelligimus sensibilia p̄us p sensus
app̄bēnsa. p̄ter accēs autē. vt qñ itelligi
mus isensibilia p effectū. Notādū est et
q^o aliud est rē p cognitionē in itellectum
venire. 7 aliud est in re iā itellecta versari
q^o tūc cognitio rez p sensus venit in itel
lectū. sicut dictū est. s³ cū itellectus iā ap
prehēdit. tūc delectat 7 negociat in illa.
et sine sensus aduinculo. **Ad cogno
scendū ista plenius nota vtrūq³ vep esse
s. q^o particularia cognoscunt p vniuersa
lia. 7 ecōtra vniuersalia cognoscuntur per
particularia. Istō sic p³. q^o duplex est vni
uersale. vnū. s. put est abstractum. 7 ali
ud p̄fusum. vñ s^m q^o est in particulari. di
cimus q^o ad cognitionē vniuersalis ab
tracti venim⁹ p particularia. sicut p³ in
pueris in qbus p̄us operat sensitua
intellectua. q^o prius cognoscit p̄ticula
ria per sensum. 7 postea vltia per itellectū
Sic 7 p̄bi inueniunt modū argumētādi
per inductionē q^o ex multis p̄positioni
bus particularib⁹ vnam p̄clusionē faciūt
vniuersalem hoc mō. Socrates est animal
p̄ Plato est animal. Cicero est animal. ergo oīs
hō est animal. Ecōtrario est in vlti cōfuso.
qñ per talem vniuersalē venimus in co
gnitionē particulariū. sicut p³ qñ vide
mus hoīem a remotis tūc nō cognosci
mus nisi eius s̄bam corporeaz. s³ postea
per morū cernitur esse animal. dū vero ma
gis appropinquat cernit esse hō tandem
cognoscit esse petrus. Nota q^o s³ p̄būm
plura scire possumus. s³ vnū solū intelli
gere. qñ scire dicit habitū per quē plura
scimus. itelligere autē dicit actū q^o nō po
test itellectus esse duplicat⁹. Intellectus
enim ad vnū soluz se pōt actualiter p̄uer
tere. 7 hoc p³ q^o qñ quis agit duos actus
rōnis simul vno tpe vnus est itellectus 7**

Liber. ii.

alius memorie sine consuetudinis. verbi
grā. Aliqs dicit horas 7 qrit in libro con
cordantias. vel numerat denarios. vnuz
illoz. s. querere p̄cordatias est actus itel
lectus. s. aliqd. s. dicere horas est act⁹ me
morie. sicut et animal brutū sine regimine
intellectus vadit ad domus ad quā sepe
iuit. Itē nota q̄ ad itelligentiā rei nō re
quiritur p̄tia rei itelligibilis. s. p̄tia si
militudinis eius tm̄. qz res nō cognoscū
tur essentia. s. per similitudinem. 7 ide est q̄
intellectus app̄hēdit remota sicut p̄pinq̄.

C De intellectu agēte 7 possibili. Cap. 46

Unc de intellectu agēte 7 possibi
li sp̄aliter est dicendū. Intellect⁹
igit agens est qui abstrahit spēs
ab imagine sine fantasia. 7 sua irradiatio
ne facit vniuersales. ac ponit res in itelle
ctu possibili. Itā sicut ad vsum corpora
lem erigit lux abstrahens itentiones co
loz. i. similitudines a colorato. 7 ponit eas
in aere. nō quidē fm̄ essentiā. sed fm̄ in
tentiones. i. similitudinē. Sic intellectus
agēs qui est lux aie pōit spēs abstractas
a fantasia in intellectu possibili. nō quidē
actualiter. s. fm̄ itentionē. i. similitudinē
Quare autē inter imaginationē 7 itelle
ctum possibile nō sunt potētie eiusdē spe
ciei. qm̄ altera est potētia anie sensibilis.
altera aie rōnalis. Intellectus autē possi
bilis dī. qz pōt recipere tales spēs. s. non
dum suscepit eas. cuius exēpluz est tabu
la nuda nullā hās picturas. potēs est autē
hēre quācuqz. Sane cū intellectus possi
bilis tales spēs receperit. tūc sicut bēs su
pra vocatur intellectus in effectu vel in ha
bitu. Cū vero illustrat multitudinē spēs
sensibiliū. tūc est intellect⁹ adeptus. Qua
liter autē iste species remaneat cū itelle
ctu possibili. vel qualiter ad eas fiat p̄ re
miniscentiā p̄uersio 7 reuersio bēs supra
in. c. de memoria. Itōdo intellect⁹ agēs
7 possibilis differūt. sicut lux 7 illumina
tum sicut p̄ficiens 7 perfectibile. qz vt dī
cit ph̄s intellectus agēs est oia facere. s. 7
intellectus possibilis est fieri. Et vt pleni
us inotescat notādum q̄ sicut ad hoc q̄

per speculum aliqūid videatur tria sunt
necessaria. s. speculum qd aptū natus est
recipere imp̄ssionē corpoz obiectoz. co
lor autē in corporibus obiectis. 7 lux qua
moueat color corpoz obiectoz que sine
luminis influxu q̄tuncqz obisciant nō
sunt receptibiles a speculo. sic sicut ad hoc
vt aliqd in intellectu videamus. opz q̄ sit
intellectus possibilis qui aptus natus est
recipere spēs quēadmodū dicrū est de spe
culo. o3 et q̄ sint spēs speculate apud itel
lectum possibile qui h3 ipsas habitū. cu3
sit locus speciez vniuersaliū. S3 sicut co
lor in corpe nō mouet. nec spēs nisi me
diante lumine ip̄rimuntur in speculo. sic
nec fantasinata erūt actu itelligibilia nisi
intellectus agēs irradiet 7 distūdat sup
eum lumē suū. sicut lux super colores. vt
sic fm̄ actum itelligibilia efficiantur.

C De intellectu speculatiuo 7 p̄tico. ca. 47

Equitur de intellectu speculatiuo
7 p̄tico qui ambo in cognitioe
distunt. S3 in hoc differūt q̄ in
tellectus speculatiuo cognoscit vey in rō
ne veri. p̄ticus autē cognoscit vey i rōne
boni. Itē intellectus speculatiuo vocatur
cognitio speculatiua. s. p̄tic⁹ dī cogni
tio affectiua. Itē finis speculati est verū.
finis autē p̄tici est opus. Itē p̄ specula
tiuū itelligimus recte. s. per p̄ticū re
cte viuim⁹. intellect⁹ p̄ticus vocat opa
tiuus. qz dī a p̄tici qd est opatio. item in
tellectus p̄ticus diuidit in rōnē 7 sy
dere fm̄. Ratio autē diuidit in partē supi
orē 7 inferiorē de qb⁹ p̄ ordinē dicēdū ē.

C De rōne 7 partibus eius. Cap. 48

Ratio autē est vis aie. nō solum co
gnitiua. s. et motiua. iō autē cum
iudicat aliqd esse bonū vel malū
7 ibi sicut. tūc dī cognititiua. Si at p̄cedit
amplius 7 iudicat bonū vt fiat sic dī mo
tiua. Si vō ad hoc vltimū p̄cedit vt non
solū iudicet eē bonū vt fiat. s. et id appe
tit. sic dī libez arbitriū. qm̄ libez arbitri
um app̄hendit rōnē 7 volūtatē. Itō. put
se h3 ad bonū particulare diuidit in ptē
superiorē 7 inferiorē. Superior pars dī

De operibus conditoris

uinis et eternis intendit. Inferior autem de trā
fitorijs iudicat. et ea disponit. Itē superior
pars accipit rōnes p̄ leges diuinas. vt hoc
est faciendū qđ deus p̄cepit. Pars autē
inferior accipit rōnes p̄ leges humanas
vt hoc est faciendū qđ honestū est. vel qđ
expedit reipub. Itē superior pars rōnis dī
vis. qđ h̄ vsqz ad p̄tensionē eternoꝝ
se extēdat. differt tñ ab intellectu qđ intel
ligētia negociat̄ in eternis per modū rō
nis vel intentionis. Rō autē nō sic. s̄ p̄ferē
do et rōcinando. Dī autē rō alio mō ab in
tellectu: qm̄ intellectus apprehendit esse rei
absolute. rō autē cuꝝ collatiōe vnīus ad al
terū. inferior vero pars rōnis dī multipli.
que circa res corporales versat̄ cōiuncta
est sensualitati. et sepe allicit̄ ab ea. videt
enī sp̄ porrigi pomū sibi. i. illecebrā vici
nā. Rō tñ inferior et superior idē s̄t in cēntia.
s̄ differūt in offō. Exēplū i oculo sursum
et deorsū aspiciēte. **De aie motis c. 49**

Trium motuaz aie rōalis est di
uisio. Diuidit̄ enī vis motiua in
impatiuā et p̄siliatricē. et affecti
uam. et p̄siliatricē simul et affectiuā. Vis
impatiuā est libez arbitriū et synderesis.
Cōsiliatrix est ipsa rō que diuidit̄ in p̄es
superiore et inferiore. Vis affectiua est vo
luntas que diuidit̄ in thelesym. et bulys
sim. Vis que simul et cōsiliatrix est et af
fectiua est ipse intellectus practicus.

De voluntate.

Cap. 50

Alter dictas potētijs p̄mo dō ē
i de voluntate que iter ceteras mo
tiuas est p̄cipua. cū sit generalis
motor oīm viriū. Cū. n. intellectus app̄
hendit aliquid vt bonū. voluntas ipe rat viri
bus affris ipsis orgāis. sicut visui ad vi
dendū. auditui ad audiendū. et sic de alijs
sensibus. Sicut in motu locali voluntas im
perat virtuti aiali q̄ est in neruis et in mu
sculis. et ita mouet ad p̄bulandū. vel cur
rendū. et ad h̄mōi filia. S̄ fallit istud in
potētijs aie vegetabilis in qbus voluntas
suū ipe riū nō exercet. Nutritiua et gene
ratiua. et augmētatiua nō s̄z n̄m arbitri
um. s̄z naturaliter opantur. Voluntas autē

in duas diuidit̄ ptes. s̄ in thelesym. et bu
lysim. i. voluntatē nālem et deliberatiuā
quaz p̄ma. s̄ voluntas nālis dirigitur per
synderesis. 2ª vero. s̄ deliberatiua p̄ rōes
Nota qđ voluntas p̄prie et stricte est tñ
modo rōnabiliū. s̄z large dī etiā brutozū
ē. Improprie vero q̄si metaphozice. dī
etiā esse vegetabiliū. vñ voluntas p̄mo
sumpta. s̄. put est rōnabiliū. p̄prie voluntas
dī. 2° mō. put est brutozū vocat̄ p̄prie de
sideriū. 3° mō. put est vegetabiliū vocat̄
appetit̄. Inter potētijs nulla ē liberior
qđ voluntas. qđ nec obligat̄ organo sicut
imaginatio et estimatio. et h̄mōi. nec cogi
tur a bono sicut intellectus cogit̄ a vero.
Vires autē affris organis imutant̄ necō
imutato organo. qbus oibus voluntas ca
ret. vñ ait Aug. Inabil adeo in n̄ra. p̄tate
est sicut voluntas. Si at̄ scire volueris q̄re
voluntas nō cogit̄ a bono. sicut intellect̄ a
vero. h̄ est rō. qđ citra p̄m̄ nihil ē ita bonū
qđ nō aliqd̄ ip̄fectōis h̄eat. s̄z aliqd̄ ita
vez est. qđ nihil falsitat̄ h̄z. vt in hac p̄po
sitiōe qđlibet totū mains ē sua pte. vñ ta
li vero cogit̄ intellect̄ assentire. s̄z voluntas
nulli hōe creato cogit̄ adherere. itē volū
tas vñ iter dū cogi p̄ iordinatū appetitū.
put voluntas qñqz trahit hōies. et allicit̄
vt bonū spnat icōmutabile. et reb̄ muta
bilib̄ adhereat. s̄z i h̄mōi coactiōe libras
qđā est vñ. Aug. Oē pctm̄ adeo est volū
tariū. qđ si nō est voluntariū nō est pctm̄.

De synderesi.

Cap. 51

Inderesis vis ē motiua q̄ sp̄ n̄a
ta ē figi i superiorib̄ nālr̄ mouēs et
stimulās ad bonū. et abhorēs malū. et in
istis nūq̄ est errās. neqz s̄z synderesis est
peccat̄. Scit̄ dū qđ oīs synderesis nūq̄ ex
tinguit̄ totalr̄. et i diabolo et i dānat̄. re
manet. n. i illis aliqs act̄. synderesis. n.
q̄tū ad istinctū bōi. et q̄tū ad displicētiā
malī culpe absolute p̄siderate exticta est
i diabolo et i dānat̄. s̄z vō qđ culpa p̄pat̄
ad penā. sic nō ē exticta i illis. synderesis
ēt in hūc modū remanet i eis pena. Ita.
Vermis coz nō moriet̄. h̄nt̄ igit̄ displi
cetiā malī i cōpatiōe et collatiōe ad penā.

Liber.ii.

De cōscientia.

Cap. 52

Oc nomē p̄scientia cōponitur ab
b hac p̄positione. cuz 7 hoc nomie
 sciētia. vnde cōscientia dicit duo
 scilicet sciam. 7 fm hoc cōscientia est ba
 bitus naturalis. nō solū cognitiuus. sed
 etiā motiu⁹. inclināt enī aiām ad profecus
 tionē boni. 7 fugā mali. Alio mō dicit cō
 sciētia acceptiōnē ex pte rōnis. qđ notat
 i hac p̄positiōe cū. 1° igit mō put p̄sci
 entia icludit sciam i se. b3 se sic supius. 7
 2° iungit synderesi. 7 sp est recta. 2°. 2° iū
 git magis rōni. 7 sic se b3 sic inferi⁹. hoc
 mō recipit errorē 7 p̄turbationē. in p̄scia
 enī ex pte inferiori bene pōt accidē error.
 Ma3 rō cū p̄scia p̄im inferiori iungit. 7
 b3 v̄sari circa p̄ticularia in qbus sepe cō
 tingit errare. sic p3 in sigillo p̄scie in quo
 synderesis p̄ponit maiorē sic. nullū malū
 est faciendū. rō assumit minorē. s. hoc
 est malū. cōscia p̄cludit. ergo nō est faciē
 dum. Circa p̄mā nō est error. Circa scōas
 qñq3 est error. 7 ex h falsitas in cōclusiōe
 qñq3 oriē. Lauēda est cōscia nimis larga
 7 nimis stricta. Ma3 p̄ma generat p̄sum
 ptionē. 2ª desperatōē. Itē p̄ma dicit se
 pe malū bonū. 2ª ecōtra bonū malū. Itē
 p̄ma sepe saluat dānandū. 2ª ecōtra dā
 nat saluandū. Nota q̄ aliud est p̄scia. ali
 ud est timor p̄scie. tūc enī est p̄scia qñ q3
 snialiter iudicat aliqd esse faciendū vel
 vitandū. 7 h̄ talē p̄sciam facē: etiā si sit er
 ronea p̄ctm̄ est. S3 h̄ timorē p̄scie facere
 nō sp est p̄ctm̄. q2 talis timor nō est sp ex
 diffinitua snia rōnis p̄ quā iudicet se te
 neri a d aliqd: sed ex eo q̄ vacillat inf̄ du
 bia nesciēs qđ sit meli⁹ vel ad qđ teneat
 potius. cū tñ nō ommitteret q̄qd sciret cē
 placitū diuievolūtati. De p̄scia q̄q3 scien
 dū q̄ qñq3 respic̄ p̄teritū qñq3 p̄ns. qñq3
 futuz. Ma3 p̄scia remūerat de p̄terito. de
 p̄nti dolet. 7 p̄cauet d̄ futuro. p̄deterita
 nāq3 respic̄ vt qñ p̄scia mētē rep̄bēdit de
 malo p̄missō. v̄ de bono omisso. p̄dntia
 aut respic̄ cōtradiccō ei cui⁹ p̄ p̄scias ha
 buim⁹ opp̄m. futura quoq3 respic̄. vt qñ
 struit 7 stimulat mentē ad ea faciēda. v̄

vitanda ad que p̄scia ipsa iudicat nos te
 neri. Q2 aut conscia se extēdat vt dicitū ē
 tā ad facta q̄ ad fienda pōt colligi ex dif
 finitionib⁹ conscie que tales sūt. Joānes
 Dama. Cōscientia est lex intellect⁹ nostri.
 Basilius. Cōscientia est rōnale iudicato
 riuz. Diffinitōēs magrales sunt iste. Cō
 sciētia est cognitio sui ipsius. Itē cōscien
 tia est habit⁹ ai agēdoz 7 nō agēdorū.
 Itē p̄scia ē bit⁹ mētis boni 7 mali discre
 tiuus. Itē p̄scientia est credulitas inten
 tionis ad aliqd faciendū vel nō faciendū
 animi deliberatiōe firmata. Error cōscie
 tie octo modis causat. 1° p̄mo ex igno
 rantia quādo. s. nescit quid sit eligendus
 vel declinādū. De tali erroze dī 2° para
 lipo. 20. Cū ignoram⁹ quid agere debeat
 mus hoc solū residui habemus vt oculi
 nostri ad te dirigan̄. 2° ex negligētia
 vt cū quis negligit conscientiā discutere
 vel si nescit se expedire negligit tamē ab
 alijs querere. 3° ex superbia vt quādo q3
 nō humiliat intellectū suuz vt meliorib⁹
 7 sapientiorib⁹ se velit credere. Cōtra qđ
 Aposto. scōe corin. 10. Captiuātes omnē
 intellectuz vestrū in obsequiū xp̄i hoc est
 q̄ quilibet in credendis plus debet p̄sen
 tire fidei q̄ sibi. 7 in agendis plus debet
 alijs credere q̄ sibi. 4° ex singularitate
 qua hō sequens sensuz p̄riuz nō confor
 mat se alijs nec sequit vias cōmunes bo
 noz. De his numeri. Extrema castrorū
 cōsumpsit ignis. 5° ex affectu inordinas
 to qui sepe inclināt p̄scientiā ad id quod
 homo tūc appetit. 7 sic facit cā a sua re
 ctitudine deuiare. Seneca. p̄derit omne
 iudiciū cuz res transit in affectū. 6° ex
 pusillanimitate qua quis timet nō timē
 da fm rectum iudiciū rōnis. Isa. Dicite
 pusillanimes cōfortamini nolite timere.
 7° ex perplexitate qua hō se credit esse po
 situm inter duo peccata. quorū alterū sit
 ipossibile declinare. Sed sciendus q̄ per
 plexitas nihil est simpli. pōt tamen quis
 esse perplexus fm qđ. i. fm erroneam cō
 scientiā qua deposita crit liberat⁹. 8° ex
 humilitate 7 cordis puritate. S. Bona

De operibus conditoris

ram mentiū est ibi culpas agnoscere vbi culpa nō est. Error primis septem modis acceptus reprehensibilis est. cōcluso vero modo laudabilis est. imo nec error dici debet. s; humilis suoz defectuum recognitio. dūmodo nō sit nimia.

De operibus anime. Cap. 53

Anima s; diuersas potētias multas. 2 diuersas h; opatiōes. ipsa enī cognoscit vep per intellectus speculatiū. affectat bonū per intellectus practicū. Discernit aut pferēdo inter bonum 2 malū. vep 2 falsum per rōnē. Discernit simul 2 eligit per libez arbitrium. Cōsentit per voluntatē. Inuenit mediū per ingeniū. Stimulat ad bonū p syndere sim. Aia ē in actibus suis ordinē h;. naz qd sensus pcpit imaginatio repñtat. cognitio format. ingeniū inueſtigat. rō iudicat. memoria suat. intelligētia apprehendit. 2 ad ptemplationē adducit. Ania pte rea cognoscit res pñtes p sensus. absentes vero p imaginationē. res aut in materia per pñtia sui. in semetipsa aut seipsam per reflexionē sui supra se. Aia alios h; actus pñtētes ad corpus. sicut est vegetare per virtutē naturalem. sentire per virtutē animale. 2 viuificare per virtutē vitales. de quibus oibus dictū est supra.

De quātitate anime. Cap. 54

Anima cū sit simplex nō h; pñtia tem diuensiūā. s; virtualē. vñ p qd aia sim essentiam nō est in toto corpore. s; in pte corporis dterminata 2 tñ virtutē influit toto corpi. 2 ad hoc ponit Calcidius exēplū de aranea que i medio telle sue residēs sentit quēlibet motū siue iterius siue exterius in tella scūz. Eodē mō aia in centro cordis posita sine sui distensione totū corpus sibi vnitū sensificat. viuificat. atq; mouet. Nec cōtra simpliciatem aie est qd dñr tres aie esse. s; vegetabilis. sensibilis. 2 rōalis. cuius itelligētia supius est expñsa. Ania quoq; s; sit simplex. tñ sim Boetiū dñt in eo qd est. 2 quo est. sicut 2 angelus 2 oē creatū. q oia differūt s; rōnē vniuersalis particularis.

De immortalitate ale. Cap. 55

Animā esse imortalem ostendit auctoritate 2 rōne. Sapienter tertio. Justoz ale in ma. dei sunt. 2 ista Et spes illoz immortalitate plena est. Itē in euāgelio. Querent hoies mortē 2 non inueniēt. Itē. S. loquitur de malis iferni ibi mors semp vivit. finis semp incipit. 2 defect⁹ deficere nescit. itē ioānis 6°. Qui māducat me. car. 2 bi. m. san. h; vitā eternā. Itē per rōes. pñtia talis est. Ois corruptio ex dñtate catur. nihil aut ē qd s; deus vt ait Aug. ingēti liberalitate est plet ois creaturas p captu cap. ergo cōfert aie britudinē s; ad britudinē spectat vita cēna 2 ppetua glia. pñtēta si ania moreret cū corpore hō nō timeret mortuus. sicut nec lupus. nec canis mortuus ergo relinqtur aliqd viues post mortem hois qd timetur. 2 hoc est aia. Itē cū dñs iustus sit debunt iusti pñtiū. 2 mali penā. s; hoc nō fit in hoc mūdo. Cū mali videātur florere deducētes in bonis dies suos vt dicit Job. Bōi ergo vbi florebūt. fiet ecōuerso. ergo fiet alibi. s; hoc nō pōt esse nisi aia sit imortalis. Augu. Trāseunt in pñtia tri. 2 pñtia cū tpe. s; cancellatis manibus more Jacob eadez redeūt sine fine māsura. vt bic tribulati 2 afflicti sine fine gaudeāt. Iocūdi vero 2 ditati pēas eternas sustineāt. Iacobus Oē gaudium erit stimate frēs. cū in varias tētationes incideritis. Beda sup isto verbo. Ne idigne mini frēs mei si mali i mūdo floret. 2 vos patimini. qz nō ē xpiane dignitatē in tpa libus exaltari. s; depmī. Adali nihil hñt l celo. vos nihil in mūdo. S; spe illius bōi ad qd tenditis qcqd in via ptingat gaudere deberis. Hiero. Difficile imo impossibile est vt pñtib; qd fruaf 2 futuris. vt bic ventrē illic mentē reficiat. vt de delictis ad delicias trāseat. vt in celo 2 in terra appareat glorioſus. itē deus fecit animam ad imaginē 2 similitudinē suam. s; deus est imortalis. ergo 2 anima.

De libero arbitrio. Cap. 56

d 3

Liber.ii.

Ibeꝝ arbitrium est vt ait Augu.
facultas rōnis ⁊ voluntatis qua
eligitur bonū gr̃a assistēte, malū
vero gr̃a deficiente. In hac diffinitōe sit
ponitur rō ⁊ volūtas. Ratio quidē vt p̃
liarius voluntas autē impator. Nā ratio
dicit aliqd esse bonū vel malum. Volun
tas dicit fiat fiat. Mora libertas liberi ar
bitriꝝ est libera a coactiōe sufficiēti. s; nō
libera a coactiōe efficiēti. Nulla. n. coac
tio exterior est cā sufficiens vt aliqd fiat. s;
qñq; sit efficiēs, vt p̃ in multis q; coacti
sunt negare xp̃m p̃ tormēta. qñ in h̃mōi
coacta volūtas, voluntas est vt ait Aug.
Quādo pctōꝝ retrahit̃a gr̃a tunc nō de
struitur libertas liberi arbitriꝝ: qz cecus
vel seffus vel claudus in foueā cadēs qñ
extrahit̃ nō fit eo inuito. Libertas liberi
arbitriꝝ triplex est. s. a necessitate, a pctō
a miseria. Prima libertas est nature. 2^a
gr̃e, tertia glorie. Hē prima est bonorū ⁊
malorū. 2^a in modo est bonorū, tertia est
in celo regnātū. Ex his p̃ q; libertas ma
lorū est velle ⁊ nolle peccare. s; libertas in
paradiso fuit posse nō peccare, nec posse
turbari. s; ergo q; libeꝝ arbitriū est taz
in bonis q; in malis. qz in bonis est ran
tūmō fuitus miserie, in malis autē est fui
tus miserie ⁊ pcti. s; i p̃ma est liberrimus
qñ ois talis fuitus destruit. Nota q;
s; deus nō possit male facere, ⁊ sicut ange
lus ⁊ aie bone, vel beate. tñ est in eis libe
rū arbitriū, qz bonum eligūt ⁊ malū de
clinant. nō ex infirma necessitate. s; libera
voluntate. Eodē modo dicēdū est de dia
bolo. qz h; libeꝝ arbitriū bonū tñ semp
respicit, ⁊ malū eligit. s; hoc nō facit in eo
violenta coactio. s; voluntaria obstinatio
Libeꝝ arbitrium h; se in quibusdā indif
ferenter ad bonū ⁊ ad malū vt in primis
parētibus ante lapsū. in quibusdā plus
se h; ad malū q; ad bonū. vt in generat̃
post baptisimū. in quibusdā se hēt plus ad
bonū: q; ad malū vt fetificatis in vtero.
in quibusdā se h; necessario ad malū. vt
in infidelibus nō regeneratis. in quibusdā
se h; necessario ad bonū vt in p̃firmatis.

sicut fuit beata virgo post p̃ceptiōes filij.
CDe natura corpis humani. Cap. 57
Omo grece antropos d̃. i. arbor
beuerfa. h; enī caput cum capillis
ad modū radice. brachia vero
cū crurib; sunt quasi rami. Solus hō est
lōgi ⁊ lati corporis. solus ē hō est erecti
corporis: ⁊ h̃mōi rō duplex est. s. nālis ⁊
moralis. Nālis ratio est: qz in alis aial̃
bus abūdat in capite mā terra depmēs
⁊ deficit calor erigens qd nō est in boie.
Est ⁊ ratio moralis vt. s. rectitudo statu
re corpis attestet rectitudinē mētis sur
sum ad celestia tendētis. Accidentia aie
transmutāt corpus: qz forma delectabi
lis imaginata mouet corpus sicut trista
bilis. ⁊ iō Auic. ait q; multū tristis ac le
p̃ram timēs erit aliqñ leprosus. sicut ecō
uerso q; corpis passiones redūdāt in aie
turbationē. sicut p̃ i somno. itē p̃tes cor
poris humani h̃nt similitudinē toti; mūdi.
qz tāta est distātia iter extremitates duo
rū longorū digitorū vtriusq; manū q; tra ē
a vertice capitis vsq; ad plātā pedis. sicut
tanta est distātia a cernit̃ capitis ad op̃
tropiū in celo: q; tra est ab oriēte in occidē
tē. Corpus humanū ex q̃rtuor elementis
cōpositū est. s; appet̃ tra in ossib; ⁊ in car
ne. Aq; vero in humorib; s. sanguie fleg
mate. colera. melia. Aer p̃tinet̃ i pulmō
ne. ⁊ hoc p̃. qz semp in motu est. nā pul
mo vētilabrū cordis est. ne nimio calore
dissoluat̃. s; ignis p̃tinet̃ in corde ⁊ ideo
iferi; est latū. ⁊ supius acutū quā formaz
ab igne retinet. Mēbra corpis triplicia
sunt. Sūt enī quedā redicaria vt cerebrū
epar. cor. gēitalia. iter que tria p̃ma sunt
esse idiuindū in qb; vt supra dcm̃ est sedē
h; spūs nālis. vitalis. ⁊ aial̃. s; mēbra
gēntalia sunt ad cōsuationē speciei. alia
sunt mēbra deficiētia: vt vene arterie ⁊
nerui. p̃ que vehit̃ ille triplex spūs. vt hē
tur supra. alia sūt mēbra officialia vt ma
nus ⁊ pedes. ⁊ h̃mōi. Sunt et̃ mēbra taz
artificial̃ ordinata. vt inutuo deficiant.
nā sup̃iora inferioribus admistrāt subuēti
onē. vt p̃ i oculis. itē inferiora p̃bēt sup̃io

De operibus conditoris

ribus suppositiones, vt p3 in pedibus 7
crurib' que totū pōdus alioꝝ mēbroꝝ su
stinet. itē media ipartunt vrisq3 defen
sionē 7 neōioꝝ acq3sitionē. vt p3 i manib'
7 brachijs. itē sic sunt ordiata vt mutuo
sibi p̄doleāt. nā si vnū mēbrū dolet cōdo
lent et oīa membra: 7 hoc pp̄ d̄nctionē 7
colligationē. itē sic ordiata s̄ vt qñ mē
brū deficit alia mēbra eius defectū sup
plent. vñ videmus aliquos carētes mani
bus comedere cū manib' ambulare. itē sic or
dinata sunt vt vnū mēbrū periculis se ex
ponat pro alio: vt p3 in capite p̄ cui' de
fensione alia mēbra piculis se exponunt.
Itē magnus dolor in vno mēbro faē mi
nozē in alio nō sentiri. itē membra quoz
motus subest libero arbitrio taz p̄mpta
obediētia fuant: vt iter iperū volūtatē 7
erecutionē opis qñ nulla mora videatur
7 hanc obediētiā videmus fuare oculus
in videndo linguā in loquendo. os in co
medendo. manus in operādo 7 hmōi.

CDe p̄ysonomia hominis. Cap. 58

Iuerse mēbroꝝ dispōnes h3 artē
d p̄ysonomie diuersos affect' ac
mores indicant in hoīe nō q̄ ista
signa necessitatē iponāt morib' boīum s3
ōndant inclinationē nāe que tñ retineri p̄t
freno rōis. Seq̄mur igit̄ in hoc tractatu
bui' artis magistros auctozes. s. Aristo.
Aucēnā. Lonstā. p̄philomenē. Loxium.
Malemotiū. incipiētes a cōplexionibus
Melancolicos tristes 7 graues eē dicit
mus sanguineos vō opposita h̄e vide
mus. Colerici faciles sunt ad iras: 7 fleg
matici pigri sunt 7 somnolēti. p̄p̄sono
mie tertus dicit q̄ masculinus vebēmēs
est ad ipetus studiosus 7 aiōsus. femine
aut̄ misicordes sūt 7 timide. Capilli mo
les 7 rari bebes ingenīū ploquunt. itez
capilli crispī p̄nūciant tumidū. 7 lucri cu
pidū. itē dep̄sū nimīū 7 fronti iminentes
fex declarāt aiūm. 7 his p̄cordat capis
vrsini capillatura. itē capilli flauī 7 gros
si 7 albi indicāt idociles. Capilli vō sub
nigri si sint moderate tenues mores idi

cant bonos. 7 bonā hoīs indicant cōple
xionē. Caput at̄ globosus 7 breue est sine sa
pia 7 memoria. itez caput hūile supius 7
qñ planū isolētie 7 dissolutōis dat idiciū
Itē caput oblogū aliq̄stulū 7 maleo fite
hoīez circūspectū ac puidus idicat. frōs
āgusta nimis indocile 7 voracē dclarat.
lata vō puitatē signat discretōis. S3 ro
tūda designat iracūdiā. itē hūilis 7 d̄mis
sa signat verecūdiā. 7 nō admittentē tur
pia. itē q̄drata 7 moderate magnitudis
magne sapie 7 magnanimitatē ē idicius.
Supcilia arcualia que p̄iūgunt vsq3 ad
cornu nasi signāt subtilēz 7 studiosus i oī
bus opib' suis. Si aut̄ ibidē cocūt tristes
hoīez 7 paz sapiētē demōstrāt. Si at̄ ar
cuositas dcliat ad tpa. 7 ad gibbositates
gēnaz signāt negligētē. itē supcilia si sint
lōgoꝝ 7 multoz pilloꝝ signāt fex 7 ma
gna mediātē. Oculi q̄ tāq̄ guttule nitro
ris relucēt mores cōpositos idicat qñ va
rie mouēt vt mō currāt. mō q̄scāt. signāt
mala reuolui iā i aīo. s3 nōdū esse p̄petra
ta signāt. Oculi glauci splēdore tñ micā
tes signāt audacē 7 puigilē ad malitiāz.
Oculi nigri tremētes 7 obscuri designāt
potatorē vini. 7 itē perātiā veneris. Oculi
pur̄ nigri signāt ibecillē. 7 sine v̄tute aiūz
7 lucri auidū. qñ at̄ guttule rubetēs aliq̄n
tulū ibi sunt 7 tñ nigre appent aiūz iustū
p̄bū 7 igeniosus oñdunt. Vbi at̄ i nigris
oculis guttule vebemēter rubēt 7 aliq̄
tēdūt ad q̄draturā. 7 q̄dā s̄ palide q̄dāz
glance. 7 circuli q̄ forissecus abiūt pupil
las sunt sanguinolēti. 7 s̄ magni oculi 7
nitroz pupille moueāt vt mouetur palpe
bra tales inq̄stū oculi signāt aiūz q̄ oīuz
excedat morē feraz. q̄cqd. n. nefādoꝝ eo
gitari p̄t talib' oculis p̄petrabile ē. nec ēt
a domestico cessabūt sāguie. Oculi nimīū
p̄minētes rubicūdi 7 pur̄ lignā declarāt
effrenatā 7 corp' istabile. Oculi at̄ ituētes
si s̄ hūidi indicāt hoīez veridicū ac i agē
dis velocē puidūq3. Oculi q̄ frequenter
claudunt. 7 frequēter reserant̄ timidū ac
imbecillē declarant. Oculi multe aperi

Liber. ii.

tionis signat stultum et inuerecundum. Si autem multe claufure sunt signat mobile et inconstantem in omnibus scis suis. Aures paruas minetes et valde magne signat stoliditatem et garulitatem. et imprudenciam. sed valde parue malignitatis sunt indicia. Aures nimium rotunde idociles signat. Aures oblonge et anguste inuidie signa sunt. Aures iacentes et supra caput applicate pigritiam designat. Senne crasse signant ignauiam et somnolentiam. nimium autem tenues malignitatem. Senne rotunde inuidie arguunt. Nares patule alacritatis et fortitudinis dant indicium. longe vero tenues mobilitatis signum habent. Narium autem pars que iuxta frontem est. si nec alta. nec humili. sed equali linea descendat virile si gnium est. et constantiam demonstrat siue prudentiam. Nares minores debito furibus as signant. Os vultus cum plenus est et crassus ignauum et voluptatibus deditum signat. vultus depedens cogitatore subdolum indicat. Labia tenua in ore maiori si superius labium aliquantulum eruperet super inferius magnanimum indicat et forte. Tenua vero et parui oris ibecile animum et versutus indicant. Labia vero soluta aliquantulum ab ore dependetia inertem demonstrant. Nas in asinis et egs antiquis hoc signum inuenit. Os paruum conuenit tam vultibus mulierum quam hominibus effeminatis. Os quod ultra modum dilatare voracem indicat. et immiter. et impium. Talis enim oris ritus marinis monstris puenit. Adentium prolixum aliquantulum demonstrat minus iracundum et minus perturbatum. Qui paruum et breue mentus habet imites sunt et inuidi. Hoc enim plato ad serpentes pertinere referebat. Utilis est mentum comensuratum: secundum aliquid ad quadraturam accedes. Adentium si in plura distendat dolis assuetum ostendit. Vox existeris filis voci ouium aut caprarum stultitie habet indicium. Quod autem in modum auium de facili sunt leues. Vox tenuis quasi lugubris tristis indicat et suspiciosus. quorum vox in nares scurrit. ita ut nares personent medaces sunt et malinoli. ac malis alienis gauden-

tes. Cervix longa et tenuis est signat quod maligna meditat. Cervix rotunda probat virtutem animi et corporis humilitatem. Cervix brevis idicium est eius qui cum temeritate audax est. Cervix nimis erecta insolentem et contumacem dicit. Spectus quidem multis carnisbus congestus idociles et ignaros indicat. Spectus quod longius est quam venter prudenter indicat. Spectus si nimietate pilorum cum ventre tegat signat hominem instabilem et auius sine religione et pietate. Cum autem solum pectus capillos profert animosum designat. Humeri tenues et qui in acumine erecti sunt insidiosus indicat hominem. Brachia quam in tanta prolixitate extendunt ut erecto corpore extremitas medij digiti appropinquat ad genu. licet forte mensura quatuor digitorum deficiat humiles dicit homines et fortes. cum autem prolixitas hec ad femur definit. vel parum ultra declarat homines malinolos et malis alienis gaudentes. Manus nimium breues et exigue fortes designat et sagaces. Crasse manus si digitos breues et ultra modum habet declarant tergiversos et insidiosus et furem. Manus indomite. id est intorte et tenues loquaces signat et voraces. Ungues albi et plani et molles ac tenues ac ob rubei et bene perlucidi optimum ingenium indicant. Ungues inflexi et curui imprudentes indicant et rapaces. Ungues breues nimium declarant malignum. Digiti collecti et globati auarum dicunt et malignum. Digiti parui et tenues stultus demonstrat. Digiti vero parui et grossi inuidum indicant et audaces. Latera tenuia et angusta et depressa timiditatem indicant. Latera respecta carnibus et dura ostendunt hominem indocilem. hec enim ad rana secundum platonem referunt. Pars cruris que sub genu est que vocat sura quando plena est et quasi granida intemperatus boies signat et imprudentem. molles sure effeminatis assignat. Pedes grossi et breues valde infirmum boies indicant. Pedes nimium pluri pertinent ad boies dolosus. Pedes parui et tenues et breues prout boies malignum. Qui longis passibus cedunt magnanimum est

De operibus conditoris

solēt 7 efficaces. q̄ celerit̄ icedēdo se com-
primūt 7 vultū deducē atq; totū corp⁹ impli-
cat signat timidū parcū 7 versutus. Qui
breues passus bz̄ eūdoq; accelerat mali-
gn⁹ eē dī 7 ibecillus. Color entis niger vs̄
sūtū indicat. Color alb⁹ rubeusq; fortes aīo
solusq; ostēdit. Color vebemēter oibus cuz
palore defectū v̄tutis signat ex nimia vi-
crozia flegmatis. Color ignit⁹ lucentibus
oculis ad insaniā vergit. Color medi⁹ in-
ter nigrū 7 albus qui declinat in brūnū si
clarus est ostēdit virū boni ingenij 7 bo-
norum morum.

CDe regulis ḡnalis p̄ysonomie. c. 59

Eneralit̄ igit̄ tenendū est q̄ mē-
bra que in p̄portione nāli sunt
quo ad figurā colorē quātitatē fi-
tū 7 motū indicāt mentis bonā habitudi-
nē nālē. Adēbra vero que nō h̄nt p̄porti-
onē debitā in figura quātite. situ. 7 motu
quātitatē p̄uersam mētis indicāt. Propt̄-
rea plato dicebat q̄ quicūq; similitudo aiali
am aliquoz in hoib⁹ est tales hoies etias
taliū imitant̄ mores. Nota isuper q̄ licz
per signa mēbroz nālū mores hominū
cognoscant̄. nō tū iponūt necessitatē sed
tantū ostendūt inclinātionē nāe. nec sem-
per denūciāt affect⁹ hoīus sed frequētāt
p̄babit. Itē pp̄ signa exteriora: de quibus
dictū est nō statim p̄ferendū est iudiciū.
qz̄ forte signū est per accidēs 7 nō p̄nāz
7 forte dictū est per h̄riā consuetudinē 7
freno rōnis tenet. vñ narrat Aristo. q̄ di-
scipuli hypocratis detulerūt. Philome-
ni excellētū p̄ysonomo figurā hypocra-
tis. qui p̄nūciauit de ipso q̄ eēt vir luru-
riosus. Illis aut̄ indignātib⁹ 7 culpātib⁹
philomenē. q̄ de optimo viro taliter in-
dicasset retulerūt hoc hypocraati q̄ cōfes-
sus est philomenē hoc recte iudicasse. s̄
ex amore philosophie 7 honestat̄ sui cor-
dis cōcupiscentiā dixit se vicisse 7 accepit
se per studiū qd̄ nāe fuerat denegatum.
Deniq; sciendū est q̄ signa exteriora nō
referunt̄ nisi ad eas passiōes que nāliter
insunt hoī. sicut ē ira cōcupiscentia. 7 b̄mōi
nō aut̄ ad eas que sunt anīe soli⁹ sicut est

musica: geometria. 7 filia. Sciendū quo-
q; q̄ in oculis p̄ncipalit̄ cōsistit oīs p̄se-
ctio p̄ysonomie. 7 si oculoꝝ iudiciū cōfir-
mat ceteroz mēbroz iudiciū: tūc ratū di-
cit Aristo. esse iudiciū vt̄ in leprosis. Si
aut̄ cōtrariant̄ tūc p̄valent iudicia oculo-
rum. p̄p̄ qd̄ oēs p̄ysonomi affirmave-
runt oculum esse v̄x cordis iudiciū.

CDe toto homine. Cap. 60

Ostēdit̄ expeditū est de boīe ex p̄-
p̄te mētis 7 ex parte corpis: nunc
dicendū est de ipso p̄t̄ est cōpo-
situs ex vtroq; vbi sp̄aliter ostendit̄ dei
potētia: qz̄ naturas tam distātes cōiūxit
in vnā p̄sonā. s. naturā corporeā 7 incor-
poreā que maxie distāt i p̄dicamēto sub-
stantie. Propt̄erea cū esset vna sola crea-
tura que hēbat intus cognitiōes p̄ intel-
lectū vt̄ angelus 7 alia que hēbat cogni-
tionē foris per sensus. vt̄ qd̄libet aīal bru-
tum. fieri debuit creatura ad cōpletionē
7 decorē vniuersi pp̄ p̄fectionē vniuersi-
tatis que hac duplici cognitiōe eēt p̄dita
vt̄ posset legere i libro scripto int⁹ 7 foris
hoc est in creatore 7 in ope suo. Anīa ē
aīa corpis multiplici rōne lz̄ sepata digni-
oz videret̄. Prima rō est vt̄ per p̄iunctio-
nē tā dispariū naturarū erigeret̄ mens
ad sperādū illā vniōnē. que erit inter anī-
mā 7 sp̄m creatum. Alia ratio est vt̄ aīa
seruiedo deo in corpe habeat maius me-
ritū. qz̄ vbi maior pugna. ibi maior victo-
ria. 7 per cōsequēs maior corona. Diffi-
cultas enī operis multū valet ad efficaci-
am merēdi. Tertia rō est pp̄ cōplementū
vniuersi. Lū. n. sicut dictū ē qd̄ eēt crea-
tura pure sp̄ialis qd̄ pure corpalis cō-
ueniens fuit fieri creaturā mixtā. s. p̄t̄m
sp̄ialez 7 partim corpale. Quarta est qz̄
sic corpus vnū valet ad fructum p̄nie. sic
post mortē resuscitatum valebit ad p̄fir-
mationē stole duplicate. quia nō solū aīa
sed etiā corpus premiabit̄ dote. Quinta
rō est qz̄ hō ex defectu corpis multā ha-
bet materiā humiliatōis in ta id humili-
liatio tua in medio tui. Sicut aīa ex cōs-
iunctione ad corpe plura cōsequit̄ bona.

fic 7 multa cōtrahit incōmoda. Primo peccati originalis inq̄nationez. Job. 13. Quis pōt facere mūdū de imūdo semie cōceptum. Secōdo pcti pronitatē. Gen. 8. Noni sūt sensus hoīs ad malū ab adoleſcētia sua. Tertio operādi bñ difficultatē. Proverbi. 24. Per agruz hoīs pigri trāsiui: 7 ecce totum suffocauerāt spine. Quarto itellectus bebetudinē. Sapientie. 9. Corpus qđ corūpit aggrauat animā. Quinto p̄tinuā ipugnationez. Gal. 5. Caro ꝑcupiscit aduersus spūs 7c. Sexto curaz sollicitudinē. Mat. 6. Di. vo. ne solliciti sitis aie vestre 7c. Septio passionū multiplicitatē. Job. 3. Hō nat⁹ de muliere breui vinēs tēpore replet⁹ multis miserijs. Octauo glorie retardationem gloriāz enim percipere non possumus. Hō diu in corpore detinemur. propter hoc Apōsto. cupiebat dissolui 7 esse cum xpo.

C De pprietatib⁹ hoīs. Cap. 61

Proprietates hoīs sunt discernē p̄ inter honestū 7 turpe. vñ soli⁹ hominis est honestū ꝑsequi cū oia bruta nisi vtilia 7 delectabilia ꝑsequatur. Item passioēs ordinare adinuicē ratioē. Supra mūdū per itellectuz eleuari. 7 iō quādo aliqs per adhesionē i terrenis se mundo inferiorē facit iā quasi honore humanitatis erut⁹ pprietatē accipit bestie: ita vt dicat fieri per ꝑcupiscētiā porcus. per irā canis. per rapinā leo. 7 sic de alijs. qđ Plato vocauit secundam aiaruz incorruptionē qđ quidā male itellectus crediderūt. Platonē dixisse qđ aie ex euntes de corpe intrabāt bestias qđ falsum est. Amicitia hōc fm omne gen⁹ amicitie. 7 in hoc differt a brutis que nō habēt amicitie spēm nisi que delectationis est vel cuz nutritiua: 7 bñdōi. Intellectis theozicis eminetib⁹ speculari 7 delectari in talibus. verēcūdari in turpi ꝑpetrato. ꝑꝑ qđ incēdabiles dicunt inuerecūdi. quia in aliquo mutati sūt a rōnis honore pecorinā nām assumētes. Imperfecte esse cōiugale aial eo qđ legib⁹ ordinatas faci-

ant honestates nuptias. Civile aial eē. qđ distributiōes 7 cobabitationes 7 federa pugnas ꝑfectas hz vrbānitatib⁹ ordinatas Discipline eē ꝑceptibile ꝑꝑ rōnis vsū. Esse aial māfuetū. Mā ꝑꝑter ciuilitates hz esse aial risibile. Esse aial glorioſuz ꝑꝑter ꝑfectas gaudēdi rōnes que soli contingunt hoī. Esse microcosmū. i. minorē mūdū eo qđ de oibus creaturis aliquid habeat hō. vs. esse cuz lapidib⁹. vegetari cū arborib⁹. sentire cum aialibus itelligere cū angelis ex duplici nā cōpositum esse. s. corpali 7 spūali. creaturaz esse dignissimā. Esse aial rōnale 7 mortale. Humana fragilitas in hoc cōsistit. qđ in hoīe est assiduitas deficiēdi. impossibilitas standi. facultas cadēdi. difficultas resurgēdi. vilitas nascēdi. incertitudo moriēdi. Defectus human⁹ est. quia quicqđ habem⁹ aliunde habem⁹ imperfecte habem⁹. insup amittere possum⁹. In hoīe quoqz ē moriēdi necitas. sicut fuit in Adam: vel in nata sicut est in nobis vel assumpta sicut fuit in xpo.

C De p̄mis parentib⁹. Cap. 62

Amma bonitas volens cōscare bonū suū cū alijs fecit creaturaz rōnale que summū bonū itelligeret: 7 itelligēdo amaret: 7 amādo possideret. 7 possidēdo brā esset: fecit autē dō hoīez formādo corp⁹ ei⁹. per ministeriuz angeloz de limo terre in agro damasce no: 7 inspirauit in faciē eius spiraculū vite. i. aiam creauit quā corpi facto vnīuit: fact⁹ est autē hō ad imaginē 7 similitudinē dei potius qđ angelus. Quenietia hz hō cū deo intus 7 extra: qđ nō habet angel⁹. Intus enī habet cōuenientiaz fm memoriā itelligentiā 7 voluntatē sic angelus. Mā sic a p̄te est fili⁹. sic ab hoīe hō eius dē nāe. Preterea sicut de⁹ Platus est oī creature simplicitē. sic hō in suo vniuerso. ps. Oia subiecisti sub pe. 7c. Itē sic de⁹ vbiqz ē. sic aia vbiqz est in suo habitabili i. in corpe. nō qđe ꝑ eētiaz: sed ꝑ potentia. Dignitas humana ē in hoc qđ de⁹ fecit hoīez rōne sapientē. vita innocentem

De operibus conditoris

Deus potentē. p̄mū notat in hoc q̄ hō fa-
ciat est ad imaginē dei. scōz q̄ ad dei simi-
tudinē. tertiū q̄ p̄posit⁹ ē hō cūctis aian-
tibus. 7 alijs creaturis q̄ oia sibi seruiūt.
Et nota q̄ volūtati bonoz hoīz nō solū
subdit creatura: s̄ ē ipse deus. ps. 144.
Volūtate timētū se faciet 7c. Itē angeli
qui deputant ad custodiā. Itē demones
q̄ dāt ad exercitiū bonoz. Itē hoīes bo-
ni sunt socij tribulationū. Itē hoīes ma-
li qui bonos magis p̄mouēt p̄sequendo
q̄ possent facere seruiēdo. Corp⁹ tale de-
dit deus p̄mo hominī qd̄ anie subiectus
esset vt esset obtemperās sine rebellionē
esset p̄pagabile sine libidine. esset vege-
tabile sine mortalitate. eēt p̄portionabi-
le quo ad cōplexionē equalem. eēt quoqz
aie cōforme vt sicut aia erat inocens 7 tñ
poterat peccare. sic corpus eēt impassibi-
le. vt tñ possit immortalitē icurrē. 7 ideo
poterat mori 7 nō mori. poterat h̄e suffi-
cientiā 7 idigētiā. poterat obtēperare 7
rebellare. 7 h̄o fuit rōne nāe defectiue ex
nihilō create nec p̄ gl̄ias cōfirmate. fuit
tñ corp⁹ ita p̄ditū vt i eo eēt nulla pugna
rebellōis nulla p̄nitas libidīs. nulla di-
minatio vigoris. nulla corruptio moris.
Hec autē immortalitas corporis Ade p̄ncipa-
lit fuit ab aia. sic ab influēte. a corpe pro-
eqli cōpositiōe sic a disponēte. a ligno vi-
te sic a vegetante. a regimine vō dīne pō-
tētie. sic ab iteri⁹ cōseruāte. 7 exteri⁹ pte
gente. fact⁹ est itaqz hō absqz oī culpa 7
mītia: nec ad culpaz habuit fomitis inci-
tamentū. Insup datū est ei q̄druplex ad-
iutoriū. Prīmū ad recte volendū. qd̄ est
p̄scia. Scōm fuit ad murmurādū p̄ ma-
lū. 7 ad stimulādū ad bonū qd̄ ē syndere-
fis. Tertiū fuit snia illuminās intellectū
ad cognoscēdū deū suū sic seipm 7 mū-
dū istū q̄ fact⁹ fuerat pp̄ ip̄z. q̄rtū fuit ca-
ritas accēdēs affectū ad diligendū deū
sup oia 7 primū suū sic seipm. Prīma
duo p̄nēt ad p̄fectionē nāliū. Alia duo
ad p̄fectionem gratuitoz: quoz vnū fuit
gr̄e gratis date. sc̄ sc̄ia reliquū gr̄e gratis
faciēt. sc̄ caritas. Accepit hō triplices ocu-

lū. sc̄ carnis quo videret mūduz rationis
quo videret aiūz. 7 cōtemplatiōis quo vi-
deret deū. Et sic oculo carnis videt hō q̄
extra se sunt. oculo rōnis que sunt itra se.
oculo cōtemplationis que sunt supra se.
Moritiā dei habuit. cui⁹ p̄sentia quadā
iteriori aspiratiōe p̄templabat nō ita ex-
cellenter vt in patria: nec ita in enigmate
vt in via. Res etiāz factas nouit qbus oī-
bus noīa iposuit. Moritiā quoqz sui ha-
buit. qz q̄lis factus erat sciuit. 7 qd̄ ager
7 qd̄ cauere deberet intellexit. fuit quoqz
sine penalitatib⁹. qz nec esuriuit nec siti-
uit. Itēz frigus vel estus labor vel iſirmi-
tas eū non lesit nec mortē expectauit. qz
vini⁹ erat ad gloriā trāsferēdus. Vestib⁹
nō eguisset. 7 nud⁹ verecūdia nō fecisset.
natura in eo quo ad deformitātē mēbro-
rum nō errasset. Concept⁹ fuisse sine pu-
dore. 7 partus sine dolore fuisse. Ado-
tus membrorum etiam subiecti volunta-
ti fuisse.

De preceptis Ade datis. Cap. 63

Dam factū deus transulit in pa-
radisum. 7 ibi de costa dormien-
tis Euan sibi sociam formauit.
Hanc nō fecit de capite ne viro domina-
ret nec de pedibus ne contemneret: sed
de latere vt amoris vinculū probaretur.
Duplex bonū illis deus p̄parauit vnum
tēporale. aliud eternū. primum dedit. se-
cundū promisit. Ideo duplex preceptuz
primus homo habuit. vnū nature ad cu-
stodiendū bonum datuz. Aliud discipli-
ne ad p̄merendū bonum promissum.
7 hoc nō poterat mereri melius q̄ p̄ me-
ram obedientiā que tunc mera est quan-
do preceptum ex se solo obligat. 7 non ex
alia causa 7 tale dicit preceptū discipli-
ne. qz per ipsum dicit quanta sit virtus
obediētie. Unde 7 discipline preceptū
dicit. qz vitare lignum sciētie nō suade-
bat natura sed disciplina. Preceptū ve-
ro nature duplex fuit. vnū de cōseruatio-
ne indiuidui. vt ibi Gen. 3. De omni li-
gno paradisi comedet. Inter que ligna fuit
sp̄lit uolūtū vt. 7 sic dicitū ē ab effectu

q̄ corpora primorū parentis debebat cōtinne vegetare. Aliud fuit preceptū naturre per p̄servationē speciei. vt illud. cresce te ⁊ multiplicamini. Circa p̄mū. i. preceptum discipline. nota q̄ aliqd̄ p̄hibetur. q̄ malū. Ero. 20. Non furtū facies. Aliquid q̄ occasio mali. Mat. 5. Non iurare oīno. sic prelatus multa prohibere p̄t que tñ nō sunt expressa in sua regula. Aliquid ad probationes obedientie ⁊ tale fuit preceptum de ligno vite.

De paradiso. Cap. 64

Omo p̄dictis fultus auxilijs accipit locū paradisi terrestris in habitationē tranquillam. fuit aut̄ locus ille. vt ait Damascenus exaltationis vniuerse p̄optuarium qui terra excelsoꝝ est positus. ⁊ tēperato ac purissimo aere circūfulget. plantis semp ⁊ florib⁹ ornatus est. bono odore plenus. nullūq̄ irrationabilium aialium ibi habitat. p̄cipue habet in Gen. ii. q̄ a dño paradisu plātatur fonte qui diuidit̄ in quattuor capita irrigatur ligno vite ac scie boni ⁊ mali decoratur. Per cherubin ⁊ flāmeū glādiū custoditur. Morandus insup q̄ ibi nulle sunt tempestates. Due quoq̄ byemes sunt ibi ⁊ due estates. ⁊ his fructificānt ibi arbores. In vtroq̄ solstitio hnt̄ byemem temperatissimā. ⁊ in vtroq̄ eqnoctio estatē. h̄mōi ratio est. quia paradisu sub circulo eqnoctiali situs est ⁊ semper habet equinoctium.

De casu primi hominis. Cap. 65

Quidēs ergo diabolus felicitati hoīs in specie serpētis ipsam mulierē tanq̄ fragiliore aggreditur tentandā quā cum in respōsione dubitantes cerneret forti⁹ instat. ⁊ vincens illas tandē vix illa mediante deiecit. Proceſſit ergo sic. Primo. s. querēdo cur p̄cepit vobis d̄s rē. Secōdo asserēdo falsum. neq̄ q̄ moriemini. 3. p̄mittendo. Eritis sicut dii sciētes bonū ⁊ malū. Proceſſus iste fuit magne versutie. q̄ p̄cessit experēdo impellendo: ⁊ alliciēdo. Experētiā. n. accipit interrogatiōe ipulit̄ in mēdaciū asser

tionē. allerit in falsa p̄missiōe. Allerit v̄o diabolus mulierē p̄ triplex appetibile. s. p̄ sciam que est appetibilis rōalis. p̄ excellentiā ad modū dei q̄ est appetibilis irascibilis. p̄ suauitatē que ē appetibilis concupiscibilis. Igit̄ vir peccauit. q̄ lignū vetitū gustauit. vñ ad penā accepit vt in se suadore vultus sui p̄ae suouesceret. Mulier aut̄ in duob⁹ peccauit. Nā supbiuit ⁊ vetitū comedir. vñ ⁊ duplicē maledictiones hnt̄. s. sub viri p̄tate eris. ⁊ hoc pp̄ p̄mū. Itē in dolore paries. ⁊ hoc pp̄ s̄m. Diabolus vero in serpēte iudic̄ mētibus ē de cepit. vñ pp̄ p̄m̄ dictū ē ei Gen. 4. Supra pectus tuū gradieris. pp̄ scdm. terras comedes. pp̄ tertiu. ipsa p̄teret caput tuum Si scire volueris q̄s eoz pl̄us peccauit. s. vir vl̄ mulier. d̄ ē q̄ plus peccauit mulier. q̄tū ad aliq̄ ⁊ q̄tū ad aliqua ipse vir. Nā mulier plus peccauit quo ad peioris finis intentionē. voluit. n. fieri sicut d̄s. s. vir intēdebat nō p̄tristare d̄licias suas. Itē mulier peccauit i p̄les. q̄ in se. i. deū ⁊ i. primū. itē mulier dānosius peccauit q̄ plures maledictiōes recepit. Vir aut̄ peccauit plus q̄tū ad originē. q̄ ex certa scia. itē vir peccauit maiori igratitudine. Querūt multi cur d̄s hoies fecerit q̄ posset peccare. ⁊ ad hoc assignāt plurime rōnes. Prima est vt oñdat̄ diuina potētia q̄ solus imutabilis est. oīs aut̄ creatura mutabilis est. Secda vt declaref̄ dei sapia q̄ de malo scit elicere bonū. qd̄ nō potuit fieri nisi d̄s creaturā fecisset vertibile i malū. 3. vt manifestef̄ dei clemētia q̄ x̄ps p̄ mortē suā hoies p̄ditū liberauit. 4. vt oñdat̄ dei iustitia que nō solū reddit bonis p̄mia: s. ēt̄ malis supplicia. 5. vt hō non sit peioris p̄ditōis q̄ alie creaturē q̄s oēs deus sic amīstrauit. vt eas pp̄ijs motib⁹ agere sinat: vñ ⁊ hoies in p̄po arbitrio relinq̄re d̄bit. 6. est laus hūana. Laus ē n. viri iusti q̄ potuit trāsgredi. ⁊ nō ē trāsgressus. 7. ē d̄cus vniuersi. q̄ op̄ iuxta se posita maḡ elucescūt. ita mali bonos p̄mēdāt̄ ad iuicē cōpati. 8. rō est q̄ boni exercitant̄ ⁊ p̄bant̄ per malos. Adam ⁊

De operibus conditoria

Sua post peccatum de paradiso expulsi sunt. sic lucifer de celo. et in hac valle miserie habitantes facti sunt mortales. Nam sic in celo est non posse mori. sic in inferno est semper mori. In mundo medio posse viuere et posse mori. Ex his patet quod primum statum hominis fuit innocentie. secundus gratie. tertius culpe. quartus penitentiae. Quintus glorie. Duo enim inordinate erexit se supra se cecidit miserabiliter infra se. scilicet a statu innocentie et gratie in statu culpe et miserie. Item quod factus est inobediens suo superiori iusto dei iudicio factus est ut sibi fieret inobediens suum inferi. scilicet caro et membra circa membra virtutis generatiue desuetudine.

De ordine tentationis in nobis. La. 66

Ratio tentationis qui fuit in primis paratibus etiam in nobis completur.

Nam sicut spiritus ubi suggerit mulier delectata est vir comedit. sic in nobis secundum Gregorium. diabolus gerit serpentis officium sensualitatis vero que in carne est officium mulieris. et ratio tenet locum viri per consensum vel dicas secundum Augustinum. suggestio serpentis est primus motor fomite. comestio vero mulieris est delectatio cogitationis. scilicet per inferiorem partem rationis. sed comestio viri est consensus rationis. scilicet superioris partis. Per hec enim tria. scilicet suggestionem delectationem. et consensum homo in tentatione ducitur. quod tentatio per suggestionem inchoatur sed per delectationem progreditur. per consensum autem consumatur. sunt autem alia tria per que quis in tentatione detinetur. scilicet opus paruum consuetudo. et desperatio. Sciendum est quod tentatio est triplex. scilicet prima est a diabolo vel per modum suggestionis. vel per modum afflictionis secunda est a mundo qui voluptate ac vanitate allicit vel persecutione fragit. tertia est carnis que per sensualitatem ac fomitem ad peccatum impulit quibus ratio consentiens perficit peccatum. Due sunt species tentationis. Prima scilicet diaboli. secunda mundi. et sunt extra nos. et non habent peccatum. unde Augustinus. Tentatio cui non consentitur non est peccatum sed in exercendo virtutis. Tertius modus tentandi est intra nos. et est peccatum veniale cum primum motor est tamen. sed mortale est si consensus

aduenerit. Contra predictos tentatores dedit nobis dominus tria remedia. quia pro diabolo bonum spiritus angelicos que ad bonum nos stimulant. et in insultus diaboli defendunt. item in mundum habemus exemplum. quos non alliciebant mundi blandimenta. nec terre habent supplicia. item in carnem habemus bona naturalia. scilicet synderesis et vis irascibile que nascitur nos docet non acquiescere carni. sed spiritui. Item est gratuita. scilicet charitatem. temperantiam. et huiusmodi quibus carnis vitia mortificamus. Est autem omnia iter tentationis que sunt a diabolo. et que sunt a carne Tentationes. nam que a diabolo sunt sepe oriuntur propter rationem. ut cum nupur faciatur famez patitur et propter longam dormitorem somno granatur. tentationes vero que sunt a carne frequenter surgunt propter necessitatem. sed interdum excrecunt propter superfluitatem. ut cibus propter ieiunium immoderate appetitur vel in comedendo mensura et modus non tenetur. Tentatio multiplex est quedam est perbatiois hec est a deo sed quod dominus tentauit Abraham quedam exaltationis. hec est ab boie. quedam precipitationis. hec est a diabolo qui primos parentes tentauit quedam delectationis hec est a carne quedam consensu. hec est ratio Tentationum quatuor sunt species. Prima est aspera hec fit de laboribus consuetudinis in principio conuersionis. Secunda est vana et oritur de spiritualibus prosperitatibus. ut cum quis de virtutum successibus gloriatur. Tertia est dubia. ut quando quis ambigit quod certum de aliquo re tenere debeat. unde accidit quod senior quisque ad bonum reddidit quando id quod agit bonum esse dubitat. et prior fit ad malum quando malum esse nescit. Quarta fraudulencia. ut quando diabolus in angelum lucis se transfiguratur sub specie virtutum inducens vitium. hec fit quando suadendo honestatem inducit superbiam. ut dissuadendo discretum. obsequium inducit nimium carnis commodum vel suadendo iustum iudicium inducit crudelitatem. vel suadendo misericordiam inducit remissionem et negligentiam. vel suadendo largitatem inducit prodigalitates. et sic de alijs. In talibus autem periculosissimum est periculum non videre. Prima species appellatur timorez nocturnum. pro nocte. nam aduersitas designatur. Secunda appellatur sagittam volanterem

Lib. iii.

In die. quia per die prosperitas designatur. Tertia appellat negociu perambulans in tenebris. et hec ppter dubiu perplexitatis. Quartam vocat demoniu meridia nu. unde dicit. Non timebis a ti. no. a. sa. vo. in. di. a. nego. per. in. te. ab incur. et demo. meri. De his quattuor generibus tentationu idem ait. Super aspidem. quo ad primu et basiliscu. quo ad secundu. et coculeabis leone. quo ad tertiu. et draco ne quo ad quartu. Propter pdictas tentationes vel deceptiones diaboli no sut etiā licita faciēda. et hec in quoz casibus. Primus est si suadet hoī aliqd bonu non faciendū ne videamur suis p̄silijs p̄sentire. vñ xps ipso suadete noluit face panes de lapidib. qd tñ opus bonu fuisset. Secundus si pponat aliqd bonuz cōtra legem dei. Unde Adababei volebant comedere carnes quas tēpore necessitatis comedē licuisset. Tertius qñ bonu fit cū scandalo alioz. prima Corinth. 8. Nec cantes in fratres etc. loquit de idolaticis. Quartus est qñ bonu fit per obstentationē. Job. ca. 36. Si osculatus suz manus meas que est iniquitas maria. sup qd dicit Grego. Adanū suam osculat qui laudat qd facit. et hec est iniquitas maxima. Quis cū ipedit obedientiā supioris qz lz ppter mādatū plati nū q malū debeat fieri. pōt tamē bonū aliqñ ppter obedientiā remitti. Remedia cōtra tentationes memoria dñice passionis. mortificatio carnis. vtile exercitiū. declinatio occasionū. coculatio principij intentionum.

Explicit liber secundus.

Incipiunt capitula libri tertij.

De malo in in genere	1
De pcti diffinitione.	2
Quid sit pctiū scdm rem.	3
Quid sit pctiū scdm nomen.	4
De origine pcti.	5
De visione pcti.	6
De effectu pcti.	7
De pctō originali fm rem.	8
De pctō originali fm nomē.	9
De primis motibus.	10

De morosa delectatiōe. et p̄sensu pcti	11
De pctō veniali.	12
De effectu pcti venialis.	13
De septē vitijs capitalib⁹ in specie.	14
De superbia.	15
De inuidia.	16
De ira.	17
De accidia.	18
De auaritia.	19
De gula.	20
De luxuria.	21
Quō septē vitia sunt venialia vel mortalia. et p̄mo de supbia siue vanagha.	22
De inuidia quō sit mortale vel veniale.	23
De ira quō sit mortale vel veniale.	24
De accidia quō sit mortale vel veniale.	25
De auaritia quō sit mortale vel veniale.	26
De gula quō sit mortale vel veniale.	27
De luxuria quō sit mortale vel veniale.	28
De pctō in sp̄iū sanctū.	29
De pctō cordis.	30
De pctō oris.	31
De peccato opis.	32
De pctō omissionis.	33

Explicit capitula. De malo i genere.

Incipit liber tertius. Cap. 1

Alum triplex est culpe pene et dñi qd opponit triplici bono. s. bono. delectabili et vtili. Nam culpe opponit honestū pene opponit delectabile dāno opponit vtile. Adalū ē vtile multis modis. Pro p̄ sua ordinationē et qz p̄ vilificationē ponit in loco infero in vniuersitate rerū: vñ et bñ ordinant. et sic ordinate ponit diabolus in inferno et fur in patibulo. secūdo modo vtile est ppter suam coactionem. Amaritudo enim cōscientie cogit hominē a peccato recedere.

Hiere. Arguet te malitia tua. et auersio tua increpabit te. Item in eodē. Vide q malū et amarum est te dereliquisse dñm deum tuum. Tertio est vtile per ipsius mali cōsiderationē. ex eo. n. q homo malum videt nāliter proficit. qz sicut homo naturaliter bonum appetit. ita naturaliter horret malum et fugit.

De corruptela peccati

De peccati diffinitione. Cap. 2

Post malum in genere sequitur de malo culpe in specie. Diffinitur autem peccatum multis modis. Primo sic ab Aug. Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iusticia vetat. Item ab eodem. Peccatum est dictum vel factum vel concupitum contra legem dei. Item Ambrosio. Peccatum est prevaricatio legis divine et celestium inobedientia preceptorum.

Item Aug. peccatum est spreto incommutabili bono rebus mutabilibus adberere. Prima diffinitio datur secundum causam efficientem. Secunda secundum causam materiale. Tertia secundum causam formalem. Quarta secundum causam finalem. In quarta diffinitione nota quod in peccato duo sunt. scilicet auctio a creatore. et conversio ad creaturas. quorum primum est quasi formale. secundum quasi materiale. Et in actione non est peccatum ratione conversionis si non sistatur in creatura. sed ratione auctio nis in qua est deformitas et contemptus. Quod autem ratione conversionis non sit peccatum principaliter patet. quia potest fieri venialiter quandoque. ut quando quis delectatur in creatura plus debito. sed tamen contra deum. quandoque etiam quis potest delectari in creatura sine omni peccato. ut cum delectatio naturalis est in se. secundum quod visus delectatur in viriditate et gustus in dulci: et sic de alijs. Interdum potest etiam quis delectari meritoze. scilicet quando ad deum refertur. unde psalmus. 91. Delectasti me domine in factura tua etc. Sed tunc sumitur delectatio pro motu non pro passione.

Quid sit peccatum secundum rem. Cap. 3

Enendum est de peccato quod non est substantia vel res aliqua: sed defectus et corruptela. Et dicitur peccatum nihil propter tria. Primo propter defectum quia peccatum non est aliqua res naturalis. sed corruptio boni. Secundo propter defectum. quia peccatum ambiguitur bonum et de ficere facit a vero esse. Tertio propter defectum que vilem facit hominem et indignum premio. Circa predicta tamen sciendum est quod aliud est peccati actus. et aliud

habitus. et aliud macula peccati actus aliter quid est sed non habet amplius esse adveniente gratia: sed peccati habitus qui relinquitur ex malis actibus aliquid est et remanet interdum etiam cessantibus actibus et post infusam gratiam et peccati remissionem peccati vero macula nihil est secundum rem et non deformat animam per modum passionis: sed per prinationis. sicut truncatio membri deformat corpus et maculat. Dicit autem Augustinus. quod abstinencia nulla substantia est et tamen ex ea corpus languet. ira peccatum non est res aliqua vel substantia aliqua. ex eo tamen natura corrumpitur. sed delet per gratiam. Notandum preterea quod peccatum quandoque transit actu. et remanet reatu. sicut patet in peccato originali post baptismum. quandoque transit actu sine reatu sicut peccatum actuale post penitentiam perfectam. quandoque remanet actu et reatu sicut peccatum originale ante baptismum.

Quid sit peccatum secundum nomen. Cap. 4

Peccatum enim habet multa nomina. vocatur macula et hoc quia imaginem anime deformat. Item reatus. quia ad penam eternam obligat. Item pollutio et hoc quantum ad contagiones contractas ex terrena delectatione. Item vocatur pena. in quantum respicit peccatum primi hominis. in quo natura nostra fuit corrupta. Item delictum. secundum quod est recessus a dignitate gratie habite. Item vocatur culpa prout respicit ad penam. Item offensio. et hoc quia contra divinam legem et bonitates. Item prevaricatio. et hoc in quantum mandatum dei respuitur. Item vitium. id est defectus bonorum naturalium. Item peccatum prout est conversio ad bonum commutabile. Item vocatur scelus. propter iniuriam dei magnam. Item nefas prout est illicitus persone peccetranti. Item vocatur crimen prout est dignum accusatione et pena.

De origine peccati. Cap. 5

Quamvis peccatum sit contrarium ipsi bono non tamen habet esse nisi in bono quod quidem bonum est liberum arbitrium ac voluntas. a qua peccatum est sicut a prima origine

Liber. lii.

7 In qua est sicut in pprio subiecto. Nos
 lūtas igit̄ est causa peccati causa dico nō
 efficiens. s; deficiens. Voluntas. n. s; q
 bz respectuz ad suū p̄ncipiū a quo est. s.
 ad deum. nō est nata elicere ex se nisi bo
 num. s; s̄m respectū ad p̄ncipiū ex quo
 est qd̄ est nihil. iclinat̄ ad malum. cū ipsa
 voluntas sit ex nihilo tēdit ad defectum.
 Si ergo volumus scire vñ sit malū culpe
 materialiter dicim⁹ q̄ ex absentia debiti
 boni. s. sp̄i modi 7 ordinis. Sed si volu
 mus scire vñ sit originaliter. dicim⁹ q̄ a
 volūtate siue libero arbitrio. De p̄gressu
 peccati. nota q̄ peccatū initiatur p̄mo in
 cogitatione. p̄cedit 7 crescit in delectati
 one. p̄ficitur in cōsensu. Circa p̄gressum
 peccati sciēdum q̄ quedā antecedunt ip̄m
 peccatū. quedā sequuntur. quedam circū
 stant. p̄ctm̄ antecedūt aliqua ex pte auer
 sionis. aliqua ex parte p̄uersiōis. Ex pte
 auersionis antecedūt ip̄m peccatū ista. s.
 p̄emptus. omisso. i. gratitudo. inobediē
 tia. p̄uaricatio. Illa vero que peccatū an
 cedunt ex parte p̄uersiōis sunt hec. scilz
 Cogitatio. Libido. Lōcupiscētia. Delecta
 tio. p̄ueruēsa itētio 7 p̄sensus. Alia sunt
 que sequuntur peccatū. sicut est macula. i.
 deformatio imaginis dei. 7 reat⁹. i. obli
 gatio ad penam eternā. Sūt adhuc alia
 que p̄ctm̄ comitant̄ vt sunt p̄ctōz circun
 stantie que p̄ctm̄ aggrauāt. 7 diminuūt:
 que notātur in hoc versu. Quis qd̄ vbi p
 quos: quoties cur quomō quādo. Actio
 dep̄uatur etiā per peccatū. etiā illa que
 de genere bonoz est. quādoq; in p̄nci
 pio. quādoq; in medio. quādoq; in fine.
 7 hoc per malam intētionem vel per ne
 gligentia. vel per vanam gloriā. Unum
 peccatū dicit̄ maius altero multis mo
 dis. s. causalitate. vt p̄ctm̄ luciferi. vel ge
 neralitate. vt peccatū Ade. vel deformita
 te. vt p̄ctm̄ inde. vel difficultate. vt p̄ctm̄
 in sp̄m̄ sanctum. vel periculositate. sicut
 p̄ctm̄ ignozātie. vel inseparabilitate. vt pec
 catus cupiditatis vel p̄nitate vt peccatū
 carnis. vel offensione. vt p̄ctm̄ idolatrie
 vel expurgādi difficultate. vt peccatū su

perbie. vel mentis cecitate. vt peccatū Ire
 Circa peccati gravitatē nota q̄ nihil est
 peccatū in viro perfecto qd̄ nō sit pecca
 tum in imperfecto. nisi in his que nouit.
 Nam perfectio nō mutat genus pecca
 ti: sed quantitatem auget.

Cap. 6

De diuisione peccati.

Diuisio peccatoruz multiplex est.
 0 Alia est enim s̄m cām efficientē rō
 s̄m se. vt hec. p̄ccatoz aliū est
 ex impotētia. aliud ex ignozātia. aliud ex
 malitia. Alia sumit̄ s̄m cām efficientē rō
 ne āneri s̄m quā sumit̄ hec diuisio. p̄cc
 atorū aliud est ex amore male accidēte:
 aliud ex timore male bumiliante. hoc est
 q̄ homo potius vult peccatus cōmittere
 q̄ amato carere: aut malum pene qd̄ ti
 met incurrere. Sumuntur peccatoz etiā
 diuisiones s̄m cām materiales circa quā
 primo sumit̄. hec diuisio. peccatoz aliud
 est cordis aliud oris. aliū opis. Itē hec.
 p̄ccatoz. aliud locutionis. aliud cogi
 tationis. aliū opationis. Secūdo modo
 sumitur sic. p̄ccatoz aliud est in deū.
 aliud in seip̄m. aliud in primuz. In deū
 diuiditur sic. aliud in patrē. aliud in filiū
 aliud in sp̄m̄ sanctū. Alijs tribus modis
 peccatur. s. male per infidelitates de deo
 sentiēdo. Itē blasphemādo. Item sacra
 dei idigne tractādo. Alio peccat quis in
 deus. s. ip̄m tentādo. 7 hoc fit tripl̄. Nā
 qñq; tentat q̄s dei potentia. vt cū signa
 petit. qñq; dei iusticia vt cum per cādēs
 ferz vel p̄ duelluz vel similia q̄s iudiciū
 querit. qñq; dei misericordia. vt cū q̄s dei
 bonitatē examinas cōmittit se stultis p̄
 culis. In seip̄m peccat q̄s tribus modis
 s̄m. s. necessaria sibi subtrahēdo. itē sup
 flua sumēdo. itē vltra vires quippiā ag
 grediendo. In primū peccat etiā q̄s tri
 pl̄. s. primo sua auferēdo. item sibi in ne
 cessitate nō cōicando sua. itē malo exem
 plo illū ad p̄ctm̄ trahēdo. Sumunt̄ p̄tes
 rea diuisiones p̄ctōz s̄m cām formale. 7
 hoc tribus modis. qñq; nāliter s̄m quali
 tatē vel s; p̄tate vel s̄m relationē. scōz
 qualitates sumit̄ hec diuisio. p̄ccatoz

De corruptela peccati

aliud est commissi. aliud est delicti. quorum
primū est preuaricatio preceptorū negati-
uorum. Secundū est preuaricatio preceptorū
affirmatiuorum. Itē predictū peccatū est du-
plex. 2. duas partes iusticie que sunt decli-
nare a malo. 7. facere bonū. Itē alia diui-
sio sumit̄ fm̄ q̄litate sic. Peccatorū que
dam sunt carnalia. q̄dam spūalia. sed car-
nalia sunt maioris infamie. spūalia vero
maioris culpe. Scdm̄ quantitātē sumit̄
hec diuisio. Peccatorū aliud est mortale
aliud est veniale. quorum primū dī puer-
sio scdm̄ vero inordinatio. qm̄ peccatū morta-
le est auersio totalis a bono incommutabi-
li. 7. cōuersio totalis ad bonū cōmutabile
Sed peccatū veniale est amor voluptatum
in creatura citra deū. tamē fm̄ relationē
sumit̄ hec diuisio peccatorū. aliud est origi-
nale. aliud actuale. Ultima diuisio ē fm̄
cām finale. 7. hoc dupl̄. qz vel fm̄ ip̄s ap-
petibile. vel fm̄ actū hoīs appetētis. Se-
cundū ip̄m appetibile sumit̄ hec diuisio
Omne qd̄ in mūdo est aut est cōcupiscen-
tia carnis: aut cōcupiscētia oculorū: aut su-
perbia vite. quorum primū est appetit̄ deli-
ciarū. scdm̄ appetit̄ diuitiarū. tertiuū est
appetit̄ bonorū. Scdm̄ actum hoīs ap-
petentis diuidit̄ peccatū in septē vitia capi-
talia. supbia: inuidiā. irā: accidiā: avari-
tiā: gulā: 7. luxuriā. Nota q̄ quinorū sunt
genera operū. Nam quedā sunt mala in
se. vt illa que fm̄ suā naturā mala sunt.
possunt tñ per aliquā circūstantiam fieri
bona. vt homicidiū. Quedā sunt mala fm̄
se. vt illa que per nullā circūstantiā pos-
sunt fieri bona. sicut est odire deū. forni-
cari. 7. bndi. Quedā sunt bona in se. vt q̄
sūt bōa ex gr̄e. tñ possunt fieri mala ex cir-
cūstantiā. sic est dare elemosynā. Quedā
dam sunt bona fm̄ se. vt que per nullam
circūstantiā pñt fieri mala. sic est diligē-
deū ex charitate. Quedā sunt in differē-
tia. vt que nec bona nec mala sunt. possūt
tamē fieri vel bona vel mala. sicut est mo-
nere pedem sine deliberatione. vel quan-
doqz comedere.

C De effectu peccati.

Cap. 7

Alta mala facit dol peccati. 7. ante
m mortē 7. in mortē 7. post mortē.
Ante mortē peccatū hec mala ope-
ratur. Naturalia vulnerat. vt significat̄ i
illo qui incidit in latrones. Item intelle-
ctus obscurat̄ in cognitiōe veri. 7. affectus
repercit̄ in opatione boni. Gratuitis spo-
liat. Tre. 4. Dispositi sunt lapides sanctua-
rii 7c. Sed ne aliqd̄ bonus pereat illa bo-
na opa que quis peccādo mortificat alijs
saluandis dabunt̄. sicut qm̄ corporali mor-
te quis morit̄ fratres 7. propinqui in bo-
nis eius succedūt. Alias maculat. Tre. 4.
Denigrata est sup carbonē facies eorū
Ad penā eternā obligat. Gen. 2. Quacu-
qz die comederis morte morieris. Item
p̄sciam amaricat. Jere. c. 3. Vide q̄ ma-
lū 7. amarū est te dereliquisse deum tuū.
Lor idurat. p̄droner. 18. Peccator cum
in pfundus peccatorū venerit cōtēnit. In
sensibile reddit. Gen. 18. Visus est ei q̄si
ludēs loqui. Simile habes in cane sub-
mergendo qui nō sentit lapides in collo:
donec i aquā extra nauē p̄sciat. Alias oc-
cidit. qz vera vita. i. deo priuat. i. Reguz
31. Saul irruit in gladiū suū. Sed nota
q̄ peccatū veniale disponit ad mortē. mor-
tale vero dat 7. infert mortē. sed obstinatio
detinet in morte. Ad alia peccatū trahit Gre-
go. Peccatū qd̄ p̄nias nō diluit̄ mox suo
pōdē ad aliud trahit. Ex^m habem⁹ i Cha-
ym. qui egressus in agrū occidit fratrem
suū Abel. Ex^m habes etiā in figura. Lor-
uus egressus de archa intercept⁹ est aqs.
Et dina egressa vt videret 7c. virginita-
tē amisit. Et iudas egressus xp̄m tradi-
dit. Et post adulteriū David secutiū ē bo-
miciū. 7. sic p̄ q̄ peccatū est pena peccati.
Peccatū enī fm̄ q̄ in se est culpa p̄cedētis
peccati dī pena. 7. ita dī aliqd̄ simul culpa 7.
pena: sed rōne actōis culpa. dī vero pena
rōne passionis. qz culpa est qd̄ facim⁹. pe-
na vero qd̄ patimur. Licet igit̄ oīs culpa
sit a nobis. nō tñ oīs pena est a nob. imo
qdā est a nobis acta. qdā a deo inflicta. q̄
dā a p̄mis parētib⁹ p̄cta. Et qz cuz qz fac-
qd̄ nō dī inflicta est pati qd̄ dī. iō oīs pena

e

Lib. iiii.

est iusta et a diuina prouidentia ordinata. Quod autem unum peccatum nascatur ex alio sic apparet. Supbia que uult omnes excellere dolet si aliquis ei equatur. et sic ex ea nascitur inuidia. Inuidia uero quod de facili irascitur ei cui inuidet. id ex ea nascitur ira. Sed ira cum non potest se vindicare tristatur. et id ex ea nascitur accidia. Accidia uero consolationem querens in exterioribus facit auarum. Auaritia autem quod in temporalibus abundat pro magis exercere gulam. Gula uero propter ventris repletionem de facili spumat in libidinem. et ita generat luxuriam. Item bona que sunt infructuosa reddunt et fructum ad meritum et quantum ad proximum. sicut ramus percussus ab arboze non profert fructum: sed arefcit et habilitatur ad incendium. De talibus dicit Deuter. 28. Maledictus eris ingrediens et egrediens. scilicet ecclesiam malem ad orandum. quod talium oratio non est meritoria. imo dicit Augustinus. quod si tales cruce se signant potius includunt in se diabolum quam excludant. quod iam in eis per effectum habitat. Ex homine infernum facit. quod in peccatore est ignis auaritie. fetor luxurie. te nebre ignorantie. uerimis periscie. sitis concupiscentie. demones per effectum. et homini. item tandem hominem relinquit vacuum. Seneca. Terra erat inanis et uacua. et merito quod mundo adhaerentes suggunt uera arida eo quod relinquunt fontem uite et uenas aquarum uinitium et palludibus turbidis se satiant. Item fallendo decipit sicut lignum putridum de nocte lucens. et sicut esca in bano latens piscem decipit. Stultum hominem demonstrat. quod peccando quod sibi onus ad se deprimendum imponit. et ligna super dorsum suum crema da colligit. et illi sicut per eum pro finitio torquetur. Augustinus. Stultum est in tali statu uinere in quo quod non audet mori. Sciendum quod peccatum grauat hominem in morte. quod in morte priuatur homine solatio uisibilius que dilexit. scilicet cibo. potu. amicis. rebus. lumine. requie. et proprio corpore. quod nunc in tali forma suscipiet. imo uellet habere sicut quod pro inuidia parte corrosus est a uerimibus. quod stupebit anima peccatoris quod corpus resurrexerit et uidebit. Turbabit peccator in morte quod

uidebit percursum demonum ad animam. paratum ad res. Item. Omnes inimici eius apprehenderunt eam iter angustias. Postremo uidentum est quasi peccatum priuatur hominem post mortem. Confusionem habebit ex malorum operum de nudatione. propheta. Reuelabo pudenda tua in facie tua. Exprobationes christi audiet in iudicio. Mat. 25. Esuriui. n. et non distis mihi manducare etc. Requie et luce priuabit. Mat. 22. Ligatis manibus et pedibus mittite eum in tenebras exteriores. Ubi non ualebit ei ille cantus. Requie eterna etc. Suffragis ecclesie non gaudebit. Isa. 66. Uerimis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. in infernum precipitabit. Exemplum de lapide molari quem angelus in apoc. picit in mare dicens. Hoc impetu mittet babilon in infernum. A deo et electis et omnibus bonis sepabit. Mat. 25. Item maledicti in igne eternum. A statu penitenti cadet. Iere. Transiit estas finita est mellis. Omnis spes misericordie percidetur. Isa. non remanebit testa ut portet igniculum. scilicet. charitatis de incendio aut hauriatur papae aque de fouea. scilicet. dine mie. Sic ita quod peccatum nocet in peccato exenti ac in peccato mortali sic quoque multipliciter nocet peccatum ipsum deserenti et de illo penitenti. quod gloriam prime innocencie non recuperabit. sicut. n. corrupta de cetero uirgo non erit. ita semel peccans nunquam se non peccasse gaudebit. istud multis ostendit exemplis. Nam post sanationem uulneris spiritus manet cicatrix. item quod semel furatus spiritus dicitur fur. item domus eius domus discalciati dicitur potest. item symon quem dominus a lepra mundauit post mundationem spiritus uocatur symon leprosus. item templum quod reedificatum fuit post destructionem primi nullo fuit siles in pulchritudine templo porci. Ad temporalis pena obligat. Ubi non erit inde donec reddat nouissimum quadratum. item regnum celorum non intrabit donec lignum fenem stipulam. i. pena peccatorum tam mortalium quam uenialium quod in penitentia soluta non est super ipsos cremet. A gloria retardat quod figuratum est in Absalon quod postquam penitentia reconciliatus fuit. tamen mansit duobus annis quod faciem eius non uidit. quod radium

De corruptela peccati

differtur q̄s a gloria quousq̄ fiat sine oi
macula sic erat in baptismo. Ips̄ amis̄
sum 7 meritū qd̄ sibi p̄grere potuit cum
p̄mio nūq̄ recipiat. Jere. Qui vēdit
ad id qd̄ vēdidit non reuertet̄. Obscurat
oculū cognitōis 7 hoc pp̄ trabē que itus
erat pp̄ stercoza hyrūdinus que ip̄m exce
cauerāt. vt signat̄. i. I. bobia. Un̄ angu.
Oculis egris odiosa est lux sicut noctuis
7 vespertilionib⁹. Et nota q̄ ad hoc ē de
quodā ceco quē l3 dñs illuminauerit nō
tū stari p̄fecte vidit. s3 vidit boies q̄ ar
bores ambulantes. Affectū reddit tepidū.
sicut i pede vulnerat⁹. Et sanat⁹ claudicat
7 arbor de loco suo amota. aliqd̄ virtutis
amittit. Un̄ dem̄ est hoi post pctm̄. Spi
nas 7 tribulos germiabit tibi. 7 dem̄ est
serpenti. Sup̄a peccus tū gradieris. fa
ctidū hoi generat. Exo. Aia n̄a nauseat
sup̄ cibo isto leuissimo. Aug. Idalato nō
sano pena est p̄ais. idē de se dixit postq̄
p̄uersus fuit. Idus valebit malū inolitū
q̄ bonū isolitū. Ad bñ operādū ipedit.
Gen. 19. Uxor Loth respiciēs retrorū
sa est in statnā salis qd̄ sterile facit terrā.
Itē in dolore pies filios. s. bonoz opey
7 scōy. Ad resistendū tētationib⁹ debili
tat. Iudic. 16. Sāson post criniū abscissi
onē amisit vires. 7 arbor lesa p̄ securis ci
to a vento deiciit. feruorē minuit cha
ritatē. sicut eclipsis solis diu postmodū
nocet terre. eo q̄ modico tpe sibi virt⁹. ra
diorū solis subtrahit. 3. Reg. 1. Rex da
uid senuerat 7 cū opiret vestibus nō cas
lehebat. Et aqua calozē ignis minuit vel
extinguit. Dolorē 7 timorē semp̄ infli
git. dolorē quidez qz certus de p̄trata
culpa. timorē autē qz incert⁹ est de venia.
Aug. Idenitens semp̄ doleat. 7 de dolo
re gaudeat. 7 n̄ sp̄ doluisse doleat. Id̄er
pctm̄ corrupit puritas liberi arbitrij du
p̄t. s. in agēdo. 7 suscipiēdo. In agendo
quidē. qz nō p̄t sp̄ facere qd̄ d̄s vel vitare
qd̄ nocet. in suscipiēdo autē qz ḡfam stabi
lem nō p̄t suscipere in hac vita. itē corrup
pitur rō in hac vita dupl̄. s. q̄tū ad dis
cretionē iudicij inter bonū 7 malū 7 q̄tū

ad deliberationē 7 filij inter expediens 7
inexpediens. Itē corrupit affect⁹ dupl̄
s. in ordine 7 in mō. qz nec sp̄ est ordinat⁹
nec sp̄ moderatus. Id̄ctm̄ mult⁹ nocet
s. ip̄s faciēti. ps. Id̄ctm̄ meū 7 me est sp̄.
Adis q̄ sunt i purgatorio q̄s nō p̄t pctō
res tā efficaciter iuuare. sicut si essent in
ḡra. ip̄s dānatis 7 hoc p̄ modū p̄iuncti
onis. q̄to enī plures sunt in inferno tāto
maior horroz 7 maior pena. fallit. n. in in
ferno regula illa. Solatiū est mis̄is soci
os hēre penaz. Saluatis 7 hoc p̄ modū
abstractionis. Itaz ex p̄ortio 7 locietate
glorificatoz auget̄ donū accēitale. Deni
qz ip̄s viatorib⁹ nocet tū pro eo q̄ acies
eoz 7 demones minuūt in illo qui pctm̄
perpetratū pro eo q̄ alios malo exēplo
corrupit 7 scandalizat. Multa mala si
militer eueniūt hoi ex eo q̄ in peccatus a
quo per penitentiā surrexerat recidiat.
Id̄imū est quia homo fit impotēti⁹ ad
resurgendū. Heb. 6. Impossibile est eos
q̄ semel illuminati sunt 7 gustauerūt 7.
7 prolapsi sunt iterū renouari. Secūdū
est q̄ vitium fortificatur ad impugnādū
Augustinus de se loquitur. Id̄plus inq̄ va
lebat malum inolitū q̄ bonum inolitū.
Tertū est q̄ culpa fit difficilior ad re
mittendū. Jere. O quā vilis facta es ni
mis iterās vias tuas. ita etiā dicit q̄ vul
nus iteratū tardius sanat. Quartū est q̄
deus fit difficilior ad placādū. 5. Re. de
semet qui ad primā petitionem inuenit
misericiordiā eo tū pacto q̄ staret in hie
rusalē. sed qm̄ secūdario peccauit sine vl
la misericordia occisus est. Quintuz est q̄
diabolus difficilior est ad expellēdū. Lu
ce. Tūc assumpsit septē sp̄s nequiores
se. 7 ingressus bitat ibi. 7 h. no. ho. il. pe.
po. Sequitur de corruptiōe sp̄i 7 modi 7
ordinis. Un̄ nota q̄ bonitas nāliuz com
parata ad aiaz quā speciosaz fac̄ d̄s sp̄s
s3 cōparata ad opus qd̄ modificat d̄s mo
dus. cōparata vero ad finē. s. deū ad quē or
dinatur d̄s ordo. Alio modo corruptio
speciei est dissimilitudo aie ad deū. Itaz
sp̄s aie ē similitudo dei. Corruptio vō mo

Liber.iii.

Ad est diminutio extensionis virtualis si
ne infirmatio potencie que ex hoc est. q̄ aie
nō sustentant cibo spūali gustādo q̄ sua
nis est dñs. Corruptio autē ordinis est in
aia cū aspectus 7 affect⁹ deorsum est ad
creaturas extra nālem situm. Luz. n. bec
duo que sunt q̄si caput aie sursum sunt ad
deū in nāli situ 7 ordine sunt. alioqn hō
erit q̄si euersus. Aliter p̄uatio sp̄i est de
formitas siue carētia obite rectitudinis
volūtatis. Rectitudo autē volūtatis est vt
nō declinet a suis extremis. s. a deo p̄n^o.
7 a deo sine. s. oia que h̄z a deo p̄nci^o re
ferat ad deū finē. Luz. n. quis qd̄ h̄z sibi
attribuit. aut ponit alium finē q̄ deū. hō
iūe curuus est. Itē p̄uatio modi est ex
cessus pp̄rie volūtatis. s. cū vult aliquid
diuine volūtati p̄trariū. Itēz p̄uatio or
dinis est auersio volūtatis a deo 7 p̄uer
sio ad creaturā. Itēz 7 aliter creatura rō
nalis a summo bono est fin̄ triplicē habi
tudine. s. efficientis formalis ac finalis. 7
sō nata est agere opa sua a deo 7 fin̄ de
um 7 pp̄ deū. 7 hoc fin̄ modum speciē 7
ordinē sibi insitum. Sed quā eadem rō
nalis creatura de nihilo facta fuit q̄tus
ad cām mālem potuit deficere suis acti
onibus. vt. s. operationes sue nō essent a
deo. ac per hoc nec fin̄ deus nec propter
deum. hoc autē est peccatū ipsius speciē
modi 7 ordinis corruptiuum.

CDe pctō originali fin̄ rem. Cap. 8
Xpedito de pctō in genere. dicē
dum est de pctō in sp̄e 7 p̄mo de
originali 7 post hoc de actuali. lz
igitur aia nō sit extraduce. tñ originalis
culpa ab aia ade trāsit ad aias posterorū
mediante carne per p̄cupiscentiā genera
ra. Ita q̄ sicut ab aia peccāte infecta fuit
caro ade 7 p̄na effecta ad libidinē. ita se
minata caro secū trahit infectionē 7 viti
at animas. Ex quo p̄z q̄ pctm̄ originale
est in carne 7 est in aia. In carne est māli
ter 7 originaliter. 7 in aia formalit̄ tanq̄
in subiecto. Sola enī aia est susceptibilis
virtutis 7 vitij. 7 tñ sicut dictū est ex con
iunctione ad corpus corruptiuū trahitur

ad vitium. sicut qñ cadit quis in luteus fe
datur 7 maculatur. Talis autē infectio aie
nō tñ est pena. sed etiā culpa. Ipsa vero
culpa que macula est delet in baptisimo.
Idena autē que fomes appellat sine pec
candi p̄nitās remanet post baptisimū. Li
cet enī curetur in baptisimo culpa q̄tum
ad reatus dānationis eterne. tñ remanet
ipsa pena q̄tum ad actū 7 motum p̄cu
piscencie. cū qua nos opz q̄ diu vsuimus
pugnare. nisi extinguat p̄cupiscentia per
grām qd̄ tamē raro p̄tingit in aliquo bo
mine. qd̄ dico p̄pter beatam Mariā vir
ginē in qua fuit extincta in p̄ceptione si
lij per grām singularem. Ex predicis p̄z
q̄ p̄sona corrumpit naturā. 7 ecōtra na
tura corrupta corrumpit p̄sonam. Itam
per pctm̄ p̄mū hoīs corrupta est huma
na natura. lz natura sic corrupta corrūpit
alias p̄sonas. Notandū autē q̄ corruptio
p̄sone est reatus mēt̄. corruptio vero na
ture est infectio carnis. put est p̄ncipiū
ad carnes alteram. Deniqz nullo mō d̄z
imputari deo infectio aie. lz eam creādo
infundat 7 vniat cūz carne infecta. quā or
dinatissimū fuit vt humana nā cōdiretur
ita q̄ p̄dita p̄pagaretur 7 p̄o pctō puni
retur. Vñ sicut in cōditione suatus est or
do sapiētie. 7 in p̄pagatione seruatus est
ordo nature. sic in punitōe debuit suari
ordo iusticie. Et ita p̄z q̄ nō est p̄tra di
uinam equitatē. si ad posteros culpa trāf
mitritur. Dicēdū igitur q̄ originalis cul
pe transmissio vel transmissio nō est a deo
nec a natura cōdita. lz a vitio p̄mū hoīs
p̄petrato. Et hoc est qd̄ ait Aug⁹ q̄ pctm̄
originale nō trāsmittit ad posteros. p̄pa
gatio lz libido. Sic enīz p̄ditus est hō vt
sp̄s p̄sset corpori. 7 corpus subeēt sp̄i
s. q̄ diu ille obediret suo p̄ditori. Et eō si
sp̄s non obediret deo iusto dei iudicio
corpus icipet rebellare sp̄i. Sicut ergo
si Adā sterisset corpus suuz obediēs ei fu
isset 7 tale ad posteros transmisset. sic
Adam ex quo peccauit 7 caro eius scā est
rebellis ōz q̄ talē ad posteros trāsmittat
7 q̄ deus fin̄ institutionē p̄mariā aias

De corruptela peccati

Infundat corpori. et ex hoc patet quod pater est causa originalis peccati in filio. sed casus hic intelligitur in genere cause efficientis. Omnes propter concupiscentiam nati nascuntur filii ire propter quod incurrimus multiplicem defectum et corporis et anime ad quos subsequimur penam mortis. et penam carere visionis divine et amissionis glorie celestis non solum in adultis. verum et in parvulis non baptizatis quae pena mitissima inter ceteros puniuntur. quia sola penam danti habent sine pena sensus. Originale peccatum sic curatur per baptismum in pariete quod nihilominus ab eo quod curatur est transmissibile in plures. sicut videmus quod circumcisus generat filium cum proputio et granum nudum seminum generat granum cum palea. et hec est ratio quia homo generat filium non solum quod creatur est in mente. sed solum quod corruptus est in carne non solum quod spiritualis. sed solum quod carnalis.

De peccato originali secundum nomen. Cap. 9
Originale peccatum habet multa nomina. et hoc multipliciter de causa. Secundum nomen quod originale peccatum comparatur ad animam vocatur infirmitas. quia reddit animam impotentem ad resistendum motibus. Item seditas. quia per ipsum animam maculatur. Item puritas propter continuam inclinationem appetitus ad malum. Item corruptio. quia ducit ad nihilum id est ad peccatum. Item vitium. quia diminutio est bonorum naturalium. Item languor nature quia durat in natura corrupta. Sed solum quod comparatur ad corpus vocatur. lex carnis eo quod lege divina carni sit inflicta. Item lex membrorum. quia movet organa ad opera concupiscentiae. Item tyrannus propter damnationem quam habet quasi violentem in ipsa carne concupiscentia. Item fomes. quia sicut cinis fouet ignem. ita propter ipsum fouet peccatum in carne solum actu nutritive et generative. Item stimulus carnis. quia stimulat carnem ad primos motus. et animam ad sensum. Sed potest comparari ad actus delectabiles vocatur concupiscentia que sonat vitium in actu potest esse in adultis. Item concupiscentia que sonat vitium in potentia potest esse in parvulis. Secundum vero quod comparatur ad primum hominem a quo habetur vocatur peccatum originale quod est carere debite iusticie bonis.

De primis motibus. Cap. 10
Cum peccatorum aliud sit actum. aliud est actum. ipsum peccatum actuale frequenter a primis motibus habet ortum. Unde sciendum quod in statu inocentie non movebatur sensualitas nisi solum motu rationis. Idem stare primo homine in eodem statu non poterat in eo esse peccatum et veniale. Primi motus et si particulariter et singillatim potest declinari. tamen nullo modo omnes potest cauere. quia sic tot sunt peccata quot sunt etiam pene peccati. et ideo merito dicitur venialia. quia hoc ipso sunt digna venia. Primi motus sic describitur. quia est motus sensualitatis solum impulsus somitis impetuose tendentis ad fructum creature delectabilis. Duplex primus motus distinguitur. primum spectat ad presentem materiam. solum primum qui est naturalis. et 2º primus qui est sensualitas. Unde ergo loquimur de primis motibus quod sunt peccata intelligendum est de secundo primis qui est sensualitatis. quia primum primum non est peccatum cum sint naturales et extra genus mortis quod patet per hoc quod tales non sequuntur imaginationem sed solum modo naturalium. qualitate actione. Adotus autem 2º primum est peccatum. quia sunt actus inordinati in genere mortis. quod patet per hoc quod tales motus sunt sensualitatis qui subiacent aliquo dñio voluntatis. Voluntas autem est primum moralium sicut habetur. et ethico. Adhuc est quod genus mortis in primum incipit ubi iuenitur dñius voluntatis. hoc autem est in sensualitate. Quamvis autem per rationem predictam sit in sensualitate peccatum. non tamen erit mortale sed tamen modo veniale. quia voluntas non habet plenum dñium super primos motus qui sunt sensualitatis. si est in illis actibus qui ex impio voluntatis procedunt. sed habet in seis dñium incompletum sicut in illis actibus qui non per imperium rationis procedunt. et tamen voluntas tales motus sensualitatis impedire poterat. et ideo est peccatum venialia. propter hoc dicit Augustinus. quod peccatum adeo est voluntarium. quod nisi sit voluntarium non est peccatum. Primi quod est motus ideo sensualitati ascribitur. quia talium motuum primum sensualitas et subiectum. Dicendum ergo quod primi motus habet predicta se peccata venialia triplici ratione. Primum quia movetur ad illicitum. Secundo quia est quodammodo voluntarium non solum se. sed quia sicut

dictū est nō impedīunt a volūtate vel et pp
 pcedentē apprehēfiones. Tertio pp dele
 ctationē annexā. Cū. n. aia per delectatio
 nē cōiungit creature obtenebrat ⁊ peio
 rat. sicut qñ cōiungit deo illuminat. ⁊ me
 liorat. Nota qz hō pñior est ad malū qz
 ad bonū. ⁊ hoc multis de causis. Pñio
 qa sicut dī Sap. ii. Corpus qd corrupit
 aggravat aiaz trabēs illā ad malū. ⁊ nō
 sic erigēs ad bonū. 2. qa sicut dicit Aug.
 plus valet malū inolitū qz bonū isolitū.
 3. qz nālit facili⁹ est descēdē qz ascēdē
 ⁊ vn⁹ magis trahit deorsū qz decē sur sū
 4. qz icitās ad malū delectatio pñs est sp
 s⁹ finis virtutū icitās ad bonū absens est
 Delectabile autē apphēsus per sensū vel
 imaginatiōez qñ de necitate mouet cōcu
 piscētiā. 5. qz plures circūstantie regun
 tur ad bonū qz ad malum. 6. qz tendim⁹
 ad nōm pncipiū. s. ad nihilū. 7. qz fomes
 q mouet ad malū sp itra nos ē. qsi vero
 quā qrim⁹ extra nos ē. 8. qz vires aie sē
 actiue ad diligēdū tpalia. s. passiue ⁊ mā
 les ad ea q sūt gñe ⁊ glie. vñ vsus. Quic
 qd bz meriti puent⁹ gñe donat. Nil de⁹ i
 nobis pter sua dona coronat. qz non pñt
 hēri vices p modū acq̄sitiōis sed p mo
 dū receptōis. Vñ malū possum⁹ facē per
 nos. s. nō possum⁹ facē bonū sine gratia
 adiutrice. **C De morosa delectatōe. c. 11**

Electatio carnal⁹ morosa pctm̄ ē
 mortale. sed nulla dī morosa nisi
 qñ ex p̄sensu rōnis est. Vñ nō itel
 ligit hic mora tps. sed cōsensus. Scien
 dū est ergo qz delectatio si sistit circa con
 sensū. veniale pctm̄ ē si vō pcedit vlti⁹
 ita qz hō vult iteri⁹ delectatōe voluptari.
 nec tñ vult i op⁹ pcedē. talis p̄sensus est i
 tra mortalia p̄putāndus. qd maxie dī itel
 ligi in carnalib⁹ pctis. verūtñ iste p̄sensus
 in illecebra duplex est qz p̄sensus in illece
 bra aliqz ē subit⁹. nō p̄phabitā delibera
 tionē. s. ex sola corruptiōe carnis quā p̄
 cedit appetit⁹ sensualitatis in p̄mo motu
 Talis autē p̄sensus dī subreptio. ⁊ ē pctm̄
 veniale. Ali⁹ p̄sensus est in delectatōe mo
 tuū carnis q est cū deliberatione rōnis. ⁊

iste est pctm̄ mortale vt dcm̄ est. Si at rō
 p̄sentit cū deliberatiōe. q fit p rōnes diuī
 nas hoc mō. qz oē lege dei. p̄bitū ē vitā
 dū. tūc dī pctm̄ esse in supiori pte rōnis.
 S3 si deliberatio fit p rōnes hūanas vel
 nāles hoc mō oē in quo trāsgredit medi
 um v̄tutis est vitā dū. tūc dī pctm̄ esse in
 inferiori pte rōnis. Et si adhuc pcedit cō
 sensus vlti⁹. qñ. s. pponit op⁹ p̄sumare.
 tūc volūtas p scō reputat. et si facultas
 dehit p̄ficiēdi ipz op⁹. Si vō psequit. con
 sensus ⁊ op⁹ in his que dina lege sunt. p̄
 hibita pctm̄ est mortale p̄sumatū. Ex pdi
 ctis collige distinctionē qz delectatio du
 plex est. s. nālis ⁊ volūtaria. In delectatō
 ne pure nāli. nec ē meritū nec demeritū.
 Volūtaria duplex ē. qz alia ē in creatore.
 alia in creatura. Delectatio que in creato
 re est bona ē de qua. ps. Ademor sui dei
 ⁊ delectat⁹ suz ⁊c. Que autē in creatura ē
 duplex ē. quedā. n. est pp deū. ⁊ bec bona
 est. sed hic sumit delectatio pro opatione
 rōnis: nō p passiōe de qua ps. Delectasti
 me dñe i factura tua. qdaz est ptra deū. ⁊
 bec silt duplex ē. qz quedā nō ē ptra deū.
 sed pter deus ⁊ bec est pctm̄ veniale. que
 dā vō est ptra deum simplr. qua frangit
 dei pceptū. ⁊ bec est pctm̄ mortale.

C De pctō veniali.

Cap. 12

Eccatus veniale minor⁹ ē culpe.
 p Nā i puulis p̄ baptismū p̄ sur
 gūt venialia. postea mortalia. Ve
 niale autē pctm̄ ē vt ait Aug. qd bolez vsqz
 ad reatū p̄perue mort⁹ nō grauat. s. p̄
 nā meret. ⁊ sic facile idulget. Pctm̄ ve
 niale sp ē a volūtate ad b̄ mouēre vel p̄
 mittēre. vel nō p̄hibēre. Pctm̄ aliqz ē ve
 niale trib⁹ modis. Pñio ex gñe. sic v̄bz
 ociosū ē v̄iale. 2. ex enētū s. qz p̄ p̄niam
 de mortali fit veniale. 3. ex cā. vt qñ fiunt
 qdaz ex firmitate vel ignorātia q l3 qñqz
 sint mortalia: tñ dñr venialia. siue remis
 sibilis ex cōpatiōe ad pctm̄ qd fit ex certa
 malicia qd est irremissibile. ⁊ b⁹ vex⁹ nisi
 aliqz sit mortale ex suo gñe: sic ē fornica
 ri qz tale ē si fiat ex firmitate mortale ē.
 Sciendus qz pctm̄ veniale nūqz pōt fieri

De corruptela peccati

mortale. Ita. s. si intelligat idē s; subām. qz pri^o veniale mortale fieri numq̄ pōt. 7 b^o nec quātū ad actus. nec quātū ad maculam. Et ratio huiusmodi est quia nulla res pōt mutare suā speciem. Peccatum autē veniale 7 mortale sunt diuerse species pcti. Verūtāme actus qui ex se est de genere venialis pōt fieri mortalis q̄ttuor modis. Primo ex cōscientia. qz quicqd fit cōtra p̄scientiā edificat ad gehennam. etiā si fit contra p̄sciam erroneā. 7 hec est ratio. qz cū in pctō duo sunt. s. auersio 7 cōuersio 7 penes primū indicatur pctm̄. qm̄ auersio a deo est quasi formale. 7 cōuersio ad creaturā quasi materiale. Quānis ergo leuare festucā vel calamū de terra videat leuē 7 indifferens. tamē quando fit cōtra p̄scientiā pctm̄ est. qz spernit bonū incōmutabile. 7 ita fit auersio a creatore. Secōdo ex cōplacentia. Unde Aug. Nullus pctm̄ adeo est veniale qd̄ nō fiat mortale dum multū placet. Tertio ex dispositione. qz frequent per lapsus in venialia disponit homo ad mortalia. 7 hoc sim illud. S. Vitasti sata grādia vide ne obzuaris arena. 7 hoc ideo dicit. qz sepe de minimis pctis venitur ad magna. sicut de modica sintilla q̄ndoq; surgit magna ignis. Eccl. 19. Qui modica spnit paulatiz decidet. Quarto ex p̄gressū. qz qm̄ surgit veniale si nō prohiberet posset p̄gredi vsq; ad mortale. nō qz ipsus veniale in substantia posset fieri mortale. sed qz ex ipso occasionaliter pōt fieri. p̄gredi endo vsq; ad mortale. Et istud p̄ in pri^o mis motib⁹ qui int venialia cōputantur sed quādo delectatio cōualescit in tm̄ qz cōsensus accedat iam pctm̄ mortale est. Differentia est inter pctm̄ mortale 7 veniale. qz peccatū veniale est libido siue voluptas in creatura circa deum. Ad mortale autē est libido siue voluptas in creatura supra deus vel eque deo. Rect^o ordo est vt bonū incōmutabile preferat bono cōmutabili. 7 honestus vili. 7 voluntas dei voluntati nostre. 7 ratio sensualitati. quādo iste ordo peruertit. tūc pctm̄ cōmitti

tur. Utrum aliquis possit esse vel viuere sine pctō veniali dū est in hac vita p̄nti. Dicenduz est qz si loquimur de tota vita hoīs qui peruenit iam ad etatem adultā de excellenti 7 speciali grā est qz talis sine veniali pctō sit sicut beat⁹ Aug. dicit de beata virgine. Si autē loquimur de aliq̄ partitula vite p̄ntis. sic pōt esse aliquis sine pctō veniali. Istud p̄ per exēplū qz nauis pōt singula foramina nauis ad horam obstruere ne aqua intret sed nō pōt simul oīa obstruere vt aqua nusq̄ intret. vnde charitas etiā perfecta nō facit qz pctm̄ veniale nō adueniat. sed facit qz non duret. Quemadmoduz camin⁹ ignis nō facit vt gutta aque sibi non apponat. sed facit vt apposita citius extinguat. Perfecta enī charitas statiz inflāmat hoīez vt de pctō veniali doleat 7 peniteat qd̄ nō facit charitas imperfecta. vñ in imperfectis aggregatur multa venialia. per que fit ad p̄strationem maior dispositio.

De effectu pcti venialis. Cap. 13
Effect⁹ peccati venialis multiplex est. Primus qz ad penam obligat. nō autē determinate neq; p̄cise obligat ad penam eternā vel purgatoriam vel presentis satisfactiōis. sed ad aliquam illarū penarū quam sim forum ecclesie p̄sentis satisfaciat homo leniter sim foruz purgatorij punietur graui⁹. sim vero forum inferni punietur homo grauissime pro veniali. qz eternalit̄ si cui veniali 7 mortali decesserit. Exēplū habemus de hoc. qz mensura vini que in vno loco valet sex denarios si ducatur vterius valet. 16. 7 si ducatur adhuc vterius valet duos solidos. Pena tamen illata pro veniali in inferno incomparabiliter minor est q̄ illata pro mortali. Unde solet dici qz pena illata in inferno pro mortali est sicut soliditas. illata vero pro veniali ibidem est sicut superficies. Illata pro veniali in purgatorio est sicut linea. Illata pro veniali in p̄senti est sicut punct⁹ Unde sicut ista quattuor sunt improportionabilia. ita iter predictas penas ma

De corruptela peccati

cupiūt. Un̄ supbia qñq3 dicit ad hoc volo
pesse vt possis pdesse. Ira dic̄ nō debēt il
lata mala tollerari ne p̄suecāt isferri. iui3
dia dic̄ alijs bōa nō cupio. ne i successib3
eleuent. Accidia dic̄ ad hoc i laborib3 mi
bi p̄co ne temeritate idiscretiōis arguar.
Auaritia dic̄. Ad b̄ sūt multa cōgregāda
ne pp̄ inopiā cōmittat furtū vel rapina.
Gula dic̄. ad hoc est corp3 cibis 7 potib3
delicatiozib3 nutriēdū. vt sit forti3 ad deo
seruiēdū. Luxuria dicit ad tps̄ d3 qsq3
ad libitū viuē. vt possit postea forti3 peni
tere. Septē vitia cōparat̄ septē bestijs.
Supbia p̄parat̄ leoni. Inuidia cani. Ira
lupo. Accidia asino. Auaritia eritio. Gu
la v̄so. Luxuria porco. Alio mō cōparan
tur septē isfrimitatib3. Supbia cōparat̄ isla
tioni. Inuidia lepre. Ira frenesi. Accidia
litargie. Auaritia hidropisi. Gula epilē
tie. Luxuria febr̄i. Septē vitia xp̄i passio
ne curant̄. Lapitis iclinatio in cruce cur
rat supbiā. Oro. p̄ inimicis irā. Aptio las
teris inuidiā. Porcatio crucis accidiam
Traditio sp̄s̄ p̄i corp̄is cruci. m̄ris di
scipulo. vestitū crucifixozib3. hec curant
auaritiā. flagellatio luxuriā. potatio fellis
gulā.

De superbia. Cap. 15
Anc̄ dicēdū ē de. 7. vitijs capita
lib3 in sp̄e. 7 p̄ de supbia q̄ est re
gina oīuz vitioz 7 m̄. Est at̄ sup
bia. vt ait Aug. p̄nerse celsitudis appeti
tus. Un̄ sic̄ idē Aug. ait. Supbia oib3 in
uidet. s. maiorib3. qz eis nō equat̄. Inferi
ozib3. qz ei eq̄ri timet p̄b3. qz ei equant̄.
Supbia d̄i initium ois p̄cti triplici rōne.
Pr̄io pp̄ cās q̄ iuenit̄ in oī p̄ctō. qz in oī
p̄ctō iuenit̄ p̄tēpt3 dei qui est q̄dā cā p̄cti
Idē aut̄ p̄tēpt3 ē auersio a creatore q̄ i oī
p̄ctō est. vbi p̄ponit̄ bonū cōmutabile bo
no icōmutabili qz sic̄ sine caritate alie vir
tutes nihil sunt. ita sine supbia alia vitia
nihil. Abstrabe supbiā 7 hēbis gr̄as. qz su
perbis de3 resistit. humilib3 aut̄ dat gr̄as.
Cōnerū. n. iquātuz b̄mōi nō ē receptiū.
sed p̄cauū. Sc̄da qz p̄mū p̄ctū fait. b. n.
ḡne peccauit̄ diabol3 in celo. Isa. p̄donā
sedē meā i aglone 7 ero si. al. Et p̄m3 bō

in paradiso. Gen. Erit3 sic̄ di3: scientes bo
nū 7 malū. 3 qz ec̄ ea nascūt̄ alia vitia h3
pus 7 posteri3. B̄ est mediate vt̄ imedia
te sic̄ h3 supra. c. de effectū vitioz. Est at̄
inē supbiā 7 vanagloriaz d̄ia. qz h3 vtrobis
qz sit appetit3 p̄pe excellētie. tñ supb3 si
bi apparet magn3 int3: s3 vanagloriosus
appetit apparē i ore alioz p̄ laudē exte
rioz. Diuersa p̄ctā dicunt̄ radices 7 ini
tia siue cāe alioz p̄ctōz s3 diuersis respe
ctib3. Supbia d̄i inituz ois p̄cti pp̄ tres
cās sup̄ enarratas. libido etiā d̄i cā ois
p̄cti sic̄ ait Aug. 7 hoc pp̄ delectatōez cre
ature que iordinate trahit aiaz 7 auertit
a sūmo bono. Est. n. libido ip̄roba volu
ptas q̄ mouet̄ aia rōnalis ad b̄ qd̄ dele
ctet̄ i creatura. Cupiditas ē d̄i radix ois
um maloz sic̄ dic̄ Apo. 1. ad tbi. 6. 7 hoc
pp̄ eā dē rōnē sic̄ libido. Est. n. cupiditas
ex amore inordinate ad creaturā. Luxu
ria ē fm̄ Cassianum d̄i radix ois p̄cti. qz
carnales delectatōes nobis s̄ nāles. ad
nālia aut̄ p̄mpti sum3 7 difficultē resista
mus. Inanis gl̄ie. 7. sūt filie fm̄ Grego.
p̄ria est icōbediētia. qz vanagloriosus in
nullo vult videri isferior. qd̄ fieret si facēt
mandatū. Sc̄da est p̄tentio qz vult vincē
cū clamore. 7 hoc p̄pter appere. Tertia
est iactantia q̄ qz enumerat bona sua. vt
laudabilis appareat. Quarta est bypo
crisis qua q̄rit in exteriorib3 hōib3 appa
rere. Quinta ē p̄tinacia q̄ factū suū vel di
ctū malū defendit. ne errasse videat̄. Se
xta est discordia que p̄ oē dictuz sustinet
vel assumit̄ p̄mū pp̄ vanā gloriā. Septi
ma est nouitatū p̄sūptio qua qz noua vt̄
dicit vel iuenit vt̄ laudet̄. Quattuor sunt
sp̄s̄ supbie q̄s assignat Grego. 32. mo
rali. p̄ria est cū bō a seipso estimat h̄e
bonū qd̄ h3. Sc̄da si desup̄ datuz credit
p̄ suis tñ meri3 accepisse se putat. 3 cū
iactat se h̄e bonuz qd̄ nō h3. Quarta qñ
ceteris despect3 singularit̄ vult videri. p̄
p̄mā 7 sc̄daz sp̄s̄ iniuriat̄ bō deo i se. qz
p̄ p̄mā ponit̄ se bō totā cām sui boni. sed
in sc̄da ponit̄ se cām p̄ncipalē. in 3ª vero
sp̄e iniuriat̄ bō deo in p̄mo. in 4ª autē

iniuriat hō deo in eo qđ nō hz. Grad⁹ superbie s; Ber. st. 12. q sūt. Curiositas. Adētis lenitas. Inepta letitia. Iactātia. Singularitas. Arrogātia. Presumptio. Peccōz defensio. Simulata cōfessio. Rebellio. Libertas. Peccādi consuetudo. Numer⁹ istoz sic accipit. Hō p supbias iniuriat deo z hōi. deo cui dz est inferis oz. hōi cui dz eē par. Serpimī gradus accipiunt s; iniuriā q fit hōi cui dz eē par. Quattuor alij s; iniuriā q fit hōi supiozi vt plato. Duo vltimi determinant pprie quātū ad iniuriā q deo imediate fit. hoc id dicimus. qz z supiores gradus i deuz redūdāt: s; mediāte p̄rio. Gradus at vocatur. qz fit a mīnozi p̄gressus ad maius p̄mus enim maius ē. secūduz peior. z sic scādēdo inuēitur q vltim⁹ ē pessim⁹. Vñ iniuriā q ē respectu paris est minor. Illa vo q ē respectu supioris ē maior. s; illa q est respectu dei est maxima. pp qđ z isti grad⁹ talit⁹ ordinant. Supbia facit. multa mala. p̄mo id qđ dei ē vsurpat. s. gloriā. Isa. 42. Gloriā meā alteri nō dabo In bonis. n. opib⁹ q facim⁹ duo st. s. bonoz z vtilitas. S; p̄mū dñs sibi reseruat aliud nobis tribuit. Vñ debem⁹ deo suā pte relinqre si nra pte nolim⁹ spoliari. Secdo perfectos viros ipugnat. Supbia ē enim q̄si turris babel q vsqz ad celos. i. vsqz ad viros celestes debebat per tingere. Supbia et bonis opib⁹ insidiat vt peat. Unde superbia ierpugnabilis ē sic castz in. alto mōte situm. Tertio grā dei hoiez denudat. Iaco. 4. Supbis de⁹ restit zc. 2. Regū. i. Adōtes gelboe nec ros nec pluuia veniat super vos. Vñ fm naturā cōnerū n̄ ē receptiuum s; cōcauum. Quarto at hoiez deo pnat. Vgo de setō vict. Supbia aufert mibi deū. inuidia p̄rimū. Ira meipm. Supbia et deo ē odibilis. Ecc. io. z puer. Tria sūt q odit de⁹ pauperē supbū zc. Deū ipugnat. qz verillū inimici sui. i. diaboli ponit i castro suo. z dponit verillū xp̄i. s. cruce quā dz seper hō portare iuxta illd. Qui vult vēire post me. Diabolo hoiez assimilāt. Ipe est. n.

rer super oēs fillos superbie. Vñ sic dñs ait de caritate. In hoc cognoscēt oēs q discipuli mei erit. s; dilectōz habuerūtis ad inicē. Ita pōt diabolus dicere de supbia. In hoc cognoscēt zc. Hoiez stultum demōstrat. qz ancillā ornat z dñaz nudā relinqt. Itē qz magna p̄modico vēdit. i. p laude būana. Itē qz credit se posse cuz supbia illuc attingere. vbi diabolus exis nō potuit cū supbia remāere. Hoiez deijcit. qz scādētes i altū de facili cadunt z q se eleuāt sub hostio humili de facili caput ledunt. C De inuidia. Cap. 16

Inuidia ē. vt ait Aug. Odiū felicitat⁹ aliene. vel fm Jo. damas. Inuidia ē tristitia de alienis bonis. Dī at inuidia a nō vidēdo. qz nō pōt videre bona aliorum. Unde displicētia boni que est inuidia potest notari per visōnem interiorē et exteriorē sicut vult Seneca dicens. Quicquid mēte fugim⁹ in gestū oculis vldemus. Inuidia habet qnqz filias fm Greg. Prima ē odium qđ ē velle malū alicui z nolle bonū. Secunda ē crudelitas in aduersis p̄rimi. Tertia est afflictio i p̄speris p̄rimi. Quarta ē insura⁹ q ē detractio latens. Quinta est detractio. bec at fit i aperto qz itendit melior appere illo cui detrahit. Inuidia multa mala facit. De lumie facit tenebras. de vidēte cecum. qz p̄rimi bona videre. nō pōt. Ut inuidus cōpatur noctue z vesperali. Aug. Egris oculis odiosa est lux q puris ē amabilis. De vita morit. Greg. Inanis vitā fortū roborat z puulozū necat. Vñ inuidus cōpat febricitati cui etiā boni cibi sunt p̄trarij. Deo contrariat. qz tā bonus ē deus vt ait Aug. vt et de malis bonū eliciat ecōtra tā mali sunt isti. vt de bonis malū eliciāt. Itē diuina bōitas oīa sua cōicat. isti vero nō. Itē deo placet bonū hois. ac malū displicet. isti at econtra bonū gratie z nature p̄uertunt. Vñ sicut omnia mūda. mundis. sic istis omnia sunt imunda. Et sicut bōis mala coopantur in bonū. ita inuidis bona coopant in malū. Unde tales aurū cōuertūt i cuprū

De corruptela peccati

gēmas i lutū. grantz in paleā. vinum in aquā. mel in fel. diē in noctē. gaudium in merore. rosam in palirū. balsamū in sterq linuz. electuariū in venenū. Hoiem male dicit. isa. 5. Ueb. q dicitis bonū malum zē. Stultū efficit. Nūmis errat q idcirco sibi vult vnus oculum erui vt alij ēt vnus eruat. sicut facit iuidus z diabolus q per hoc q alijs iudet sibi magis nocet. Auc torē suū torquēdo ledit. Sene. Utinā in vidi i oib' ciuitatib' oculos z aures b'fent. Proximū fraudulēter decipit. Vñ inuīdus cōpat' canī q blādīt i facie z mordet a tergo. Itē Jude q osculo xpm tradidit. Item boi perfido q ledit hoiem qui eum nunq molestauit.

De ira. Cap. 17

Ira est vt ait. Augu. vlascendi li bido. z Cal. Ira est motus animi p'catus ad penā. hec ē diffinitio ire per vitū nō p zelū de qua ē hic agendū. Ira igit' duplex eē h3. s. nature z mortis. pue ergo deordinat ab optimo h3 eē mortale qd vitū ē qz ira nō ē p'cū rōe pure p'fionis. imo pena. s3 cū hoc dicit quādas actionē p quā deordinat hoiez. z qstū ad deū. z qstū ad primū. Vult enim a se expetere vel a iudice a deo p'stituto z sub deo. Vtrū teneat q's remittere iniuriam inimico petenti. Nota distictionē. qz ex iniuria solent oriri tria. Primū ē rācor i affectu. Scdm est rācoris signū i effectū. Tertū ē actio cōtra iniuriantē. Primū tenet q's statiz remittere. z si non roget. Scdm tenetur remittere veniam veraciter petenti. i. parato emendare secunduz facultatez suam. Tertū nō tenet remitte re. Si vero volueris scire vtrum ille cui facta ē iuria debeat amicitia q'rere scien dum q duplex est debitū. primū est ne cessitatis sine quo nō est salus. Secundū est perfectionis. Quantū ad primū de bitum nō tenet quis reconciliationem q rere siue amicitiam. S3 de. 2. diē Lbriz so. q d3 querere reconciliationem vt du plicē coronam consequatur. Vnā qz iniuria passus est. Aliam qz prior rogauit.

Dñs aut' ponit tres gradus circa reatuz' ire cū dicit. Ois qui irascit' fratri suo re erit iudicio. Qui autem dixerit racha re erit gebnne ignis. De his dicendum est qz vbi creuit gradus culpe creuit z ordo pene. Vnde recte ira sine voce puniēda est iudicio ira cū voce concilio. ira cū ser mone contumelie gebēne igni mancipa tur. Scdm Aug. i primo ē ira tm. in. 2. ira z vox. in. 3. ira est z sermo z certa ex pressio irrisionis. Dicit autem Grego. q iudicium est cause discussio. conciliū sen tentie diffinitio. gebenna ignis sine exes cutio. Notandum qz reddere maluz' pro malo est fragilitatis. sicut fecit ioab quā do interfecit Abner. s. interfectorem fra tris sui Asael. Sed reddere malum p bo no est pueritatis. sicut fecit iudas tradē do xpm. Reddere bonū p bono est equi tatis sicut fecit Assuerus quando Adar docheum honorauit. Reddere bonuz' p malo est p'ficionis sicut fecit beatus Ste phanus quando pro inimicis suis oras uit. filie ire scdm Greg. sūt sex. Prima est rixa. hec est audax voluntas vindican di iniuriam factam per se. Secunda ē tu mor mentis. hec est voluntas vindican di: causa fugiens aduersantem ne cuz eo colloquiuz habeatur propter extimatas inimicitias. Tertia est contumelia que ē voluntas se vindicans per exprobratio nē malozū. Quarta est clamor que est vo luntas se vindicans in exaltando vocem per vituperium exprobratum z ad alioz rum perueniens aures. Quinta est indi gnatio que est voluntas se vindicās per signum molestie exterius declaratum. Sexta est blasphemā que est volūtas se vindicans per opprobriū deo vel sctis illatū. Ex ira veniūt multa mala. Hospi tiū spūs scti turbat. Greg. Dū ira animū pulsat spūi sctō hospitii suū turbat. Nā sicut in pace fact' ē loc' dei. sic in discor dia loc' diaboli. Tales sunt ēt incendiarij dom' dei. ps. 73. Incenderūt igni sanz ctugrium tuum dñe zē. Vñ isti sunt simi

les draconi qui emittit ex ore igne. Quod
 dei est sibi usurpat. s. vindicta. puer. Ad
 bi vindicta et ego retribuam. Talis se fecit
 iudice et deum vult esse tortorem sicut dicit
 Augu. Dicit. n. malus in oronibus suis.
 Dne occide maluz inimicu meum. Rndet
 ei dñs. que vestru. Ambo estis mali im
 mo talis vult esse auctor et iudex in eadez
 ca. Stultu se demonstrat. qa per cor suu
 immittit gladiu vt ledat tunicam inimici.
 imo si sapienter faceret pus se de se ipso
 vindicare deberet. iram. s. per zelu aduers
 sus ira suam per vitium assumendo. Lima
 purgationis pvertit in rubiginem deprava
 tionis. Adversitates eni que ipsi deberet
 a pcto purgare p patientiam magis inqui
 nant et fornat pbatonis mutat ei auruz
 in cupru. et flagelluz ex grano facit palea.
 Duraz suam talis in iudicio expectabit
 Lum. n. dñs iproperabit quibusdam. Ihu
 dus sui et no coopuistis me. Adatb. 25.
 Quid dicturi sunt illi qui no solu nudos
 no vestiunt. s. etia vestitos spoliat. Bel
 lum mundi carnis et diaboli pira se instau
 rant. s. sapientes fedat minores guerras
 pp maiores que iminent. Adalam faciunt
 comutatione. qz auferedo palliu bone fa
 me dant tunicam innocentie. Remedia ire
 sunt Silenij observatio. puer. Lu defece
 rint ligna extinguet ignis. qz sicut ex col
 lisione duoz corporoz elicetur ignis. ita ex
 amaris verbis aliquoz ira pccat. puer.
 15. Rnsio mollis fragit iram. et fmo du
 rus excitat furore. Ibi de. Quasi qui canem
 auribus re. Dñice passionis pnsideratio.
 S. Si passio dñi ad memoriã reuocetur
 nihil adeo dux est qd no equanimiter to
 lere. Hoc figuratu est numeri. 21. Ubi
 respicientes serpente eneu sanabant. Itē
 premij tollerantie ai aduersio. Unde con
 sideratio premij minuit vim flagelli.

C De accidia. Cap. 18

a Cidia est de virtutum laudabili
 exercitio vtriusqz bois languida
 deiectio. Itē accidia ē diffidētia de pro
 prijs virib⁹ et de mādato dei iplendo ar
 dua tristitia. Duo noia sē bui⁹ vitij. s. Tri

stitia et Accidia. **M**ox at nominu hęc est
 rō. qz isto pctō est auersio a spūali bono
 qd estimat grane. s. ē est ieiunare et bmo
 et rōne huius dī tristitia. Est etiã ibi puer
 sio ad creaturã. s. ad qetē que estimat le
 nis et rōne huius dī accidia. **M**ox ergo ex
 his q hoc vitium put vocat tristitia oppo
 nit letitie spūali. que ē in exercitio spūali
 Sed put vocat accidia opponit forritu
 dini q pstitit in aggrediēdis arduis. et su
 stinendis aduersis. Accidia denoiat ab
 accēdine. qz p eã aia tediu bz de oi spūali
 difficili. Accidia fm Greg. hz sex filias.

Prima vocat malitia q fm Aug. est vo
 lūtas machinādi malū alicui. Lu. n. quis
 iurialij tūc irascit et postea tristat. 2^a
 despacio qz diffidētia meritoz mf ē dī
 fidētie pmiōz. ex q itez orit tristitia. 3^a
 pusillanimitas q nascit ex diffidētia pue
 niēte ex cōsideratiōe ppe isfirmitatis. vel
 opis arduitaris. 4^a ē rācor q est iuetera
 tū odiū. Sicut. n. ex charitate sē opa bōa
 ex qb⁹ est pfirmatio charitatē. ita ex ira ē
 accidia. ex accidia vetustas ire. 5ª corpoz
 circa pcepta. i. qdā isensibilitas pp quas
 bō no pōt iduci ad executionē mandatoz
 dei. 6^a ē euagatio mētē circa illicita. hec
 aut euagatio qnqz est pccularis et certaz
 bz materiã. et sic puenit oibus vitijz. qnqz
 qz est generalis et incerta. et hec est pprie
 euagatio accidie. Qui eni est absozptus
 tristitia no habēs in se vñ delectetē eua
 gatur ad oia querēs delectationē. Ex ac
 cidia eueniūt multa mala. **P**receptum
 dñi negligitur Gen. 3. In sudore vultus
 tui re. Adaledictio dei icurrit. Exemplū
 de ficu cui dñs maledixit. qz folia tñi ha
 buit. Adat. 21. Discrepat a ceteris crea
 turis. Exemplū in corporibus inanima
 tis. sicut in sole et luna qui quotidie sur
 gunt et pficiunt cursum suū. Idē pz in
 corporibus animatis. sicut sunt arbores et
 herbe que hz in byemē nude sunt. tñ virtu
 tem seruāt. et in tpe suo redeūt ad p̄suetā
 Idē onditur in sensibilib⁹. puer. 2. Vas
 de ad formicam o piger. **P**reciosus tē
 pus pdit qz eo nihil pcciosus ē quo brez

De corruptela peccati

ut hora possit obtinere veniā grāz 7 glo-
riā. Et tamē vt ait Ber. Nihil vili⁹ repu-
tatur. qz dicunt homines ociosi. Venite 7
fructum ur. Spūale lucrum negligitur: qz q
nō mercat in mundanis postea nō habet
bit. puerb. Propter frigus piger arare
noluit. mēdicabit ergo estate 7 nō dabit
ei. Incitamenta vitioꝝ colligit. puer. 24.
per agrum hominis pigri transiit 7 ecce to-
tum repleuerat vitice 7 cooperuerat sup
faciem eius spine. Nota qz aqua corrupti-
tur quiete. 7 ferrū prabit rubiginem. 7
porcus mactatus punitur in quiete pin-
guescere. Locū diabolo preparat. qz hō
ociosus est q̄si puluinar diaboli. 7 in ol-
lam tepidā libent musce insidiant que ser-
uentē fugiūt. Tentationib⁹ p3. Unde le-
gitur in collationib⁹ patrū qz monachū
operantē demon nullus pulsat ociosum
innumerū. Est enī homo accidiosus qua-
si vrb absqz muroꝝ ambitu 7 quasi si-
gnum positū ad sagittā. Adores peruer-
tit. quia vult metere 7 nō seminare. sicut
gatt⁹ qui libenter pisces comedit. sed nō
eos libenter capit. Seneca. Incertus est
in quo loco. quō mors te excipiat. 7 ideo
tu illā in oī loco 7 tpe expecta. furē so-
dientē parietē nō repellit. qz mors fur ē.
7 quotidie tollit vnū asserē. i. vnum diē.
Mathei. 24. Si sciret vtiqz pater famili-
as 7c. Receptaculū sordidū se fac. Ber.
Oium tentationū sentina est ociosus. Ip-
n. est occasio lururie. 2. Reg. factus ē eo
tēpore quo solent reges ad balnea pro-
cedere. Itē occasio nugarū Act. Atheniē-
ses ad nihil aliud vacabāt 7c. Item oc-
casio curiositatis. i. tibi. 5°. Discūt circui-
re domos. Stultitiā ostēdit. qz tonitrua
audiens nō surgit. Tonuit autē xps in p-
dicatione. tonabit etiā in die iudicij. Itē
stultus est qui inūditias de oculo nō ei-
cit Mathei. 7. Hypocrita eijce p̄mū tra-
bem de oculo tuo. Ad celestia venire ne-
gligit. quia vir ad locum quis veniet qui
vnum pedē hodie mouet 7 post annū ali-
um. Sic 7 illi quorū motus est pes intel-
lectus. 7 vō pes affectus. cum tñ sit affe-

ctibus ambulandum.

De auaricia. Cap. 19

a Claritia vt ait. Tullius ē imode-
ratus amor hūdi. Itē fm Ber.
Auaritia est quarūlibet rerū insatiabilis
7 inbonesta cupidō. Scdm apłz. Ephe.
5. Auaritia est idoloꝝ seruit⁹. qz hō aua-
rus exhibet creatore qd̄ debet creatori. s.
fidē spē 7 charitatē. hec enim auari exhi-
bent pecunie. In hoc ergo spālter repre-
hendunt istī qui rei vilissime amorē suū
exhibēt. s. pecunie que de terra tollit quā
nā infimā ordinauit. Dicit in ecclesiastico
qz auaro nihil est scelesti⁹ 7 hoc ppter q̄t
tuor causas. p^a quia fere oia scelera per-
petrant pro auaricia. vt furta p̄iuria. ho-
miciidia 7 hūdi. 2^a qz est cōtra legem na-
ture. Luce. 6. Quicumqz vultis vt faciāt
vobis ho. 7c. 3^a qz est p̄ra legē scriptaz.
Luce. 6. Estote misericordes sic 7 p̄ve-
ster 7c. 4^a qz est p̄ra legē vtilē que est i
oibus rebus q̄ cōpellunt se dare. Auar⁹
eni quāsi captas detinet res ne se cōica-
re possint. Vtrū autē cuiqz liceat thesau-
ros cōgerē. Notāduz qz est thesaurizare
ex affectu auaricie absqz itentide necessi-
tatis. pprie vel aliene. 7 hoc mō thesau-
rizare oibus est p̄hibitū. Alio⁹ ē thesauri-
zare ex p̄uidētia. 7 B vel p̄sideratide neci-
tatis 7 sic p̄cedit parentib⁹ secularib⁹ ob
necitatē filioꝝ educādoꝝ vel filiaz cōiu-
gio tradendaz. nō autē vitandaz. sed ser-
uato mō vel statu p̄sone. Alio mō est the-
saurizare ex cōsideratione publice utilita-
tis. s. regni defendendi vel cult⁹ dei am-
pliādi. 7 sic p̄cessus est regib⁹ thesauriza-
re. p̄sonis autē ecclesiasticis pprie nunq̄
thesaurizare licet. nec pecuniā etiā tenē
itentione suandi. Ambro. Aux h3 ecclia
nō vt fuet s3 vt eroget. Ex p̄dictis p3 qz
duplex pōt esse amor pecunie vel spaliū.
sue respectu necessarij. sue respectu sup-
flui. Cōtra p̄mū p̄hibet dñs p̄focantē sol-
licitudinē. Cōtra p̄3 p̄hibet thesaurizati-
ones. Ex auaricia sequitur multa mala.
Primo qz a deo maledicit. Aug. Male-
dicit⁹ disp̄sator auar⁹ cui⁹ largus est dñs

Liber.iii.

Semp eget. Hierony. auaro tā deest qđ
 bz quā qđ nō bz. Stult⁹ mercator est q re
 gnū celozū imo ipm xp̄m vedit p paucis
 denarijs. 7 in hoc sepe peior est auar⁹ hō
 quā ipse. Judas q vedit ip̄s triginta de
 narijs. Iste aut̄ interdū pro vno denario
 Corp⁹ euiscerat qz diuitie acquirunt cu
 labore possident cū timore amittunt cū
 dolore. vnde ip̄si laborāt 7 alij i labores
 eoz sepe intrant. s. fures vel latrones vel
 certe filij mali. Isti similes sunt arabee q
 faciēdo telā p capiēdo moscas seipam
 euiscerat. Mentē suffocat. Aug. Maufra
 gū fugis 7 plūbū āplecter. vñ Soc. mal
 lam argēti proiectēs in mare dicit. Ad
 gā te ne mergas me. Inquat. Exo. 24. fi
 lij israel seruiebāt in luto 7 latere. Exce
 cat. Exēplū in Thob. q execat. fuit ster
 core byrūdinus. Cor dilacerat. vñ diuitie
 cōparant⁹ spinis Adarbei. 13. Insatiabi
 lem facit. vnde pparant⁹ sacco ptuso 7 in
 ferno q non q̄ die suffic. Et mari cui oīa
 flumina isluunt. 7 tñ nō redundat. Et by
 dropico qui quāto plus bibit tāto plus
 sitit. filie auaritie sunt sex scđm Greg.
 Prima est obduratio cordis que fit omit
 tendo elemosinā. Istā filiā vocat Isidor⁹
 sbumanitatē. scđa est violentia bec fit no
 cendo alicui palā affectu malo quas vo
 rat. Isidor⁹ rapacitatē. Tertia ē lgetudo.
 bec est appetit⁹ lucri. Quarta est pitriū.
 qđ sepe incidit in emptōez 7 venditionez.
 Quinta est fallacia que fit per verba de
 cipientis in occulto. Sexta est fraus bec
 est deceptio perfecta. 7 hoc in p̄tia illi⁹
 qui decipit. Septima p̄ditio que est idē
 quod deceptio que fit in absentia dcepti.

De gula. Cap. 20

Ula vt ait Aug. est imoderata ci
 bi auiditas. Itē Gula est vorax
 edacitas nature finib⁹ nō cōtenta. Quin
 q̄ modis peccat circa gulā. vt dicit. S.
 Primo cū quis borā comedēdi p̄uenit.
 7 hoc fit per ipatientiā expectādi tps de
 bitū. Scđo cū quis querit cibaria p̄cio
 sa 7 delicata. de quib⁹ Ouidi⁹. Est virt⁹
 placitis abstinuisse obis. Sed cōtra hoc

fecit diues ille qui epulabatur quotidie
 splendide. Tertio qñ quis mensurā exce
 dit. s. nimis comedendo. Sciendū tñ qz
 qđ vni nocivū est alteri est remediū. sic 7
 qđ vni est mēsurā debita. alteri est excel
 sus. Vñ nō cōsistit mensura in cibi q̄ti
 tate. sed in comedēris qualitate. Verūtñ
 quidam seionitū. suū recōpensant post mo
 dū nimietate supflua. s. hoc qđ aliud q̄
 dare duos obolos p̄vno denario. Quar
 to qñ nimis ardēter ac festine. quis come
 dit. Non. n. vsus ciboz sed p̄cupiscentia
 in vitio est. Quinto qñ quis cibaria sua
 nimis studiōse p̄parat. Vnde Ber. Nō
 saporos. sed fames excitet appetituz. In
 oibus his sumēda sunt nō que voluptas
 sed que requirit necessitas. Cōtingit ēt
 pctñ esse circa diminutionē cibi. sicut cir
 ca supfluitatem. filie gule sunt quqz scđz
 Greg. Prima est scurrilitas. qz gula mo
 uet ad verba scurrilitas. Scđa mltiloquiuz
 s. detractio. vituperia. 7 alia verba inania
 Tertia inepta leicitia. i. lasciuia carnis si
 ne gestus corpis lozdinat⁹ lasciuia men
 tis demōstrans. Quarta imunditia que
 solet p̄uenire ex gula vt est vomit⁹ 7 eru
 ctationes fetide 7 luxuria. Quinta ē ebe
 tudo mentis. i. subuersio ratiōis. Gula
 duo complectit. s. cōmestationē 7 ebrieta
 tem. 7 p̄prie loquēdo per simonia oppo
 nit cōmestatiō. 7 ebrietati sobrietas. Gu
 la nocet multipl⁹. De paradiso eijcit bo
 minē. ex^m in Adā. Spūalia bona perdis.
 ex^m i Esau q pro cibo vedit p̄mo geni
 turā. diabolo domū p̄parat. Mat. 8. Si
 eijcis nos hinc mitte nos i porcos. Ser
 uū suū p̄tra se aiat puer. Qui delicate nu
 trit suū suū postea sentiet illū p̄tomacē.
 Luxuriā iducit. ex^m de Lotb. Homici
 dā perficit. exempluz de Joāne baptista.
 qui iunio perijt. Inducit mortē nature
 Ec. Prop̄t crapulā mlti perierūt. Sen.
 2. Quacūqz die comederis ex eo morte
 morieris. Inducit mortē culpe. p̄ma tñ.
 4. Vidua i delirijs viuēs mortua ē. In
 ducit mortē gehēne. Luce. Diues epulo
 sepult⁹ ē i inferno Remedia gule sūt q̄ttu

De corruptela peccati

or. **I**dmū ē spūaliū ciboꝝ frequēs sum
ptio **Math. 4.** **N**ō in solo pa. vi. ho. zc.
2^m future carnis nre pñdera. **Iero.** faci
le ptēnit oīa q se sp cogitat morturū. 3^m
est etne cene pñdera. **Luc.** **I**dm qdaz fec
ce. **ma.** 4^m ē famis xpi 7 suoꝝ pensatio.
Trc. Recordare paup̄tas mee absceitibij
7 fellis. **De luxuria. Cap. 21**

Luxuria est ex inūdis desiderijs
veniēs lubrica mentis 7 carnis p
stutatio. **I**te luxuria ē libidiose voluptat̄s
appetit̄. 7 itelligas hic appetitū q est ex
psensu rōis. qz talis ē pctm mortale. 7 dī
pctm mortale qñ rō nō pñbet hmōi ap
petitū cū possit. **D**ne luxurie sūt. 8. **I**dm
ma ē fornicā q est soluti cū soluta. **S**cōda
meretriciuz qd sit dupl̄. s. p vagā libidi
nē cū diuersis sectādo vel cū publice ve
nali ꝑubēdo. **T**ertia ē adulterius q dū
galis thoz vitiaf. **Q**uarta ē stupꝝ quov
ginalis itegritas corūp̄it. **Q**uinta sacrile
giū quo pñētia deo dicata ledit vt i cle
ricis 7 religiofis sacris ordinibꝝ sublima
tis. 7 in his qui emiserūt votū pñentie.
Sexta ē incestꝝ quo vinculū p̄sanguinitat̄s
vel affinitatis vel cōpateritatis corūp̄i
tur. 7 ē pctm d nāz siue sodomia q nālis
vlus pñertit. **M**otanduz aut q aliqd ē d
nām sp̄it. 7 aliqd ē d nāz generis. **P**o mō
oē pctm mortale ē d nāz. qz in rōnali cre
atura remurmurat synderefis d oē pctm
Sed scōdo pctm sodomie est d nāz gñis.
qz nō solū in hoie sed et in bzuris diuersi
sexꝝ in coitu conueniūt. **U**n si aliq mō fit.
d nāz generis est. **O**ctava est libidinosus
coitꝝ p̄ugal̄is q multiplex est. **C**oitus. n.
p̄ugal̄is aliꝝ licitꝝ. aliꝝ fragilis. aliꝝ unpe
tuosus. **L**icitꝝ tripl̄ fit. vt qñ cā plis. vel
ad amplianduz cultū dei. vel cā reddēdi
debitū vel cā vitāde fornicatōis nō in se
s in p̄inge. **I**dm ē pietatis. **S**cōds iusti
tic. **T**ertꝝ cautele. **I**n his nullū dī pctm
esse. fragilis ē qñ fit cā delectatōis 7 tūc
distinguit. qz si amor illiꝝ delectatōis p̄e
ponit deo mortale pctm est si vō postpo
nit veniale. **I**petuosus est qui ex sola libi
dine p̄ueniēs metas honestatis 7 rōnis

transcēdit. qd fit qnqz modis. **P**o cā satia
de libid̄is per meretricias blāditias. **S**cō
cūdo cū fit d nātem modū. 3° cū fit tpe p
bibitōis. 4° qñ fit in loco pñibito. 5° qñ
accedit ad malierē p̄gnantē vicinā ptui
vel q est in fluxu mēstruo. filie luxurie sūt
8. scōz. **S**cō p̄ma est cecitas mētis qz s̄m
Aug. in ope luxurie tota rō absorbet. 2°
est icōsideratio mouz. s. iferni. 3° incōstā
tia. s. ad cogitādū desiderādūqz nūc ist d
nūc ill d. 4° amor sui. s. quo aliqs deside
rat longā vitā ad hoc vt expleat volupta
tē suā. 5° p̄cipitatio q qz currit 7 p̄cipis
taf ad peccādūz exponēs se p̄iculo mor
tis p̄ luxuriā faciēdā. 6° ē odiū dī qd fit
qz d̄s abstrabit 7 punit eos q i sequit̄ car
nis delitias ad q̄s iclinat luxuria. 7° affe
ctus p̄itis seculi. s. appetitꝝ bonoꝝ diuis
tiaruz sanitatis fortitudis 7 hmōi. p que
luxuriosus finē suū p̄seq̄t. **O**ctava est de
speratio futuri secl̄i q ē diffidētia gl̄ie vel
venie p̄sequēde. 7 hec est filia luxurie p̄su
mate. **L**uxuria nocet multipl̄. **D**eo ē p̄tu
meliosa. qz tēplū eiꝝ iquinat. **D**emonibꝝ
placita. **J**ob behemor dormit i locis ihu
mētibꝝ. **S**ubiecto p̄po nociua. **P**o cori. 6.
Qui fornicat i corpꝝ suū peccat. **I**dm
mū scādalizat. **O**see. fcti estis laqueꝝ spe
culatōi. 7 retbe exp̄asuz sup mōtē thabor
Aiam p̄p̄riā dānat 2° **R**e. 12. **N**ō rece
det gladiꝝ de domo tua. hoc d̄cū fuit ad
david p̄ pctm bersabee. **V**ilissimo d̄no
se subisē. s. carni 7 sensualitati. **S**en. 3. **Q**z
obedisti vocivrozis tue. maledicta tra in
ope tuo. **A**d̄ntē iāruat. **O**see. **V**inum 7
mulieres auferūt cor. **R**emedia luxurie
sūt. **O**ccasiones fugē. **J**ob. **I**depigi sedꝝ
cū oculis meis vt nec cogitarē de v̄gine
puer. **Q**ui tetigerit picez coingnabit ab
ea. **A**ldoz extrēa cogita. puer. **A**d̄mo
rare nonissima tua. 7 in eternū nō peccas
bis. **D**e se nō p̄sumere. qz cecidit **D**avid
sanctissimꝝ. **S**alimō sapientissimꝝ. **S**an
son fortissimꝝ. frequent se occupare.
Hiero. **S**emp aliquid boni facito. vt re
diabolꝝ inueniat occupatum. **T**entatio
ni in principio resistere. **S**en. **I**psa con

teret caput tuū. Carnē domare. Adarci.
 9. Hoc genus demonij non eijcitur nisi
 in oratione ⁊ ieiunio.

Quomodo superbia fit mortale vel ve-
niale. Cap. 22

Adnia p̄dca q̄uis semp sint p̄cā
 nō tñ semp sunt mortalia. Unde
 vidē dñi est quādo vnūq̄q̄ mor-
 tale fit. ⁊ qñ veniale. Vanaglia igitur ex
 suo genere est veniale. qz gen^o opis sumi-
 tur ex obiecto. Vanū autē scdm se nō est
 obiectus p̄cā mortalis. sed venialis. Un-
 de cū vana laus sit huius p̄cā obiectū p̄-
 q̄ nō semp est p̄cā mortale. Erit tñ va-
 nagloria mortalis dupl^r. s. rōne finis pp
 quē laus appetit. Opus nāqz tale ē qua-
 le est id p̄pter qd appetit. Itē rōne ope-
 ris in quo laus querit. Circa primū dicē-
 dum est q̄ q̄druplici fine laus q̄rit. Pri-
 mo ad vitandū malū ifamie sic Samuel
 se laudauit. i. Re. 2. Scdo p̄pter aliquā
 vtilitatē sp̄iales. vt est gloria dei vel edi-
 ficatio p̄mi. sicut Paulus se cōmenda-
 nit. 2. cor. ii. Tertio pp lucruz auaritie si-
 cut pharisei q̄ deuorat domos viduaruz
 longas oīones simulātes. Math. 23.
 Quarto p̄pter aliquē actuz venialis p̄cā
 sicut qñ quis laudari vult eo q̄ venialis
 in laude delectet. Primū est prudentie.
 Scdm est charitatis. Tertū est morta-
 le. ⁊ idē intelligenduz est quāqz laus po-
 nit finis alicui^o opis. Quartuz ē veniale.
 Seq̄ scda cā: q̄re vanaglia fit p̄cā mor-
 tale. s. rōne opis p̄ qd laus querit. b^o autē
 pōt fieri tripl^r: qz laus quāqz q̄rit p̄ opa il-
 licita. qñqz per opera ex se idifferētia qñ
 qz per opa virtutū. Si p̄mo mō. sic tale ē
 p̄cā q̄le est id illicitū. s. mortale vel ve-
 niale. Si scdo mō. sic est p̄cā veniale. vt
 b̄e diuicias vel vestes p̄ciosas cū abusu
 taliū in laude. Verūtāme si talia sunt de
 se inordinata. vt sint occasio p̄cā morta-
 lis. s. m̄ q̄ mulier cum ornatu meretricio
 ad aīas capiēdas preparat. vel si sc̄m il-
 lud est illicitū ex p̄hibitione sup̄ioris. vt
 torneamentū ⁊ h̄mōi. cū excederet prece-
 ptum ecclesie sic sunt p̄cā mortalia. Si

tertio mō. i. si laus querat per opa virtu-
 tum. hoc est dupl^r. vel qz appetitus lau-
 dis adiungit op̄i virtutis tanq̄ incidēs.
 sicut p̄tingit in cātu vel in p̄dicatione quā
 qz. ⁊ tūc est veniale. Vel laus est finis p̄-
 cipaliter p̄stitutus op̄i virtutis ⁊ operati.
 ita q̄ ibi p̄stituit finem vltimum. ⁊ sic est
 mortale. qz tūc inheret ei vt finis vltimo.
 Nota q̄ maius est p̄cā glari de bonis
 sp̄ialibus q̄ de tp̄alibus. qz min^o h̄bit mo-
 tiuū eo q̄ min^o appeant extra q̄ tp̄alia.

Quō inuidia fit mortale vel veniale. ca. 23

Inuidia ex suo gnē est p̄cā mor-
 tale. qz cū inuidia fm̄ in em̄ sit
 dolor de alieno bono. Inuitur dī
 recte charitati que nō emulat. sed p̄gau-
 det veritati. p̄ma Corin. 13. Charitati ve-
 ro nihil est inuim nisi p̄cā mortale. Tñ
 illud qd ex genere est mortale pōt esse ve-
 niale vt p̄t in suo p̄mo motu p̄sistit vel
 extra suā rōnē trahit. Dolor ergo de alie-
 no bono est q̄drupl^r. vel qz est p̄mo p̄-
 mus motus extra veniēs. sic quidā nālī
 ter inuidi sunt. ⁊ hoc nullū p̄cā est. cuz
 nullomodo fit ī p̄tate nostra. vel est scdo
 primus motus qñ appetitus sine cōples-
 ta deliberatiōe tali passione afficit. ⁊ sic
 est veniale p̄cā. vel est act^o voluntariū
 deliberatiue. ⁊ sic est mortale. vel trahit
 per intentionē extra suam rōnē vt qñ do-
 lor de alieno bono surgit cui^o ex cā bo-
 na. sicut qñ dolet aliqz de bono tp̄ali al-
 terius. qz videt illud redūdare in detri-
 mentum aīe illius. vel etiā in detrimētuz
 cōitatis ⁊ talis dolor bonus est: qz mai^o
 bonum sp̄ est appetendū. Notādū ergo
 q̄ per dolorem boni comprehendit gau-
 dium de malo quod ex ipso catur.

Quō ira fit mortale vel veniale. ca. 24

Ira ex suo genere ē p̄cā morta-
 le. qz fm̄ in idoz. Ira est animus
 p̄cātus ad penā puocanti in se
 rendam. Talis autē motus cōtrariat cha-
 ritati que nō irritatur nec cogitat maluz
 i. Corin. 13. Ira igitur vel dicit iras zeli
 que est detestatio vitij. ⁊ hoc nō est p̄cā
 sed est p̄fectionis. Idotest etiā quis sibi

De corruptela peccati

per hunc modū irasci. sicut dicit glo. sup illd ps. Irascimini et nolite peccare. Quid est inquit hō penitēs nisi irascēs sibi? ut dicit remissionē affectus circa primū per quā hō nō dolet de malo proximi. nec gaudet de bono eius? sed nō dolet de bono. nec gaudet de malo eius. sed est idifferēs ei et sic nō est mortale. sed imperfectio caritatis. vel dicit actualē impatientiā absqz appetitu vindicte. talis motus est deliberatus est peccatū veniale. qz hz incōpletam rōnē ire. sicut ex supradicta p3 diffinitōe. vel dicit impatientiā cū appetitu vindicte. et hoc est triplē. qñqz hoc est a natura: sic est in melancholicis in qb3 sūm phūm cōtinue mortis natura ppter qd sēp sunt turbulenti et sic nullū est peccatū cū sit motus naturalis. qñqz est ab appetitu indeliberato et sic est veniale. sicut alij primi motus. quādoqz est a voluntate deliberatiua. et tunc est peccatum mortale.

Quō accidia sit mortale vel veniale. c. 25

Accidia ex suo genere est peccatū veniale. quia s3 Aug. Accidia est tediū iterni boni. hoc autē nō opponitur caritati. sed dicit diminutionē feruoris caritatis. in quo consistit oē veniale. Itud ergo tediū vel est motus naturalis. et sic nullū est peccatū. vel est motus appetitus tristati de opere spūali laborioso. et sic est veniale. quāuis etiā ille appetitus naturalis sit deliberatus. qz cōsensus in veniale nō est nisi veniale. Accidia vero ex genere et per se veniale est. vel hoc tediū redūdat in omissionē eo qz que sunt necessaria salutivē frāgere pcepta dei vel ecclesie sine cā rōnabili. et tūc est mortale. Si autē tediū illud ex omissione boni et difficultate aggrediēdi bonū ducit in desperationē. tūc iaz accedit ad peccatū in spūm sc̄m. Et si tediū illud crescit qd etiā ducit in tediū vite in tūm qz iniiciat sibi manū. tūc iaz similis est Iude qui laqueo se suspendit.

Quomodo auaritia sit mortale vel veniale. Cap. 26

Auaritia sūm Tulli. est imoderatus amor bñdi bec igitur aut consistit in

appetendo. vel in acq̄redo vel in retinēdo. Si primo mō hoc est quoz modis. Primo qz appetit aliena appetitu cōpleto qz pcederet in op̄e si adesset facultas. et sic est peccatū mortale. Secūdo qz appetit illicita voluntate p̄pleta ut si aliqz indignus conat̄ bñficiū ecclesiasticū adipisci. sic iterus est mortale. Tertio si appetit talia. siue sint illicita. siue aliena cū voluntate cōditionata. s. si posset habere sine offensa dei ac iniuria proximi. et tūc vel nullū. vel veniale est. siue talē conditionē actualiter addat siue habitualiter eā intendat. Quarto si simpliciter appetit h̄e supflua et hoc appetitu suffocāte mentē. s. a cura sui et cōsiderationē diuinorū. et hoc est peccatū mortale. Quinto si superfluo amore liberet temporalibus. tūc infra dei amorē hoc est veniale. Si autē auaritia consistit in acq̄redo hoc est triplē qz vel acq̄rit iniuste. quocūqz mō. et tūc est mortale. vel acq̄rit p tale op̄e. aut artes aut officius qd per se est peccatū mortale. si etiā eēt sine lucro. ut p̄creare aliquid fornicari. et tunc est mortale. vel acq̄rit talia per opa illicita que sunt veniale peccatū. ut cū aliqz verba iocosa cōponit ad lucrū. salua tamē honestate. et hoc est veniale. nisi pp delectationē dissolutionis totali se det talibus. tūc. n. mortale est. Dico autē pp delectationē. qz si aliqz per necessitatē per talia sibi sustentationē cōquireret euz in statu dānato. Si autē auaritia consistit in retinēdo hoc pot̄ esse quoz modis. Primo qz retinet sciēter ea que restituere tenentur. et aio retinēdi. sic est peccatū mortale. Secūdo qz retinet ea que ad necessitates suā et suorū ptinent. vel ad cōseruationem status sui. et suorū sūm decentiā suā. et hoc nō est peccatū. Tertio qz retinet supflua respectu vtriusqz iaz dictorū et hoc tēpore extreme necessitatis alicuius sic est peccatū mortale. Quarto qz retinet supflua etiā circa extremā necessitatē ex insatiabili cupiditate. sic est peccatū mortale. precisiuū aut signū talis affectus est qz quis res potius sinit putrescere penes se qz vtis

Liber. iiii.

liter alijs dispēset. Quito qz retinet sup^a flua quedā ex inordinato amore tpaliū p^a que modū deficit a medio largitatis sal^a uo tñ statu v^aritatis. 7 sic est veniale. Nota q^a auaritia ex suo genere est mortale. quā Ap^alus idolatrie p^aparat. nō qz sit de specie illius pcti. cū nō hēat actū ei⁹ sed qz facit aliqd simile idolatrie fūiēdo creature potius q̄ creatori.

CQuō gula sit mortale vel veniale: c. 27

Gula ex genere suo est pctm veniale. qz appetit⁹ comedēdi ex sua rōne nō subiaceret dominio voluntatis. Gula est imoderat⁹ appetit⁹ comedēdi qd pōt esse quqz modis. Primo si est ibi solus appetit⁹ cibi. 7 hoc nūqz est peccatū. nec etiā delectatio cibū psequēs est pctm inq̄tuz ordinat⁹ cōtra defectuz cibi cōtrariū. hec enī sunt pure nālia. in qbus nec est meritū nec demerituz. Secōdo si appetitū necessitatis adiungit⁹ appetit⁹ delectationis 7 voluptatis in cibo 7 hoc est pctm veniale. Tertio si est ibi trāsgressio precepti. vt cū aliqz sine necessitate soluit ieiuniū ecclesie. v^a qn religiosus comedit carnes. cū hoc in suo ordine sit p^abibitū. s. sub p^acepto sic est mortale. Quarto si appetit⁹ edēdi est cū libidine vt qn nimio 7 finali affectu iheret delectatōi cibi. 7 hoc est pctm mortale. Quito si ducit⁹ in cōsuetudinē talē que facit totā vitam hoīs delectationibus hōi deputari. hec tñ sunt vicina pctō mortali eo q^a ebrietas ab apostolo iter pctā mortalia p^aputat. Ebrietas tñ qnqz est pctm veniale. vt qn vltra necessitatē quis accipit s^am mēsurā tñ p^aceptibili. Qn vō quis egredit⁹ a mēsurā p^aceptibili s^am rōnem bñ ordinatā ad discernendū. 7 hoc in tali mēsurā in qua euertitur status mentis effrenata libidine quādo hoc deo p^aponit tūc peccat mortaliter. Si aliquis aut iebriat aliū ita. s. inuitans eū ad potum. vt intēdat statū mētis eius euertere. 7 hoc facit in eius nocumentuz peccat mortaliter : qz aufert ei plus q̄ si auferret aliqd bonū tēporale qz vsū rationis aufert ei.

CQuomodo luxuria sit mortale vel veniale. Cap. 28

Luxuria est ex suo genere peccatū mortale. qz est cōtra illd. Nō me chaberis. Concupiscentia luxurie distinguit⁹ in sex modis. Primo ē cū cōcupiscentia ptingit in primo motu tantū 7 sic est pctm veniale. Secōds est cū sequit⁹ cōsensu vsqz in delectationē lz nō in op⁹ 7 sic est mortale. Tertius est cū p^asentit⁹ ēt in op⁹ 7 sic est itēz mortale. Quart⁹ est cū cōcupiscentia nō soluz tenet corde. sed ēt pascit⁹ visu. 7 sic iterū est mortale. Mat^a. 5°. Qui viderit mulierē ad p^acu. eā. iā me chatus est eā in corde suo. idest si aīo 7 si ne attendat mulierē vt p^acupiscat eā. qz s^a Aug. hoc nō est tñ titulari. s. plene p^asentire libidini. bñ at dī ad p^acupiscēdū eā qz si aliqz videret mulierē vt rē pulchrā. 7 vterius nō pcederet. tūc nullū pctm esset vel solū pctm curiositatis. Quint⁹ modus est in stultiloquo. vt cū quis mulierē p^acat. vel pp libidinē h³ secuz familiaria colloq^a 7 est mortale. Sextus mod⁹ vocat⁹ ab Aposto. turpitude. Glo. vt in osculis 7 in amplexib⁹ hoc est pctm mortale. 7 tāto grauius peccat⁹ q̄to magis libido per talia accēdit ppter nimia approximationē ad ad ignē. Notandū vō q^a tangē mulierē ppter intentionē nō est pctm. similiter cū intentione tangē: sed ex necessitate nō est pctm Sed tangē ex libidine vel osculari ad nō pertinetē pctm mortale est. Nota q^a dīsa est inf⁹ p^amos motus generatine 7 nutritiue. qz p^amus mot⁹ in gñatiua sp^a est pctm. nisi per sac^az m^arimoniū excusetur. sed nō sp^a in nutritiua: qm potētia cōcupiscibilis nō tñ corrupta est in nutritiua sic in gñatiua. De hac materia requirere supra titulo primo. vbi agitur de spēbus luxurie.

CDe peccato in spm sanctū. Cap. 29

Vānis omne pctm generalit⁹ sit q^a pura deū trinū 7 vnū appropriatē tamē dī aliqd peccatū in p^aez. aliqd in filiū. aliqd in spm sc^am. In p^aez enī peccat⁹ ex ipotentia. In filiū ex ignorātia. In spm sanctū ex malitia certa. hoc ē

De corruptela peccati

quā voluntas potest et scit resistere alicui malo. et tamen ex sola malitia illud eligit. Peccatum in spiritu sancto mere procedit ex libertate voluntate et improba et disrecte impugnat gratiam spiritus sancti. et ideo non habet colore excusationis. quod est ut est de se directe impugnativum merito dicitur et remedium. per quod fieri habet remissio peccati. Peccatum in spiritu sancto dicitur irremissibile in hoc seculo et in futuro. non quod dimitti non possit: sed quod vix dimittitur. aut in hoc seculo est ut ad culpam. aut in futuro est ut ad penam. Item quod non legitur dimissum propter quod dicitur irremissibile. sic Adelsifedech dicitur sine patre. quod non legitur de eius parte. Item quod aduersus fontem remissionis. scilicet spiritum sanctum. Item propter impotentiam hominis. quod vix se potest preparare ad gratiam que tanta moles peccati premit. Sciendum est quod accipitur hoc nomen irremissibile tripliciter. scilicet negative. ut quod nullo modo potest remitti. hoc modo peccatum angeli et damnantorum est irremissibile. Item privative. ut quod non habet congruentiam de se ut remittitur de beato. habet ex congrua voluntate dei possit omnem peccatum dimitti. hoc modo omne peccatum mortale est irremissibile. Item contrarie secundum quod habet aliqua culpa contrariam dispositionem ad remittendum. hoc modo peccatum in spiritu sancto est irremissibile quod contrariatur gratie remittendi peccatum. et hoc per dispositionem. vel presumptionem. vel alias species huius peccati. Sex sunt species peccati in spiritu sancto videlicet. de speratio. presumptio. impugnatio veritatis agnitione. Inuidia charitatis fraterne. obstinatio. finalis impenitentia. horum numerus sic accipitur. In remissione tria sunt. scilicet ipse remittens et ille cui remittitur. ac dispositio remittendi in eo cui remittitur. In impugnatore duo sunt. scilicet misericordia et inobstantia. Contra primum est desperatio. Contra secundum est presumptio. In eo cui remittitur duo sunt. scilicet dolor de commissio et propositum de non committendo. Contra primum est obstinatio. Contra secundum est finalis impenitentia. preterea dispositio remittendi in eo cui remittitur duplex est. scilicet cognitio veri et amor boni. Contra primum est impugnatio veritatis agnitione. Contra secundum invidentia charitatis

fraterne. De finali penam nota quod si dicitur continuatione peccati usque in finem sic in omni peccato in quo quis decedat est finalis penam prout autem est una species peccati in spiritu sancto secundum quod hic sumitur sic dicitur propositum non penitendi.

De peccatis cordis.

Cap. 30

Eccata sunt hec. cogitatio. delectatio. suspensio. desiderium mali. voluntas perversa. infidelitas. inde votio. presumptio. desperatio. timor male humilians. amor male accedens. suspensio. ira. invidia. odium. timere humiliter. exultatio in aduersis proximi. contemptus pauperum vel peccatorum. personarum acceptio perfidia. affectus parentum carnalium. inepta letitia. seculi tristitia. impatientia. auaritia. superbia. perplexitas. obstinatio. mali. tedium boni. accidia. inconstantia. pena penitentiae. dolor quod non facit amplius malum. hypocrisis. amor placendi. timor displicendi. verecundia de bono opere. amor privatus. sensus singularis. ambitio dignitatum. vanagloria de bonis nature. vel gratie. vel fortune. verecundia de pauperibus amicis. contemptus ammonitionum. imisericordia.

De peccatis oris. Cap. 31

Eccata oris sunt hec. crebra iuratio. periurium. blasphemia. nomen domini irreuerentem assumere. veritate impugnatore. de mendatio et vanis aliis istruere. deum murmurare. Irreuerentem homines dicere. detractio. adulatio mendacium. vituperium. maledictio. infamatio. comminatio. impugnatio veritatis agnitione. impugnatio charitatis fraterne. semiatio discordie. perditio. falsus testimonium. mala conscientia. obisio. obediencie. inerte facta bona. in ecclesiis placitare aduersus bonos. puocare. reprehendere. primum in aliquo quod ipse facit. vaniloquus. stultiloquus. proferre verba ociosa. vel superflua. vel curiosa. iactantia. verborum politio. peccatorum defensio clamor. risus cachinnus. turpiloquus lenocinium. cetera est catilinas seculares. in cantu diuino magis studere vocem frangere quam deum te psallere. murmurare. verba scurilia. proferre in iniusta causa aduocare. malum commendare.

f 2

Liber. iiii.

De peccatis operis. Cap. 32

p Eccata opis sunt hec. gula. luxu-
ria. ebrietas. symonia. sortilegiū.
violatio dierū solemnū. sacrile-
giū. indigne cōicare. votoꝝ fractio. apo-
stasia. dissolutio in diuino offō. scandali-
zare suo malo exēplo proximū ⁊ corrūpe-
re. ledere homines in reb⁹ vel in persona
vel in fama furtū. rapina. vsura. deceptio
ludus. vēditio iusticie. exactio in debita.
thelonea iniusta. auscultare mala. iocula
toribus dare. necia subtrahere. superflua
sumere. vltra vires ppriās qddas aggre-
di. psuetudo peccādi. recidiuatio. simula-
tio. tenere officiū ad qd nō sufficit. vel qd
sine pctō nō agit. correizare. nouitatē in-
nire. maiorib⁹ rebelare. minores oppri-
mere. deliquere visu. auditu. odoratu. gu-
stu. ⁊ tactu. lucta. osculis munerib⁹. itine-
ribus. nutibus. mandatis scripturis. cir-
cunstantias aggrauantes omittre. que
sunt. tps. modus. numerus. psona. moza
scientia. etas. tentationē puenire seipsuz
ad peccatum cogere.

De peccatis omissionis. Cap. 33

p Eccata omissiōis sunt hec. de dō
nō cogitare. ipm non timere vel
amare. gratias de beneficijs non
agē. opera que qs facit ad ipsuz nō refer-
re. de pctis sic d3 nō dolē. ad gratiā pci-
piendā se nō pparare. gra accepta nō vti
nec eā seruare. ad inspirationes diuinā se
nō cōuertre. voluntatē suā voluntati di-
uine nō cōformare. ad rōnes dicēdas nō
attendere. oratiōes debitas omittre ea
ad que tenet ex voto. vel pcepto vel offi-
cio negligere. ecclesias ⁊ pdicationes su-
gere. tentationi nō resistere. pnias iniun-
ctas negligē. ⁊ negligent facere ⁊ que sta-
tim faciēda sunt differre. bonis primi nō
gaudere. malis nō cōdolere. iniurias nō
remittre. fidē primo nō seruare. ⁊ bene-
ficijs eius nō rñdere. delinquētes nō cor-
ripere. lites nō sedare. ignorātes nō in-
struere. afflictos nō cōsolari. ammonitio-
nibus nō acquiescere.

Explicit liber tertius.

Incipiunt capitula quarti libri.

De incarnatione xpi.	1
De salutatione angelica.	2
De rñsione virginis.	3
De scificatiōe materna.	4
De cōceptione diuina.	5
De rōnibus incarnationis xpi.	6
De mō incarnationiōis.	7
De vnione ⁊ nā assumpta.	8
De vtilitate incarnationis.	9
De mirabilib⁹ circa incarnationē.	10
De natiuitate xpi.	11
De circuncisione dñi.	12
De baptismo dñi.	13
De plenitudine grē xpi.	14
De plenitudine sapientie xpi.	15
De merito xpi.	16
De voluntate xpi.	17
De defectib⁹ quos xps assumpsit.	18
De passione xpi.	19
De effectu passionis xpi.	20
De cruce xpi.	21
De descensu xpi ad inferos.	22
De resurrectione xpi.	23
De ascensione xpi.	24
De ascensu xpi ad dexterā.	25

Explicit capitula. Incipit liber qrt⁹.

De incarnatione xpi. Cap. 1

sicut est rerum pncipiū effe-
ctiuū in creatione. sic est re-
fectiuū in redēptiōe ⁊ pfecti-
uus in retributiōe. qm sic p
oia creauit per verbus icrea-
tum. sic oia recreauit ⁊ renouauit p vbu
icarnatū. Porro circa icarnationē xpi ta-
lis fuit ordo. Saluatio āgelica. rñsio vir-
ginis. scificatio mñna. pceptio diuina. de
quib⁹ nūc per ordinem est agendum.

De salutatōe angelica. Cap. 2

m Ihsus est angel⁹ gabriel qui fuit
de ordine archāgeloz ad beatas
vgines. cui appuit vñsiōe corpali. Quis lo-
queret locutione spūali. Ad illd notable
sacrm nūcius debuit esse āgelus pp tria.
pmo pp cognatōes virginittatis ad ange-
licā nāz. 2º pp ordinē pditiōis hūane qz
sic ibi venit diabol⁹ in serpēte ad mulierē

De humanitate xpi

ita hic de' venit per angelū ad virginē. vt sic ex opposito medicina rīdeat morbo. ⁊ reparatio lapsui. ⁊ remediū nocumēto. 3° qz sic illa gr̄a fuit reparatio nāc hūane sic fuit ⁊ ruine āgelice. vñ cōi bñficio vtraqz nā cōiter debuit mīstrare āgelica. s. ⁊ hūana. Diuidit āt salutatio btē v̄ginis i tres partes. p̄mā ptē icipit angel⁹ dicēs. Ave gr̄a plena dñs tecū bñdicta tu i mulie. Scđaz subiūxit helisabeth. cū ait. Et bñdi. s. v. tui Tertiā apposuit ecclia vt i reuerētia nomī marie h̄ret nā maria nō est d̄ textu. ista salutatio p̄mēdabilis ē in. 4. p̄mo pp auctore. qz missus ē angel⁹ a deo. 2° pp nūciū nō enī hō fuit dign⁹ nūciare: s; āgel⁹: nec qlibet angelus: s; gabriel. 3° ab ea q̄ salutaf. qz v̄go: nec qlibet v̄go: sed maria. 4° ab ip̄o mō salutādī q̄ idicat inocētā v̄ginis. cū d̄ gr̄a plena. Itē excellētā p̄ce p̄tōis. cū d̄. dñs tecū. Itē puilegiū p̄rogatiue singulari. cū d̄ bñdicta tu in mu. Salutantes q̄das inueniunt optatiue salutis. 2. i Re. 16. Salue rex. q̄dā gr̄e. Apo. i plurib⁹ locis. Gr̄a vob⁹ ⁊ pax q̄dā gaudij thob. 5. Gaudiū tibi sp̄ fit. q̄dā bñdictio nis Ruth. 2. Bñdicat tibi dñs. bec āt salutatio angeli ex oibus p̄dictis p̄flata v̄. Cōrinet enī salutē cū dicit. Ave. Itē gr̄az cū dicit. gr̄a ple. Itē gaudiū cū dicit. dñs tecū. Itē bñdictioez cū dicit. bñdicta tu ⁊c. ¶ Deterēa in hac salutatiōe notat triplex p̄rogatiua btē v̄ginis. s. nāc cū d̄ Ave. gr̄a. cū d̄ gr̄a plena. gl̄ie. cum d̄ bñdicta tu ⁊c. Nota deniqz ser in angelica legatide. p̄mo q̄ reuerēter bt̄az v̄ginē saluauit cū dixit. Ave gr̄a plena. 2° q̄ excellēter p̄mēdauit. ibi. bñdicta tu ⁊c. 3° q̄ dulciter p̄fortauit. ibi. Ne timeas ma. 4° q̄ elegant mōz exposuit. ibi. Spūs scūs sup̄ne. ⁊c. 5° q̄ diligēt suā legatidez cōpleuit. ibi. Ecce p̄cipies ⁊ pa. 6° q̄ p̄uenient p̄lez nasciturā descripsit. ibi. Ideoqz qd̄ nascet̄ ex te sc̄m̄ vocabit̄ filius dei.

De respōsione virginis. Cap. 3
Vos legim⁹ i scriptura dialogos vnū iter euā ⁊ diabolū quo mors cōcludebat. Alterū inter mariā ⁊

angelū quo vita oriebat. Vide aut̄ trīa q̄ fecit btā virgo in salutatiōe angeli. s. cogitacionē seu deliberatiōez. qz cogitabat q̄ lis esset ista salutatio. Interrogacionē. qz q̄rit quō fiet istud. Cōsensuz. qz r̄ndit. Ecce ancilla dñi ⁊c. Nec in deliberatiōe fuit subita sic Eva. nec in interrogādo dubia sic zacharias. nec in p̄sentiendo tarda sic sarra. In r̄nsione p̄sensus beate virginis q̄ttuor verba inuenies. que q̄ttuor virtutibus maxie redolēt. Ait enī. Ecce. qd̄ ē obedientie p̄mpte. Ancilla dñi. qd̄ est hūilitatis. p̄fecte. fiat mihi. qd̄ est caritatis. inflammate. Scđm̄ verbū tuū. qd̄ ē fidei deuote. Septē verba bec locuta ē btā virgo in euāgelio. p̄m fuit. vinū nō h̄nt. 2^m fili qd̄ fecisti nob̄ sic. 3^m Qd̄cūqz dixerit vob̄ facite. 4^m qñ saluauit helisabeth. 5^m quō fiet istud ⁊c. 6^m Ecce ancilla dñi. 7^m Adāgnificat aia mea dñm. Verbū primū fuit pietatis. 2^m caritatis. 3^m instructiōis. 4^m solatiōis. 5^m discretiōis. 6^m humilitatis. 7^m ofonis. ⁊ gr̄arū actionis. Et nota q̄ v̄ba p̄dicta fuerunt breuia p̄ter vltimū.

De sc̄tificatiōe materna. Cap. 4
Anc̄tificatio triplex ē. q̄dā cōis q̄ fit p̄ sac̄ra. quedā sp̄alis que fit p̄ gr̄am spūs sc̄ti. quedā sp̄alissima que fit per gr̄am singularē. p̄ma remouet culpā ⁊ cōfert gr̄am. remanet tñ fomes ⁊ p̄nitas ad peccādū. ⁊ talis est baptisimatis. 2° remouet culpā ⁊ p̄nitatē peccandi mortalit̄. ⁊ talis fuit sanctificatio Joānis bap. ⁊ Jere. in vtero. 3° remouet culpam originalē ⁊ p̄nitatē ad peccādū tam venialit̄ q̄ mortalit̄. ⁊ talis fuit in btā v̄gine. Et sciendū q̄ l̄z gr̄a sc̄tificatiōis i vtero fit maior q̄ttū ad essentiā q̄ gr̄a sac̄ralis. tamē quantū ad aliquos effect⁹ maior est gr̄a sacramentalis. qz baptisim⁹ ip̄i mit caracterē. ⁊ aperit ianuā celi. ⁊ habilitat bolem ad alia sac̄ra quoz nihil fac̄ sc̄ificatio in vtero. et se. Verūtāmē gr̄a sanctificationis in vtero p̄cellit in hoc gr̄az baptisimales. qz taliter sanctificat⁹ nō pōt mortalit̄ peccare. ⁊ ad venialia minus inclināt eū fomes. ¶ Deterēa minora ⁊ pau

Liber. liii.

tiora venialia cōmittit . 7 talis grā fuit in Joāne bap. 7 id ne inuanū grāz dei recis peret fugit hoiuz societate. 7 artiffimā in se pñiam tenuit ne leui saltez maculare vi tam fame poffet. **I**dem igit q̄ in fctificatiōe in vtero p̄fert grā media inter grāz facralē . 7 grām plene cōfirmatiōis in patria que h3 cōiunctuz sibi finē vltimū. Ad p̄firmatiōē enī p̄fectā tria pertinet. **P**rimū est ifeparabilis adhefio rōnis ad deum. 2^m est idexflexibilis fubiectio ifirmarū potētiarū aie fub iperio rōnis. 3^m est indif cōtinualis cōuerfio actualis toti⁹ hominis in deuz qñ hō diuina dulcedine affect⁹ ex toto corde 7 ex tota aia. 7 ex oib⁹ virib⁹ fp̄ actu tē dit in deū. 7 i q̄dcunqz aliud i quo relucet de⁹. **S**ecundū hōz h3 gratia fctificatiōis fimplr. vt. f. nullus qui p̄iceps eius fuerit nō poffit peccare mortalit. 2^m habuit beata virgo. 7 id nec venialit vnq̄ peccauit. fic dicit Aug. 3^m aut nō pōt cōuenire grē vie eo q̄ illd ex fruitōe dei cau fet q̄ tm ē in pñia. Tres fuerit fctificatiōes m̄fis di. p̄ma fuit fctificatio i vtero. 7 bec tres habuit effect⁹ fcilz origialis culpe exp̄iationē 7 gratie infufionē 7 fomitis tantā reftictiōez vt nō poffet in mortale peccatuz duci. licet fomes maneret fm effentiam. **S**ecda fctificatio fuit in fp̄is fcti obūbratiōe 7 filij dei p̄ceptiōe que trib⁹ p̄missis duo femp addidit fcilicet oimodā fomitis extinctiōē. 7 p̄firmatiōez in bono. ita q̄ que p̄i⁹ peccare nō poterat mortaliter iā nō poffet peccare. **H**os duos effect⁹ exp̄ffit angelus. **L**uce. i. Sp̄is fctus fupuenit in te quo ad primū. **E**rvirtus altiffimi obūbrabit tibi. quo ad fecundū. **I**ta p̄firmatio non fuit liberi arbitrij ablatio fed ei⁹ per grāz cōpletio. **P**̄reterea fp̄is fctus fupuenit in eā nō folū ad fctificandū: fed etiā ad fecundandū. cui⁹ virtute virgo cōcepit. virgo pepit . 7 post partū virgo p̄māfit. **T**ertia fctificatio fuit in filij dei inhabitatiōe qui nouē mēfibus in vtero ei⁹ māfit. **E**x his oibus p̄dictis duos effect⁹ addidit . **U**n⁹ fuit q̄ oēs difpōnes fomitis fublata fuerūt . fic

qñ morbus est curat⁹ ad huc interdum remanent reliquie curāde . **S**cds fuit deditio ad diuina. ita q̄ etiā licitis v⁹ fib⁹ mūdanis. f. naturalib⁹ aptare eā effet impoſſem. qz tūc nō folū mens: fed et corp⁹ luce dinitatis reſplēduit. vt ſignatū eſt **E**zechi. 43. **E**x p̄dictis collige q̄ fomes 7 p̄ſo nam ificit 7 naturā. **P**ersonā q̄dez. qz ad malū p̄nā facit. 7 ſtimulat ad pctm̄. **N**aturā vero qz carnē ificit . p̄ut eſt p̄ncipiuz ad alterā carnē. **S**ed beata virgo in p̄ima fctificatiōe que fuit in vtero mundata fuit ab originali pctō. inquantū fomes reſpicit p̄ſonā ſuā. qz nihil in p̄ſona ſua purganduz remāfit. **I**n ſcda vero fctificatiōe que fuit qñ ſp̄is fupuenit in eaz purgata fuit a fomite . p̄ut ipſe fomes reſpicit naturā in cōpatiōe ad p̄lem p̄pagandā. nō opere nature: fed ope ſp̄is fcti. **R**emot⁹ enīz fuit eſſentialit p̄p qd pars ab ea ſeparanda in corp⁹ xpi de fomite nihil habuit fic nec m̄f. **N**ota ſilt ex p̄dictis 7 ex ſequentib⁹ q̄ beata vgo ex p̄ma ſanctificatiōe excellēbat puritate oēs baptizatos ex fctificatiōe 2^a excellēbat puritatez Ade quā habuit ante pctm̄. p̄ cōfirmatiōez excellēbat angelos: qm̄ nec illi creſcē p̄nt in p̄mio ſubſtāiali ſiue eēntiali: ſicut nec decreſcere: ſed beata virgo p̄ficere potuit in merito 7 nō deficere. **P**uritas m̄fis dei fuit q̄druplex in q̄ nulla creatura ſibi poterit cōpari. p̄ma puritas fctificatiōis in vtero. **O**is enī rōnalis creature puritas vel eſt nāe . vt angelus. vel eſt grē gratis date. vt fuit inocentia p̄mi ſtal⁹ hoīs. **V**l e grē gratum faciētis. 7 iſta eſt maior alijs duab⁹. **U**nde cū in illa ſpē grē fctificatiōis m̄fis dei fuerit ſuprema: p̄ q̄ vincit puritatē oīs pure creature. 2^a eſt puritas in nocētie invita in q̄ ſilt oēs excellit. qz brā virgo vixit ſine oi pctō. 7 hoc oportuit eē maxie grē q̄ nō ſolū ipſi⁹ nāz p̄ficeret: ſed cā ſupra legē nāe corrupte extolleret. 3^a e puritas virginee caſtitatis in qua excellit 7 angelos 7 hoīs. **A**ngelos q̄dez. qz fm **H**iero. bec retinuit p̄ vtutē caſtitatis qd fuit in angelis neceſſitatis nāe . **I**tē excel

De humanitate xpi

lit hoies in hoc, qz pma exēplar fuit hui⁹
Integritatis, ps. Adducent regi vginēs
post eā. Preterea ostēdit illud alia rōne
qz sūma est bec puritas, que poti⁹ potest
suū dñs secū pati qz possit violari. ⁊ ta
lis fuit vginitas dñe nre. q̄ gaudiū mris
bz cū viginitatis honore. sō nec pma si
milē visa est: nec hīc sequēte. 4.º est puri
tas sanctificatōis ex supuentiōe spūs sc̄ti
⁊ pntie dei in qua excellit oēm creaturaz
Cū enī eē matrē dei sit dignitas supior q̄
pure creature cōicari possit necesse ē gfas
ad hoc disponētes eē maiorē oi gfa pure
creature. Opz ergo privilegiū sc̄tificatiōis
sue in hac pte oēm sc̄tificatiōez excedere
alioz. C De pceptiōe diuina. Cap. 5
Or vt vgo beatissima assensuz an
m gelo prebuit, dicēs, fiat mihi fm
verbū tuū. Spūs sanc⁹ sup eā ve
nit. ac filiū dei pcepit. Nec autē tria simul
fuerūt tpe nō nā. tūc iplēta sunt pambula
figuraz ⁊ documenta scripturaz. ⁊ desi
deria pphetaz pp qd etiā aduent⁹ xpi dō
plenitudo tps. Quare autē xps nec p̄s
nec posteri⁹ venerit. nōnulle sunt rōnes.
Pr̄ma est vt ordinē vniuersi de⁹ nō tur
baret. Singula nāqz suis sunt tpb⁹ quā
to magis in mario dei ope. s. filij incarna
tione. Sc̄da ne fides ⁊ spes de pmissa in
carnatione. ⁊ nimis tardata perirent. Si
enim tardasset venire quōtidie decreuis
sent hoies in fide ⁊ tepuissent: sed p̄s ve
nire nō fuit necesse, qz nō pdest medicina
spūalis sine affectu recipietis. Tertia est
vt sup̄me ifirmitatis culpe immediate suc
cedēt melioratio. s. sūmūz dolorē acute
febris sanatio. Quarta vt bō lege nālī ⁊
scripta convinceret. sicut ait August. qz si
statim venisset diceret hō qz per leges na
turalem saluari poterat. ⁊ superflū cre
deret aduentū christi. Similiter dicē po
terat de lege scripta: s. cōperto q nec sic
nec sic saluari poterat: tunc venit ipse. qz
tunc erat tēpus miserēdi. Quinta vt sicut
prim⁹ homo cōditus fuit sexta die ad to
tius mundi cōplementū. sic secūdus hie
ret in sexta etate ad totius creature perfe

ctionem. sexta enim etas apta est ad exer
citiū sapientie. ad remissionez culpe. ad
meritū vite eterne. ⁊ ad transitū de statu
miserie ad statum glorie. ⁊ ista notant in
sexta etate ratione pfectionis senarij. Se
xta qz christus nō debuit venire in p̄ncipi
pio tēporis qz aduentus eius nimis fuisset
festinus. nec in fine vltimo. qz tunc ni
mis fuisset tardus: sed decebat saluatorē
inter tēpus morbi. ⁊ tēpus iudicij irodu
cere tēpus remedij. Septima qz decebat
ducē perfectū tunc se ostendere. cuz esset
opportunitas currēdi ad brauiū. hoc est
in fine temporū: ⁊ tamē ante terminūz vt
per timorē iudicij stimulatū per spem pre
mi attractū. ⁊ per exēpli perfectiones ani
mati sequi possemus efficacit ducem no
strū. Octava qz decebat mediatorē quos
dam mēbrozūz suozum ipsūm precedere.
quosdā ipsūm sequi. Incarnationē ebri
sti multe figure precesserunt ⁊ prophetie
de quibus aliquas assignem⁹. Abrahā
descendit in egyptū vt peregrinaret ibi.
Lapis precisus est de monte sine mani
bus. flui⁹ egrediebatur de loco volupta
tis ad irrigandūz paradīsum. Sapientia
edificauit sibi domū. excidit columnas se
ptem. Thronū fecit sibi salomon de ebo
re grandē. Nouū faciet dñs super terras
femina circundabit virū. Jonas in mare
proijcitur. ⁊ mare sedat. Sullabūt mon
tes dulcedinē. Descēdi in ortum meum
vt viderē poma conuallūz. Vellus gēde
onis rozificat. Adanna seruatur in vna
aurea. Virga Aron floret. flos de radice
eius ascēdet. Emittit columba de archa
Noe. Adicitur lignūz in aquas marath.
Paradīsus plātatur. Adoyse ponit in
physcellam sc̄rpeā. Israhel idauit Ioseph
tunica polimita. In sole posuit taberna
culum suū. Duo viri serunt in vite botruz
de terra pmissionis. Adittitur ioseph in
cisternaz. Urbs fortitudinis nre syon sal
uator ponet in ea murus. Emitte agnūz
domine. Rozate celi desuper ⁊ c. Ascē
det dominus super nubem leuem. Adis
sericordia ⁊ veri. ob. si. Gemma carbun

culi i ornamento auri. Simul i vnū dines
 ⁊ pauper. Ego prim⁹ ⁊ nouissimus. i cha
 ritate ppetua dilexi te. Aditit. Daniel i
 lacū leonū. Appet i calno part⁹ simit filio
 hoīs. Umbra descendit i horologium. io.
 gradib⁹. Ignis apparet i rubo n̄ combu
 res. Solē nube tegā. Quid lucidi⁹ sole?
 ⁊ hic dñficiet ps. A sūmo celo egressio e⁹.

CDe rōibus incarnationis. Cap. 6

Er verbū igf incarnatū scā ē bu
 p mani gnīs reparatio. n̄ qz aliē sal
 uari n̄ poterat: s̄ qz nullus alius
 modus fuit ita cōgru⁹ ip̄i repatori ⁊ re
 parabili ac reparationi: Cōgruebat in q̄
 iste modus reparatori quē decebat suaz
 potētiā sapias ⁊ bonitatē osidere. Quid
 at potēti⁹ q̄ cōiūgere extrema sūme di
 stātia: hoc est creatorē ⁊ creaturā? Adā
 gna potētia fuit i cōiūctōe dispariū ele
 mentoz. Adāoz i cōiūctōe illoz ad sp̄m
 creatū. Adāria i cōiūctōe istoꝝ oīuz ad
 sp̄z icreatuz. vbi ⁊ maxīma disparitas ē.
 Quid vero sapienti⁹ q̄ qz ad perfectōez
 toti⁹ vniuersi fieret p̄iunctio p̄mi ⁊ vlti. b⁹
 ē vbi dī qd̄ oīuz p̄ncipiū ⁊ hūane creatu
 re q̄ i operibus sex dieꝝ fuit vltia oīum
 creaturaz. Quid etiā beniuolenti⁹ q̄ qz
 creator reꝝ cōicare se voluit rebus creat̄
 ⁊ hec benignitas magna fuit i cōicatioe
 sui. oib⁹ reb⁹ per p̄ntiam maior. qz cōica
 uit se hōis per gr̄az maria qz cōicauit se
 hōi per vnionē. ⁊ per p̄ns gnib⁹ singulo
 rū i vnitate persone. fuit et̄ iste mod⁹ con
 gruētissim⁹ ip̄i reparabili. qz hō p̄ p̄cū
 corruit i infirmitatē ⁊ ignorātiā ⁊ malitiā
 p̄ q̄ iept⁹ fact⁹ ē ad v̄tutē dīnā imitādā. ⁊
 ad veritatē cognoscēdā. ⁊ ad hōitatē di
 ligēdā. id̄ de⁹ fact⁹ ē hō p̄ qd̄ se reddidit
 hōi imitabile cognoscibile. ⁊ amabile. fu
 it et̄ iste mod⁹ p̄gruētissim⁹ n̄re repationi
 qz dñs i forma sui. pcurauit salutē sui. s̄
 ⁊ aliē rōes q̄re fuit cōueniēs deū scarna
 ri. p̄ma ē qz p̄uaricator abstulit nob̄ deū
 vñ pueniens fuit vt reparatoꝝ redderet
 nobis deū. 2⁹ qz hūilitas d̄cuit deū s̄ nō
 potuit hūiliari vsqz ad penas in natura
 dīna oportuit ergo q̄ i alia. 3⁹ vt p̄pbe

tias impleret. Isa. ego q̄ loquebar eē ad
 sū. Abacuch. Apparebit i finē. ⁊ n̄ mētie
 si morā fecerit expecta eū qz veniēs veni
 et. vt. s̄. doceret poti⁹ vicere p̄ iustitiā q̄
 p̄ potētiā. 4. p̄ vitādū icōueniens qz s̄
 de⁹ icarnari nō potuit vel nesciuit. vt no
 luit. videt̄ in eo eē ipotētia vel ignorātia
 vel inuidia qd̄ abfit. Quia vt tāta eēt hu
 militas i redēptore q̄ta fuit supbia in p̄
 uaricatore. qz supbia tāta fuit vt hō vel
 let eē vt de⁹. vñ hūilitas tāta debu it esse
 vt de⁹. fieret hō. Sexta vt n̄z amorē exē
 taret ⁊ nostrā sp̄e erigeret. Septia vt exē
 plū imitāde v̄tutis nobis daret i forma
 visibili ⁊ hūana. Quāuis opa trinitatis
 sint idiuisa. ita qz q̄cqd̄ opat̄ vna p̄sona
 opet̄ ⁊ alia tñ solus fili⁹ accepit carnē. ⁊
 nō p̄r vel sp̄s scūs. Et hēmus exēplū in
 trib⁹ donicellis induētib⁹ ip̄az tertiā de
 qb⁹ pōt̄ dici q̄cqd̄ facit vna facit alia vna
 tñ sola iduit. Eodē mō dicēdū qz incar
 nationis opus q̄nz attribuit̄ p̄ri vt ibi. at
 vbi venit plenitudo tēpor̄z mi. de⁹. h̄. suū
 q̄nz attribuit̄ filio vt ibi. Exiui a p̄e meo
 ⁊ veni i mūdū. q̄nz sp̄i scō. vt i simbolo.
 q̄ conceptus est de sp̄u scō. s̄z hec id̄ dñr
 qz op⁹ incarnationis fuit marie potētie. sa
 pie. ⁊ hōitatis q̄ trib⁹ p̄sonis attribuitur.
 Sūt aut̄ multe rōes q̄r fili⁹ icarnat⁹ fit. ⁊
 non p̄r vel sp̄s scūs. p̄ma vt p̄ eadē sa
 piam q̄ mūdū p̄siderat fieret repatio. 2⁹
 vt q̄ fili⁹ ē i deitate eēt fili⁹ i humanitate.
 3⁹ ne idē eēt ⁊ p̄r ⁊ fili⁹ si p̄r d̄ boie nasce
 ret. 4. qz p̄gruētī⁹ mittebat̄ q̄ ē ab alio q̄
 q̄ ē a nullo. 5⁹ p̄ p̄firmatōez hereditat̄
 p̄misse. ne. s̄. possim⁹ dicere p̄ri. Domie
 tu habes filiū cui cōpetit hereditas quā
 homini p̄misi. 6⁹ vt p̄ris erga nos oñ
 derē caritas. Jo. 3. Sic deus dile. m. vt
 fi. su. vnigenitus daret. 7⁹. vt oñdat̄ qz de
 us p̄r nihil h̄z qd̄ nō fit nobis pat⁹ dare
 cū filiū suū vnigenitū dederit. 8⁹ vt sic dī
 fili⁹ fact⁹ ē hō. sic hō fieret fili⁹ dei. Apo.
 ad Gal. Aditit de⁹ filiū suū vt adopuoz
 nē filioꝝ recipemus. 9⁹ vt eēt occasio sa
 lutis: q̄ dī occasio ruie. io. qz imago de
 buit p̄ imaginē reparari. 11⁹ qz sicut v̄bz

De humanitate xpi

mētis mediāte grossiori natura emittit
p vocē. sic vbi et nū p assumptionē nē. 12^a
quia medius inter personas debuit esse
mediator dei. s. 7 hominū. 13^a qz sapien
tia patris reparare debuit appetitozem
sapientie Sen. 2. Eritis sicut dii sciētes
bonum 7 malū. 14^a qz decētissime cōiū
gū humilitas 7 sapiētia. prouerbi. Vbi
humilitas ibi 7 sapia: vnde filium dei p
ripue decuit incarnatio. 15^a. qz idee non
sunt nisi sapientia dei que filio appropia
tur vnde cum singule idee singuloz sint
cause tunc demum oia pfecta sunt 7 cō
pleta cum per vnionē ad suum principio
um redierint. 16^a qz si pater fuisset incar
natus tunc nulla persona sine principio
fuisset. 17^a. qz oportuit incarnatā psonam
tāqz sacerdotē supplicare. p natura assū
pta. s. magis dicit filium supplicare p
qz ecōtra. 18^a qz si spiritus sanctus fuisset
incarnatus tunc duo essent filij. 19^a qz nul
lus decet magis reducere ad dīnā cogni
tionē qz verbū quo pater se declarat qz ē
vniūibile carni. sic 7 verbum voci. 20ª quia
nullum magis reducere hominē ad filia
tionem adoptiuā qz filium naturalem.

CDe modo incarnationis. Cap. 7
Iā cōi reparatōe oīuz decēs erat vt
i fieret pcurfus triū d triplici bie
rarchia. s. dīna angelica. 7 hūa
na. vñ i misterio incarnationis fuit concurs
sus āgeli nūciātū 7 vgis cōcipiētū. ac ver
bi dei carnem assumentis. Cū filiū dī mit
tū i mundū nō fit loci mutatio: s. nē hū
mane assūptio. qz ipi mitti est eē vbi p
us fuit: s. alit ibi eē qz pus fuit. 7 bec al
teritas nō ē ex pte ei qz ē cū fit imutabilis:
s. ex pte ei i quo ē qz vniū nre carni vt n
fit imutadō ex pte sui: s. ex pte nri. Iudic
terea i mutatiōe loci erigit nō eē vbi qz
pus erat: s. nec hoc ē i filij missiōe: qz p
incarnationē fuit in pfe sicut temp. Xps
assumpsit naturā nostrā qnqz modis. s.
misericoz dīter apo. ad titum. 3. Scdm
suā misericordīā saluos nos fecit. vtilit
s. p salute nra. ps. Opatus ē salutē i me
dio tēre. Sapient qz assumpsit bonū na

ture reprobandō maluz culpe. Isa. Buti
rū 7 mel co. vt sci. re. ma. 7 e. bonuz. for
tit qz sic suscepit naturā hūanā qz nunqz
dposuit eā. qz p mortē vnita fuit dīni
tas carni i sepulchro. 7 aie i inferno. mira
bilis qz cōsūta sūt i carne sūmū 7 imū h
est deus 7 lim. Verbum caro sem ē qnqz
mōis. s. s. veritatē carnis. Isa. Vere lan
guozes nros ipe tulit. Iudic carnē. qz p
ter carnis opōez Math. i. Qd i ea natuz
est de spū scō ē. Supra carnē. qz meritis
nostris nō erigētibz. Apo. ad Tituz. 3.
Iā ex opibz iu. q. se. n. Iudic carnes.
qz ad saluādā carnē. 7 hoc quātū ad fide
les efficacit. s. quātum ad oēs sufficient
Math. i. Vocabis nomē ei. Jesū. ipe. n.
saluū faciet populū suū. Cōtra carnē. qz
ad maiorē dānatōe infidelīū. Jo. 15. Si
nō venisset: 7 locut eis nō fuisse pccū n
bērent. Op assūptiōis humane nē n aia
tio s. incarnatio noiat. cū tñ a dignioz
res pauerit noari. hoc at est ppter qz
tuoz rōnes. s. vt fiat expfioz noiatio. 7 vt
pfundioz explicez dignatio misentis: 7
qz nobis magis nota ē ps carnis. 7 vt ma
ior humiliatio expmat eo qz magis a deo
distat caro qz aia 7 qz caro ē a pētibz p
pagata aia a deo creata.

CDe vniōe 7 natura assūpta. L. 8
Sicut in dīnitate vna est eēntia 7
tres psonae. ita i xpo ē. ecōtra vna
psona. 7 tres eēntie. s. deitas aia 7 caro:
bō ē efnū nōnū 7 antiquū. qz deitas est
eterna. s. aia ē noua. qz i assūptiōe car
nis creata. caro vō ātīqua. qz ab Adam
ppagata. 7 xps s. naturā deitatis est ge
nitus. s. aiaz vero creat: s. fm carnē na
tus potē fact. Vniō fuit triplex i xpo. s.
deitas ad aiaz: 7 ecōtra. 7 deitas ad car
nē. 7 ecōtra. 7 aie ad carnē. 7 ecōtra. Due
pime vniones sp mātunt. tria separata
fuit i morte. Vniō ergo deitatis ad hūa
nā naturā nō est i vnitate nature. s. pso
ne: non dīco psonae humane: sed dīne:
hoc ē nō assūptē: s. assūmētē: nec psonae
cuilibz: s. soli vbi: qm ipossibile ē quā
dīuina cōcurrat cū alia sic ps ad cōstutū

Liber. iiii.

ionē tūj. vel q̄ ip̄a trāseat i aliā : v̄l alia
 in ip̄am p̄pter simplicitatē ⁊ vnitatē ip̄i
 ns p̄fectissimā p̄pterea dinitas ⁊ hūani
 tas nō iueniūt i vnitatē nature s̄z p̄sone
 ⁊ sic intelligitur illō i simbolo Arbana
 s̄j. Mā sic aīa rōnalis ⁊ caro v̄n̄ est hō.
 ita de⁹ ⁊ hō v̄n̄ est x̄ps. ibi nāq̄z pōitur
 similitudo x̄tū ad vnitatē p̄sone nō naz
 turē. qz caro ⁊ aīa d̄nr i hoīe x̄tū ad eēn
 tiā. ⁊ p̄stituūt tū v̄nā p̄sonā Eadē inter
 dinitatē ⁊ humanitatē x̄pi ē differentia ⁊
 tū est ibi vnitatis in p̄sona ⁊ qz dīna natu
 ra i nullo supposito pōt substinere p̄ter
 x̄ i p̄p̄a hypostasi iō vnio illa nō pōt ēē
 in p̄p̄ia p̄sona hōinis s̄z dei. ⁊ p̄pterea
 deus in v̄na p̄sonaz suaz fecit seipm sup
 positū hūane nē. Cū tū ē ibi v̄na p̄sōali
 tas ⁊ vnitatis p̄sōal. s. ex p̄te assumēt. ad eē
 nāq̄z persone triplex ergit̄ distinctio. s. sin
 gularitatē. ⁊ naturalis i cōicabilitas ac ex
 cellētia dignitatis. p̄pter p̄mū nullū
 v̄nibile est p̄sona. p̄pter 2^m aīa nō est
 p̄sona. S̄z p̄pter 3^m x̄ps s̄m q̄ est hō nō
 est p̄sona. Ex bis p̄z que sint v̄a vel falsa
 inter has q̄tuor p̄p̄ōes. p̄p̄ma p̄sona
 assūpsit p̄sonā. 2^a natura assūpsit p̄sonā
 Tertia natura assūpsit naturāz. Quar
 ta persona assūpsit naturā. p̄p̄ime due
 sūt s̄t false. Tertia v̄no mō est falsa. alio
 mō est vera. Si enī sumat̄ natura put̄ ē
 cōis trib⁹ personis sic ē falsa. Si vero su
 mat̄ natura put̄ ē i p̄sona filij sic est vera
 Quarta at̄ p̄positio simplicit̄ ē vera. ad
 intelligētia hoz nota q̄ tres fuerunt opi
 niones de incarnatiōe x̄pi. p̄p̄ia op̄io di
 cebat q̄ fili⁹ dei assūpsit hōines. Secun
 da dicebat q̄ assūpsit hūanā naturāz.
 Tertia dicebat q̄ assūpsit hōinē vt vestē.
 p̄p̄ima op̄io nō tenet. qz ponit q̄ in x̄po
 sūt due p̄sōe qd̄ est falsuz. Scōda cōis ē
 ⁊ vera qz ponit q̄ x̄ps ē v̄nū solum. s̄z sit
 aliqd̄ s̄m q̄ hō. Itē pōit q̄ assumēs nō ē
 assūptū. Itē q̄ ille hō dīna ē eētia ⁊ ecō
 tra. Itē q̄ ois p̄p̄ietas filij dei iest ei. ⁊
 ecōtra. Tertia opinio tāq̄ heretica p̄pro
 bat qz ponit nō eē i v̄na p̄sona x̄pi duas
 nās. ⁊ q̄ due substātie hūane nature. s. ⁊

dīne nō prinēt ad pluralitatem filij dei.
 Dicimus ergo q̄ tāta ē ibi vnio. vt q̄cqd̄
 dicit̄ de filio dei dicat̄ de filio hōinis ⁊
 ecōtra. His tū exceptis i q̄b⁹ exprimitur
 vnio vel claudif̄ negatio. s. vt fiat voca
 bulū i quo aliqua repugnātia icludif̄. si
 cut est vniri. icarnari. assumi. assūere: in
 q̄b⁹ icludif̄ respect⁹ vnionis v̄nī nature
 ad alterā. ⁊ tūc non tenet̄ p̄dicta regula.
 Similit̄ nō tenet̄ si in vocabulo icluditur
 negatio alicui⁹ cui⁹ oppositū alteri si cō
 petit. sicut icipere eē creari ⁊c. Nota q̄
 p̄p̄ie loquēdo cōpositio ē cōpositoz. cō
 iunctio. est corporis ⁊ aīe. vnio est diuine
 nature ad hūanā. tū ponit̄ v̄nū q̄n̄z p̄ res
 liquo. Quinqz fuerūt stat⁹ p̄mī hōinis. ⁊
 de quolibz statu recepit x̄ps aliqd̄. p̄p̄i
 mus inocētie de quo x̄ps accepit p̄cti im
 munitatē. 2° gr̄e de quo accepit plenu
 dinē gratie. 3° culpe de quo accepit recō
 p̄sationē pene. 4° penie de quo accepit
 passionē doloris ⁊ tristitie. 5° glorie de
 q^o accepit plenā fruitōz. Corpus x̄pi s̄m
 Damasco. formatū fuit ex sāguine beate
 virginis nō ex carne. Mā vere m̄ris ē s̄m
 p̄bilo. materiaz tūmō ministrare s̄z da
 re virtutē formatiua q̄ actiue naturā seu
 materiaz format̄ ē p̄ris ⁊ nō m̄ris: Lum
 igitur beata virgo p̄p̄riatē vere m̄ris
 habeat o3 q̄ materiaz cōtulerit q̄ s̄m na
 turā sit materiā. cōueniēs hūano corpo
 ri. ⁊ tū itegritatē virginalē n̄ poluat. Ta
 lis at̄ materia nō est caro qz dicit̄ p̄bilo.
 q̄ id qd̄ ē ps actu n̄ ē matia ḡnatiōis cuz
 nō sit in potentia totū. Caro at̄ ē ps actu
 v̄n̄ nō est materia ḡnatiōis. Talis quo
 qz materia nō fuit semē femineū. qz hoc
 puritati v̄ginis nō pueniebat. nec ēt s̄m
 p̄bū ē nec̄ius ad ḡnatiōz qz alique mu
 lieres cōcipiūt sine semiatōe. Talis ergo
 matia fuit sāguis. qz ip̄e s̄z philosophū
 est in nobis materia ḡnatiōis. Q̄ at̄ dicit̄
 Apo. ad ro. primo. Qui factus est ei ex
 semine. David. intelligēdū est originall̄
 non materialiter. Virtus autēz formati
 ua in beata virgine nō fuit ex p̄te carnali
 sed ex virtute altissimi.

De humanitate xpi

CDe utilitate incarnationis. Cap. 9
Ad sim⁹ p⁹ p⁹ p⁹ excellētia. mē
a tis inocētā ac dei aicitā. Nec at
recupare oportuit p⁹ bñficiū salua
toris. Excellētiā enī recupare n̄ potnim⁹
nisi p⁹ excellētissimū recupatorē. qz si per
aliquā merā creaturā repati essem⁹. tūc
opozteret nos eē subiectos illi creature.
Inocētia. n. repari n̄ potat. nisi p⁹ satiffa
ctozē sufficientissimū q⁹ eēt de⁹ 7 bō. de⁹
q⁹ dez q⁹ p⁹ bōine satifficere possēt bō ve
ro de gñe ade q⁹ peccauerat. ille nāqz cō
grue satifficac q⁹ pōt 7 d3. s3 nō pōt nisi
de⁹. nec d3 nisi bō. aicitia similt nō pōz
terat reformari nisi p⁹ mediatorē conue
niētissimū q⁹. s. vtriqz pti cōformis eēt.
7 vtriqz pti aic⁹. hoc vero xpo cōuenit q⁹
est deo pfi filis p⁹ dinitatez 7 bōi lapso p⁹
humanitatez. venit g⁹ de⁹ i incarnatione
tāq⁹ dñs ad suos vt eos corrigēt. tāq⁹
magi ad discipulos vt eos instrueret. tāq⁹
q⁹ medicus ad egrotos vt eos sanaret.
p⁹ p⁹ m⁹ ondit de⁹ potentiā. p⁹ 2^m sapiāz per
3^m bonitatē. quattuor fruct⁹ incarnationis
ponit Ber. dicēs. Adāna de celo descen
dit vt gaudeāt esuriētes. vinea celi bo
tros erupit vt gaudeāt sitiētes. oleū ef
fusuz est vt gaudeāt egrotātes. lapis si
ne māib⁹ d⁹ mōte p⁹ cisus est vt tuncāt ne
gligētes. xpo bōini plures act⁹ cōueniūt
nobis multū saluti fieri pp⁹ qd⁹ diuersis
reb⁹ nālib⁹ 7 artificialibus cōpat. 7 ipse
nāqz xps d⁹ caput nostrū. ppter sensuz
7 motuz spūales quē suis mēbz influit.
mediator qz participat. ppterates dīne 7
būane nature. 7 iō inf⁹ deū 7 nos efficaci
ter pōt mediaf. fundamētuz. ppter fidez
q⁹ i nobis illuminat itellectuz. hostiū pro
pter charitatē qz pficit affectū. pastor in
q⁹ tū incorporat nos ecclesie per sacra
toz participatōez. hostia qz soluit obli
gatōez. hctā per p⁹ctm originale 7 actua
le. Sacerdos qz ipse se rogat. ipse se exau
dit. ipse fu⁹ se rogat dñs. 7 ipse de⁹ exau
dit se bōinez via exemplo. vita in p⁹misio
itez Ber. enumerat. q⁹tuoz utilitates ad
vētus dñi dicens. Venit medic⁹ ad egro

tos. redēptoz ad vēditos. via ad errātes.
vita ad mortuos. Ostēdūt ad huc multe
utilitates incarnationis xpi: qz l3 de⁹ fact⁹ ē
bō. vt fieret bō de⁹. dñs fact⁹ ē fu⁹: vt fie
ret fu⁹ dñs. de⁹ de celo ad tras descen
dit vt bō d⁹ tris ad celos ascēderet: deus
fact⁹ ē filius hominis. vt bō fieret filius
dei. immortalis fact⁹ est mortalis. vt mor
tales fierēt immortales. diues inocēs fa
ctus ē pauper vt paupes fierēt diuites.
obscurata ē lux vt nos illuminaret. esuri
uit panis vt nos reficeret. sitiuit fons vt
nos inebriaret. tristata est leticia vt nos
letificaret. pauebat fidutia vt nos confor
taret. larata est via vt iter n⁹m ad celest
tia dirigeret.

CDe mirabilibus circa incarnationem
domini. Cap. 10

e Xcellebat incarnatio xpi n⁹az cor
ruptiōez in plurib⁹ per q⁹ appa
ret q⁹ ibi natura sua perdidit iura. Inue
niūt. n. multa tā ex pte m⁹is q⁹ ex parte
plis. 7 q⁹ ex pte modi. q⁹ nō s⁹ fm viā nē
s⁹ fm potentiā virtutis infinite q⁹ soli⁹ dei
est. Adira igif fuerūt i m⁹e que s⁹ Ber.
sine pudore secunda: siue granamie gra
uida: siue doloze puerpera. ibi portauit
stella solem palmes vitem. riuus fontez
filia patrem. creatura creatozem. fuit in
q⁹ mater patris. ac filia natū fuit quozqz
prole posterior. contento minor mater 7
virgo fuit. 7 cū deo filiū cōez habuit. ma
ledictionem legis euasit vbi maledicte
fuerunt virgines 7 coniugate. Virgines
qd⁹ qz non genuerunt. coniugate vero qz
in dolore peperunt: Sed vtrūqz beata
virgo euasit. qz virgo genuit. 7 dolozem
non sensit. Aug. Speculuz non rumpit
radius solis. 7 ita integritatem virginis
ingressus: aut egressus dei vitare non
potuit. Adirabilia quoqz fuerunt in pro
le. quia in instanti fuit ibi sanguinis se
paratio. consolidatio: figuratio. aiatio.
deificatio. Et q⁹ ista nō fuerūt successiua
patet ex scriptura Jere. femina circun
dabit virtutem. q⁹ dater etiaz ex virtute agē
te spūs sc⁹i cui⁹ ē subito opari. Quis at

Liber.iiii.

membra corporis xpi fuerunt in conceptioe completa atq; perfecta vsq; ad aie susceptioem. ipsoꝝ tamen mebroꝝ distinctio fm Aug. ta parua ⁊ tenuis fuit q; huano vi sui vir possit subijci. q; tato fuit minꝰ corpus illud q; aliis conceptus cu formatur quantum augeri possit in vtero infra. 46. dies. Unde miraculosus fuit q; in ta paruo corpore recepta fuit aia sed hoc id factum fuit vt conceptio xpi quantum ad tps manē di in vtero nō esset nre conceptioni dissimilis. Preterea ab instati conceptiois. sciuit oia etiā fm q; hō. Itē in fructuione fuit perfecta aia eius. vnde quātus ad hoc nō solus fuit viator: sed etiā cōprehēsor. Itē mundus fuit ab oi pctō. ⁊ plenus oia gra ⁊ v̄tute. Habuit quoq; patrē in celis. ⁊ matrē in terris. sed p̄res sine matre: ⁊ m̄fem sine p̄re. Itē per incarnatiōez ipse dñs factus est seruꝰ. Eternꝰ factꝰ est t̄pali. imensus factꝰ est puulus. fit sūmus imus. incōprehensibilis fit localis. simplex fuit cōpositus. Dicit Aug. Videt̄ inuisibilis. palpatur ipalpabilis. immortalis occidit̄. Itē Augu. Quis vnq; extimare possit vt portaretur manibꝰ semineis portator orbis. panis angeloz māducaret̄ seu aleret̄. virtus celoz ifirmaret̄ vita diuin mozeretur. Dic quoq; notandū est q; sic in diuinis ē trinitas psonaz in vnitae essentie. ita in xpo est trinitas essentiaz seu naturarū in vnitae psone. q; sic in diuinis per diuersas psonas non distinguit̄ eē. sic in xpo per diuersas naturas nō distinguit̄ persona. Deniq; xpi incarnatio fuit mirabil ex mō q; cum tres modi pducendi hoiem p̄cessissent. primꝰ. v̄z. nec de viro: nec de muliere. sic in adā. scōs de viro sine muliere sicut in eua. tertiꝰ de viro ⁊ muliere sic in oibus cōcupiscibile natis. Ad complemētum decuit vniuersi q̄rtū modū itroducē di vt. s. hō de muliere fieret sine viro per virtutē operatoris. In conceptioe ergo filij dei simul cōcurrūt virtus inata: infusa ⁊ increata. Virtus inata miaz m̄strauit. Virtus infusa purificādo ad vniōē verbi adaptauit: adaptatiōe dico cōgrue natu

re. Virtus increata subito p̄fecit qd natura nō potuit nisi successiue.

CDe natiuitate dñi. Cap. 11

Atiuitas xpi triplex est. s. diuina: humana: ⁊ gratuita prima est ex p̄re. 2^a ex matre. 3ª fuit in mente De p̄re nascit̄ et̄nalit̄. de m̄re t̄pali. i mēte sp̄nali. Et iste tres natiuitates sumūt s; tres subas q; sunt i xpo. s. ip̄sꝰ diuinitas. caro. ⁊ sp̄s. Itā ex p̄re nascit̄ deus. ex m̄re caro. ex mēte nascit̄ sp̄s. s. p̄ gr̄as. Ex p̄re nascit̄ sp̄ ex m̄re nascit̄ semel. i mēte nascit̄ur sepe. Scdm natiuitatē diuinā xps b; p̄res sine m̄re. s; huānā b; m̄res sine p̄re. fm gratuitā b; p̄res ⁊ m̄res. fm illd. Qui fecerit volūtātē p̄ris mei ⁊c. Adat. ix. His tres natiuitates rep̄ntat ecclia in die natiuitat̄ eiꝰ. p̄mā. s. diuā i missa q; cātat̄ i nocte. Est. n. nob̄ hec natiuitas occulta. Ita. Ḡnatiōez eiꝰ q; enarrabit. Scōaz i missa q; cantat̄ in auroza. q; natiuitas huāna p̄tis fuit occulta. p̄ti. māifesta. Occulta qd quātū ad modū. q; natꝰ de v̄gine: s; māifesta quātū ad fēmi. Tertiā. s. gratuitā i missa q; cātat̄ in die. q; natiuitas gratuita ē māifesta i q; xps p̄ affectū cōcipit̄. p̄ effectū nascit̄. p̄ p̄fectū nutrit̄. Ita. A timore tuo p̄cepimꝰ ⁊ pepimꝰ sp̄m salutis. De uina itaq; ḡnatōe h; p̄ li. s; nūc de huāna p̄sequēdū ē. Nota itaq; q; s; v̄ba apli vbi ait. Appuit gra. d. s. n. o. bo. eru. n. ⁊c. Natiuitas xpi fuit ḡfosa: ḡfosa: copiosa: fructuosa Gratioza q; appuit gra. Ḡfosa q; saluator̄ n̄ri di. Copiosa q; oibꝰ hoibus. fructuosa q; erudiens nos. Iste fructus natiuitatis xpi duplex est. s. respectu tēporis p̄sentis ⁊ futuri. Itē respectu tēporis p̄sentis duplex est fructꝰ. primꝰ est declinatio mali. ibi. vt abnegātes impietates quo ad malū qd est cōtra fidem. ⁊ secularia desideria quo ad malū qd est cōtra bonos mores. scōs fructꝰ est operatio boni. ibi. sobrie quo ad nos. iuste quo ad proximum. ⁊ pie quo ad deū. Item respectu futuri tēporis duplex est fructus. primus est sp̄i in resurrectione. ibi. expectātes beatā sp̄. scōs gaudij in glorifica

De humanitate xpi

tiōe. ibi. 7 adnētum magnū dei. Appuit
n. in natiuitate xpi benignitas 7 humani-
tas de triplici latibulo. s. de sinu p̄is in
q̄ celabat. de ymbra legis in q̄ figura-
bat. d̄ v̄tre m̄fis i q̄ formabat. Ite nā
q̄ agnus soluit signacula libri signati.
Natiuitas xpi fuit b̄esta utilis 7 iocun-
da. Quid at̄ utili? salute hois. Vocabis
ingt nom̄ ei? iesu q̄ saluū faciet populuz
suū. certe a formidie tioris. ab imanitate
lāguozis a detēde carceris. a subiugatio-
ne hostis. Quid b̄esti? ptu v̄gis. vbi vir
go ē q̄ gnāt. deus ē q̄ gnatur. sp̄s sc̄tus
q̄ opat̄ i gnatiōe. Quid iocundus ortu
dei 7 hois. Baviſi q̄ q̄ p̄cesser̄. vt abra-
bā q̄ exultauit vt videret dies d̄ni. Jo. 8.
Ite q̄ sequit̄ ga. i. d. sp̄. Ad pbili. 4. Ite
q̄ p̄ntes erāt vt angeli decātates: 7 pasto-
res vidētes Jo. i. v̄fo sentientes. 7 symeō
āplexās. s. marie v̄go ip̄z gnāns. Luc. i.
Et ex sp̄i. m. i. d. sa. m. D̄orulit̄ i natiui-
tate nobis beata virgo fructū q̄ fuit sem-
natus in p̄ceptōe gemianit̄ in natiuitate.
collect̄ i p̄anoz̄ inuolutōe. ad donū alla-
tus i purificatōe. flagellat̄ in stipite. v̄ti-
lat̄ i falsoz̄ testū accusatiōe. imolatus in
passione. purgatus in resurrectione. co-
medit̄ i quotidiana eucharistie susceptōe
7 in celesti fructōe. Beata itaqz̄ v̄go ē ce-
lū q̄ xpm̄ rozaui. ip̄a nubes q̄ xps̄ pluit.
ip̄a fra q̄ xpm̄ germianit̄ i natiuitate d̄ni
fuit bt̄a v̄go fra d̄ cui? lio format̄ ē v̄t?
terra d̄ q̄ orta est vitas. fra d̄ q̄ ort̄ ē fru-
ct̄. terre sublimis. terra b̄da i q̄ sem̄ ceci-
dit. fra fluēs lacte 7 melle. fra germi-
nās herbā virentem. fra de qua oriebat̄ fons
irrigans vniersam sup̄ficiem terre.

C De circuncisione d̄ni Cap. 12
Ircuncisione accepit xps̄ multipli-
ci rōne. p̄ vt legē quā dedit alijs
7 ip̄e cōpleret. 2^a vt humilitatem
ostenderet. qz̄. n. ceremonialib̄ ad que n̄
tenebat̄ se subiecit. ip̄e nanqz̄ d̄ns legis
fuit. 3^a vt sanguinem suum p̄ nobis nō so-
lū i estate virili: s. ēt in infantia funderet.
4^a vt circūcidendos fore spiritualiter ostē-
deret. Quinto vt hereticos confunderet

qui dixerunt eum non verum corpus. s. fantasti-
cū habuisse. 6^a vt iudeis satisfacere q̄ scādali-
zati fuisset si circūcisione nō accepisset. 7^a vt legē veterē approbaret q̄
vsqz̄ ad ip̄m obfūada fuit. Legalia enim
fm̄ Aug. fuerunt añ passionē viua 7 post
passionē d̄ni mortua. s. post q̄ p̄ mūdus
claruit euangeliū sepulta. Circūcidit̄ Je-
sus nō solū circūcisione legali. s. ēt circū-
cisione sp̄uali. Vñ possumus circūcisiō-
nē quadruplicē assignare. 1° p̄io circūci-
dit euz pater cultello paup̄tatis i natiui-
tate. 2° circūciderunt eū pentes ei? octa-
uo die cultello penalitatis. 3° circūcidit̄
i oi vita sua cultello humilitatis. 4° circū-
ciderunt euz iudei i passione cultello cru-
cis. 7 b^o p̄ milites pilati. Circūcidit̄ etiaz
Jesus i suis quadruplicit̄. 1° p̄io p̄ d̄tra-
ctores q̄ auferunt amicos 7 famā. 2° per
raptores q̄ auferunt bona tp̄alia. 3° p̄ he-
reticos q̄ auferunt alas. 4° p̄ tyrānos qui
auferūt corp̄. Circūcisiō nra sp̄ualis du-
plex est. 1^a p̄ima mētis in p̄nti a culpa. 2^a
corp̄is in futuro a pena. 1^a p̄ima signifi-
cata est p̄ circūcisione solēnem q̄ facta est
in Egipto. 7 hec triplex est. s. incipientiuz
a vitijs cultello iustitie. Ite p̄ficiētū
a sup̄fluis cultello misericordie. Ite per-
fectozū a mūdialibus curis cultello cha-
ritatis p̄fecte. 2^a significata est p̄ circūci-
sione factā i galgalis i terra p̄missionis.
qz̄ in octaua resurrectionis p̄ petrā xpm̄ cir-
cūcidimur ab oib̄ m̄fis. Ex q̄ p̄z̄ q̄ effica-
cio ē nostra circūcisiō sp̄ualis q̄ iudeoz̄
carnalis. qz̄ illoz̄ circūcisiō licet p̄ctm̄
originalē tulerit: tamē ianua paradisi nō
apuit. s. nostra vtrūqz̄ facit. In hac ma-
teria duo tangūt̄. 1° p̄imū ē xpi humi-
litas in circūcisiōe. 2° eius sublimitas in
nois ip̄ositōe. Vocatū est ingt nomē ei?
iesus. Dignitas at̄ b^o nois multiplex est.
Est. n. ab et̄no p̄secratū. vt dicit Ber. Ab
antigs p̄figuratū. s. in Josue. A p̄p̄betis
desideratū. Isa. Nomē tuū i desiderio
aie. A sc̄tis p̄ib̄ p̄p̄betatū Salomonis
oraculo. A deo noiatū. Apo. ad philip. 3.
Dedit illi nomē 7c. Ab angelo p̄nūciatū

Lib. iiii.

Luce p^o. Scm̄ nom̄ eius. Ab Apostolis magnificatum. Act. 5. Ibat̄ apostoli gaudeōtes rē. A martyrib⁹ testificatū qz p no mine passi sunt. A cōfessorib⁹ collaudatū ps. Laudate pueri dñm rē. A scis v̄gini bus p̄gustatū. Cant. j. Oleū effusuz nom̄ tuū. Jesus est mel i ore. melos i aure. iubi lus in corde. Ab oib⁹ scis exaltatum. ps. Magnificate dñm mecum. r ex. n. e. i idipz Petr⁹ actū q̄rto. Nō est aliud nomen sub celo i quo oporteat nos saluos fieri In hoc noie iesus sunt qnqz lre que pnt. esse initia istaz dictionū. Jocūditas me rentiū. Eternitas vinētium. Sanitas lan guētū. Libertas egētū. Satietas esuriē tiū. Et hoc nomē Jesus xpo cōuenit tri plicif. Primo rōne nature. vt q ex dina natura erat saluator auctoritate ex hūa na natura fieret saluator mysterio. vt ven dicaret sibi nomē saluatoris. 2° rōne de cētē. qz decuit vt ex re nomē h̄ret. Vñ qz saluat a peccato. a diabolo r ab inferno merito nomen habet illi beneficio con gruens. 3° ratiōe efficacie. qz xps nos sua passione saluauit.

De baptismo dñi. Cap. 13

In baptismo dñi notat̄ ipius hu i militas. r nra vtilitas. Ipsi⁹ hūi litas notat̄ i q̄ttuor. Primo qz ve nit Jesus. s. auctor salutis. r nō indigens salute. 2. qz ad iordanez vbi creator ele mentoz subiecit se humili elem̄to aq. 3. qz ad hoiez. i. Joānē. scz dñs ad seruum. rex ad scutifex. sol ad luciferū. 4. vt bap tizaret̄ ab eo. s. fons a riuo plenitudo a stila. auctor baptisim̄i a baptisim̄i m̄stro. Utilitas nra notat̄ in q̄ttuor q̄ circa xps baptizatū euenerūt. Primo qz cū xps bap tizat⁹ fuit p̄festis ascēdit de aq p qd no tat̄ i nobis gfe ifusio. hō eni p baptisimū liberatus a culpa ad v̄tutē statiz ascēdit. 2. aptū ē celū p qd notat̄ p baptisimū as cēdētis euolatio. 3. descendit spūs scūs corpali spē sicut colūba i spz p qd notat̄ qz baptisim⁹ facit hoiez tēplū spūs sci. 4. vox p̄ris scā ē. H̄dic ē fili⁹ me⁹ dilectus in quo notat̄ qz per baptisimū de filio ire fit

fili⁹ gratie. In baptismo xpi notant̄ sub stātia bap̄tism. nri. s. bap̄tizās r bap̄ti zādus. mat̄ ia. forma. r itētio. Bap̄tizās fuit Joānes i quo m̄stri factitas d̄signa tur. Bap̄tizandus fuit xps. nrm bap̄tisz mū p̄secrās. qz tactu sue mūdissime car nis viz regeneratiuā cōtulit aqs. Mater ia fuit aqua magis p̄uēis r cōis ceterz liquorib⁹ ad bap̄tismū exis. forma ve ro notat̄ per testimoniū trinitatis. fuit eni ibi p̄r i voce. fili⁹ i carne. spūs scūs in colūbe spē. Itētio p̄secr̄ formā. Voces n. vt ait phūs signa sunt carū q̄ sunt in aia passionū. Per vncē p̄ris q̄ audita ē in baptismo xpi notant̄ qnqz dignitates r excellētie xpi Cum eni d̄r. hic ē. cōmen dat̄ xps a vera eētētia qz solus d̄s hz ve rū eē. Oē ei eē a forma ē. d̄s aut̄ forma ē sine materia vt dicit Boer̄. Cū dicit̄. fi li⁹. p̄mēdat̄ xps a similitudin̄is paterne p̄ueniētia. ex eo nāqz dicit̄ filius. qz fit vt ille pp qd fili⁹ dicit̄ imago p̄ris poti⁹ et qz spūs scūs pp rōnez quā h̄s li. p̄mo. Cū dicit̄ me⁹ p̄mēdat̄ a sube idifferētia. dicitur. eni meus. i. mibi subalis. Cū di citur dilectus cōmēdat̄ ab amoris be nivolentia. Ideo pater diligit filiū. r oia q̄ hz dedit i manu eius. Luz dicit̄. i quo mibi cōplacui. cōmēdat̄ a spāli cōplacē tia. Sz nota qz placitū est geta voluntas vñ cōplacui. i. cū spū scō i filio fm natu ram assumptam quieui.

De plenitudine gfe xpi. Cap. 14

Ost hoc cōsiderādū ē verbum in p carnatus q̄tum ad plenitudinez charisimatū spūaliū q̄ se plenu do gratie i affectu. plenitudo sapie i in tellectu ac plenitudo meriti in ope r ef fectu. Circa p̄mū norandum est qz i xpo a sui cōceptōe fuit plenitudo gratie q̄ tum ad gratiā p̄sone singularis. r q̄tum ad gratiā capitis. r q̄tum ad gr̄az vniō nis. r bec triplex. gratia est eadem in eētē tia. sed differunt in effectu. Gratia enim p̄sone singularis est gratia habitualis quam habuit completissime r plenissi me xps. excepta fide r spe q̄s v̄tutes nō

De humanitate xpi

habuit sed id qd eis succedit i p̄ria. qz si dei succedit cognitio spei. spei vero succedit p̄prehensio rei. Sciēdus autē q̄ p̄dicta gr̄a p̄sona singularis exuberat i xpo ita q̄ influit in mēbra corporis sui mystici sensus 7 motū spūalem. s̄m fontalē plenitudinē ois gr̄e in ip̄o bitantis dicitur gr̄a capitis. vnde nota q̄ xps s̄m vtrāqz naturā dicitur caput ecclēie. qz nō solum in x̄tū d̄s. s̄z et in x̄tū bō influit sensum 7 motū spūs 7 gr̄e in oēs q̄ adherēt ei v̄ p̄ fidē rectā vel p̄ fidei sac̄m. S̄z in x̄tū bō influit eā p̄ motū meriti. 7 illud meriti qd nō solū ex p̄gruo. s̄z et p̄ digno meriti influit mēbris gr̄as. 7 hoc habuit ex vnione ad verbū. Ex predictis collige q̄ xps in x̄tū bō dicit cap̄ ecclēie triplici rōne. p̄mo pp̄ influentiā gr̄e sic d̄m̄ est. 2° pp̄ cōformitatē nature quā b̄z cap̄ ad mēbra qz s̄z xps excellat mēbra sua x̄tuz ad naturā d̄nitatis t̄n cōformis est illis i natura hūanitat̄is. 3. dicit cap̄ metaphorice. qz sic corpus xpi verū p̄stat ex puris simis mēbris. ita corpus eius mysticum ex puris fidelib̄. Itā de plenitudine ei⁹ oēs accipiunt b̄nificiū gr̄e 7 spūs q̄ ad eū accedunt vel p̄ fidē rectā. vel per fidei sacramētū. Alia rōne s̄m q̄ bō d̄z caput. s̄. pp̄ nature cōformitatem quā caput hēt ad totū corpus vt supra d̄m̄ est. p̄terea s̄m q̄ eadem gr̄a singularis p̄sonē bitauit humanā naturā xpi ad vniones verbū. vt v̄z digna eēt vniri tāte celsitudinī. vocat̄ gr̄a vnionis p̄ quā xps nō t̄m̄ felicitate glorie. v̄z et adoratiōe lat̄ie dignus fuit. Attamē inquātum est constructio trāsitua. cū d̄z gr̄a vniois ē vnio hūane nature ad dinā naturā q̄ gratis 7 sine meritis data ē hūanitati xpi. Sicut enī differt gr̄a bitualis a gr̄a p̄sonali. 7 a gr̄a capitis. sic vnio differt a gr̄a bituali. pp̄ q̄ d̄f in Joāne q̄ spūs sc̄us datus est ei nō ad mēsurā. qd dupliciter exponitur. p̄mo sic nō ad mēsurā. i. totalit̄ 7 nō particulariter. vt qcqd potuit deus ei de spū sc̄o dare dedit ei. Sec̄do sic non ad mēsurā. i. sup̄ oēm portionē respec-

tu aliorū hoīum. De hoc qd dicit ioānes plenū gratie 7 veritatis. nota q̄ multipliciter distinguitur plenitudo. p̄mo est sufficiētie que in quolibet iusto reperitur. secunda est copie q̄ fuit i apostolis 7 in Stephano. Actū. 7. Stephanus at̄ ple. gr̄a 7 fo. 2. t̄ria est vniuersalitat̄is que est in ecclesia cui nullū donum deest. 4. est excellentie que fuit in beata virgine q̄ oēs sc̄os excedebat i gr̄a. Ecc. 24. In me ois gr̄a. Luce. i. c. Ave gr̄a ple. 5. sup̄e fluentie q̄ fuit in xpo. Joā. p̄mo. plenū gr̄e 7 veri. Circa innocentia xpi hoc sciendū est q̄ habuit inunitatem ois culpe. 7 quātū ad actū. 7 quātū ad posse. qz non peccauit nec peccare potuit. nec p̄m̄ originale a p̄re traxit. qz p̄m̄ nō hūit carnalē. nec a matre hūit p̄m̄ quā spūs sanctus totaliter a fomite liberauit.

De plenitudine sapie xpi. Cap. 15

Sicut i xpo sunt ois plenitudo gr̄e ita 7 ois plenitudo sapie. nō solū quantū ad cognitionē. verū et x̄tum ad mōs 7 d̄as cognoscendi q̄ s̄e quib̄. p̄mo est cognitio sempiterna lis ex p̄re d̄nitatis. 7 hoc mō cognoscit oia simul. s̄. finita 7 infinita. qz ap̄d deum ois infinitas ē finita. De⁹. n. videt multa i vno. i. in se io. vñ nō differt qd videt. 7 p̄ quod videt. qz videt se per se 7 i se videt oia. nō solū q̄ fecit. s̄z que facere pōt que sunt infinita. secundus modus ē cognitio sensualitatis ex p̄re carnis. 7 iste modus ē cognitio p̄ experientia qua xps non sensit omnia simul. qz sensus non est p̄iceps rerum nisi ad presentia obiecti. tertius modus est spiritalis ex parte mentis. 7 iste triplex fuit. s̄. p̄ naturas. per gratiam. 7 per gloria. p̄ter naturā est igitur tertius modus cognoscendi quo chris̄ cognouit omnia que spectant ad vniuersi constitutionem. sed longe excellentius quam adam etiam existens in natura instituta. quartus modus est per gratiam hoc modo xps cognouit omnia que spectant ad hūani ḡnis redēptionē. lōge t̄n excellēt⁹ q̄ alijs pp̄betaz. vel et āgelo

Liber. liii.

rū. Ad solū. n. habuit xps scias p bitum. vt Adā 7 āgeli. s3 et p bitū ifusū velut scī p grāz illumiati. cognitionē n̄ hūit p bitū acq̄sitū q̄ pp̄ ip̄fectōez i xpo n̄ fuit. 3° modus ē p glīaz. hoc mō cognouit oīa xps fī nita qd̄ cognitōde actuali ifinita non nisi cognitōde bituali vel excessiua. Aīa. n. xpi p gloriā cōp̄hensōis capiebat q̄cūqz ca pe pōt natura finita vnita ifinito. Scien dū ergo q̄ res duplicif hūit cognosci i arte. s. vel ab ip̄o artifice. vel ab alio arte cō templāte. vtroqz mō cognouit xps res. 1° mō p naturā dinitat̄. 2° mō p naturā cōp̄hensōis. 1° Dat̄ igit̄ ex p̄missis qnqz d̄re cognitōis que erāt i xpo. 1° Per p̄m. n. mōz hūit cognitōem vt deus p 2^m vt hō. p 3^m vt viator. p 4^m vt illumiator. p 5^m vt cōp̄hensōr. Xps s3 vtrāqz naturā d̄r lux. qz s3 dinitatē illūiat int̄ aīaz. 7 s3 hūanitatē iformat exteri⁹ vitā. 7 hoc tri⁹ plicif. s. miraculis. p̄dicatōib⁹. 7 exēplis. 1° m̄ ē potētē. 2^m sapie. 3^m bonitat̄. Nō ta p̄terea q̄ scia xpi hōis lipidissima ē inter scias creatas. qz nihil h3 amixtū d̄ suo p̄rio. vel actu. vel potētia. p̄f̄ti cum n̄ pos sit aliq̄t ignozare pp̄ sui vnionē ad v̄bū. tñ quia aīa xpi creatura ē nō ē scia ei⁹ ita lipida sic̄ dei quānis scit oīa sicut deus. Qd̄ d̄r Iesus p̄ficiēbat sapia 7 etate corā deo 7 hōib⁹. nō ē itelligēdū q̄ i se p̄fecerit. qz ab istātī cōceptōis sapia plenus fuit. S3 pot⁹ i alijs q̄ doctria sua 7 exem plo p̄fecerūt. 7 hoc corā deo. i. ad gloriā dei 7 hōib⁹. i. ad vtilitatē hōiuz. 1° Proficēbat tñ iesus et̄ i se cognitōe ecp̄im̄tali 7 sensualī. qz s3 Apo. didicit ex his q̄ pas sus ē obediētīa. **C De merito xpi La. 16**

Imul fuit xps viator ex cōp̄hensōr ab istātī cōceptōis sue. Ex tē n. cepit mereri 7 frui. Ad̄erūt at̄ inquātū viator nō inquantū cōp̄hensōr: 1° Perfectio 7 plenitudo meriti xpi notat̄ in istis. 1° Primo quātū ad euz q̄ mereba tur. qz n̄ tm̄ hō. s3 et̄ de⁹. 2° quātū ad tps quo merebat̄. qz ab istanti conceptionis sue vsqz ad horā mort̄. 3° q̄tū ad id per qd̄ merebat̄. qz p bitū p̄fectissime chari⁹

tatis. 7 p̄ exercitiū p̄fectissime v̄tutis. 4° quantū ad eum cui merebat̄: qz nō tm̄ sibi. sed et̄ nobis. Oib⁹. n. opibus que p̄ce debāt ex libero arbitrio meruit sibi vitaz eternā iā bitā 7 nobis hūidā. 5. q̄tuz ad id qd̄ merebat̄ nobis. qz veniaz. grām 7 gloriā stolā quoqz carnis 7 apertionez ianue celestis. Añ incarnatōez. n. xpi dia bol⁹ hūit manū attrahentē. 7 manū impellētē. Attrahentē dico potēti i culpaz. Impellentem at̄ sine obstaculo ad lim⁹ buz in penā. S3 xps primā manum suo merito d̄bilitauit. sc̄daz vero penit⁹ am⁹ putauit. Igit̄ i merito xpi radicata s̄t me rita n̄ra siue satisfactoria pene. siue meri toria vite eterne. qz nec ab offensa creato ris digni sum⁹ absolui. nec imensitatem p̄mij que deus ē digni sum⁹ asseq̄ nisi p meritū hōis di. 6° quātū ad id qd̄ mere bat̄ sibi. qz s3 nō mereret gloriacionez mētis quā iā hēbat meruit tñ sibi p hūilitatē passiōis acceleratōez resurrectionis gloriatōem sui nois. 7 dignitatē iudicarie p̄tātis. sic̄ ait. Apосто. ad philip. 2. Xps scūs ē p nobis obe. d̄. ad mor. 7 se quitur. p̄pter qd̄ 7 dens eral. il. quo ad p̄mū. 7 dedit illi nom̄ zc. quo ad 2^m. vt i noie Iesu oē g. f. zc. quo ad 3^m. 7. q̄tuz ad mōz quo merebat̄: Di. n. mereri q̄s tripliciter. s. de indēbito faciēdo debitū vel de debito magis debitū vel de debi to vno mō faciēdo debitū alio mō. 1° Die missis duobus modis meruit nobis 7 non sibi. qz non poterat facere sibi de in debito debitum. vel de debito magis de bitum. cum a principio fuerit sanctiss⁹ mus. nec in sanctitate potuerit perficere 3° vero modo meruit sibi. qz bonum glo rie quod sibi fuit debitum per gratiam vnionis sed̄ sibi debitum alio mō. s. per virtutem bone opationis. meruit. n. sibi vitam eternam iam habitam sicut nobis habendam.

C De voluntate xpi Cap. 17
 n. Oītas in xpo duplex fuit. s. crea ta. 7. increata. de qua supra d̄ctum est. s3 creata voluntas eius duplex

De humanitate xpi

fuit. s. rōnis ⁊ sensualitatis. Adhuc volūtas rōnis duplex est. s. rōnis. vt rō est. ⁊ rōnis vt nā est. volūtate rōnis vt rō est ⁊ formanit se in oib⁹ volūtati create. sed volūtate rōnis vt nā est ⁊ volūtate sensualitatis voluit aliqd. ppriū. qd noluit volūtate rōnis vt rō est. s. non mori. ⁊ in hoc iste volūtates nō fuerūt sibi p̄rie: s. volūtarie fuerūt. qm̄ fm̄ volūtatez diuinā qd iustū erat voluit. sed volūtate rōnis iuste cōsensit. fm̄ vō voluntatē carnis penā recusauit. ⁊ sic vnaqueqz volūtas qd suū erat tenuit. s. volūtas dina iustitiā. volūtas rōnis obediētiā. volūtas carnis nāz. i. pene recusatiōez. Vñ p̄ qd aliqd velle ē illicitū rōi qd nō ē illicitū sensualitati. sic fuit iustū velle nō mori. qm̄ volūtas nō moriēdi fuerit cālit a sensualitate. fuit tñ occasiōalit a rōne qz xps sic voluit fecit illd horribile venire in imaginē ⁊ estimatiōez quo facto nāliter mortē refugit. hoc aut voluit pp̄ nāz instructiōez. ⁊ sic rō p̄ sensualitate aduocauit dicēs. p̄ si fieri pōt transeat a me calix iste. ⁊ hec petitiō fuit tā sensualitatis q̄ rōnis. Sed sensualitatis fuit tanq̄ affectātis rōis aut tanq̄ pponentis. ⁊ hoc xps fieri voluit ad triplicē instructiōnē nā am. p̄ma est vt sciam⁹ nō eē pctm̄ ali quid velle ex sensualitate: qd est p̄rariuz volūtati diuine. 2ª est vt martyres xpi nō se desperēt si mortē boreāt. cū illā etiā filiū dei horruit. 3ª est vt discam⁹ discrete petē. s. supponēdo volūtate nā am volūtati diuine. ⁊ hoc notat in cōditiōe apposita si fieri pōt. ⁊ ibi. verūtñ nō sicut egovolo.

C De defectib⁹ quos xps assūpsit. c. 18
On solū xps assūpsit hūanā nām sed etiā defectus circa nām quos v3 ipm̄ decuit assumē vñ cū pene sint excitatiue vtutis p̄fecte ⁊ testificatiue hūane nāe nō simulate assūpsit penalitates taz corpales q̄ spūales q̄ respiciūt nā am in cōi sicut famē. sitim ex absentia alimenti. tristitiā ⁊ dolorē in p̄ntia nocumēti ⁊ huiusmodi. vt est calor. frig⁹ lasitudo ⁊c. Nec oēs defect⁹ corpales assūpsit. sicut sunt defect⁹ egritudinū multi-

formiuz: nec oēs spūales sicut sunt pctm̄ ignorātia. rebellio carnis ad spūm. p̄dreterea qz null⁹ inocēs d3 iuit⁹ penā sustinere. cū hoc esset cōtra ordinē diuine iustitiē xps sic penalitates suscepit vt tñ pati nō posset iuite. qz passio suā nec fuit cōtra ordinē diuine volūtatis. nec cōtra ordinem rōnis. s. cōtra volūtatez sensualitatis ⁊ carnis. Dicim⁹ etiā qd xps vere timuit ⁊ vere doluit. ⁊ vere tristis fuit. put ista notat p̄passiōe. Differt autē p̄passiō a passiōe qz tūc affectiō d3 p̄passiō qm̄ aīa sic afficitur qd oculus mentis nequaqz turbat. sed passio mentez turbat ⁊ facit a rectitudine vel a cōtēplatiōe dei deuiare. ⁊ tunc rō ledit ⁊ patit vñ differūt ista duo. sicut oīs positiō ⁊ habitus.

C De passione xpi.

Cap. 19

Jrca passiōe dñi cōmendamus in opere patientiā ⁊ insuperabilē. in modo humilitatē admirabilē. in causa charitatē inestimabilē. Circa corpus nota qd xps sustinuit clauoz asperitatē in tactu. In auditu opprobrioz cōsutationē. In gustu aceti ⁊ fellis amaritudinē. In oculis lachrymaz effusiōe. In corde timorem. De modo patiēdi tenendū est qd xps passus est passiōe generali qz fm̄ oīa membra corporis. Na. 53. Vidimus eū nō habentē speciē neqz decorē Item passiōe acerba. Tre. i. O vos oēs qd trāsitis p̄ viā. fuit xpi. passio maria tū rōe intētiōis pp̄ optimā dispōnē ipsi⁹ patiētissimū pp̄ inocentiaz ei⁹. tū p̄pter honoris eius excellentiā. Honorabilis. n. si cōfunditur plus ledit p̄cipue inter suos. Item grauis fuit eius passio p̄pter ipsi⁹ virtuositatem. qz hō vilis morte sua dolere non d3 cum turpīdo sua tūc finē capiat. Itē p̄pter ignominiosam passiōe que attenditur in patibulo crucis que fuit supplicium pestimoz ⁊ in consortio iniquoz. s. la tronuz cum quib⁹ erat damnatus. Lurat autē xps passiōe generali infectionē vniuersalem passiōe acerba libidinē passioe ignominiosa supbie p̄sumptionez. In causa passiōis attendit charitas maria

§

Liber. liii.

que nos liberavit ab inferno venias dādo. qua renouavit grās largiēdo q̄ celū apuit glām p̄ferēdū. Hec tria. norant in titulo crucis. Iſā pp̄ p̄m̄ dī iesus. pp̄. 2^m dī nazaren⁹. qd̄ iterprat̄ cādid⁹. p̄pter 3^m rex indeoy. Chriſt⁹ ſanguinē ſuū fudit q̄qz vicib⁹ viu⁹ 7 ſemel mortu⁹. ſ. i. circūciōe. in orōne in coronatiōe. in flagellatiōe. 7 i crucifixiōe in laceartiōe. p̄ p̄mū docemur pctā abij. ē. per 2^m mētis anguſtiā. p̄ ſalute nſa tenē. p̄ 3^m aīaz nſaz. utib⁹ ornat p̄ 4^m carnē nſaz vomare. p̄ 5^m mēbra nſa mandatis dei ligare. per 6^m vulneratum cor amore dei b̄ſe. Poſtrēo qz iſte paſſio nes nō attingebāt diuinā nām ſed huīana nā id̄ i morte xp̄i ſcā ē diſio ale a carne vt tñ ſalua cēt vniō tā carnis q̄ aīe ad diuinitatē. Hec ē ſciendū eſt q̄ xp̄s ſi paſſus n̄ fuiſſet. tñ ſenio defeciſſet q̄rum p̄inebat ad p̄ditionē huīane nāe in ſe cōſiderate ſine vnione. ſed in p̄tate nature vnite fuit vel ſic deficere: vel nō deficere.

C De effectu paſſionis xp̄i. Cap. 20.

Effect⁹ paſſiōis xp̄i multiplex eſt. ſicut p̄z in his q̄qz verſib⁹. Iſaſ ſio debilitat ſpoliat informat bonorat. Excitat inſlāmat repat paces dat 7 armat. Sanat viuificat duc dulcorat obūbrat. A culpa reuocat reſerat illuminat ornat paſſio debilitat v̄tutē demonuz. iob. 40. Quasi i bano capiet Leniathā. Spoliat infernū. Iſa. Vocā nomen ei⁹ ſpolia detrahe. iſormat p̄ crepluz. p̄ma petri. 4. Chriſt⁹ paſſus ē pro nobis vobis re. ex^m. vñ xp̄s eſt q̄ ſi liber poſit⁹ in pulpito crucis vt diſcam⁹ obedientiam patientiā. huīilitatē 7 charitatē. Diſce aut̄ quō ſe hūit ſpālī i capſo qd̄ ſi tenebat. vñ Ber. Stetit iesus corā p̄ſide iclīnato capite. vulſtu placido. ſermone raro voce ſubmiſſa. deſſeris i terrā aſpectib⁹. paratus ad op̄ probria. 7 ad v̄bera prompt⁹. Honorat imitatores ſuos. Deſter. Sic honorabit̄ quē rex voluerit honozare. Excitat ad pugnā ſpūalē. Adaba. 6. Oſtēderūt elepbātib⁹ ſanguinē. inſlāmat ad p̄oligēdū. Ber.

Sup oia te mihi reddit amabile bone Jeſu calix quē bibiſti. op⁹ redēptiōis noſtre. Repat naturā angelicā. Iſe. n. xp̄s ē lapis angularis q̄ fecit vtraqz vnū. Iſaces dat iter deū 7 boicim. 7 inter angelū 7 boicinē. 7 iter boicim 7 boicim. Eccl. In tpe iracūdie fact⁹ eſt recōciliatio. Ermat contra mūdū carnē 7 diabolū. vñ ſignat̄ per clypeū quē leuauit iſue h̄ bayim. Sanat mentis vulnera. Iſa. 21. Aſpiciētes i ſerpentē eneus ſanabant. Viuificat ſpūalē Apo. ad ro. Cū eſſem⁹ mortui peccat⁹ cōſui. 2°. Aug. Adortu⁹ ē vnicus ne maneret vnicus. Ducit p̄ mare bui⁹ mūdī. Ero. 4. De v̄ga Adoyſi. Dulcorat. Erodi de ligno miſſo i aq̄s Adarath. Obūbrat. Lañ. 2. Sub vmbra illi⁹ quē deſi. ſedi. A culpa reuocat. Iſa. 53°. Atrit⁹ eſt p̄pter ſclera nſa. Reſerat celū. Iſa. Dabis clauēz v̄s uſd. i. crucē ſup humerū ei⁹ illuminat. vñ crux eſt q̄ ſi candelabrū tabernaculi. Iſez Toboi. Illuminat⁹ eſt per ſel piſcis. Ornat. vñ dixit beata Agnes. Et ſanguis ei⁹ ornauit genas meas. Chriſt⁹ paſſione ſua vicit diabolū quem ligauit. infernū quem ſpoliauit. mortem quā ſuperauit. mūdū quem contempſit. ſupplicium qd̄ pertulit. celum qd̄ apernit. Iſaſſio chriſti tollit. ſeptē vitia capitalia. Tollit enīz ſuperbiā capitis inclinatio per quā videbat̄ fugere titulū crucis. in quo ſcriptum erat rex iudeoy. Inuidiam brachioy extenſio quaſi ad amplexū inuitans. Auariā multoy errogatio que in paſſione tradidit. Ber. Diſce homo inquantū debes diligere deum qui nobis carnē ſuā in cibum. ſanguinem in potū. animā in precium. veſtem crucifixo:ibus. corpus diſcipulis. Adatrē ioānt. Accidiam feſtinatio ad paſſionē. Iram mollis reſponſio. Sulam ſellis 7 aceti potatio. Lururiā lateriſ vulneratio. In redemptione noſtra fuit gratia mirabilis. Iſtū ex parte moti⁹ ui. qz charitas dei vidit q̄ nec p̄ amicos. nec per precium poteramus nos redimere. Iſtū propterea frat̄re noſtrū ſe fecit nſaz nat urā aſſumēdo. vnde p̄s. Redime me

De cruce xpi.

dñe ⁊ miserere mei. qz vnicus. s. nōn bñs
amicos. ⁊ paup. i. nō bñs p̄ciū suz ego. 2°
ex pte redimētis qñ cū liberare posset ex
potētia fecit hoc potē^o ex mīa vt ad amos
rem nos cōstringeret sibi: ⁊ iustitie ipsius
satisfaceret. 3° ex parte redēpti q oppime
bat criminū seruitute: ⁊ detinebat in car
cere. Sed 3° primū magnū erat qz fili^o ser
uus fieret: vt seruus fieret liber. 3° 2^m ma
gnū fuit qz dñs ad carcerē lumbi descen
deret: vt seru^o celū ascēderet. 4° ex pte ius
titie. qz nulla iustitia dictabat vt innocens
puniret^o p reo. 5° ex pte excellētie diuine.
qz mīx erat qz imp̄ciabile ponebat sub p̄
cio vilis creature. 6° ex pte precij dati. Si
enī redemisset nos sole ad huc ad gr̄as te
neremur. nūc autē redemit nos aīa corpe
⁊ vita. vt nihil horū sibi subtraherim^o. Cir
ca passiōē dñi nota septē suauitates. s. i
clinatiōē capitis ad osculū in signū nre
recōciliationis. Brachioꝝ extēsiōē ad
amplēxū in signū receptiōis i gr̄as d̄ pec
cato. Lateris aptiōē p̄p̄t effusiōē p̄ci
nre redēptiōis ⁊ ablutiōis. Exiuit. n. san
guis ⁊ aqua. Lauoꝝ i manib^o ⁊ pedibus
infrōne p̄p̄t memoriā nre recordatiōis.
Isa. 49. Nūquid obliuisci pōt mulier in
fantē suū. Corpis denudatiōē i exēplum
nre p̄fessiōis q̄ dz esse nuda. Crucis por
tatiōē in exēplū nre imitatiōis. Loꝝone
spīnce ip̄positiōē i figurā nre gloriōificati
ōis. De effectu passiōis dñi ait Augusti.
¶ Per redēptoris nri mortē de tenebris
ad lucē. de morte ad vitā. de corruptiōe
ad incorruptiōē. de exilio ad patriā. de
luctu ad gaudiū. de terris ad celeste res
gnū vocati sumus. Itē dicit qz xps fuit sa
cerdos p̄ quē recōciliati sum^o: fuit tēplū
in quo reconciliati sum^o: fuit de^o cui recō
ciliati sum^o. Christus fuit mediator po
puli iudaici ⁊ gentilis. ⁊ s̄m hoc dō lapis
angularis. Itē hoīum ⁊ angeloz. ⁊ s̄m
hoc dō pacificus. Itē dei ⁊ hoīum. ⁊ s̄m
hoc dō redēptor. Ber. Quid vltra debuit
facere ⁊ nō fecit: Absoluit vincitū. Illumi
nanit cecum. Reduxit erroneū. Reconci
liauit reū. Itē Aug. Ecce p̄ impio pietas

flagellat. p̄ stulto sapiēs illudit. p̄ mēda
ce veritas negat. p̄ iniquo dānat iustitia
p̄ crudeli mīa affligit. p̄ misero sincerit̄
tas replet aceto. Dulcedo felle inbuif.
p̄ mortuo vita morit. Christ^o p̄ nra infir
mitate medicinas accepit i se. curauit. n.
nos p̄ dietā qñ ieiuuauit. 40. diebus ⁊ c.
per sudorē qñ factus est sudor ei^o sic gut
te sanguinis. p̄ minutiōē qñ fuit clauis
⁊ lancea vulneratus. p̄ portiōē qñ gusta
uit acetū cū felle mixtū. p̄ emplastruz qñ
eius facies fuit spuris illita. p̄ electuariuz
quando corpus ⁊ sanguinē dedit in cena
discipulis.

¶ De cruce dñi.

La. 21.

i
¶ In cruce christi notant^o hec. Sup
pliciū quo nulluz maius. Tre. 1.
O vos oēs qui transitis p̄ viam
⁊ c. Nullum maius dico ex eo qz passus ē
ipse iustus pro iniustis ex iniustis causis
sub iniustis iudicibus ⁊ iniustis penis.
Opprobriuz quo nullum vilius. Sapien
tie. 3°. Adorte turpissima condēnem^o euz.
¶ Precium quo nullum conuenient^o. qz
sicut per lignū venit culpa. sic ⁊ p̄ lignuz
redemptio. Mysteriū quo nullū profun
dus. Ephe. 3°. Ut possitis comprehendere
cum omnibus sanctis ⁊ c. quod exposu
it Aug. de cruce. Exemplum quo nulluz
perfectius. i. Petri. Christ^o passus est pro
nobis ⁊ c. Cruz multis rebus comparat.
ipsa est enī clauis celi. Vectis arche. Ma
uis maris. Arbor Danielis. Palma fru
ctuum. Salomonis. Baculus iacob quo
transiit iordanem. Speculum imitati
ōis. Scala ascensionis. Marmus quo Le
uiatbaz capitur. Torcular quo christi san
guis exprimitur. Lybāra qua demō sau
lis compescitur. Māulus quo serpens
eneus suspenditur. Tabu quo frontes fi
delium signantur. Lancelabrum quo ta
bernaculum illuminatur. Lignuz aquas
Māratb dulcorans. Virga Moysi per
mare rubrum populuz dei ducens. Gla
dius impium Soliam decapitans. Ves
tillum ad pugnā spiritalē colligēs. La
g 2

Liber. iiii.

thedra discipulos xpi erudiens. Equus dei amicos honoras. Clypeus Josue bay in pugnans. Liber mysteria profunda trinens Altare acceptissimam oblationem recipiens. Septem verba xpi in cruce protulit. 1^m. Non ignosce illis. 2^m. Hodie mecum eris in paradiso. 3^m. Mulier ecce filius tuus. 4^m. Sitio. 5^m. Hely Hely Amazabatani. 6^m. Non in manus tuas commendo spiritum meum. 7^m. Cossu matum est. per 1^m docemur iniurias dimittere. per 2^m petentes fraudare. per 3^m parietes honorare. per 4^m salutem nostram desiderare. per 5^m ad deum in necessitatibus clamare. per sextum auxilium nostrum in deo ponere per septimum vitam nostram sine debito consummare. Quattuor brachia crucis signant quattuor virtutes quibus credendum est de homine interior. Signat. n. ps superior charitatem. inferior humilitatem. A dextris obedientiam. A sinistris patientiam. item in quattuor brachijs crucis notantur beneficia crucis. Signat enim ps superior ianue celestis apertionem. inferior inferni destructionem. A dextris gratie collationem. A sinistris peccatorum remissionem. Quattuor ligna fuerunt in cruce sic dicit magister in historia. pes namque crucis de cedro. Stipes de cypro. Transversale de palma. Tabula de oliua. Signat enim cedrus altitudinem contemplationis. Cypressus fama bone opinionis. Palma fructum iusticie. Oliua lenitatem misericordie.

De descensu xpi ad inferos. Cap. 22

Aima xpi post mortem descendit ad infernum. sive ad librum ad liberatorem eorum qui xpi membra erantes de hoc seculo transferunt. Diabolus. n. duz manus in eum extendit in quo nihil iuris haberebat. merito amisit in alijs partibus. Alia causa que xps ad inferos descendit est ut tantum esset descensus. Quod est liberandorum casus. primum. n. homo sic in statera liberi arbitrii positus erat ut posset ad vitam eternam ascendere. vel ad mortem descendere. putaret velle. Sed peccato pacto sic alterum brachium statera positum erat ut culpa depressum esset. ut esset in imo inferni. aliter vero in summo celi. Ad autem ascendere depressum nisi descenderet brachium aliud descendit ergo dominus usque ad infernum ut bo-

minum captivum elevarer usque ad celum. Ter tiaratio est quare xps descendit ad infernum. s. ut sicut vinum fuerat lumen mundi per presentiam corporalem. ita mortuum esset inferni lumen per divinitatis maiestatem. Quarta ratio est ut idem xps habere crequeret per efficaciam quod passione sua meruerat sibi sufficientiam. Duo quippe meruit per suam passionem. s. satisfactionem. et ianue apertioem. et ideo hec duo effecit in descensu suo ad inferos. quod per satisfactionem soluta sunt iam vincula captivitatis. per apertioem autem ianue facta est illustratio ipsius carceris et sibi lucem exteriorem. Liberavit autem xps omnes illos qui meriti sui capaces esse poterant sic fuerunt sancti preses qui non per peccatum per se. sed per peccatum nature tamen detinebantur. Danati autem boni meriti capaces non sunt. neque puuli in libere detenti. quod de corpore xpi non sunt. nec per fidem. nec per fidei sacrificium. Dicitur est quod quia xpi per triduum mortis sue cum sanctis presibus in libere fuerunt. Ibidem fuit et latro cui dominus dixit. Hodie mecum eris in paradiso. quod nomine paradisi intelligitur dei fructio. quod pacta dei passioem. tamen ipse latro quod alij qui erant in libere viderunt deum per essentiam. Ad quem autem infernum. descenderit si scire volueris. nota quod infernum sumit dupliciter. s. pro pena. et pro loco pene. s. primum de quod demones inferni secum portant spiritus. Tres put sumit pro loco pene inferni. quod dupli- ter distinguit. Unum est infernum danatorum in quo est pena sensus et damni. ac tenebre interiores et exteriores. i. absentia gratie. iste spiritus habet lucem. Super hunc locum est purgatorium in quo est pena sensus et damni. et ad ipsos. et sunt ibi tenebre exteriores. et non interiores. quod habet gratiam et lucem interiorum qua videtur se esse salvandum. Super locum inferni hoc est liberum scilicet spiritus. Tres put sumit pro loco pene inferni. et fuerunt ibi tenebre exteriores. et non tenebre penitentium gratie. Ad hunc locum xps descendit. ac suos inde liberavit. et sic infernum momordit. quod parte abstulit et parte reliquit. mortem vero quo ad electos penitentem destruxit. sic dicit Osee. O mors ero mors tua. morsus tuus in inferne. in Osee. 13. Hic quoque locum finis Abrahe dicebat. quod Abrahah ibi fuit. Sed nunc celum empressum est finis Abrahe

De humanitate xpi

qz iam est ibi Abrahā. A nullo p̄dicoruz
locoꝝ est trāsit⁹ ad aliū: nisi q̄ oliz a sc̄do
fuit transit⁹ ad q̄rtuz: hoc ē a purgatorio
ad limbū sc̄toꝝ patrū. Ex iā p̄dictis p̄ q̄
re cāram⁹. Liber a alijs oīz fidelīū defū
ctoꝝ de penis inferni ⁊ de p̄fūdo lacu. qz i
fern⁹ ibi sumit⁹ p̄ purgatorio. sic ⁊ ibi sui
tur p̄ libo qm̄ d̄r xps ad iferos descēdit.
Ex p̄dictis collige q̄ xps mortu⁹ corpe d̄
scēdit ad iferos i aīa: ⁊ surrexit in vtroqz.
Dicendū ē q̄ xps illo triduo tot⁹ fuit in se
pulchro: sed nō totū: ⁊ tot⁹ fuit i inferno s̄
nō totū: qz tot⁹ dicit p̄sonā. totuz vō dicit
naturā. Silt̄ dicendū q̄ cū vnio aīe cum
corpe faciat hoīes xps in illo triduo nō fu
it hō. s̄ aīa ⁊ caro vnita essent cū verbo.

C De resurrectione xpi. Ca. 23.

C Hrist⁹ resurrexit tertia die a mor
tuis resumēdo corpe⁹ non tale q̄le
prius habuit: sed ipassibile ⁊ im
mortale. Caro enī xpi q̄ i natiuitate florū
it: i passiōe arruit p̄ gliam resurrectionis
refloruit: ⁊ renouata ē vt aquile iuuetus.
tūc leo catulū suū suscitauit: ⁊ vt senex re
uixit. tunc sicut d̄r Jere. figulus ex codē
lucto fracti vasis fecit vas aliud sicut pla
cuit i oculis ei⁹. Tūc iō nas devētre ceti il
lesus exiit. tūc vestitū ē candelabū auro
tūc suscitātū est tabernaculū dauid qd̄ ce
cidit. tūc refulsit sol q̄ prius erat i nubilo.
tūc viuificatū est granū frumētī qd̄ cadēs
in terrā mortuū fuerat. Tūc ceruus resur
psit cornua. tūc Sāson tulit portas cum
postib⁹. tūc Joseph educt⁹ de carcere ton
des ⁊ p̄stituit dñs egypti. tūc conscissus
saccus circūdat letitia. Dñs pbauit resur
rectionē suā eē verā p̄ angelos q̄ nō men
tiunt. Adat. 28. Rñdens autē angel⁹ di
xit mulierib⁹. Itē per inimicos quoꝝ vali
dissimū est testimoniū. Adat. Ecce qdam
de custodib⁹ venerūt i ciuitatē: ⁊ nūciaue
runt p̄ncipib⁹ sacer. ⁊c. Itē pbauit eā non
arte magica factā. ⁊ hoc p̄ comestionem.
Itē nō esse fantastici corpis: ⁊ hoc per ta
ctū. Itē pbauit i eodē corpe quo passus ē
fact⁹ ⁊ hoc p̄ oñsionē cicatricū. Itē pbauit
eā fuisse i corpe gloriificato vnito dei ⁊

tati. ⁊ hoc p̄ igressū i domū ianuis clausi
Itē pbauit eā multis appetitōib⁹. Appuie
n. ipsa die resurrectionis qnges. p̄mo ma
rie magdalene. Jo. 28. Mulier qd̄ plo
ras. 2. mulierib⁹ redentib⁹ a monumēto.
Adat. vlt. 3. Petro. sed nō iuenit mod⁹.
4. duob⁹ discipulis euntib⁹ i emaus. ⁊ vlt.
5. discipulis p̄gregatis p̄ metum i
deorū qm̄ Thomas nō fuit cū eis. Jo. 20.
Itē appuie iter resurrectionē ⁊ ascensionē
qnges. p̄mo Thomē cū alijs. Jo. 20.
2. discipulis piscātib⁹ ad mare tyberiadis.
Jo. 21. 3. discipulis i mōte thabor. Adat.
vlt. 4. i hierusalē. 5. qm̄ comedit cū disci
pulis. Adat. ⁊ Lu. vlt. ⁊ Actū. j. Multis
de causis surrexit dñs. s. vt scripturas im
pleret. qm̄ enī dñs dixit. Ecce ascēdim⁹ die
rosolyimā ⁊c. ⁊ luce. i8. subiūrit ⁊ die ter
tia resurget. vt nos ad surgēdū spūali. p̄
uocaret: qz turpe est vt sedeat seru⁹ qm̄ co
ram eo surgit dñs. vt futurā resurrectionē
i se pbaret. vt potētā sue dñitatis oñde
ret. qz mortuos suscitare nō ē op⁹ nāe: sed
dei potētie. Itē ē. n. regressus a puatiōe
ad habitū. vt nos ad p̄tēnda terrena. p̄
adipiscēda glia aiaret. Surrexit xps velo
citer. qz tertia die. Itē sicut ianuis clausi
sis ad discipulos itrauit. ⁊ sicut salua vgi
nitate de vtero m̄ris exiuit sic eū mortuū
nec petra in qua iacuit: nec milituz custo
dia potuit retinere. integrall. qz i corpe ⁊
aīa. Socialiter. qz multa corpa sanctoruz
qui dormierant surrexerunt. Eternaliter.
Apo. ad Ro. 6. Christ⁹ resurgēs ex mor
tuis iam nō morit⁹ ⁊c. Silt̄ surgenduz est
nobis spūaliter sicut eis modis resurge
mus i die iudicij corporaliter. Resurrectio
xpi est cā ⁊ figura nostre resurrectionis spi
ritualis. cā dico motiua. ⁊ hoc dicitur qa
cā motiua est in comparatione nostri. Dū
enim consideramus gloriā resurrectionis
christi mouemur ad surgēdū in no
uita te vite. Itē cā motiua est in conside
ratione dei patris. qm̄ pater dans resur
rectionem filio mouet ad dandā eandē
gloriā fratribus suis. sicut rex qm̄ facit fili
um suū militē mouetur amore filij vt cuz

eo faciat multos milites. figura v̄o fuit qz sicut x̄ps surrexit in nouitate vite: ita nos i nouitate vite ambulem̄. Itē sic diē resurrectionis x̄pi precessit dies mortis in parascene 7 dies q̄ctis in sabbaio sequenti. ita 7 n̄r̄am gloriosā resurrectionē p̄cedit i nobis mortificatio vitioꝝ: 7 q̄es p̄tē platonis eternoꝝ. Nota q̄ sicut duplex est mors. s. aie p̄ culpā: 7 corpis p̄ certinē: ita duplex est resurrectio. s. aie per gr̄am: 7 corpis p̄ gl̄iaz. Et sicut aie mors causauit mortē corpis sicut b̄etur Gen. 3. ita ecōtra resurrectio aie causabit resurrectionē corpis gloriosā. Sciēdū q̄ qdā resuscitant̄ fictē sicut Samuel. q̄ lz vere sauli app̄uerit. vt b̄r̄. j. Regū. 27. nō tñ vere resuscitat̄ fuit. qdā ip̄fecte sicut Lazar̄ itēꝝ mortuurus. qdā p̄fecte sicut x̄ps sēp̄ victur̄. Itē resurrectio signat̄ p̄uersionem siue penitentiā hypocritaz. Scōda recidiantū. Tertia p̄seuerantiū.

C De ascensione christi. Cap. 24.

Asserētia est iter ascensionē 7 assūptionē 7 euolutionē. qm̄ ascētio p̄tinet ad x̄pm̄. assūptio ad br̄am virginē. Euolutio autē ad alios scōs. Et rō b̄r̄i est. qm̄ ascētio fit p̄pria v̄tute ascendentis. Assūptio autē v̄tute x̄pi assumētis q̄ filius obseq̄t̄ m̄ri. Euolutio v̄o fit mini sterio angeloꝝ. Alia est d̄ia qz locus euolantiū est s̄m̄ distinctionē choroꝝ. Locus v̄o assūpte virginis est sup̄ choros angeloꝝ r̄ū. Locus x̄pi ascēdētis ē supra vel vltra locū assūpte virginis. Circa ascensionē x̄pi octo sūt p̄siderāda q̄ circūstāt ascensionē: 7 colligunt̄ ex officio de ascēsiōe. Primus est q̄ elenat̄ ē vidētib̄ discipul̄ vt desiderū veniēdi ad ip̄m̄ excitaret̄ i eis. 2^m ē q̄ nubes suscepit eū ab oculis eoz̄. p̄ vmbriā nubis signat̄ q̄ i hoc mortali corpe Jesū i altū videre nō possum̄. 3^m est q̄ elenat̄ manib̄ ferebat̄ i celū. Elenauit man̄ p̄p̄ duo. s. vt suos p̄ri offerret. 7 vt inimicos manu alte retracta p̄cuteret. 4^m est q̄ b̄n̄ dixit eis vt eos s̄ b̄ostē muniret 7 b̄oīs celestib̄ augetet. 5^m est q̄ ascēdit i tubilatio ne qd̄ referē ad vocē locūditatis redēpro

rum ascēdentiū cū ip̄so q̄ pus voce lachrimabili i portis iserni clamauerūt. Aduenisti desiderabilis quē expectabam̄. 6^m ē q̄ ascēdit i voce tube. qd̄ referē ad sonum p̄dicatiōis ap̄loꝝ q̄ son̄ fuit eis inuicē dicente d̄no. Eūtes i mundū vniuersū p̄dicare euangelii oī creature. Matb. vlti. Et tūc. n. i oēm terrā exiuit son̄ eoz̄. 7^m est q̄ ascēdēs i altū captiuā duxit captiuitatē. i. captiuos i captiuitate iserni quos secum vltor̄ eduxit. 8^m ē q̄ dedit dona hoib̄ qz oīa bona n̄ra desursū sūt quo x̄ps ascēdit. Hoꝝ p̄ma duo h̄nt̄ ex eplā: s̄ tertiu 7 q̄rtū ex fine euāgelij. Luc. vlti. q̄ntū 7 sextū ē p̄s. septimū 7 octauus ex eplā Pauli ad ep̄b̄. 4°. Ascēdit x̄pus egressus ad celum multipliciter. sc̄z tanq̄ verus obediēs cōpleta obedientia quo ad p̄rem tanq̄ bonus mediator facta pace 7 cōcordia quo ad homines tanq̄ strenuus p̄pugnator cōtra demones. Ascēdit x̄ps plurib̄ de causis. s. ad q̄scēdū post labores quib̄ fatigatus fuit triginta tribus an̄is nobis seruēs. Ad intercedendū pro amicis pro quibus vtiliter laborauit. Ber. Securuz accessum h̄es o homo ad deū vbi habes filiū mediatorem: 7 matrē mediatricem. filius ostendit patri latas 7 vbera. Mater ostendit filio pectus 7 vbera. ibi nulla potest esse repulsa. vbi tot occurrūt amoris insignia. Christus ergo optimus aduocatus est qui tot habet linguas pro nobis loquentes quot pro nobis vulnera accepit. Ad conquerendū de inimicis p̄ quibus vires suas inutiliter expendit. Isai. In vacuum laborauit. Item ascēdit x̄ps vt nobis locum prepararet. Jo. 16. Gladio vobis parare locum: vt fiducia hoc ip̄s sperandi nobis tribueret. vt in corporale possionē eterne hereditatis non mitteret. Jo. 13. Si enim non abiero paracletus non veniam ad vos. Et desiderium nostrū post se traberet. Cant̄. Trabe me post te. Et viam nobis ad celum ostēderet. qz sicut dixit Lucas. Eduxit d̄ns p̄ri discipulos suos foras ciuitatē in Betbaniam vt ipsa eductione cognoscerēt hic n̄

De humanitate xpi.

hse manentē ciuitate n. q̄ aut in Betbaz
nia eduxit eos prius que interpretat̄ do
mus obedientie signat̄ q̄ per bonum obe
dientie transire essent ad celestia. Post
hoc transire fecit eos in montem oliuarū
vt per montē intelligat̄ eminentia spiritus
in contemplatione: per oliuas at̄ pinguis
fimi pectoris deuotio. Alterius vo post
ista non restat nisi saltus aie in celū. Erat
tatus fuit xps tripliciter. scz in terra p̄ vis
te meritum. super terrā per crucis suspē
ditum. super celos per ascēsiōis iubilum.
Ascensio xpi fuit angelis mirabilis. *Isai.*
63. Quis est iste qui venit de edon tinctis
vestibus de bosra. demonib⁹ terribilis. i.
R. S. Non fuit tantū gaudiū heri 7 nu
dius tertius. *Ueb* nobis. *Hec* sūt verba
phylistinop q̄ vociferabant filij israel dū
adduceret̄ archa federis de sylo i castra:
vt per eam haberent diuinū adiutoriu in
plio. *Mo*ibus salutaris sicut apparet su
pra ex multiplici ascensione xpi. Ascendit
xps multipliciter. s. potēter. qz eleuat̄ ma
nibus ferebat̄ in celum. *Patenter.* qz vi
dentib⁹ illis eleuat̄ est. *Gaudenter.* quia
ascendit in iubilatione. *Decenter.* qz cum
duabus turmis regrediebatur. s. hominū
7 angeloz. *Non* aut̄ dico q̄ ibi fuerint an
geli in adiutoriu necessitatis. sed in obse
quium dignitatis. *Mo*ies quoqz illos di
co quos de inferis liberauit. 7 qui post re
surrectionem mortui sunt de numero sal
uandorum. nec purgatorio vltius indig
entes. *Clementer.* qz benedixit eis. *Xps*
non statim post resurrectionē celum ascē
dit triplici rōe. *Prima* qz differēda erat
ascensio vt multipliciter probaretur resur
rectio. vt dicitur *Actū. j.* In multis argu
mentis apprensus eis per dies quadragi
ta. *Secunda* est vt patientiam nostrā in
formaret qua mercedem debemus equa
nimit̄ expectare. sicut agricola non statim
post seminationem metit. sed fructuū ma
turitatem expectat. *Tertia* est propter vi
scipulorum consolationem. vt dicit̄ glosa
Act. j. sicut quadraginta fuerūt hore mor
tis xpi. ita quadraginta diebus cum eis cō

uersatus est post resurrectionē. qz conso
lacio diuina excedit tristitiam humanam.
Nota q̄ christo conuenit descendere de
celo tantūmo Io s̄m diuinam naturaz. qz
dens illuc venire dicitur vbi speciali affe
ctu apparet. sed ascendere proprie ei con
uenit s̄m humanā naturam. qz s̄m illam
solūmodo mutat locum. non s̄m diuinaz
naturam.

C De ascēsu xpi ad dexterā. *Cap. 25.*

Scendēs christus in celum sedet
ad dexteram dei patris omnipotētis
duo intelligūt per dexterā. *Prima*
man est equalitas maiestatis ad quam
Christus sedet s̄m diuinitatē. De hac dex
tera loquitur *Apostolus* dicens. *Talem*
habemus pontificem qui confedet in dex
tera maiestatis in excelsis. *Secundus* est
q̄ per dexteram intelligunt̄ potiora bon
na glorie in quibus Christus sedet s̄z hu
manitatem. quoniam collatum ē ei a deo
quicquid conferri potuit. 7 lz ab instanti
conceptionis Christus accepit bona gras
tie 7 glorie in anima eadem tñ bona fue
runt in ascensione manifesta. 7 in loci con
gruentia completa. De hac dextera dicit̄
ad collo. 5°. *Que* sursum sunt querite vbi
Christus est in dextera dei sedens. vbi di
cit̄ glo. que sursum vbi sedet Christus s̄m
potiora bona gratie 7 glorie. *Dicimus* er
go q̄ ascensio Christi fuit tam ad locū q̄
ad dignitatem. In quantum quidem fuit
ad locum sic ascendit super omnes celos
vsqz ad dignissimum locum celi empirei.
sue ad altissimā eius partem. eo q̄ nobi
lissimo eius corpori Christi congruit loc⁹
talis. *Ad* est tñ dicendū q̄ corp⁹ suum sic
obligatū ad locū illū. sed qz locus ille sic
ibi s̄m agruētā deputat⁹. in q̄tū aut̄ ascē
sio fuit ad dignitatē sic sedet ad dexteraz
p̄ris. n̄ tñ quo ad sitū q̄ p̄ri n̄ p̄uēt. s̄z quo
ad excellētā duplicē sicut dēim ē. qz p̄ dex
terā itelligit̄ eq̄litas maiestatis q̄ cōperit
xpo s̄m diuinitatē. vel p̄fectio p̄mij que si
bi p̄petit s̄m hūanitatē. *Prætereundum*
quoqz nō est q̄ credimus xps ad dexterā
dei p̄ris sedentē. *Stephanus* autē vidit

Liber. v.

eū stāte a dextris dei. qz nos credim⁹ eū
 regnātez 7 qescētez qd̄ norat̄ i sessiōe: sed
 stephan⁹ i tribulatiōe positus b̄uit p̄p̄u
 gnatorē 7 susceptorē. vñ vidit eū stantez.
 Merito x̄ps d̄i sedere ad dexteram dei.
 Sedere qd̄ qz laborauit. ps. In labo. fui
 a iu. mea. Ad dexterā at̄: qz diu fuit in sis
 nistra aduersitat̄. ps. Afflic⁹ sū 7 bu. sū
 ni. Dei qz post abiectiōne merito d̄i con
 seq̄ gl̄iam quia q̄ se humiliat exaltabit.
**Explicit liber q̄rtus. Incipiunt capitu
 la libri quinti in genere.**
 De virtutibus 7 origine gratie. 1
 De bono. 2
 De distinctione gratiarum. 3
 De effectu gratie. 4
 De virtutibus. 7 p̄mo qd̄ sit virtus. 5
 De perfectione virtutum. 6
 De equalitate virtutum. 7
 De conexione virtutum. 8
 De commendatione virtutum. 9
 De effectu virtutum. 10
 De merito virtutum. 11
 De habilitatione virtutum. 12
 De operibus meritorijs. 13
 De fine actionis. 14
 Quid mereamur. 15
 De diffinitōib⁹ 7 differētij⁹ virtutū. 16
 De differentia virtutum cardinalium 7
 theologiarum. 17
 De virtutib⁹ theologiacis in genere. 18
 De fidei vtilitate. 19
 De effectu fidei. 20
 De articulis fidei. 21
 De spe. 22
 De charitate. 23
 De ofia inf̄ charitatē 7 alios mo⁹s. 24
 De effectu charitatis. 25
 Quibus rebus charitas assimiletur. 26
 De excellētia charitatis. 27
 De signis dilectionis. 28
 De gradibus amoris. 29
 De ordine charitatis. 30
 De dilectione prim⁹. 31
 De dilectione inimicorum. 32
 De virtutibus cardinalibus. 33
 De prudentia. 34

De temperantia. 35
 De fortitudine. 36
 De iustitia politica. 37
 De donis in communi. 38
 De timore in communi. 39
 De timore seruili. 40
 De timore initiali. 41
 De timore filiali. 42
 De dono pietatis. 43
 De dono scientie. 44
 de dono consilij. 45
 de sapientia 7 intellectu. 46
 de beatitudinibus in genere. 47
 de prima beatitudine. 48
 de secunda. 49
 de tertia. 50
 de quarta. 51
 de quinta. 52
 de sexta. 53
 de septima. 54
 de octaua. 55
 de sensibus spūalibus. 56
 de fructibus spiritualibus. 57
 de dulia 7 latria. 58
 de preceptis in genere. 59
 de primo precepto. 60
 de secundo. 61
 de tertio. 62
 de quarto. 63
 de quinto. 64
 de sexto. 65
 de septimo. 66
 de octauo. 67
 de nono 7 decimo. 68
 de consilijs in genere. 69
 de consilijs euangelicis. 70
Explicit capūla. Incipit liber q̄nt⁹.
De virtutibus 7 origine ḡe. La. 1.
 q̄ nō deicēdit p̄ essentiam suā
 in cōmutabilē sed per influ
 entiam ab ipso manētes. ita
 nec spūs rōnalis eleuatur su
 pra se per situm localem. sed per habitū
 deiformē. Unde necesse est spiritui ratio
 nali sed debet eē dignus eterne britudis
 q̄ particeps influentie bonitatis diuine.

De sanctificatione gratia rā

De bono. Cap. 2.

De bonū gratie nō pōt q̄s p se ve
nire cū hoc nō sit s̄m limitēs na
ture. s̄ s̄m influentiā largitatis diuine.
Sicut. n. creatura pro sua defectibilitate
suo principio semp eger. vt sit i eē nature.
sic idē p̄ncipiū pro sua bonitate influere n̄
cessat creature rōnali vitā spūalem. vt bñ
fit ei in eē gr̄e quā nō pōt b̄re sine deo lar
gitore. Verūt̄m̄ iexcusableis est hō si gr̄as
gratū faciēte nō recipit. qz gr̄a gratis da
ta sp̄ p̄sō ē liberū arbitriū excitare 7 cō
mouere. cui ē huius amonitōi p̄sentire. 7
hoc est qd̄ in se est facere: quo scō pōt hō
ad gr̄as gratū faciēte se p̄parare. Quā
uis enī gr̄a b̄at̄ dei dono efficiēte. nō tñ
sine libero arbitrio cōsentiente. qz sic ait
Aug. Qui creauit te sine te nō saluabit te
sine te. Itē gr̄a gratū faciēs a tribus ē. s̄
alī 7 alī. Sit enī a deo efficiēte. a gr̄a gra
tis data liberū arbitriū excitāte 7 mouen
te. 7 a libero arbitrio cōsentiente. Quāuis
enī liberū arbitriū nō possit gr̄as efficē
in boie pōt tñ se ad hoc habilitare 7 p̄p
parare vt b̄eat. Sicut aliq̄s nō pōt illū
nare domū. pōt tñ ap̄ire fenestrā quo scō
sol intrat 7 domū illuminat. Qd̄ aut̄ dī
co de libero arbitrio cōsentiente intellis
go de adultis: qz in puulis fides pentū 7
sac̄m ecclesie. 7 meritū xp̄i sufficit. 7 ex
cusat eos impotētiā sui. Sciēdū ē q̄ ba
bilitatio siue p̄paratio ad gr̄am triplex ē
s̄. efficiēs. formalis. 7 materialis. p̄ria
est a deo. 2^a a gr̄a gratis data. 3^a a nobis.
Alia nāqz h̄ facultatē 7 instictū cognoscē
di 7 diligendi deū ex natura. s̄ nō habet
cognitiōis veritatis 7 ordinem dilectiōis
nisi ex gr̄a. Ad opa bona tria nos incitāt.
sc̄z lex nature q̄ scripta est in corde hoīs
dicēs. Que vultis vt facias vobis. boies
7c. Rō q̄ dicit ea eē delectabilia vtilia. 7
bonesta. Gratia q̄ dicit seruendū eē deo
qz sūme bonū subueniēdū p̄mo. qz dei
filī. qz imago dei. qz i b̄itudine socius.
Gratia nō dat̄ ei q̄ se nō habilitat ad gra
tiā: 7 de hoc multa habes exēpla. s̄. i illo
qui ad largientē manū nō extēdit. qz dō

q̄tū in se est dat oib̄ affluēt̄er. In illo q
lūmē oculos claudit cū de? fac ozūi so
lē suū super bonos 7 malos. In illo q̄ sō
tē repiēs fundū vasis sursū erigit. qz de?
sicut ait. Aug. ingēti liberalitate ac liber
tatis vbertate repleuit oēs creaturas p
captu eaz. In illo q̄ domū suā cingit spi
nis ne ingrediatur amicus. Ipe v̄cro de
us sp̄ stat ad ostium 7 pulsat. In illo q̄ cā
tabrū 7 zizaniā nō extirpat de agro suo. p
pter qd̄ fructū p̄ficere n̄ p̄fit. i illo q̄ ligna
igni subtrahit. qz tunc ignis deficit. i illo
q̄ ad sumdū cibū negligit os ap̄ire. qz ta
lis d̄z merito fame mori. In illo qui tpe
pugne arma p̄licit. qz talis sepe capit 7
vulnerat. i illo q̄ mouere negligit remos
tpe tēpestat̄. qz talis submergit. In illo
q̄ ex̄is in egritudine medico d̄dicat. B̄ia
nobis p̄cedit a deo sicut radi? a sole. sic
germē a radice. sic mel a flore. sicut riu?
a fonte: sicut imago ab artifice. s̄z exem
plar interius 7 facturam exterius.

De distinctiōe gr̄arū. Cap. 3.

g Ratia dī triplex. p̄rio gnāliter
7 sic gr̄a est adiutorium diuinum
creature grauis impensuz. 7 indifferēter
ad q̄cūqz actum. qz sine b̄mōi adiutorio
gr̄e nihil possumus facere. imo nec i esse
durare. scō dī gr̄a sp̄alit. r. 7 talis gr̄a
dī gratis data. s̄. donum quo se hō p̄pa
rat ad suscipiendū donū spūs sc̄i. Hui?
enī gr̄e ē reuocare liberū arbitrium a ma
lo. 7 excitare ad bonū sine qua nullus fa
cit sufficienter quātū in se est vt p̄paret se
ad salutē. 3^a dī gr̄a p̄pe. s̄. donū datus dī
uinitus ad merendum. qd̄ quidē donum
gr̄a gratū faciēs appellat̄. Sine ista gr̄a
nullus pōt mereri. nec in bono p̄ficere.
nec ad gloriā puenire. Ista gr̄a triplex
inuenitur 7 innuitur ex verbis Apostoli
vbi ait. Gratia dei sum id qd̄ sum: ecce
prima: 7 gratia eius in me vacua nō fuit.
ecce secunda. sed gratia eius semper i me
manet. ecce tertia. p̄ter p̄dicta dicitur
gratia gratias dans. vt est deus. Itē gra
tia gratie signum vt est prophetia 7 p̄as
faciendū miracula. Gratia gratuz faciēs

Lib. v.

distignit i opantē. 7 coopantē. Gfa ope
rās dī preueniens. 7 incipiēs. ac liberās
qz pctm expellit. Gfa coopans dī subse
ques. 7 pficiēs ac dinans. qz libex arbi
trū adiuvat. 7 ei coopat i merito. Adul
tipliciter distinguit bonū. ē. n. bonuz per
eēntiā. 7 hoc ē deus. Cū nemo bon⁹ nisi
solus deus. Est 7 bonū p participationē:
7 illud distinguit i bonū nature. Unde
Aug. Dē qd ē inquatū ē bonū ē. Gen. 2°
Udit de cūcta q fecerat. 7 crāt valde bo
na. Itē est bonū in gñe. hoc est bonū i ob
secto sicut ē elemosyna. Mā ibi est actus
in debita materia ēt si desit f. zma substā
tiarū. Itē est bonū ex circūstātia. hoc ē qñ
est bonū ex gñe vestit debitis circūstātijs
sicut est dare elemosynā indigenti tpe de
bito ex cōpassiōe. 7 b:ndi. Itē est bonum
virtutis. 7 hoc ē qñ addit opī pfectio ex
parte operantis q ē p bitū mentis bene
constitute. Itē ē bonū meritorū hoc ē qñ
addit opī ipsi debiti finis intentio super
motuz naturalē. Itē ē bonū gñe vt ē ipse
habitus gratuz deo faciens. Item est bo
num glorie vt bonū remuneratiōis etne.

CDe effectu gratie. Cap. 4.
e ffectus gñe est qd excitat liberū
arbitriū ad bñ cogitandū. 7 sanat
ipm mutando affectū ipmqz roborat per
ducendo ad actū. Itē gñe hominem deo
recōciliat. a pctō quoqz liberat. 7 penam
eternam in tpalez cōmutat. Itē gñe opa
nā meritoria facit. 7 bōa p pctm amissa
restituit atqz stabulū in palatiū cōuertit:
Item p gñam efficit aia sponsa xpī. filia
regis eterni. 7 templū spūs sci. Item gñe
ipam aiaz purgat illuminat 7 pficit. Itē
gñe mentez eleuat. deo assimilāt: 7 spūa
li solatio cibāt. Nota qz quāuis vñs gra
tuita simul inhit aie cū gñe. nō tñ bz esse
ctū suū tā cito sicut gñe. qm effect⁹ gñe ē
facere gratū deo. 7 facere dignū vita eter
na. 7 hic effect⁹ statī inest puero post ba
ptisimū. Virtut⁹ at effectus ē elicere actū
meritorū de potentia. 7 hic effectus non
statim inest puero post baptisimū. hoc at
nō est ppter defectū virtutis. s; ppter im

potentiā nature agentis. Pter. n. nō est
aptus ad actus voluntarios. Cū sciendū
qz triplex est pfectio. p^a ē gñe 7 causat gra
tuitum. 2^a ē virtutis. 7 causat bonū actū.
3^a ē opis vñtis. 7 cāt meritū. p^a pfectio
pficit aiaz. 2ª pficit aie potētiās. 3ª perfi
cit ipsos actus.

CDe virtutib⁹ 7 p^o qd sit vñtus. Ca. 5.
Vñtus de virtutib⁹ ē agēdum 7 p^o

n qd sit virt⁹. Virtus ē vt ait Aug.
bona qualitas mentis q bñ vniū
qua nullus male vñt. quā solus de⁹ i bo
mine opat. Hec diffinitio dat i cōpatio
ne ad agentē. Item Aug. Virt⁹ est hitus
mēt⁹ bñ institute. hec dat i cōpatioe ad
bonū i quo est. Itē phūs. Virtus ē bit⁹
volūtari⁹ imediate cōsistens quo ad nos
terminata rōe put sapiens determinat.
Hec dat i cōpōne ad actū i quē est. Item
phūs. Virt⁹ ē dispō pfecti ad optimū. b^o
datur sū cōpatōne ad finē. Itē Jñ. Vir
tus ē ai hitus. nature decus. vite rō. mox
pietas. cult⁹ dinitatis. bonoz hominis. cē
ne bñtudis meritū. hec dat i cōpōne ad
effectū. Diffinitio Aug. sic exponit. Vir
tus est bona qlitas. hic ponitur qlitas p
gñe. bōa vero ad dñas malaz qlitatū aie.
Dñ quoqz bona qm a bono deo datur. 7
bonos tm ibitat. 7 bonos facit 7 ad bo
nū per ducit. mēt⁹ ponit ad dñas qualis
tatū q sunt in corpore. qua bñ vniū. po
nitur ad dñas qualitatū quibus recte in
telligitur. sicut ē scia. qua null⁹ male vñt
ponitur ad dñas qlitatū quibus bñ 7 male
vñt possunt. quā sol⁹ deus opat i boie:
ponit ad dñas virtut⁹ cardinaliū q bñtur
p acq̄sitiōes. Circa aliā diffinitōz Aug. no
tādū ē qz ibi ponit hitus mēt⁹ bñ institu
te. 7 hoc ad similitudinē regni. qd tñc bñ
instituit qñ recte cōsulit 7 bñ impat. 7 in
ste obediit. Eodē mō bñ instituta ē mens
si ratio recte cōsulit. si voluntas bñ im
perat. si sensualitas dōbito mō obtēperat.
Ethimologia virtutis hec est. Virtus. n.
dicitur quasi vis iatus. 7 hec vis consi
stet i aggressione arduoz in tol. rancia
aduersoz. 7 in abstinentia placitorū. Itē

De sanctificatione gratiarū

dicitur virtus quasi viror nitens. Itē dī
virtus quasi virum tuens. Item dicitur
virtus quasi viribus nitens. Itē dī vir
tus quasi viri status.

C De p̄fectione virtutū. Lap. 6.

Um virtus i medio consistat fm
c p̄bū: illud mediū ē i trib⁹. s. i agē
dis. i. intra supra ⁊ citra modum
Apo. Rōnale obsequi vestrū. Ro. 12. In
bēdis. s. inter sapfluū ⁊ indigētā. puer.
Diuitias ⁊ paup̄tates ne dederis mihi:
In sustinēdis. s. inter eleuari in p̄speris ⁊
deici i aduersis. vñ illud. Nō declinetis
a dextris neq; a sinistris. Multiplex ē p̄
fectio. s. sufficientie. h̄c h̄nt oēs exītes in
charitate. Ordīs. h̄ p̄p̄riū est fuare cōti
nētā religiois. h̄ p̄p̄riū ē renūciare oib⁹
p̄p̄riatōis. Ad h̄c p̄tinet ponere aīas. p̄
oib⁹ suis. Securū. h̄ p̄p̄riū ē h̄re
mortē i desiderio. ⁊ vitā i patiētā. Ad p̄
mā p̄fectōz tenet q̄libet. ad vltimāz vero
nullus tenet. S; ad tres medias tenent
aliqu ex voto. ex officio ⁊c. Vir⁹ cōpatur
multis reb⁹. s. Auro. Eccl. Aux. p̄bat for
nar. T. besauro abscondito. Maib. Simile
ē re. ce. the. abscondito. Sēmis. Ecc. Qua
si vas auri so. oz. o. la. p̄ci. Armis. 2. R. i.
Quō ceciderūt fortes in p̄lio. ⁊ pierūt ar
bel. Arborib⁹. Maib. 7. Ois arbor bona
fra. bo. s. De hoc Elgo de scō victore. Ar
bor sapie p̄ timorē sciat. p̄ gr̄as irrigat.
p̄ fidē radicat. p̄ deuotōz germinat. p̄ de
siderium crescit. p̄ charitatē roborat. p̄
sp̄ez viret. p̄ circūspectōem frōdet. p̄ di
sciplinā florēt. p̄ doctrinā fructificat. p̄ pa
tientiam maturescit. p̄ mortē carpit. Itē
virtus cōp̄at floribus. Cañt. 2. fulcite me
floribus fontibus. Cañt. 4. fons hortoz
puteus aquarū. Semit. puer. Vie ei⁹
vie pulchre. ⁊ oēs semite eius pacifice.
Vestibus. ps. Astitit regina a dext. i ve.
deau. Stellis. Baruch. 3. Stelle autē de
derunt lumen iu custodijs suis. p̄p̄mē
tis. Cañ. Que ē ista q̄ ascēdit p̄ desertum
sicut vir. su. ex aro. myr. ⁊ vni. pul. pig. Li
barijs. vñ dñs i euāgelio. Jo. 4. Deus ci
bus ē vt fa. vo. eius q̄ mi. me. Alis. ps.

Quis dat mihi pēnas sicut eo. Tres sūt
bone conditiones virtutis q̄ sunt tenta
tōis remotio. acūū multiplicatio. ⁊ i bo
no delectatio. p̄m ip̄am virtutem firmat i
radice. 2. quasi floribus dcorat. 3. saporē
re furctūū delectat. Similiter dīcendum
est q̄ ad con sumatōz virtutum quattuor
ista p̄currūt. s. dispositio p̄p̄ans. bitus in
formās. op̄atio. p̄bans. p̄mū coronans.

C De equalitate virtutum. Lap. 7.

Itutes omnes i codē boīe sunt
u equales: s; inter se sint distincte
p̄ p̄p̄rias excellentias. ⁊ hec equa
litas in multis contingit. Equales nāq;
sunt virtutes. p̄p̄mo quantum ad essen
tiam. qz omnis virtus simplex est. secun
do quantum ad equalem radicationem
in animam secundum q̄ ip̄sis est. Tertio
quantum ad relationem ad eundēz finē.
qz omnes propter deum operantur. 4.
quantum ad equalem effectum. qz equa
liter faciunt dignum vita eterna. 5. quā
tum ad equalem facilitatem ad actus su
os quantum in ip̄sis est nisi impediātur.
Sicut virtutes equales sunt p̄dictis mo
dis: ita inequales sunt alijs modis. p̄p̄mo
quantum ad v̄sam. qz sunt sicut ar
ma. Sed sicut miles non pugnat equa
liter cum omnibus generibus armorūz
sic est de virtutibus. 2. quantum ad au
toritatem. qz secundū hoc maior est ois
bus charitas. Et quelibet virtus potest
esse maior alia secundum aliquam p̄s
rogatiuam quā habet fm aliquem effe
ctum. Sciendum est q̄ eadē virtus non
est equalis sibi semper. Crescunt enīz vir
tutes multis modis. s. quantū ad intētio
nē quāū ad radicationē q̄rū ad poten
tiam virtutis. quantum ad maiorem ex
pressionem diuine similitudinis. ⁊ quan
tum ad diuturnitatem ⁊ permanentiā.
p̄p̄terea crescente vna virtute crescunt
omnes ⁊ habes exemplum in cybara in
qua si debet esse debita proportio sero
rum necesse est vt q̄ vna chorda tendi
tur. etiā omnes alie tendant. ne i armōia
fiat dissonantia. Q̄i autēz poleat aliquis

Liber. v.

vsu vni⁹ virtutis potius q̄ alterius mul-
 te sunt rōnes. 1^a est q̄ deo sic placet q̄ da-
 tor est virtutis. 2^a est nā p̄lōnis q̄ magis
 est p̄sona opib⁹ vni⁹ virtutis q̄ alterius.
 3^a est v̄sitatio. qz exercitavit se q̄s magis cir-
 ca vnā virtutē q̄ circa aliā. 4^a est. qz mi-
 nus impugnat a vitio p̄rio illi virtuti. qn-
 ta est. qz maiorē bz discretione i opib⁹ vni-
 us virtutis q̄ alteri⁹. Quelibet. n. virtus
 bz suas p̄pas rōnes. 6ª est difficultas sta-
 tus. qz cū de nouo q̄s p̄uertit l̄z bēat ma-
 iorē charitatē q̄ alius q̄ diu fuit in chari-
 tate. nō tñ est ita bñ expedit⁹ ad bñ agēdū
 sicut ille. p̄pter reliquias pctōp̄ q̄ adhuc i-
 berent. Magnitudini sciētie r̄ndere debz
 magnitudo virtutis. 7ª hoc multiplici rō-
 ne. s. rōne exēpli diuini. Jo. j. p̄denuz ḡfe
 7 veritatis. Luce vlt. p̄dotes in ope 7 ser-
 mone. Act. j. Lepit iesus fa. 7 do. rōe exē-
 pli angelici q̄ quātoplus cognoscūt tāto
 plus diligit. rōne exēpli humani. Adate.
 5°. Qui aut fecerit 7 do. hic ma. vo. 7c. rō-
 ne exēpli nālis. qm̄ lux 7 calor i sole. p̄por-
 tionant rōne obligatiōis. Luc. 12°. Ser-
 uis sciēs vo. do. s. 7 nō. fa. plagis. va. mul-
 tis. **C** De p̄nerione virtutū. Cap. 8.
Omnere sūt sibi virtutes 7 coordi-
 nate. ita vt q̄ vnā bz. bz 7 omnes.
 p̄ria rō ē largitas dei dātis. qz
 nō dat vnā sine aliā. 2^a rō est qz sic vnū
 mēbrū idiget alio sic est i virtutib⁹. 3^a rō ē.
 qz sicut i cythara si defuerit vna chorda n̄
 erit armonia p̄fecta. ita nec i aia erit sp̄ua
 lis melodia nisi ad sint oēs virtutes. 4^a rō
 est. qz p̄ singula vitia sunt aliq̄ virtutes. vñ
 oēs virtutes h̄re vt oia. vitia ipugnēt.
 5^a rō est. qz sicut stelle sup̄sūt i speris suis
 ita 7 virtutes i aie sede eē debēt. 6^a rō ē. qz
 aia ē sic vas so. ornatū oi lapide p̄cioso. i.
 virtutib⁹. 7^a rō est. qz aia ē sic ort⁹ nobilis:
 cui nō deest decōr virtutis. 8^a qz aia est sic
 apotheca cui deesse nō d̄z ois v̄tual me-
 dicina. Ea q̄ de p̄neriōe virtutū dicta sunt
 intelligi debent de virtutib⁹ gratuitis que
 oēs q̄ ad bitus sūt p̄nere sicut quo ad ac-
 rus meritorios sunt eq̄les. Et l̄z filēs sint
 virtutes. tñ aliq̄e dñr m̄fes virtutū. nō q̄

bitus virtutis generet bitū: sed mot⁹ mo-
 tū sicut dicit Ber. p̄circo inq̄t parit co-
 gnitionē cognitio: amorē amor: frequēti-
 am frequētia. familiaritatē familiaritas.
 fiducia fiducia. impetratio ipetrationem.
 fm̄ hūc modū q̄ttuor dñr esse m̄fes vir-
 tutū. s. fides origine: qz ex motib⁹ fidei sur-
 gunt mot⁹ aliaz virtutū. Charitas educa-
 tione. p̄rudencia regimine. humilitas p̄-
 seruatōe. Vitia vero nō sūt p̄nere sic vir-
 tutes. rō h̄i est. qz vitia sūt i nobis ex ope-
 rib⁹ n̄fis q̄ filia nō sunt. Virtutes at̄ theo-
 logice nō sūt i nobis per acquisitionē sed p̄
 infusione. Alia rō est qz vitia sunt oppo-
 sita ad inuicē sicut auaritia 7 prodigalitas
 qd̄ nō est in virtutibus.

C De p̄medatiōe virtutū. Cap. 9.

Virtus p̄medabilis est. p̄prio a cā
 efficiente q̄ est de⁹. ipsaz eni vt ait
 Aug. solus deus in boie opat. 2°
 a causa materiali in qua est: quia non nisi
 in bonos inhabitat. Non est sicut de bo-
 nis naturalibus 7 fortuitis quia talia plu-
 rit deus super iustos 7 iniustos. 3° a causa
 formali quia ē decōr spiritualis. ps. Ois
 gloria eius filie regis ab intus 7c. 4. a cā
 finali. Aug. p̄remiū virtutis est ipse qui
 virtutē dedit. Virtus est bona multiplici
 ter. p̄rimo in se: quia sicut ait Aug. Vir-
 tus est bona qualitas mentis. Nam bo-
 na possessio est que propinqua est ciuita-
 ti. hoc autem est intra ciuitates quia i ani-
 ma. 2. in comparatione. Debre. 13. Opti-
 mum est gratia stabilire cor. 3. i operatio-
 ne: quia bonus facit hominis opus quod
 non esset meritorium nisi ex virtute pro-
 cederet. Grego: Nihil habet viriditatis
 ramus boni operis nisi manserit in radice
 charitatis. 4. in cōmutatione: quia de
 lupo facit agnum: 7 tenebras conuertit i
 lucem. Adalum enim culpe in bonū gra-
 tie commutat. Quito in distinctione: qz p̄
 virtutes distinguūtur filij dei a filiis dia-
 boli. iohannis decimotertio. in hoc cogno-
 scent oēs q̄ discipuli. m. e. si di. ha. ad in-
 uicē. 6. i exēplificatiōe: qz oēs sci studebāt
 virtutib⁹. Un̄ p̄medam⁹ i Abel innocētias.

De sanctificatione gratiarū

In abrahā obedientiā. In Moysē man-
suetudinē. In Dauid humilitatē. 7 sic de
aliis. Laudabilis ē virtus ppter multa.
Qz magne dignitatis. Xpm. n. doctores
habuit. vñ Math. ij. Discite a me. qz mi-
tis suz. 7 humilis corde. Qz magne subli-
mitatis. Tulli⁹. Virt⁹ vna ē al. def. radi-
cib⁹. Qz magne iocūditatis. ps. Ecce q̄
bo. 7 q̄ io. Qz magne retributōis. ps. In
custo. illis re. mul. Qz magne vtilitatis.
Boe⁹. Nūq̄ sine pena sunt vitia. 7 nūq̄
sine p̄mio sunt virtutes. Qz magne secu-
ritatis. Tullius. hoc donū sapie est vt oīa
tua i te posita eē dicas. Cōmēdabili⁹ est
studiū virtutis studio scie rōne crepli. qz
sci hoc fecerūt. rōne auctoritat⁹. Apo. Nō
in simone ē regnū dei. s; i v̄tute. p̄. cori.
3. rōne effect⁹. qz virt⁹ pctū expellit. scia
nō. rōne originis. qa virtus a deo infun-
dit. scia p studiū acqrit. rōne finis. qz fi-
nis virtutis est gloria 7 n̄ scia. rōe obiecti
qz virtut⁹ obiectū ē bonū. scie vero nō rō-
ne materie i qua est. qz virt⁹ nō nisi in fi-
lijs di scia. n̄ sp rōne securitatis. qz secu-
rit⁹ est eē bonū q̄ eē p̄m̄. rōe honestat⁹.
qz maior gloria est sequi deū q̄ Aristo-
telē. rōne vitādi mali. qz p̄mi parentes si
extendissent ita manū vite sic ad lignum
scie nō icurrissent ita manū vite sic ad li-
gnū scie nō icurrissent: tot mala i se 7 in
posteris sic iurrerunt.

De effectu virtutum. Cap. 10
Irtut⁹ gaudiū p̄cellit gaudium
mūdi. f. i duratōe. puer. 15. Se-
cura mens q̄ si iuge gaudius. sed
gaudiū hypocrīte ad instar p̄ci. Job.
29. In puritate conscie. sic mūdi⁹ reges-
cit i florib⁹ q̄ i luto. In dignitate. Glo.
ad gala. Elatio ai d̄ bis q̄ digna sūt gau-
diū mūdi de indignis est. In salubritate.
Sap. Nihil utili⁹ i vita boīs: eē gaudi-
um mūdi. puer. 14. Extrema gaudij la-
ctus occupat. In libertate. Ad gala. 4.
Qua libertate xps nos liberavit. Dec-
cator at ligat⁹ est. puer. 5. Iniquitates sue
capiūt ipm̄ 7 funib⁹ pctōz suoz strin-
gatur. In dina p̄ntialitate. Aug. tale bo-

nū est deus ut nemini eū deserenti bñ sit
s; nota s; in malis. Virtus opatur
mira multiplex. s. in celo cui viz facit. Un-
de Math. ij. Regnū celoz viz patitur. 7
vi. ra. il. In mūdo qz custodit hōines ne
cōburat igne cōcupiscētie. 7 ne mergat i
aqz voluptatis. ne igne luto icōrmentie
7 ne lacere sp̄nis avaricie. In corde hu-
mano. qz vulneratū sanat 7 ignatū mun-
dat. mortuū viuificat excecatus illuminat.
in iferno. qz ignis ifernalis nō pōt incen-
dere v̄tuosuz sic nec ignis materialis. sa-
lamādrā. Virt⁹ rōnabile illuminat ad co-
gnitiōē v̄i. cōcupiscibile excitat. ad amo-
rē boni. irascibile cōfortat ad detestatio-
nē mali. Itē deo assimilāt. qz p̄ri p virtu-
tis vigore filio per virtutis splendorem
sp̄i scō per charitat⁹ feruorē Angelis cō-
format. Hiero. in carne enīz p̄ter carnes
viuere nature ē āgelice nō būane. mētem
iocūdat. ornat. subleuat. honozat. sanat.
viuificat. cibāt. dītat. mūdat. Itē virtus
mala p̄terita expellit. p̄ntia ipugnat. in fu-
turis p̄munit. Itē virt⁹ mētē bene insti-
tuit. dilectū deo hōinē efficit. fructū tā p̄-
mij q̄ meriti adducit ep̄alia discrete dis-
ponit. opa q̄ i se idifferētia s̄: bona facit.
Sicut ea q̄ dicta s̄ declarāt nobis effe-
ctus virtutū ḡnales. ita sunt singulaz vir-
tutū effect⁹ aliq̄ sp̄ales. Sicut ē q̄ būlī-
tas deo subijcit. p̄ntia reducit. iustitia de-
ducit. obediētia cōducit. patiētia p̄ducit
p̄fenerātia itro ducit. puritas iūgit. cha-
ritas deo vnīt.

De merito virtutum. Cap. 11
m̄ Eritū ē hōi opis efficacia ad ob-
tinēdū illd̄ qd̄ n̄ bñ. vel ad hēndū
iustius qd̄ hētur. Un̄ p̄ meritū de nō de-
bito fit debitū 7 ipm̄ debitum fit magis
debitū. Sicut rex dat equū quē miles si
meruit. s; p̄ vluz eq̄ meret eūde equū iaz
datū. Triplex distinguitur merituz. s. cō-
gruū digni 7 condigni. Meritum cōgruū
est per qd̄ disponit subiectū vt possit re-
cipere gratiam fin rōnem diuine iustitie
Itud vocat̄ dispō materie. s. dū qs facit
qd̄ in se est Meritū digni dicit idoneita

te opatis ad assequendum illud quod meretur. Ad meritum condignum dicit equalitatem meriti ad remuneratiōem. Dico autem equalitatem non arithmetica sed geometrica. i. non ætatis. sed proportionis. Et hoc patet quod de semper remunerat supra meritum sicut potest citra condignum. Unde non est inter meritum et premium equalitas quantitas sed proportio. quod apud deum non est iustitia commutativa. cum nulli debeat aliquid: sed distributiva. Vocatur autem iustitia commutativa iustitia fori qua datur unus panis pro uno denario vel una panis pro solido. Iustitia vero distributiva est principium qua dona distribuuntur sed proportionem ad merita et ista est apud deum. unde apostolus. unusquisque propriam mercedem accipit sed suam. labore. Dicendum ergo quod nullus meretur sibi premium gratiam. s. merito digni et condigni. sed tamen merito congrui. Similiter existens in charitate non potest alteri mereri premium gratiam merito condigni. sed merito digni. et merito congrui. Similiter existens in charitate non potest alteri mereri premium gratiam merito condigni. sed merito digni. et merito congrui. Potest autem existens in gratia mereri sibi augmentum gratie ex condigno. et pro panis merito digni et merito congrui put superius exposita sunt. Prefati tres modi merendi generaliter habentur. unde si alij inveniuntur ad eosdem tres reduci poterunt. Cum ergo dicitur quod beatus virgo meruit portare christum: intelligendum est copatiue. i. quod ipsa potest debuit portare sed alia vel potest intelligi de merito condigni. Item mali dicunt mereri temporalia quod nullum bonum irremuneratum sicut malum nullum impunitum sed hoc dicitur improprie. quod opera in mortali secula non sunt directe bona. cum non sint in forma charitate. tamen quod talia opera aliquid homini habent. deus interpretatur ea ut bona. et aliquid dat pro eis. Item peccator quibus meretur occasionaliter quod pauper obtinet bona interdum benefactoribus suis quare pro eis occasio sunt elemosine. Item satis improprie sumitur meritum. ubi dicitur. felle culpa que talis ac tantum meruit habere redemptorem. Ibi. n. ponitur meruit pro exigebat.

CDe habitatione virtutum. Ca. 12.

Uultus nullus sibi mereatur premium gratiam sed quod dicitur est. potest tamen peccator se habilitare ad gratiam faciendo quod in se est. quod nulli talium gratia denegatur. Hoc autem non est ex merito digni vel condigni: sed congrui. Hoc vero congruitas magis est ex parte dei gratia conferentis quam ex parte hominis se ad gratiam habilitantis. quod in proportione ad gratiam et infusione gratie habet se anima ad modum materie. ipse vero deus ut primus mouens et efficiens. Alia ratio patet quod bonum modum congruitas est magis a deo quam ab homine. quod habilitatio que est ex parte hominis solummodo dat locum diuine misericordie ut salua iustitia possit alicui perferri gratia. quod iniuria fieret diuine iustitie si tali daretur gratia in quo esset obex. i. voluntas peccandi. Sufficiens igitur habilitatio ad gratiam est si homo facit quod in se est. facere autem quod in se est tria complectitur. scilicet ut homo actum peccandi et voluntatem peccandi deserat et conetur in bonum. put est sibi possibile. Nota quod omne meritum vel demeritum acquiritur in hac vita. Unde non facere bonum sed facere bene laudabile est. Ad. n. Verbis. sed aduerbijs meretur. Unde v. In vice meritis presunt aduerbia verbis. **C**De operibus meritorijs. Ca. 13.

Merita meritoria totaliter sunt a gratia et totaliter sunt a libero arbitrio. sed principaliter a gratia. quod gratia operatur ad libere arbitrium sicut scissor ad equum quem dirigit. ita gratia dirigit libere arbitrium in exercitio virtutum. Mer nos. n. malum facere possumus. sed non bonum Ad efficaciam merendi tria valent. Primum est difficultas operis. quod patet in martyrio. Secundum premium voluntatis. Apo. Dilares. n. da. di. de. Tertium est magnitudo charitatis ipsa enim est pondus factuarij semper quod omnia que erant in templo ponderabatur. Ad hoc quod aliquod opus sit meritorium tria requirunt. primum est quod ipsum opus fiat in charitate quod opera que sunt extra charitatem mortua sunt. sicut carbo extinctus. scilicet quod sunt ex charitate. multa. n. sunt in charitate que non sunt meritoria ex eo quod non sunt ex charitate. i. quia non referuntur ad finem debitum. tertium quod idem opus sit referibile. hoc idem dico. quod mala non

De sanctificatione gratiarū

possunt bona intentione fieri aliquo se-
queret absurditas q̄ idē op̄ eēt merito-
riū ⁊ demeritoriū. Attendit̄ āt̄ tria i me-
rito ex pte hōinis. s. subiectū. hoc est aia.
Itē libez arbitriū. Itē intentio finis.
bis trib⁹ r̄ndēt̄ tria ex pte dei. s. gr̄a vir-
tus. charitas. ⁊ gr̄a q̄dem reddit subm̄
o gratiū. virtus aut̄ hilitat libez arb-
trii. charitas vero dirigit̄ int̄tionē i de-
bitū finē. dicit̄ aug. q̄ meritū consistit pe-
nes libez arbitriū occasiōaliter. h̄o dicit̄
q̄ libez arbitriū facit ad meritū s̄ n̄ sus-
ficit penes virtutē formaliter h̄o dicit̄ q̄
ex virtute tāq̄ ex forma. p̄cedit motus. ⁊
elicit̄ de potentia penes virtutū motus
essentialr. hoc dicit̄ quia motus c̄ntiali-
ter ē meritū. penes gr̄am efficaciter. h̄o
dicit̄. q̄ sine gr̄a null⁹ motus est merito-
rius. penes op̄ instrumentali-ter hoc di-
cit̄. q̄ op̄ exteri⁹ ē cā instrumētalis ipsi⁹
meriti. Nota generaliter q̄ n̄ mereimur
sine gr̄a neq̄ passiōib⁹ in c̄ntū passiōes.
neq̄ motib⁹ nature. Dicit̄. n. pb̄s. Ma-
tura neq̄ boni neq̄ mali sum⁹ neq̄ ini-
ti. Aug. Nemo iustus b̄nfac̄ ēt si bonū ē
q̄d facit. neq̄ libero arbitrio ligato. Quis
quis enī nō hēt vsum rōis ⁊ liberi arbi-
trij nō meref̄ vel demeref̄ sicut sunt in-
santes. dormiētes. in sani ⁊ aialia b̄nta.
C De fine actiōis. Cap. 14.
¶ **Q**uia meritū vel demeritū circa
finē actionū attēdit̄. id̄ nota regu-
las de hac materia. Et sine dī act⁹ bon⁹
vel malus. mal⁹ act⁹ nō fit ex fine bonus.
¶ **U**na intentio multos act⁹ informat. An
si aliq̄s intendit̄ vnū solidū dare pro deo
ita q̄ quoti die det vnū denariū. si q̄n̄
obliviscit̄. ⁊ nō refert̄ in deū dationē h̄o
denarij. t̄n̄ datio ē meritozia pp̄ ip̄am in-
tentionē primā. finem sub fine pōt quis
ponere. verbi gr̄a. Aliquis intendit̄ ire ad
forū. ⁊ hoc intendit̄ vt emat medicinas:
⁊ ad hoc emit̄ eas vt curef̄ ab infirmita-
te: ad h̄o curari cōsiderat: vt melius deo
seruiat. In isto vltimo p̄cedētes volūta-
tes oēs s̄t meritozie pp̄ vltimā. s̄m. n. vl-
timū finē oēs p̄cedētes volūtates iudi-

cant̄ bone v̄ male: maxie q̄n̄ p̄ores act⁹
sunt idifferētes. Diversi fines nō s̄t faciē-
di quoz; vnus nō fit ad aliū referibilis.
verbi gr̄a. Aliquis intendit̄ ire ad vnā
domū vt luxurief̄: ad hoc vult luxuriari
vt saaior sit ad hoc vult esse san⁹ vt ser-
uiat deo. Itē finis vltimus illā volūtatē
vltimā q̄ ē luxuriari n̄ informat. sed po-
tē cōtra illa volūtas istā int̄tionem de-
format. q̄ vna intentio puerfa plures de-
prauat voluntates. Nota q̄ actio corpa-
lis pōt referri ad finē tpalē. dum nō refe-
rat̄ postmodus ad deum. Actio autē spi-
ritualis vt p̄dixi n̄ pōt referri ad finem
tpalē: etiā si illud tpale referat̄ ad deū.
Et hoc est q̄d dicit̄ Augu. Debemus mā-
ducare vt enangelizemus: nō enāgeliza-
re vt māducem⁹. Si āt̄ in actionibus fi-
nis proximus ponatur deus. ⁊ finis vlti-
mus aliquid tēporale maluz est. Bene
autē s̄t cōstituerē duos fines. s. tēporalē
⁊ eternū. ita t̄n̄ q̄ etern⁹ sit finis vltim⁹.

C Quid mereamur. Cap. 15.

¶ **P**era bona sunt meritozia triū
s. vite eterne augm̄ti gr̄e ⁊ remis-
sionis pene. Primum respondet radici
operis. s. charitati. ⁊ hoc ē p̄miū subā-
le vite eterne. premium vero accidentale
r̄ndēt̄ operi. sicut ⁊ augmentuz gratie. q̄
operibus excellētibus ⁊ supererrogatio-
nis mereimur magis augmentuz gr̄e ⁊
alijs operibus. Remissio autē pene r̄n-
det penalitati operis: q̄ opera q̄ magis
sunt penalia magis sunt meritozia remis-
sionis pene. Est enim regula in theolo-
gia q̄ pene pena resolutoria ē. Nota igi-
tur q̄ s̄t tota vis merēdi vitam eternam
⁊ ēt alia cōsistat i charitate. non tamē to-
tus effectus. q̄ effectus merendi consistit
in magnitudine operis. sicut patet i me-
rito remissionis pene. q̄d non solum cō-
sistit i charitate. sed etiam i operibus
penalib⁹. ⁊ b̄m̄ dī exēplū h̄em⁹ i xpo q̄ me-
ruit nobis ap̄ridem tanue paradisi effectū.
h̄o āt̄ meritū n̄ erat ex sola charitate s̄t i
charitate ⁊ excellētia opis. i. i sua passio-
ne. Sciēdū ē q̄ de p̄mo subāli meref̄ b̄o

tū per vñū actū q̄tū p̄ mille manente
 eadē radice 7 nō crescēte. Valent tñ opa
 h̄mōi ad multa alia. vñ. v. Jocu dat men
 tē. virtutes stabilit. meritū auget. s. meri
 tū accidētalis p̄mis. Peccata remittit
 q̄tū ad penā que dimissa sūt quo ad rea
 tū per gram. Debilitat somitē remouet
 accidiā. excitat boiem i assuefactōe boni
 atq; repellit tentationes diaboli. Nota
 q̄ primā gram nullus peccator p̄t me
 reri proprie. 7 hoc multiplici rōe. Prima
 qz talis nō hz radicē merendi. i. gram. 2^a
 pp stat⁹ idignitatē. qz peccator n̄ ē dign⁹
 pane quo vescitur. 3^a qz nulli⁹ hois opus
 placet deo nisi placeat ip̄e p̄us. Uñ p̄us
 resperit deus ad Abel q̄ ad munera ei⁹
 vt dī Gen. 4. 4. qz nālīter antecedit cā
 suuz effūz. sic 7 gram cū sit cā meriti p̄ce
 dit meritū. Ipa. n. s̄m Augu. volūtatem
 n̄az p̄uenit vt velim⁹. 7 sequit̄ne frustra
 velim⁹. S̄a s̄d supra dictū ē p̄ bonū vsū
 eius 7 merito cōdigni meret̄ augeri in
 via vt aucta mereat̄ p̄fici i patria. 7 h^o a
 deo cuius est gram ifundere. augere. 7 p̄
 ficere hz coopationē volūtatis n̄re. Itā si
 cut de⁹ ē ip̄ius gr̄e fundale p̄ncipiū ifun
 dendi sic ip̄e solus ē p̄ncipiū augēdi per
 mōm influentis gr̄a vo p̄ mōm meriti 7
 dignitatē. S̄z libez arbitriū p̄ mōm co
 opantis. sicut libez arbitriū p̄ gram me
 ret̄ merito p̄digni augmentum gr̄e i statu
 vie. sic et meret̄ merito cōdigni ip̄ius cō
 plemetū in statu patrie. Quare aut̄ me
 reamur ex cōdigno vitā eternā multe s̄
 cāe. p^o ē efficacia doni sp̄s sancti coopā
 tis i merito. 2° veritatis dei p̄mittētis.
 Tertia psuasibilitas liberi arbitrii cōsen
 tientis 7 finaliter p̄seuerātis. Quarta di
 ficultas status merendi. Quinta digni
 tas xpi capitis no^ori iternitatis quod
 gloriificari debet i mēbris suis. Sexta li
 beralitas dei tribuētis quē nō decet par
 na reddere. Septima ē obsequiū fidelis
 ter sibi obtēperantis. Octaua nobilitas
 opis qd̄ ex charitate p̄cedit. qd̄ tātus pō
 dera⁹ i cōspectu iudicis q̄tū amor ex q̄
 p̄cedit. 7 iō n̄ pōt sufficēt nisi a sūmo bo

no remunerari. Opa que n̄ fiunt in chari
 tate. i. cū pctō. lz nō valeāt ad vitam eter
 nā. valent tñ ad alia multa. vñ vsus. Ap
 tat. s. cor ad susceptionem gr̄e. minuit. s.
 penā que deberet si non fieret illud op⁹
 nō illā que iaz debet. Et dat bona terre
 s. tpalia. occupat. s. ne fit hō interim ocio
 sos. vel opi malo deditus Assuescit. s. ad
 bene opandū. delectat. s. mētem. mittit
 gat. s. somitē. ardet. s. statū peccati. Ulti
 mo sciendum qz nullū malū impunitū. 7
 nullū bonū irremuneratū. **De diffi
 nitōib⁹ 7 differētis virtutū. Cap. 16**

Virtutes s̄m Macrobiuz dñr qñ
 v qz policite qñqz purgatorie. qñ
 qz purgati animi. qñqz exēplares
 Primas docet salamon i puerbis. Se
 cundas in ecclesiastica. Tercia in cantis
 cis. Quartas in deo legitimus. Policite
 nāqz dicuntur s̄m qz regunt vitam bñā
 nam quo ad opera exteriora 7 s̄m qz pu
 gnāt cōtra vitia. Purgatorie dicuntur hz
 qz iā sunt in victoria vitioz 7 respiciunt
 pris interiora prim exteriora. purgati ani
 mi dñr qñ deuictis iā vitijs possessor vir
 tutū q̄scit raro insurgentibus p̄mis mo
 tibus. Exemplares dñr q̄ in mente dina
 cōsistūt. Itā idee virtutuz in deo sunt 7
 s̄pe rerum omnium est exemplar. Aristo
 tele diuidit virtutes intellectuales 7 cō
 suetudinales. Intellectuales diuidit in
 sopia. i. sapientiam. 7 intelligentiam. 7
 fronesym. i. prudentiā sp̄s. Et hec tria
 ordināt nos ad deū. qz sopia regit af
 fectū. intelligentia intellē. s̄z fronesys
 vrūqz prudentia enim sp̄s regit cogi
 tationes 7 affectōes. Virtutes vero con
 suetudinales diuidit in honestatē. 7 libe
 ralitates. Hec duo ordinant nos ad bo
 minē. qz honestas ordinat hominem q^o
 ad seipsum. liberalitas quo ad primum.
 Item philosophia moralis diuiditur in
 ethicam. hiconomicam. 7 politicā. Har
 rum prima mores quo ad ip̄m hominē.
 siue quo ad seipm̄ instruit. secunda fami
 liā. disponit tertia vrbes 7 regna guber
 nat 7 regit. Circa virtutes hoc tenendus

De humanitate xpi

est qd cū sit vna grā gratificās aiām. septē
tū sunt virtutes quib' bñana vita regitur.
Tres qdē theologicæ. 7 q̄ttuor cardiales.
7 h̄be virtutes sint gratuite p̄ informan-
tem grā. am. p̄nt tñ fieri isozmes p̄ culpā. 7
itez informari p̄ p̄ntiam adueniēte grā q̄
ē habitū virt'. origo. finis 7 forma. Itā
cū habit' aliaz virtutū hñt sine grā 7 cha-
ritate i quib' p̄sistit vita virtutū dicūt in-
fozmes. Lū autē grā supuenerit. tunc for-
mant' 7 decorant' 7 deo hñt acceptabiles.
Ūn virtutes isozmes sūt sicut colores in
tenebris. 7 sicut carbones extincti. 7 sicut
rami aridi. 7 sicut ale mortue. 7 sicut aux
obscuratū. 7 sicut gēme p̄erse i scilices.
Ecōtra virtutes formate sicut colores sūt
in luce visibiles quidē aspectu p̄placēt. ef.
7 sicut carbones ardētes. 7 sicut rami vi-
rentes. 7 sicut ale viuētes ac valētes. 7 sic
aux fulgens. 7 sicut gēme vas aureū des-
corantes. Dīa est iter virtutes 7 p̄cepta.
7 dona 7 fruct'. 7 b̄titudines. qz virtutes
potentias disponūt. p̄cepta opera respici-
unt. dona virtutib' p̄fectionē addūt. fru-
ctus spiritui siue gustui sapore spūalē ap-
ponunt. beatitudines ip̄sis virtutib' sta-
tum siue vie. siue p̄fie p̄tingūt. Alia ē dif-
ferentia: qz virtutib' bñ operamur: donis
expedite: beatitudinib' perfecte opamur:
sed fructib' fruimur deo.

**De differentia virtutū cardinalium et
theologicarum. Cap. 17.**

Differētia virtutū theologicarū 7
cardinaliū hec est. qz theologicæ
mouent ad finē. s̄ cardinales mo-
uent ad ea q̄ sunt ad finē. Alia dīa est qz
theologicaz virtutū finis 7 obiectū ē ip̄e
deus. 7 nō obiectū pprie. Item virtutes
theologicæ hñtur p̄ infusionē. cardinales
vō p̄ acquisitionē. Itē theologicæ mouēt
ad opera ex rōnib' sumptis a iure diuīo.
sed cardinales a iure naturali. Itē virtu-
tes theologicæ attendūt quantū ad act'
interiores. cardinales vō ad opa exte-
riora. Item theologicæ nō habent sine dōis.
cardinales vō hñt p̄nt sine dōis. Itē theo-
logice sunt discretiue actū i deū. cardina-

les vō in primū. Itē in theologicis sic ē
q̄ bitus gñat actus: sed i cardinalib' ē ecō-
tra. qz ibi act' generat bitus. vnde pbñs.
Quales inqt sūt act' tales sunt bitus.

De virtutib' theologicis i gñe. Ca. 18.

Aīma quātū ad supiorē partē in
qua p̄sistit imago trinitatis recte
ficari h̄z p̄ tres virtutes theologi-
cas. vñ sicut imago creaturis p̄sistit i tri-
nitate habitū cū vnitate grē. sic per hos
tres habit' virtutū aiā fert' in sūmā trinita-
tem s̄m tria appropata trib' personis ita
qz fides dirigit in sūme vep credēdo 7 af-
fentiēdo. Spes vō i sūme arduū inite do
7 expectādo. charitas autē in sūme bonuz
desiderādo 7 amādo. Virtutes theologi-
ce differūt iter se multipliciter. p̄ dīo s̄m
act' pprios. Itāam fides facit deo assenti-
re. spes i deo confidere. charitas facit de-
um amare. Secūdo differūt rōne subie-
cti: qz fides est in rōnabili. spes i irascibili.
li: charitas i cōcupiscibili. sed ambe sunt i
volūtate q̄. p̄pter similitudinē actū acci-
pit noia baz potentiarū. Tertio differūt
rōne obiecti. Itāam fides est circa verum.
spes circa arduū: charitas circa bonum.
Quarto rōne effectus. Itāam fides i p̄nti
deū sequit': spes in celū comitat': charitas
perēnter amplectat'. Quinto differūt rōe
finis: qz p̄ fidem cognoscit' deus vt veris-
tas. per spem bñ vt eternitas. per charita-
tem diligit vt bonitas.

De fidei vtilitate. Cap. 19.

Fides est substātia sperāday rerū
argumentū nō apparentū s̄z Apo.
In hac diffinitioe fides dī substā-
tia. i. fundamentū substās edificio spūali
qd est grā 7 glia. Ipsa nanqz fides fac' ali-
quali res sperandas in nobis subsistere p̄
gratiā: 7 faciet tandem per gliam: qz ip̄a
est primus habitus virtutū. prim' dico n̄
tempore: sed natura. Itē sperandaz dī
qz fides p̄ ascensū facit in nobis subsister
res sperādas. Argumentū dī. i. arguēs inē-
tem. qz fides inclināt intellectū ad credē-
dum id qd nō apparet. 7 pp hoc dī poti'
argumentū q̄ cōclusio. qz fides p̄bat de
b i

Liber. v.

nō apparentib⁹ q̄ sit 7 non pbat. Ad ap-
parentū dī. qz fides sua virtute 7 luce ma-
nifestat ea que nō apparent tam p̄terita
q̄ p̄ntia 7 q̄ futura. ¶ P̄terita q̄dē. quia
s̄m aplū fide intelligim⁹ aptata esse secu-
la. ¶ P̄ntia vō sicut ait Aug. dem⁹ deo ali-
quid posse: 7 nos itelligere nō posse. fu-
tura aut qz p̄ fidē credimus resurrectōez
mortuoz 7 h̄i. fides dī multipl̄. s. babi-
tus informat⁹ charitate illuminās mentē
ad credendū. Act. 15. fide purificās cor-
da eoz. Equalitas informis. Ia. 20. fides
sine operib⁹ mortua ē. Adot⁹ fidei. Aug. fi-
des est credere qd̄ nō vides. facilitas cre-
den. Adat. 8. Ad̄ inveni tantā fidem in
israel. Denotio fidei. Adat. Adulier ma-
gna est fides tua. Articulus fidei. Unde i
lymbolo Athanasij. Nec est fides catbo-
lica vt credam⁹ 7 p̄fiteamur. Sicut i aliq̄
scia quedā sūt aīcedentiavt suppositōes.
quedā vō p̄sequētia vt p̄clusiones. qdā q̄
si media vt p̄pōnes. p̄bat̄. Ita i doctri-
na fidei quedā sūt ibi ad modū supponū
vt vniuersalia aīcedētia articulos. s. q̄ scri-
ptura sit p̄dita 7 exposita īspiratōe spūs
sci. 7 q̄ vera sūt que loquit̄ dñs in scriptu-
ra 7 per scōs suos 7 h̄i. qdā ad modum
p̄clusionū: vt ea que ad mores p̄tinent. s.
fornicationē esse mortale peccatū 7 h̄i. q̄
dam ad modū p̄pōtionū vt articli fidei.
Et nota q̄ fides est q̄si media iter opinio-
nem 7 sciaz: qz opinio se h̄z ad vnā partē
p̄dictiōis cū formidine alterius ptis 7 si-
ne cāe cognitiōe. Scia vō se h̄z ad aliam
partē p̄dictiōis sine formidine relique. 7
cum cāe cognitiōe ac p̄ media necia. vn-
de scia est necessarioz. 7 ita p̄ q̄ fides p̄-
ticipat cū vtroqz. Ad fidei perfectionē se-
ptē pertinet. ¶ Primū est q̄ sit p̄me veri-
tati inera sicut fides Adoyh q̄ se negavit
filii filie pharaonis magis eligēs affligi
euz p̄p̄o dei. ¶ T̄p̄alis p̄cti h̄re iocū dita-
tem. 2^m est q̄ sit charitate formata. sicut
Adagdarena quā fides saluam fecit. 7 cui
dimissa sunt p̄ctā multa: quū dilexit mul-
tum. 3^m est q̄ sit deuotiōe seruida sicut il-
lius mulieris cui dixit dñs. O mulier ma-

gna est fides tua. 4^m q̄ sit bonis opib⁹ p̄-
bata: sicut fides cornelij. 5^m q̄ sit fortitu-
dine roborata. sicut fides Stephani Lau-
rentij 7 alioz martyz. qui p̄ fidē fortes fa-
cti sunt in bello. 6^m q̄ sit obedientia deco-
rata. sicut fides Abzabe. Septimū q̄ sit
humilitate subiecta. sicut fides brē virgi-
nis que ait. Ecce ancilla dñi. Nota q̄ fi-
des magis inicitur auctoritati q̄ ratioi.
qz s̄m Grego. fides nō habet meritum
cui humana rō p̄bibet experimentū illi-
ge sufficēs. Quis enī fides rōnib⁹ firmet̄.
tū nec talib⁹. nec experimēto sensibili de-
bet q̄s credere contra fidē. sicut p̄z in eu-
charistia vbi 7 visus 7 gustus 7 tact⁹ dicit
esse panē 7 vinum. sed fides dicit esse cor-
pūs 7 sanguinē dñi nostri iesu xp̄i. Unde
Aug. Qd̄ intelligim⁹ debemus rōni. qd̄
credimus debem⁹ aucti. qd̄ opiamur de-
bem⁹ errori. Nota q̄ duplex est cognitio
de deo. scz naturalis 7 accidentalis. Na-
turalis cognitio duplex est: scz ante pec-
catū q̄ homo cognoscebat ap̄te deum in
creaturis. 7 post p̄ctm: 7 hoc ē p̄ speculū
i enigmate. Accidentalī cognitio triplex
est. ¶ Prima est acq̄sita p̄ rōnes nāles quas
habuerūt p̄bi. 7 bec dī scia. 2ª est q̄ h̄r tes-
timonijs scripturaz 7 miraculoz. 7 bec
cognitio dī fides in formis. 3ª est q̄ h̄r p̄i-
futionē grē gratū facient̄. 7 bec dī fides
formata. 7 p̄ talē cognitionē assentit aīa
p̄me v̄itati p̄p̄se: 7 supra oia. Vñ ea adue-
niente pereūt oēs alie cognitiōes acc̄ta-
les ad min⁹ quo ad actū. Cū. n. alie cog-
nitiones veniūt in aīa: tūc fides tā q̄ veloci-
or p̄occupat mot⁹ oīum. Cū fides sit de n̄
apparētib⁹ 7 difficile sit occulta credere.
duo sūt necia ad hoc vt firmē credat̄. p̄^m
ē illustratio v̄itatis aīas elenās. 2^m ē reco-
gnitio auctis īstruētis aīas. q̄ p̄^m ē p̄ h̄-
dem. 2^m ē p̄ scripturā autēticā 7 p̄ sp̄m scz
editā. Auctas ergo p̄bet fulcimētū fidei.
7 fides assentit aucti. virtūqz vō p̄ xp̄z est.
p̄p̄t qd̄ 7 splēdor 7 v̄bū dī. qz mentē p̄ fi-
dē illuminat: 7 veritatē p̄ doctrinā ostēdit.
¶ Hoc quoqz sciēdū est q̄ vna ē fides tū.
tā in p̄teritis q̄ i p̄ntib⁹ 7 futuris. 13 ma-

Liber. v.

sur. a mox. 6° est eundē ascēdisse ad p̄ris eq̄
litate. ibi. Ascēdit ad ce. se. ad dex. d. p. o.
7° est filiū dei iudicaturū viuos 7 mortu
os: siue bonos: siue malos. ibi. Inde v̄.
ē in. vi. 7 mox. Isti. 14. articuli colligūt ex
symbolo quē apostoli ediderūt. Articulū
primū 7 secundū de vinitate posuit pe
trus. 3^m Andreas. Bartholome⁹ 4^m. 5^m
Symon. Tade⁹ 6^m. 7^m Mattheus. Item
pmū articulū de humanitate xp̄i posuit
Iacobus maior. scdm 7 tertius Joānes.
q̄rtus Thomas. q̄ntus Mattheus. sextū
Iacobus minor. septimū philipp⁹. Tria
sunt symbola. pmū apostolorū. 2^m nicēnij
cōcilij. 3^m Athanasi. pmū factū ē ad fi
dei instructiōs. Secundū ad fidei expla
nationē. Tertium ad fidei defensionē. Mo
ta q̄ aliud est credere deū. 7 aliud ē credē
in deū. 7 aliud credere deo. Qm̄ credere
deū ē credere ip̄m eē. Credere at̄ i deum
ē credendo ip̄m amare. 7 credēdo in deū
ire. ac membris eius incorporari. Crede
re v̄o deo est credere verbis eius.

CDe spe. Cap. 22.

Spes est certa expectatio future
beatitudinis ex dei gr̄a 7 meritis
pprijs pueniens. In hac diffinitōe non
sumitur certitudo rōnis in qua plene vni
pri cōsentit: sed certitudo opiniōis q̄ vni
pri p̄sentit. quia rōne p̄bari videt: nec tū
omnino s̄ cū formidine. H^o at̄ expecta
tōis cā p̄ncipalis ē gr̄a dei 7 n̄ nostra me
rita. qz opa n̄ra non sunt meritoria nisi ex
dei gr̄a. Sine meritis tñ spare aliqd nō ē
spes sicut ait Grego. s̄ p̄sumptio. In p̄
dicta diffinitōe diffinit̄ motus spei 7 nō
virtus spei diffinitur sic. Spes est au
dacia mētis de largitate dei accepta bñ
di vitā eternā p bona merita. Inter fides
7 spem talis ē differentia. fides. n. est de
p̄teritis 7 futuris. Spes aut̄ de futuris
tñ. fides d̄ bōis tñ sibi q̄ alijs ē. Spes
aut̄ de bonis sibi tñ. Conueniūt tñ in hoc
q̄ tam fides q̄ spes est de inuisibilibus.
Certitudo spei oriē ex trib⁹. s. ex diuina lar
gitate. ex abundantia meritoꝝ. 7 ex p̄e
gustatiōe eternoꝝ. Nota q̄ spes. put est

viatorū sic est cū certitudine opiniois vt
dictū est. Spes aut̄ illoꝝ qui sunt in pur
gatorio. 7 q̄ fuerunt in limbo est cū certi
tudine scie 7 non opiniois. vt est illa via
torū. Unde declinat aliquo mō a spe pro
prie dicta. Spes vero que fuit i Stepha
no quando vidit celū aptū: 7 que fuit in
paulo. qñ dixit. scio cui credidi 7c. 7 q̄ fu
it in Adam ante pctm̄ fuit cum certitudi
ne visionis: tñ satis debilioris q̄ in celo:
Unde spes sic sūpta ad huc ē minus pro
prie dicta. Ex his pz q̄ i patria nō ē spes
premiij. qz beatitudo est omnium bonoꝝ si
mul tota possessio. Vñ ibi nihil futuz est
qđ speret. Et h̄ factis ad huc sit futura re
surrectio corpoꝝ s̄m rē. tñ p̄ns ē h̄z cogni
tionē. Spes at̄ sic futuz respicit q̄ puat
tā p̄ntiā rei q̄ cognitionis. put spes. p̄pe
sumit. Duplex ē spes. s. suffragij 7 aucto
ritatis. p̄prie. Prima posita est i sanctis.
2° in solo deo. 7 bec triplex ē. s. venie. ps.
In te dñe speravi nō cōfundar in eternū.
S̄e. ps. Sperātes aut̄ in dño misericor
dia circundabit. Glorie. puerbi. Qui spe
rat in deo sanabit. Effectus spei multi
plex ē. a tribulatiōe liberat. ps. In te spe
rauerūt patres n̄ri. sperauerunt 7 libera
sti eos: exēplū de Susāna 7 Daniele. Lō
fortat. 2. Adacha. 7°. Sperantes septē fili
os sub vni⁹ diei tpe conspiciēs m̄r bono
aio ferebat pp̄ spē quā i deū hēbat. Aden
tē eleuat. Isa. 4. Qui sperant in do. mu
ta. forti. assumēt pennas 7c. Saluat. ps.
Qui saluos facit sperātes i se. Tēporalia
mistrat. ps. Oculi omnium in te spe. d. 7c.
Spes cōpatur multis rebus. d. eni ga
lea. i. T. bēsa. 5. Induti galeā salutis. an
chora. beb̄. 6°. Qui cōfugim⁹ ad tenēdū
propositam spem quam sicut anchoram
habemus anime tutam ac firmam medi
cina. ps. Sperans in do. non confirma
bor. Sēma. proverb. 17. Sēma gratissi
ma expectatio prestolantis. Solatium
beb̄. 6 fortissimū solatium habeamus q̄
cōfugimus ad tenendam propositam nō
bis spem. Clavis. Glo. sup illd. ps. Spe
rate in domino. p̄ spem intrat̄ ad illud vi

De sanctificatiōe gratiarū.

dendum quod credit. lignum vite. sapie.
Si corā hoib⁹ tormēta passi sūt spes illo
rū immortalitate plena est.

C De charitate. Cap. 33.

Charitas s^m apostolū sic diffinit⁹
I. T^{er}mino. I. Charitas est finis pre
cepti de corde puro ⁊ sciētia bo
na ⁊ fide nō ficta. Et sumit⁹ finis cōsuma
tiōis. qz charitas est cōsumatio siue per se
ctio ois pcepti. I^{tem} dōt esse dici finis termi
nationis oīz pceptoz. qz oīa q̄ sūt i p
cepto tēdūt ad charitatē vt magis ac ma
gis hēat. De corde puro. i. d̄ intellectu pu
ro. dicit glo. Et sumit⁹ hīc itellect⁹ p actu
itelligendī s^m quē causat mot⁹ charitat⁹.
Quanto enī qz magis itelligit tāto ma
gis diligit: nisi alias ipediat. Et hīc ista
ppositio de. denotat cām efficientē. ⁊ con
sciētia bona. i. spe. qz qui purā psciam hēt
secure sperat. ⁊ fide nō ficta. i. silata. ⁊ nō
fragili. sed iter aduersa forzi. p^{er} in li
bro de vita p^{er}teplatiua describit charita
tē sic. Charitas est vt mihi videt⁹ recta vo
luntas ab oībus terrenis p^{er}itib⁹ ac futuri
p^{er}sus auersa. Juncta deo inseparabiliter ⁊
vnita igne quodā spūs sci a quo est. ⁊ ad
quē referē icensa ingnamenti ois extrāca
corumpi nescia nulli vitio mutabilitatis
obnoxia super oīa q̄ carnaliter diligitur
excelsa. affectionū oīum potētissima dine
p^{er}teplationis auida. In oīb⁹ sp̄ inuicta. sū
ma actionū bonaz. salus mox. finis cele
stius pceptoz. mors criminū. vita virtu
tum. virt⁹ pugnantiū. palma victoz. san
ctaz mentiu arma. cā meritoz bonoz. ⁊
premiū perfectoz. sine q̄ nullus deo pla
cuit cuz qua nullus vnq̄ peccare potuit.
fructuosa in penitētib⁹. leta i p^{er}ficiētib⁹.
glīosa i p^{er}seuerātib⁹. victoriosa i martiri
b⁹ oposa i oīb⁹ oīo fidelib⁹ er q̄ qcqd ē bo
ni opis viuūt. Charitas autē quātū ad actū
diffinit⁹ q̄ttuoz modis. I^{tem} d̄o sic in tertio
libro sniaz. Charitas est dilectio q̄ diligi
tur deus p^{er} se. ⁊ primus p^{er}ter deū. ⁊ i
deo. 2° sic. Quid ē charitas nisi vita co
pulsans amantē cū amato. 3° sic s^m Aug.
Charitas est virt⁹ q̄ videre deū ⁊ p^{er}ui de

sideram⁹. 4° sic s^m Aug. Charitas ē vir
tus q̄ animi n^{ost}ri rectissima affectio ē. I^{tem} da
ruz diffinitionū p^{ri}a dat i p^{er}atiōe ad de
um. 2° in p^{er}atiōe ad ei⁹ possessore. 3° in
p^{er}atiōe dilecti ad dilectū.

C De differentia inter charitatem ⁊ ali
os mores. Cap. 24.

Amor triplex est. s. nālis. gratuit⁹.
⁊ vitiosus. amor gratuit⁹ est lau
dabilis. qz virt⁹ est ⁊ h^{ab} p^{ri}ncipalē
finē. s. bonū incōmutabile. I^{tem} d̄ diuidit⁹ i
amicitiā ⁊ p^{er}cupiscentiā. s^m amicitiā dili
git quis deū purissime nō respiciēs vtili
tatē suā. sed bonitatē amati. hoc mō plus
diligit hō deū q̄ seipsuz. s^m vō p^{er}cupiscē
tiā diligit quis deū. qz remunerationē
in eo expectat. Amor nālis nec laudabilis
est nec vituperabilis. I^{tem} h^{ab} finē idigentiaz
vel vtilitatē p^{ri}ā. I^{tem} silt⁹ diuidit⁹ i ami
citiā ⁊ p^{er}cupiscentiā. s^m amicitiā diligi
mus hoc amore nos ⁊ n^{ost}ra p^{er}fectionem ⁊
nostrā p^{er}seruationē. ⁊ magis ea q̄ sūt pl⁹
necessaria. vt caput p^{er} quo totū corp⁹ expo
nimus. hīc cois est nobis ⁊ brutis. s^m cō
cupiscentiā vō diligitur deū: qz necessi
tati n^{ost}re vel subuenit vel subueniet. qz hoc
amore non diligit⁹ res p^{er}ter se. sed p^{er}pl
v^{er}sū ei⁹. vnde hoc amor plus se diligit hō
nāliter q̄ deū. Amor vitiosus vitupabilis
ē. qz peccatū ē ⁊ h^{ab} finē voluptatē siue d̄
lectationē i creatura hīc diuidit⁹ in amici
tiā ⁊ concupiscentiā. s^m amicitiā diligi
mus hoc amore delectationē creature p^{er}
se q̄uis in nobis nō habeat. s^m p^{er}cupiscen
tiā vō diligit⁹ voluptatē creature p^{er}ter
nos. Amor itez multiplex est. s. naturalis
erga se. pius erga parentes. iocū dus er
ga socios: iustus erga amicos. violēt⁹ er
ga inimicos: sanct⁹ erga deū. Itē d̄ d̄a ē i
ter amorē dilectionē ⁊ charitatē. qz amor
p^{ri}us est nature: ⁊ d̄ amor q̄si aiōz vnio
qz quietat appetitū i re amata. Dilectio ē
amor proximī ⁊ d̄ dilectio quasi duo li
gans. sociat enī amantē cuz amato i amo
re vt se mutuo diligāt. Charitas ē amor i
deū hec amicū determinat ⁊ indicat oīb⁹
cariozē. vñ d̄ charitas q̄si cara vnitas vel

Liber. v.

eaz deo faciens. Alia est dfa inter pdicta qz amam' deū ppe se: diligim' eū sup oia ppe sua bñficia. qz dilectio est diuersorū electio. charitas vtrūqz plectit. s. sup oia 7 ppe se. Diligere deū i hoc differt a dilectiōe. primi: qz diligere deū est velle ei bonuz qd hz. s. qz sit oipotens 7 sūme bon'. 7 bñ. Itē diligere deuz est velle pcepta eius seruare cū intentiōe fruendi eo. Itē diligere deū est eum velle possidere 7 ab ipso possideri. Itē diligere deū est voluntatez dei voluntati sue in oib' pferre. Diligere vō. primū ē velle sibi bonū nō p eēntiā s; p gñaz. Itē diligere. primū ē idē velle 7 idē nolle i bonū. Itē diliger' primū ē successū bonū ei optare 7 q̄rere. Itē diligere. primū est velle ei qd sibi. Est iterum dñia inter dilectionē dei 7 primi qz deuz diligim' i se 7 ppe se. primū vō diligim' i deo 7 ppe deū. Quōz dicimus duplicē esse charitatē. s. dei 7 primi. hec duplicitas nō itelligit quantū ad bit' s; quātuz ad actus: qz vno bitu charitatis diligitur deus 7 prim'. Charitas qñqz dicit habitū. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordib' nñs. qñqz dicit motū. Cañ. 2. Ordinavit in me charitatē. qñqz signuz. Un' Jo. 15. Maiorē charitatē nemo hz. i. maius signū charitatis. qñqz tertiā psonā in trinitate. i. Jo. 4. Deus charitas ē. 7 sic sumit psonalr. qñqz sumit essentialr. 7 tota trinitas dī charitas. qñqz sūit p seruire charitatis. Un' Luce 7°. Dimissa sūt ei peccata multa quū dilexit multū.

CDe effectu charitatis. Cap. 25.
Charitas pctm expellit. vñ de magdalēa dī. Dimissa sūt ei pctā multa quū dilexit multū. Legē custodit. Ro. 13. Qui diligit primū suū legē impleuit. Deū hoi iūgit. i. ioā. 4. Qui manet i charitate i deo manet 7 de' i eo. Adētez virtutib' ornat. i. cor. 13. charitas patiel ē benigna ē 7 ē. pfectionē adducit. Apłs. ad huc excellētiore viā vobis dñōstro. Gloria tribuit. ioā. Si qs diligit me 7 ē. 7 sequitur adueniem' 7 māsiōnē apd eū faciem' Dilectiōe dei dignū facit. ioā. 16. Si quis

diligit me diligit a pfe meo. Charitas in cordib' diffundit cum ad primū dilatat. Effundit p predicationē 7 p opera mte. ifundit p illuminatiōez gfe. Supinfundit p opa pfectiōis 7 superrogatiōis. p charitatē venit de' ad hoies i incarnationez 7 i homines i gfe collatiōe. p ipsaz charitatē currūt hoies ad deū bona opōne: 7 pueniūt ad eū i glorificatiōe. Amoris ē penetrare: qz intima cordis penetrat. Cañ. 2. Vulnerata charitate ego sū. languidū facere: 7 hoc per desideriu eēndi cū amato. Cañ. 5. Inuicietis dilectio meo qz amore languet. Inebriare qz sic tēdit i amatus qz sui ipsi' 7 oius rex pter ipz obliuiscitur. Cañ. 5. Comedite amici mei 7 bibite: et iebziamini carissimi: liquefcere: qz cor in diuina dulcedie sic resoluit qz appetens cū appetibili mirabili amicitia vnit. cañ. 5°. Aia mea liquefacta ē vt dilect' loquit' mihi. amor hz vim diffusiuā i bona opōne. vnitiuā i primi dilectōe. trāformatiuā i iustificatiōe. Itē aliter hoc ostēdit qz hz vim diffusiuā vt p; i creatōe. vnitiuaz vt p; i xpi icarnatiōe. trāformatiuam vt i glorificatione.

CQuib' reb' charitas assilēf. La. 26.

Charitas est bonoz pncipiū qz a deo. bonoz mediū. qz s; deū. bonoz finis. qz ppe deū. Charitas dī bone operatiōis pncipiū. qz mouet ad id Gre. Charitas operatur si est. Dī etiā mediuz qz opera iformat. dī quoqz finis. qz opera dirigit 7 ad debitu finē pducit. Quō charitas dicat' finis. sciendū ē qz triplex est finis. s. cōsumptionis cōsumatiōis 7 terminatiōis. Primo mō charitas est finis pctōz qz ea cōsumit. Secdo mō ē finis pceptoz: qz ea pfcit. Tertio mō do tam vita eterna qz ipse deus ē finis nostri laboris. sed vita eterna finis est qz qesit' sed deus termin' i quo quiescitur. Charitas dī forma virtutū multipliciter. Primo qz mouet oēs virtutes ad exteriora opa per q' pfiunt virtutes 7 merent' augeri. Secdo qz oēs virtutes mouē

De sanctificatiōe gratiarū.

tur ad finē charitatis. s. ad bonū. Charitas enī hēt bonū pro fine et obiecto. Alię virtutes hnt bonū: nō pro obiecto s; pro fine tñ. et ille finis virtutū perfectionē de notat. Tertio charitas auget virtutū delectationē et tollit fastidiū. et alleviat onerā p̄ ip̄i desiderii. Quarto qz p̄ponit aiām et p̄ficat. nō qdem i esse nature sed i esse gratuito et meritozioso. Charitas mult̄is reb; dñi similis qz cōparat̄ auro qd fornar tribulatiōis p̄bat. Aurore quā sequit̄ dies eternitatis. Arche Noe i qua q non fuit inuent; perijt. Arboz bonos fruct; p̄ferenti. Ale ad celestia subleuāt. Bitumi ni aiām deo coniungenti. Clauī celū ap̄erti. corone mentē decoranti. capiti sensum et motū isluentī. Charitas enī isluit sensū. i. rōnem merēdi alijs virtutib;. et motus. i. affectū mouēdi meritoziose mentē deo illuminātē. Ebozi thronū deo exhibēti. fir; mamēto aquas voluptatis ab aquis eternitatis diuidēti. fonti mentez irriganti. Sēme aiām ornanti. Gladio flāmeo paradisum custodiēti. Igni affectū accēdenti. iugo suaviter p̄menti. Adāne de celo descendēti. Rose rubētī. Radici būozē grē quē a sūmo trahit ad virtutes trāsmitenti vt sic nutriāt et p̄seruent in bono Soli fulgenti. Tesauo latēti. Viculo oēs rōnes diligendī in dilecto colliganti. Vino inebrianti. Vestī peccatorum turpitudinem cooperienti. Anguētō vulnera letalia curanti.

C De excellentia charitatis. Cap. 27.

Charitas excellit alias virtutes in multis. Primo i dei p̄formitate. 2° i sp̄ali dignitate. Ricard;. Charitas est regia virtutū. Tertio i speciositate qz est planeta veneris. et aie pulchritudo. qz sicut pulchritudo exterioris hoīs ē ex decenti membrorū ordinatione et venustate coloris. sic pulchritudo aie est ex decenti ordinatione actū et habitu venusto. hoc facit charitas i aia cuius actus ordinatus est et venustus bit;. Quinto in supportatione laboris. Aug. Via grauiā et inmania leuiā facit amor. Sexto in vigoro

sitate. Lañt. 8. fortis est vt mors dilectio. Septimo i vtilitate. Aug. Habe charitatem et fac quod vis. Octauo in delectatione: quia charitas secundum actum suum facit delectare in deo: non solum in patria sed etiā in via.

C De signis dilectiōis. Cap. 28.

Signa dilectionis sūt hec. qz amicus amicum libenter audit. libenter de ip̄o loquitur. Sepe de ip̄o cogitat sine tedio sibi obsequitur. corpus et res pro illo exponit. Offensam cauet. offensum placat. Longaudeat p̄speritati. cōdolet aduersitati. Gaudet de sua presentia. dolet de sua abētia. diligit et odit hoc qd ille. conatur ei placere. timet displicere. Trahit alios ad eius amicitiam. Aduenera ab eo data non alienat. consilijs suis acquiescit. petit ab eo fiducialiter. Quaaliter possit quis scire vtrum habeat charitatem. Nota qz quidam sciunt se nō habere charitatem vt qui sunt in actu peccandi vel in proposito. Quidam dubitāt se habere charitatem quia rationes habent pro vtraq; parte. vt sunt illi qui incipiunt facere quod in se est. Quidam putant se habere charitatem sicut qui multa bona fecerunt et diu abstinerūt a peccato. ad huc tamen sustinent morus tentationis et imaginantur turpia. Quidam experientur se habere charitatem. vt illi qui gustant diuinam dulcedinem in quibus fomes fere extinctus est. et quasi semper vel bona faciunt vel affectant. Quidā certi sunt se habere charitatem. vt quib; deus reuelauit qualis fuit paulus cui dominus dixit. sufficit tibi gratia mea.

C De gradibus amoris. Cap. 29.

Radus amoris sunt isti. Primo amor est cum diligo me propter me: Iste amor non est bonus. Secundus est cum diligo deum propter me. hic est mercenarius: sed tunc est bonus si principalis finis est deus. Tertius est cum diligo deū propter se. i. qz bon;. Hic ē valde bon; qz tal; amor vno tñ

b 4

Liber. v.

oculo. i. dextero respicit deum. Quartus est cum diligo me propter deum. hic est optimus. quia in tali amore nihil est quod querat homo de suo et in seipso. sed que dei sunt. Super omnia diligendus est deus. quia cum ipse sit principium et hoc ipso est summum. et hoc ipso quod summus est. summe bonum est et hoc ipso quod summe bonum est. summe beatum est. et hoc ipso quod summe beatum est. summe beatificum est. et hoc ipso est summe fruendus. et hoc ipso est summe per amorem ei iherendum. et in eo tamquam in fine quiescendum. Tria generaliter diliguntur. scilicet. vtilis. delectabile. et honestum. Propter primum diligenda est tribulatio. quia vtilis. Propter tertium diligenda est virtus. quia honesta. Sed propter secundum diligendus est deus. quia delectabilis. imo propter bec omnia diligendus est deus. quia ipse diligens est vtile. delectabile et honestum. Gradus amoris vel charitatis in quibus tollit peccatum sunt isti. primo tollit peccatum mortale. non quantum ad habitum. sed quantum ad actum. liberat enim a peccato mortali. sed non a peccato cadendi in illud. 2. modo tollit peccatum quantum ad actum et fructum ad habitum. sed neutro modo veniale. sic per in aliquibus sanctificationis. 3. modo charitatis tollit peccatum utroque modo. et veniale quantum ad actum: sed non quo ad habitum. talis fuit in beata virgine ante preceptum christi. 4. modo tollit utrumque utroque modo. sicut fuit in beata virgine in preceptum christi et post: tunc enim fuit in ipsa sublatus sordes peccandi totaliter. 5. modo tollit utrumque utroque modo. et insuper omnes miseria et hoc fiet in patria. Perfecta est charitas quam est habitu magna motu interiori directa. ope exteriori sollicita. radice stabilita. seruire discreti. dulcedine consolatoria. Diligitur deus toto corde. i. intellectu sine errore. tota anima. i. voluntate sine iniquitate. tota mente. i. memoria sine obliuione.

De ordine charitatis. Cap. 30.

Ordo charitatis secundum Augustinum. est diligere primo quod supra nos est. i. deum. deinde quod nos sumus: post hoc quod iuxta nos est. i. primum. ultimo quod intra nos est. i. corpus nostrum proprium. In eodem gradu contineri debet corpus christi. quia utrumque tenet rationes

inferioris boni respectu spiritus nostri. secundum Ambrosium. diligendus est primo deus. secundo parentes: deinde filii. postea domestici. ultimo inimici: sed hoc de exhibitioe quodam intelligunt. Aliquis diligit magis ab altero multiplex. i. maiori affectu sic super omnia diligenda est deus. sed inter homines magis diligendi sunt parentes quam filii. deinde consanguinei sed gradus cognationis. Maiori affectu diligendi sunt filii quam parentes. sed eque pertinentibus pus succurrendus est magis indigenti. Ad deum magis diligenda sunt quam se magis ad gradus parentum et habitum tantum ad gloriam. sic diligendi sunt secundum gradus principium boni gratie. Nota quod idem ordo dilectionis est nature et gratie. hoc excepto quod dilectione naturali homo se magis diligit quam deum sed contra est in dilectione gratuita. Preterea sciendum est quod idem est ordo charitatis quam Augustinus. et in via. erit et in patria. quia cum gloria perficiatur natura quod non erit imperfectio in natura manebit in gloria.

De dilectione primi. Cap. 31.

Utuo se debet homines diligere. quia in omnes membra unius corporis mystici christi. quia uno spiritu sedo vivificatur spiritualiter et uniuersum. quia una fides habent. quia unum baptismum receperunt. quia unum patrem habent et dominum. quia ad unum regnum tendunt. Dilectione primi suadet ius nature. Mat. 7. Oia quecumque vultis ut faciant vobis homines. et vos facite illis. Ius scripture. Mat. 22. Diliges primum tuum sicut teipsum. Exempla creature. quia omne simile diligit sibi simile. Adeli est diligere quam diligere quod duplici ratione. primo quia quod diligimus scimus. sed quod diligamur nescimus sed credimus. 2. quia diligere proprie virtutis est: sed diligere aliene. 3. quia cum diligimus alios nobis obligamus. cum vero diligimur a alijs obligamur. 4. quia cum diligimus meremur nobis. cum autem diligimur a alijs meremur sibi. Per dilectionem primi efficiamur imitatores christi. Jo. 17. Hoc est preceptum meum ut di. in. si. di. vos. Discipuli saluatoris. Jo. In hoc cognoscet omnes quod discipuli mei estis et cetera. Speculatores dei. i. Jo. 2. Qui diligit fratrem suum in lumine permanet et videt deum. Societas fraterna vtilis est ratione suble

De sanctificatione gratiarū

uationis. *Eccle. 4. Ueb soli. qz si ceciderit nō hz subleuātē. Rōne cōsolatōis. ps. Ecce q̄ bonū 7 q̄ iocundū. Rōne erbor tatiōis. Seneca. Semp ante oculos tuos ponēdus ē aliq̄ cui⁹ exēplo pficias. qz nisi ad regulā praua si corriges. puerbi. A modica fuitila auget ignis.*

De dilectione inimicorū. Cap. 32.

Ira dilectionē inimicorū nota q̄ alia ē dilectio affectus. 7 alia effectus. Dilectio affectus duplex ē.

qz alia ē innocētie. 7 alia beneficiētie. Dilectione innocētie tenemur diligere inimicos. qz nō debemus eis aptare maluz in quātū malū. s; in quātū ē eis expediēs v; reipu. Affect⁹ dilectiōis bñficiētie. s; pncipalis 7 secūdarius. Affect⁹ pncipalis est velle 7 optare inimicis bona spūalia. sic est grā 7 gloria. hoc modo tenemur p affectū diligere inimicos. Affectus autē dilectiōis secūdarius ē optare inimicis bōa tpalia. hoc mō nō tenemur sp diligere inimicos. qz non semp expedit eis bona tpalia. Eodē mō distinguēdū ē de dilectiōe effect⁹ q̄ ē sim; l; innocētie. 7 bñficiētie. pmo mō tenemur oēs diligere inimicos. qz tenemur eis nō iferre mala nisi ppter bonū psonē vel reipublice. Secūdo mō distinguēda ē dilectio bñficiētie. qz si ē bñficiū spūale ad salutē necessariū. tūc tenemur illud inimicis impēdere. sic orare p eis nō qdē i spāli: s; in gnāli. ita. s; vt non excludamus eos ab orōnib⁹ cōib⁹. Si vō ē bñficiū tpale. ad hoc nō tenemur nisi in casu necessitatis. Nota tñ ē duplicē inimicū. s; psonē nre 7 ecclesie. Igit̄ inimico psonē bñfacere pfectōis ē. nisi iquātū sibi vel alteri bñficiū nociuū eēt. qz i tali casu bñficiū subtrahere vtile ē. Inimico autē ecclesie bñficiū s; trahē pfecti⁹ ē 7 mell⁹. nisi in quātū p bñficiū sperat̄ recōiliād⁹ ecclesie. Ex p dict⁹ p; q̄ optare bōa tpalia inimicis ecclesie ipsectiōis ē nisi p accidens. s; qñ credunt̄ per hoc cōuertēdi. Inimico vero psonē optare bona tpalia perfectionis est nisi p accidens. s; quādo putant̄ ei vel alij nociua. Nota q̄ l; amī

cū diligere sit magis debitū. tñ diligere inimicum magis est meritoziū remissio nis pene. 7 ad multa alia valet. Primo quia magne accedit ad perfectionem virtutis. Maioris perfectionis v; maior virtus est. quia magis gratuitum est. Secūdo quia motus charitatis ad inimicum magis meritozius est remissionis pene. 7 hoc rōne difficultatis. l; in amicum sit magis meritozius vite eterne rōne intentionis. Amor enim naturalis seruētiorez facit motum charitatis sicut dispositio materialis cōfert forme. Tertiu qz inimicū diligere exp̄ssus signum charitatis ē. qz cōtra motum nature ē. vñ valde difficile est. nisi ad sit grā per quam vincatur natura. Nota q̄ ille cui iniuria facta ē nō debet reconciliationem petere: siue querere ex debito necessitatis: sed si facit cōplet debituz pfectōis. vnde dicit Lbziō. q̄ talis debet reconciliationem querere. vt duplicem gloriā consequatur. Unā qz iniurias passus. alterā qz pōz rogauit.

De virtutibus cardinalib⁹. Ca. 33.

Er virtutes cardiales aia rectificat̄ in suis virtutib⁹. Itā prudentia rectificat rōnale: fortitudo irascibile: temperātia p̄cupiscibile. Iustitia vō rectificat oēs vires put nā iustitie cōp̄hendit nō solū spālē iustitiā q̄ est in cōmutatiōib⁹ vel distributiōib⁹. sed et legalem q̄ ē ois virt⁹ put eius act⁹ p̄inet ad debitū obediētie p̄ceptorū. Ipsa. n. iustitia gnālis p̄hendit virtutes ordinantes ad primū vt est equitas 7 liberalitas 7 ordinantes ad seipz sicut est innocētia 7 penitentia. 7 ordinantes ad deū sicut ē latia pietas 7 obedientia. Iprop̄ hoc iustitia d̄ circuire oēs virtutes. 7 q̄ nō tñ ē virtus specialis. sed et generalis p̄hendēs toti⁹ aie rectitudinē cū ipsa dicat̄ rectitudo voluntatis. Itē p virtutes cardiales i struit̄ hō i operib⁹ 7 cōtra vitia armatur. Primus fit dupl; qz i struit̄ quo ad se p prudentiā: 7 quo ad primū p iustitiā. Secundus et fit dupliciter. qz hō armatur in p̄peris p temperantias. 7 in ad

Liber. v.

uerfis p fortitudniem. Item dicit. Aug. q prudētia ē i eligendis. fortitudo in to lerādis. tēpantia in vtendis. iustitia i di stribuēdis. Itē dicit q prudentia est in p cauendis isidijs. iustitia in subueniendo miseris. fortitudo i pferēdis molestijs. tē pantia i coercēdis delectatiōib' prauis. Aug. ait i musica sua q succedit pruden tie cōtēplatio. fortitudini firmitas adbe rentie tēpantie mēsurā delectatiōis. iusti tie debita ordiatio ad deū 7 primū. Iste q̄ttuor virtutes appellantē cardinales. qz sicut hostiū vertit in cardine. sic i bis ver tit 7 regit vita boīs. Vocantē et politice. qz ordinat i bis vita ciuilib. Dicunt etiā humane. qz humano studio acqrunt nisi dinitus ifundant. Appellantē et psuetudi nales. qz nō ex vno actu. s; ex psuetudine nascunt. vel qz honestas humana se ma gis exercitat i illis. sic scōp duotio se ma gis exercitat i vtutibus tbeologicis. Mo ta q prudentie ē scire qd possit. tēperan tie est non psumere qd nō possit. iustitie ē velle i oib' qd equū sit. fortitudis ē velle plus q̄ possit. Iste vtutes hnt suos gra dus pfectōis fm quos alī possident. inci pientes alī pfectos. alī pfecti. Dñr et vtutes politice q̄qz fm q regunt vitam boīs quo ad opa exteriora. 7 put pugnāt contra vitia. 7 hoc modo sunt incipiētū. Purgatorie dñr fm q iam sunt in victo ria vitioꝝ. 7 psistunt ptiz itra. ptiz extra. 7 sic sunt pfectientium. Dñr etiam purga ti ai fm q iā deuictis vitijs gescit bō: ita q raro pmi mor' isurgūt. 7 h mō p̄tinēt ad pfectos. Exēplares dñr put sunt i mē te diuina. Nam sicut omnium reruz de us exemplar eī. ita 7 idee virtutum. i ipō consistunt.

De prudentia.

Cap. 54.

Prudentia fm q est vtus politi ca est vt ait Macrobius ad rōnis normā que cogitat q̄ agit vnuer sa dirigere. ac nibil p̄ter rectum velle vel facere. Prudentia vero fm q est vir tus purgatoria est vt idē ait 7 mūdū 7 oia q̄ i

mundo sunt diuoz cōtēplatiōe despi cere. 7 oēm aie cognitiōz i sola diuina erigē. Prudentia at̄ put est vtus purgati anti mi. est sola diuina noscere. 7 ea tan q̄ nibil aliud sit itueri. Prudentia sane exēplaris est ipa mens diuina. cui oia nuda sūt 7 ap ta. Partes prudentie fm Tulliū sunt. In telligentia. prouidentia. Memoria. In telligentia vero est p quā anim' p̄spicit ea que sunt. prouidentia at̄ vtus ē. vt idē ait p quā videt aliqd futurum ante q̄ sit. Memoria fm cundē est p quam reperit qz ea que fuerunt. Nota q duplex est iudiciū rōis. discretiū: 7 diffinitiuū. Judi cium discretiū est quo rō iudicat aliqd eē faciendum vel non faciendū. Circa ta le iudiciū est scia. 7 nō virtus. Iudiciū vero diffinitiuū est quo rō iperāt aliquid fieri vel nō fieri. 7 circa istud ē virtus. An in pmo iudicio est hz scia ad opatiōes bo nas vt cōsiliarius. In scdo vero iudicio se hz virtus vt impator. prudentia hz re gere certas virtutes in actibus suis fm oēs ptes pbie morales. que sunt ethica siue monastyca. bycononica. 7 politica. quaz p̄ma mores quo ad se ipz instruit. 2^a familiā disponit. 3^a vrbes 7 regna re git. Triplex ē prudentia. p̄ma est cordis. 7 hec ē in dispositione p̄tius. 7 recogitiōe p̄teritoꝝ. 7 p̄uisione futuroꝝ. Deutro no 32. Utinā saperēt. s. p̄terita. 7 itelligerēt. s. p̄tita: ac nouissima p̄uiderent. s. futura. Scda ē oris. 7 est hec i moderatiōe fmo nū. puer. Qui moderat labia sua prudē tissimus est. pone dñe custodiā ori meo. 3ª est opis. 7 hoc psistit: vt ait Tullius in fuga mali 7 electiōe bōi. ps. Declina a ma lo 7 fac bonū. Nota q̄ alia est prudentia mūdāna. 7 alia humana. alia diuina. pria ē in tpalib' acqrendis. 2^a i cōmō carnis. 3^a in obsequijs diuis. Officiū prudentie ē actus aliarum virtutum dirigere sicut su pra dictū est. Ver. Discretio nō tam vtus q̄ adriga vtutum est. Mole fallere nec falli vt dicit Seneca ē res fm veritatem extimare. Idem. Tunc p rōem recte vi ues. si diuina prius estimes si dignitatē

De sanctificatione gratiarū

rerū nō ex opinione multoz: s; ex eay natura pstituas. Nobis pmissa ad dei gloria 7 proximi edificationē dispensare. Lu ce q; putas ē fidelis finis et prudēs 7c. Adutabilitatē fugere. Seneca. Scito te i quibusdam perseverare debere q; cepisti quedam nec incipere.

De temperantia. Cap. 35.

Temperantia s; Macrobiū put ē virtus politica ē nihil appetere penitendū. in nullo legē moderatidōs excedere sub iugo rationis cupiditatem domare. Temperantia put ē virtus purgatoria ē oia reliquere in q̄tu natura patit. q̄ corpis vsus requirit. Temperantia put est virtus purgati ai. ē terrenas cupiditates nō solū repmere. s; penitus obliuisci. Temperantia put est virtus exēplarīs. est quedam i se ppetna intētiōe puerio. partes temperantie s; Tul. sunt cōtinētia. Clementia. 7 Modestia. Cōtinētia s; eundē Tul. est virtus per quā cupiditas p̄silij gubernatione regit. Clementia est p quā motus ai i odiū alicui cōcitati cōitate vel bylaritate cōtinēt seu retinent. Modestia est virtus p quam pudor honestas parat 7 stabiles auctoritatē cōpat. Species temperantie sunt. Sobrietas. Cōtinētia modestia. prima cōsistit circa gustum in quo ponit modum sobrietas. 2^a est circa tactum q̄tum ad vim generatiuā. q; ibi ponit modū castitas. 3^a est hō vebementem appetitū cōseruādū se i esse i diuidui per nutritiā. 7 cōseruādū se i esse i diuidui p̄ gnatiā. Isti autē appetitus restringunt p sobrietatem 7 cōtinētiā. 3^a in dictis 7 factis. factū at put hic accipit p̄tinet ad tres sensus 7 circa proprias eorum materias. scilicet visum auditum. olfactum. pertinet etiam hoc factum ad tactum. nō quidem qui est in generatiua. sed ad alios quozum organa sunt manus ad percipiendum vel capiendam: 7 pedes ad ambulandum. In oibus istis moduz ponit modestia. Dignitas temperantie in h est q; aiā decorat. q; sicut i naturis for-

ma decētior ē materia. sic 7 i morib; plus cōmendant modus q; ipa actio. ppter hoc temperantia cōpat solū q; mediū plaretarū est 7 decētior inter oēs. Meritū cumulat. q; mediū tenere beati. Un dō q; v̄bis nō meremur: s; aduerbijs. i. non eo q; aliqd facimus: s; i eo q; bñ facim;. Istud p; i illa vidua q; obrulit duo minuta. 7 magis cōmēdata est q; q; magna miserunt i gazophilatio. Viciosos appetitus refrenat sicut supra dēū ē. vñ cōpat freno. 7 remo. 7 lime que superfluum tollit rubiginis de ferro. Actiones temperat s; q; apostolus instruit dicens. Rationale obsequium vestrum. Medium seruat. Ver. Tene medium si nō vis perdere moduz. De hoc modo dicitur. Adedio tutissimus ibis. Istud medium voluit dominus nos tenere quādo fecit nō de capite vel de pede mulierem: sed de costa. Et quando fecit hominem partim corporalem. 7 partim spiritualem. vt dignitate nature esset sub natura angelica: 7 super corpoream. Christo assimilat qui stetit in medio discipulorum: sed i medio doctorum. suspensus est in medio latronum. Locatus est in medio duorum animalium. visus est a Joanne in Apoc. in medio cadelabrozum aureorum. Naturam conseruat. quia natura in medijs delectatur. per extrema corumpitur. Unde philosophus. Excellentia sensorum corumpit sensus. ferculis eternis cibat. Unde temperantia comparatur ligno vite quod erat i medio paradisi.

De fortitudine. Cap. 36.

Fortitudo s; Macrobiuz pro ut est virtus politica. est animus supra metum periculi agere nihilq; nisi turpia time re. tolerare fortiter aduersa vel prospera. fortitudinis purgatorie est animo non terreri a corpore recedente nec altitudinem abhorere. fortitudinis purgati animi est passiones ignorare. Non metnere vt nesciat irasci. 7 nihil

Liber. v.

cupiat inhonestū. fortitudinis exēplaris ē esse imutabilē. qz sp idē est. nec aliqñ mutat. ¶ Artes fortitudinis s; Lullū sunt q̄ttuor. Magnificētia. fidutiā. ¶ Patiētia. 2. ¶ Perseuerātia. Magnificētia s; eū dez est magnaz 7 excelsaz rex cū ampla quadā ai. ppositione cogitatio atq; ministratio. fiducia est virt^o p quā i magnis 7 honestis reb^o multū in se aimus ex spe certa fidutiē collocat. ¶ Patiētia est honestatis 7 utilitatis cā rerū arduarū atq; difficilū voluntaria 7 diurna p̄fessio. ¶ Perseuerātia est virtus in rōne bene p̄siderata. stabilis 7 p̄petua p̄mansio. Adulti sūt effect^o fortitudinis. ¶ Primum ē qz de hostib^o triumphat. Adat. 4. Vir fortissimus. Secundus qz hōi sua bona p̄seruat. Luce. Lū fortis armat^o 7 ē. Tertius qz ditat. p̄ruer. Adan^o fortis diuitias parat. Quart^o qz regnū celoz expugnat. Adat. Regnuz celoz vim patit. Quint^o qz ornat. puerb. fortitudo 7 decor idumentū ei^o. Sext^o qz in extremis assecurāt. puer. Leo fortissimus bestiaz a nullius pauet occurso. Septima qz remunerationē expectat. puer. Mulierē forte quis inueniet 7 ē. fortitudo p̄sistit in quinq; .s. in aggressionē arduoz. ps. Viriliter agite 7 p̄fortet cor vestrū. In contēptu terrenoz. Heb^o. Moy ses negauit se esse filiū ¶ Baraōis 7 ē. In sustinentia tribulationū. Cant. fortis est vt mors dilectio. In resistētia tentationū. Apo. Nō coronabit nisi q legitime certauerit. In ipugnationē vitiorum. Job. Diligētia est vita hōis sup terrā. Adulta iuuant fortitudinē. ¶ Primum ē exortatio prudentiū. Vñ legit de iuda machabeo q armanit socios nō clypei vel haste munitione. s; finōib^o optimis. 2° exēplū robustorū. Vñ legit de Eleazaro q elegit fortitē mori p̄ p̄nis legib^o. Exēplū virtutis 7 fortitudinis posteris relinquēs. 3° exercitatio i pugnis. vñ legit i iohne q dñs nō de lenit hostes filioz isrl^o statiz oēs: sed reliquit aliquos vt b̄rent p̄suetudinē p̄liādī. 4° est spes remunerationis. 2° palip. Cōfortent man^o v̄re 7 nō dissoluāt: ē. n. merces

opi v̄ro. 5° hostiū debilitas. Gre. Debis est hostis q nō pōt vicere nisi volentē. 6° orōnis adiutorū. Exo. Lū eleuaret man^o moyses vincebāt filij isrl^o. 7° animoz spiritaliū apparat^o. vñ Sāson vincebat pbilisteos i mandibula asini. i. tēpantia 7 simplicitate. 8° memoria dñice passiōis qd si gnātū est i Dauid qui p̄ Soliā venit i baculo 7 funda. 9° cib^o spūalis. ps. ¶ Danis cor hois p̄firmat. 3° r. Ambulauit Helyas i fortitudine cibi ill^o 7 ē. vñ. 7 ¶ Petrus potat^o spūs sci grā p̄fortat^o est dicēs. Qz deo obedire magis q̄ hominib^o. Idē v̄o apoca. ante tales confortationē dixit. Nescio hominem hunc.

¶ De iustitia politica.

La. 37.

¶ Virtutis politicę s; macrobiuz est i seruare vnicuiq; qd suū ē. Iustitię purgatoz s; eundē ē ad vna cuiusq; p̄positi vias vniuscuiusq; virtutis officiu; conseruare. Iustitię autē purgati animi est: ita cū superna mente sociari vt seruet cū ea sedus perpetuum imitando. Iustitię exemplaris est q̄ perendī lege sempiterna operis sui continuatiōe non flectitur. ¶ Artes iustitię s; Lulluz sunt sex. s. religio: pietas: gratia: vindicatio: obseruantia: veritas: Religio i eundem Lullium est virtus que superioris cuiusdam nature quas diuinaz vocant curam ceremoniamq; affert. pietas est per quam coniuictis sanguine beniuolentię officium 7 beniuolentię tribuitur cultus. Gratia est in qua amicitiaruz 7 officiorū alterius memoria: 7 remunerandi voluntas continetur. Vindicatio est per quam vis 7 iniuria. 7 omne quod obscuro est defendendo atq; vlciscēdo propulsatur. Obseruantia est virtus per quam homines aliqua dignitate antecedentes cultu quodaz 7 honore dignantur. Veritas est virtus per quam imitatur ea que sunt: aut fuerunt: aut futura dicuntur. Nota q̄ iustitia non tam est virtus specialis q̄ generalis: vt habes supra de virtutib^o cardinalib^o in genere. Iustitia vt dī in libro sapie est p̄petua multiplici rōne. ¶ Primum

De sanctificatione gratiarū

qz ppetuat aiam stabiliendo eā in debito loco. s. sub deo ⁊ supra corporales creaturas. 2° qz manebit in p̄tia s̄m essentiam ⁊ vs̄um. Alie aut virtutes cardinales ⁊ si maneāt in p̄tia s̄m eēntiā. nō tñ s̄m oēm vs̄um. Temperatiā. n. nō refrenabit motus illicitos: prudētia nō cauebit ab insidijs. fortitudo n̄ aggrediet̄ tribilia. Iusticia puerit̄ tripliciter. s. amore p̄sone vs̄ pecunie. Isa. **Ueb q iustificatis impius p munere Timore.** Euangeliū. **Molite timere eos q occidunt corp⁹.** Rācoze. **Idē sciens q p inuidiā tradidissent eū.** **Plura mouēt ad rectitudinē iustitiē p̄mū est rectitudo humani corporis. qz incedens valde ē i recto corpe curū h̄fe aium. 2^m est naturalis inclinatio. qz vt ait Aug. Iustitia ē i corde hoīs naturaliter. 3^m qz brutā aialia docent multa q̄ p̄tinent ad iustitias vt ē inocētia. cōcordia: ⁊ h̄mōi. 4^m ē scriptura Ecc. **Usqz ad mortem certa p iustitia. Effectus iustitiē ē qz beatificat. Adath. 5. Beati q esuriunt ⁊ sitiunt iustitiā. per⁹. Si qd patimini ppter iustitiā bti. Quia exaltat. Ecc. Qui opat̄ iustitias exaltabat. Quia appetitū cōcupiscētie refrenat. Isa. **Erit iustitia cingulū lūboruz ei⁹ qz locū deo p̄parat. ps. Iustitia ⁊ iudiciū p̄paratio sedis tue. qz a morte eterna liberat. prouer. Iustitia vero liberabit a morte. Et coronat. T timo. Reposita ē mibi corda iustitiē. Et remunerat. ps. Re tribuet mibi dñs s̄m iustitiā meam. Iustitia cōsistit i fide Apo. Credidit Abrahā deo. ⁊ reputatū est ei ad iustitiā. Itēz in ofone. ps. Clamauerūt iusti. ⁊ do. ex. e. In scā meditatōe. Ecc. **Stūs vir q i sapia morabit̄. ⁊ in iustitia meditabit̄. In hūi liatiōe. Adath. Sic decet nos iplere oēm iustitiā. Glo. Perfecta iustitia ē subdere se minozi. In eruditōe. puer. Semināti iustitiā merces fidelis.********

De donis in communi. Cap. 38.
Iter oēs bitus dati dimit̄ possint dici generaliter dona dei. Sp̄ali ter tñ ⁊ appropate septē sunt dona spūs sc̄i q̄ per ordinem Isa. vñdecim

enumerat a sūmo incipiēs vsqz ad vltimū descēdēdo. Septē igit̄ sunt dōa multiplici rōe. p̄mo vt p̄ bec septē expellātur vitia septē. s. vt timor expellat sapiam. **I**ndietas inuidiā. Scia irā: q̄ ē quasi q̄das insania. fortitudo accidiā. Cōsiliū auaritiā. itellect⁹ gulā. Sapia luxuriā. 2° dñr eē septem dona ppter expediendas vires naturales. **M**ā irascibilis indiget expediti tā in prosperis q̄ in aduersis. in p̄speris qdem p̄ timorem. in aduersis at̄ per fortitudines. Cōcupiscibilis idiget expediti quātum ad effectū respectu p̄s̄mi. quod fit per pietatē: ⁊ quātū ad effectū respectu dei qd fit p̄ gustū sapie. **R**ōnalis vero idiget expediti i veritatē speculatiōe. qd fit p̄ donū intellect⁹. ⁊ i veri electōe. qd fit p̄ cōsiliū. atqz electi executōe. quod fit per sciam. p̄ h̄c. n. cōuersamur i medio nationis p̄raue et puerse. 3° dicūtur eē septem dona ppter regimē actiue: ⁊ cōreplatiue vite. **C**ontēplatiua siqdem tria dona d̄z h̄fe. s. timorē ad reuerētiā maiestatis. Intellectum ad intelligentiā veritatis. Sapia ad gustū bonitatē. Actiua vero h̄z pietatē ad agēdum. fortitudines ad sustinendū. sciam ad discretiōez pietatis. cōsiliū ad discretiōez fortitudis. **M**urima ergo dona sunt ad intellectuz spectātia. qz lux cognitōis multū valet ad recte viuendū. **P**ropter eādem cām fit donoz obuiatio. vbi quasi sp̄ adiungitur vnū directiū cum alio. quod spectat ad actōez vel passiōē. **U**nde Grego. super Ezechi. **di cit q̄ sum⁹ p̄ sapiam maturi. p̄ intellectū puidi. p̄ cōsiliū cauti. p̄ fortitudinē aiosi. p̄ sciam discreti. per pietatem misericordes. p̄ timorem humiles.**

De timore in cōi. Cap. 39.

Timor est vt ait Augu. fuga mali.

Spēs timoris sunt sex. p̄mus ē naturalis quō quilibet naturaliter timer nocumentum nature. **I**ste nō est meritorius neqz demeritorius. qz non subiacer libero arbitrio. ⁊ dicitur naturalis non a natura instituta. sed desituta. qz iste timor est pro peccato p̄mōzū parentū in

Liber. v.

Actus. hoc timore xps naturam mori timuit. Secundus est timor humanus qui quod nimis timet pellem suam. Iste timor nascitur ex nimio amore proprii vite. et est quoniam mortaliter actus eius. id est cum prius quod peccaret mortaliter et amitteret vitam suam. quoniam est venialis. ut cum quis faceret prius peccatum veniale. et permitteret se occidi. Tertius est timor mundanus quo quis nimis suis rebus inheret. Hic nascitur ex nimio amore reipublici. et est quoniam mortalis quoniam venialis penitus eodem modo quo deum est de humano. Quartus est timor servilis quo quis timet peccare principaliter propter penam. Quintus est timor initialis quo timet quod penam et dei offensam. Unde quasi duos habet oculos. unum ad penam. aliud ad deum. et hic est principalior. Sextus est timor filialis quo quis timet offensam dei. vel separationem a deo. Huiusmodi peccatorum timor sic accipitur. Aliquis timor est a spiritu sancto et cum spiritu sancto. sicut timor initialis et filialis. Aliquis a spiritu sancto est. et non cum spiritu sancto. sic timor naturalis. Aliquis nec a spiritu sancto. nec cum spiritu sancto. sic timor humanus et mundanus. quos nec spiritus sancti gratia secum comparatur. nec pro spiritu sancti datur. Est adhuc alius timor reverentie qui solus iter timoris erit in propria. sicut dicitur. ps. Timor domini sanctus permanet in seculum seculi: Reverentia vero est refugio a considerata magnitudine dei in propria puritate. Timor domini multa bona facit. Primo quod expellit peccatum. puer. Timor domini expellit peccatum. Sapietiam gignit. Ecc. primo. Qui timet nihil negligit. Adde tem stabilit. puer. Nisi in timore domini tem nueris te instanter cito subvertet domus tua. Spiritualmente dicitur. ps. Nihil est inopia timentibus eius. Bona opera cumulat. Eccl. Qui timet deum faciet bona. Cor delectat. Ecc. Timor domini delectat cor. Vita plon gat. Ecc. Timor domini apponit vitam. De uotibus irrigat. Ecc. Timor domini fons vite. Eternaliter remunerat. Ecc. Timenti deum bene erit in extremis.

De timore servili. Cap. 40.

Timor servilis donum spiritus sancti est. non tamen est cum spiritu sancto. sicut aurore cum so-

le est. Timor servilis spiritus sancti locum preparat. ut cum sicut seta filium introducat. Seta filium introducendo ipsum precedit. non tamen cum ipso permanet. sicut ait Aug. Timor servilis est bonum quo nemo bene vitat. quod licet huiusmodi timoris servilis bonum sit in se secundum quod donum spiritus sancti est. tamen eius actus quandoque peccatum est. Timor itaque servilis duo facit. Primo est quod preparat viam charitati. Secundum est quod retrahit a peccato metu pene tamen. Rationi primi bonus est. sed ratione secundi distinguitur. Unde notandum est quod usus timoris servilis duplex est. scilicet cum quis vitat essentia huiusmodi tamen. vel cum quis vitat servilitate. Primo modo usus eius bonus est. Nam ille est abhorreret penas eternas. quod bonum est. cum sit et in timore initiali. Secundo modo usus eius malus est. quod usus eius est vitare malum ex coactione per penam. cuius tamen affectus habetur in voluntate. et sequeretur effectus si sparetur impunitas. ut ait Aug. Et intelligitur dictum eius. qui ait quod timor servilis bonus est. non tamen qui timet serviliter bene agit. quod agere bonum ex voluntate facti. sed agere bene. id est meritorie est ex voluntate agentis qui agit ex virtute charitatis et gratie.

De timore initiali. Cap. 41.

Timor initialis ideo sic deum est. quod est incipientium primo penitere. Unde ista. Deum a timore tuo percipimus et percipimus spiritum salutis. Qui adhuc sunt in angustia pro peccato quod commiserunt: sed angustia hinc foras mittitur quando conscientia serenatur ad plenum. quod perfecta charitas foras mittit timorem initiali in Christum habet naturam timoris servilis. secundum hoc scilicet. habet oculum ad penam. Timor enim initialis habet duos oculos. unum ad gloriam quod est eius essentialis. alterum ad penam quod est eius accidentalis. sed timori servili essentialis. Preterea timor initialis abstinet a peccato veniali propter penam purgatorij in quo casu potest convenire cum perfecto. quod et timet penam purgatorij in Christum est dilatoria glorie: sive preparativa ad tempus. Duplex est amor. scilicet filialis quo deum diligimus. propter se tamen

De sanctificatione gratiarū

et mercenarius quo non diligim⁹ principa-
liter. s³ secundario habito respectu ad mer-
cedez. Huius duplici amori rñdet duplex
timor. s. initialis et filialis. Nam filialis timor
rñdet amori filiali. initialis vero re-
spondet amori mercenario.

De timore filiali. Cap. 42.

t Timor filialis prope timet offende-
re deum qui est pro peccato non se-
paret a deo: tñ a peccato abtineret nec ipm
offenderet et hoc timor separatis filialis
differt ab initiali: q³ prope est timor sepa-
ratis. qui propter conscientiam peccati timet se-
parari a deo. Timor vero filialis tantum
modo timet offendere deum. Alia est dñia. q³
timor initialis est inspectio. s³ filialis per-
fectio. s³ est dñia q³ cum in timore pene-
sint duo. s. punctio. et cautela. ipsa punctio
pertinet ad timores initiales. talis. n. pun-
ctio est ex conscientia peccati de quo nescit an
sit dimissum. Cautela vero pertinet ad ti-
morem filialem. sic. n. perfectio cauet peccatum q³ ad
deum offendit. ita propter conscientiam cauet penam. s³ tñ
propter conscientiam. Timor etiam filialis dicitur san-
ctus et castus.

De dono pietatis. Cap. 43.

d s. in cultu dei et in veneratione sacre
scripture. et in proximi honore.
Cultus dei consistit in pietate dñe ma-
iestatis. et hoc est theosopia. Veneratio sa-
cre scripture consistit in hoc ut ei firmiter
credatur. ut sollicitè custodiatur et fideliter
dispensetur. Honor proximi consistit in reueren-
tia superiorum. in conformitate equalium.
et in subuentione inferiorum.

De dono scie. Cap. 44.

scientie donum simile actui h³ cum
prudencia. q³ est virtus politica.
s³ differt in ratione agendi. Prudencia. n. p-
cedit ex principijs iuris naturalis. Scie ve-
ro donum ex principijs fidei. Proprius actus
scie doni est docere recte. puerari in me-
dio nationis prave et puerse. Ad quod req-
runt tria. Primum q³ beat rationes quibus se
defendat ab impugnantibus fide suam. Se-
cundum est q³ a malo abtineat. Tertium

q³ boni et prudenter temporalia administret. Pre-
terea scie doni est dirigere opera ad nomina
rationis et ad conformitatem dei. Item pro scie do-
num scit ne sub specie boni malum lateat. Item
donum scie regit pietatem pro quod est hoc duo
combinant. Item pro donum scie scit homo quod sit.
et a quo sit. et ad quod sit. Scie donum est scia
facile dicitur. et idem ratione scie consistit in cognitione
sine quam non est virtus. sed ratione fa-
ciendorum consistit in operatione et sine
hoc est virtus.

De dono consilij. Cap. 45.

consilium sumitur tribus modis. quoniam
dicitur consilium deliberatio de rebus va-
letibus ad finem ad quem tendunt. et tale con-
siliū pertinet ad prudentiam. vel idem est quod pruden-
tia. quoniam dicitur consilium persuasio rebus excellenti-
bus ad quos non tenemur sed quod dicitur hoc esse consiliū.
Si vis perfectus esse. vade et vede etc. quando
quod dicitur consilium prudentia exercitativa con-
templatiuorum et actiuorum donorum.
et deliberatio de operibus arduis. siue te-
neamur ad ea. siue non. et sine hoc similiter
consiliū donum. Nota quod si est ad scie donum
ita pertinet ad consiliū cauere pericula que sunt in
hoc exilio. Item sicut scie donum h³ regere
pietatem. ita donum consilij habet regem
fortitudinem. In hoc autem differunt consi-
lium et scia. q³ scia est circa bonum et malum.
sed consiliū est circa difficile et arduum.

De dono sapie et intellectus. Cap. 46.

sapientia et intellectus differunt.
q³ sapientia est cognitio dei ab-
soluta. intellectus vero collateralis
s. in comparatione ad creaturas. Item
alia differentia. q³ intellectu cognoscitur
deus per illuminationem de auditis in
scriptura. sapientia autem cognoscitur
experimento. Item per intellectum de-
um cognoscimus. per sapientiam dul-
cedinem eius gustamus. Unde sapien-
tia dicitur quasi sapore virtutum condi-
ta scientia. Item sicut dicit Gregorius. per
intellectum sumus prouidi. per sapien-
tiam maturi.

De beatitudinibus in genere. Cap. 47.

Liber. v.

Eatitudines sūt septē s; distinctio
 nē graduū. q̄nis sint octo s; m es
 sentiā q̄s saluatoꝝ enūerat in ser
 mōe de mōte. s. paupras spūs. mititas lu
 ctus. esuries iustitie. mīa mūditiā cordis
 par. q̄z bītudinū numerus accipit s; m i
 tegritatē p̄fectiōis. Requirit̄ ad itegri
 tatē p̄fectiōis tria. s. recessus a malo. p
 cessus i bono. 7 p̄fect⁹ status in optimo.
 Sane aut̄ oē malū procedit ex tumore su
 perbiē: aut ex rancore malitie. aut ex lan
 guore cōcupiscētie. Cōtra hec tria sūt tres
 bītudines. s. paupertas spūs p̄ malū tu
 moris: mititas p̄ malū rancoris. luct⁹ cō
 tra malū libidinis. Itē p̄fect⁹ attendit̄ s; b; m
 mutationē q̄ est s; m duas vias dñi. s. mi
 sericordiā 7 veritatē de quib⁹ in ps. Uni
 uerse vie dñi misericordiā 7 vītas. Itē s; m
 bas duas vias sumunt̄ due bītudines. s.
 esuries iustitie: 7 affect⁹ misericordiē. prete
 rea stat⁹ in optimo attendit̄ duob⁹ modis.
 s. i limpida cognitiōe. 7 trāquilla affectio
 ne. 7 s; m hoc sumunt̄ due vltime bītudinē
 nes. s. mūditiā cordis ad deū videndū. et
 par mentis ad p̄fecte fruēdū. p̄ has septē
 beatitudines excludunt̄ septē capitaliabi
 tia. paupertas spūs excludit̄ superbiā. man
 suetudo irā. luctus inuidiā. qm̄ q̄ luget. p̄
 peccatis alioꝝ nō inidet̄ illis. Esuries iu
 stitie accidiā. misericordiā auaritiā. mun
 ditia cordis gulā. qz cordis mūditiā non
 seruit ventri ad modū bzuti aiālis. p̄par
 excludit̄ luxuriam: qz gustato spū despicit̄
 ois caro. Et sicut i enumeratiōe donoz
 est ordo artificialis quo primo ponūt̄ di
 gnioꝝ: ita i bītudinib⁹ est ordo naturalis
 vbi dignioꝝ ponunt̄ vltimo.

CDe p̄ia bītudine. Cap. 48.

Auptas spūs ponit̄ hic p̄ abstinē
 tia ab amore mundi. i. ab amore
 carnaliū voluptatū 7 delitiā: ac
 pprie excellentie. Nec tria p̄plectit̄ amor
 mūdī. Vñ dñ sup̄ Lucā. p̄paupes s; q̄ nō
 q̄runt illecebrosā. Super Math. Greg.
 p̄pauperes spū sunt humiles 7 timentes
 deū. Alia glosa dicit q̄ paupes sunt q̄ ni
 bil habent 7 oia possident.

CDe sc̄da beatitudine. Cap. 49.

Itis est sicut dicit Arist. q̄ nec pa
 tit̄ nec deducit̄. Est autē mititas
 eadē cum mansuetudine. b; enī i
 glo. super Math. q̄ mansuet⁹ est q̄ nullam
 amaritudinē sentit. ex quo p̄z q̄ māsuetu
 do est idē qd̄ patientia aliquo mō. Diffe
 runt tñ mansuetudo 7 patiētia: qm̄ patiē
 tia est in sustinentia molestiāz corpaliūz:
 mansuetudo i sustinētia p̄tumeliāz.

CDe tertia bītudine. Cap. 50.

Actus est lugere p̄ petō 7 ipsū
 l odire: ita q̄ isurgam⁹ ad destru
 ctionē ipsi⁹. Lugere autē de malo
 vt fugiam⁹ ipsū: inquit̄ auertit̄ ab ami
 co. sic lugere est solius cbaritatis. Luge
 autē de quolibet malo speciali est cuiusli
 bet virtutis. Quelibet enīz virt⁹ luget de
 suo p̄rio.

CDe quarta. Cap. 51.

Suries iustitie est vehemēs desi
 deriū iustitie sue sūmi boni. Esu
 ries autē iustitie potius est bītudi
 do q̄ esuries aliaꝝ virtutū cardinaliū. qz
 p̄ iustitiā imēdiate cōiungimur deo qd̄ n̄
 fit per alias virtutes cardiales. iustitia. n.
 put̄ hic sumit̄ p̄prehendit̄ fidē: spez: cba
 ritatē: q̄ imēdiate p̄iungunt̄ nos deo.

CDe quinta. Cap. 52.

Misericordiā est p̄ quā p̄ terrēis ce
 m lestia meremur. Opera m̄ie sunt
 14. s. septē corpalia. 7 7^m spūalia.
 Corporealia sūt hec. Visitatio infirmozū.
 p̄soratio sicutiū. Redēptio captiuoz.
 Vestio nudoz. Collectio peregrinoꝝ.
 Sepultura mortuoz. p̄suma ser de istis
 habemus i enāgelio. septimam de thob.
 Opera spūalia sunt hec. delinquētī igno
 scere. peccantē corripere. ignorantē doce
 re. titubanti consolare. mestū consolari. p̄
 salute p̄imi exorare. iurias sustinere. Et
 hoc vltimū p̄pterea dñ opus m̄ie. qz rñs
 fio mollis 7 humilis frangit irā. 7 hoc pi
 nm est. s. furozē irati mitigare.

CDe sexta. Cap. 53.

Auditia cordis est qua clarificat̄
 m cor 7 mundat̄ ad videndū deū.
 7 ardentissime diligēdū. Accipit̄

De sanctificatione gratiarum.

aut munditia cordis hic non per virtute sed per
statu quodam qui est purgatio animi.

C De septima. Cap. 54.

Ar est stat^{us} virtutis in quo est delectatio
in deo sine reprobatione carnis
mundi et diaboli: vel si aliquid est inef-
ficax est. Unde per quod par est status ad purga-
tissimi. Pacificus autem magis attribuitur
esse filius dei quam alius: quia in maxima
assimilet hominem deo quantum ad opera ex-
teriora. tamen quantum ad interiora magis as-
similat par.

C De octava. Cap. 55

Crua beatitudo est de qua dicitur beatus
qui persecutionem patiuntur propter iustitiam
quia ipsorum est regnum celorum.

Hec virtus. scilicet sustinentia persecutionis propter
iustitiam aliena est paci. Cum enim pacificus
sit absque contradictione carnis mundi et dia-
boli. per quod idem paratur est superare tentationem
mortis per christum in eodem gradu est cum pace.
Propter hoc dicitur quod octo sunt beatitudi-
nes quantum ad essentiam. sed tantum septem quan-
tum ad distinctionem graduum: quoniam super pa-
cem non est virtus alia. Dicitur enim Augustinus. Pax
est finis et consummatio omnium virtutum. Octava
beatitudo dicitur redire ad caput duobus mo-
dis. Primo quia idem primum sibi promittitur
quod promittitur beatitudini. scilicet regnum celorum. Se-
cundo quia omnes probant a prima usque ad vlti-
mam utrumque vere sint. Unde Beatus. Qualis unus
quisque apud se lateat. illata contumelia pro-
bar. Ex his dictis colligitur quod virtus virtu-
tum cardinalium principaliter disponunt
ad exercitium actiue. hinc vero donorum dispo-
nunt ad actus contemplatiue. hinc vero beati-
tudinum disponunt ad perfectionem utriusque.

C De sensibus spiritualibus Cap. 56.

Et sensus spirituales percipit anima spi-
ritualia. quia videt spiritum sui pulchritu-
dinem sub ratione splendoris. Au-
dit amenissimam armoniam sub ratione verbi.
Gustat summam dulcedinem sub ratione sapien-
tie comprehendens utrumque. scilicet verbum et
splendorem. Odozat summam fragrantiam sub ra-
tione verbi inspirati. Tangit summam suauitatem
sub ratione verbi incarnati. et iter nos cor

poraliter habitans. redetis se nobis pal-
pabile et osculabilem per ardentissimam
charitatem. Ex predictis patet quod sensus spiri-
tales dicuntur conceptiones mentales circa ver-
ritatem contemplandam. quod quidem prelatio incipit
a sensu et pervenit ad imaginationem et de ima-
ginatione ad rationem. et de ratione ad intellectum. et
de intellectu ad intelligentiam. et de intelligentia
ad sapientiam: siue notitiam excessivam quod
incipit hic in via et consumatur in gloria.

C De fructibus spiritualibus. Cap. 57.

Fructus duodecim spirituales non
dicuntur novi habitus: sed status
consolationum quibus consolatur spiritus in
suo. et iste delectationes consequentur opera
perfecta. Sunt autem isti fructus. charitas. gau-
dium. pax. patientia. longanimitas. boni-
tas. benignitas. mansuetudo. fides. mo-
destia. continentia. castitas.

C De dulia et latria. Cap. 58.

Latria est servitus et reverentia deo
exhibita. unde si creature exhibetur
honor deo debetur est idolatria. La-
tria reprehendit quoniam. scilicet fide. sapientiam. re-
verentiam. sacrificium. et orationem. prima duo
sunt cordis. alia duo sunt operis. vltimum
est oris. Dulia debetur creature in quantum est
imago dei. Unde dulia est honor qui debetur
sanctis. Unde de beata virgine sciendum est quod
in quantum est persona sancta debetur ei dulia. sed
in quantum in se dei debetur ei imperdulia. id est su-
perior dulia. Sane si persona cui debetur
dulia est in prelatione constituta debetur ei
reverentia que consistit in obedientia mandato-
rum. et in exhibitione honorum. Si autem est per-
sona simplex debetur ei reverentia tantum que
consistit in exhibitione honorum. Imperdulia de-
betur creature excellenti sicut est caro christi
beata virgo. crux christi. Unde sciendum est quod
vere ligno crucis christi in quo pependit si non
figurata signo crucifixi debetur imperdulia.
quia est instrumentum nostre redemptionis.
Crucibus autem factis in quantum sunt li-
gnum: siue res tales nihil debetur: sed cruci-
bus factis in signum christi crucifixi debetur la-
tria. Imaginibus autem eadem debetur odoratio
quod debetur et illis quorum sunt imagines.

Liber. v.

non quantum res facte adoratur: s; illos
quorum sunt imagines adoramus.

De preceptis in genere. Cap. 59.

Receptū est iperitū faciēdi aliqd.
vel nō faciēdi. ¶ Preceptorū alia
sunt affirmatiua. vt honora pa-
trē. alia negatiua. vt nō occides. ¶ Prece-
pta affirmatiua stricte sumēdo dicunt p-
cepta: sed negatiua dicunt p-
bibitiones. ¶ Precepta affirmatiua obligāt semp. sed
nō ad semp. Sed negatiua obligāt semp
7 ad sp. ¶ Precepta decalogi pōt dici da-
ta 7 inata. ¶ Dico mō tūm pertinēt ad pplz
israeliticū. 2. mō ad oēs 7 obligāt. qz qz
quid p-
tinet decalogus explicite. hoc con-
tinet lex nāe que scripta est i corde cuiusli-
bet implicite. ¶ Istud. n. preceptū legē nāe
s. qd tibi nō vis fieri alijs ne feceris. inclu-
dit hec p-
cepta. nō occides. nō furtū facis
es 7 h'i que decalog' pōit explicite. Que
dā p-
cepta tradūt impatiue. s. alla que sūt
affirmatiua: qdā indicatiue. s. negatiua. 7
hoc id qz difficili' est facere bonū 7 decli-
nare malū. plures. n. faciendo bonū req-
runt circūstantie. In qbusdā p-
ceptis p-
hibet act' 7 affectus. vt p3 in his nō me-
chaberis. nō concupisces rē. primi tui. qz
appetit' ē nimis inordinat' ad illa. In qz
busdā solū mō. p-
hibent actus. vt cum d'r.
nō occides. Hoc dico sim formā traden-
di: nō per virtutē intelligendi. qz oīa pre-
cepta negatiua coercent manū 7 animū.
Adultis modis ligamur. s. lege nāe. vt ē
diligere deus super oīa. 7 nulli facere qd
nobis fieri volum'. ¶ Preceptis diuis vt
ligabat' Adam p-
ceptis sibi datis. 7 iudei
suis. ¶ Voto. qz sim Aug. vouere ē volūta-
tis. sed reddere ē necessitatis. ¶ Vñ qbus-
dam p-
cepta sūt. s. religioſis q
vouerūt talia decretis patrū. vt est ieiuna-
re aliq's vigiliis 7 h'i. Cōsuetudine s; q
i frācia p-
rogenu' succedit i regno. Adā
datis p-
celatorū. Vñ sup cathedrā Moysi
7 c. Cōscientia qz sim Aug. Quicqd fit cō-
tra p-
sciam edificat ad gebēnā. ¶ Numer'
p-
ceptorū sumit sic. qz quedā ordināt nos
ad deū quedā ad primū. Qd de' ihuua-

re voluit qñ in duab' tabulis legē dedit.
In prima tabula sūt tria precepta q per-
tinent ad deū. ¶ Primū p-
tinet ad patres.
qz est de diuinitate. Secūdū ad dei fili-
um: qz est de iuramēti veritate. Tertium
ad spūm sc̄m: qz est de spūali uocatione.
In secūda tabula sunt septē precepta ad
primū spectantia. ¶ Primū est d' exhiben-
dis bonis: vt est illud. Honora p-
rem tuū
7 c. Reliqua sex sūt de cauendis malis q
isferri possūt corde: vel ope: vel ore. Ope
ledimus primū tripliciter. p-
pter qd dan-
tur tria precepta. ¶ Primū ē. nō occides.
Secūdū. nō mechaberis. Tertium. nō fur-
tum facies. Ore quoq; ledim' primū. 7
cōtra hoc illud. nō dices p-
primū tuū fal-
sum testimoniu. Corde ledimus primū
dupl'. Qñq; respectu rei irrōnalis. de h'
of. Nō concupisces rem primi tui. Qñq;
q; respectu rei rōnalis. 7 de hoc of. Nō
concupisces vxorē. primi tui.

**De p-
cepto. Cap. 60.**

Primū preceptū tres h3 clausu-
las. ¶ Prima est. nō habebis deos
alios corā me. Ubi p-
hibemur
adorare creaturas spūales. s; angelos.
Secūda est. Nō facies tibi sculptile. hoc
est imagines fictas. que nullius rei nālis
sunt rep-
ntatiue. Tertia est. neq; oēs simi-
litudinē. s. imagines rei nālis. 7 sequit' q
est in celo desup. vt solis 7 lune. 7 q i ter-
ra deorsum: vt bois bouis 7 similitū. Ne
q; corū que sunt in aquis sub terra. i. pisci-
um. nō adorabis ea. s. actu exteriori. neq;
colles. i. affectu interiori. Ex his p3 q non
reprehendunt xp̄iani q faciunt imagines
nō. quidē ad adorandū. sed ad memoran-
dum. Honor autē qui exhibet' sanctis nō
est latrie. sed doliē. Scdm rem allegori-
cam. ¶ Prima clausula huius p-
cepti of-
dit iudeos 7 saracenos esse idolatras qui
deos hnt alienos. Iudei quidē messias.
Saraceni maugmeth. Cōtra secūda clau-
sulā. s. nō facies tibi sculptile faciunt he-
retici pessimi qui nō credūt de deo nisi q
imaginatiōe sua 7 fantasia cōfingunt. Cō-
tra tertia faciunt mali xp̄iani. qz supbi co-

De sanctificatione gratiarum.

lunt similitudinē eorū que sunt super
rā. s. honores: diligūtq; prelaturas. Aua
ri colunt similitudines eorū que sunt in ter
ra. s. pecuniā 7 diuitias. Voluptuosus co
lit similitudines ei⁹ que sunt in aquis. s. deli
cias voluptatis.

C De secundo precepto. Cap. 61.

Secundū est. **N**ō assumes nomen
dei tui in vanus. **N**ōc. p. bibet iura
mentū qd fit sine cā 7 peririum.
Uterq; n. peccat. s. pro nibilo iurās: 7 fal
so iurans assumit nomē dei in vanū: qz p
mus sine cā nominat sumā veritatē. scōs
aut noiatā contēnit. Trib⁹ modis qz pec
cat in peririo vel iurando s. p. scias. vel iu
randū illicitū. vel veniēdo s. iuramentū.
Præterea sciendū est qd iuramenta qz
ex certa scia facit vel sonant in blasphemiam
vt quando quis iurat per corpus dei
7 similia: vel sonat irreuerentiam. sicut
quando iurat per vulnera christi sūt pec
catum mortale: vel graue etiam si verum
est quod iurat. **I**stud preceptū non so
lam intelligitur s. m. predicarū rationē lit
teralem. sed s. m. intentiones morales. **A**s
sumitur enim nomen dei in vanū multis
pliciter. s. corde. ore. 7 opere. Corde sicut
mali qui tantū nomine sine re dicūt chri
stiani. qui h. sacramentū receperūt baptis
mi. tamen rez sacramenti non habent. i.
gratias. Ore. s. mala iuratione voti trans
gressiōe. p. dicatōe facta vana intentiōe et
in deuota oratione de qua dicitur. popu
lus hic labijs me honorat 7c. Opere s. m.
qz bypocrite nomen dei assumūt in simu
latione operis exterioris non in puritate
cordis. **U**nde. sumunt in vanus. qz recepe
runt mercedē suā.

C De tertio precepto. Cap. 62.

Tertius est. **A**demento vt diē sab
bati sanctifices. non facies omne
opus in eo. **I**n hoc precepto qd
dam est morale. vt vacatio que ad deum
est orando. colendo. meditando. quod
dam cerimoniale: vt assignatio diē septi

mi qui signat topice cessationem peccati.
Allegorice quietem corporis christi in se
pulchro. **A**nagorice requiem eternam in
celo. **I**stud ergo preceptum potest tripli
citer accipi. **P**rimo generaliter vt cessem⁹
a vitijs. **S**ecundo spālī vt cessem⁹ ab ope
ribus corporalibus que impediunt vaca
tionem ad deum. **T**ertio spēcialissime. vt
est in viris contemplatiuis qui ab omni
bus mundanis se separāt vt totaliter deo
vacent. **P**rima vacatio est necessaria. **S**e
cunda debita. **T**ertia perfecta. **S**ecundū
ergo qd sabbatum dicitur requies siue va
catio ad deum. sic dies dominica potest
dici dies sabbati. 7 quelibet dies statuta
ad venerationem diuinam in quibus ces
sandum est ab opere seruili idest a peccas
to. 7 ab opere impediēte vacationes ad
deum. **O**pera enim seruilia determinan
tur ab ecclesia. vt opera mechanica. que
sunt agricultura. mercatum. placita exer
cicia.

C De quarto precepto. Cap. 63.

Quartum est. **H**onora patres tu
um 7 matrem tuam. **I**stuc prece
pto additur promissio. scz vt sis
longeuus super terram. quia iustus est vt
conseruatio vite aliene increatur conser
uatione vite proprie. pater dicitur in hoc
mandato qui est principium per genera
tionem quo ad esse nature vt pater car
nalis. vel qui est principium per ministē
riam regenerationis quo ad esse gratie.
vt pater spiritualis. **S**umitur alio modo
pater non secundum rationem propriā:
sed secundū rationem persone qui dicit
tur pater etate. vel pro rege qui dicit
pater defensione. **H**onor hic intelligit
dupliciter. scz exhibitio corporalis in suspen
satione. 7 spiritualis in reuerentia 7 obe
dientia. **S**ed in obedientia diuersifica
tur secundum diuersitatem patrum. quia
patri spiritali debemus obedire in spi
ritualibus. scz prelato. seculari. scz regi in
temporalibus reipublice. patri carnali in
dispositione rei familiaris.

Liber. v.

De quinto p̄cepto. Cap. 64.

q Vincū ē. Nō occides. Hic expli-
cite p̄hibet̄ hōicidiū. s̄ implicite
omnis motus ire p̄ primū. siue ille si tñ
cordis. vt ira. siue or̄. vt contumelia. siue
operis vt percussio citra mortē v̄ depil-
latio. p̄hibet̄ hic ois occisio iniusta q̄ fit
trip̄l̄. s̄. ex cā. vt in illo q̄ occidit̄ sine cul-
pa. vel ex or̄die. vt cū ille q̄ nō ē mīster le-
gis occidit. vel ex animo vt qñ mīster le-
gis occidit nō amore iustitie s̄ libidine
vindictē. Distinguit̄ homicidij gen⁹ du-
pliciter. sc̄z v̄x qd̄ or̄ corpale 7 iterptatū
qd̄ or̄ spūale. homicidij spūale fit duob⁹
modis. Vno modo omittēdo vt cū quis
videt̄ aliū i extrema necessitate. 7 nō sub-
uenit̄ ei. iterptatiue or̄ euz occidisse. Alio
mō fit cōmittēdo. 7 hoc qñz corde. s̄. odiē-
do. i. Jo. 20. Qui odit̄ fr̄es suū homicida
est. qñz ore. s̄. detrabēdo qz. ille cui detra-
bit̄ occidit̄ in p̄scia illi⁹ q̄ audit detracto-
rē i q̄ prius vivebat p̄ bonā famā. qñqz
ope. s̄. malo exēplo alicui occasionem rui-
ne p̄tando. 7 tūc iterptatiue dicit̄ illum
occidisse.

De sexto. Cap. 65.

s Extū ē. Nō mechaberis. In hoc
p̄cepto vt dicit̄ Aug. p̄hibet̄ ois
illicitus cōcubitus 7 ois illegitim⁹ vsus
corum mēbroz. De hac materia q̄rere
supra libro 3° i ca^o de luxuria. 7 ca^o sequēti.

De septimo p̄cepto. Cap. 66.

s Eptimū ē. Nō furtū facies. Hic
s̄ Aug. p̄hibetur ois cōtractatio
rei aliene ex cupiditate. Cōtracta-
tio rei aliene pōt fieri licite trib⁹ modis.
Primo qñ fit nō ex cupiditate. s̄ ex obe-
diētia. sicut fecerūt filij̄ Israel auferendo
vasa egyptioz. Secdo qñ fit ex cautela. vt
si aliqz furet̄ gladius furiosus. ne sibi vel
alijs noceat. Tertio qñ fit ex neccitate. vt
cum aliqz esuriēs ad mortē furat̄ panē.
qz in neccitate sunt omnia cōmunia.

De octauo p̄cepto. Cap. 67.

o Ctavū ē. Nō loq̄ris cōtra primū
tuū falsum testimoniū. Hic p̄bi-
bet̄ or̄ gen⁹ inēdaciū. sicut dicit̄ Aug. qd̄

determinat̄ p̄ tres d̄ias. Est. n. mendaci-
um p̄nciosū qd̄ nocet. officiosuz qd̄ pro-
dest. iocosum qd̄ delectat. Includit̄ i hoc
p̄cepto taciturnitas veritatis tpe necc̄i-
tatis. tñ cā 7 opportunitas facit̄ ip̄az taci-
turnitatē veritatis esse licitam.

De nono 7 decimo. Cap. 68.

o Nū 7 decimū p̄ceptū ē. Nō cō-
cupisces rez. p̄mi tui. nec deside-
rabis vxorē ei⁹. nō seruū. non an-
cillā. n̄ bonē. nec asinū. nec oia q̄ illi⁹ sūt.
Duo p̄hibent̄ hic. s̄. cōcupiscētia carnis
i vxore p̄mi. 7 cōcupiscētia oculoꝝ i re
aliena. Nā ad hec duo maxime inclinā-
tura corrupta. Ad vnuz pp̄ cōseruatio-
nē sui i eē indiuidui. Ad alterū pp̄ cōser-
uatiōez sui in esse sp̄i. Hic nō p̄hibetur
appetituz q̄ est ex corruptōne fomitis v̄
ad delectatiōez sensualitatis: qz impole-
est q̄ ille cōcupiscētie nō sūt in nobis. s̄
p̄hibet̄ hituz q̄ est i cōsensu rōnis. Quis
istud p̄ceptū ad duo tñ determinet̄. tñ
videtur ibi vniuersal̄ ois concupiscētia
male voluntatis.

De consilijs in genere. Cap. 69.

c Onsilij. put̄ diuidit̄ cōtra p̄cep-
tum est p̄natio melioris boni ad
qd̄ nō tenemur. Cōsilia in multis
differūt a p̄ceptis. Primo qz ad p̄cepta
tenemur ad consilia vero non: qz p̄cepta
seruare ē necessitatis. cōsilia vō volunta-
tis. Item lex vet⁹ dat p̄cepta. euāgelia
vero consilia superaddunt. Item consi-
lium pertinet ad perfectos. p̄ceptuz ad
perficendos. sed permissio ad imper-
fectos. prohibitio vero ad peruersos.
Itē p̄cepta separant nos ab illicitis. con-
silia vero a concessis. Item per p̄cepta
declinamus peccatum. sed per consi-
lia occasiones p̄cti. Itē per p̄cepta ma-
xime negativa penā fugim⁹. s̄ p̄ consilia
merita cumulam⁹. Itē cōsilia seruata
afferūt p̄mium. nō seruata non adducūt
supplicij. Item ad p̄cepta cōstringimur
ex ob̄ito. s̄ ad p̄silia n̄ nisi ex volūtate. Itē
cōsiliū p̄ votū fit p̄ceptū. sic ait̄ Aug. Vō-
uere est voluntatis. sed reddere ē necc̄i-

De sanctificatiōe gratiarū.

statis. Itē melius est esse deuotū i mī-
noribus q̄ in maiorib⁹ deuotū inueniri.
Vñ meli⁹ est nuda precepta seruare cum
deuotōe q̄ se ad p̄silia obligare ⁊ in his
negligentē esse. Nota q̄ i lege Mosayca
fuerūt iudicia cerimōialia ⁊ moralia. ⁊ ex
autē euangelica iudicia tēperat p̄re auferē-
do. figuras euacuat reruz veritatez exbi-
bendo. precepta cōsumat adijciēdo. adij-
cit autē tria. sanstructionē documentozū.
promissionē premiozū. ⁊ perfectionē con-
siliozū. Et ideo dicit lex Mosayca ab euā-
gelica differre. qz illa figurarū est. bec ve-
ritatis. illa pene bec gratie. illa literalis.
bec spiritualis illa occidēs. bec viuificās
illa timoris. bec amoris. illa seruitur⁹. bec
libertatis. illa oneris. bec honozis.

C De cōsilijs euangelicis. Cap. 70.

Onsilia que xps adiecit preceptis
sunt ista. ¶ Dimuz est paupras q̄
consistit in abdicatione p̄prietatis.

vñ **Luce. 14.** Qui nō renunciauerit oib⁹ q̄
possidet nō pōt me esse discipul⁹. **Adat. 19.**
Ois qui reliquerit domuz vel frēs ⁊c.
p̄pter nomen meū centuplū accipiet ⁊ vi-
tā eternā possidebit. De hoc **Idiero.** **Ado-**
nachus habēs obolū nō valet obolū. 2^m
est obediēte. vñ illud super cathedrā mo-
se. scri. ⁊ p̄ba. que di. fa. ⁊c. **Adat. vlti.** Si
quis vult post me venire ab. seme. ⁊ tolrat
⁊c. Sciendū autē q̄ duplex est obediētia.
s. perfecta q̄ se extendit ad oia que nō sūt
cōtra deuz: vel contra regulā quā quis p̄-
fessus est. ⁊ que dispēsatiōi prelati nō sub-
ditur. De hac obediētia **Ber.** ¶ Perfecta
obediētia legē nescit terminis nō artatur
nō cōtinet̄ professiōis angustia. Ad hanc
nullus tenetur debito necessitatis. s. sed so-
lum perfectiōis. sicut tenemur semp̄ imi-
tari charismata melioza. Alia est obediē-
tia perfecta. tñ sufficiens ad salutē q̄ quis
obedit tñ in his que seruare p̄misit. vel i
illis que i his ip̄licite p̄tinentur. sicut sunt
illa sine quib⁹ religionis p̄fectiō nō. serua-
tur. vt recipere officia. ⁊ h⁹i. ⁊ talis obe-
diētia necessitatis est. Cū ergo dicit brūs
Bñdictus in regula. q̄ si prelat⁹ p̄cipiat

aliquid ip̄ossibile tentandū est facere. lo-
quit̄ de obediētia perfecta quas obfuar
subditus i bis ad q̄ nō obligat̄ ad plati p̄-
ceptū. cōsiliū est ⁊ magne p̄fectiōis ⁊ non
necessitatis. sed si seruat ad simplicē amo-
ntionē tale qd est maioris p̄fectiōis. Ter-
tiū est castitas de qua dicit. Sunt eunu-
chi qui se castrauerunt propter regnū ce-
lorū. Ad illud pertinet illud **Adat.** Audi-
stis qz dictū est antiquis. **Id mechabe-**
ris. Ego autē dico vobis qui viderit mu-
lierē ad cōcupi. eam ⁊c. **Idic** ostēdit q̄ nō
solū p̄sensus est dānabilis ad opus. me-
chationis. sed et̄ consensus ad delectan-
dum. Nota q̄ p̄cupiscere ex subito motu
veniale est: sed p̄cupiscere ex deliberatiōe
perficiēdi mortale ē. predicta tria p̄silia
sūt spiritualia ⁊ substantialia ois perfecte
religiōis. qz suos obseruatores elongāt a
malo. nō solū quantū ad culpā. sed et̄iaz
quantū ad cām. oē nanqz malū oritur ex
triplici radice. s. ex p̄cupiscentia carnis. ex
p̄cupiscentia oculoꝝ ⁊ ex superbia vite.
¶ Predicta tria p̄silia perfecte nos longāt
ab radice triplici. Quartū p̄siliū ē cha-
ritatis. **Adat.** Diligite inimicos ve. istud
quantū ad dilectionē affectus est p̄ceptū.
sed quantū ad dilectionē effectus ē p̄sili-
uz: qz inimico velle grām ⁊ gloriā ē neces-
sitatis. sed ofidere ei signa beniuolentie ē
perfectiōis ⁊ p̄siliū. vñ ad hoc oēs non i-
nent. Sane negare boi signa familiari-
tatis qñ veniam petit vel necessitas expo-
scit. vindicta est. vel quando se ille qui ho-
stis erat ad familiaritatem ingerit si ha-
beatur p̄sumptio q̄ non simulate vel ir-
risorie faciat. tunc diligendus ⁊ inē amī-
cos computandus. Sed q̄ aliquis vltro
se ad familiaritatez inimico ingerat. hoc
perfectiōis est. Unde q̄ aliquis iniuriā
passus recōciliationez querat ⁊ amicitia
non est debitum necessitatis sine quo nō
est salus. sed est perfectiōis ⁊ p̄siliū quo
magnū expectatur premium. Quintū est
mansuetudinis. **Adat.** Si quis te percu-
serit in vnam manillā prebe ei aliam. hoc
sic intelligitur: paratus sis aliā sustinere

patienter. Et istud consilium est patientie respectu lesionis corporis. Sed ad idem pertinet illud quod est patientie respectu ablationis reus sicut est illud. Qui vult tecum contendere in iudicio et tunicam tollere, relinque ei et pallium. Nota quod contingit sua repetere coram iudice fidei dupliciter. aut cum contumacia et fraude. aut cum charitate. Primum nulli licet. Secundum vero licet infirmis et ipse factis. perfectis autem non. An non repetere consilium est infirmis. perfectis vero preceptum. Illis autem qui renunciarunt proprietati non licet repetere sua: ut sua. sed ut congregatio. et nec propter se: sed propter eodem bonum. Sextus est misericordie et supererogationis: ut illud. Omni petenti te tribue: et illud. Si vis perfectus esse vade et vende omnia etc. Nota quod dare superfluum est necessitati in necessitate extreme. sed dare quibus egemus consilium. Aug. Melius est minus egere quam plus habere. Quod ait dicit dominus. Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines. vos eadem facite illis. sic intelligendum. Quocumque vultis rationabiliter et dicite caritate ut faciant vobis etc. Unde si peteremus rem aliquam et non videmus illud esse rationabile. non vellemus rationabiliter dari nobis. Septimum consilium est de simplicitate verborum. ut ibi. sit sermo vester est est. non non. Cuius sensus est si affirmatio vel negatio est in ore sit et in corde. Et ad hoc consilium reducitur illud. Audistis quod dictum est antiquis. non per iurabis. Ego autem dico vobis non iurare oio. Nota quod iurare quantum ad infirmitatem pertinet promissionis est. Non iurare quantum ad perfectionem pertinet consilium est. Prohibet dominus iurare per creaturas. scilicet per celum. vel terram. vel capillum. propter idolatriam. ne. scilicet credamus aliquid numis esse in illis. sunt tamen iuramenta per evangelium et cruce. id est per eum cui hec sunt dedicata. Oportet enim de vitanda occasione peccati. Unde dicitur. Si oculus tuus scandalizat te. erue eum et proice abs te. secundum Augustinum. Nullum membrorum erui precipitur ad litteram. sed occasio peccandi. Prodest enim occasio esse ex aspectu. et tunc oculus scandalizat. Unde potest esse occasio ex

contactu. et tunc manus scandalizat. Prodest insuper esse occasio ex alio et a consilio ratio qui dicitur oculus. vel ab adiutore qui dicitur manus. et est dextera que est adiutor in spiritu libere. sinistra in temporalibus. b. i. n. si scandalizant abijcendi sunt. quia occasiones peccandi sunt abijcende. Nonum consilium est de rectitudine intentionis ac finis. unde dicitur. Attredite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus etc. Item illud. Nesciat sinistra tua quod faciat dextera tua. Item sic luceant opera vestra coram hominibus ut glorificent patrem vestrum etc. De his nota quod contingit constituere duos fines. scilicet temporale. et eternum. sed si eternus finis est ultimus. hoc bene licet. Actio autem spiritualis vel predicatio non potest referri ad fines temporales. ita quod illud temporale referatur ad deum: quia non sunt facienda mala ut veniant bona. Et quod dicit Augustinus. Non debemus evangelizare ut manducemus. sed manducare ut evangelizamus. Nota quod tenemur illos actus referre ad deum quorum habemus dominium ex imperio rationis. ut est manducare. cogitare. eligere. et similia. sed non tenemur actus referre inobedientes rationi. ut est nutritiva. respirativa et huiusmodi. Decimum consilium est de conformitate operis ad doctrinam. ut ibi. Alligant onera gravia et importabilia. digito autem suo nolunt ea movere etc. Ad idem. Hypocrita ecce prius trabem de oculo tuo etc. Nota quod in predicatione asserit aliqui tentio generaliter. scilicet de his que pertinent ad statum salutis. aliquando asserit tentio secundum statum perfectionis. ut pote religionis. Primum modo tenet predicator facere quod dicit. cum asserit ad hoc ostentari. Secundo modo non tenet nisi perfectionem illam ipse noverit. Utrum autem malus peccet predicando. distinguitur: quia existens in peccato notorio peccat quando predicat. siue ex necessitate officij hoc faciat. siue ex voluntate. quia scandalizat. Existens autem in peccato occulto si predicat. et non studet ex dicto suo corrigi adhuc videtur peccare. quia videtur contumere. Undecimum consilium est de vitanda sollicitudine. ut ibi. Nolite solliciti esse etc. et ibi. Nolite cogitare de crastino

De sanctificatione gratiarū

Sciendū q̄ triplex est sollicitudo. Prima est laudabilis. vt est prouidentie spūa lis. Unde apo. ad corinthi. Qui sine vxo re est: sollicitus ē. q̄ dei sūt quō placeat dō. Itē ad Ro. de prelatis. Qui pest i sollicitudine. Secūda est tolerabilis. 7 sollicitudo cure temporalis quo ad corp⁹. Luce. Adartba martha sollicita es 7 turbaris erga plurima. Tertia est vituperabilis. et ista est superflue thesaurizationis quo ad auaritiā. Ecc. 10. 1. Dctōi autē dedit de⁹ afflictionē pessimā vt addat 7 p̄greget. 7 hec vanitas 7 cassa sollicitudo mentis. Sollicitudo prima precipit. secūda toleratur. tertia p̄hibet. Duodecimū ē frāne correptionis: vt ibi. Si peccauerit in te frat tuus 7c. Nota q̄ fratre corripere q̄nq; cōsiliū est. vt q̄n corripitur super penali bus. q̄nq; est p̄ceptū. vt corripe de moralibus. 7 isto secundo modo ad omnes pertinet 7 obligat semper. qz pro loco et tpe. s. quādo vacat. 7 videt q̄ utilis ē correctio. Sciendū est q̄ triplex ē correctio. s. amoris. timoris 7 pudoris. Hunc ordi nem fraternelle correctionis docet domin⁹ in euangelio. Primo enim innuit fratre reuocandū esse amore cuius iubet eū singu lariter corripere dicens. Corripe eū iter te 7 ipsū solū. Sed si hoc nō valet docet eū esse reuocandū timore vbi ait. Si te non audierit adhibe vniū vel duos tecum. 7 si hoc non valuerit docet eum esse reuocan dū pudore. vbi dicit. Si nec illos audie rit dic ecclesie. Si autē ecclesiā non audie rit sit tibi sicut ethnicus 7 publicanus. i. excommunicari debet. 7 sic euitari. Sane p̄ dictus ordo fraternelle correctionis intelli gitur tantum de criminalibus. qz de cul pis cōnumibus solent claustrales se in suis capitulis accusare. non p̄missa tamē admonitione. Verūramen accusans aliū um caueat diligēter. ne hoc faciat ad dif famandū. sed ad corrigendū. quoniam si quis ex deliberatione contrariuz face ret mortaliter peccaret.

C Explicet liber quintus.

C Incipiūt capitula libri sexti.

De medicina sacroꝝ.	1
De diffinitionibus sacramenti.	2
De sacris noue legis.	3
De effectu sacroꝝ.	4
De numero sacroꝝ.	5
De potestate dispensationis sacroꝝ.	6
De triplici statu fidelium.	7
De institutione sacroꝝ.	8
De baptismo.	9
De cathecismo 7 exorcismo.	10
De confirmatione.	11
De eucharistia.	12
De dignitate eucharistie.	13
De mirabilibus q̄ sunt in eucharistia.	14
De dignitate in suscipientibus corpus christi.	15
De modis sumendi eucharistiaz.	16
De abstinentia a cōione.	17
De officio misse.	18
De negligentis que sunt in missa.	19
De penitentia.	20
De qualitate penitentie.	21
De effectu penitentie.	22
De partibus penitentie.	23
De contritione.	24
De confessione.	25
De qualitate 7 effectu cōfessionis.	26
Cui debeat fieri cōfessio.	27
De sigillo cōfessionis.	28
De satisfactioe.	29
De partibus satisfactiois.	30
De iustificatioe impij.	31
De penitētia venialium.	32
Prop̄ quid dimittit̄ peccatū vēiale.	33
De extrema vncione.	34
De sacro ordinis.	35
De qualitate ordinandoꝝ.	36
De sacro matrimonij.	37

C Explicunt capitula.

C Incipit liber sextus.

C De medicina sacroꝝ. Cap. i.
 Elestis medicus humani generis reparatiuus tali modo sanauit egrotū sic oportune cōpetebat egrotanti 7 egritudini 7 occasiōi egrotā di 7 iph⁹ egritudinis curatiōi. Egrot⁹ iḡ ē

i 4

hō. Adorb' at originalis ē culpa. Origo isti
us culpe lz principaliter fuerit ex cōsensu
rōnis occasiōē tñ sumpfit. ex sensib' car
nis. Ad hoc ergo q' medecia rñdeat mor
bo oportuit q' nō tñ eēt spūalis. lz aliqd
biēt de sensibilibus signis. vt sic sēsbilia
fuerūt aīe occasiō labēdi. ita eēt ei occasiō
resurgendi. Et ppter hoc. medicina nri
vulneris cōstitit i ecclīasticis sacramētis.

C De diffinitioibus sacramēti. Ca. 2.

Sacramētū est vt ait Aug. inuisibi
lis gfe visibilis forma. Hec diffi
nitio generalis ē. Et conuenit sa
cramētis tā noue q̄ veteris legis. qz tā
illa q̄ ita sunt ex similitudine repñtatiua
lz ex institutiōe significatiua. Sciendū enī
q' eadē diffinitio cōuenit sacramētis noue
ue legis. lz sic supplēda ē ita vt ei' simili
tudine gerat. lz cā existat. qz nō solū ex si
militudine repñtāt. vl' ex institutiōe signāt.
lz ex virtute diuina scificant. lz g'ram confe
runt. p quā aīa curat' ab ifirmitatib' vitio
ri. lz hoc ē qd insinuat Aug. i alia diffini
tione dicēs. Sacm ē illud in quo sub te
gumento rez visibilū diuina virt' secreti'
opat'. Est lz tertia diffinitio Ugo. de scō
vic. q' ait. Sacm ex materiale elemētum
extrinsecus oculis suppositū ex institutiōe
significās. ex similitudine repñtans. ex sci
ficatiōe aliquā g'ram cōferens inuisibiles.
Tria tangunt' bic q̄ sunt de rōne sacramē
ti stricte lz p'prie sumpti. Prīmū ex natu
ralis similitudo ex qua lz aptitudinē si
gnificādi. Secūdū ē actualis institutiō. ex
qua lz ordinē determinatū respectu hu
ius significati. Tertium ē spūalis scificatio
ex qua lz virtutē efficiēdi illd significatū.

C De sacramētis noue legis. Ca. 3.

Sacramēta legis gfe xps instituit
tanq̄ noue latoz i qua vocans ad
p'mia dedit p'cepta. instituit sacra.
Christus. n. v'bu p'ns cū sit sūme veritat'
lz bonitatis. lz sūme v'rtutis rōne sūme bo
nitatis. p'misit p'mia b'nficantia rōne veri
tatis dedit p'cepta dirigentia. rōe virtutis.
instituit sacra adiuuantia. vt p sacramēta
repararet' virt' ad implēda p'cepta. lz per

p'cepta pueniat' ad p'mia. Instituit aut' sa
cramēta i verbis lz elemētis. vt ait Augu.
Accedit v'bum ad elem. lz fit sacm lz ē ēt
elemētū p materia. lz forma verbor' pro
forma. Ad hoc v'ō instituta sūt sacra i v'bis
lz elemētis vt haberēt euidentia significā
di. lz efficacā scificādi. qz dū elemēta ocu
lis. lz verba aurib' se offerūt. q sūt duo sen
sus p'cipue cognoscitiui dant epidētia si
gnificatiōis. Deide v'ba scificāt elemēta.
vt plenior fiat humane creatōis efficacā.
Instituit at' deus sacra diuersimode. que
dā. n. sunt aī aduentū suū. vt infunonū
lz penitentia. Sz hec duo cōfirmat' lz cō
firmat' i lege euāgelica. dū p'nam p'di
cauit. lz nuptijs iter fuit. Alia quqz sacra
xps instituit. Cōfirmationē quēz parua
manū imponendo. Unctionem vero ad
discipulos ad curādū mittēdo q' ifirmos
iungebat oleo. sic dī Adrb. Baptismus
vero suscipiēdo: deinde formā dādo. Or
dinē at' p'ratem ligandi: lz soluendi t'ribuē
do. lz cōficiēdo sacramētū altaris. Eucha
ristiam aī opando cōparando se grano
sinapis. lz cōficiēdo ac dando discipulis
imminēte passione sacm corporis lz sanguis
sui. Instituta sunt et' sacra multiplici d' cā.
p' ppter humilitatem qua hō querit salu
tē inferiorib' se. Secūdo ppter eruditio
nē qua hō p visibilia ad cognoscēda inui
sibilia rapiat'. Tertio ppter exercitatio
nem qua hō noxiam declinet occupatio
nem lz ocū. Quarto ppter congruitatem
medici ad medicinā. qz cum medicus sit
de'. lz hō congruent er cōtinere medicina
debet aliquid diuinum. s. inuisibilē g'raz.
lz aliquid humanū. s. visibilē gfe formā.
Quinto ē cōgruitas ex pte infirmi. qz cuz
infirmus sit hō ex corpore lz spū spūs aut'
in corpore nō bñ capiat spūalia. nisi in cor
poralibus congruū fuit dare medicamē
ta spūalia in rebus corporalibus sicut
pilule in nebula dantur. Sexto propter
argumētationē meriti. multum. n. valet
ad meritum quando deo creditur in bis
vbi ratio humana nō potest dare experi
mentū. Datet ergo ex predictis q' fit sac

crant
stituta
rio. q
curat
C
e
Tertio
Quarto
tā p'p
Septim
te sacm
baptis
de aliq
cā. nō
vel cau
babear
q' in il
summ
alligat
tis. qu
leat q
signi
effica
er pa
nulli
lz sac
dent
do v
trito
vel p
virtu
nō ac
sico p
sacra
m. vt
cipi
ment
pione
tum
tellig
do tan
tantu
ficien
nit ra
sacra

De virtute sacramentorum

cramentorum causa efficiens, q̄ diuina institutio, que formalis, qz gratie sanctificatio, que finalis, qz humane infirmitatis curatio.

De effectu sacramentorum. Ca. 4.

Effectus sacramentorum noue legis multiplex ē. p̄mo a pctō mandant. Secundo in bono cōseruāt.

Tertio corpori x̄pi mystico incorporant. Quarto iustificant. Quinto ad futurā vitā preparāt. Sexto erudiēdo illuminant. Septimo a malo p̄suant. ista patēt i septē sacramentis p̄ ordinē. Nā p̄mū opat̄ baptismus. Secundum cōfirmatio, 7 sic de alijs. Sacramenta dicunt̄ vasa gr̄e, 7 cā. nō q̄ in eis gr̄a substācialiter cōtineat̄ vel causaliter efficiat̄. cum in sola anima habeant collocari. 7 a solo deo infundi. s; qz in illis. 7 per illam gratiā curationis a summo medico x̄po o; bauriri. licet non alligauerit potentiam suam in sacramentis. quin 7 p̄ alias vias gr̄am cōferre valeat quando vult. Sacra semper habent significationem veritatis. sed non semp̄ efficaciam curationis. non p̄pter defectus ex parte sui. s; ex parte suscipiētis. qz gr̄a nulli dat̄ repugnāti gratie fonti. Unde 7 sacramenta non sanctificant. nisi accedentes digne 7 absq; oi fictione. Aliquādo vero virtute sacramentorum fit de atrito contritus: ita qz defectus dignitatis vel preparatiōis ex pte suscipiētis supplet̄ virtute diuina i sacramētis cōrēta. dūmō nō accedat sciēs i mortali pctō vel i p̄posito peccādi. Nā sciēdū qz qdā suscipiūt sacramētū nisi vt fide accedētes. qdā remittū. vt qz p̄ cōtritiōez 7 fidei deuotiōnē recipiunt gratiam ante q̄ veniant ad sacramenta. quidam 7 sacramētū 7 rem suscipiunt. vi digne accedentes. Sacramentum dicitur a sacrandō. 7 hoc potest intelligi tripliciter. aut sanctitatem efficiendo tantum. Aut sanctitatem signando tantum aut sanctitatem signando 7 efficiendo simul. p̄mō modo conuenit ratio sacramenti rebus signatis per sacramenta tam veteris q̄ noue legis.

Secundo modo conuenit signis veteris legis. Tertio modo conuenit sacramentis noue legis. Huiusmodi exemplum habemus in naturis quia medicina dicitur sanare efficiendo tantum. sed sudor sanat signando tantum. exercitatio sanat efficiendo 7 signando. Quinq; sunt que habent iustificare animam sed diuersimode. Deus enim iustificat auctoritate. gratia iustificat formaliter expellendo morbum spiritualem. Impletio mandatorum iustificat vt dieta. Sacramenta vero tanq; vasa medicinalia in quibus confertur gratia. Sacerdos autem ministerio. Exemplum horum habemus in curatione morbi corporalis. Deus enim sanat corpus auctoritate. medicina effectiue. dieta cōseruatione vas medicine contentiue. Unde dicitur vulgariter piscis iste sanauit me: medicus vero sanat vt minister.

De numero sacroz. Cap. 5.

Sacramēta noue legis sūt septē s; septē diuersitates hominū in ecclesia. p̄mū est intrantiū vt baptismus. Secundū est pugnantiū. vt confirmatio. Tertius vires resumentū. vt eucharistia. Quartū resurgentiū. vt penitentia. Quintū exentiū. vt extrema vinctio. Sextū ministrantiū. vt ordo. Septimū nouos milites introducentū. vt matrimonium. Sacramenta figurata sunt in septem sigillis. quib; fuit veteris testi pagina sigillata q̄ agn; qz h; clauē dauid q̄ claudit 7 nō aperit referauit. Itē i septē tubis qb; angeli cecinerūt. Itē i septē itellicis q̄s hēbat filis filio bois i dextra sua. Itē i septē panib; qb; dñs turbā satiāuit. Itē i septē oclis super vnū lapidē. Itē i septē lucernis tabernaculi suprapositis cādelabro. Itē i septē lotiōib; Naaman. Sacra sūt septē q̄ disponūt ad septē virtutes hūdas. Nā baptism; ē sacz fidei. Cōfirmatio spei. Eucharistia charitatis. Penitentia iustitie. Extrema vinctio per seueratiē que ē fortitudinis p̄plemētum. Ordo prudentie. matrimonium tēperatiē.

Alia et ratio numeri sacrorum est quod ordinantur contra triplicem culpam. et contra quadruplicem penam. Unum baptismus ordinatur contra peccatum originale. penitentia contra mortale. Extrema unctio contra veniale. Ordo contra ignorantiam. Eucharistia contra malitiam. Confirmatio contra impotentiam. Matrimonium contra concupiscentiam quam temperat et excusat. Alia adhuc ratio numeri quod sacra sunt causa sanativa in morbo spiritualis ad modum corporali. Adhuc medicina vero corporalis quadruplex est. curatiua. conseruatiua. preseruatiua. et melioratiua. Simili modo sacramenta curant. Baptismus curat simul et totaliter. Penitentia vero curat paulatim quantum ad penam cuiuscumque peccati debitor sit. Extrema unctio curat a morbis leuioribus. scilicet a venialibus. sic ergo praedicta tria sacra sunt quasi medicina curatiua. Confirmatio est medicina conseruatiua sanitatis spiritualis in qua datur spiritus sanctus ad robur. et preseruatiua gratiae datae in baptismo. Matrimonium est medicina preseruatiua. Ordo est medicina melioratiua in quo augmentatur gratia. Eucharistia haec omnia simul facit. Curat enim venialia. quae sunt occasio ruinae maioris. conseruat enim gratiam inuenientem in homine et augmentat. sicque meliorat et nihilominus a peccato preseruatur.

C De potestate dispensationis sacramentorum. Cap. 6.

Potesetas dispensationis sacrorum regulariter spectant ad genus humanum.

In omnibus sacramentis dispensandis necessaria est dispensationis intentio quae quis intendit facere quod christus instituit ad humanam salutem. Vel saltem facere. quod facit ecclesia in quo clauditur in generali intentione praedicta. quia ipsa ecclesia sic sacra a christo accepit. sic ad fidelium salutem dispensat. Rursum quia ordo dignitatis exigit ut inferiora maioribus submittantur. Quaedam respiciunt excellentiam dignitatis. ut sacramentum confirmationis et ordinis. vnum confirmatio et ordo conferuntur ab episcopis. Quaedam respiciunt indigentiam necessitatis. ut baptismus et matrimonium. quorum vnum regenerat. alterum generat. et horum dispensatio est personis

inferioribus procedit. maxime in articulo necessitatis quod dico ratione baptismi. Quaedam autem sacra sunt quasi media ut eucharistia. prima: et extrema unctio. Et istorum dispensatio ad solos pertinet sacerdotes qui sunt quasi in medio inter episcopos et minores personas constituti. Sacra dispensari possunt a bonis et malis a fidelibus et infidelibus intra ecclesiam et extra. quia si dispensari posset tantum a bonis nullus esset certus de susceptioe sacri. cum nullus sit certus de bonitate ministri. sicut nec de propria: et ita operaretur iterari. et malitia vnius praedudicaret aliene salutem. Iterum dispensatio sacri committitur homini. non ratione sanctitatis quae variatur. sed ratione auctoritatis diuinae: quae semper manet in quantum est de se. Sciendum autem quod in sacris quaedam sunt substantia. quaedam vero sacramentalia. Quantum ad substantiam. non plus valet operatio ministri quam mali. quia deus ibi operatur ut actor. homo vero ut minister. Sed in sacramentalibus sic sunt omnes plus potest valere operatio boni quam mali. hoc est autem per accidentia. non per se. id est quantum ad alios effectus accidentales. non quantum ad essentiales. Quis apostolus hereticos sint sacramenta vera. non tamen recipientibus utilis. nisi ad ecclesiae unitatem redeant. Unde. Augustinus. ecclesia preparata paradiso iudicat posse baptismum homines recipere. sed salutem non tenere. Nam et flumina de paradisi fonte largiter manauerunt. non tamen in Mesopotamia. nec in egypto quae illa flumina peruenierunt est felicitas vite quae de paradiso commemoratur.

C De triplici statu fidelium. Cap. 6.

Triplex est status fidelium. in acie ecclesiasticae hierarchie. scilicet fidei genere fidei roborate. et fidei multiplicatae. Per primum fit distinctio fidelium ab incredulis in baptismo. Per secundum fit distinctio fortium ab infirmis. et hoc in confirmatione. Per tertium fit distinctio clericorum a laicis per sacramentum ordinis. Hinc est quod haec tria sacramenta characteris imprimum: quos indelebilibus impressos sepe distinguunt. vnde nullatenus iterari possunt. Character ergo baptismalis est incipientium. Confirmatio

De sanctificatiōe gratiaz.

nis vero proficientiū. s. ordinis pfectoy.
¶ Predicta triplex distinctio fit ad simili-
tudinem distinctionis alicui⁹ exercitus.
¶ Prima ē cōis. s. totū exercitus ab alio exer-
citu. et hec fit pncipaliter p baptismū. 2.
est spālis. s. militū a popularibus. hec at
fit per confirmationē. Tertia ē specialis.
s. ducū militū ab vtrisque et hec fit
p sacm ordinis. ¶ Preterea qz character est
signū distinctiuū spūale et idelebile. id
nō cōfert in sacramētis q solēt iterari. sic
est pnia. inrūmonii et huiusmodi. ¶ Notan-
dus ergo qz character baptismalis est oīuz
character aliozū fundamētū. Et id illo nō
habito non possent ceteri impmī. ac per
hoc oportet denuo fieri vt illi characteris
habeātur. vñ si qz ordinat nō baptizatus
nihil p̄sus agit. ¶ Quis tria sacra vt dcm̄
est ppter characteris ipressionē nō iteran-
tur tñ quasi cōe est hoc oibus sacris non
iterari circa eandē psonā et materiā. et ex
eadem cā. et hoc est ideo ne fiat p̄tumelia
sacramento. Ex hoc enim credi posset qz
sacramenta prius dispensata essent in effi-
cacia et inepta. s. qdā ex necessitate et alijs
causis iterari possint. Quedā sūt d̄ sacra-
mētozū subā. qdam de p̄gruetia. Si ea q
sunt de substantia omittāt: euacuātur sa-
cramenta. et sunt iteranda. Omissio vero
illozū q sunt de p̄gruetia nō euacuat sa-
cramenta

C De institutione sacroꝝ. Cap. 8.
B initio instituta sunt sacra ad
a curationem hoīum. et semp cum
morbo cucurrerūt. In lege. n. na-
ture fuerūt oblatiōes. sacrificia et decima-
tiones. In lege at̄ scripta introducta est
circūcisio. et adiuncta est expiatio atqz su-
peraddita oblatiōnū et sacrificiozū multi-
formis distinctio. In lege at̄ noua statu-
ta sunt sacra numero pauciora. vtilitate
potiora. virtute efficaciora. preeminētia
digniora. atqz significatiōe euidentiora.
in quibus est impletio simul et enacnatio
oīum predictoꝝ. sic Vgo de sancto vic-
cto. ¶ Primi tēporis sacra fuerūt sicut vin-
bra. Ad diij tēporis sic imago. sive figu-

ra. postremi vō tēporis. s. gratie. sicut
corpus qd̄ intra se veritatem continet. et
gratiam quam significatiōe represens-
tant et pncipaliter conferunt et promit-
tunt. ¶ Predicta patent. qz eiusdē munda-
tionis similitudo est i oblatiōe legis na-
ture. sed occulte inuenitur. In circūcisio-
ne vero euidentius aliquantulū expmī-
tur. per baptismum autem manifestū de-
claratur. Item sacramenta veteris legis
nutriebant paruulos. exercebāt pfectos.
et duos onerādo domabāt. S; sacramē-
ta noue legis cōferūt q̄ vetera de longin-
quo monstrabant. Unde priora sacramē-
ta preparauerunt et perduxerunt ad nos-
tra sicut via ad terminū. sicut figura ad ve-
ritates. Itē sacra noue legis. efficiūt qd̄
figurāt: s; h̄ n̄ faciūt sacra veteris legis.
Est et alia differētia q̄ cōmune est omni-
bus sacramētis. qz consistunt in rebus
sensibilibus. inuisibile tamen gratiam si-
gnificantibus. sed speciale est sacramen-
tis noue legis q̄ cōsistāt in verbis et in re-
bus. Item sacramenta noue legis iustifi-
cāt. et quātum ad opus operatum. et quā-
tum ad opus operās. sed sacra veteris le-
gis solum quātum ad opus operās: quia
non valebant facientibus. nisi quantum
illozū charitas et deuotio fidei extende-
bant. Hoc intelligitur de circūcisione
q̄ cū non fuerit in lege data nequaquā iter-
legalia cōputatur. quia ipsa in paruulis
tollebat originale. et gratiam conferebat
quod non faciebant legalia. Itē legalia
fuerunt s̄m Aug. ante passionem domi-
ni viua. et statim post passionem mortua.
et postq̄ claruit veritas euāgelij fuerunt
omnino sepulta. Nostra vero sacramen-
ta vsqz ad finem semper in suo vigore
manebunt.

C De baptismo. Cap. 60.
B aptissimus est ianua omnium
sacramentozū. quia nulli cō-
fertur in ecclesia aliud sacra-
mentum ante ipsum. De subs-
stantia baptismi sunt quinque. Primum
expressio forme vocalis a deo institute

que est hec. Ego te baptizo in nomine patris et filii et spiritus sancti absque missione: additione dictionis. vel preposteratione ordinis vel commutatione nominis. His enim quattuor modis forma verborum violatur scilicet commitione additione transpositione commutatione. i. si ponitur loco patris et filii et spiritus sancti nomen potentis sapientis et benigni. quia in quocumque idiomate baptizatur non debent poni appropriata tribus personis. sed expressa nomina personarum. Similiter baptizato non debet dici immergo vel intingo. Secundum est ablutio per elementum aque cuiuslibet. vel maris. vel fontis. vel fluminis. siue frigide vel calide in toto corpore facienda. vel saltem in digniori parte. scilicet in capite. Tertium est quod immersio ista fiat ab uno. et in eodem tempore quando forma verborum exprimitur. ita quod non vni puer immergat. et alii verba proferat. Quartum est intentio vel specialis vel generalis. Specialis autem intentio est ut ille baptizandus immutetur. Generalis autem est facere illud quod facit ecclesia. Intentio quoque illius requiritur quod est baptizandus si est adultus: quia qui in vitam baptizantur non recipiunt sacramentum. Quintus est fides ipsius baptizandi. quia in adultis requiritur fides propria. sed in parvulis aliena. quia parvuli in fide ecclesie baptizantur. Baptismus merito fit in aqua et non in alio liquore. quia homo cum per peccatum primi parentis incurrerit in munditiam ignorantiam et concupiscentiam per baptismum ab his tribus liberatur. Et hoc notatur in proprietatibus aque. scilicet puritate perspicacitate et frigiditate. Nam baptismalis aqua sua puritate nos mundat. sua perspicacitate illuminat. atque sua frigiditate ab estu concupiscentie nos temperat. Ite baptismus fit in aqua ne quem inopia excusaret. et ne propter defectum salinis periculum homines incurrerent. si in alio aliquo liquore fieret. et inveniat apud omnes communis baptismi materia. Triplex est baptismus. scilicet fluminis. fluminis et sanguinis. Inter hos talis est differen-

tia. quia baptismus fluminis a tota pena liberat et a culpa. et gratiam in habitu infundit. et caractere imprimi. Baptismus fluminis delet culpam non semel tantum. sed pluries. et habet gratiam in usu in quo consistit meritum. Baptismus sanguinis liberat ab omni tentatione. et confert statim premium. quia proprius est martyrum statim evolare. Et his patet quis sit melior iter hos baptismos. quia se habent ut excedentia et excessa. In baptismo quod dicitur est sacramentum tantum ut ablutio exterior quod dicitur est res tantum. ut gratia interior. quod dicitur est res et sacramentum ut caracter. Octo sunt de solemnitate baptismi que non sunt de substantia. Unde versus. Sol oleum christi ma cereus christum salina. flatus virtutes baptismatis ista figurant. Nec cum primis non mutant esse. sed ornant. In quatuor locis iungitur baptizandus scilicet in fronte. ut fide publice protestetur. In vertice ut agenda ab eo subtilius intelligatur. Inter scapulas ut iugum christi suavis portetur. In pectore ut dicitur corde deus diligatur. Baptismus fuit institutus materialiter quando christus baptizatus sum. formaliter quando dixit. Ite docete omnes gentes et cetera. finaliter quando dixit. Nicodemus. Nisi qui renatus fuerit et cetera. Effectus baptismi duplex est. Ad alia sacramenta preparat. quia baptismus est intrantum. A peccato mundat quod signatum est in mari rubro. ubi submersi sunt Egyptii. Sed filii israel exierunt securi. Nota quod in baptismo deletur originalis peccati macula. fomes non tollitur sed remittitur. penam relaxat. Unde pueri induuntur veste candida. Rationalem illuminat. Unde ponitur sal in ore. Concupiscibilem ad bonum inflammat. Unde datur candela puero. Irascibilem confortat. Unde israel vicit Amalech post transfretum maris rubri. Innocentiam tribuit. quod figuratum est per columbas que sedent super iesum baptizatum. Caracterem imprimi. hoc signatur per mare vitreum in Apoccha. fo-

De virtute sacramentorum

mitē mitigat qđ figura aque frigiditas. Cōmunionem ecclesie p̄stat. sic Jeremie circūcisio. Quis sanctificatus fuerit i vtero. A sanctificatione exteriori liberat. qz nō requirit gemitū neqz plāctū intellige exteriorē. nā exterior requiritur i adulto. s. cōtritio. potestate diaboli minuit. qđ signat exsufflatio. ianua celi apit qđ signatū est qđ xpo baptizato aperti sunt celi. Et notādū qđ passio xpi aperuit ianua celi p̄ cās meritoriam 7 satisfactoriā gnālem. Baptismus at̄ aperit p̄ cās efficiētem singularem. Os ad laudandus 7 aures ad audiendum aperit. Unde ponit salina i ore 7 aure pueri. Templū xpi efficit. Unde d̄s baptizato. Exi imunde spūs 7 da locū spūi scō. Laudabile coram deo reddit. Un̄ balsam⁹ ē in crismate. Solēt pueri baptizādī vsqz ad pascha 7 p̄tecosten: nisi vigeat necessitas. vel timeat periculū referuari ad signandū qđ baptizatio fit resurrectio spūalis 7 qđ grā spūs scī dat. Baptismus xpi 7 Joannis conueniūt i materia. 7 i mō mergēdi. s. differūt i forma. qz baptismus Joannis tradebat̄ in noie v̄turi. Differēt ē i effectu. qz baptismus xpi viuificat. iōānis at̄ n̄. Itē i hū qđ baptismus Joānis ad bap^m xpi iuitabat.

C De cathecismo 7 exorcismo. Ca. 10.
Athecism⁹ 7 exorcism⁹ tanq̄ p̄paratorij premittunt̄ baptismo. vt in ip̄o grā efficacī op̄et. Tribus de causis cathecism⁹ institut⁹ est primo p̄ instructionē de articulis oib⁹ ad fidei susceptionē. 2° p̄ responsionē ad fidei obseruantiam. Quia vero adultus pctm̄ p̄p̄tū h̄z requirunt̄ hec ab eo. 7 p̄ se r̄ndere d̄s. ¶ Paruul⁹ at̄ qz n̄ h̄z pctm̄ actuale: nec p̄ se r̄ndere p̄t. requirunt̄ hec ab eo p̄ vicariū. qđ p̄ ip̄o r̄ndet de fidei obseruantia. Exorcism⁹ ideo institutus est vt baptizādo diaboli potestas repellat̄. Nā p̄p̄ peccatū hois diabolus i hoie potestatem accepit. 7 etiam in illa que veniunt i vsu hominis. Unde tam adulti q̄ paruuli exorcizari debent ad expulsiōem diabo-

lice potestatis.

C De cōfirmatione.

Cap. 11.

Onfirmatio sac̄m̄ ē pugnātius. de cui⁹ suba sex sunt. Duo ex parte sacramēti i se. s. materia chris^matis 7 forma verborū que talis ē h̄z mōrē magis cōmunem. Signo te signo crucis. cōfirmo te chrismate salutis. In nomine p̄f̄is 7 filij 7 spūs scī. Duo ex parte ministri. s. dignitas p̄t̄ficalis. 7 int̄tio debita. Duo ex pte suscipiētis. s. frons i quo d̄s fieri chrisinatio. 7 qđ cōfirmāndus sit baptizat⁹. Unctio chris^matis triplex fit i trib⁹ sac̄is: quoz diuersitas ex fine accipitur. In baptismo fit in vertice ad signandum fidei susceptionē. qz vertex est locus cellule rōnalis. In cōfirmatione fit in fronte ad significandum audaciam cōfessiōis. cuius impedimentum est timor 7 verecūdia que sp̄aliter manifestatur in palore vel rubore frontis ex p̄p̄nitate cellule imaginalis. In ordine fit in manibus ad significādū potestatem consecrādi d̄nici corp⁹ sacramentum. Quis sac̄ramenti multiplex est vtilitas. qz grām datam in baptismo cōfirmat. ps. Confirma hoc deus qđ op̄at⁹ es i no. s. baptismo. Ad miliciam spūalē p̄parat. Un̄ cōfirmandi tanq̄ pugiles pugnaturi inungunt̄ ne ab inimicis de facili terreantur. Et qz omnes xpiani debent esse in bello xpi propter hoc omnes debent sacramētum hoc accipere vt facilius possint contra mundum carnem 7 diaboluz pugnare. Ad confessionem constantem nominis xpi animat quem d̄s verū deū 7 verū hominem confiteri. ¶ Primo vt confiteamur eū sūm diuinam naturā patri 7 sp̄i tui scō equalē. 2° vt confiteamur eū h̄z humanam naturam crucis pertulisse supplicium. ¶ Primum apparet in forma verborū i trinitatis exp̄ssiōe. Secundū claret i frōte crucis signatiōe. Intus 7 extra nos ornat spūali decore. Intus qđ p̄ p̄scientie puritatem. sed extra per odorem bonę fame. Et hoc duo signantur i chrismate qđ conficitur ex oleo p̄pter p̄mum. 7

ex balsamo pp secundum. In bonis agē
dis. 7 malis sustinēdis roborat. Dat enī
ibi spūs sanctus ad robur. Animā 7 cor
pus armat. Animā qdē p impssionē cara
eteris ptra pusillammitatis vitiū. Corp⁹
vō p clypeū crucis cōtra insultus demo
num. Audaciā prestat cōtra timorē i con
fessione noīs xpī. 7 in cōsignatiōe frontis
q ē locus verecūdine. Post pugnam co
ronat qd notat in vita que circa caput li
gat cōfirmati. Quedā sunt circa cōfirma
tionē que nō sunt de esse sacramenti. sed
de bene eē que sunt hec. Qz ieiunijs 7 a ie
iuno det. q p aliquē epō pntetur. q etiaz
patruus efficit. q mitra circa caput circū
liget. Per istud sacm̄ sunt fideles xpīa
ni. plenitudinem dico copie q tantum in
baptismo pleni facti sunt plenitudine suf
ficientie. Sacramenta se habent in digni
tate vt excedētia 7 excessa. Nam eucharis
tia p̄minet in eē. Baptismus i effectu.
Matrimoniu in mysterio. qz signat con
functionē xpī et ecclesie. Cōfirmatio in di
gnitate mistri. qz nō p̄fertur nisi ab ep̄s.
Penitentia in peccatorum remissione.
7 sic de alijs sacramentis.

De eucharistia. Cap: 12.

Eucharistia est sacramentum cha
ritatis tam diuine q̄ nostre. qz
deus in hoc sacramento signum
magne dilectiōis nobis ostendit 7 nostre
dilectionis affectum per idem sacramen
tum spūaliter erga se inflāmanit. De sub
stantia huius sacramenti sunt quattuor.
Primum est qz p̄secrans eucharistiā fit sa
cerdos. Secundum species panis 7 vini.
Tertium intentio cōsecrātis. Quartum
est forma verborū videlicet. Hoc ē enim
corpus meū. Et ista sup calicem. Hic est
enim calix rē. Ad plenius intelligendum
ista. nota circa intentiones q aliud est in
tentio. aliud attentio. qz intentio semper
est necessaria. vel spūalis vel generalis. sic
denū ē de baptismo. Attentio autem non
est de substātia. sicut qn̄ mens rapit in p
latione verborū ad alia. qd qn̄qz cōiungit

ex infirmitate. qn̄qz ex negligentia vel in
curia. 7 tunc est peccatum. Scienduz pre
terea q non solum requiritur intentio cō
secrantis. sed etiam intentio istud sacm̄
tum instituentis. An si aliqs sacerdos
staret in foro 7 sup oēs panes formā ver
borū p̄ferret. et cū intētiōe p̄secrandi nō
fieret ibi trāsubstātiatio 7 hoc nō eēt per
defectum virtutis v̄borū cū vna vice. sa
cerdos possit cōsecrare tot hostias eccle.
toti mūdo sufficerēt si eēt neçaria eccle.
s; pp defectū intētiōis illius. q hoc sacm̄
istituit q nō intendit q cū tali ludibrio vt
stulticia fieret p̄secratio. s; p vilitate vel
necessitate ecclesie gnālis vel particularis
Circa qz formā v̄borū sciēdū q cū d̄r. hoc
est enī corp⁹ meum. ista cōiunctio enī nō
est de suba forme: s; de bñ eē ipsius. An
omitti nō d; Aliud nāqz est forma neces
saria sine q nō p̄t trāstatio fieri. aliud est
forma debita sine q nō debet fieri. Eodez
mō dicēdū est de sp̄ibus p̄is 7 vini. An
nota q materia eucharistie: alia ē neçaria
alia est debita. Matera neçaria ē q eu
charistia panis sit frumentin⁹. qz sine illo
nō p̄t fieri cōfectio. S; materia debita ē
q panis ille sit azim⁹. qz lz i fermentato
posset cōfici. tñ b nō d; fieri duplici d̄ cā.
p̄ma est q panis azim⁹ cōuenit institutio
ni. Xps enī dedit discipulis corpus suū
cōfectū i tali matia. 2^a ē q talis panis cō
uenit ēt significato. Xps enī sine oi serm̄
to pcti fuit. Similit̄ dicēdū est de matia
calicis. qz alia ē materia neçaria. alia de
bita. Matera neçaria calicis ē vinū. qz
sanguis xpī nō p̄t i alia materia p̄fici q̄
in vino. Matera vō debita ē q aq̄ vino
miscet. 7 hoc duplici rōne. p̄ria qz ta
lis materia p̄uenit institutiōi. Xps enim
sanguinem suū sub tali sp̄e dedit. Scda
qz talis materia p̄uenit ēt significato. qz
ecclesia q p aquā signat. xpō p fidē 7 chari
tate iūgit. Sciēdū q i aceto 7 agresta nō
p̄fici. qz acetū nō ē vinū. s; fuit. sic 7 agre
sta nō est vinū. s; erit. In p̄fectiōe sanguis
tā modicū aq̄ d; amiseri vino q absorbe
ri possit ab illo. alioqn̄ ipedit cōsecratio

De virtute sacramentorum

S. si vinū ab aq̄ vincit̄ istud designat̄. qz cum nos ad xpm cōuertimur nō ip̄e i nos s̄ nos i ip̄s mutamur. qz corpon suo mystico icorpamur. Si vna gutta vini iponitur ex aliqua negligētia sanguis n̄ pp̄ b̄ de finit̄ eē sanguis. nec ppter amixtiōz vini in sanguinē mutat̄: s̄ vtraqz sp̄s in sua natura pmanet. S̄ si de vino multū ponit̄ ad vnā guttā sanguis. sicut qn̄s fit in ablutōe tūc ibi desinit̄ eē sanguis. qz sp̄s illi⁹ gutte sub q̄ ē sanguis absorbet̄ a ml̄to vino adiuncto. Circa eucharistiā ē qd̄ dā sacm̄ tū vt sp̄s panis ⁊ vini. qd̄ dā est ibi res tū vt corp⁹ xpi mysticū. qd̄ dā ē ibi res sacm̄ vt corp⁹ xpi v̄x qd̄ trahit de v̄gine. istud enī ē res p̄mi ⁊ sac̄s sc̄di. Sub vtraqz sp̄e tot⁹ xps ē idinifus. s. cor pus ⁊ aia ⁊ de⁹ ac p̄ vtrobiqz ē vnū ⁊ simplicissimū sacm̄. Sub sp̄e nāqz panis ē corp⁹ xpi p̄ cōuersionē. ⁊ sanguis p̄ cōnectionē. ⁊ aia p̄ iūctionē. ⁊ dinitas p̄ vntionē. Isti enī q̄tuor nō p̄nt diuidi nec ab inuicē separi. eodē mō dicēdū est de sanguine. Preterea xps tot⁹ ē i tota sp̄e: sic q̄ ē in q̄libet pte ei⁹ siue sit integra illa sp̄s siue diuisa. ac p̄ hoc nō est ibi vt circūscriptus v̄ occupās locū. vel h̄ns sitū vel perceptibilis p̄ aliquē sensum corporeū. Ex^m huius habem⁹ i speculo q̄ si diuidat̄ in multas ptes i q̄libet apparet imago. que p̄us appebat̄ i integro. Idē ex^m ē de simōe: que multes recito. qz q̄libet auditor recipit illū totū. Vñ q̄uis sermo sit vnicus in p̄ferente. tot⁹ tū ē in quolibet audiēte. Mō stia fr̄agil̄ i tres ptes pp̄ multas rōnes. P̄mo pp̄ tres p̄sonas diuas i vna cēntia. sic per tres ptes in diuisiōe bestie. vnus tū ē xps. Sc̄do ppter tres stat⁹ ecclesie. s. militariū triūphatiū. ⁊ in purgatorio extētiū. Tertio pp̄ tres stat⁹ xpi i qbus su it. s. mortalis. mortuus. ⁊ immortal̄. Quarto pp̄ tres aptiōes in corpe xpi rpe passionis. s. manū pedū. ⁊ lateris. Quinto pp̄ tres subas i xpo. s. dinitas. aie. ⁊ corpus. Sacramētū corpis xpi figuratū ē multiplicif. s. i oblatiōe melchisedech i q̄ figurate habem⁹ formā exteriorē sacramēti. ⁊ p̄

mū effectū. s. refectionē. ibi enī p̄cessit figurā sp̄ualis i pane ⁊ vino. Itē eucharistia est resectiō spiritualis vite in re. Itē in manna vbi figuratur effectus glorie. Item in agno paschali in quo figuratur liberatio a seruitute egyptiaca. Item noster agnus est signum liberationis a diabolo. Item in diuersis sacrificiis de quibus habetur in leuitico quibus figuratur oblatiō passionis christi vbi sunt hostia ad reconciliationem. ⁊ victima quo ad satisfactionem p̄ peccatis nostris. ⁊ holocaustum quo ad totius corporis suilesionem. Itē in oblatiōe māne de quo legitur libro Judic. per quam figuratur i quo debet fieri oblatiō ⁊ super quē. quia in fide iesu christi qui per petras designatur. Item in figura ionathe mellita vbi figurabatur quis offerre debeat: per fauim enī mellis designatur deuotio offerentis. figura sanguis christi fuit vinum ad designandū deuotionem. Cañ. Introduxit me rex in cellam vinariam. Item aqua ad significandū ablutionē. Unde illud. Vidi aquam egredientem ⁊ c. Item sanguis ad designandū redemptionem. Heb. Sine sanguis effusione non fit remissio.

De dignitate eucharistie. Cap. 13.

Ignitas ⁊ excellentia huius sacramenti apparet in multis. Primo quia sicut dictū est t̄ ante legem quam in lege fuit prefiguratum. Secundo. quia a propheta pronunciatum. ps. Panem angelorum manducabit homo. ponitur hic preteritum pro futuro prophetali certitudine. Tertio. quia a christo institutum. ⁊ hoc dupliciter. s. verbo ⁊ facto. Verbo vt patet Jo. Ego sum inquit panis viuus qui de ce. descendi facto. Mar. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meum. Quarto quia ab apostolis seruatiū. Loz. Conuenientibus vobis in vnum ⁊ cetera. Quinto quia a summis pontificibus solemnizatiū q̄ ordinauerūt cantū et

ofones. locū 7 temp⁹. vestimenta 7 vasa
 diuersa. que oia sunt ad decorē h⁹ sacra-
 mēti. Maria dignitas appet i hoc sacro. qa
 cū xp̄s cōster ex trib⁹ subitātijs. s. deitate.
 aia. 7 corpore. Ipsa siquidē deitas excel-
 lit oia. ps. Magn⁹ dñs 7 lau. ni. Item aia
 eius p̄cellit oēs aias cū sit plena gra 7 v-
 tute. i. perfectissima. i effectiua 7 cogniti-
 ua. Itē corp⁹ eius excellit ola corpa qd d
 sanctificato corpe br̄ssime virḡis fuit sū-
 ptū 7 diuinitati vnitū. ergo i xpo nobilis-
 simū qd est i celo 7 nobilissimum in terra
 vnita sunt:

C De mirabilibus que fiunt in eucharis-
 tia. Cap. 14.

Irabilia sūt i hoc sacro. ¶ Primum
 est qd est ibi corp⁹ xp̄i i tanta quan-
 titate sicut fuit i cruce. 7 sic iam ē
 i celo. nec tñ excedit terminos illi⁹ forme.
 2^m qz ibi sunt accidentia sine subiecto. 3^m
 qz ibi panis ita p̄uertit i corpore xp̄i qd n̄
 fit mā corporis xp̄i nec annihilat. 4^m quia
 idē corp⁹ nō auget^r ex multax hostiarum
 sumptiōe. 5^m qz idē corpus i plurib⁹ locis
 est sub oib⁹ hostijs cōsecratis. 6^m qd qñ di-
 uidit^r hostia nō diuidit^r corp⁹: sed sub q̄li-
 bet parte tot⁹ ē xp̄s. 7^m qd qñ tenet^r hostia
 i māib⁹ 7 videt^r oculis corpus xp̄i nec tan-
 gitur nec videt^r: sed hoc tm̄nō circa sp̄s
 sunt. 8^m qz cū desinunt iste forme. tūc etiā
 desinit eē ibi corp⁹ 7 sanguis xp̄i. 9^m qd cū
 nō sit ibi panis vel vinū tñ accidentia eū-
 dem effectū hnt vt prius. s. sacrare. iebria-
 re 7 b̄i. Nota qd deo puenit eē vbiqz sim-
 p̄l^r 7 pprie. Creature puenit eē in vno tm̄n
 loco. Corp⁹ vō xp̄i medio mō se hēt. Cum
 enī sit creatura nō debet eq̄ri creatori in
 hoc qd sit vbiqz. Cū vō vnitū sit deitati d̄s
 i hoc excellere alia corpora. vt sil^r 7 semel
 possit esse i plurib⁹ locis sub isto videlicet
 sacro. In sacro eucharistie qd dā ē b̄z na-
 turam. vt hoc qd ibi accidentia sunt i loco
 terminato. Quoddā ē ibi sup nām s̄z non
 super intellectū. vt hoc qd ibi sunt acciden-
 tia sine subiecto. Quoddā est ibi supra nām
 7 intellectū. vt qd ibi xp̄s est totus 7 tantus
 quant⁹ fuit i cruce. nec tñ excedit terminos

illius parue forme. De mirabili transub-
 stantiatiōe. Nota qd triplex est mutatio:
 Una est artificialis. vt qñ fit vitrū de ci-
 nerib⁹. Alia est nālis 7 hec duplex. s. sub-
 stāntialis 7 accidētalis. Accidētalis est qñ
 idē subiectū manet sub diuersis acciden-
 tib⁹ sibi iuicem succedētib⁹. Substāntialis
 est qñ eadem mā manet sub diuersis for-
 mis substāntialib⁹. sicut p̄z i trāsmutatiōe
 elementoz adinuicē. 3ª est mutatio sup
 nālis. 7 qñ nec mā nec subiectū manet. s̄z
 tm̄n accidentia sine subiecto. 7 talis muta-
 tio est i trāsubstantiatiōe corporis xp̄i. In
 rez mutatiōe pōt notari triplex difficul-
 tas. vel ex parte termini a quo. vel ex par-
 te termini ad quē. vel ex parte distātie ter-
 minoz adinuicē. ¶ Primo mō creatio est
 mirabilior oibus mutatiōib⁹ qd est de nūc
 ente simpl^r. 2° mō p̄secratio corporis xp̄i ē
 mirabilior oibus. qz est ens i actu p̄i⁹ exi-
 stens. 3° mō icarnatio xp̄i est mirabilior q̄
 cūqz mutatiōe. qz ibi est vnio ifinite subē
 ad ifinitū. Adūdus distinguit q̄druplices
 cōmutatiōē subālē. ¶ Prima ē a nō ente in
 ens. 7 hec d̄r q̄natio. 2ª est ab ente i n̄ ens
 vt corrupto. 3ª est ab ente in ens qd mō n̄
 est. sed iā erit vt p̄ductio. 4ª est ab ente in
 ens iā existens. 7 ē talis p̄uersio panis in
 corp⁹ xp̄i. hec mutatio nō b̄z similitudinē
 in nā: sed alteratio q̄si p̄ria. qz hic mutat^r
 substātia vna i aliā. manent tñ eadez acci-
 tia. S̄z i alteratiōe ecōuerso est: qz ibi mu-
 tant^r accidentia. 7 manet eadē subā. sicut
 p̄z i corpalibus qñ fit in corpalibus de al-
 bo nigrū: 7 in sp̄ualib⁹ qñ fit de iusto im-
 pius: vel de ignorāte sciēs. Nota qd hec
 p̄positio de. multipliciter sumit. quan-
 doqz notat cām efficientē: vt cum d̄r xp̄s
 conceptus ē de sp̄u sancto. qñqz māim. vt
 cū d̄r xp̄s natus est de virgine. qñqz idē
 titatem subē. vt cū d̄r xp̄s natus est d̄ pa-
 tre. qñqz transubstantiatiōes vel cōuersio-
 nem vt cū d̄r corpus xp̄i fit de pane. qñqz
 ordinē vt cū d̄r creatura eē de nihilo.

C De dignitate i suscipiētib⁹ cor-
 pus christi. Cap. 15.
 Igne suscipiēs corp⁹ xp̄i bonum

mihi
 ad
 s. vit
 vinil
 sacri
 vite
 purg
 mut
 cibū
 ri xp̄
 hō
 i m
 my
 nō q
 ctio. p
 tm̄ i
 ret. vt
 p̄firm
 ebarit
 oibus
 augmē
 meū. h
 tus ad
 contin
 nis ad
 Itē for
 reiectū
 7 istud
 Itē co
 scēdeb
 ratio.
 peccat
 per fi
 ofom
 bodie
 intellū
 tū nā
 menti
 tio. p̄
 oēs r
 cū ille
 excita
 dilige
 cibū.
 lateri
 qz in
 pra se

De virtute sacramentoru

multipliciter sequitur. Primum est quod christi. Ad Mattheum. Hoc facite in meam memoratorem. scilicet dilectionis: liberationis: et unitationis. Item viuificatio interior. quia aliquando per virtutem boni sacri fit de attrito prout. Unde Beatus lignum vite comestum vitam prestat. sic per gratiam purgamur illuminamur perficimur reficimur et viuificamur. Et bene redditur vita per cibum per quem et mors intravit. Item corpus christi mystico incorporamur. Unde dictum Augustini. Non tu me mutabis in te sed tu mutaberis in me. istud non intelligitur de unione corporum mystici de nouo facienda sed de agenda. non enim vnit dissimilia. Item spiritualis refectio. psalmus. In loco pascue etc. Deus enim non tantum instituit sacrum quod nos in esse gratie generaret. ut baptisimus vel quod genitos roboraret. ut confirmationem. Verum et quod nutreter. ut eucharistiam. propter quod hec tria facta dantur oibus qui ad fidem accedunt. item deuotionis augmentatio. psalmus. Impugnasti in oleo caput meum. Nutritum enim. quod hic datur nobis gratia tua ad esse gratum in tribus attenditur. scilicet in continuacione deuotionis ad deum: et dilectionis ad proximum. et dulcedis intra metipsum. Item somitis mitigatio. psalmus. Super aquas refectiois etc. quia sicut aqua refrigerat: sic et istud sacrum furor concupiscentie mitigat. Item colla gratie. Exo. Descendete manna de secedebat pariter et ros. Item virtutum roboratio. psalmus. Panis cor hominis confirmet. Item peccatorum remissio. quia per mixtum cibum semper fit reparatio deperditi. Unde quando dicitur in oratione dominica panem nostrum quo. da nobis hodie. statim sequitur. et di. no. de. nra. istud intelligitur de venialibus tantum. quia sicut alimentum naturale potest viuere et non mortuo. sic alimentum spirituale. Item contra diabolum armatio. psalmus. Parasti in conspectu meo. me. adu. oes etc. Item spei eleuatio. Unde apostolus. Quod cum illo non omnia nobis donauit. Item amoris exercitatio. Beatus. Discite christiane quantum debet diligere christus qui dedit nobis carnem suam in cibum. sanguinem in potum. animam in precium. a se lateris in lauacrum. Item fidei commendatio. quia in hoc sacro fides eleuat super naturam. supra sensum. et supra intellectum. apostolus. Captiuam

tes oes intellectum in obsequium christi. Item angelica conuatio. psalmus. Danem an. man. homo. Item regni celestis colla. Io. 6. Qui manducat meam car. et bibit me. san. habet vitam eternam. Item spiritualis delectatio. Sapientia. panem de celo presti. eis oes dele. in se habentes etc. Item intellectus illuminatio. i. reg. Sustulit ionathas de melle et illuminati sunt oculi eius. De effectu eucharistie dicit Beatus. Corpus christi est egris medicina: peregrinantibus vita. debiles confortat. valentes delectat. languorem sanat. sanitates seruat. per hoc fit homo mansuetior ad correptionem. patientior ad labores. ardentior ad amorem. sagacior ad cautelam. ad obedientiam proprior. ad gratiarum actioes deuotior. Sicut recte concantibus multa bona. proueniunt. ut dictum est. sic indigne sumentibus corpus christi multa mala occurrunt. Paulus enim. opus placeat deo nisi placeat ipse prius. Indigna enim. concio peccatis hominem illaqueat: dationem preparat. primum scandalizat. mentem excecet. tentioni subiungat. deum irritat. vitam temporalem breuiat. gratuitis spoliat. De his per ordinem dicitur in psalmis. fiat inquit mensa eorum coram ipsis in laqueum. ecce primum. et in retributiones ecce secundum. in scandalum ecce tertium. obscurentur oculi eorum ne videant ecce quartum. et dorsum eorum sepius in curua ecce quintum. effande super eos iram tuam. ecce sextum. fiat habitatio eorum deserta. ecce septimum. in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet ecce octauum.

De modis sumendi eucharistiam. Ca. 16

Opus christi quattuor modis sumitur. Quidam accipiunt illud spiritualiter tantum. ut qui accipiunt rem sacramenti id est gratiam et non ipsum sacramentum corporis christi. De hoc modo sumendi dicit Augustinus. Crede et manduca. id est corpori christi mystico incorporatus es. Quidam sacramentaliter tantum: ut concantes in mortali peccato. quia licet deus sit ubique per essentiam: non tamen per gratiam. Quidam spiritualiter et sacramentaliter. ut qui accipiunt rem et sacramentum. id est concantes in gratia. Quidam neutro modo. ut

Liber. vi.

qui nec rez nec sacramentū accipiūt vt be-
 rericū qui nibil cōficiūt. Primi nō mādu-
 cantes. manducāt. Secūdi māducantes.
 nō manducāt. Tertij māducātes mandu-
 cant. Quarti nō māducātes non mādu-
 cant. Circa cōmunionē cōmittitur pecca-
 tus tribus modis. Primo cū quis statuto tē-
 pore cōionē dimittit. iōā. 6. Nisi mādu-
 car. si. ho. 7c. Secūdo cū quis suo tpe ma-
 le accedit. Apo. Qui autē sumit indigne in-
 diciū sibi māducatur et bibit. Tertio cū p-
 cōionē a peccatis nō se custodit. et iste tri-
 plex malū icurrit. Primo qz christū quē su-
 scipit ignominiose a se expellit et turpius
 efficit q̄ nō admittit hospes. Secūdo quia
 talis quodāmodo similitudinē inde gerit. qui
 post q̄ cū christo cenauit. ipsū tradidit.
 Sic et absalō fratrem ad puuius vocauit et
 postea occidit. 3° qz ordinē honestatis p-
 uertit. Vturo. n. reuerentiā exhibet et p-
 ti nullā. vñ similis ē illis qui cū ramis oli-
 uaz obuiauerūt christo. et postmodū cru-
 cifixerūt. Quasi autē ad cōionē succedere
 fit discere possum⁹ i esu agni pascalis. Lo-
 medebāt. n. iudei accitis renib⁹. et calcia-
 tis pedib⁹. baculos hñtes i manib⁹ cū la-
 ctucis acrostib⁹. et parib⁹ azimis festināt.
 per p^m significat puritas castitatis. Luc.
 Sint lūbi vñ p̄cieti et lucerne 7c. p 2^m affe-
 ctus deuotiōis. Can. Qz pulchra es i cal-
 ciamētis. per 3^m mēoria dñice passionis.
 Gen. In baculo meo trāsiui iordancem
 istū. per 4^m amaritudo p̄tritiōis. ps. Liba-
 uit nos pane lachrymaz. per 5^m p̄doptitu-
 do bone volūtatis et operatiōis. puerb.
 Vidisti hoīes velocē i operib⁹ suis coraz
 regib⁹ stabit. Itēz quales debeāt eē cōicā-
 tes ostēdit i vestib⁹ sacerdotilibus. Req-
 runt. n. ista. s. iudiciū discretiōis. mundi-
 tia castitatis. mortificatio carnis. cōstan-
 tia fortitudinis. perseuerātia lōganimita-
 tis. perfectio charitatis. primū notat in
 supbāerate. 2^m i alba. 3^m i cinctura. 4^m in
 fauore siue manipulo q̄ portat i brachio
 sicut clipe⁹. 5^m i itola. 6^m i casula. Corpus
 xpi sumit velatū accidētib⁹ multiplici rō-
 ne. Primo ppter meritū quantū ad bonos

qz sū Grego. fides nō hz meritū cui hu-
 mana rō p̄stat expimētū. 2° ppter idignita-
 tem. quo ad malos. Exemplū de bethsa-
 mitib⁹ qui p̄cussi sūt cū archā dñi illuse-
 rūt. 3° ppter ibecilitatē quātū ad oēs. nō
 n. possum⁹ videre claritatē corpis xpi glo-
 rificati. Exemplū de Moyses i cui⁹ facie non
 poterāt itēdere filij israel qñ resplēdit.
 4° ppter vitandū horrozē crudelitatis q̄
 fieret si xpi carnem dētib⁹ attractarem⁹.
 Tres sunt cause q̄ laicis nō dat istū sa-
 crām sub duplici spē. p^o ē qz possent crede-
 re q̄ tot⁹ xps nō esset sub vitaz spē. 2° p-
 pter piculū. qz de facili posset effundi san-
 guis. 3° vt vitas nō deat vmbre. qz in lege
 nō bibebāt et offerētes de libamine.

De abstinentia a cōione. Cap. 17.

Abstinet quidā a cōione pp culpā
 a p̄p̄riā et aliqui sine culpa morta-
 li. sed ppter sacri reuerentiā. sicut q̄
 sentiūt se minus mūdōs mēte vel carne.
 vel et deuotos et isti bñfaciūt. dūm poi-
 sint iuste et sine alioz scādalo supsedere.
 Vñ vbi nō istat necessitas p̄sulēdā est ta-
 lib⁹ vt de cōione expectēt quousqz parati
 et deuoti ac circūspecti possint accedere.
 Nulla tñ necessitas dz p̄pellere vt aliqs
 i pctō mortali existēs sciēter cōicet. Pec-
 catū facit indignū cōione trib⁹ modis. aut
 i bitu vt qñ quis accedit nō p̄trit⁹ de pctō
 p̄terito et p̄fessus. aut i actu. vt qñ qs im-
 mutat forinā sacri. et irreuerēter ipm tra-
 ctat. aut i p̄posito. vt qñ hz volūtate pec-
 candi i futuro. Prōpt̄ reuerentiā sacri sic
 et exclusio a cōione tripliciter. Primo pp re-
 uerentiā sacri exterioris sic excludit pol-
 lutio et imūditia corpalis. Secūdo ppter re-
 uerentiā rei p̄tēte sub forinīs. sic excludit
 defect⁹ iudicij rōnis. vt i pueris et amenti-
 bus. Tertio ppter reuerentiā rei signate. n.
 vnitatis corpis mystici. sic excludit vincu-
 lum iterdicti vel suspēdiōis vel exēcācio-
 nis et iuste. Sc̄i ḡit pp solā reuerentiā h-
 ne oī culpa excludunt⁹ multi a cōione. B p-
 mo p; i pueris q̄ tñ si sunt ppe etatē ad-
 tā. s. iō. vel. i 2. ānoz et apparēt i eis signa
 reuerētie et discretiōis p̄nt sumere. alias

De virtute sacrosi

nō. Ideo p̄s i furiosis qui excludunt sine culpa: q̄ tñ cōicare p̄nt. qñ bñt lucida iter ualla. Itē cuz q̄s b̄z lutnosas man⁹. l̄z b⁹ nō sit culpa. tñ p̄ sola reuerētia nō d̄z tractare corp⁹ xp̄i. Tria gñā hominū exclu debant i lege ab esu agni. s. i. circūcisi q̄ si gnificāt accedētes irreuerent ad cōionē. Legit̄ libro Reg. q̄ p̄cussus ē Oza q̄ te tigit archā dñi. Itē alienigene. bi signifi cant infideles de quib⁹ Gen. fera pessima deuorauit filium meum. Itēz inūdi qui significāt bñtes pctm̄ mortale. Uñ Jsa. Abundamini q̄ fertis vasa dñi. Uñ vsus Indigne sumis si sumis irreuerenter. vel nō catbolice vel bñs mortale sciēter. Qui nō cōicat suo tpe missa mala icarrit. Id̄ mo qz talis multiplici vtilitate priuat de qua supra d̄z d̄ effectu eucharistie. Si. n. Raab saluata est. qz suscepit nuncios do mini multo magis q̄ xp̄s suscipit. 2⁹ quia p̄stitutionē ecclesie trāsgredit. statuit. n. ecclesia q̄ qui nō cōicat i pasca viuens ab ingressu ecclesie arceat. 7 inozēs careat ec clesiastica sepultura. 3⁹ qz maledictionē i currit. puer. Heb soli 7c. Sed bñ solus ē qui xp̄m nō b̄z. 4⁹ qz vices dño nō repen dit. Aug. Verēcū dū est illi hospitium dene gare qui soler oēm pulsantes admittere. Quito qz vires spūales perdit. Quilibet n. qui est sine mortali: est membrū corpis mystici. Ad membrū aut̄ d̄z sustētari alimē to corpis xp̄i veri. Alioqn efficit̄ arduus sicut corporeus membz ad qd̄ nō trans mittit̄ corporalis cibi nutrimentū.

De officio misse. Cap. 18.

Rerogatiuas plurimas b̄z mis sa. Id̄ mo qz celebrat̄ a ieiuniis. 2⁹ qz tñ in ecclesia 7 sup̄ altare. nisi qñqz p̄pter necessitatē fit i alio loco bone sto. 3⁹ qz ōz celebrantē esse sacerdotes. 4⁹ qz ōz eum idui sacris vestibus. 5⁹ qz fit in die tñ 7 non de nocte nisi i natiuitate do mini. Sexto quia celebratur accenso lu mine etiam si sol lucret̄ super terras. Se ptimo quia ibi sonāt verba dominica an gelica 7 humana. Diuina quidem cū di citur. vel cantatur pater noster. 7 euange

lia. Angelica v̄o quando dicitur. Gloria in excelsis deo 7c. Humana autem vt in collectis. 7 huiusmodi. Octauo quia ibi au diuntur idiomata nobilissima. s. hebraicū vt sabbaot̄ 7 ofanna. grecum. vt kyrie leison. latinum in alijs. Nono quia mis sa est tam plena mysterijs sicut celū stel lis. 7 empireus angelis. Decimo quia sa cerdotes in solēnibus ecclesijs habent in missa sua plures ministros diaconū sub diaconū 7 acolitos. Undecimo qz an gelis ibi existentibus insufficientes sum⁹ in presentia tante maiestatis esse schola res. Duodecimo quia ibi est dñs celi 7 ter re. Officiū misse moraliter exponitur ita. Introit⁹ significat inchoationē boni 7 du plicat. qz in n̄sa inceptiōe debem⁹ decli rare a malo 7 facere bonū. Kyrieleison qd̄ nonē vicib⁹ variat̄ significat inuocationem m̄ie dei qua nouē modis indignemur. p̄ mis tribus modis quātū ad pctōz remis sionē q̄ p̄mittim⁹ corde ore 7 oper. Secū dis trib⁹ modis quātū ad gratie colla tionē fidei sp̄i 7 charitatis. 3⁹ trib⁹ modis quātū ad glorificationē qua gaudebim⁹ i deo super nos. itra nos. de nobis ip̄sis. 7 iuxta nos de primis. Gloria in excelsis deo significat gr̄az actionez. collecta de uotā ōziones. Epistola 7 euangeliū noue 7 veteris legis obseruationē. Graduale 7 alleluia vite actiue 7 cōtemplatiue p̄se ctionē. Offerenda 7 tribulati sp̄is sacri ficiū. Secreta significat status vic. P̄refa tio statum p̄ie. Sāct⁹ exaltationē angelo rū p̄ntiū. Cānō transitū mēbroz i corpus xp̄i mysticū. Id̄ n̄ filiatiōē significat p̄ gr̄am. Agnus dei liberationē p̄ m̄iam. 7 triplicat̄ vt liberemur a malis preteritis p̄ntib⁹ 7 futuris. Cōio significat boni op̄is p̄sumatiōez. Circa qd̄ alia q̄ sunt i missa nota significatiōē allegoricas. Intelligi mus. n. p̄ altare crucē. p̄ calicē sepulchz. p̄ patenā lapidē superpositū. p̄ corporale syndonē i q̄ corpus dñi fuit inuolutum. Nota ē q̄ oēs misse sūt eque bone quā tū ad op⁹ opatus. vna tñ est melior altera quātū ad opus operās. Uñ meli⁹ ē au

Liber. vi.

dire missas boni sacerdotis & mali. Sic in mensa corporali eundem cibum locum dicitur sumimus a mundo ministro & ab imundo. Nota qd periculum est si celebras missam vel manus tremulas. vel caducum morbum h3. aut delirus: aut idiota est. Un talib' e' inuigēdū qd abstineant a missa. Item qn aliq' e' celebraturus missam bis no dz sumere ablationē in missa pozi. qz ad missam secūda accederet non ieiunus.

C De negligētis q' hūt i missa. Ca. 19.

P negligētia euenerit q' plecto canone nre vinū nec aq' repiat in calice. statim pfundi debet vtrūqz. 7 sacerdos iterabit cōsecratōez ab illo loco. Sili mō 7 pficiet vsqz ad finē. ita tñ vt dimittat duas cruces q' fieri singulariter sup hostiā cōsueuerūt. Un meli' pōt dici q' aliā hostiā sumat 7 canone a pncipio incipiat. Qz si de simplici vino vel aq' fiat cōsecratio. vinū reputabit p sacro. sed aq' nō. Si qd de sanguine ceciderit sup corporale vel palā altaris vel sup albam vel casulā ps illa rescindat 7 i loco reliquiarū reseruet. pus extracto sacro quātū poterit 7 sūpto. dein abluat 7 sumat ablutio. Si vero sup terrā lapidē vel lignū ceciderit. ligendus radēdus 7 extergēdus e' locus ille. 7 puluis in sacro loco reponendus: Idoro si i ipm sanguinē musca vl' aranea ceciderit vel aliqd tale qd vir sine vomitu vel mortis piculo sumi pōt. pstant 7 lauet q' cauti' pt i calice 7 ablutio nē sumat sacerdos: s3 musca siue aranea sup piscinā cremet. Qz si corpus siue de corpore xpi super palam altaris ceciderit vel super vestimētū non incidat. s3 vino abluat 7 a mīstro sumat. S3 si infirmus corpus dñi reiciat suscipiat pur diligentius pōt. 7 sumat a sacerdote vel ab aliquo puero discreto 7 mundo. si eger non potest illud resumere.

C De pnia. Cap. 20.

P Enitētia e' vt ait Ambro. pterita mala plāgere 7 plāgenda itez nō cōmittere. Itē Greg. Pnia e' aīacta

pectā flere. 7 itez flēda nō pmittere. Pnia diffinit p duplicē actū. vnū q' est respectu pteriti. i. pterita plāgere. alterū respectu futuri. i. plāgenda nō cōmittere. pimus actus e' in re. secūdus i pposito. Pnia duplex e' qdā iterior tm. 7 hec est de iure naturali. qdā exterior q' fit ad arbitriū hois. pma nō est sacz pprie. 2^a vo sacz est. Ad enim pnia p se suscepta. dñ pprie sacz ecclie. cū talis et añ baptisimū possit fieri. s3 pnia iniūcta p mīstros ecclie sacz est. Notādū quoqz e' q' lugere pro pctis proprijs e' act' pnie q' e' virtus iusticie: s3 lugere p pctis alienis siue malis e' alterius virtutis. i. misericordie. Lugere vero p bonis eternis e' actus tertie beatitudinis. de q' dñ. Beati q' lugēt 7c. De duratiōe pnie sciēdū q' exterior e' nō o3 eē ppetuā. s3 de interiori distinguitur. Est eni pnia iterior fm habitum. 7 hec debet eē perpetua. Alia e' fm actū 7 hanc nō o3 eē perpetuā. Semper eni tenetur qs ad interiorē pniā habituale q' vellet 7 vult de cetero nō peccare. S3 ad exteriorē penitentiam non semper tenetur. Item alius est dolor rōnalis qui est peccati detestatio. alius sensualis q' e' passio. 7 pūm' dolor semper o3 eē in penitētia. secūdus nō e' de necessitate. Itē q'uis hō nō fit certus de peccati remissioe. tñ nō o3 pp hoc pnia3 exteriorē eē ppetuā. qz nō exigit in talibus certitudo sciētie: s3 sufficit scia cōiecture pbabilis. vt e' qn hō fecit pbabiliter qd vebebat. dolēdo. cōfītendo. satisfaciendo. emēdādo. Cū in oi sacro none legis sit aliqua materia visibilis elemēti q' est signū 7 cā grē. sic et i sacro pnie o3 eē. s3 tunc materia sensibilis large sumit p oi re. siue res illa sit exterior suba: siue actio humana. Un fm hoc in pnia put est sacm sūt res 7 vba. verba qdem i ptesione 7 absolutōe sūt. res at est ipa actio hūana. Ad intelligēdū ista pleni' nota q' sicut in medicinis corporalibus qda cōsistunt in sola passione curati. vt e' sectio vulneris. qdā vo i actōe. vt e' exercitatio corporis. Itē in sacris qdā pnsistūt i pas

De virtute sacramentorū

hōe ei⁹ q̄ sc̄tificat̄ ⁊ nōi actiōe nisi p̄ acci⁹
dens. vt baptisim⁹. ⁊ firmatio. eucharistia
extrema vnctio. ordo. Quedāz vō p̄sistūt
factu ei⁹ q̄ sc̄tificat̄. vt p̄nia ⁊ m̄mōium.
In p̄mis q̄ sine actu n̄o opant̄ requir̄t
exterior mā q̄ significat ⁊ cām ⁊ rē sac̄ri.
In alijs vō ipse act⁹ n̄ ē p̄ mā sensibill̄.
Silt̄ ex p̄dictis patere pōt q̄ q̄dā ē in b̄
sac̄m cā t̄m. vt act⁹ p̄nitētis exterior. q̄d
dā ē res t̄m vt remissio pctōz q̄dā res ⁊
sac̄m vt p̄nitio interior.

C De qualitate p̄nie. Cap. 21.

St p̄nia q̄dā v̄a. Aug. p̄nia v̄a
ē penitēda nō p̄mittere ⁊ p̄missa
deslere. Quedā ē falsa. Ido. Ir
risor ē ⁊ nō penitēs q̄ ad huc agit q̄d p̄i
teat. Quedā ē coacta. ps. Lōuersus sū in
erūna mea ⁊c. Quedā est sera. Augu. Si
tūc penitēs q̄n peccare nō potes. pctā di
miserūt te nō tu illa. Quedā iniq̄. Math.
Judas p̄nia ducit ⁊c. Quedam despata.
Sapien. Ire angustia sp̄s gemētes di
cētes itra se. p̄niam agētes. Quedā sc̄tā ⁊
meritoria. Ber. O felix penitētū humili
tas. O p̄nitētū bona spes q̄ facile vincis
iuuicibile. q̄ cito tremebūdū iudicē con
uertis i p̄simum p̄iem. D3 p̄nia eē ama
ra. Ido. p̄lactū vnigeniti fac tibi. vo
lūtaria. Aug. Lū gaudio d3 facere imorta
lis futurus q̄cūqz faceret bō p̄ differēda
morte moritur⁹. p̄perfecta. Aug. Nulla
p̄nia sera dūmō v̄a. Accelerata. puer. ne
tardes p̄uertī ad dñz. p̄seuerās. Lan. I
lavi pedes meos quō ignabo illos. for
tis. Hiero. L3 i lumine iaceat p̄. I3 m̄ vbe
ra q̄b̄ te nutrierat oñdat p̄ calcatū perge
p̄iem ⁊c. Itē p̄nia d3 eē resectio sp̄ualis
cū x̄po semp victuro. nō cū lazaro iterum
morituro. p̄nia d3 eē p̄mpta ⁊ n̄ d̄su di
lata. vt illd. Expectaui vt faceret vnas ⁊c.
p̄. s. ne infructuosū sim⁹. vñ isa. Expectaui
vt fa. v. fecit at sp̄i. 2⁹ qz ad magna voca
mur. Beñ. Ego ero merces magna. 3⁹ ne
ab efnis nuptijs excludamur sicut sc̄m ē
fatuis v̄ginib⁹ q̄ differebant se p̄pare. 4⁹
ne ab hostib⁹ ipediāmur sicut filij israel a
p̄baraōe ne egrederēt de egypto. 5⁹ qz re

lingre pctm̄ ēt penis p̄pellimur. Grego.
Lōtēnēd⁹ eēt mūd⁹ ēt si reb⁹ p̄spis abun
daret. At cū tot aduersitatib⁹ ai⁹z pulsat.
cū tot calamitatib⁹ igemiat. Quid ali⁹ q̄
vt nō amet̄ clamat⁹. 6⁹ ne blāde seducāur
sicut auis p̄ fistulā aucupis. ⁊ sic p̄scis p̄
escā i bāmo. ⁊ sic v̄sus p̄ mel. 7⁹ ne mori
te p̄ueniamur. Greg. Nihil certi⁹ morte
⁊c. 8⁹ ne p̄suetudie teneamur sic arbor d̄
facili nō euellit̄ cū bñ radicat̄. Jere. Nū
qd ethyops pōt mutare pellē suā ⁊c. Ad
agēdā p̄niam mouēt q̄ttuor de qb⁹ Ber.
Nimis dux ē cor q̄d nō emolliunt bñfi
cia nec terrēt supplicia. nec alliciūt p̄mis
sa. nec castigāt flagella. Impedimēta pe
nitētie sunt hec. s. pusillanimitas aggre
diēdi. tales sūt sic equ⁹ v̄mbzatic⁹ q̄ trun
co vel v̄mbra terre. p̄dudor p̄nitēdi. s. si
cut ait Aug. verecūdia magna ps p̄nie ē.
Horror satisfaciēdi. s. dicit apls. Hoc
momētaneū ⁊ leue tribulat cor. Delecta
tio peccādi. sed tpale est q̄d delectat eter
nū q̄d cruciat. Spes diu viuēdi. sed dñs
dicit q̄ securis ad ra. ar. po. ē. Despatio
grām obtinēdi. s. dicit Ezech. Quacūqz
qz hora igemuerit peccator. Timor reci
diuēdi. Aug. Quā cecidi erexit me. q̄n ste
ti tenuit me. q̄n iui durit me. Ita loq̄t̄ de
deo. Exēplū delinquēdi. sed stult⁹ q̄ vidit
aliquē cadentē i foueā si nō sit i eodē loco
cautior. Cōsuetudo peccādi sic balaā con
suet⁹ mōstr̄ s̄ curauit q̄ asina loq̄ret̄. Cō
fidētia d̄ di m̄ia q̄ q̄n p̄ituerit ip̄z recipi
et. s. b̄ ē peccare i sp̄s sc̄m. Gre. Ad iām
dei d̄bem⁹ saltē erubescet̄ si iustitiā nolu
m⁹ formidare.

C De effectu p̄nie. L. 22
Er p̄niam absoluit̄ hō a pctō re
p̄stituit̄ ecclesie. recōciliat̄ x̄po. do
nis sp̄ualib⁹ dicit̄. de filio diabo
li fili⁹ dei efficit̄. paradisus dei apit̄. Nec
est que angelos leificat. ip̄iū iustificat. a
missa bona reuocat. vitā eternā donat. pe
nā eternā vitat. Item p̄nia ē sc̄da tabula
post naufragiū: ad quā pctōz pōt recurrere
dñ viuūt i statu vite p̄nis. q̄ncūqz ⁊ q̄
tiēscūqz diuinā m̄iam voluerit iplozare.
Duplex ē naufragium. s. pcti originalis ⁊

actualis. sed de pmo liberamur p tabulā
baptismi que virtutē efficaciam accepit a ta
bula crucis xpi: De 2° aut liberamur p ta
bulā pnie quā diuina clemētia puidit hoī.
qz p pctō actuali nō pōt iteruz baptizari.

Nota qz a reatu pcti liberamur p gfas. a
sequelis aut pctōz p pniām 7 ptes pnie.
a miseria vō p gloriā. Itē nota qz opera
mortificata viuificāt. qz lz vez sit qz a pua
tione ad bitū nō sit regressus i vita nālī. n̄
tū est vez i vita morali. Nam a pūatiōe
ad bitū volūtari^o est regressus .s. a morte
culpe ad vitā grē. Un̄ dicēdū ē qz sic pctā
actualia trāseūt actu 7 remanēt reatu. ita
bona opa trāseūt actu: 7 remanēt merito.
2° aut qz manēt dicūt mortificari vel vi
nificari. Bona igit opa qz diu pūcta sūt
radici merendi. .s. charitati dñr viuere. qñ
ab illa sepant dñr mozi. 7 qñ reuertūt di
cunt viuificari. qz redeūt ad statū sue ori
ginis. videlz grē 7 charitatis. 7 qz valent
ad maiorē rectificatiōē charitatis.

De partibus pnie. Cap. 23.

Artes pnie integrales sunt tres .s.
Cōtritiō. Cōfessio. 7 satisfactio. qz
uis. n. plemētuz pcti possit eē in
actu solū 7 oris 7 cordis solū vel triū sil.
tū ad pfectiōē pnie erigit hoz trium ag
gregatio. 2° ad eē simplr sufficiat p̄tritiō
i actu. 7 p̄fessio 7 satisfactō i p̄posito. Ad
enī i his que hnt eē successiuū erigit qz p
tes integrales sint sil: sed erigit h̄ i toto qz
h̄ eē pmanēs. Qz aut sint tres ptes pnie
sic ondit. Pnia est. n. qdā spōtaneū iu
diciū in q̄ p̄tritiō est q̄si quedā citatiō i vbi
sequit rei an̄ iudicē spōtanea p̄fessio. De
inde sequit p̄ iudicē iposite emēde solu
tio. Sed i h̄ differt iudiciuz fori a iudicio
poli. qz ibi p̄fessus i iure p̄denat. 7 h̄ ab
soluit. Alia est p̄riū istaz sufficiētia: qz oē
pctū dimittit corde ore vel ope. iustus est
vt per dñm curet. .s. vt pctōz culpā aīo de
testet. vbo expmat. 7 facto puniat. Itē p
pctū offendit hō deū ecclesiā 7 seipm. s̄
p̄ p̄tritiōē recōciliat deo. per p̄fessiones
eccle. 7 p̄ satisfactiōē sibi. Itē iste tres
pnie partes sūt dicte qz itur ad terrā p̄

missiōis. de qb^o dī Ero. Ibiū^o viā trium
diez. Itē iste tres partes significāt tres
mortuos morali qz dñs suscitauit. qm̄ p
p̄tritiōē suscitāt puella i domo. per con
fessionē iuuenis in porta. per satisfactiōes
Lazarus in sepulchro.

De p̄tritiōe. Cap. 24°

Cōtritiō ē dolor volūtariē p pec
catis assūpt^o cū p̄posito p̄trēdi 7
satisfaciēdi. hec diffinitio magfal
est. 7 ponit ibi dolor p̄ grē. volūtariē as
sumpt^o ponit ad dñam doloris nālī. qz
nō est meritori^o. p̄ pctis ponit ibi p̄ mā
doloris ad dñam doloris iudicē qz ē i bo
no alieno. Sic ḡ diffinit^o p̄tritiō. put ē ac
tus virtutis. sed. put est ps sacri pnie opz
qz aliqd i p̄p̄tatiōē ad alias ptes addat. 7
iō pōit cū p̄posito p̄trēdi 7 satisfaciēdi.
Nota qz cor dī dñz qñ diuie ispiratiōi se
tāgētī nō cedit. s̄ obuiat i affectu pcti dñ
morādo. frāgi vō dī qñ icipit a p̄posito
peccādi respiscere. lz nōdū totalr p̄uerta
tur. Cōuertit vō dī qñ voluntas p̄fecte ab
effectu peccādi resilit. In p̄tritiōe duplex
est dolor. Un^o ē voluntatis qz nō ē aliqd qz
pcti displicētia. Ali^o est sensualis. p̄m^o ē d
essentia p̄tritiōis. 7 de h̄ dolore intelligit
illud. Miere. Luctuz vnigeniti fac tibi. qz
hō ex rōne dī magis velle nūqz peccasse
qz vnigenitū viuere. Scōs vō dolor non
requit de necitate p̄tritiōis. s̄ de p̄fectōe
qz talis dolor nō ē i n̄ra ptāte. Nota ē qz
p̄tritiō pōt tū itēdi qz nō solū culpa: s̄ ē
tota pena dimittit. h̄ pōt fieri duplr. vno
mō ex pte charitatis qz displicētia cāt pcti
qz qñqz p̄tigit tū charitatē itēdi i actu qz
p̄tritiō ide sequēs merebit absolōnē ab oī
p̄a vt i magdalēa. alio mō sit istō ex pte
doloris sensual^o quē volūtas i p̄tritiōe ex
citāt. qz ille dolor qdā pena ē qz tū pōt is
tēdi qz sufficit ad deletiōē culpe 7 p̄ne.
Nota qz dolor p̄tritiōis sensibilis vel sen
sualis triplex ē. deficiēs. sufficiēs. 7 p̄emi
nēs. p̄m^o trahit ad ifernū. 2° ad purgato
riū. 3° ad paradisiū. 7 est sile. de scia que re
penit i electis. qz scia deficiēs repellit ad
dignitatē. sufficiēs tolerat. supeminens

De virtute factorū

merito cordat. Dicitur quodammodo est iter attritionis
et contritionem. sic iter formale et formatum quod
et dicitur de fide informi et formata. vtrum autem at-
tritio fiat contritio distinguendum est. quia contritio
dicitur cum gratia tritio. hec autem potest esse duplici. vno
modo est concitativa. quia gratia associat motui et in-
teritum in anima. et illa informat quibus non eliciat. alio
modo per causam ita quod motus a gratia eliciat. primo modo
attritio fit contritio. quia accipit ille simplex ma-
neris in anima format. adueniente gratia: sic color
adueniente luce. et modo impossibile est quod attri-
tio fiat contritio. Sed si quis contritio diu quis de
peccato dolere debeat. R. sic dicit. Hugo dicit
secundo vice. De quo absoluit a vinculo peccati ho-
minem colligat cum vinculo detestatiois ppe-
tue. sed detestatio peccati quodammodo est in bitu ad quam
semper tenet homo. et post perfectam peccati remis-
sionem: dicitur quod dicit Aug. loquens de penitente.
Semper doleat et de volere gaudeat. et non
semper voluisse doleat. Alia detestatio est in
actu. ad hanc homo non tenet sepe. Sciendum autem quod
bitu et dicitur et hi qui sunt in purgatorio non habent
contritionem proprie. cuius ratio est. quia in contritione proprie
supra sunt tria. scilicet gratia. dolor. et effectus satisfi-
catoris. in bitu autem non est dolor. in dicitur non est
gratia. et hi qui sunt in purgatorio non merentur.
De confessione. Cap. 25.

Confessio est ut ait Aug. per quam mor-
bus latens spe venie aperit. Confessio
sacralis que est per penitentiam dicitur
scribitur per manus que est peccatum. et per actum que est apertio
re. et per finem que est spes vite. Duplex est confessio
scilicet. quodammodo est mentalis que deo fit. et hec est de iure na-
turali. quodammodo est vocalis que fit homini. et hec non est de iure
naturali. sed evangelico. igitur ante incarnationem christi sus-
ficiebat confessio mentalis. quia deus non dicitur erat homo:
sed postquam factus est homo deus confessio fieri homini vi-
cario christi. In hunc modum. quod magister sacrorum christus dicitur
dicitur preterea ligandi a quo soluedi insinuat confessionem
fessionem eis tamquam iudicibus fieri debere. sic ergo
christus instituit confessionem tacite: sed apostoli per mul-
tationem eam expressit. In. Confitemini alterutrum
peccata vestra. Quis igitur in contritione remittat pec-
catum confiteri. tunc confessio vocalis est necessa-
ria in re quam habet oportunitas. vel in proposito
articulus necessitatis eam excludit. et si contra
tempus religionis. Et ista necessitas con-

fitendi post contritionem non est in tali casu
propter necessitatem remedii. cum peccatum iam
sit dimissum sed propter obligationem pre-
cepti. Confessio enim et satisfactio necessaria est non
solum propter reconciliatorem in iudicio dei. sed
et in iudicio ecclesie. Quas circumstantias
teneamur confiteri. Nota quod circumstantias
quodammodo sunt trabentes in aliud genus peccati: ut
coire cum muliere coniugata. et has tenetur
homo confiteri. Quodammodo sunt aggravantes in ea-
dem specie. et has quodammodo sunt non aggravantes
notabiliter sicut scia et b. i. has non tenetur
quis confiteri: quia sunt quasi venialia peccata. Quodammodo
sunt aggravantes notabiliter: et has sine
quodammodo tenetur homo confiteri. Ad omnes
sufficit illi qui accepit centum marchas de
alieno. dicere ego accepi alienum cum hoc pos-
set verificari si accepisset unum denarium. Similiter
alios contra. sed non tutius opinantes non
omnes. Circumstantie aggravantes peccatum no-
tantur his verbis. Aggravat ordo loci
mora causa scia tempus. Lucta pusilla mor-
tus. genus et status altus. Condicio nume-
rus. etas et scandala sexus. Quis peccata
alicuius nota sint sacerdoti. tunc omnes ea confite-
ri. quia non sunt ei nota ut iudici. Quodammodo diu pos-
sit quis differre confessionem due sunt opor-
tunes. Quidam enim dicunt quod peccator tenetur
confiteri statim bita oportunitate sufficien-
ti. Alii contra dicunt quod cum confessio fit in
pro loco et tpe. Ecclesia autem determinat in de-
cretis quod omnis homo confiteatur semel in anno. quia habet
tunc quilibet de necessitate concitare. In casu
bus autem quatuor tenetur quis ante hoc tempus
confiteri. Unus est ratio sacri. quam vult concitare
vel celebrare. Alius ratio periculi. ut si est in
periculo mortis. Tertius est ratio conscientie.
ut si dicat sibi conscientia quod statim teneatur.
Quartus est ratio dubii. ut si non sperat il-
lo anno habere confessorem quem modo habet. vel si habet
casum papalem. et modo habet copiam confessoris seu
patriarum domini pape. Si queratur vtrum confessio
sacra in peccato mortali valeat. dicendum est quod
confessio est in remedium et in preceptum. in
quantum est in remedium non valet in morta-
li facta. tunc absoluitur homo a precepto. sic

Liber. vi.

fite baptismū suscipiens nō recipit nisi sacramētum 7 nō rē sacri. Utz confessio fit iterāda. Nota q̄ regulariter nullus tenet cōfessionē bona fide scām iterare amplius. Sunt tñ quattuor casus i quibus tenet q̄s iterare cōfessionē. quoz duo sūt ppter p̄fessorē. 1. Dum si deficit cōfessor rī clavis potētie. eo q̄ nō hz ptātē ab illo pctō absoluerē. Secundus ē si deficit sibi clavis scie. quia n̄ escit discernere. Tertius ē si cōfessio dimidiavit p̄fessionē. o. n. q̄ vni fiat confessio itegre oium q̄ habēt i memoria. Si vero aliqua exciderunt a memoria nō iō o.3 reputari cōfessio diuini diata. 4. ē si cōtēp̄tē seu neglexit 7 oblitus ē satisfactōez. nā si sciret 7 adimplere vellet nō oporteret p̄fessionē iterare. Si vō ali q̄s cadat i pctū postq̄ bona fide fecit cōfessionē. q̄ntis ē vtz teneat cōfessionē p̄ns scāz iterare. 7 ē opinio q̄ nō i sp̄e s̄z i ḡne. licet aliter dicāt q̄dam. Nota q̄ cōfessio scā p̄ nūcium vel p̄ epistolā. licz sit q̄dā bonū 7 meritoziū. tñ inquātum ē ps sacri penitētie nō pōt sic fieri. qz determinatā hz materiā. s. act⁹ h̄mōis quo conscia hominis manifestari cōsuevit. Vñ sine necessitate nō licet taliter. In necitate pōt defect⁹ p̄equipolentem actum suppleri. **C** De q̄litate 7 effectu p̄fessōis. La. 26. **Q**ualis deat eē p̄fessio notat bis q̄ v̄sibus. Sit simplex b̄uilis p̄fessio pura fidelis. Vera frequens munda discreta libēs verecunda. Integra secreta lachrymabilis accelerata. fortis 7 accusās. 7 sit parere parata. Ad multa valet cōfessio. A morte liberat. qz sicut confessus i foro cōtētioso dānatur. sic i sp̄ia li liberat. Vulnera mentis sanat. Mies ro. Vlnus nō intellectum tardi⁹ sanat. Deū homini manifestat. Aug. Si nolles cōfiteri nō me tibi absōderē. s̄z te mibi. Paradisum aperit. Augu. Obreue verbum peccani. quod apit portas paradisi. Exemplum i latrone. Peccata tegit. Vñ quedaz glo. Si hō detegit. deus te ḡgit. Adificordia dīnaz emollit. Glosa super illud. Delictū meū cognitū tī. se. Si

hō agnoscit de⁹ ignoscit. Aium iocūdat. ps. In voce exultatiōis 7 p̄fess. son⁹ epu. Intercessōis multiplicat. Sacerdotes. n. p̄ suis p̄fessis orāt. Cōsciaz mūdāt. Aug. Cōfiteōdo fit hō de sedo pulcher. sed⁹ dia boli rūpit. Sic cū aliq̄s secretū alteri⁹ detegit. Deo boiez p̄iūgit Au. Quid p̄pius aurib⁹ dī q̄ p̄fites cor: 7 vita q̄ ē ex fide. In via salut⁹ dirigit. p̄uer. Qui absōdit scelera sua n̄ diriget. 7 p̄uo rē. p̄ctū celet. ps. Dixi p̄fitebor aduersū me rē. Satisfactōez supplet. Glo. super Math. Inbemur p̄fiteri pctā n̄ra vt erubescētiaz patiamur. p̄ pena. Adalū p̄cauet. ex. de ventre putrido q̄ extrahit ne alij p̄putrescāt. **C**ui debeat fieri p̄fessio. Lap. 27. **E**neraliter teneas q̄ p̄fessio o.3 fieri sacerdoti h̄nti claves que sunt scia discernēdi 7 p̄rās ligādī atqz solūēdi. Sciendū at q̄ sicut baptism⁹ est sacz necitat⁹. ita 7 p̄nia. Vñ sicut baptism⁹ mus duplicē hz iustrū. vñ cui p̄petit baptizare ex officio. s. sacerdotē. aliū cui cōmittit dispensatio baptismi rōe necitatis. Ita 7 m̄ster p̄nie duplex ē. Vñ ē cui confessio fit officio sic sacerdos. Ali⁹ q̄ audēdo cōfessionem vicē suppleri pōt sacerdotis i necitate vt ē laic⁹. Dicūt tñ aliqui q̄ cū deest copia sacerdotis nō o.3 confiteri laico. s̄z sufficit soli deo. Quānis oēs sacerdotes claves hēant. nō tñ p̄nt oēs ligare 7 soluere. sicut excomunicari. suspensū. heretici. 7 dānati. Hoc at non est ppter defectum ordinis. sed qz non h̄nt inateria. s. subditos qui auferūtur ab eis cū excomunicant. p̄sunt tñ tales baptizare. qz hoc est sacramētum necessitatis. p̄sunt et tales eucharistiā consecrare. qz hoc substācialiter adheret ordini. Dicendum etiam q̄ nullus potest absoluerē confidentem nisi p̄pius sacerdos. p̄o prius vero sacerdos dicitur sex modis. p̄mo modo est pastor ecclesie. vt papa eps 7 curatus quilibet in suis casib⁹. 2. p̄ determinationē superioris vt vicarij. 3. p̄ privilegium quibusdam indultū. 4. p̄ suam p̄pij sacerdotis. dū tñ licētē

De virtute sacramentorum

tur ei vir discretus et honestus et vere sacerdos. 5° propter necessitatem. quia instante mortis articulo quilibet sacerdos potest absolueret. Et peregrini absoluunt ab his apud quos sunt. 6° propter defectum sui sacerdotis. quoniam est idiota vel peccator confessionis. vel quando solet mulieres peritentes perari. tunc enim si non inuenit aliquem qui auctoritatem beati efficitur ei sacerdos proprius non quilibet. sed discretus et honestus et non vel ex ordine vel ex persona.

De sigillo confessionis. Ca. 28.

Eaque geruntur exteriori in sacris sunt signa rebus que interiori continentur. et sunt confessio qua quis sacerdoti se subicit signum est superioritatis quam quis deo subicitur. De autem peccatis illi qui se per penitentiam subicit tergit. Unde oportet de necessitate sacri quod sacerdos celet confessionem. Sunt et alie breues relationes utilitates. quia per hoc homines magis ad confessionem attrahuntur. et simpliciter peccata confitentur. Sacerdos autem non oportet tunc celare peccatum quod in confessione recipit: sed et omnia alia signa per que posset peccator vel peccatum comprehendi. Non autem penitens facere ut illud quod sacerdos propter confessionem sibi factam sciebat ut deus. sciat et ut homo. Et hoc facit dum licet at eum ad dicendum. et si dicit non frangit sigillum confessionis. Si autem querat utrum id quod scit sacerdos per confessionem et scit alio modo possit reuelare. super hoc diuersae sunt opiniones. Sed hec est verior. quia siue sacerdos sciat illud peccatum ante confessionem sibi factam siue post. non tenet celare quantum ad id quod scit ut homo. Nota quod iste modus dicitur. dico tibi in confessione. non claudit tale deum sigillo confessionis. quia non seruat ibi modum confessionis vel ordo.

De satisfactione. Cap. 29.

Sicut in bellis et controuersis restituta amicitia: non statim restituitur de bitum illati damni. Ita post remissionem culpe in confessione seu contritione remanet debitum pene satisfactionis. Inquit sacerdos quando ad satisfactionis finem damnum sicut abstinetur a peccato et restituere ablatum. Quaedam ad satisfactionis expeditionem ut est vitare consortia malorum. Quaedam inquit ad sub-

stantiam satisfactionis. ut est ieiunare vigilare dare elemosinam peregrinari et huiusmodi opera penalia. Quaedam inquit ad satisfactionis perfectionem et securitatem. ut sunt opera supererogationis. Satisfactio debet reddere culpe in tribus. si numero. per. Lauabo per singulas noctes etc. In potestate. Aug. Liber ter debet facere immortalis futurus quocumque faceret per differenda morte moriturus. In mensura. S. Tanto tempore ut quis in penitentia esse quanto fuit in culpa. Ista tria requiruntur in penitentia secundum convenientiam non solum necessitatem.

De singulis partibus satisfactionis in communi. Cap. 30.

Satisfactionis quedam sunt partes principales. scilicet Oratione Ieiunium. et elemosina. Quaedam vero secundarie que ad has reducuntur. ut vigilie peregrinationes discipline. Dicendum ergo quod omnia carne afflictionia reducuntur ad ieiunium. omnia opera vero spiritus ad orationem. omnia autem opera mentis ad elemosinam. Sufficiencia partium principalium potest accipi respectu termini a quo est motus satisfactio nis. quia per ieiunium reuocamur a concupiscentia carnis. per orationem a superbia vite. per elemosinam a concupiscentia oculorum. Alio modo sumitur ista sufficiencia ex parte termini ad quem fit satisfactio. quia per ieiunium ordinatur homo in seipso. per elemosinam ad primum. per orationem ad deum. Tertio modo sumitur hec sufficiencia ex parte materie de qua fit. Per elemosinam. fit satisfactio de bonis substantie exterioris. per ieiunium de bonis corporis. per orationem de bonis mentis. Quarto modo sumitur hec sufficiencia ex parte modorum satisfaciendi. fit enim satisfactio tribus modis. vel per punitioes. vel per redemptioes. vel per supplicatioes. Primum facimus ieiunando. 2um elemosinas dando. tertium orando. Quinto sumitur hec sufficiencia ex parte effectus. Per satisfactiones. enim tria magna bona nobis proueniunt. scilicet impetratio gratie. remissio pene. expurgatio reliquiarum culpe. Ad primum videtur valere elemosina propter multipliciter intercessorem. Ad secundum ieiunium. Ad tertium oratio.

Liber. vi.

C De p[ar]tibus satisfactiōis. Ca. 31.

Elemosyna dupliciter potest accipi. aut intentione subleuandi necessitatem primi: et sic est opus misericordie. aut intentione recedendi pro debito offense diuine. et sic est opus iustitie. An primo modo proprie pertinet ad meritum vite. 2° modo ad meritum dimissionis pene. quia elemosyna sic data proprie est satisfactoria. De ieiunio quoque sciendum est quod in carne duo sunt: unum natura que debet sustentari. et aliud vitium quod debet domari. Ieiunium ergo quod naturam fouet et vitium domat bonum est. aliud vero non. Ordo dupliciter habet fieri. aut per impetrationem bonorum. et sic est pars vel opus contemplationis: aut per remissionem malorum. et sic est pars satisfactionis.

C De iustificatione impij. Cap. 32.

Iustificatio impij est motus ab iniustitia ad iustitiam. In iustificatione impij quattuor requiruntur. scilicet motus liberi arbitrij. contritio. usus gratie: et remissio culpe. Horum prima duo sunt ex parte suscipientis. alia vero ex parte agentis. Unde decem quattuor sunt simul tunc in natura. Prioritas autem et posterioritas que secundum ordinem nature est reducitur aliquo modo ad ordinem cause et causati. Int ista videtur hic ordo calitatis esse. Caliter. n. motus liberi arbitrij prior alijs tribus est. quia requiritur consensus voluntatis in hoc mutatione. Voluntas et liberum arbitrium sumuntur hic pro eodem. Unde etiam motus iste appellatur motus liberi arbitrij. Iste vero motus qui per liberum arbitrium consentit deo ut per motum vocatur motus fidei. quod habet aliquid cognitionis et aliquid affectus. scilicet fides. Dicimus ergo quod motus liberi arbitrij siue motus fidei a deo caliter est prior quam motus quo de peccato quis conuertitur. quia sicut in generatione peccati prior est conuersio quam auersio. cuius conuersio causat auersionem. ita in eius destructione prior est conuersio ad deum per liberum arbitrium: quam auersio a creatura per contritionem de peccato. Quod enim primum est in compositione vltimum est in resolutione. Isti vero deo motus liberi arbitrij et contritionis sunt potiores quam gratia infundatur. quia sunt causa preparatoria ut gratia deest. Quamuis enim deus sine vlla preparatione

posset impium iustificare. tamen requirit preparationem ex parte nostra. quam sicut requirit preparationem ex parte materie in naturali mutatione ad recipientem formam. In mutatione voluntaria. et hoc est ex ipotentia agentis suscipientis. Alia ratio est quia in iustificatione peccatoris fit introductio vniuersae forme et expulsio diuine. id est requiritur predecisa duo. scilicet motus liberi arbitrij disponens ad gratiam susceptorem. et contritio. id est discessio a peccato disponens ad culpe expulsionem. Gratia infunditur quam culpa remittatur. sicut in introductione forme prior est forma que expellit a parte agentis. et illa que expellenda est remoueri possit. Quasi autem iustificatio fiat in instanti vel successiue. nota distinctio. Unde iustificatio dupliciter accipi potest et generatio. Uno modo ut dicatur motus ad iustitiam cum termino eiusdem. et sic fit successiue quando succedit successiua preparatio. Alio modo potest accipi solummodo mutatione sine motu. hoc modo fit iustificatio in instanti. et hoc triplici ratione. Prima quia fit virtute infinita et simplici que immediate operatur. 2^a est quia fit in subiecto simplici. scilicet in mente. 3^a est quia ipsa forma que expellitur. scilicet culpa non potest vel prior est quam que introducit. scilicet gratia que oio simplex est. Ad illud quod dicit Augustinus. quia maius est iustificare ipsum quam creare celum et terram. dicitur maius est quam ad illud quod fit. quia melius est. sed non quo ad modum faciendi. Quamuis enim in iustificatione ipsi sit resistetia formalis. scilicet diuini ad diuinum. non tamen est ibi resistetia effectiua que aliquid resistat agenti. scilicet deo. cuius virtuti nihil resistere potest. In iustificatione impij aliquid est ex parte dei. et aliquid ex parte peccatoris. et aliquid ex parte ecclesie. Ex parte dei duo sunt. scilicet misericordia que reatum indulget. et iustitia que emendatam aliquantulum erigit vel hic vel in purgatorio. hec significatur per binos discipulos quos misit dominus in omnem locum quo erat ipse venturus. tunc quidem corporalis. nunc autem per gratiam spiritualem. Ex parte peccatoris sunt et duo. scilicet amor et dolor. et hi sunt due molle quibus peccati peritur. quia si legem non debent diabolo in pignore obligari. Ex parte ecclesie sunt et duo. primum est meritum et precipue christi quod est inextimabile et aliorum scilicet quod fecerit opera multa superrogationis. que oia sub potestate clauium sunt posita. ut

De virtute sacramentorum

quod minus est in vno membro ecclesie componitur
in alio. Unde si aliquis non est membrum ecclesie non
influit in ipsum meritum peccati. Secundum est in
indulgentia quam dat ecclesia per papam et episcopos. tunc
ut ipsa indulgentia tunc valeat contra sonat,
ergo auctoritas. et causa. scilicet utilitas ex p
te datur. exigitur et fides formata et obedien
tia ex parte recipientis. hoc est ut soluat illud per
quod datur. **De pena venialium. Cap. 33.**

Ententia est remedium institutum ad
expianandum peccatum cui debet pena
sensibilis que cum, debeatur peccato si
solum mortali sed et veniali per quod pena est re
medium contra utrumque. quod non est simpliciter de ven
ialibus sed de mortalibus. quod pena introdu
cta est ad reconciliandum amicitiam vel amorem quam
mortale peccatum tollit. Licet igitur non sit de ve
nialibus simpliciter pena. tamen est per accidens. et hoc est
tribus modis. Primo ratione dubij. ut quando
creduntur esse mortalia. 2° ratione statuti. ut quando
homo tenetur peccati semel in anno non habet nisi
venialia. 3° ratione periculi. ut quando venialis de
lectatio ad habitum perducta est. quod nisi homo se auer
tat ab ea trahit in mortale. Sed de remis
sione venialis peccati sciendum quod in duobus
casibus non remittitur. Primo est si talis ha
beat peccatum mortale. quoniam sine mortali non potest
dimittitur veniale. hoc contra possit fieri. scilicet quod
mortale dimittatur sine veniali. Cum enim
peccatum mortale tollat charitatem que vincit
sua delicta operi consistat quod existit in peccato mor
tali nullum veniale remittitur. Secundus est quando
voluntas fixa manet in affectu alicuius pec
cati determinati venialis tamen. quoniam illud tolli
non potest. et hoc multiplici ratione. Prima est.
quoniam omne peccatum remissionem indiget quo ad duo
scilicet quo ad culpam: et quo ad penam. sed non potest
esse remissio sine penam. quod contra homo cul
pa habet debitor est pene. Culpa autem consistit in
deordinatione voluntatis. Unde voluntas sic
manens pertinax reordinari non potest. Alio
modo quando duo opposita simul essent in eodem.
Alia ratio est. quod manente causa non potest tolli effe
ctus. sed voluntas inordinata ad aliquid est causa
venialis peccati. unde manente voluntate fixa in
alio non remittitur ipsum peccatum veniale. Scien
dum est quod vnum peccatum veniale. bene potest dimitti.

sine alio: quod peccatum mortale quod maior est
est adheretie potest et remitti sine veniali. Alia
ratio est. quia peccatum mortale ita deo displicet
quod facit et ipsum peccatum deo displicet. Sed ve
niale deo displicet cum inordinatum sit. tamen non fa
cit peccatum deo displicere. quod per illud non
privatur gratia sed obnubilatur. Insuper eius pro
cessus ad exteriora impeditur. et per hoc vnum venia
le non impedit quod aliud remitti possit. 3^a ratio est.
quod venialia non habent connexionem ad invicem nec a
parte auersionis. quod non auerunt a summo bono
nec a parte conuersionis. et ideo vnum dimittitur
potest sine alio. Nota est autem sic de mortalibus
ubi non dimittitur vnum sine alio. quod con
nexionem habent ad invicem ex parte auersionis. Quod
bet mortale auerit a deo. sed non habet con
nexionem ex parte auersionis. Et predictum colligitur.
quod vnum mortale non remittitur sine alio. et quod
vnum veniale potest remitti sine alio veniali.
Item mortale remittitur sine veniali. sed non ve
niale sine mortali. duplex est ratio. Prima est.
quod mortale et veniale se habent sicut bitum et dis
positio. sed ablato bitum potest manere dispo
sicio et conuersio. Secunda ratio est. quod mortale
opponitur charitati. veniale autem seruo ei.
sed sublata charitate tollitur seruo et non con
uersio.

**De peccato quod dimittitur peccatum
veniale. Cap. 34.**

De peccato venialis remissione non exi
gitur novus charitatis habitus. sed
sufficit novus motus. quod peccatum non tolle
bat virtutem habitum. sed impediebat eius actum. Nota
est quod peccatum veniale non dimittitur sine contritione.
hoc est ratio. quod contra diu voluntas in alio veniali fixa
manet nisi dimittitur: sed voluntatem ab eo auer
te quod quod plus volebat est displicet ei quod vo
luit. talis autem displicetia dolor contritionis est.
Sed sciendum quod contritio potest accipi tripliciter. scilicet actu
vel bitum vel medio modo. Contritio in bitum non suffi
cit ad peccatum venialis remissionem. quod tunc quod quod
virtutem bitum habet. non posset habere veniale peccatum. et
sic veniale peccatum non possit esse cum gratia. contritio quod
actu non se requirit. quod sequitur quod peccatum quod quod
memoria non habet remissionem possit per hoc requiritur contritio
medio modo. scilicet ut peccatum displiceat actualiter vel
explicite et implicite. dico autem implicite quod talis ac
tus non sufficit: quod displicet explicite peccatum veniale

Liber. vi.

le si cognitio ferret ad illud. Nota est quod
tā feruens potest esse motus charitatis in deum quod
omnia peccata venialia presumit et sine actuali cogi-
tatione ipsorum. quia quoniam quod servat in deum
ferre displicet ei quicquid a deo retardat. et ita
liber explicite de peccato veniali non cogitatur. tamen in
illo motu perit implicita displicentia peccati
venialis. vel vni vel omnium. Sciendum est quod in
peritio de venialibus non erigitur propositum non
peccandi venialiter. sicut in peritio de morta-
li erigitur: sed sufficit quod displiceat ei peccatum
peritum. et infirmitas quod ad peccatum veniale in-
clinat. Quis immunis ab eo esse non possit.
ita tamen quod voluntas non maneat fixa in vno ve-
niali. quia illud sic retentum non dimittet in
peritio generali nec in speciali. et hec est ratio.
quia peccata mortalia sunt in peccato nostra ut vitentur
non solum singula: sed et omnia venialia vno et si
singula vitari possunt. non tamen omnia quod ex infirmitate
perit nāe. Adulta sunt per que tollunt peccata
venialia que per tria probantur. primum sunt omnia il-
la que gratiam conferunt ut omnia sacra ecclesie. 2°
sunt illa quod impedimenta fervoris et gratie tol-
lunt sicut est aqua benedicta que virtutes inimi-
ci repellit. et epalis benedictio et alia sacra
alia. 3° est exercitium humilitatis ex parte nostra: sicut
est confessio peccatorum: oratio dominicalis: elemosina
ieiunium: et huiusmodi. Et horum est ratio. quia cum venialia
dimittantur per fervorem charitatis que implicite
vel explicite continent omnia illa que nata sunt
de se fervorem charitatis excitare dicuntur
venialia peccata dimittuntur. talia vno sunt omnia
que predicta sunt. Unde cum hinc quantitate fer-
voris sit quantitas remissionis. per quod pur per
enumerata maior vel minor excitat fervorem
qui implicite vel explicite continentur peritioem con-
tinet plura vel pavtiora venialia dimittuntur
non tamen semper omnia.

C De extrema unctione. Cap. 35.

Mediator dei et hominum non solum vo-
cat iesus in quantum habet saluare. sed et
christus in quantum habet unctionis gratiam et ali-
os diffundere quod significatum fuit in rege
David qui tribus vicibus unctus fuit. primum in do-
mo patris sui in signum regni futuri. hoc signi-
ficat unctionem in baptismo. 2° in ebzon super
iudam. et postea multa mala habuit. hoc si-

gnificat unctionem in confirmatione. 3° ite-
rus in ebzon super omnem israel. post hanc in
pace regnavit. hoc significat unctionem in
extremis. De substantia huius sacri sunt quae
quae. primum est quod unctionem faciens fit sacerdos
Secundum est intentio debita. Tertium est ma-
teria debita. scilicet oleum infirmorum. Quartum est
forma verborum. hoc. scilicet per istam unctionem etc.
quam formam dicere debet inungens. Quintum est
locus inungendus. quia fit ad oculos ad au-
res ad naves ad os ad lumbos et ad man-
us. In hoc sacro forma verborum est dep-
catur. quia istud sacrum videtur valere per ora-
tionem ecclesie et per modum suffragii. Datur
enim ad effectum quem homo per propria opera
posset consequi si esset sanus. Unde nota
quod in aliquo sacro verborum forma non est in
sola oratione nisi in isto. Dixit. n. Jacobus. In-
ducatur presbyteros ut orent super eum. In-
quibusdam sacris in sola enunciatione verbo-
rum est virtus sicut in baptismo. Aut enim
dominus. Ite baptizantes eos non facies men-
tionem de oratione. In aliquo sacro sicut in
dam consistit forma in oratione et enunciatione
ut in sacro penitentiae. Conueuerunt. n. Professores
primo orare dicentes absolutionem et remis-
sionem etc. Et postea dicere. Absoluo te. Tu
enim in peccato offendat deus et ecclesia. Primum
merito fit oratio. et secundum absolu-
tio. Istud sacrum non datur bis inungitur.
peccata venialia videntur habere. quod in istis
tutum est. nec datur alijs quam infirmis in pe-
riculo mortis constitutis. Sanis autem non da-
tur hoc sacrum. quia habet remedium penitentiae pa-
ratum: nec datur nisi postulanti qui deuotione
sursum eriguntur. Sed si sepe infirma-
tur quis ad mortem sepe potest inungi.
sed in vna infirmitate non debet quis bis
inungi nisi eadem infirmitas ultra annos
protrahatur. ita quod in vno anno propter eam-
dem infirmitatem nemo bis inungitur.
Effectus huius sacri multiplex est. Primum
est sanitas duplex. Una est principalis.
scilicet liberatio ab infirmitate spirituali
que contrahitur per peccatorum veniam quibus
aia efficitur debilis ad creandum actum gratie
et glorie. Alia est sanitas que est quasi signum

De virtute sacramentorum

prioris sanitatis. s. sanitas corporalis. et hoc est verum quoniam sanitas corporalis expedit sanitati spirituali. Tunc enim istud sacramentum causat utrumque in suscipientibus digne. Interdum enim utilis est sanitas corporalis. s. ad meritum glorie cumulandum. Valer et ad devotionem excitandam et ad velocitatem transitum. In hoc sacro sicut in ceteris tria sunt. Unum est sacramentum. s. exterior unctio. Aliud est res tantum. s. effectus duplicis sanitatis. ut dictum est. Tertium est sacramentum et res. s. quodam unctio spiritualis iterior. s. mens iocunditas et solatio.

De sacro ordinis. Cap. 36.

Quinq; sacra de quibus dictum est pertinent ad statum persone. Sed duo de quibus dicendum est pertinent ad eodem statum ecclesie. quia ordo pertinet ad generationem spiritualem. matrimonium vero ad generationem carnalem. Ordinem precedit prima tonsura. quia in omni transitu de statu ad statum convenienter interponitur aliqua dispositio media. Unde in transitu a statu laycorum ad statum ministrorum dei convenienter prima tonsura interponitur. fit et in hac tonsura aliquid quorum capillorum. refectio in modum corone. quia in ministerium illi assumunt cui servire regnare est. Est itaque duplex signum distinctum in ordinatis. s. exterior tonsura. et interior character. Ad eum autem ordinis tonsura non preerigitur: sed ad bene eum. quia dispositio congrua est ipsa tonsura ad ordinem non necessitat. Hugo de sancto Thome ordinem sic describit. Ordo est signaculum quoddam in quo potestas spiritualis traditur ordinatis et officium. Hic nota quod sicut in naturalibus dedit deus superiora corpora in regimen inferiorum. sic et in spiritualibus quosdam posuit superiores quosdam inferiores. ut illi potestate habeant superiores. sicut sunt clerici qui presunt in spiritualibus. et principes ac indices seculares in temporalibus. De subiectis huius sacri sunt sex. primum est potestas ordinantis. quia ordo ut sit episcopus. 2um est materia. s. unctio in sacerdotibus. et tactus illorum que tangenda sunt in aliis. 3um est forma verborum. 4um est sexus virilis. quia mulier non recipit characterem ordinis. 5um est intentio recepta. 6um est quod ordinandus sit baptizatus.

quia baptismus est ianua omnium sacramentorum. Quoddam est hic sacramentum tantum ut visibile signum quo potestas traditur ostenditur. Quoddam est res tantum scilicet gratia que conferretur digne recipienti. Quoddam est res et sacramentum ut character. Septem sunt ordines. s. hostiarius. lector. exorcista. acolitus. subdiaconus. diaconus: et presbyter: qui omnium ordinum est perfectissimus et terminus aliorum. Alii sunt quasi septem gradus quibus ascenditur ad thronum solutionis. Actus hostiariorum est custodire locum conseruationis sacramentorum ab excommunicationis. Actus lectorum est legere prophetias. Actus exorcistarum est arcere demones ne dominantur in corpore nondum baptizati. s. per conuersiones. Actus acolitorum est designare lumen euangelii in lumine corporali. Actus subdiaconorum est accipere oblationes ab offerentibus easque offerre diacono. legere autem epistolas non est actus eorum principalis. sed consequens. Actus diaconorum est ordinare hostias in altari. Legere autem euangelium vel predicare est actus consequens. Actus presbyterorum est consecrare corpus et sanguinem christi. et est actus principalis. alii est presens. s. ligare et soluere per quem actum corpus mysticum prepat. ut sit apertus et idoneus ad preceptos corporis christi veri. In quolibet ordine character imprimitur. s. quoniam fit nunc dicendum est. Hostiariis quidem character imprimitur quoniam datur eis clavis et dicitur sic. Agite tamen rationem deo reddituri de rebus que clauibus istis recludunt. Lectoribus character imprimitur cum episcopus porrigit eis librum cum debita forma verborum. Exorcistis vero cum datur eis librum exorcismorum cum forma verborum. Acolitis autem in verbis que dicit episcopus cum datur eis candela. Subdiaconis imprimitur quoniam episcopus cum forma verborum datur eis calicem vacuum et cetera vasa. quorum usus est in perfectione eucharistie. Diaconis et presbyteris imprimitur quando episcopus imponit manum capiti cum verbis ad hoc statutis. predictos ordines christus exercuit hostiariatum. quoniam euentes et vendentes de templo eiecit. Lectoratum cum in medio seniorum librum

De virtute sacramentorum

Principalis. s. plis peractio et fornicationis
 euitatio. qz inrimoniū nō solū i offiū. sed
 in remediū institutū fuit. h fuerit pmo so
 lū in offiū. Alia est scdaria et illa est multi
 plex. Un versus. Hostes cōciliat. et eo di
 scernit beres. Bis ligat alma norat. ius
 trāffert auget honore. Quadruplex disti
 guit inrimoniū. Prīmū ē carnale iter vi
 rū et mulierē. Scdm ē morale iter deuū et
 aiaz. Tertium est allegoricū inter xpm et
 ecclīā. 4^m anagogicū. inter deū et aiaz in
 ecclīa triūphātū p cōiunctōs glorie. Pōt
 qs accedere ad vxorē suā q̄tuor de caus
 sis. s. cā plis. cā reddēdi debitum. cā vi
 cāde icōtinērie. Istis tribus modis nō est
 peccatū. 4° pōt fieri cā expellēde libidis.
 et hoc mō pcrim ē veniale vel mortale fin
 q̄ libido est venialis vel mortalis. fit at
 pcrim i cōiugali coitu qnqz modis. Un
 versus. Quinqz modis peccat vxore mas
 ritus abutēs. Ipe. mente. loco. pditiōe.
 mō. Nota qz vxorē dimissa ppter fornic
 tionē recōciliat viro multis modis. Un
 versus. Ultimo mechaē retinet nec cōcī
 liat. Absens p̄tituit. ius fraus reuocant
 mulieres. Tria sūt ornamenta sponse. s.
 anulū i digito. monile i pectore. corona
 in capite. Prīmū significat opis purita
 tē. qz i manu est opus. Scdm significat
 affectū sinceritatē. qz in pectore ē affectū.
 Tertium cōtēplatōis claritatē. qz in capite
 est p̄spicacitas intellectus. Multis de cau
 sis b̄ta virgo fuit despōsata viro. Pr̄mo
 vt designaret ecclīā despōsata xpo. Se
 cūdo vt ioseph testis eēt iregerrime casti
 tatis ei. Tertio vt p ioseph origo ei on
 doret qz p viros genealogia tenē. Quar
 to ne isamaret si generaret nō b̄ns mari
 tū. Quinto ne velut icōtinēs dānaretur.
 qz de tribu erat sacerdotali. et tales cōbu
 rebant alie adalte lapidabant. Sexto vt
 virgo viri solano sustēretur. Septimo
 vt partus diabolo cellaretur. Octauo ne
 indei christū tāq̄ illegitimū iuste perseq
 uiderēt. Nono ne legi q̄ cōmendat m̄ri
 moniū cōtrariari d̄ns videret. Notandū
 qz duo decim sunt impedimēta m̄rimōij.

Un versus. Error. cōditio. votū. cognat
 tio. crimen. Lultus disperitas. ius. ordo
 ligamen. honestas. Si sis affinis. si forte
 coire nequibis. Nec sociāda veiat con
 iugia iuncta retardant.

Explicite liber sextus.

Incipiunt capitula libri septimi.

De fine mundi.	1.
De purgatorio.	2.
De acerbitate purgatorij.	3.
De suffragijs ecclesie.	4.
Quoz suffragia p̄sunt et quibus.	5.
Utz indulgētie valeant defunctis.	6.
De aduentu antixpi.	7.
De vita antixpi.	8.
De modis qbus decipiet antixps.	9.
De sequentibus antixpm.	10.
De gog et magog.	11.
De helya et enoch.	12.
De duratiōe huius persecutionis.	13.
De morte antixpi.	14.
De confragatione mundi.	15.
De resurrectione generali.	16.
De iudicio extremo.	17.
De iudicantibus.	18.
De iudicādis.	19.
De inouatione mundi.	20.
De penis inferni.	21.
De diuersitate penarum.	22.
De gloria sanctorum.	23.
De dotibus in cōmuni.	24.
De dotibus aie in gnāli.	25.
De dotibus aie in speciali.	26.
De dotibus corpis in generali.	27.
De dotibus corpis in speciali.	28.
De aureolis in genere.	29.
De aureolis in specie.	30.
De enumeratione celestiu gaudioz.	31.

Explicunt capitula.

Incipit liber septimus.

De fine mundi.	Cap. 1.
Inale iudicium quedaz sunt	
antecedentia. quedam cōco	
mitantia. quedā sequentia.	
Antecedentia iudicium tria	
sunt. scilicet pena purgatorij.	
Ecclesie suffragia. et p̄secutio antixpi. Lon	

Liber. vii.

comitātia duo sunt. s. cōfragratio mūdi.
7 resurrectio corporū. Consequētia duo
sunt. s. pena infernalis. 7 gloria celestis.
de quib⁹ per ordinē est dicendū.

De purgatorio. Cap. 2.

Purgatori⁹ ignis corporalis est: p
quē tātūmodo spūs iustoz qui i
bac vita nō implenerūt pniaz nez
qz satisfactiōne condignaz affligunt. Hi
qui sūt in purgatorio spem hnt euasōis.
qz sciunt se nō esse in inferno. 7 tñ ppter pe
narū magnitudinē hoc aliqñ nō aduer
tunt. Adulce rōnes sunt. qz o3 esse purga
torizū. Prima est. qz s̄m Augustinūz tria
sunt genera hominū. Quidāz sunt valde
mali quibus nō prosūt ecclesie suffragia.
Quidāz valde boni quib⁹ nō sunt neces
saria. Quidā nec valde mali nec valde bo
ni qui habent venialia: 7 his debet pena
purgatorij. Secūda est. qz sicut sūma bo
nitas nō patit qz donū remaneat irremu
neratū. ita sūma iustitia nō patit qz malū
remaneat ipunitū. Tertia est. qz diuie lu
cis tanta est dignitas qz eam solū mundi
oculi cernere pnt. Unde o3 qz quilibet ve
niat ad mūditiā baptismalē añ qz conspe
ctū diuino presentet. Quarta est. qz cul
pa est offensiuā diuine maiestatis 7 dā
nosa ecclesie. 7 deformatio i nobis imagi
nis diuie. Sed offensa requirit punitiō
nē. dānū requirit satisfactiōnem. 7 defor
matio expurgatiōnē. ppter quod necesse
est qz peccato respondeat pena. vel hic v
alibi. Quinta est. qz cōtraria dñis curāt.
sed peccatū orit ex delectatione. vñ debz
per penā deleri. Sexta est. qz nulli debet
negligentia suffragari. sed si nō puniret
talīs videret in futuro cōmodū reporta
re de negligētia pnie dilate. Septima ē.
qz iustū est vt spūs qui cōtempo sūmo
subiecit se infimo. i. peccato subiciat po
stea inferiorib⁹. idest penis. Nota qz ani
me post qz fuerint in igne sufficienter pur
gate statiz euolant ad gloriā: 7 hoc patet
multiplici rōne. Primo qz post purgatiō
nē nulla remanet ad gloriā dissimilitu
do in aia. Unde merito illi debet iūgi. 2°

qz ianua celi illis semper est aperta q nul
lum habent obstaculū. Tertio qz necesse
est illos spūs in quib⁹ est charitas sursum
elevās 7 nihil retardās sursum elevari ad
gloriā. Quarto qz cū deus sit promior ad
miserendū qz ad puniendū: merito debz
purgatos cōiūgere glorie. quos purgan
dos subiecit pene. Quinto qz nō punit des
us bis i idipsum. Unde cū iste sufficienter
satisfecerit in penis igniū nō amplius de
bet puniri i dilatione premioz. Sexto qz
post purgatiōnē nō debet talis esse i pur
gatorio. neqz i limbo. neqz i inferno. qz nō
est de numero dānatorū. ergo o3 esse i ce
lo. qz post mortē nō sūt alia receptacula
aiarum. Septimo qz efficacior est chari
tas qz iniquitas. sed iniquitas statim ducit
ad supplicia. ergo charitas statim ducit ad
premiū. Octavo qz cessante impedinen
to corpora graua ferunt deorsus 7 leuia
sursum. sic 7 malozum spūs remoto carnis
onere statim ferūt ad locū suppliciozum
propter peccati grauitatē. Spirit⁹ vo bo
nozū si nō sit impedimentū alicuius cul
pe vel pene debite statim feruntur ad lo
cum premiozum.

De acerbitate purgatorij. Cap. 3.

In purgatorio duplex est pena.
i. Una est dāni de carentia diuine
visiōis. Alia sensus de afflictione
ignis. 7 quātū ad vtrūqz. mīma pena pur
gatorij maior est maxia mūdi. Istud pa
tet de pena dāni. qz affectus de quo desi
derat sūmū bonū post hanc vitā ab oibus
sanctis intensior est qz aliquis affect⁹ rei
temporalis in ista vita. maxime cuz tem
pus habendi aduenerit. ideo carētia eius
molestius toleratur. Istud etiaz patet de
pena sensus. quia cuz dolor nō sit eētia
liter ipsa lesio. sed lesionis sensus tanto
magis dolet anima quanto magis sentit
sensitiuū aliquid. ideo ab igne i ipsa agē
te maxime affligitur. Ratio acerbitalis pe
ne purgatorij. hec est. quia cuz deus ma
gis querat emendā qz penā. plus ponde
rat i penitētia virtutē bone volūtatis qz
penā afflictionis. Unde plus ponderat

De ultimis temporibus

deus modicā penā voluntariā in pñti. & multo maiorē nō ita voluntariā i futuro. Sicut plus valet modicū auri & multus plumbū. Un̄ o3 q̄ ibi deficit in voluntate. hic suppleat i acerbitate. De igne qui purgat aias dupl̄r ē loqundū. v̄l quātū ad id qd̄ mediate aias affligit: & sic ē corpe? vel q̄tū ad id qd̄ p̄rie affligit & imediate sic ē icorpe?. **¶**Pr̄io mō dī ignis vere. 2° similitudinarie. sic leo verus. & leo pictus. **¶**Utrūq; tāgit Bre. qñ dicit. In eo ardēt dū ardorē vident. Ille autē ignis corpore us dupl̄r pōt considerari. **¶**Pr̄io vt est ist̄z nature. sic agere pōt i corpe & nō i aia. 2° put est instr̄m diuie iustitie. sic agit i aias imprimēdo illi sp̄z suā p̄ quā affligit. qz violēter illa specie isormat. sicut. n. aia h̄z ordinē nāe vn̄f corpe. vt istituat vitas. sic merito fm̄ ordinē iustitie vn̄f igni a q̄ suscepit penā. Nota q̄ demōes nō puniunt aias i purgatorio. sed illic eas adducūt: vel ēt assistūt vt cōiter dī. Ex pmissio ne tñ dei demones i hac vita qñq; bonos affligūt. sed hec ē rō. qz i pñti dat pugna iter demōe & boiem q̄ demō hēt in eo p̄tatem exercitij. sed post hāc vitā n̄ ē sic. **¶**Un̄ & aer iste caliginosus est assignat⁹ de monib⁹ magis p̄t exercitiū & p̄t sup̄pliciū. De locis penalib⁹ vbi sint 7 q̄t. req̄re supra li. 4. ca. de descēsu xp̄i ad iseros. Sciendūz tñ de loco purgatiōis q̄ dupl̄r assignat. aut fm̄ legē cōem. & sic ē in vno loco i parte iseri circa limbū patrū. aut h̄z dispensationē sp̄alē. & sic purgant aie ali qñ in locis diuersis i quib⁹ peccauerunt. **¶**Hoc autē sit pp̄ aliquā suā reuelationez p̄ suffragia eoz q̄b⁹ apparēt i illis locis. vel ēt p̄pter aliquā edificationē viuētū. Ille ignis plus vel min⁹ cruciat fm̄ q̄ plus v̄l minus q̄sq; p̄bustibilis secū tulit. **¶**Opoz tet eni pus & facies dī videat q̄ ligna fenum stipulā. i. maiora mima mediocria & v̄elialia totaliter per cremationē p̄sumāt. **¶**Predicta v̄o ignis diuersitas non est ex diuersitate ignis ardentis seu agentis. s̄z subiecti patietis. Sicut sub eodē sole vn⁹ plus estuat alter minus. vt dicit. **¶**B. **¶**Ac

cessē est aut vt dicit Aug. q̄ tārū duret doloz quātū hēserat amor. **¶**Tāto. n. q̄sq; toz quebitur diutius quātō affect⁹ ventilibus adhibebat fortius.

¶De suffragijs ecclesie. Cap. 4.

¶Icut pertinet ad diuie iustitie seueritatē p̄t venialia puniri eos. ita pertinet ad bonitatē diuie misericordie eosdē p̄ suffragia eleuari. **¶**Pr̄o sunt ḡ suffragia defunctis nō ad merituz vite eterne: sed ad solutionem pene. & hoc vel ad penarum mitigationē vel celeriorē liberationem. Sunt autē quattuor modi suffragiorū generales ad quos omnes alij reducunt. s. o3. ieiuniaz. elemosyna. & sacramētū altaris. quoz numer⁹ sic accipiūt. qñ defuncti a pena absolui pñt duobus modis. s. per viam gr̄e: & p̄ viam iustitie. per viam gr̄e duplicif. **¶**Pr̄mo p̄ intercessionē publicā capitis que est in oblatione sacri altaris. **¶**Secūdo p̄ intercessionem quasi priuatā membrorū. s. p̄ o3nes iustoz. **¶**Silt per viam iustitie duplicif. **¶**Pr̄mo per modū redēptiōis pene. s. elemosynaz largitionē. **¶**Secdo per modū solutionis pene. s. in ieiunioz afflictioē. **¶**Si autē querit qñ incipiat valere defuncto id qd̄ per se fieri mandauit. dicendū q̄ op⁹ operās idest meritū auctoris statim p̄seq̄ mortuuz de bonis que precepit fieri pro aia sua. Sed nō opus operatū idest fructus ipsius operis vsq; quo fiant. qz priūm valet ex merito absoluto. sed 2^m ex merito conditionali.

¶Quoz suffragia prosunt. Cap. 5.

¶D hoc q̄ valeant suffragia requirit̄ aliquid ex parte agentis. & aliquid ex parte mortui recipientis. **¶**Ex parte agentis requirit̄ q̄ sit in charitate & q̄ intentionē suam dirigat ad illos quibus vult vt opera sua proficiant. **¶**Distinguendū est tñ q̄ suffragia per malum pñt fieri duplicif. vel vt per auctore. & sic nō p̄sunt nisi forte per accidens. s. in quantum per elemosynas mali boīs excitant boni pauperes ad orandū p̄ defūctis. vel vt per ministrū: & hoc dupl̄r. qz vel faciat

Liber. vii.

ens est vt minister publicus dei ⁊ ecclie. sicut qñ sacerdos malus celebrat missam vel agit exequias mortuorū ⁊ talia sp̄ p̄sunt. qz malicia ministri si nocet operi boni auctoris. sic p̄z in dño iusto dante eleemosynam per malū. Si v̄o facit ea vt minister priuate p̄sone eritis tñ in charitate siue defuncti siue alterius et talia p̄sunt. qz opus illud lz sit mortuū quo ad ministerium. nō tñ quo ad auctore. Si vero malus minister facit aliqua de mandato ei⁹ qui nō est in charitate nō p̄sunt. Aliqd et exigit ex parte accipientis ad hoc qd suffragia p̄sunt illi. Primum est qd ipse sit in charitate. Vñ nō valet his qui sunt in inferno. qz sunt a corpore xpi mystico separati. Unde nulla sp̄ialis influentia peruenit ad eos: sicut influentia corporalis non valet membris a corpore amputatis. Scdm est idigentia. Vñ nō valent btis. qz nō sunt ampl⁹ i via sed i termino: nec p̄nt ad altiora ascendere. lz potius ecd̄erso illoz suffragia p̄sunt nobis. Utrūqz est i his qd sunt in purgatorio s. charitas ⁊ idigentia. Vñ sicut p̄t hō satisfacere p̄ altero viuente qd per se nō valz. ita p̄t et p̄ defuncto. Nota qd suffragia p̄sunt defunctis. sed magis ⁊ min⁹ p̄ diueritate meritorū ⁊ mortuorū. vel p̄ q̄litate viuorū qui magis sollicitant p̄ aliquib⁹ ⁊ p̄ alijs. Illa. n. suffragia qd sp̄aliter sūt p̄ aliquibus plus valēt illis qd alijs. lz et alijs quodā mō cōicent. Suffragia v̄o que cōiter p̄ defuncto fiunt Quis p̄ modulo suo oibus p̄sint. illis tñ amplius qd dū essent i via magis meruerūt vt sibi p̄desset. Quis aut vt dictū est suffragia nō p̄sint illis qd sunt in celo. nec illis qd sunt in inferno. tñ aliquo mō p̄sunt. Unde nota qd valent illis qd sunt in purgatorio p̄ modū purgatiōis. valent saluatis in celo p̄ modū cōiunctiōis. qz multiplicatio saluandorū augm̄tat gl̄am accidentalē. Valēt ⁊ dānatis in inferno p̄ modū diminiutiōis. quanto enim plēs saluāt p̄ meritū ecclie: tāto p̄antiores dānabūt: ⁊ ita minor erit p̄ca p̄ subtractionē p̄fortij illoz. Valēt et impijs facientib⁹ p̄ modū meriti. Qd paruulis des-

functis celebrant missa mortuorū. hoc nō fit p̄pter illoz idigentia cū statim euolēt ad gl̄am. sed p̄pter gr̄az actionem.

C Utrū indulgentie valeāt defunctis. l. 6.

P Apales indulgentie p̄sunt defunctis in purgatorio. qd p̄z. qz crux aliquā dat p̄ duab⁹ vel tribus vel quatuor vel decē aiabus. In ecclia. est. n. thesaurus meritorū tam xpi qd perfectorū de quo solus papa qui hz clauēs h⁹ thesauri p̄ necessitate ecclie p̄t accipere ⁊ disp̄sare. Alij aut sicut epi nō hnt i his p̄tatez generalē sed limitatā. ⁊ nō nisi per sūmi p̄tificis dispensatiōem. Dicendū ergo qd papa p̄prie nō absoluit defunctos a p̄ca: sed quasi p̄ eis de cōi thesauro ecclie soluit. sicut aliter creditor liberat debitorē a debito dum cum absoluit. ⁊ aliter amicus debitoris dum p̄ eo debitū soluit. lz viuētes utroqz mō absoluit papa. Illi aut quibus dat indulgentia nō p̄nt eam ulterius dare nec viuīs nec defunctis. ⁊ h⁹ duplici rōne. Primo qz indulgentia non est donum collatiuum gr̄e. sed priuatiuū p̄ne: priuatio cum nihil sit alijs cōicari nō p̄t. Secundo qz dare indulgentia est auctoritatis ⁊ iurisdicciōis quam nō habēt laici ex eo qd indulgentias ab alijs recipiunt. Unde nō possunt defunctis impendere indulgentiam per auctoritatē. sed solum boni operis sui suffragiū per charitatem papa p̄t utriqz.

C De aduentu antixpi. Cap. 7.

A tē dñs veniat ud iudicium regni Romani fiet destructio. **M**ā sicut dicit Glosa super Apocalypsim. Prius erit descensio ab utroque imperio qua cōpleta aderit antichristus. hic ex parentū seminibus concipietur. Sed post conceptum descendet spiritus malignus in matris uterum cui⁹ virtute ⁊ operatiōe deinceps puer nascetur aletur adolescet. propter quod ⁊ fili⁹ perditionis vocabitur. Nascetur autē in babilonia s. tribu dan. sicut dicit glo. super Apo. Post hoc veniet in hierusalē ⁊ circumcidet se. dicens iudeis se esse christum il-

De vltimis tēporibus

lis promissum. Unde plebs iudea spālit ei adherēbit. sic dicit haymo super Apo. donec Enoch ⁊ Methyā predicātibz qui ex illis saluandi fuerint ad xp̄m reuertantur. Angelus bonus deputabitur primo antixpo ad custodiam. sed qñ ita obitina bitur in peccato q̄ dicit se esse deū ⁊ extollet super omne id quod dicitur deus: aut colitur sicut dicit apostolus. tunc primo deseret eum angelus ex toto. nec habebit eum postmodum ad protectionem sed ad accusationem.

De vita antixpi. Cap. 8.

Antichristus erit luxuriosus ⁊ concupiscibilis seminarum. vt habet Dañ. 11. In aperto autem per hypocrisim simulabit sanctitatem vt facilis us decipere possit. Lor suum per superbiam magnificabit. Dañ. 8. Et cōtra principem principum consurget. s. contra deū. Et vt dicit glosa super Dañ. 8. In tantaz eleuabitur superbiam. vt leges ⁊ cerimonia mutare conabitur. vel cursum temporum. Tante quoqz presumptionis erit q̄ nō putabit se a deo puniendū. propter h̄ qz iudicium differet. ps. Auferunt iudicia tua a fa. eius. Erīt et̄ blasphemus. sicut in Apoc. 12. d̄r. Unde Dañ. 11. Aduersus deum deorum loquet̄. Item ad maiorem dei cōtumeliam faciet imaginem suam adorari: ⁊ oēs suo caractere signari in manu dextra ⁊ frontibus suis. sicut habetur in Apoc. Confitebitur enim se verum filium dei. ⁊ filium hominis. ita vt in templo di sedeat tanq̄ ipse sit deus. ⁊ se faciet adorari. Iudei namqz templum qd̄ Romani destruxerunt reedificabūt. Affirmabit ante se nullum fuisse christum. Dicitur i glo. ad thesalonicenses. 2. q̄ sicut i christo diuinitatis plenitudo habitat. ita ⁊ in antichristo plenitudo omnis iniquitatis. quia in ipso erit caput omnium malorum. idest diabolus.

De modis quibus decipiet. Cap. 9.

Erito comparatur antichristus in Gen. cerasi qui est serpens corvūbus. quia quattuor cornibz ar

mabitur. scilicet calida persuasione. miraculorum operatione. donorum largitio ne. ⁊ tormentorum exhibitione. Primus ergo modus subuertendi homines erit calida persuasio. Predicabit enim legē nouam prauam. ⁊ legē christi pro posse destruet. Predicatores enim sui discurrēt per vniuersas partes mundi. Impedient quoqz apostoli antichristi ne scriptura h̄z veritatem exponatur a catholicis doctoribus vel a fidelibus audiatur. ipsi autē bonos se simulabunt. ⁊ tamen mala suadebunt. Secundus modus subuertēdi erit per falsa miracula. quia per artem magicam faciet illa. Unde glo. super Apoc. 13. Magica arte faciet statuam loqui ⁊ futura predicere. faciet sicut dicitur Apoc. 13. Ignem de celo descendere in terrā. Glo. idest malignum spiritum faciet super suos descendere vt loquātur varijs linguis. Spiritus enīz malignus descendet i eos in conspectu hominum. sicut spiritus sanctus descendit in apostolos christi. Unde iactabūt se esse iustiores apostolis christi qui spiritum acceperunt in conclau. Item per artem magicam simulabit se mortuum ⁊ ferretur a demonibus in aera quasi ascenderit in celum. ⁊ sic putabitur ab hominibus resurrexisse qui prius mortuus per triduum putabatur. ⁊ tunc mirabunt. ⁊ populi ⁊ adorabunt atqz laudabunt eum. Ecclesia enim non faciet tūc miracula. De hoc modo decipiendi dicit ps. Insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua. Glo. Recte antichristi comparatur leoni existenti in spelunca. quia i eo vis ⁊ dolus operatur. vis enīz per leonem. dolus per speluncam intelligitur. Gregorius. Pensemus que erit humane menti illa tentatio quando pius martyr ⁊ corpus tormentis subijciat. ⁊ tamen torzor ante eius oculos miracula faciet. Sicut enim antichristus finget se a mortuis resurgere. ita quoqz finget se ad celū ascendere. Apoc. 13. Et plaga mortis eius curata est. Glosa. Arte magica ascendet antichristus in aera ferentibz eū demonis

Liber. vii.

bus. faciet arbores cito florere et arese-
re. mare turbari. naturas in diuersas figu-
ras mutari. mortuos et in conspectu hominum
suscitabit. Tertio decipiet per munera. Ipse
namque antichristus inueniet thesauros abscondi-
tos per quos ad sequendum se inclinabit plu-
rimos. Detrahet enim bonis diuites huius seculi.
et tunc eorum falsam securitatem ad decipi-
endum eos ostendet. Quarto compellet per mi-
nas et tormenta quos aliter vincere non po-
terit. Tanta vero sicut ait dominus tunc erit tri-
bulatio ut in errorem ducantur si fieri poterit etiam
electi: et hoc inuenit in Apocalypsi ubi dicitur. *Medes
et filii auricalebo. sicut in camino ardenti.* Per
pedes vltima christi membra. Per caminum
vero vehemens tribulatio designatur. Ex-
hibebit enim cuncta que in precedentibus marty-
ribus impleta sunt genera tormentorum. sicut in
illis regionibus tunc fideles maxime sunt
verandi et vehementius ubi dominus fuit crucifi-
sus. Et dicit baymo super Apocalypsin. Illa tenta-
tio non per partes. sed simul totum examina-
bit mundum. Soluentur enim demones qui modo li-
gati sunt. nec possunt nocere quantum vellent.
fideles illo tempore non predicabunt. quia tanquam
excommunicati habebunt tunc boni. nec ve-
detur eis nec emet ab eis. nisi habeant cara-
cterem. id est signum aliquod ad se habent. ut adhe-
rentes sibi cognoscantur. et alii interficiantur.
Aut nomen bestie. id est confessionem oris. aut
numquam nois eius. id est multiplicatio operum
ut habet in Apocalypsi. Sicut enim antichristus erit
crudelior omnibus persecutoribus. ita sancti tunc temporis
fortiores erunt omnibus retro martyribus.

De sequentibus antichristum. Cap. 10.
Redictis quattuor modis anti-
christus multos ad se trahet. Unde
Apocalypsi. 12. Tanta eius traheret ter-
ram partem stellarum. et misit eas in terram.
Trahet autem malos per munera: bonos per
tormenta. simplices per predicationem et miracu-
la. quia enim sancti et iusti credebant adhererent ei
per suo arbitrio voluntatis. Habebit secum
malos et maleficos. reges quos principes.
Unde Apocalypsi. 13. Vidi de mari bestiam
ascendentem. Glo. id est antichristus habentem capita sep-
tem. id est principes vniuersos et cornua decem.

. id est eos qui impugnant decalogum. Nota igitur
quod antichristus veniet in benignitate et mira-
culorum operatione. et tunc a iudeis suscipietur
quia ei spiritaliter adhibebunt ad quorum persuasionem
veniet Melchior et Enoc. et antichristus tunc in ap-
tam persecutionem surget.

De gog et magog. Cap. 11.

Gog et magog dicuntur quidam qui sunt
decem tribus intra montes caspios
clausi. non ita tamen quod exire possent si
permitterentur. sed non permittuntur a regina
amazonum sub cuius regno et dictioe viuunt.
Has dicunt iudei in fine erituras et veteras
in hierusalem: et cum suo messia ecclesias destru-
cturas. Alii dicunt quod per gog et magog in-
telligitur exercitus antichristi qui in fine seculi veniet
et expugnare ecclesiam. per gog secundum glo. illi
et per quos latenter diabolus persequetur fide-
les designantur. Per magog illi per quos
apte ecclesia opprimetur. vel id est quod tempore antichristi
plus occulte et postmodum apte ecclesiam perse-
quentur. Secundum Augustinum. gog refertur ad gentes
magog ad diabolum. quia gog interpretatur occul-
tatio: et magog deiectio.

De Melchior et Enoch. Cap. 12.

Inter occultum aduentum antichristi qui
est per natiuitatem et manifestum eius
aduentum qui est per predicationem et ap-
tam persecutionem: veniet Melchior et Enoch
et conuertent sicut dicit Malachye vltimo cor-
da primum in filios. Glo. qui suscipient fide-
m quam illi habuerunt. Tunc et christiani et iudei pa-
riter in christi religione presentent. De eorum predi-
catione et sancta conuersatione dicit Apocalypsi. 11. Da-
bo duobus testibus meis. scilicet Melchior et Enoch.
et prophetabunt. id est predicabunt. 1246. in tribus
annis sicut ipse christus predicauit amicum saccis.
Glo. Predicantes penitentiam et exemplum ostende-
ntes. hi sunt due oliue et duo candelabra
glo. id est lumen dantes alijs. Tandem antichristus
occidet eos in hierusalem. et iacebunt corpora
eorum in plateis tribus diebus et tribus noctibus
cum dimidio. quia nullus audebit corpora eo-
rum sepelire propter metum antichristi. Occiso-
res autem eorum erunt valde leti propter mortem
eorum. post dies tres et dimidium resurgent. et
eorum occisores audient vocem tantum. Melchior

De vltimis temporibus

7 Enoch' ascēdite huc. 7 ascēdēt i celū in nube. Antirps regnabit post mortē illoꝝ quindecim diebus.

C De duratiōe h' psecutiōis. Cap. 13.

Egnabit antirps sic dicit glo. sup per Apoc. trib' ānis cū dimidio. vñ Dañ. 11. Jurauit ange. p viuētem l' eternū q in tps. i. vni' āni. 7 tēpa. i. duoz ānoz. 7 dūmidū tps. i. dimidij an. ni. glo. Hoc spacio d' duratura desolatō antirpi. Nisi aut vt d' in Adath. breuiati fuerūt dies illi nō fuisset salua ois caro. Et. n. 7 supbos 7 ifirmos dicit: aspicit de us dies quos silt malos itulit misericord' d'iter breuiādos. Dicit glo. super Adath. Hoc tribulatio quāto ceteris grauior tanto breuitate moderatiō.

C De morte antirpi. Cap. 14.

Orestate sua dñs occidet antirps sicut dicit glo. sup Apo. siue p se: siue p Adichaelē. Occidet aut in mōte oliuēri i papiliōe 7 i folio suo i loco: vel circa quē dñs ascēdit i celū. Interfecto antirpo nō statim veniet dñs ad iudiciū. sed fm glo. sup Dañ. cōcedent. 45. dies. i. refrigeriū sanctorū: 7 ad puerionē et pniām subuersoz. Quantū aut spaciū sit iter illos. 45. dies 7 finē mūdi nemo scit. Adinistri vō antirpi post mortē illi' gaudebunt ducētes vroz 7 dicētes. Is pnceps noster mortu' sit: bēn' tñ ptātē pacem 7 securitatē. cū talia dixerint repenti nus eis supueniet iterit'. Iudei vō tunc puerent' ad fidē. Sācta eccl'a vsqz ad finem pacificata quiescet. qz extūc fraudulētia 7 seuitiā diaboli pēit' vbiqz d'ficiet.

C De cōflagratōe mūdi. Cap. 15.

Ignis pmaxim' pcedet faciē iudicis q virtute diuina non solū ignis q est i spera sua: sed oēs ignes qui i terra 7 sup terrā sūt cōcurrēt ad mundi cōflagratōnē. Ignis aut iste bēbit officii quattuoz igniū. i. ignis infernalis resprob' puniēdo. 7 ignis purgatorij bonos a venialib' purgādo. 7 ignis terrestris vegetabilia 7 sensibilia psumēdo. 7 ois bo minū corpa icremādo. 7 ignis elemētalif

elemēta subtiliādo. 7 ad hionationē d' sponendo. Per illum igitur ignē ita facies terre eruret q figura mundi peribit. sicut olim factū fuit per diluuiū. Et merito primū dei iudiciū fuit per aquā. Ardorem luxurie qui tūc viguit. Vltimū vō p ignem erit h' torporē charitatis que tunc quasi senescente mūdo refrigeret. Istius ignis actio erit successiua. bēbit. n. mitius mediū 7 fines. Prio nāqz iudicis aduentū pueniet 7 qsi simul fiet p illū purgatio iustoz 7 punitio maloz: 7 cineratio corpoz cum cōsumptōe terre nascētū sic dictum est. Quo facto statim erit resurrectio corpoz cum aduentu iudicis ad iudiciū. 7 tūc inflāmabit totus mūdos p circuitū. Terminato vō iudicio tota caliditas illius ignis crequet finis iudicis. Inuoluet. n. peccatores 7 trahet in infernū. Et ita p q ignis ille aduentū iudicis pcedet: 7 comitabit: 7 sequet'. post pcedēta fiet mūdi inouatio. Sed iter purgatiōis 7 inouatiōis multipler est d'ca. Prio qz purgatio erit qualitatū penaliū detractionis. sed inouatio erit pulchrioris forme i ductio. Secūdo qz purgatio est elemētorum ab impuritate quā hnt ex cōiunctiōe ad puritatē mutatio. Inouatio vō est a statu veteri i statū nouū cōmutatio. 7 hoc est per cessationem a motu. In celis eniz ppter impermixtiōnē nulla impuritas ē: sed imperfectio motus. Unde non erit in eis purgatio per ignem: sed a motu cessatio. ita aut purgabunt elementa q pcedet' ab igne vis combustibilis ab aere obscuritas. ab aqua glacialis frigiditas: a terra vō grauitas 7 opacitas.

C De resurrectiōe generali. Cap. 16.

Eus enim sicut potentissimus est in conditione naturarum. ita est clementissimus in collatione gratiarum. 7 iustissimus in retributione stipēdiorum. Omnis igitur homo quecūqz in anima simul 7 in corpore meruit vel demeruit punietur vel premiabitur in vtroqz. Unde in eisdem ipsum oporteret resurgere. Ad vocem autem tube resurgent

Lib. vii.

mortui sicut dicit apo. Duplex autem intelligitur illa vox. sicut autem quosdam vox tube est imperium christi resurgere imperatis. sicut alios vox tube est manifesta christi apparitio. Unde Gregorius. Tubam sonare nihil aliud est quam mundo dei filium monstrare. Resurgent enim omnes nulla in eis erante divina quantum ad ordinem temporis. sed magna quantum ad ordinem dignitatis. Nam mali resurgent deformes et passibiles. In bonis nam saluabuntur et vitia retrahentur. Omnes vero tam mali quam boni resurgent integri corpe debita statuta sicut in eorum plenitudine christi. Resurrectio igitur tria corrigit in natura. scilicet defectum sicut in pueris. et inutilitatem sicut in diminuta natura membrorum superfluum unguinum criniam et habet errorem sicut in monstruositate membrorum. Resurgent quoque corpora eadem natura que prius fuerant et eodem numero ex eodem pulvere in quem reducta fuerant: ita quod in quascumque horas vel sinus pulvis ille dispersus fuerit. ad eandem aeternam redeat que ipsum prius ut videret et cresceret aieuit. Nec solum resurgent corpora quantum ad membra principalia. sed et saluis capillis et ceteris membris que faciunt ad decorem. Resurgent et homines quantum ad esse et quantum ad integritatem esse. et resurget unumquodque corpus in optimo suo esse. Et quod duplex est mors. scilicet anime per culpam et corporis per penam. duplex est resurrectio. scilicet anime per gratiam. et corporis per gloriam. In resurrectione procedunt quattuor cause. scilicet efficiens. id est ipse deus. materialis. scilicet pulveres. formalis. scilicet coniunctio corporis et anime. finalis. scilicet ut recipiat unusquisque prout gessit siue bonum siue malum. Resurgent tunc homines velociter. integraliter. socialiter. eternaliter. Et erit ista resurrectio iusta quantum ad deum. perfecta quantum ad re-surgentes. miraculosa quantum ad ipsam resurrectionem.

De iudicio extremo. Cap. 17.
Post resurrectionem statim erit iudicium. Ipsum vero iudicium prece- det trina citatio. Prima fuit per prophetas. unde illud. vocavi et renuistis. Secunda per apostolos et predicatores. Luc.

Misit seruos suos hora cene etc. Tertia erit per ultimam vocem tube. et hec citatio erit preceptorum sicut Ricardus. Triplex est iudicium. Primum est vniforme. hoc est iudicium presentis ecclesie que non iudicat nisi de sola qualitate retributionis in genere. scilicet quod bona bonis. et malis mala reddantur. sed numerum et quantitatem retributionis nescit. Secundum dicitur multiforme. scilicet quod quilibet experiet in morte accipiendum suam de omnibus bonis et malis que gessit. sed non omnia bona vel mala statim recipit. quod recipit in aia tantum: et non in corpe. Tertium dicitur vniforme. scilicet vltimum iudicium. quoniam recipit unusquisque sicut numerum et quantitatem siue bona siue mala in corpe et in aia. vltimum iudicium est horribile ex omni parte quod supra est iudex austerus. subter patens infernus. intus conscientia remordens. extra mundus ardens. a dextris peccata accusantia. a sinistris demonia terrentia. contra illos boni angeli in infernum propellentes: et omnes sancti iudicis sententiam approbantes. et omnes mali cum bonis peccata damnatorum cognoscentes. De qualitate iudicij nota quod erit horribile. Luce. Virtutes celorum mouebuntur. Intolerabile. Job. Quis mihi tribuat ut in inferno protergas me. etc. Inevitabile. Apostolus. Omnes nos oportet in aia. ante trinum christi. Inopinabile. quod dies domini sicut fur. ita in nocte. Inerorabile. puer. Qui obturat aures suas etc. Erubescibile. Apostolus. quem fructu habita. tunc in illis in quibus erit. Predicta vero erubescencia erit in duobus. Primo in veniendo ad iudicium. quia mali cum habeant corpora ponderosa et eos illic portari ab angelis sicut Abacuch portatus fuit ad lacum leonum in babilonem. Secundo stando coram iudice: quod peccata eorum omnibus hominibus erunt manifesta. Unde illud. Reuelabo pudenda tua in facie etc. Locus iudicij erit in valle Josaphat. et hoc multiplici ratione. Primo quod locus iudicij oportet esse communem. et ille habet est. cum sit quasi medius nostre habitacionis locus. Secundo quod debet esse pu-

De vltimis tēporibus

blicus. sed locus predictus est famosissimus propter opera nostre redēptionis quae ibidem gesta sunt. Tertio competit locus ille ratione negocij. quod tractandum est ibi opus misericordiae et iustitiae. Adons autem oliueti qui est apud illam vallem designat misericordiam. Josaphat quod interpretatur iudicium designat iustitiam.

De iudicantibus. Cap. 18.

Non solum secundum potestates diuinam. sed in forma humana christus iudicabit. quod in iurisdictione ordinaria iudicabit. ut deus cum tota trinitate. sed in iurisdictione delegata iudicabit ut homo. Unde nota quod quinque sunt modi iudicandi. Primus modus est prime auctoritatis quo iudicabit tota trinitas. Secundus modus est subauctoritatis quo iudicabit christus ut homo. Tertius est auctoritatis quo iudicabunt apostoli et viri perfecti qui cum iudice eminentius residebunt. tanquam melius scientes leges et consuetudines regni dei. quibus impledis et sciendis opera dederunt. Quartus est approbationis quo iudicabunt omnes sancti et etiam angeli. Quintus modus iudicandi est culpam iudicandorum manifestare. sic etiam mali iudicabunt. Iudicando christus habebit duos actus oppositos. unum passive et alium active. Primus vero est infirmitatis: et alius potestatis. In primo autem aduentu christus venit ad iudicium passive. In secundo veniet ad iudicium active. In primo venit in forma infirma. In secundo apparebit in forma gloriosa. Hinc est quod christum videbunt iusti in iudicio tam in natura diuinitatis quam humanitatis. a malis autem nullo modo videri poterit in forma diuinitatis. et hoc duplici ratione. Primo propter defectum dispositionis in ipso videte. quia natura sine gratia non sufficit ad dei visionem. Secundo propter demeritum delectationis quae est in diuinitatis visione. quia videre dominum secundum Iohannem. vita eterna est quae non potest communicari reprobis. Ex predictis patet quod christus

apparebit blandus iustis. et terribilis in iustis sicut dicit Gregorius. Quod figuratum est in columna nubis in die: et ignis in nocte. Videbunt mali humanitatem christi ut timeant. et non diuinitatem ut gaudeant. Bona autem utramque christi naturam videbunt. Stigmata quoque christus monstrabit. et insignia passionis eius. scilicet crucem clauos etc. Sedebit autem christus in eminentiori loco cum sanctis. mali vero subtus in terra quam dilexerunt. tunc christus iudicium exercebit. tum quod vere scit merita singulorum in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae dei absconditi. tum quia non est reus super aliquo illorum de quibus iudicabit. Non enim fecit peccatum nec inuentus est dolus in ore eius. et haec duo precipue decet iudicem.

De iudicandis. Cap. 19.

Ordines quattuor in iudicio erunt. Quidam enim iudicabuntur et damnabuntur: ut quorum merita damnabilia permixta sunt aliquibus bonis. sicut illorum qui habuerunt fides sine operibus. Quidam iudicabuntur et saluabuntur. ut quorum merita bona permixta sunt aliquibus venialibus malis. Quidam non iudicabuntur et damnabuntur. ut quorum mala merita omnino impermixta sunt bonis ut qui caruerunt fundamento fidei. Quidam vero non iudicabuntur. sed iudicabunt et saluabuntur. ut quorum merita bona impermixta sunt malis sicut perfectorum pauperum christi. De quibus Mattheus. 19. Vos qui reliquistis omnia et secuti estis me. etc. De predictis quattuor ordinibus. nota quod omnes iudicabuntur in iudicio retributionis: sed non iudicio damnationis. Infideles enim quod non fuerunt ciues ciuitatis dei. tanquam hostes sine ulla meritozorum discussione et audientia punientur. Iusti vero non iudicabuntur ut eorum merita de nouo descuriantur an bona vel mala sint. sed ut bonorum praeminentia omnibus manifestet: et ut per malos ap-

Liber. vii.

peat infra snia dānātōis. Due snie ferētur in iudicio: vna p bonis: alia p malos. Sē tētia p bōis p̄mer. 7. clausulas. p̄ est a malis vocatio. ibi. venite. 2° ē bñdictō. ibi. bñdicti. 3° ē p̄na dilectio. ibi. p̄ris mes. 4° ē remuneratiōis retributiō. ibi. p̄cipite. 5° ē regni assignatio. ibi. regnū. 6° est glorie p̄patio. ibi. qd vob̄ parū ē. 7° ē eterna p̄destinatio. ibi. ab origine mundi. Itē snia p̄ malos p̄riet i ip̄a sex clausulas. p̄ a deo sepatione. cū d̄. Ite. 2° dei maledictiōne. ibi. maledicti. 3° incarcerationis p̄ hac p̄positionē in. designatā. 4° pene acerbitatē. ibi. ignē. 5° liberatiōis desperatiōez. ibi. eterni. 6° demonū associationem. ibi. qui paratus ē diabolo 7 angelis eius.

De inouatione mundi. Cap. 20.
 Eriminato iudicio statim erit inouatio mūdi q̄ n̄ p̄lebit̄ q̄ diu p̄tōz ē in mūdo. i. quousqz̄ strudat̄ in infernū. Siē. n. ille maxim⁹ ignis elem̄ta purgabit cū beat̄ vtutē expulsiuā forme extranee. sic mūdu inouabit cū beat̄ vtutē subtiliatiuā. Mūdu at̄ inouari. i. pulchriorē formā accipe debē oñd̄i multiplici rōne. p̄mo qz̄ sicut dignū fuit q̄ elem̄ta purgarent̄ p̄ eo q̄ infecta erant p̄ p̄ctū bōis. ita dignū ē vt mūdu inouet̄ p̄ gloriōsiōne bōis. 2° vt creature remunerent̄ p̄ labore quo boi seruiēt. 3° vt tot⁹ mūdu put̄ ē posse cōformet̄ boi gloriōsiō. 4° qz̄ mūdu factus est vt hō p̄ speculū creature nūc deū cognoscat quē i sua natura vidē nō potuit. Tñ in futur⁹ oꝝ speculū meliorari 7 purgari: vt in pulchritudine creaturaz̄ amplius resulgeat sp̄s creatoris. hoc autē nō erit ad necessitatem quin deus aliter videri nō possit sicut modo: sed ad iocunditatem vt. s. delectationi visionis intellectionalis addatur delectatio visionis sensualis. Orbes celestes 7 sydera propter impermixtionem nullam habent impuritatem sicut elem̄ta: sed tm̄modo motus imperfectionez: 7 iō inouabunt̄: s̄ nō purgabunt̄. Inouatio vō in illis duo requirit. s. mot⁹ cessatiōne: 7 celeritatē splēdozis ampliorē: q̄n

stabit sol in oriēte. 7 luna i occidente vbi creati sūt. b^o dicti bec ē rō. qz̄ corpa sup̄iora facta sunt ad vsū bois dupl̄. Cūno mō propter necessitatem corporis. s. statum generationis 7 corruptiōis. 7 iō cessante illo cessabit motus. Alio mō p̄pter delectationē i pulchritudine creature 7 p̄pter cognitiōz̄ i illis. iō lux illoꝝ nō cessabit: s̄ angebitur. Circa elem̄ta nota q̄ terra erit sicut cristallus 7 cōplanabit̄. Aer erit clarior nec habebit impressiōes q̄s mō h̄z. qz̄ nō erūt nubes: neqz̄ v̄ti: neqz̄ pluuie: neqz̄ ros: neqz̄ nix: neqz̄ tōrta: neqz̄ fulgura. Ignis ē 7 aq̄ sūt puriores 7 manebūt nō solū s̄ subaz̄: sed s̄m suas q̄litates quas habebunt quātū ad habitū: sed nō quantū ad vsū. qz̄ in his duobus elem̄tis cū magis vigeāt q̄litate actiue. s. frigiditas i aq̄. 7 caliditas in igne. magis sunt gnatiōis 7 corruptiōis p̄ncipium. 7 talis effectus illoꝝ nō erit ampli⁹. 7 p̄ hoc dicunt̄ infire. Vel s̄m aliquos dicunt̄ bec duo elem̄ta iterire. qz̄ dñs tūc iteridet in illis testē Basilio sup̄ ps. Vox dñi iteridetis flāmas ignis. ita q̄ calidū v̄stiuū 7 frigidū glaciale tēdet inferi⁹. p̄spicius at̄ i aq̄ 7 lux i igne manebūt. qz̄ de oib⁹ elem̄tis ignobile tenet deorsū. sicut gros sum terrenum 7 opacum ac tenebrosum 7 h̄mōi. Datet ergo q̄ celū 7 terra trāsbunt quantū ad formam: sed nō quantum ad substantiam. Datet ex predictis terminari trāsmutatiōes elem̄toꝝ 7 gnatiōnes aialium 7 plantarū. qz̄ cāe istoꝝ cessabunt. 7 p̄ ista dicitur elem̄ta iterire: nō quantū ad substantiam: s̄ quantū ad actiōz̄ 7 passiōē. 7 corpora celestia habita quiesce 7 lumine clariori dicuntur renouari. Verūtāme illa que sicut dictum est saluabuntur in homine qui similitudinem habet cum omni genere creature. propter etiam hominis inouationē 7 gloriōsiōnem p̄t̄ dici omnia renouari.

De penis inferni. Cap. 21.
 Sicut patet diuina potentia i credo. diuina sapiētia i gubernādo. diuina elem̄tia i remunerādo. sic patebit diuina iustitia

De penis malorum

tia in puniēdo. Dignū ē. n. vt nō remācat
dedec' culpe sine decore. iustitie. Licet at
pctm sit trāstorū: tñ erit pena perpetua
multiplici rōe. p̄ma qz peccatit i suo eter
no. iō puniet i etno dei. 2^a qz matia ignis
isfernalis ē eterna. sic 7 pci macula iō 7 pe
na. 3^a qz pctm ē illū q est infuit'. vñ 7
pena d3 ei eē infinita. nō qd acerbitate s3
duratiōe. 4^a qz hō p pctm punit i se bonū
qd possit eē eternū. 7 iō merito incurrit
malū. 5^a qz mala volūtas reproboꝝ eter
na ē. vellēt. n. in pctō si possent ppetuo de
lectari. 7 iō ppetuo debēt puniri. 6^a qz in
infinitū errat cū i iudicio pponit finitū in
finito. s̄lt̄r cōcupiscibilis i appetēdo. 7 ira
scibilis in adberēdo. vñ 7 merito p̄a erit
infinita. 7^a qz dānat' de pctō ppetrato nū
q̄ hēbit verā p̄nāz. iō deus nūq̄ muta
bit punitōis illi' snāz. 8ª est qz pctm a vi
ta ppetua sepat. s. a deo. iō mortē ppetuā
pctōz incurrit. Post rōnes inducāt exem
pla de eadē matia. Videm' eni q̄ empro
mōmētanea dat ius possidēdi ppetuum.
Item vulneratio mōmētanea dat mortē
ppetuā. Itē casus in foucā tpalis qñz est
detērio ppetua. Itē crimē lese maiestatis
tpale seruit' ē ppetua. Itē plaga tpalis ē
liuor ppetuus. Quñ i pctō ē delectatio cū
p̄tēptu dei merito p̄cipitat' pctōz i locū in
finitū 7 despectū. 7 maxime a statu glorie
dei elōgatū. s. i isfernū. vt a despectū rebus
punitat' .s. a fecib' corpoꝝ mūdanoꝝ. qz i
nouatiōe mūdi qcqd est ignobile in mun
do ad locū penaz defluet. 7 ibi horrorem
carceris multiplicabit.

C De diuersitate penaz. Cap 22.

Am i dānatis sit diuersitas pctō
c rñ erit 7 diuersitas penaruz. Vñ
cū i pctō sit auersio a creatore 7 cō
uersio ad bonū cōmutabile. 7 deordina
tio volūtat' s̄ dictamē rōnis. merito p̄a
variabil' pp ista. Vñ pp auersionē erit ca
rētia visiois dīne: s3 pp cōuersionē erit pe
na material' incēdij. pp deordinatōz volū
tatis erit pena vniuersalis. q̄ p̄sistit i affli
ctiōe varia. acerbā. 7 cōna. Ignis isfernal'
uō oēs equalr cruciabit. sed ab eodē igne

ali' plus. ali' min' torq̄bunt. s3 q plus 7
minus peccauerunt. Sic ab eodē igne ali
ter vrit' palea 7 alit' lignū. Quāuis autēz
ignis ille sit corporeus nec possit agere i
sp̄m ipm calefaciēdo. agit tñ i ipm vt isfz
dīne iustitie ipz ledēdo. 7 ille dolor ē ma
xim': tñ pp potētā dīne man' ipm ignez
mouentz. tñ pp sensibilitatē patiētis. cum
pp imediationē p̄iūctōis. Infern' ē loc'
tenebrosus cū sit loc' iustitie. Licet at cū
sit delectabile. tñ ingerit tristitiā p acci
dens qñz. s. iquātū ofidit aliqd triste. Vñ
i isferno ē aliqd obscuri lumis quo dāna
ti vidē possint vñ doleāt 7 n̄ vñ letēt'. Re
probi vidēt vsqz ad diē iudicij gloriā bea
toꝝ i vli nō i p̄ticulari. qz vidēt eos in ma
gna gloria. s3 nō clare i q̄li. De bimōi vi
sione at nō letant' s3 tristant'. tñ pp iuidiā
aliene felicitatis. tñ pp carētā p̄p̄e b̄tuit
dinis. Post iustū 7 vltimū iudiciū b̄ eis
subtrahet' i pena eoz. cum videbūt ē b'
aspectu idignos se reputari. In dānatis
erit fletus sp̄ualis. s. dolor iterior. 7 n̄ fle
tus corpalis: q̄ ē cū resolōne lachrymarz.
qz cessāre motu celi nulla iam erit gnātio
vel corruptio. tñ erūt ibi illa q̄ n̄ sūt cor
paliē. inspiciēda. s. p̄p̄hētio cerebri: 7 for
matio faciei: 7 bimōi. Vermis quē dñs in
Isa. cōmīat' nequa q̄ matialis ē. q̄ nullū
aial p̄ter hoīez remanebit. Erit at ibi ver
mis p̄scie rodēs aiaz 7 n̄ corp'. In sūmo
loco sola ē leticia. In loco isimo sola ē tris
ticia. In medio hoc ē i mūdo bec sūt mō
pmixta. Post diē iudicij tria loca t̄mmo
do erūt bitata. s. celuz. isfernus. 7 limbus.
Quint sunt loca penaz. Regre i li. 4. 8 de
scēsu xpi ad iseros. Octo gnā penaz in le
ge scripsit Tull'. s. dānū. vīcula. v̄ba. ta
lionē. ignominīā. eriliū. mortē. s̄uitatem.
Hec oia p̄nt penis isfernalib' adaptari. p
mū pz. qz dānati amiserūt deū. 7 oia bōa
tā grē q̄ glorie. n̄ solū i re: s3 et i spe. Isa.
Nō remanebit testa vt hauriat' paz aq̄ d
fouea. s. dīne mīe: aut d̄portet' igniculus
de incēdio. s. charitatis. qz s̄m Jere. fini
ta ē estas. s̄sumata ē messis. De secūdo.
Ligatis manib' 7 pedib' 7c. De. 3° puer.

De penis malorum

Præf. ita ut præhensio respiciat præs potentiam. Cognitio filij sapientiam. et dilectio bonitatem spiritus sancti. Circa istas partes nota quod cognitio rei visæ in se potest præntiam. præhensio potest rei præntiam. dilectio potest amari ad rem amatam colligantiam. **C** De dotibus anime in spirituali. L. 26.

Præmia anime est cognitio quæ divina præsentia videbitur tota ab omnibus: sed non totaliter potest esse infinita. Videbitur tamen divina præsentia lapidibus ab uno quod ab alio. et iste defectus erit ex parte videtur non visus. quod idem erit visus. Virtudo namque consistit in perfecta operatione potestatis altissimi. scilicet intelligentie. et circa obiectum altissimum. scilicet deum. Ex parte igitur obiecti cum sit unum simplicissimum nulla potest esse diversitas. sed ex parte potestatis. Nam quantum una potestatis magis est perfecta lumine glorie quam altera. tanto perfectius operabitur circa unum et idem subiectum siue obiectum. Sic idem sol diversimode a diversis aspectibus. vel eadem luna a diversis locis. sed quod oculis est magis vel minus dispositus. Tribus modis cognoscit aliquid quod est. vel sicut est. vel quod est. primo modo cognoscit deus in via et a malis. 2. modo videbitur in patria a bonis. **U**n deus. i. Siles ei erim. quoniam videbimus eum sicuti est. i. suam maiestatem. claritatem et bonitatem. Tertio modo nec a bonis videbitur nec a malis nec in via nec in patria. quod finitum non est videtur infinitum. Videbitur tamen deum in se. et deum in nobis. et nos in deo. Cognoscere autem deum in sua præsentia est visio meridiana. cognoscere vero creaturas in verbo est visio matutina. sed cognoscere creaturam in se. hoc est in proprio genere appellat visio vespertina. Videbitur unusquisque cogitationes alterius. putat vult ipse cogitationes manifestare. **U**n deus. Anusculisque meretur ab alterius oculis cor pulchritudo non abscedet. Videbunt itaque iusti deum ut gaudeant. videbunt gloriam sanctorum ut commode gaudeant. videbunt quos peccatos reproborum. ut de evasione periculorum gratias agant. Ad sciendum quoniam deus sine medio videatur. nota quod triplex est medium. scilicet differens. obnubilans et disponens. si in medio igitur differente videbitur deus. quod dei visio non est per distantiam. sed per præntiam cum ipse sit præsentia: ubique videbitur sine medio obnubilante. quod tollit speculum et enigma quod ambo sunt in via. **L**ū. n. visus nisi in præntia non possit

propter debilitatem in tantum excellentem lucem figi. necesse est habere medium. scilicet speculum creature. quod vero infinita est distantia inter speculum et rem visam propter hoc obscure relucet sibi similitudo. unde videtur in enigmatibus. obscure. Videbitur quod sine medio similitudinarius. quod deus cognoscet in se ipso et non per aliquid abstractas similitudinem. alias creatura esset terminus et deus non esset vere finis omnium. **N**am autem videbitur deus sine medio disponente quod est gratia et gloria. **O**portet. h. proponem esse inter videtur et visum. hoc autem dispositio est ex parte videtur et non rei visæ. Sciendum quod multiplex est medium. Primum est patri. **I**sa. pacta vestra divisert inter vos et deum vestrum. istud est medium ipsorum. Secundum est medium creature. **A**po. Inuisibilis gloria dei a creatura mundi per ea quæ facta sunt cognosci possunt. hoc est medium prophetarum. Tertium est figure. **A**po. Via in figura contingebat illis hoc est medium prophetarum et patriarcharum. Quartum est medium scripture. **ps**. Declaratio sermonum tuorum illi. et itelli. dat par. hoc est medium theologorum. Quintum est medium fidei. **A**po. Esto fidelis usque ad mortem. et cetera. hoc est medium fidelium quod tantum in enigmatibus vident deum. Secunda dos anime est dilectio. sed iter dilectus et virtutis differentia est duplex. Una est secundum habitum. quod virtus est proprie id quod tranfitur de statu gratie ad statum glorie. Dos autem est id quod supra meritum dat in translatione sponse. Alia est differentia penes obiectum. quod licet obiectum utrobique sit deus. non tantum est quod deus. sed erit obiectum virtutis in quantum est summa bonitas. obiectum autem dotis est in quantum est ipsa anima unibilis in unum spiritum. **N**ota quod fides et spes sunt rem evacuabit in patria. **C**haritas nec sunt rem nec sunt actum evacuabit. sed solum sunt modum. quod in perfectione eius tollitur. **D**icit autem Augustinus. quod fidei succedit spes quam videbimus. **S**pei vero succedit virtudo ad quam perventuri sumus. sed charitati nihil succedit. quod potius augetur. **T**ertia dos anime est apprehensio anime que est tentio visæ et amati. vel tentio veri et boni et primi. et istud verum est potest apprehendere summe per attingere. et si per circumplecti divinam immensitatem.

Liber. vii.

De doto corpis ignali. Cap. 27.

Maqz ps pfecti se bz i suo toto
 & i se. An nūc sic aia a corpe cor
 ruptibili sepata pfecti bz eē & ei
 pūcta. sic i futuro recōiuncta corpi incoru
 ptibili pfecti bēbit eē & mō. marie cū nō
 ipediat. tūc a corpe sic mō. qn potius de
 gloriācatōe corpis bēbit tūc gaudiū. Do
 tes corpis sūt quattuor. q̄rū nūer⁹ sic h̄r
 Ma ad hoc q̄ cor⁹ sit pfecte subiectū aie
 nec impediat eā i operib⁹ glie q̄tuo⁹ req
 runt. quorū duo pertinēt ad sensum. alia
 duo pertinēt ad motū. q̄ ad sensū regri⁹
 q̄ sit receptibile faciliē spēz sensibiliū ad
 qd̄ dispōit claritas. Alter vt n̄ sit recepti
 bile passionū ignobiliū ad qd̄ dispōit im
 passibilitas. q̄ ad motū ēt duo requirū⁹.
 vnū ē vt per d̄iā icliatōez nō resistat suo
 motori. ad qd̄ disponit agilitas. Aliud vt
 corpa per q̄ mouet non resistāt ei. ad qd̄
 disponit subtilitas. Alia d̄iā talis ē. qz in
 boie est q̄druplex ppositio. Prima ē q̄lita
 tū d̄iāz. bec p̄pō tūc erit pfecta. qn q̄lita
 tes ita eq̄bunt. vt nulla sit pugna vni⁹ con
 tra aliā. 7 bec faciet impassibilitas. 2^a p̄pō
 est mae cū forma. bec aut̄ p̄pō tūc erit p
 fecta. qn mā vincet a forma. penes hanc
 pfectionē sumit subtilitas. 3^a p̄pō est cor
 poris orgāizati cū aia. pfectio istī p̄pōnī⁹
 ē q̄ oia organa sine ipedimēto sint mobi
 lia ab aia. penes hāc pfectionē sumit agili
 tas. 4^a p̄pō est corpis cū spiritib⁹ lucidis.
 qb⁹ mouet cor⁹ ab aia. 7 huic pfectioni s̄z
 pfectū statū r̄ndet claritas. 5° sumit p̄dēa
 rū dotiū nūer⁹ fm̄ p̄petates q̄ sūt i elemē
 tis. Ma penes aq̄ trāsparetiā sumit clari
 tas. penes terre soliditatē sumit ipassibili
 tas. penes tenuitatē ignis sūit subtilitas.
 penes mobilitatē aeris sūit agilitas. 4° su
 mūt iste dotes fm̄ q̄tuo⁹ defect⁹ q̄s bēt
 cor⁹ b̄iānū a q̄tuo⁹ elemētis de qb⁹ cō
 ponit. 1° 3. n. cor⁹ b̄iānū ab igne calita
 tē 7 inde nigredinē. a terra grossitiem. ab
 aere passibilitatē. ab aq̄ frigiditatē. 7 ide
 tarditatē. S̄z isti tollūt p̄ quattuor dotes
 corpis q̄s x̄ps assūpsit an̄ passionē suā sic
 Hugo de lectō vic. dicit. Claritatē in trāsā

guratōe. agilitatē q̄ supra mare ambu
 lauit. Subtilitatē i natiuitate: qz salua vir
 ginali itegritate m̄ris nat⁹ fuit. Impassi
 bilitatē q̄n i cena cor⁹ suū mādncādū di
 scipulis dedit. qd̄ itelligēdū ē s̄z actū n̄ s̄z
 bitū. qz alit̄ derogaret diuinis miracolis.

De dotib⁹ corpis i spāli. Cap. 28.

Rima dos corpis ē claritas. S̄z
 p nota qd̄ d̄i aliquid clar⁹ duplicit⁹.
 aut qz pūū. 7 sic dicitur vitrū cla
 rum. aut qz lucidū. 7 sic dicit̄ stella clara.
 Cor⁹ aut̄ gloriācatū 7 erit peruiū 7 luci
 dū. vnde vtroqz mō erūt corpora clara.
 Duo enim sūt que nunc causant obscuri
 tatem in humano corpore. Unum ē ma
 terie impuritas. Alterū luminis paucitas.
 Tunc vero tolletur vtraqz. scz illa impu
 ra densitas. 7 obscuritas que ex modici
 tate luminis ē. 7 ideo erūt corpora claris
 sima. Nota q̄ corpa gloriācata sepries
 erūt tūc clariora & sol sit mō. sicut domi
 nus ait. qz iusti fulgebūt sic sol. Isa. Erūt
 lux lune sicut lux solis. 7 lux solis septēpli
 citer sicut lux septem dierū. Sciendū quo
 qz q̄ corpa sanctorū nō eq̄liter erūt clara.
 qz melior aia habebit corpus lucidius.
 vnde licet corpus christi supra modū ex
 cedat claritatem aliorū. tamē in compa
 ratione sanctorū pōt claritas ei⁹ assimila
 ri claritati solis. fm̄ id. Vobis timentib⁹
 nomē meū orietur sol iustitie. i. christus.
 Claritas sanctorū pōt respectu christi cō
 parari claritati stellarū. vnde Apo. Stel
 la a stella differt in claritate. hoc est q̄ sel
 plus vel minus lucent fm̄ differentiā me
 ritorum. Claritas vero p̄uorū qui post
 baptismū moriuntur ante q̄ veniant ad
 annos discretiōis comparari pōt lumini
 lune. qz sicut luna nō b̄z lumē a se: s̄z a so
 le. ita isti n̄ h̄nt gloriā ex merito. p̄pō: sed
 ex merito x̄pi. Baptism⁹. n. ex passioe x̄pi
 bz efficacā. 2^a dos corpis est ipassibilitas
 q̄ resultat ex virtute aie. corpus suū poten
 ter p̄tinētis. ita vt a nullo exteriorē agēte
 va⁹ eat imitari. Id̄reterea q̄nis corpa
 sanctorū sint composita ex contrariis. illa
 tū cōtrarietas erit ad omnimodā equalis

De premiis bonorum

tate et concordia redacta. Dixerunt quidam quod impassibilitas sanctorum corporum resultabit ex natura quanti corporis. id est. quante essentie. Sed hoc non est verum. quia nihil de quanto corpore venit in compositione materialium corporum inferiorum. Differentia est inter impassibilitatem corporum sanctorum et ade in statu innocentie et puerorum. quia impassibilitas sanctorum erit non posse pati. Impassibilitas Ade fuit posse non pati. Impassibilitas puerorum erit nihil pati. et hoc non est ex potentia resistendi lesioni extrinsece quam non habebunt. sed ex ordine divine misericordie que non permittit aliquid eis adhiberi per quod possint ledi. Ex quo patet quod si tales pueri ponerentur ad ignem post resurrectionem lederentur ab eo. nisi obstarer divina misericordia. Secundo est de corporibus glorificatis que si essent ponerentur in inferno non sentiret aliquam lesionem. Subtilitas est tertia dos que auferit grossitatem corporis carnis ex immaterialitate elementum. et ex compositione elementalium qualitatuum. Nota quod duplex est subtilitas. Una. scilicet. ex raritate partium stantium non propinque: sed ex tali subtilitate efficiuntur corpora facili dividibile que non erit in corporibus glorificatis. Alia est ex perfecta victoria forme super materiam: et huius subtilitas est unitive subiecte. sicut dicitur de celo subtile. hoc modo erunt corpora sanctorum subtilia. Et est sciendum quod duo corpora glorificata non possunt esse similia. duo glorificata in corpore glorificati. alius corpore stendi. cum corpore tamen non habentur.

ritamen sicut melior anima corpus habebit lucidius. ita et agilius. ita tamen quod voluntas sanctorum erit coniuncta omnino rationi. Unde voluntas eorum nunquam appetet quod non dicitur. Sed voluntas anime melioris volet rationabiliter citius moveri corpus suum: quam alterius. et spiritus minoris glorie non volet corpus suum tam cito moveri sic altius. Unde patet quod in omnibus verificabitur deus Augustinus. quod ubi volet spiritus preterit corpus. Quare modo corpora sunt tarda et tunc agilia. hoc est ratio. quia nunc in corpore duplex est motor. scilicet. natura elementum preponderans que movet ad medium locum. et voluntas anime que movet indifferenter ad quolibet locum. Nunc autem corpora tarda sunt ex inclinacione nature ad voluntatem. quia forma preponderans naturaliter deorsum trahit. In futuro autem natura erit totaliter subiecta voluntati. unde tunc corpus movebitur ad impium spiritum.

De aureolis in genere. Cap. 29.
Aureola est mensura spatiale gaudium veniens ex opere precellenti et privilegiatione. Sciendum autem quod sic ex gaudio premij essentialis quod est aurea redundat in corpore quodam decor que est gloria corporis. ita ex aureole gaudio resultat aliquid in corpore. ut sic aureola principaliter sit in mente: sed per quadam aurea

se, sed etiam de cordibus alienis expellunt.
 Tertio pars id per victoriam triplicium passionum
 Sunt, n. passionibus inate illate et in cordibus
 bus alienis infligite, scilicet passionibus inatas su-
 pat virginitas, illatas martyres, illas autem que
 sunt in cordibus alienis predicatores. Quarto
 distinguuntur aureole scilicet que aguntur ea quibus
 christo nobilissime conformamur. Ipse fuit do-
 ctor veritatem manifestando. Martyr a mu-
 do passionem sustinendo. Virgo puritatem
 seruando. Quinto sumunt aureole scilicet pu-
 rificationem in vesti testamento, tria namque habebant
 aureolas, scilicet saltare in ceteris arca federis, et me-
 sa propolis, prima significat aureolam martyrum
 que corpora sua super altare passionis immola-
 verunt. Secunda significat aureolam virginum,
 que sicut arca federis fuit intus et extra au-
 ro decorata, ita virginitas mentem et corpus
 decorat et ornat. Tertia significat aureo-
 lam predicatores qui sunt in mensa propositio-
 nis ministrantes panem doctrine. Aureo-
 la diminutive dicitur, et hoc in comparatione ad
 auream. Unde nota quod inter auream et aureo-
 lam, et palam dicitur. Aurea enim prima est sub-
 stantiale, quod metaphorice dicitur corona:
 tunc ex parte meriti, quia non rident generi-
 opis, sed radici charitatis, tunc est ex prima,
 quod hoc efficit homo princeps diuinitatis, et
 perfectionis

passiones illatas exterius mors supremam
 tenet locum. Et propterea dolor tactus omnibus
 alijs doloribus preeminet, et ideo in hoc glorio-
 sior victoria est. Secundo considerat ex causa pu-
 gne que ipse christus est. Martyr enim non facit peccata
 scilicet causa, i. mors pro christo suscepta. Sciendum
 quod martyrio non debet premissum finem quod ab ex-
 teriori istigat, scilicet hoc quod voluntarie pro christo
 nomine sustinet, quia non meremur nisi pro ea que
 sunt in nobis, et non pro ea que sunt extra nos.
 Sic nec demeremur nisi pro ea que sunt intra nos.
 Quanto autem id quod quis sustinet voluntarie dif-
 ficilius est voluntati sustinere, tanto voluntas que
 propter christum id sustinet ostendit firmus in christo
 firma, et ideo excellentius eius premissum debet. Aureo-
 la secunda debet virginibus propter singula-
 rem victoriam quam de carne obtinet, quam
 quotidie bellum geritur. Quamuis autem et vir-
 gine pugnet in carne: perfectius tamen virgines:
 quia nobilissimum genus victoriae est nisi hosti-
 cessisse. Illis virginibus tamen debet aureo-
 la que vel que habuerit propositum suadendi virginita-
 tem. Quis hoc propositum sit interruptum integri-
 tate tamen carnis manente, dummodo in fine vite
 inueniat ad propositum rediisse, quia virginita-
 tas mentis reparari potest, scilicet non virgini-
 tas carnis. Si aliquid sit virgo et si propositum
 non habuit perpetuo seruandi virginitatem, non est tamen
 dubium quod bitura sit spirituale gaudium de in-
 corruptioe carnis super centiale gaudium, si
 hoc gaudebunt, quia in
 quis peccati opportuni
 non corrumpi car-
 illa que violen-
 Si in-
 dupli-
 duz
 ni

De premiis bonorum

logū in fide trinitatē. Ex ducta. n. terna-
narū in denariū sūt triginta. Aureola tria
ē p̄dicatoꝝ. q̄ p̄fectissima victoria d̄ dia-
bolū obtinet. q̄n̄ diabolo ipugnātī n̄ cedit
s̄ ēt ip̄s de regno ei⁹ expellit: 7 nō solū a
se: s̄ ēt ab alijs. Nec ē dicēdū vt quidam
voluerit q̄ aureola p̄dicatoꝝ d̄beat t̄m̄
mō illis: q̄b⁹ cōpetit p̄dicare ex officio 7
docē. s̄ q̄buscūq; exercētib⁹ licite actum
istū. Relatis at̄ n̄ debet̄ hec aureola d̄
uis h̄ant officiū p̄dicandī nisi actu p̄di-
cēt. q̄ aureola n̄ debet̄ bitui sed actui pu-
gne. fm̄ illud apostoli. Ad corōabif̄ nisi
q̄ le. cer. p̄dicare 7 docere cū sit actus
misericordie inter spiritalia elemosy-
nas computatur.

CDe enūcratōe celestīū gaudioꝝ. L. 31.

Primo celoꝝ gaudia sub ep̄logo
enumerem⁹ n̄ q̄dē singula geney.
s̄ s̄n̄a singuloꝝ. Tot. n. s̄ gaudia
particularia q̄ q̄libz bz i se v̄t alijs. q̄ ea so-
li⁹ dei notitia cōprehēdit. 7 illi quos sū-
ma sapientia voluerit ea scire. T̄m̄ n̄q; q;
gaudebit q̄sq; de bono alteri⁹. q̄tū d̄ bo-
no pp̄tio. q̄d t̄m̄ nō ē intelligēdū de intē-
sione gaudij. s̄ de nūero gaudioꝝ. Tot
iḡ sūt gaudia ibi q̄ oēs arithmetrici h̄
mundi n̄ possent ea nūerare. nec geome-
trici mensurare. nec gr̄matici dialectici 7
rhetorici explicare. q̄ nec ocul⁹ vidit nec
au. audī. 7 cetera. Gaudebūt sc̄i supra se
de dei visione: 7 infra se de creaturaz pul-
chritudine: itra se de corpis gloriōsitate.
extra se d̄ angeloz 7 boiuz associatōe. De
us oēs sensus sp̄iales ineffabili d̄lectatōe
reficiet. cū ip̄e sit futur⁹ obiectū oīum sen-
suū sp̄ialiū. Erit n̄q; d̄us speculū visui.
cythara auditui. vel gustui. balsamū olfa-
tui. flos tactui. Ibi erit cādor lucis eterna
lis. amenitas vernalis. abūdantia autū-
nalis. reges hyemalis. Ibi teste Aug⁹ sul-
get q̄d n̄ capit loc⁹. sonat q̄d nō capit t̄ps.
olet q̄d n̄ spargit flatu. sapit q̄d nō minu-
it edacitas. non erit. q̄d dinellat satietas.
Itē Aug⁹. Ibi de⁹ videbit̄ sine fine. sine fa-
stidio amabit̄. sine fatigatōe laudabitur.
Ibi videreē stultitia sapia salomōis. Ibi

ēēt d̄formitas pulchritudo absalōis. Ibi
ēēt tarditas velocitas asaelis. Ibi iudica-
reē ifirmitas fortitudo sāsōis. Ibi ēēt mō-
talitas lōga vita matasalē. Ibi ēēt paup̄tas
regnū aug. Ibi s̄ Aug⁹ n̄b̄il obest. n̄b̄il
deest. n̄b̄il affluit. n̄b̄il defluit n̄b̄il est
ētra q̄d appetat. n̄b̄il intra q̄d fastidiat̄
Ibi s̄ Ber. erit rōni plenitudo deus. lux
volūtati. multitudo pacis. memorie p̄ti-
nuatio eternitatē. Itē Aug⁹. d̄ corpis 7 ale-
misa vita. O caro illaz vitā amplecti de-
buit̄ vbi vita sine morte. vbi iuuēt̄ sine
senectute. vbi lux sine tenebr̄. vbi gaudiū
sine tristitia. vbi pax sine discordia. vbi vo-
luntas sine turbatōe. vbi regnū sine mu-
tatione. Ber. Merces sc̄oꝝ tā magna est
q̄ non p̄t mēsurari. tā multa q̄ n̄ p̄t nu-
merari. tā copiosa q̄ nō p̄t finiri. tā p̄ciosa
q̄ nō p̄t estimari. Itē Aug. Illd̄ q̄d p̄mit-
tit deus fide n̄ capit. spe n̄ attingit. chari-
tate n̄ p̄hēdit. d̄sideria 7 vota transcen-
dit. acquiri p̄t. estimari n̄ p̄t. Ibi carmi-
na n̄ desunt. p̄mia nō d̄ficiūt. ibi n̄b̄il q̄d
amabit̄ deerit. ibi n̄b̄il desiderabit̄ q̄d n̄
ad sit. illa beatitudo sic ait Aug⁹ in duobus
cōsistit. s̄ i neēia p̄ntia ois boni. 7 i neēia
absentia ois mali. Itē Aug. O vita vitalis
dulcis 7 amabilis 7 sp̄ memorabilis. vbi
sūma securitas. vbi secura tranquillitas.
vbi trāq̄lla iocūditas. vbi iocūda felicitas.
vbi felix eternitas. vbi eterna beatitudo. vbi b̄ta
certitudo: vbi certa visio 7 sine fine landa-
tio. Ibi affluentia diuitiaruz influentia de-
litiarū 7 confluentia bonorum. Deniq; d̄
gaudijs celestib⁹ repleat nos dei filius q̄
cū p̄fe 7 sp̄i sc̄o viuit 7 regnat de⁹. Amē.

CExplicit compendīū theologicę verita-
tis. Impressum Venetijs p̄ magistrum
Petrū de quarēgis p̄d̄rgomēsē. Anno
dñi. M. cccc. die vltimo Julij.

Registrum.

a b c d e f g h i k l.
Omnes sunt quaterni.

